

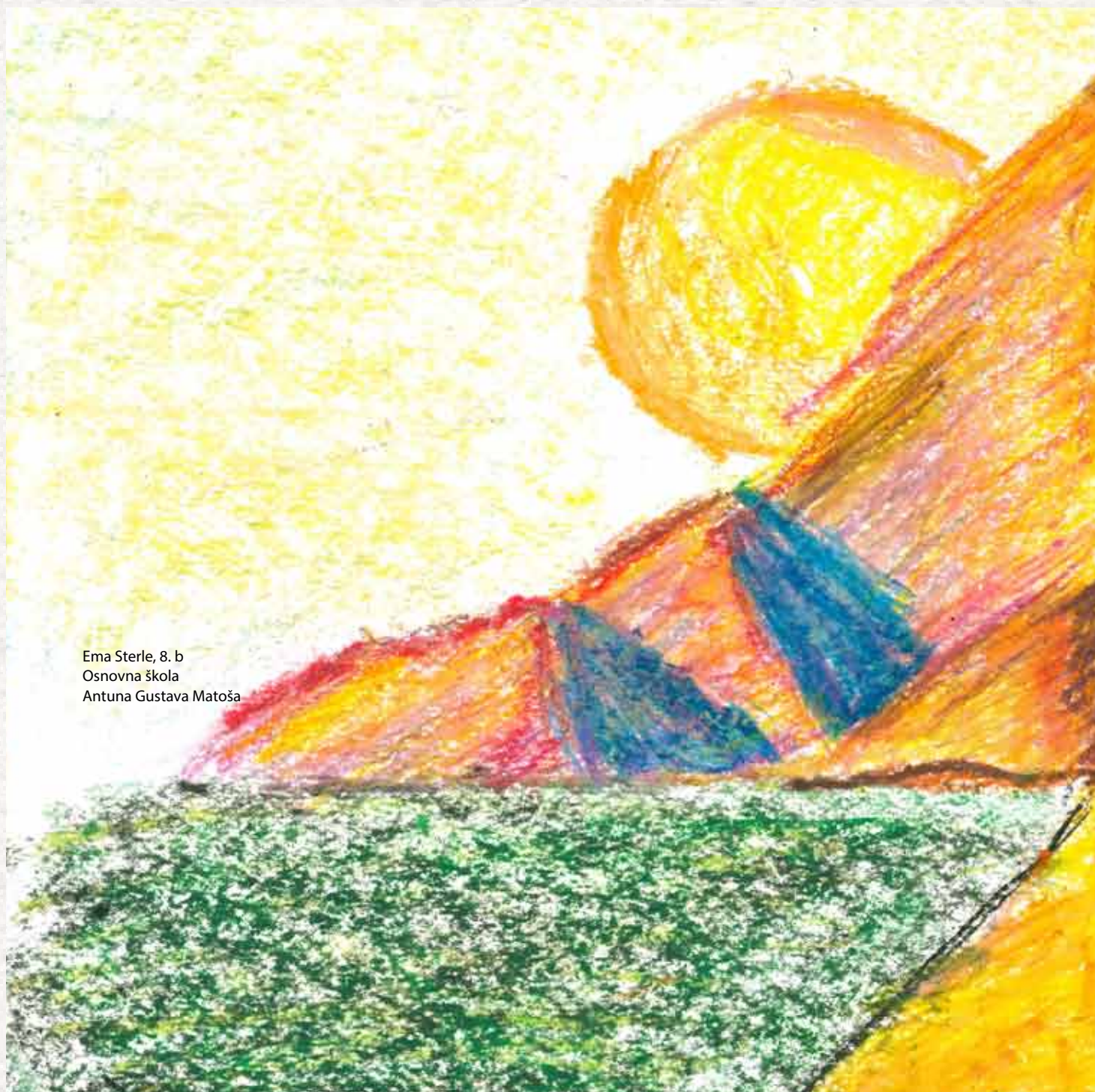
ZBORNIK
LiDraNo 2025.

SMOTRA LITERARNOGA, DRAMSKO-SCENSKOGA I
NOVINARSKOG STVARALAŠTVA UČENIKA OSNOVNIH
I SREDNJIH ŠKOLA GRADA ZAGREBA

LiDraNo
1992. - 2025.

Pokrovitelj

GRAD ZAGREB

Ema Sterle, 8. b
Osnovna škola
Antuna Gustava Matoša

Organizatori

Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Nakladnik

GRAD ZAGREB

Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade

Zbornik priredili

OSNOVNE ŠKOLE

Antonio Jurčev, ravnatelj

Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Ivana Rožić, tajnica Povjerenstva

Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

SREDNJE ŠKOLE

Zlatko Stić, ravnatelj

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Goranka Lazić, tajnica Povjerenstva

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

NASLOVNA STRANICA

Ilustracija:

Vita Barbarić

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Dizajn naslovnice:

Dario Jelusić

LIKOVNE RADOVE PRIPREMILI

Kristina Horvat

Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Maja Bachler

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Oblikovanje i grafička priprema:

Pro-contra d.o.o.

Tisak: **Pro-contra d.o.o.**

Naklada: 400 kom

*Napomena: Svi tekstovi objavljuju se prema dostavljenom originalu koji je potpisao voditelj/voditeljica.

SMOTRA LITERARNOGA, DRAMSKO-SCENSKOGA
I NOVINARSKOG STVARALAŠTVA
UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA
GRADA ZAGREBA

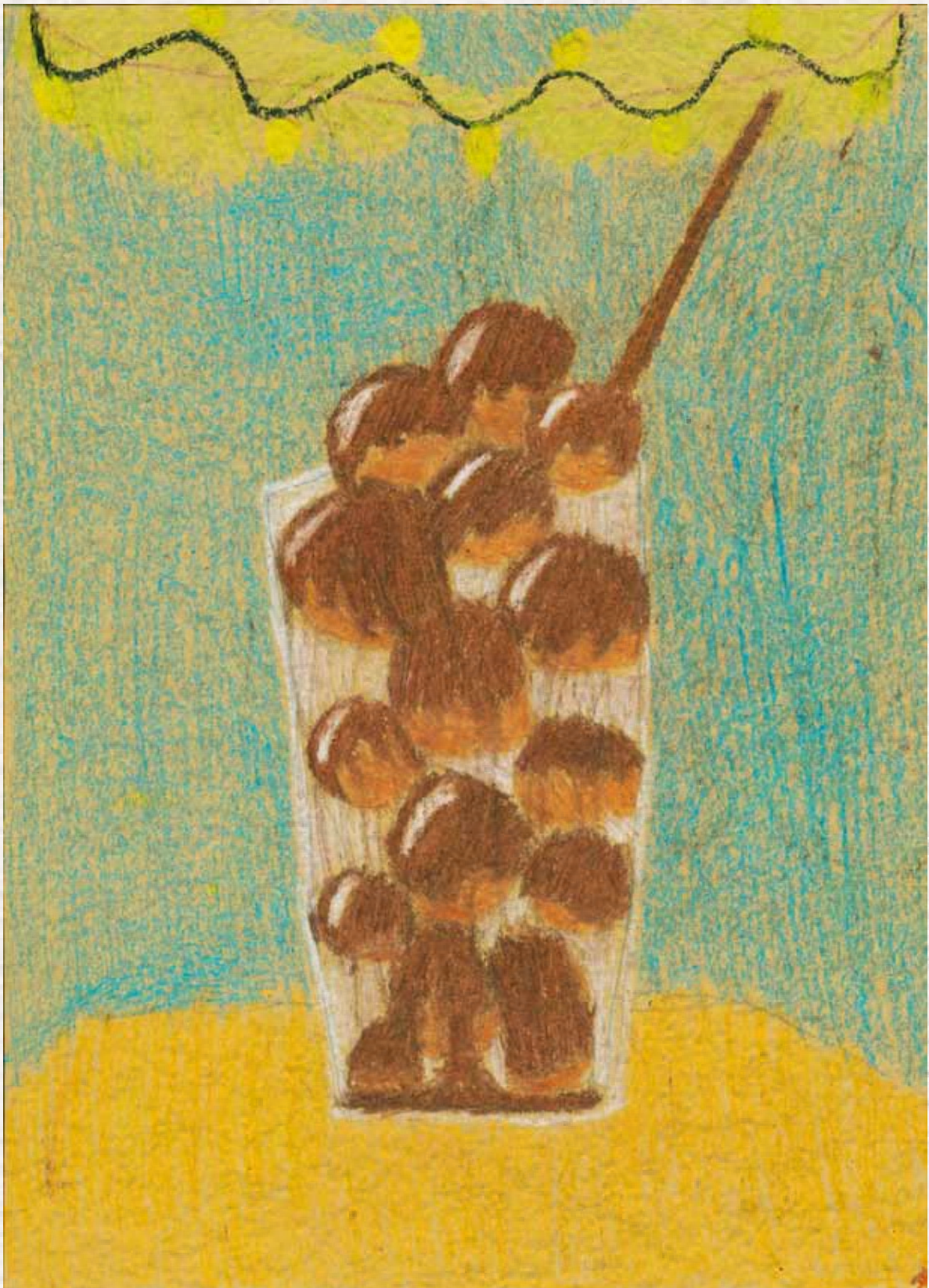

LiDraNo 2025.

ZBORNIK LITERARNIH I
NOVINARSKIH RADOVA UČENIKA
OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA
GRADA ZAGREBA

Županijska smotra
Grad Zagreb

3. ožujka - 6. ožujka 2025.

Dominik Tica, 7. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Sadržaj

OSNOVNE ŠKOLE (Osnovna škola Antuna Gustava Matoša)

Literarni radovi	17
Predloženi literarni radovi za Državnu smotru	49
Odabrani literarni radovi za Državnu smotru	65
Pojedinačni dramsko-scenski nastupi	67
Odabrani pojedinačni dramsko-scenski nastupi za Državnu smotru	68
Skupni dramsko-scenski nastupi	71
Odabrani skupni dramsko-scenski nastupi za Državnu smotru	73
Samostalni novinarski radovi	75
Predloženi samostalni novinarski radovi za Državnu smotru	141
Odabrani samostalni novinarski radovi za Državnu smotru	171
Školski listovi	173
Predloženi školski listovi za Državnu smotru	173
Odabrani školski listovi za Državnu smotru	175
Radijske emisije i radioigre	177
Predložene radijske emisije i radioigre za Državnu smotru	179
Odabrane radijske emisije i radioigre za Državnu smotru	181

SREDNJE ŠKOLE (Prirodoslovna škola Vladimira Preloga)

Literarni radovi	187
Predloženi literarni radovi za Državnu smotru	217
Odabrani literarni radovi za Državnu smotru	239
Pojedinačni dramsko-scenski nastupi	241
Odabrani pojedinačni dramsko-scenski nastupi za Državnu smotru	243
Skupni dramsko-scenski nastupi	245
Odabrani skupni dramsko-scenski nastupi za Državnu smotru	247
Samostalni novinarski radovi	249
Predloženi samostalni novinarski radovi za Državnu smotru	313
Odabrani samostalni novinarski radovi za Državnu smotru	339
Školski listovi	341
Predloženi školski listovi za Državnu smotru	343
Odabrani školski listovi za Državnu smotru	345
Radijske emisije i radioigre	347
Predložene radijske emisije i radioigre za Državnu smotru	349
Odabrane radijske emisije i radioigre za Državnu smotru	351

Nola Beroš, 6. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Dragi LiDraNovci !

Pred vama je 34. broj Zbornika Smotre literarnoga, dramsko-scenskoga i novinarskog stvaralaštva LiDraNo na čijim se stranicama nalaze radovi najtalentiranijih mladih autora.

Kroz raznolike teme naši LiDraNovci progovaraju o svijetu koji je u nama i koji nas okružuje, pružajući nam priliku za učenjem i novim spoznajama, a njihova mašta i originalnost svaki nas put iznova iznenađuju.

Čestitamo svim mladim autorima i umjetnicima čije stvaralaštvo nije samo odraz osobnog talenta i truda, već i rezultat zajedničkog rada s mentorima koji su im otvorili čarobna vrata svijeta umjetnosti i motivirali ih na izražavanje mladenačke maštovitosti, bogatstva duha i kritičkog promišljanja.

U iščekivanju sljedećeg izdanja LiDraNa, prepustimo se snazi kreativnosti koja oživljava na svakoj stranici ovog Zbornika podsjećajući nas na prijateljstva, zajednička druženja i kreativne trenutke koji su se na pozornici i na papiru pretvorili u pravu umjetnost.

Neka vam stranice ovog Zbornika posluže kao poticaj i nadahnuće na vašem kreativnom putu, a mi s velikim veseljem čekamo novi susret.

Luka Juroš

PROČELNIK

Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade

LiDraNo
1992. - 2025.

Dragi Lidranovci, poštovani voditelji i mentori, dragi naši učenici,

neizmjerana mi je čast i zadovoljstvo pozdraviti vas povodom 34. Smotre literarnoga, dramsko-scenskoga i novinarskog stvaralaštva – LiDraNo. Gledajući unatrag, ponosni smo na sve godine iza nas, a posebno nas raduje da Osnovna škola Antuna Gustava Matoša ove godine organizira LiDraNo jubilarni, trideseti puta.

Povodom ove velike obljetnice, a prisjećajući se svih naših prošlih godina i uspjeha, želim naglasiti da je LiDraNo ovdje upravo kako bi slavio i promovirao učeničke uspjehe i kreativnost, slavio vašu maštovitost, otvarao nove suradnje, poticao buduće velike ideje. Svjesni smo da iza svakog vašeg scenskog nastupa, literarnog ili novinarskog rada, snimljenog zvuka, tiskane stranice školskog lista, stoji veliki rad vas i vaših mentora. Na tome vam od srca zahvaljujem jer, bez vas, ne bi bilo ni naše Smotre.

U ime Županijskog povjerenstva za pripremu i provedbu smotre učenika osnovnih škola Grada Zagreba – LiDraNo 2025. želim vam da uživate, upijate nova znanja, razvijate kreativnost, stvarate i uživate u neopisivim radostima koje donose dani LiDraNa.

Ovaj zbornik neka ostane kao trajni spomen naših dana provedenih u slavi umjetnosti, mašte i kreativnosti.

Antonio Jurčev, ravnatelj savjetnik
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša, Zagreb
Predsjednik Županijskog povjerenstva za pripremu i provedbu smotre učenika osnovnih škola
Grada Zagreba – LiDraNo 2025.

Dragi Lidranovci,

Pred svima je nama 34. županijska smotra LiDraNo. Oko tristo učenika srednjih škola Grada Zagreba sudjelovat će na ovoj smotri svojim dramsko-scenskim izvedbama, novinarskim, radijskim i literarnim radovima.

Svi ste vi, uz svoje redovne školske obaveze, uložili u svoja djela velik trud, znanje, entuzijazam i ljubav. Na tom su vas putu pratili vaši profesori koji su vas bezgranično poticali, usmjeravali, podržavali.

Hodati s prijateljem u tmini bolje je nego hodati sam po svjetlu, Ništa na ovome planetu nema veću cijenu od samoga prijateljstva, Dom je tamo gdje je srce, Obitelj znači stavljati ruke jedni oko drugih i biti zajedno, Život nije problem koji treba riješiti, već stvarnost koju treba doživjeti, Država u kojoj pojedinci i nasilje ostaju nekažnjeni, završit će u potpunom mraku...

Ovo su samo neke teme o kojima ste progovorili u svojim lidranovskim djelima i kojima ste potaknuli nas odrasle na razmišljanje.

Čestitamo svima vama koji ćete sudjelovati na državnoj smotri i koji ćete svojim radovima predstavljati i svoju školu i svoj Zagreb.

Zlatko Stić, dipl. ing.
Ravnatelj Prirodoslovne škole Vladimira Preloga
i predsjednik Županijskoga povjerenstva

PROGRAM SMOTRE UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA
GRADA ZAGREBA - LIDRANO 2025.

3. ožujka 2025.

- 10.00 **Svečano otvorenje smotre LiDraNO 2025.**
Gradsko satiričko kazalište „Kerempuh“, Prolaz Fadila Hadžića 3
- 11.30 **Pojedinačni scenski nastupi učenika osnovnih škola**
Gradsko satiričko kazalište „Kerempuh“, Prolaz Fadila Hadžića 3
- 15.00 **Okrugli stol učenika i voditelja osnovnih škola za pojedinačne scenske nastupe**
OŠ Josipa Jurja Strossmayera, Varšavska 18
- 15.30 **Pojedinačni scenski nastupi učenika srednjih škola**
Gradsko satiričko kazalište „Kerempuh“, Prolaz Fadila Hadžića 3
- Okrugli stol učenika i voditelja srednjih škola za pojedinačne scenske nastupe** (nakon nastupa i odluke Prosudbenog povjerenstva)
OŠ Josipa Jurja Strossmayera, Varšavska 18

4. ožujka 2025.

- 10.00 **Otvorenje izložbe školskih listova**
Hrvatski školski muzej, Hebrangova 5
- 12.00 **Skupni scenski nastupi učenika srednjih škola**
Centar za kulturu Trešnjevka, Park Stara Trešnjevka 1
- Okrugli stol učenika i voditelja srednjih škola za skupne scenske nastupe** (nakon nastupa i odluke Prosudbenog povjerenstva)
Centar za kulturu Trešnjevka, Park Stara Trešnjevka 1
- 13.00 **Okrugli stol učenika i voditelja osnovnih škola za radijske emisije**
OŠ Antuna Gustava Matoša, Aleja Antuna Augustinčića 12

15.30 **Okrugli stol učenika i voditelja osnovnih škola
za novinarsko stvaralaštvo**
OŠ Antuna Gustava Matoša, Aleja Antuna Augustinčića 12

17.30 **Okrugli stol učenika i voditelja osnovnih škola
za literarno stvaralaštvo**
OŠ Antuna Gustava Matoša, Aleja Antuna Augustinčića 12

5. ožujka 2025.

12.00 **Skupni scenski nastupi učenika osnovnih škola – I. dio**
Centar za kulturu Trešnjevka, Park Stara Trešnjevka 1

6. ožujka 2025.

12.00 **Skupni scenski nastupi učenika osnovnih škola – II. dio**
Centar za kulturu Trešnjevka, Park Stara Trešnjevka 1

12.00 **Okrugli stol učenika i voditelja srednjih škola za literarno
stvaralaštvo, novinarsko stvaralaštvo i radijske emisije**
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Ulica grada Vukovara 269

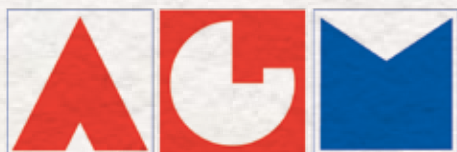
**Okrugli stol učenika i voditelja osnovnih škola
za skupne scenske nastupe**
(nakon nastupa i odluke Prosudbenog povjerenstva)
Centar za kulturu Trešnjevka, Park Stara Trešnjevka 1

Nikol Znaor, 8. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

OSNOVNA ŠKOLA

Antuna Gustava Matoša

OSNOVNA ŠKOLA ANTUNA GUSTAVA MATOŠA
ALEJA ANTUNA AUGUSTINČIĆA 12
ZAGREB

Karlo Trinajstić, 8. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Literarni radovi

učenika osnovnih škola

Kako prihvatiti svoj izgled?

Hmmm! Zvuči kao problem jer mediji i okolina svakodnevno utječu na naša razmišljanja i stavove te na stvaranje slike o sebi. Tinejdžeri prate poznate osobe i influencers na društvenim mrežama koji su im privlačni i čiji životi djeluju savršeno. Žele izgledati poput njih i živjeti lagodno. Kako prihvatiti svoje nesavršenosti u svijetu lažnih ideala koje nam nameću okolina i mediji?

Prateći influencers i poznate osobe poput modela na društvenim mrežama, tinejdžeri usvajaju njihove stavove i razmišljanja, dive se njihovom izgledu i životu koji je prikazan savršeno. Odlaze na tretmane botoxom i lip fillerima kako bi se proljepšali. I sama na društvenim mrežama pratim modele ili poznate osobe koji izgledaju privlačno. Svjesna sam da se lažno predstavljaju, no ipak se pitam zašto ne izgledam poput njih. Gledajući savršena tijela na društvenim mrežama, tinejdžerice se bore s osjećajem manje vrijednosti jer se višak kilograma, nesavršeni zubi i akne smatraju neprihvatljivima. Vjerujem da savršene obline, usne, obrve i nokti te mišićavo tijelo trenutno utječu na bolje raspoloženje, ali svoje nesavršenosti gledamo svako jutro u ogledalu i trebamo ih prihvatiti jer se tijelo tinejdžera mijenja i razvija. Uzori tinejdžerima su upravo starije i poznate osobe poput kojih žele izgledati. Često narušavaju svoje fizičko zdravlje izgledajući se, ali i psihičko zdravlje osjećajući se loše ako ne izgledaju savršeno. Prateći te savršene osobe na ekranima, uranjamo u lažni svijet. Nijedna od tih osoba koje pratim neće stati pred kameru i reći s kakvim se poteškoćama nosi u životu. Mislim da i modeli prolaze kroz teška životna razdoblja i teško prihvaćaju svoj izgled zbog čega imaju potrebu objavljivati savršene fotografije. Nismo ni svjesni da su i oni nesigurni, ali ne dijele to s drugima pa mislimo da su im životi savršeni. Ne pokazuju svoje nesavršenosti jer se boje osuđivanja.

Možda i sami mislite da ne izgledate lijepo. Uvijek će postojati ljudi koji će vam se diviti i vidjeti na vama i u vama ljepotu koje vi niste svjesni. Susretat ćete se i s ljudima koji će se izrugivati vašem izgledu. Shvatite da je svatko savršen na svoj način i može poraditi na sebi kako bi sebi izgledao ljepše. Kada shvatite da su ljudi iza kamere također ljudi sa svojim manama i vrlinama, bit će vam lakše. Kada prihvatite sebe, prihvatit će vas i drugi. Proces prihvaćanja traje godinama, stoga postupno treba zavoljeti svoj fizički izgled i svoje osobine. Ako ljudi primijete da ste nesigurni, odmah će vas drukčije gledati i ponašati se drukčije prema vama. Ne postoji bolji ili bolja od vas. Volite sebe i ne zavidite drugima!

Ema Grahovac, 8. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Kristina Kvakan Radaš

Fran Luka Lazić, 2. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Sirijka u mome razredu

Ove je školske godine u naš razred došla nova učenica – Shevin. Rođena je u Siriji, no tijekom svoga teškog života puno se selila. Živjela je u Turskoj, Njemačkoj, Slavonskome Brodu i sada u Zagrebu. Nekoliko je godina starija od nas. Kada je došla, većina nas nije pojma imala gdje je Sirija i nismo shvaćali otkuda ona u našoj školi i razredu. Razrednica nam je ukratko ispričala sve što je smatrala da trebamo znati.

Shevin u Hrvatskoj živi godinu dana i zadržani smo koliko je hrvatskog jezika naučila u tako kratkom vremenu. No ipak, jezik joj stvara velike probleme, najviše u školi. Iako je Shevin jako pametna i u svojoj je zemlji te u Turskoj i Njemačkoj imala odlične ocjene, vrlo je talentirana za učenje jezika (tečno govori kurdski, arapski, turski i njemački), kod nas ju jezik ipak sprječava u učenju. Ima iste udžbenike i piše iste provjere znanja kao i mi, a ne razumije jezik ni približno dobro kao mi. Nama je teško u školi pa ne mogu ni zamisliti koliko je onda njoj teže! Kada uči, mora si puno toga prevoditi na arapski ili turski. Najčešće fotografira lekciju pa fotografiju učita na Google Translate koji joj prevede tekst. Neki joj profesori daju da prevede i ispit, ali većina joj to ne dopušta. U početku su svi imali puno razumijevanja za nju, ali sada se većina prema njoj ponaša kao i prema svima ostalima. Shevin najbolje u svojoj obitelji razumije i govori hrvatski jezik pa je često nema na nastavi jer mora pomagati roditeljima u prevodjenju. S njima odlazi u razne institucije u kojima oni rješavaju papirologiju, traže pomoć i slično. S obzirom na to da je Shevin nekoliko godina starija od nas, teško joj je u našem društvu jer je ona prošla pubertet i naši su joj razgovori predosadni, a naše probleme smatra smiješnim. Često je vrlo tužna jer se nema s kime družiti. Mi smo ju odlično prihvatili i pomažemo joj u učenju i svakodnevnim aktivnostima, zovemo ju na naša druženja, ali ona se ne može u potpunosti opustiti i sudjelovati u svemu kao mi jer nas ne razumije u potpunosti. Ne shvaća o čemu razgovaramo, čemu se smijemo pa onda njoj nije smiješno, nego tužno. Zato se počela izdvajati od nas. Teško joj je i jer njena rodbina i dalje živi u Siriji, a tamo je i dalje rat pa je zabrinuta za njih.

I dalje ćemo se truditi pomoći Shevin da se što bolje uklopi. Teško je bježati od rata i seliti

se u različite zemlje koje imaju različitu kulturu i u kojima se govori ni približno sličnim jezicima. Nadam se da će Shevin i njena obitelj pronaći sreću u Zagrebu, da će tu ostati živjeti i da će se što više uklopiti u našu kulturu – barem dok rat u Siriji ne završi pa se vrati svojoj široj obitelji i prijateljima. Nikome nikada ne bih poželjela to što Shevin i njena obitelj prolaze kroz život i zahvalna sam što sa svojom obitelji sretno živim u gradu u kojemu sam rođena i u kojemu odrastam. Zahvaljujući Shevin, osvijestila sam kako nismo svi isti i kako nemamo svi tu sreću živjeti u svojoj domovini, sa svojom obitelji i u svome domu te govoriti svoj jezik.

Nika Vuković, 7. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Martina Hainešek

Franka Grgić, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Kraj prije početka

Zaokupljenost današnjega društva obavezama, poslom, ambicijama i društvenim mrežama čini ljude robovima vremena, nemoćnima stati jer vrijeme zaposlenih ne mari i nastavlja teći. Prolaznost vremena izaziva nam grižnju savjesti zbog onoga što smo mogli učiniti, a nismo, trujući užitek sadašnjeg trenutka. Autobiografski film Branka Ivande: „Lea i Darija“ izbacuje nas iz hipnotičkog stanja nošenja s već postojećim poteškoćama i onih koje nas tek čekaju jer nas vraća zahvalnosti. Koliko god bili zabrinuti zbog mjesta na kojem se trenutno nalazimo, uvijek trebamo biti zahvalni jer postoje osobe koje žive život višestruko gori od ovog našeg. A, sam život nam je dar, stoga bismo ga trebali cijeniti. Stati i zahvaliti.

Lea Deutsch, Židovka, poznata danas kao zagrebačka Anna Frank, a tada kao hrvatska Shirley Temple, živjela je u Zagrebu tijekom II. svjetskog rata. Nadarena je djevojka u svakom pogledu. Vrhunska je glumica, odlična pjevačica i plesačica, a njezin šarm davao je svakoj njezinoj izvedbi dašak čarolije čime je svojim nastupima ostajala u trajnom sjećanju i izazivala divljenje publike. Zajedno s Darijom Gasteiger bila je zvijezda poznate dječje predstave Dječje carstvo. Iako podjednako talentirane, njihovo prijateljstvo nije palo u ralje ega i ljubomore, već u prostranstvo sreće i međusobnog uvažavanja. Njihove majke Ivka Deutsch i Melita Gasteiger, s druge pak strane, bile su natjecateljski nastrojene, više gospođa Melita Gasteiger. Zbog toga su znale izbiti mnoge neugodne situacije između njih, ali kada se Hitlerov antisemitski režim počeo provoditi u Zagrebu, gđa Gasteiger ponudila je pomoć obitelji Deutsch. Izbačena iz škole, iz HNK-a, Lea Deutsch je na kraju završila s majkom i bratom u vlaku za Auschwitz. Putem je preminula. Redatelj Branko Ivanda ne prikazuje Leinu smrt onakvu kakva je ona zapravo bila. U trenutku njezine smrti, tijesni se vagon otvara, vidi se modro nebo, zrake sunca i ugodni lahor koji ju obavija. Zaplesala je- to je najviše voljela, a okruživali su ju njezini voljeni. Takav završetak mi se više sviđa od onog kakav je doista doživjela jer je redatelj na taj način dao Lei završetak kakav zaslužuje, a ne okrutan kraj kao rezultat Hitlerovog zločinačkog nauma. Djelo nas podsjeća kako bismo morali biti zahvalni jer nikada ne znamo koliko će naša sreća dugo potrajati i hoće li se sve u trenutku promijeniti. Trebali bismo u našim krcatim rasporedima pronaći vremena i osvijestiti si koliko nam je zapravo lijepo, pogotovo vrijeme koje dijelimo s drugima.

Film Lea i Darija, redatelja Branka Ivande, preporučila bih svakome. Jako mi se svidio. Kvalitetna scenografija i kostimografija odlično je dočarala Zagrepčane i zagrebački stil života toga vremena. Glumci su kvalitetno odradili svoj posao. Preporučila bih film zbog boljeg shvaćanja antisemitske i rasne politike koja je uništila brojne obitelji, ugasila brojne živote i tek započete sudbine, zbog pouke filma koja nas podsjeća na važnost njegovanja različitosti jer ona obogaćuje društvo i razvija nove ideje, pomiče granice i vodi u prosperitet.

Helena Timer, 8. razred
Osnovna škola Prečko
Voditeljica: Ivana Muić

Ivan Mijić, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Buka

Jooj, buka, ta buka!
Zbog nje uvijek muka i bruka!
Kad auti buče, kako samo grozno zvuče.
I dok potok u šumi lako žubori,
u gradu top zbori.
A u 5.B samo čuješ učiteljsko NEEE!
A tek u saboru, svi se javljaju i samo
raspravljaju, raspravljaju...

Umjesto da je tiho kao svemir
na zemlji samo buka i nemir!

Ivan Opačak, 5. razred
Osnovna škola Ante Kovačića
Voditeljica: Vesna Čondić

Djetinjstvo

Trud svoje djece male,
roditelji stalno hvale.
Radove njihove po svuda lijepe,
pričaju im priče o čupanju repe!

Igraju se u parku, igraju se vani...
nešto je čudno kad dijete kući rani.
Prijatelja puno, veselja još više,
kako samo vole skakati po lokvicama kiše!

Onda dođe škola, teške knjige i zelene klupe,
počinju se stvarati prijateljske grupe.
Zajedno rastu, vesele se skupa,
što će im škola, od nje im je muka!

Počinju rasti, sada ozbiljniji u glavi,
sjede na kavi i više ne uživaju u svojoj javi.
Odrasli već jesu, u prolazu se dive cvijetu,
razmišljaju kako li je lijepo u dječjem svijetu!

Kim Gazdek, 6. razred
Osnovna škola Dragutina Domjanića
Voditelj: Marina Perkušić

Karla Repinec, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

To su bili dani

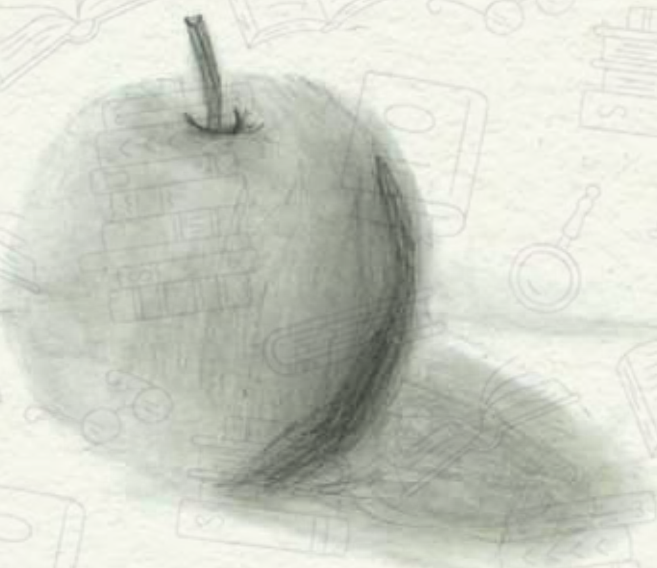
Jednoga jutra ste se probudili i odjednom više nemate 6 godina. Vaša soba gubi sve boje, s svijet je postao glasan i bezbrižan. Vaši plišanci i igračke sada su ili u smeću ili kod novog vlasnika, ali uvijek ćete ih se sjećati. Sami se morate motivirati kako biste uspjeli u životu jer nije sve više tako lagano kako je bilo prije.

Kako smo rasli, naši prijatelji iz djetinjstva otišli su svojim putem, a vi svojim. Roditelji su vam još uvijek roditelji, ali vam više nisu heroji, sad su samo važan dio vaših života. I dalje ih volite svim srcem, ali je bolno gledati kako stare. Stvaraju im se sijede, sve više se žale na bolove u tijelu i pomalo imaju sve manje energije.

Više ne sanjate o odrastanju kao što ste prije. Sada se samo želite vratiti u vremena kada vam je najveća briga bila vraćanje lopte koja je pobjegla ispod automobila. Sjećate li se kada smo se ljutili na roditelje jer su nas tjerali u krevet, a sada zbog zadaća i projekata ostajemo budni do kasnih večernih sati i jedva čekamo da što prije legnemo u tople krevete? Dok pregledavamo svoje stare fotografije, možda pomislimo da su nam osmijesi bili ružni, ali barem nisu bili lažni. Ponekad samo poželim vratiti se u vremena kada nije bilo sramotno pokazati svoje emocije pred obitelji i prijateljima. Niste shvatili, ali jednom vas je vaš otac primio i zavrteo visoku u zraku po posljednji put. Niste shvatili, ali jednom ste zadnji put crtali kredom po asfaltu i, nakon što je kiša isprala vaše šarene radove, niste ih više nikada odlučili ponovno nacrtati. Nitko vas nije pripremio na to da će život postajati sve teži i teži. Niste se spremili na to da ćete morati prijeći s igranja vani na livadi s najboljim prijateljima po cijele dane na ostajanje u sobi zato što svi od vas očekuju puno više nego što ste stvarno sposobni.

Sada više brinete o izgledu nego inače jer znate da će vas mnogi po tome procjenjivati. Pokušavate održati dobre ocjene, dobar socijalni život i dobro se naspavati. U životu nam svako malo iskoči neki problem, bio mali ili veliki, bitan ili nebitan i razmišljamo trebamo li se uopće opterećivati time. Kada pogledamo naše probleme danas i usporedimo ih s onima iz djetinjstva, shvatimo da su to bili dani.

Vigo Krakar, 6. razred
Osnovna škola Bartola Kašića
Voditeljica: Marina Zlatarić

Isabela Horvat, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Ilaria Jergič, 4. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Dječje nade

Lara se igra s lutkicom u svojoj sobi. Češlja joj kosu, rukom miluje i namješta njezinu zelenu haljinicu. Lutku je dobila od tate za Božić prije par godina. Tata ju je tog Božića grlio više nego inače. Obasipao je mamu poljupcima, a djeda i baku osmijesima i razgovorima. No taj se Božić Lari činio najmračnijim od svih kojih se sjeća. Mamina haljina bila je crna, za razliku od haljina koje je nosila prošlih Božića. Na licu joj je bio čudan osmijeh, kao da ju nešto boli i pokušava to sakriti.

Otišao noć nakon Božića. Bilo je tiho i hladno. Mama je bila u sobi iz koje se mogla čuti jeziva tišina. Tata je na pragu kuće zagrlio Laru dok mu je nešto svjetlucalo u oku. Plakao je. Čudno je po prvi put u životu vidjeti svog oca kako plače. Lara je bila uvjerena da će prvi put kada ga vidi da plače to biti od sreće. No njezin je otac zaplakao na vratima između svog doma i svoje domovine. Zagrlio ju je i šapnuo joj: „Vratit ću se, ne brini, samo malo idem...“ Njegove su se riječi izgubile u suzama kao zrno pijeska u pustinji, a Lari su ostale urezane u sjećanje kao uklesane u kamen. S veseljem se prisjeća tih riječi, grli ih i miluje, zna da je tata mislio ono što je rekao.

Sutra je Božić, bit će to treći Božić otkada je tata otišao. Svakodnevno viđa mamu kako kleči pred velikim križem iznad tatine slike i nešto šapuće. Tijelo joj je postalo manje otkad je tata otišao. Sve se manje druži s Larom, a sve se više povlači u sebe. Ručkovi nisu više topli i raznoliki. Kuća nije puna veselja i nade, već je mračna i prljava.

Mama je, kao i svake godine, sakupila par borovih grana ispod kojih će staviti pokoji skroman poklon za Laru. Uvijek je govorila da je najljepši božićni poklon večer s bližnjima, koji su živi, sretni i zdravi. Lara je imala osjećaj da će ovog Božića dobiti taj najljepši poklon o kojem je mama pričala. Pomilovala je mamu po kosi, na što se ona trznula i počela jecati. Nije shvaćala zašto je mama tužna jer je osjećala da će se tata vratiti.

Pogledala je kroz prozor. Bila je krasna Badnja večer, u kakvoj bi tata uvijek puštao vatromet. Lara nije voljela vatromet. Bio joj je bučan i neuredan, no poslije bi se na nebu prikazale krasne boje i svuda bi frcale iskre. „Nekada prvo moraš proći kroz nešto ružno da bi vidio ljepotu ovog svijeta“, govorio bi joj tata. Mama bi se na to nasmijala, uvijek je voljela kada bi tata zvučao mudro i dubokoumno. Lara se sjetila da je tata na odlasku rekao mami nešto mudro. Kada je bio na vratima, mama je zabrinuto pogledala u ljude u zelenom iza tate i uputila im neke riječi koje Lara nije razumjela. Tata je zatim primio mamu za ruku i rekao: „Nije važno koliko me dugo neće biti niti koliko ću daleko biti. Uvijek ću te voljeti, a čak i da moje srce jednom prestane kucati i ne bude više sposobno voljeti te, voljet će te Sunce, rijeke, zemlja i livade. Voljet će te mjesečina i nebo jer ću ja biti tamo.“ Mama je zaplakala, a tata je uzeo svoje stvari i otišao. Lara nije shvaćala te riječi.

Mama je na stol stavila kruh i mlijeko. Kad su pojele, mama je otišla natrag do križa, a Lara je gledala u prozor. Prošla je ponoć, Božić je. Nada se da će tata doći, ali nije sigurna da u to zaista vjeruje. Grad u kojem žive njezina najljepša sjećanja opustošen je i siv, nije kakav je bio prije. Ništa nije kao prije. Lara zaplače. Vrele suze njegovale su njezine obraze. Bila je bespomoćna. Odlučila se pomoliti, kao i mama. Molila je Boga da se tata danas vrati, da ga vidi i da konačno budu zajedno. Najednom je čula glasan zvuk, sličan vatrometu, ali glasniji, obrisala je suze i zadržala dah. Bila je sigurna da je tata stigao i da pušta vatromet za nju, za njihove uspomene. Istrčala je na hladnu ulicu. Hladnoća joj je ulazila pod kožu. Njezino se maleno tijelo ukočilo od jeze. Netko je tamo, na ulici. Vidjela je muškarca u istoj odori u kojoj je tata otišao. Je li moguće da je to stvarno tata i da će zaista dobiti najljepši božićni dar o kojem je mama pričala? Je li se, nakon svih ružnih stvari, čekanje napokon isplatilo? Hoće li konačno doživjeti onu ljepotu o kojoj je tata pričao? Je li moguće da su njezine molitve uslišene i da će se ponovno susresti s tatom?

Lara trči najbrže što može prema tati. Promatra vatromet iznad sebe. Samo što je ovaj vatromet puno veći, svjetliji i glasniji. Lara trči, mama viče s praga kuće, Lara je ne čuje, samo trči, trči prema tati. Kada mu se približila, zagrlila ga je. Podigla je glavu. Svjetlost vatrometa zabljesnula ju je. To nije tata. Čovjek je imao oštar i hladan izraz lica. Stavio je svoju metalnu ruku na Larinu glavu. „Tata?“ izustila je Lara. Iznenada ju je obuzela nekakva toplina i nevjerojatan mir. Nalazila se u potpunoj tami. Ležala je, a pored nje ležao je njezin otac. Ležali su hladni i mirni u mraku. Nisu se micali niti pričali. Samo su se gledali.

Vojnici su čistili ulice. Bilo je hladno i surovo, ali mirno. Došli su do sive kuće na kraju ulice. Ispred kuće ležala je djevojčica, nasmiješena, otvorenih očiju s lutkicom u ruci. Stavili su njezino krhko tijelo na hrpu i nastavili dalje, odmah zaboravivši na nju. Zaboravili su njezine hladne ruke i meku kosu, a nije ih zanimalo zašto je tako krhko tijelo sada hladno i nepomično. A ona je ostala mirna baš kao njezina lutkica, ležala je i nikada više nije ustala.

Neva Serdarević, 7. razred
Osnovna škola Matka Laginje
Voditeljica: Helena Putar

Dvije prepelice

Dvije prepelice lete u zoru,
između polja pa prolaze goru.
Jedna je siva, druga je zlatna,
lete skupa, duša im je krasna.

U jutarnjoj magli krila sjaje,
nose tajnu svijeta što uvijek traje.
I u svom letu svijet ostavljaju,
na svakom koraku ljubav stvaraju.

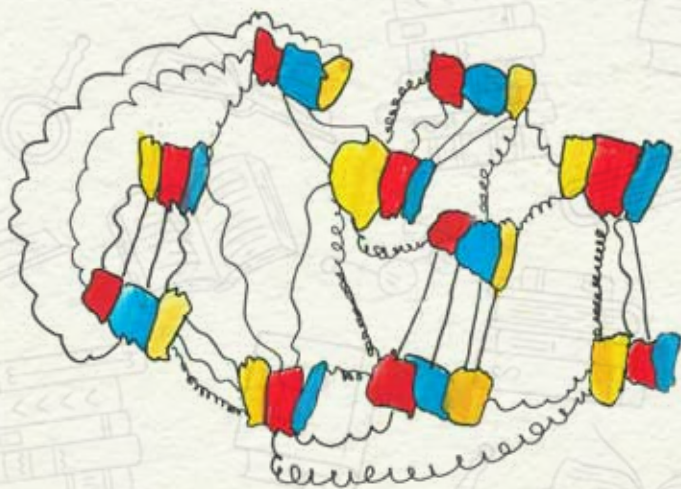
Svijet iza njih miriše na travu,
tajna ljepote u njihovom je sjaju.
Dvije prepelice nebom plešu,
ljubavnu pjesmu svijetu pjevaju.

Marlena Osredečki, 5. razred
Osnovna škola Gornje Vrapče
Voditeljica: Anita Silić Puklin

Fruštik kod babe

Veli meni moja baba:
Dite moje milo,
kaj bi danas jila?
Češ kruva s pekmezom od sliv?
Žgance s mlikom ili vrhnjem?
Možda bi tila domača pečena jajca?
Sve ti je to fino, danas veliju i jako zdravo.
Nuko moja lipa,
babi za te niš ni teško.
A za obed baba kuva štruklje, ono kaj ti jako voliš.
Oću da mi budeš lipa, zdrava i pametna,
ki i dosad.

Magdalena Ivanić, 7. razred
Osnovna škola Petra Preraodvića
Voditelj: Mladen Janković

Jakov Folnegović, 1. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Četkica za zube traži novi posao

Bila jednom jedna četkica. Samo je stajala u kupaonici. Druge su četkice stalno dolazile i odlazile, a ona je na istom mjestu bila godinu dana. Ponekad se znalo dogoditi da navečer bude korištena, ali to je bilo jako rijetko. Nije ni čudo što joj je dosadilo. Jednog dana bilo joj je dosta pa je odlučila pobjeći.

Išla je tako ulicom tražeći novo zanimanje. Bila je uporna, iako nije bila ni blizu onoga što je tražila i htjela. „Upornost se isplati“, rekla je četkica kada se našla ispred slikarskog ateljea. Kakve je samo sreće bila. Slikaru u ateljeu baš je tada ponestalo četkica kojima je oslikavao malene bijele zvijezde na velikom šarenom nebu. I slikar je imao sreće kada je ugledao četkicu za zube na podu. Podigao ju je s poda zadovoljan što će moći dovršiti svoj rad. Nakon što je završio, četkica je bila sva uprljana i umazana raznim bojama. Shvatila je da to nije za nju pa je pobjegla kada slikar nije gledao. Ubrzo se opet našla sama na ulici. Već je pao mrak i četkica nije mogla dobro vidjeti kao po danu pa se sakrila kod kante za otpad i zaspala. Svanulo je novo jutro, došao je novi dan. Četkica se probudila i hrabro nastavila potragu za novim zanimanjem. Nakon puno hodanja došla je do velike zgrade. Nije znala da je to škola. Ušla je unutra i vidjela gomilu djece. Prolazila je hodnicima i na jednom od njih ugledala je svojeg prvog vlasnika – Miru. Miro je ugledao četkicu. Nije bio siguran je li to njegova izgubljena četkica, ali je znao kako će to saznati. Četkica je na svojim leđima imala malenu crvenu crt, trag maminog laka za nokte. Kada je Miro ugledao tu crticu, shvatio je da je četkica njegova. Odnio ju je kući, ali sada mu nije mogla koristiti za pranje zuba, zato što je bila prljava. Miro je bio pametan pa se dosjetio kako će četkicu ipak moći koristiti za svoje zube. Maknuo je stari dio kojim se peru i stavio novi.

Nakon svega što se dogodilo i što je četkica proživjela, shvatila je kako je kod kuće najljepše. Odlučila je da više nikad neće pobjeći i da je Miro tu, a ona će uvijek biti njegova četkica za zube.

Tania Huseinčehajić, 5. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Ivona Šućurović

Kiara Vukić, 5. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Legenda o hrvatskom pletetu

Jednom davno, u srednjem vijeku, na području Hrvatske živjela je jedna sretna obitelj. Imali su predivnu kćer koja se zvala Anka. Bijaše to djevojčica bujne kose kestenjaste boje. Majka bi joj svako jutro plela kosu u jednu dugu pletenicu i na kraj pletenice stavljala prekrasnu kopču optočenu biserima koju je ona dobila od svoje majke. Kako je vrijeme prolazilo, tako se Anka iz dana u dan pretvarala u prekrasnu mladu damu. Majka joj je zbog bolesti umrla te je Anka sada svaki dan sama plela pletenicu u uspomenu na nju. Svi su u selu znali Anku i divili su se njezinoj ljepoti. Živjela je u seocu gdje se ništa posebno nije zbivalo, no jednoga dana jedan vojnik, sav uspuhan, ušao je u selo vičući o nekom napadu na njih. Vijest se brzo proširila i svi su otišli na sigurno. Anka je bila uznemirena zbog toga što joj je majčina kopča ostala u selu. Unatoč opasnosti, odjurila je u selo. Kada je ugledala selo, bila je shrvana. Sve je bilo razoreno. Mjesto gdje je odrasla, sve uspomene, sve što je ikad poznavala, bilo je uništeno. Zabrinula se da nikad neće pronaći majčinu kopču te je odjurila do kuće. Odjednom je začula glas kako više upomoć pa je otišla vidjeti što se zbiva. Bio je to ranjeni vojnik. Imao je jako duboku ranu i gubio je puno krvi. Rekao joj je da se spasi i da njemu nema pomoći. Anka je po kući tražila bilo što čime bi mu podvezala ranu, ali sve je bilo izgorjelo. Onda je napravila jedino što joj je palo napamet. Odrezala je svoju pletenicu i zamotala mu oko noge. Krv je prestala curiti te se vojnik uspio pridici i otići po pomoć. Anka nije znala da to nije bio običan vojnik, već zapovjednik vojske. Kada je bitka završila i selo je bilo obranjeno, vojska je organizirala proslavu na koju su pozvali Anku. Zapovjednik kojega je spasila uručio joj je odličje za hrabrost koje je bilo ukrašeno pletenom kao simbolom njezine pletenice koju je odrezala kako bi mu spasila život. U čast njezinoj hrabrosti i spašavanju vojnika i dan danas se pleter nalazi na znakovima hrvatske vojske.

Tara Poljarević, 7. razred
Osnovna škola Jure Kaštelana
Voditeljica: Ana-Marija Šipoš

Linda

Ljeto... nekima najdraže, za neke najgore, za neke spas, nekima dosadno. No, postoji nešto povezano s ljetom što je svima drago. More.

More, u svako doba dana prekrasno, plavo, tajanstveno, ponekad prijateljsko i mirno, a povremeno opasno i uzbudljivo. Morski krajolik daje poseban ton svakomu danu. Jednostavno, liječi.

Dodem rano ujutro, mirno je i još osvježavajuće od noći. Skupi se uskoro stotinu ljudi, svi kako bi uživali u prekrasnom prizoru. Plavi dom. Ribama, školjkama, koraljima i algama jedino sklonište. Samo zaroni i divi se. Nažalost, danas dio te ljepote nestaje, jednostavno se previše turista i, općenito, ljudi uplelo u ljetni morski krajolik. Zato starosjedioci imaju svoje tajne plaže. Znaju gdje se sakriti iza kamenja, turističkom oku nevidljivog. Kada takvo mjesto otkrijem, osjećam se kao da sam osvojio glavni zgoditak na lotu.

Čim stigoh, zadivi me kako se priroda sama uredila, kako je sve čisto i mirno. Kakva razlika! Položim ručnik na stijenu pa zaronim otkrivajući ljepotu skrivenu ispod površine. Uživam i čudim se bistrom plavetnilu dok ne ostanem bez zraka. Izronim, udahnem pa opet zaronim... vidim rakove, spužve, koralje..., ali meni je jedna posebna riba zapela za oko.

Otkad sam je ugledao, nisam se mogao koncentrirati ni na što drugo. Bila je drukčija i nestvarno lijepa pa sam joj odlučio dati ime. Nazvao sam je Linda. Te prekrasne ljuske, pune boja koje se prelijevaju podsjećale su na paunove. Mislio sam da je takva ljepota namijenjena privlačenju iste vrste, ali privukla je mene. Njene sjajne crne oči nalikovale su na svjetlost zvijezda u tami noći, a peraje... Peraje kao veličanstvene drevne japanske lepeze. Jednostavno čudesno.

I tako, promatrajući Lindu, začudim se - već je mrak.

Nakon podmorske pustolovine legoh malo na ručnik promatrati zvijezde. Otac, koji je pomorac, počeo mi je pokazivati i učiti me o zvijezdama. Pokazao mi je Sjevernjaču i mnoge druge.

Svaki dan od tada imao sam snove. U bilo koje doba dana, kada bih htio privatnost, napravim čaj od kamilice. U hladu, cijelo vrijeme. Divota. Siguran sam da nikada neću zaboraviti tu plažu, a pogotovo trenutak upoznavanja s Lindom.

Nikola Perić, 7. razred
Osnovna škola Augusta Šenoe
Voditeljica: Ariana Etlinger

Kožna jakna, kvačica, kupus

Bio je sunčan dan. Povjetarac je ljuljao klasove žita u polju. U podne umorni seljaci napokon su dobili zasluženi odmor. U malenoj kući obitelj je ručala. „Smijem li se nakon ručka ići igrati s Petrom i Kvačicama?“ upitala je djevojčica Klara majku. Petar je bio Klarin najbolji prijatelj, a Kvačice njegove mlađe sestre, blizanke. Zvale su se Ema i Mia, a svi su ih zvali Kvačice jer su uvijek bile „zakvačene“ za Petra slijedeći ga posvuda.

Kad je pojela, Klara je otišla do obližnje šume naći se s prijateljima. Nije bilo prevruće pa je uživala polako šecući prema dogovorenom mjestu. To mjesto na početku šume, okruženo zidićem od cigle i puno borovih iglica, bilo im je omiljeno. No toga dana bilo je drugačije. Šuma je mirisala po dimu. Drveće je šuštalalo i povijalo grane u jednu stranu, a vjetar je puhao u drugu. Ptice nisu veselo cvrkutale kao inače, a tlo je bilo ispunjeno otiscima čizama. Čim su djeca prišla najvećem drvetu, okružiše ih osobe u crnim pelerinama.

Najviši od njih priđe im te ih upita: „Jeste li vi djeca iz malijskog sela Boni?“

„Jesmo“, tiho odgovori Petar.

„Morate poći s nama. Nemojte se bojati, nećemo vam nauditi. Naši kralj i kraljica sve će vam objasniti“, dovrši neznamac.

Prije nego što su stigli išta upitati, jedan od neznanaca pritisnu kopču u obliku munje na svojoj kukuljici.

Sljedeće čega je Klara bila svjesna bilo je toplo tlo na kojemu je ležala. Pridigla se i ugledala veliku kristalnu palaču koja se pred njom uzdizala. Noćno nebo bilo je čisto i puno zvijezda. Nadivivši se svemu tome, primijetila je pored sebe kako velika plava vatra obasjava tirkiznu travu, a visoki stražari potpaljuju je ljubičastim cjepanicama. Vojnici su djecu potaknuli da krenu prema palači. Pred njezinim ulazom nalazila se velika mramorna fontana. „Sve ćete moći razgledati kasnije, ali sada se moramo požuriti. Kraljevski par već nas dugo čeka“, progovori jedan od vojnika lagano ih gurnuvši. Velika vrata sama se otvoriše.

Kralj i kraljica srdačno ih dočekaše. Za večerom kralj im je objasnio zašto su ih doveli.

„Nalazite se na Mjestu između Mjesta. Osim vaše zemlje Malije i vašeg planeta postoje mnogi drugi sustavi, planeti i zemlje. Naš je zadatak brinuti se o tome da ravnoteža i mir vladaju posvuda. Zato ponekad u neki kraj moramo poslati junake s drugog Mjesta da riješe određene probleme. Vi ste izabrani da odete u magičnu zemlju Bokstandu i da ondje okončate rat. Samo vi možete donijeti dugo iščekivani mir tim jadnim ljudima“, objasni kralj.

U tišini djeca su upijala te neobične informacije.

„Zašto baš mi?“ upita Ema. „Ta mi smo samo djeca!“

„Baš smo vas zato i doveli“, prozbori kraljica. „Maštoviti ste i zabavni. Zna se igrati, ali i snaći se. Naime, u Bokstandi postoje živa strašila koja su nekoć služila plašenju vrana. Kad su shvatila da mogu plašiti i ljude, odlučila su osvojiti zemlju. Otad njome vladaju. Prema proročanstvu može ih pobijediti samo dijete. Međutim, tamošnji ljudi ostaju djeca samo jedan dan. Zbog toga su odavno odustali od borbe. Vi ste nam jedina nada. No zapamtite! Oni ne smiju znati vaša prava imena ni porijeklo! Sutra navečer budite spremni za polazak.“

Sutradan uvečer, nakon cjelodnevnog razgledavanja palače, djeca su bila spremna.

„Sretno!“ doviknu im kralj dok su gubili dvorac iz vida.

Vojnici opet pritisnuše kopče na kukuljicama. Klari se zamračilo pred očima.

Probudila se na mekoj travi. Iznad nje nadvijala se neka starica.

„Malena, kako ti je ime?“ upita je.

Klara se prisjeti kraljičine upute pa, ugledavši tačke pune kupusa u blizini, odgovori: „Ja sam kraljica Zemlje Kupusa!“

„Kupusa?“ začudi se Mia.

Klara slegne ramenima.

„Ja sam princ od Kožne Jakne!“ vikne i Petar.

„A mi smo princeze Kvačice!“ blizanke će u isti glas.

Iz daljine začu se zvuk roga. Okruži ih skupina uspaničenih seljana.

„Strašila!“ uplašeno će jedan mladić.

„Povedite nas u bitku!“ brzo će Petar.

„Nitko se ne bori već deset godina, dečko. Nemamo šanse protiv njih“, ravnodušno će jedna žena.

„Imate li ogledalo?“ ubaci se Klara.

„Ogledalo!“ uzviknuše svi oko njih.

Klaru to nije pokolebalo. Nastavila je molećivo gledati u ljude oko sebe dok žena nije slegnula ramenima i rekla:

„Godina je 1604. Već četrnaest godina pod njihovom smo vladavinom. Ako imaš ikakvu ideju kako to prekinuti, da, donijet ću ti ogledalo.“

Popeli su se na obližnji brežuljak. Blizanke su u rukama držale veliko ogledalo, a Petar i Klara baklje koje su također nabavili. Kad su se neprijatelji približili, djeca su se strčala s brežuljka. Klara i Petar počeli su paliti slamnata strašila, a Kvačice su ostalima pokazivale ogledalo. Kad bi strašilo u odrazu ugledalo svoju veliku glavu, prazne oči i šiljate zube, od straha bi načas ostalo ukipljeno, a odmah zatim vrišteći bi pobjeglo. Trebalo im je nekoliko minuta da potaknu i seljane na akciju. U tri sata riješili su problem koji je postojao godinama. Djeca su postala junaci.

Slavlje je trajalo cijelu noć. Sljedećeg jutra umorne male junake jedan od vojnika s Mjesta između Mjesta nježno je probudio i odveo ih kući.

„Petre! Dođi se igrati!“ molila je Ema brata nekoliko dana kasnije.

„Idem, idem!“ odgovori on.

„Znaš što sam shvatila? Jednog ćemo dana prerasti svoje igre!“ tužno će Mia.

„Možda, ali nikad nećemo zaboraviti svoje stvarne pustolovine. I nikad nećemo prestati biti kraljica Zemlje Kupusa, princ od Kožne Jakne i princeze Kvačice“, ponosno zaključio Petar.

Paola Salopek, 8. razred
Osnovna škola kralja Tomislava
Voditeljica: Ana Stipković

Tarina životna priča

Želim vam ispričati priču o svojoj sestri Tari. Tara ima sedamnaest godina i dijete je s posebnim potrebama. Izgleda kao šestogodišnja djevojčica. Ne može govoriti, ne može žvakati hranu poput ostalih ljudi. Jede samo miksiranu hranu.

Ponekad mi se čini da ljudi ne razumiju koliko je Tara posebna. Ja to vidim svaki dan. Stalno se smije i raduje se malim stvarima. Najviše volimo plesati. Ponekad pustim neku veselu pjesmu, uzmem Taru za ruku i plešemo po sobi. Njezini pokreti su nespretni, ali njezino lice je uvijek nasmiješeno. Tara voli i crtati. Ne može baš sama držati bojice, ali ja joj pomažem. Ponekad nacrtamo oblak, ponekad cvijet. I uvijek, obavezno, sunce. Ona sve zna i razumije. Vidim to u njezinim očima kada plešemo, kada s njom crtam i kada je učim pisati slova.

Kada bih mogla nešto poželjeti, poželjela bih samo da Tara bude zdrava. Ona cijeli život ide na preglede i razne terapije. Puno je toga prošla u životu. Prije tri godine krenula je u jednu polikliniku na terapije žvakanja. Nedavno su je učili piti sok iz čaše. Kada je prvi put uspjela, svi smo pljeskali i radovali se. Možda vam to ne zvuči kao velika stvar, ali za nas je to bio veliki događaj. Znam da mnogi misle da je teško imati sestru poput Tare. Ali ja ne mislim tako. Tara je moja najbolja prijateljica koja me uči strpljenju i ljubavi. Ona mi pokazuje kako gledati svijet srcem, a ne očima.

Ona nas sve uči kako da budemo bolji ljudi i pomažemo jedni drugima. Kada me zagrlji, osjećam ljubav veću od svega. I svaki sam dan zahvalna što je baš ona moja sestra. I to mi je dovoljno.

Lota Radišić, 5. razred
Osnovna škola Špansko Oranice
Voditeljica: Dijana Kosagov

Paulo Marković, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Ružica Kravrščan, 8. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Mila Jakopović i Roza Stjepanović, 3. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Karla Burnać, Tjaša Đurković, Lara Orečić, 3. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Jakob Müller, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Jakob Müller, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Moja škola

U jutarnjem suncu zvono se čuje,
u klupama sjajnim znanje se nudi,
s prijateljima zajedno dani su puni.
U učionici miris boja i slova,
svaki dan muka je nova.

Na ploči se piše, pitanja lete,
kao ptice u zraku dok ne slete.
Na odmoru trčimo, smijeh se čuje,
igranje, šale,
svi brige zaborave.

U dvorištu zelenom sunce se smije,
prijateljstva cvjetaju kao nikad prije.
Moja škola, mjesto gdje srce zna,
da svakim korakom rastemo ti i ja.

Svi trenutci sretni i dragi
u srcu će ostati dok smo još mladi.
Zato, draga školo, ti si mi dom,
u tebi sam naučio da nekad bude po mom.

Lovro Pepelko, 7. razred
Osnovna škola Dragutina Tadijanovića
Voditeljica: Marija Beljo

Kasnije

Čovjek ima svoje obaveze i probleme
pa ga često ne zanimaju ostale teme.
Oko njega je obitelj, ljubimac i prijatelj brižan,
ali im je čovjek uvijek nedostižan.

Trenutno nema vremena.
Nešto drugo mu je u planu,
pa misli da će im posvetiti pažnju sutra,
u drugom danu.
A kada je došlo sutra,
opet je na poslu bio od ranog jutra.
Kada se doma vratio,
račune je platio
pa ga je opet slatki san uhvatio.

Tako ljudi ostavljaju one
do kojih im je stalo za kasnije.
Moraju se prvo riješiti posla
zbog kojega im srce kuca glasnije.
Cijelo vrijeme rade kako bi priuštili
najbolje obitelji i sebi,
ali to nije uvijek u potrebi.
Najmilijima potrebno je vrijeme tvoje,
jer bez lijepih uspomena izgubit će se boje.

Ljudi, ne odgađajte za kasnije onoga koji vas voli,
jer kada ga izgubite bit ćete u boli.
Pouku ćete iz toga izvući,
ali prekasno, to vas može dotući.
Da ste bili nepromišljeni
postat će vam jasnije.
Tada će vam srce kucati još glasnije.

Obitelj, prijatelje i ljubimce
stavite na prvo mjesto.
Vi trebate njih
I oni trebaju vašu brigu i osmijeh često.

Edita Škarijot, 8. razred
Osnovna škola Osnovna škola Luka, Sesvete
Voditeljica: Aleksandra Al Ahmed

Lena Lazarević, 6. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Moj deda

Moj djed zove se Stjepan, ali ga svi zovu Štef i to mu baš nekada ide na živce. Baka ga zove Štefek, a mi deda. Ima sijedu kosu, uvijek je u svojoj poznatoj kariranoj košulji, hlačama boje pijeska i crnim sjajnim brižljivo ulaštenim cipelama.

Njegov me osmijeh oživljava. Nakon škole on mi da zagrljaj, tako velik zagrljaj da osjetim pravu toplinu i ponosno govorim da je to moj deda. Kada me pogleda u oči, meni gori srce. On je dar mojih predaka. Moj deda puno pomaže meni i bratu. Uvijek pazi na nas kad mama i tata rade ili ih nema kod kuće. Kad kuca na vrata, znam da je on! Tada u kuću unese svu svoju ljubav. Deda nam ponekad i kuha. Najviše volim njegov gulaš i uvijek kažem da je dedin gulaš najbolji. Moj deda voli navečer svirati harmoniku, a naročito je voli otići svirati u podrum kada ga baka naljuti. Zna svirati još i gitaru i bugariju i bajs. Velik je moj deda! Kada je Štefanje, baka i deda naprave feštu na koju dođu svi prijatelji, a onda deda svira harmoniku i priča viceve. Ne znam kako je zapamtio sve te silne viceve. Deda jako voli otići na ribičiju, samo se baka nekada naljuti kada ode. Ali zato kuha super fiš paprikaš. Kad se vrati iz ribičije, baka već sve zaboravi, a nama je toplo oko srca i svi skačemo oko njega.

Polako moj deda sve više stari. Božić je, svi dobivaju poklone, ali deda ne. Ja mu poklonim velik zagrljaj i ponosno kažem: „Volim te, djede.“

Julija Smolko, 6. razred
Osnovna škola Sesvete
Voditeljica: Alisa Galir

Dora Propadalo, 1. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Mrlje

Kad pogledaš u nebo,
vidiš li nebesko plavetnilo
il' sive oblake koji žele sakriti sunce?

Kad zatvoriš oči,
naviru li slatka sjećanja
il' suze koje mole za pomoć?

A kad si sam
– u tišini,
čuješ li zvuk
davno ispaljenih metaka?

Mrlje rata još su uvijek
na tvom srcu,
na tvojoj koži,
u tvom umu...

Aurora Bulić, 8. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Dinka Tolić

Mostovi života

Koraci su joj odjekivali po mokrom kamenju. Magla se polako razilazila, otkrivajući most koji se protezao preko tihe rijeke. Bio je star, ali čvrst, prepun ogrebotina i pukotina koje su svjedočile o njegovim bitkama s vremenom. Djevojka je zastala na trenutak, promatrajući ga. Nije znala treba li prijeći.

„Mostovi nisu samo prijelazi“, šapnuo je tihi glas iza nje. Okrenula se, ali nije bilo nikoga. Vjetar se igrao lišćem, donoseći riječi koje su je pogađale negdje duboko iznutra. „Mostovi su priče koje moraš prijeći!“ ponovno je šapnuo nepoznati glas.

Pogledala je niz rijeku. Na površini vode vidjela su se neka druga lica, druge verzije nje same. Na prvom mostu, s druge strane, ugledala je sebe, kao dijete. Djevojčica je trčala bosa, smijući se i hvatajući kapljice kiše. Taj most bio je pun igre, smijeha i topline. No, kad je pokušala prići, djevojčica ju je pogledala i rekla: „Ne dolazi ovdje. Ovo je prošlost.“

Drugi most bio je širi, ali nesiguran. Na njemu je stajala ona, malo starija, s knjigom u ruci i srcem punim snova. To je bio most mladosti. „Pogledaj iza sebe“, rekla joj je starija verzija nje same. „Koliko puta si pala? Koliko puta si sumnjala da možeš uspjeti? A opet, vidiš li? Most se nije srušio.“

Na trećem mostu, okruženom gustim maglama, nije mogla vidjeti ništa, osim obrisa nje same. Znala je da je to most sadašnjosti. „Kakva ćeš biti?“ pitala se naglas. Glas iz magle odgovorio joj je: „To ovisi o tvojoj hrabrosti.“

Korak po korak, prelazila je svaki most. Svaki je bio drugačiji, nekad stabilan i siguran, nekad klimav i zastrašujući. No, svi su je vodili naprijed. Kada je prešla posljednji most, oni iza nje počeli su nestajati. I nije osjećala tugu. Osjećala je snagu.

S druge strane stajao je novi most, beskrajan i obasan svjetlom. I tada je shvatila: mostovi nisu samo prijelazi između obala. Oni su dio nje. Svaki od njih bio je korak, lekcija, dio puta.

Zakoračila je, bez straha, jer mostovi života uvijek vode naprijed.

Lea Grilec, 7. razred
Osnovna škola Dragutina Domjanića
Voditeljica: Bosiljka Bošnjak Ivšinić

Hana Karabaić, 5. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Najljepši ples

Raduje se stara hrastova šuma
što jesen stiže
jer najljepši ples godine
sve je bliže.

Zagrnut će se tada ona
u najljepše boje šumskoga svoda.
Plesat će na vjetru,
šuštati će joj lišće u krošnjama
kao svila.
Zasjat će pod kapljama kiše
baš kao i nekad
kad mlada je bila.
Svi joj se dive...
Vjeverica
što zimnicu sprema,
srna
što u šumi drijema,
čak i orao sivi
šumi se divi!

No stara šuma ipak sluti
da nestat će sve s prvim vjetrom
i da na kraju
od raskošne dame
ostat će grane gole,
same.

Vito Matelj, 6. razred
Osnovna škola Stenjevec
Voditeljica: Andrea Vidušić Mračkovski

Vrata u zimu

Kad otvoriš vrata
želiš da ti netko stavi ruke oko vrata.
Ne čuješ cvrkut ptica,
tek pokojeg kućnog kanarinca.

Na brijegu vidiš gomilu snijega
koji nikom ne da bijega.
Na krovovima vidiš tragove male,
te ptičice još su ostale.

Tara Fuglinski, 4. razred
Osnovna škola Dragutina Domjanića
Voditeljica: Tea Crnjac

Noć

Noć tamna, svjetlost nestaje.
Mjesec sja. Tišina vlada.
Zvijezde gore, djeca spavaju.

Priroda usnula, sve je mirno,
samo vjetar šušti, lišće pada,
Mjesec se ogledava u očima.

Tajna noći, tihi šapat
sjene plešu, vrijeme staje.
Zemlja snova gradom vlada.

Oči mi se sklapaju,
snovi me preuzimaju.

Mia Stakić, 7. razred
Osnovna škola Zaprude
Voditeljica: Anabela Crnković

Pjesma jednih očiju

Večer je...
Sunce je otrčalo
daleko iznad planina.
Iziđem li van
hoću li ga uhvatiti?

Mjesec već sipa srebrni sjaj...
Pada na moje lice i lice mora.
Misli da obasjava put.

I kamen koji ljube valovi
čeka da konačno dođem.

Kad stignem
pronaći ću i šum, i mrak, i more.
I izbljedjelu mjesecinu.

Je li ovo kraj ili početak pjesme jednih očiju?

Anči Buljubašić, 7. razred
Osnovna škola Sessvetski Kraljevec
Voditeljica: Senka Sušac

Na obali Riženskoga jezera

Ja sam Claudija, i ne vjerujem zlatnim ribicama. Moja mama Andrea umrla je prije godinu dana. Od tada više nisam ista. I moj se tata promijenio, ima strože principe odgoja, nikada se ne smije i sada je neprepoznatljiv. Da skratim priču, on se ženil! Ženi se za najgoru ženu na svijetu! Shrvana sam.

Zato sam se prije nekoliko dana uputila na obalu Riženskoga jezera. Pogledala sam svoj odraz u jezeru... Kći sam drvosječe, imam narančastu kuštravu kosu, pjegice i veliku sjekiru obješenu preko ramena. Zašto imam sjekiru? Zbog ogorčenosti i turobnoga raspoloženja tata me učio o umijeću i „tajnama“ sjekire, htio je da se znam obraniti od nekoga ili nečega. Zaplakala sam. Moje su suze oslobodile čudovište u obliku predivne zlatne ribice. Rekla mi je zvonkim glasom da imam tri želje. Moje se tužno lice ozarilo. Zaželjela sam da mi se mama vrati na Zemlju, da hoda šumom i da me drži za ruku. Moja druga želja bila je kratka, ali slatka: zaželjela sam da mi se vrati stari tata, da se smije, da priča viceve, da je tu za mene. I moja treća želja bila je da se tata ne oženi. Ribica se nije dvoumila, odmah je pristala, ali samo ako joj donesem jedan zlatnik koji je pripadao mom ocu. Rekla sam da se brzo vraćam i uskoro došla na obalu jezera sa zlatnikom. Da sam bar znala kakvo se zlo sprema! Taj je zlatnik mogao oca čuvao od zlih bića ove šume, a na poledini zlatnika pisalo je: „Nikako ne smije doći u doticaj s bilo kojim bićem ili silom ove šume!“ Čim je ribica svojim ustima dotaknula zlatnik, pretvorila se u rugobu, to je bila njezina unutarinja ljepota! Počela se smijuljiti, a taj se slatki i nevini smijeh pretvorio u grohot. Počela je govoriti ružne laži o mojoj obitelji. Tada to nisam znala, ali ona je bila zla žena predugog jezika. Prošlo je nekoliko stoljeća od dana kada je seoskoj vještici dozlogrdilo i pretvorila ju je u zlatnu ribicu koju je mogao osloboditi samo iskren osjećaj, kao tuga. Rekla je da mi majka zaudara na gljive (što je laž, kao prvo ona je mrtva, a kao drugo mirisala je kao proljetna livada). Pobjegla sam kući. Tata mi je rekao da je jedini način da dokrajčimo nju i bujicu laži taj da joj ne vjerujemo, da glumimo snagu, čak i kad smo slabi. Hrabrost i odvažnost pokazat će joj našu čvrstinu, samo mi znamo istinu o svojoj obitelji. Ja sam ja! Nitko mi to neće oduzeti ili govoriti suprotno! Stala sam ispred nje i zavikala istinu. Laži su se stišavale sve više i više. Pa! Nestala je!

Potrčala sam tati u zagrljaj, a njegovo se tmurno lice pretvorilo u osmijeh. Moj je život postao bajka. Tata se oženio za ženu koja ipak nije tako grozna, smekšao se. Mama mi nedostaje... Ali još uvijek je tu, u mom srcu... I zato ja ne vjerujem zlatnim ribicama!

Irina Zovak, 5. razred
Osnovna škola dr. Ante Starčevića
Voditeljica: Maja Šolaja

Franko Trogrlić, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odgovor u snu

Rijetko se sjetim svojih snova, a još rjeđe o njima razmišljam. No, jedne sam noći sanjala san koji mi je u potpunosti promijenio život.

Za nekoliko mjeseci upisujem fakultet, ubrzo moram prijaviti maturu, ali još ne znam koji ću studij upisati i čime se zaista želim baviti. Na pamet mi ne pada nijedno zanimanje za koje mislim da će me ispunjavati i biti dugotrajno zanimljivo. Često slušam savjete prijatelja i obitelji, no svatko mi predlaže nešto drugo, a ništa mi od svega što sam čula nije puno pomoglo.

Prije no što ću zaspati, osjećala sam se jako čudno. Činilo mi se da je ova noć posebno važna za mene, no nije mi bilo jasno zbog čega jer sam mislila da ću, kao i svake noći, i te, samo spavati. Za nekoliko trenutaka zaspala sam i počela sanjati.

U snu sam bila odjevena u bijelu kutu i pretipkavala neke nalaze na računalu. Pogledala sam na sat, bila su 23 sata. Nekoliko minuta poslije toga do mene su žurno došle dvije žene. Jedna starija, prosijede kose i smeđih očiju, a druga mlađa, plave, duge i valovite kose te također smeđih očiju, obje u vidno lošem stanju. Starija žena, pridržavajući mlađu, uznemirenim me glasom upitala mogu li im pomoći. Ja sam potvrdno odgovorila te ih odvela u ambulantu za preglede. Tamo mi je uplašena starija gospođa priopćila da je ona majka mlađe žene te da je njezinu kćer ugrizla otrovna zmija za nogu. U plaču me molila i pitala mogu li bilo što učiniti kako bih spasila njezino dijete. Budući da je bilo jako kasno, u bolnici nije bilo nikoga osim mene i medicinske sestre koja se pripremala za odlazak kući. Šanse za bilo koji drugi složeniji liječnički zahvat bile su jako male. Čim sam saznala što se dogodilo, otrčala sam do medicinske sestre i zamolila je da što brže ponovno odjene svoju kutu pa hitno dođe u operacijsku dvoranu. Imale smo sve manje vremena jer se otrov širio velikom brzinom. Samo nekoliko sekunda kasnije mlada žena bila je na operacijskom stolu, a medicinska sestra i ja pokraj nje. Bilo je vrlo riskantno započinjati tako složen medicinski zahvat s dva člana osoblja bolnice, ali nismo imale drugog izbora. Iz djevojčine krvi počele smo izvlačiti sve više otrova istovremeno joj dajući protuotrov. Nakon otprilike dva i pol sata zahvat je bio gotov. Hvala Bogu, čini se da smo uspjele! Odmah smo izjurile iz operacijske dvorane i dobru vijest javile njezinoj zabrinutoj majci. Sve tri ostale smo cijelu noć u bolnici bdijući i nadgledajući djevojčin oporavak. Ujutro sam sa zadovoljstvom i ponosom mogla zaključiti da je djevojka izvan svake opasnosti. Majka i kći zahvalile su mi riječima, a još više pogledima.

Kada sam se probudila, radosno sam skočila iz kreveta i otišla javiti roditeljima da ću upisati Medicinski fakultet i biti doktorica. Prepričala sam im san i rekla da sam sada potpuno sigurna da u budućnosti želim liječiti ljude. Ovaj je san za mene bio poseban jer sam zahvaljujući njemu otkrila svoj životni put i odlučila dati sve od sebe da san postane stvarnost.

Marta Benić, 7. razred
Osnovna škola Augusta Šenoe
Voditeljica: Ariana Etlinger

Iskra Ivić, 6. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Percezal frak

Percezal Frak maleni je urar bio,
toliko malen da je u uri s njihalom živio.
To je bila ura izrađena taman po mjeri za Fraka,
za tog profinjenog i elegantnog gospodina, ali i
prpošnog i razigranog veseljaka.

Frak je imao štap na čijem je vrhu stajala sićušna
ura, imao je i dražesnu džepnu uru,
te sitne dvije naprave nosio je na svaku svoju
avanturu.

Malčice prevelik zeleni cilindar Percezalu je ople-
menio njegovu okruglastu glavu,
dok su mu smeđi frak, bijela mašna i još bjelja
kragna krasile raskošnu opravu.

Percezalova mudra brada bila je tamnosmeđa s
tračcima zelene boje,
takve su mu bile i preostale vlasi kose što mu
raštrkane na glavi stoje.

Percezal Frak bio je stanovnik šume, bio je on
oprezan gospodin istančana sluha,
sve bi opazio i uvijek bi osluškivao sa svoja dva
vjerna i načuljena klempava uha.

Frak je bio veselo i vrckavo sitno biće,
volio je pjesmu i ples, dojmjljive zgode i uz-
budljive priče.

Katkad bi radostan skakutao, a katkad bi se
vraćao u svoju uru ganut,
nitko nikad nije znao što će mu pred njegove zai-
grane misli banut.

Percezala Fraka jednog je dana ugrabila jarost,
više nije pjevušio, zaslijepila ga je uznositost i
duboka starost.

Družio se nevoljko, a sve je češće bio ljut i mrk,
njegovo pjevušenje zamrlo je od jada,
toliko se ljutio da mu se nakostriješila i njegova
mudra brada.

Kad bi sva bića pohrlila na druženje i igru pravu,
Frak bi na zemlju legao i s listom si pokrio glavu.
Kad bi veselo i bezbrižno pjevušilo i razgovaralo
svako biće,

Frak bi gurnuo u uši dvije bube da ne mora
slušati te dosadne pjesme i priče.

Percezal Frak više sretan bio nije,
nitko, pa čak ni ja, nije ga vidio kako se smije.
Život mu više nije bio drag i mio,
Percezal Frak, tužan starac, živjeti više nije htio.

Svakim je danom bivao sve tužniji, žalopojke je
pisao,
kovitlale bi se nad njim misli turobne, od nes-
nosne tuge bi uzdisao,
no nakon dugo vremena spoznao je ljepotu
života Percezal Frak,
njegovo srce voljnije je zakucalo, još uvijek se
čuje tik-tak, tik-tak.

Mihael Habazin, 8. razred
Osnovna škola Kajzerica
Voditeljica: Stanka Svetličić

Zima u zavičaju

Snijeg

Na dječju radost
Lepršaju pahulje
Kristalno čiste.

Zima

Hladnoća boli
Zebe, drhti, cvokoće
Vani sve pati.

Snjegović

Ponosno stoji
Na sredini dvorišta
Zove na igru.

Gnijezdo

Pod krovom samo
Čeka veseli cvrkut
Mladih sjenica.

Mihaela Herkov, 6. razred
Osnovna škola Odra
Voditeljica: Ivana Kujundžić

Petal blaco

Ispričat ću vam nešto o jednom malom čovjeku koji ima veliko mjesto u mom srcu, od prvoga trenutka kada sam ga vidjela pa sve do danas.

U moj život stigao je na tatin rođendan, 26. siječnja davne 2017. Baka mi je došla s radosnom vijesti: „Sad me mama nazvala, dobila si bracu.“ Mama je rekla moramo uzeti vrećicu sa sovicom i, naravno, sjedalicu za automobil. Prije dolaska u bolnicu rekla sam baki da želim pletenicu. Baka mi je napravila pletenicu baš kakvu sam htjela, a htjela sam izgledati kao Elsa jer sam tada bila zalučena njom. Obukla sam plavu dugačku haljinu, baš poput Elsine. Bila sam sigurna da će misliti da sam najljepša seka na svijetu. Stigli smo u bolnicu u jedan mali hodnik sa zlatnim vratima i plavim natpisom koji nisam razumjela. Tata je rekao da će kroz njih izići mama i braco. Čekali smo dvadesetak minuta, a meni se činilo kao da su prošla tri sata pa sam izgubila i želju vidjeti ga. Kada je mama napokon izašla s njim u jajetu, odmah sam radosna dotrčala do njega. Pogledala sam ga, no nisam se previše razveselila. Nije izgledao kako sam očekivala. Bio mi je jako malen. Glavica mu je bila kao moja ruka, a oči velike i smeđe. Zbunjeno je gledao u mene umotan u plavu deku, s plavom kapicom na glavi. Nije mi se ni nasmijao, mislila sam da me ne voli i da mu uopće nisam lijepa. Bila sam razočarana. Ima li uopće šanse za nas? Doma su nas čekali baka i dida. Mahali su nam s balkona kao da smo kraljevska obitelj, a meni je to bilo jako zabavno. Baka je napravila ukusan ručak, no usred jela prekinuo nas je Petar. Plakao je jako glasno i iritantno, mislila sam da to nikada neće prestati. Zar će tako izgledati svaki naš ručak? Mama je shvatila da su dude ostale kod bake pa je baka otišla po njih. Vratila se brže od svjetlosti. Uzalud sav taj trud jer je braco odlučio da mu se dude ne sviđaju.

U prvi mah pomislila sam kako ću ja s njim, ali kako je vrijeme prolazilo, on se meni počeo smijati i zavolio me kao i ja njega. Nije me previše grlio, ali kada bi me zagrljio, to bi bilo svjetsko čudo. Njegovi zagrljaji bili su topli, meki, mirišljavi i puni ljubavi.

S njim je vrlo zabavno. Kada kasnimo na misu, on uvijek kaže: „Šta ako malo zakasnimo!“ Jednom je morao mjeriti temperaturu, a on to nije htio pa je bacio živin toplomjer na tepih. Živa se, naravno, razbila i cijeli je tepih morao van. Podovi su se čistili tri dana i usisivač nije prestajao raditi. S dvije godine stalno je kucao na vrata i govorio: „Ko je? – Petal blaco.“ Isto to bi govorio kada bismo zvonili baki na portafon. Jedne večeri mama me je tuširala, a Petar me silno htio zagrliti i nije mogao pričekati. Potpuno obučan ušao je u kadu i smočio svoje slatke nožice u čarapicama. Jednom je pao s oštih stepenica, ali na svu sreću nije morao na šivanje. Drugi put se kod bake lupio o rub stolice ravno u vodenu kozicu na čelu. Ta vodena kozica nije voljela Petrovo čelo pa je što prije htjela otići. To joj je i uspjelo, samo što je kozica pukla i iz sebe pustila crveni potočić.

Petal blaco brine se za svakoga. Kada je saznao da nam je baka završila u bolnici, jako se prepao. Bio je toliko zabrinut da je natjerao mamu da s njime ide u bolnicu. Skakao je od sreće kada je saznao da baka sutra dolazi kući.

Petal blaco također jako voli legiće. Kada tata Petru kupi legiće, Petar misli da ih je tata kupio zbog sebe, a ne zbog njega. Jer i tata voli legiće. Ipak, Petar bude toliko sretan kada vidi tu kutiju legića da mu iz očiju iskri i ima osmijeh od uha do uha. Takvog ga najviše volim. Htio je dobiti knjigu „Čovpas“, ali mu je mama rekla da se mora strpjeti do rođendana. Tko čeka, dočeka – uspio je dočekati rođendan i dobio je ono što je htio. Volim ga zadirkivati da je zaljubljen u svoju prijateljicu ili mu kažem da je iz Hrvatskog jedva imao zaključenu peticu jer mu se ne da čitati.

Onda me lupi pa ja njega škakljam pa on mene i tako ukруг sve dok mama ne kaže: „DOSTA!“ Ponekad se ispruži na garnituri poput lava, a ja ga pokušam pomaknuti. On se jako naljuti, a tata se umiješa da nas smiri. Onda kaže neku smiješnu riječ, kao naprimjer „brmila“ i svi odmah prasnemo u smijeh.

Volim njegovu kovrčavu smeđu kosu koja, kako mama kaže, izgleda kao kosa Dražena Petrovića. Kada me pogleda krupnim čokoladnim očima, zaboravim na trojku iz Engleskog. Tu su i dražestan nosić, lijepa puna usta i male slatke „uhice“. Jako je mršav, toliko da mu je učiteljica rekla da mu je zadatak preko ljeta udebljati se. Kad je otišao s mamom na putovanje, u sobi je bilo tiho i tužno kao da nema daška sreće na svijetu. Nedostajalo mi je njegovo malo srce i mekane ručice.

Više sam puta zamišljala kako bi bilo da ga nema. Ponekad poželim da je soba samo moja jer je njegova strana neuredna. Brzo me prođe ta želja jer mi je važniji njegov osmijeh i zagrljaj nego sve uredne sobe ovoga svijeta.

Vita Ljubas, 6. razred
Osnovna škola Luka, Sesvete
Voditeljica: Irena Ivančić

Pismo prijatelju

Dragi mali prinče,

hvala ti što si se ušuljao u moj život i pripitomio me. Susreli smo se dok sam još bila malo, radoznalo dijete. Sjećam se kako sam te isprva promatrala na crtežima svoje malene knjige. Ti si samo pogledavao u me... nismo govorili jer jezik je izvor nesporazuma. Kako je vrijeme prolazilo, postajali smo sve bliži i počeo si mi pripovijedati priče koje sam s velikim zanimanjem slušala. Često su me vodile u svjetove mojih snova, a onda smo jednoga dana počeli i razgovarati. Redovito. Uvijek u isto vrijeme. Postavljala sam ti mnoga pitanja na koja, naravno, nisi davao odgovore. Samo si nastavljao s pričama. Znaš, ponekad sam bila malo zbunjena, ali sada razumijem. Nisi htio nametati svoje mišljenje. Pustio si me da odgovore tražim sama.

Ah da, dosta sam vremena provela razgovarajući s tobom, a kao što smo naučili od mudre lisice, postao si važan u mom životu. Odgovoran si za mene! Zauvijek!

Zato te molim, kad vidiš da na mom asteroidu IMŠ 511 u svemirskom prostranstvu galaksije Zemlje iznikne mladica baobaba, pomози mi iščupati je. Povedi me tada ponovno na putovanje svemirom i podsjeti me na ono bitno...

Ako poželim imati moć i biti autoritativna, vladati, baš kao i kralj s asteroida 325, podsjeti me da moć ograničava ljudske slobode i vodi u usamljenost, bez obzira koliko je razumno i dobronamjerno upotrebljavana.

Ako postanem umišljena i željna divljenja drugih, baš kao i uobraženko na asteroidu 326, podsjeti me da biti jedino sam sebi važan znači stvarati lažne predodžbe o svijetu koji te okružuje.

Ako počnem bježati od problema u još veće probleme, baš kao i pijanac na asteroidu 327, podsjeti me da se samo od sebe samoga nikamo i nikako ne može pobjeći.

Ako se zanesem materijalnim i posjedovanje stvari postane moj jedini životni cilj, baš kao i poslovnom čovjeku s asteroida 328, podsjeti me da je posjedovanje bez služenja bezvrijedno.

Ako počnem raditi besmislene poslove slijepo slijedeći upute drugih i prestanem propitivati i promišljati svijet oko sebe, baš kao i nažigač na asteroidu 329, podsjeti me da je svaki posao kojim činimo nešto korisno za druge smislen i vrijedan.

Ako pomislim da raspolazem mnogim važnim znanjima stečenima temeljem iskustva drugih, baš kao i geograf s asteroida 330, podsjeti me da se važna znanja stječu vlastitim iskustvima.

Ako kroz život krenem koračati samo razumom, podsjeti me da ono bitno nije vidljivo očima jer se samo srcem može dobro vidjeti.

Ako mi počne nedostajati vremena za prijatelje, podsjeti me da su prijatelji vrijedni iako zbog njih možemo biti povrijeđeni. Razlikuju se od drugih ljudi jer upotpunjuju naše živote, šire naše poglede na svijet, a uloženo vrijeme čini nekoga važnim u našim životima.

Ako prestanem vjerovati u ljubav, podsjeti me da je ljubav osnovni smisao života.

Ako pokušam odrasti, podsjeti me da samo djeca imaju sreće i znaju što traže.

Uvijek ću rado iznova poslušati tvoje priče i baš poput tebe nikada neću odustati od postavljanja pitanja. Kakve ću sve odgovore pronaći, možda samo ti znaš...

Zauvijek tvoja prijateljica

Ivana Milinović Šuman, 8. razred
Osnovna škola Marina Držića
Voditeljica: Mateja Šlogar

Priča jednog kaputa

Nekoć davno na tavanu stare trošne kuće živio je jedan lijepi, smeđi kaput. Bio je potpuno zaboravljen sve do jednog dana kad je baki Barici zatrebao pribor za šivanje. Budući da je proveo puno godina napušten i sam na mračnom tavanu, poželio je ponovno biti koristan.

Baka Barica otišla je na tavan po svoj šivaći pribor i čula lupanje koje se čulo iz ormara. Odmah je otišla provjeriti što se događa u ormaru. Otvorila je vrata ormara i vidjela lijepi smeđi kaput. Odlučila ga je uzeti i pokazati suprugu. Kad ga je ugledao, djed Franko, iznenadio se jer je to bio njegov najdraži zaboravljeni kaput. „Puno uspomena me veže za njega“, reče djed Franko. Odmah je obukao kaput i prisjetio se kad je u društvu svog kaputa obilazio zabave, šetnje i tržnice. „Predivno ti pristaje, baš kao nekada“, reče baka Barica. Djed Franko obećao je baki Barici da se više neće odvajati od svojeg najdražeg kaputa i zamolio ju je da mu zašije džep na hlačama te da se spremi jer želi prošetati svoj stari-novi kaput.

Baš kao i djed Franko, stari je kaput osjetio toplinu oko srca. Bio je jako sretan što više neće biti sam i napušten na mračnom tavanu. Veselio se što opet može štiti i grijati kao nekad. Ponekad stare i odbačene stvari mogu poslužiti i usrećiti kao i nove.

Tarik Hibić, 4. razred
Osnovna škola Žitnjak
Voditeljica: Mateja Bizomec

Pjesma

Pjesma se čita,
pjesma se sluša,
u pjesmi traži se nada,
u pjesmi traži se duša.

Mrtvome papiru,
što bijaše drvo,
pjesnik daje novi život,
vraća ga u stanje prvo.

Svatko od nas
ima pjesmu u sebi.
Govorim o svima,
govorim i o tebi.

Netko ima samo jednu,
nekome dvije su dane,
a netko broj prevelik
da u jedan stih stane.

Luka Miholić, 8. razred
Osnovna škola Cvjetno naselje
Voditeljica: Josipa Kvasina Rimac

Pjesma svijetu

Ljudi ne žive,
svaki dan tek prežive.
Glupe sitnice
postale su granice.
Samo sam dijete,
ali poslušaj, svijete:
Život je jedan,
nek' je pamćenja vrijedan!

Lena Sučić, 6. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Dorja Stupićić

Leda Gradski, 8. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

San koji me odveo na neobično mjesto

Jednog proljetnog jutra u zadnjoj klupi sjedila sam sa svojom najboljom prijateljicom. U razredu je bila toliko velika buka da smo moja najbolja prijateljica i ja uspjele otvoriti moje omiljene gumene šarene medvjediće bez problema. Tako smo brzo pojele i strpale ih sve u usta kao da nema sutra. Bomboni su nestajali jedan po jedan sve dok ih više nije bilo, a ja vam ne mogu opisati koliko smo iščekivale zvono zadnjeg sata da otvorimo još jedan. U tom trenutku sve se činilo tako slatko i šećerasto, ali trenutak nakon toga sve promijenilo. Umjesto da u razredu čujem buku odjednom sam začula zujanje i sve mi se zacrnilo, a zadnje čega se sjećam je bilo kako sunce bliješti u učionicu i tišinu.

Nešto zvoni. Nešto neobično. Nešto drukčije od školskog zvona.

„Jesam li ja to kod crkve?” pitala sam naglas.

„Da kod crkve si.” začula sam nečiji muški glas.

„Tko si ti?” pitala sam ga.

„Ja sam gumeni medvjedić Maks. Slušaj, živim u Slatkogradu, a ovdje gdje se nalazimo Gorkograd. Zarobili su me jer me misle da je Gorkograd te žele zauzeti Slatkograd da prošire Gorkograd. Ako mi sada pomogneš, ti i ja možemo otići odavde i spasiti Slatkograd.”

Bez previše razmišljanja, pristala sam jer sam se htjela maknuti što prije moguće. Prvo smo krenuli prema rijeci preljeva od jagode i sjeli na čamac od čokolade. Vozili smo se, i vozili dok nismo stigli do šume šećernih štapića. Izašli smo iz čamca i ušli u šumu misleći da ćemo iz nje izaći jako lagano, ali cijelo vrijeme smo se vrtjeli u krug kao beskrajn labirint. Toliko smo se puta vrtjeli da su me od mirisa mente krenule peći oči, ali čim je Maks stao pored mene samo sam osjetila miris šećera. Napokon smo izašli van iz šume, ali nešto neobično smo vidjeli. Bila su to dva balona od žvakaćih guma kao danas čekaju da dođemo, što i jesu. Kada smo ga dodirnuli kao rastezljiva žvakaća guma nas je povukla u nju. Odjednom, krenuli smo naglo padati dolje, ali nismo dugo padali. Kako smo pali na zemlju balon je puknuo. Maks i ja glasno smo se krenuli smijati. Sve je bilo smiješno dok Maks nije shvatio gdje se nalazimo.

„Psst! Kod ratničke kule smo...” tiho reče Maks i povuče me uz kulu.

U daljini smo ugledali jezero i špilju.

„Pazi! Do kraja su nam ostale još samo dvije prepreke, a ako uspijemo onda dolazimo u Slatkograd jer su ratnici ovdje. Moramo biti oprezni.” rekoše Maks.

Najbrže što smo mogli, ali oprezni, smo trčali do jezera vruće čokolade i u njega skočili. Na površini su se nalazili sljezovi kolačići pa smo na njih skakali, lijeva, desna, lijeva, desna i tako do kraja.

„Idemo spasiti Slatkograd!” sretno je uzvinknuo Maks.

Došli smo do špilje, naše zadnje prepreke. Maks i ja zajedno smo se pogledali misleći da će nam kroz misleći da će nam kroz karamelu biti lagano proći, ali zaboravili smo da smo još mokri od vruće čokolade. Krenuli smo trčati. Uspjela sam do kraja, ali Maks je u tom trenutku pao i njegov pad odzvonio je kroz cijelu špilju, ali je i do kule. Htjela sam mu pomoći, ali je bilo prekasno. Ratnici su ga već okružili.

„Bježi Heidi, bježi!”

Trčala sam što brže mogu i unatrag gledala Maksa. Kada sam se okrenula naprijed sve se zacrnilo, opet...

Probudila sam se. Opet sam čula onu neobičnu tišinu. U reci sam držala plišanog medvjedića Maksa, mog Maksa. Više mi ništa nije bilo jasno što je san, a što stvarnost. Pogledala sam oko sebe, vidjela mamu i tatu kako potihlo plaču. Shvatila sam da se nalazim u bolnici jer mi se očito bolest pogoršala. Mama mi je rekla kako sam se u školi onesvijestila. Mama i tata su bili jako tužni te su zabrinuto čekali doktora s nalazima. U moju bolničku sobu ušao je doktor s nalazima i smrknutim izrazom lica. Tada mi je sve postalo jasno...

Leona Lujanac, 6. razred
Osnovna škola Zaprude
Voditeljica: Lejla Galić

Stablo života

Živjela je jednom jedna djevojčica zvana Sofija. Sofija je bila vrlo znatiželjna djevojčica. Uostalom, bila je i jako mudra djevojčica, baš kao što je njezino ime govorilo.

Jednog je dana Sofija išla u park. Dok su se sva druga djeca u parku igrala, ona je odlučila malo istraživati. I onda je ugledala jedno stablo. To stablo bilo je golemo. Sofija ga je prvo krenula proučavati, a zatim se i penjati na grane. Ljuljala se na granama i promatrala vjeverice. Igrala se s pticima i pomogla majci vrapčici napraviti gnijezdo. Bilo joj je prelijepo među granama. U školi je sutradan učila o stablima. Naučila je da stabla daju kisik koji je potreban nama za život i da bez stabala nema života! Također, dom je mnogobrojnim životinjicama: od maloga vrapca do vjeverice. No, i dalje je viđala ljude koji si-jeku stabla. Malena Sofija odlučila je pobrinuti se za draga stabla i životinje. Nakon nastave odmah se bacila na istraživanje. U knjižnici je posudila knjigu o drveću. Saznala je da na svijetu postoji više od tri trilijuna stabala. Saznala je i da je najstarije stablo staro više od 5000 godina. Saznala je mnogo zanimljivih činjenica o stablima i o tome koliko su važna. Zato je odlučila nešto promijeniti. Sofija se vratila u park, a da to nitko nije znao. Sa sobom je ponijela lopatu i sjeme. Iskopala je 12 rupa oko stabla dok su ptice i ostale životinje gledale s čuđenjem. „Neće valjda i ta draga djevojčica uništiti naš dom?“ pitale su se. Nisu znale što Sofija smjera. Kopala je sve do tamne noći, kad je i posljednje dijete sišlo s ljuljački. Posadila je 12 stabala. Svaki je dan dolazila i zalijevala sjeme da jednog dana narastu velika stabla. Stabla su sve više rasla i brzo su počela dobivati grane i lišće, a zatim i plodove. Sve više ljudi promatralo je stabla koja rastu. Mnogo životinja je dolazilo. Uskoro je Sofija posadila još nekoliko stabala. U parku se stvorila prava šuma. Nitko nije znao kako su odjednom nastala ta stabla, a kad bi netko pitao Sofiju, ona bi im sa smiješkom odgovorila da ta stabla sigurno nisu nastala slučajno.

Prošlo je mnogo godina od tog događaja i Sofija je već davno odrasla. No, djeca su se i dalje igrala na stablima. Penjala su se po granama, pjevala s pticama, lovila vjeverice... Kad god bi bila tužna, Sofija bi se sjetila stabala koja je posadila u parku i koliko je smijeha i radosti darovala budućoj djeci koja će se ondje igrati. To ju je ispunjavalo zadovoljstvom. Na kraju krajeva, ljepota je u malim stvarima.

Mia Hrkać, 6. razred
Osnovna škola Šestine
Voditeljica: Magdalena Hadžić

Vito Klišanić, 7. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Tragovi koje kiša nije izbrisala

Kiša je padala bez prestanka, ispirući ulice i odnoseći sve što je djelovalo prolazno – tragove koraka, mrlje prolivenih priča, suze koje je bilo preteško skriti. Ipak, neki tragovi, oni nevidljivi oku, nisu se dali izbrisati. Nosili su u sebi priče koje bi kiša mogla dodirnuti, ali nikad izbrisati. Kiša je padala već treći dan zaredom. Grad je izgledao kao da ga je netko obojio u olovno sivu boju, a ulice su se pretvorile u blistave rijeke koje su zrcalile svjetlost uličnih lampa.

Mila je žurila kući iz škole grleći torbu i pokrivajući se svojom crvenom kabanicom. Prolazeći ulicom, nije nikoga vidjela, što je bilo neobično jer se obično u to vrijeme nije moglo proći ulicom koliko je gužve bilo. Na putu prema kući zagledala se u pod i primijetila crvenkastožute tragove nečega što je sličilo prašini. Samo malo gušće. Odlučila je pratiti taj trag koji je vodio u suprotnom smjeru od njezina doma. Hodala je, uopće ne gledajući kamo ide. Zadubila se u svoje koračanje i promatrala svjetlucajući prah koji ju je vodio nepoznatim putem. Prah je lagano izbljedio. Mila podigne glavu i, našavši se usred šume, prepozna mjesto i klupicu. Sjedajući na klupu, umorna od hodanja, sjetila se da je to bila djedova najdraža klupa. Ona i njezin djed Josip mnogo su vremena provodili zajedno. Njegova smrt sve je promijenila. Više nije bila mala djevojčica koja je svoj cijeli dan provodila s djedom, njezina se cijela osobnost otad promijenila. Postala je tmurna i nekako tiha. Ta klupa probudila je iskru sreće u njoj. Sva ta sjećanja s te klupe... U tom trenutku ogrlica koju joj je djed dao, izrađena od nekog posebnog kristala, zasvijetlila je. Djevojčica nije to primijetila. Zagledala se u tlo, zatvorila oči i potpuno zaboravila na kišu koja je svakog trenutka postajala sve snažnija. Grmljavina u daljini probudila je Milu iz njezina sanjarenja. Prah se ponovno počeo dizati, a Mila se sjetila da bi trebala krenuti kući. Uzela je mobitel iz džepa. Bio je prazan. Tko zna koliko je policijskih trupa mama već poslala u potragu za njom. Sigurno ju je zvala najmanje sto puta. Tad je zapazila svjetlost ogrlice, što ju je isprva uplašilo, a zatim ponukalo da nastavi pratiti misteriozni prah. Povukla se dublje u šumu, a kiša je pratila njezine korake. Osjećala je kao da je ona jedina koju je ta kiša zahvatila, ali nije se time previše zamarala, više ju je zanimalo kamo misteriozni prah vodi. Prah je ponovno izbljedio sa šljunčanog puteljka usred šume. Sada je stao kod malene kolibe. Bila je to djedova koliba. Mili nije bilo jasno kakve veze zagonetni prah ima s njezinim djedom, ali je to probudilo veliku znatiželju u njoj. Koliba je bila otključana i Mila je ušla bez oklijevanja. Potom je ogrlica ponovno zasvijetlila. Ovog puta djevojčica je primijetila žarko svjetlo koje je dopiralo iz jezgre kristala. Pomislila je da je to neki znak, ali nije htjela da joj mašta previše zamagli cilj, željela je otkriti kamo vodi zagonetni prah. Istraživala je po kolibi i ugledala stare crteže koje su ona i njezin djed izradili. Djed Josip volio je slikati i crtati. Htio je postati umjetnik, ali njegova obitelj u tom trenutku nije imala dovoljno novca da se djedov san ostvari. Potom ugleda bunt papira koji se nekako isticao od ostalih rasutih po stolu. Nekako je samo izgledao posebno. Bilo je tu možda pedesetak i više zaklamanih papira. „Tragovi naših života“, pročitala je naslov. Već je na prvoj stranici prepoznala svoj rukopis. Nije se sjećala da je ona to pisala. Pročitala je prvu stranicu, ali već na drugoj nije bilo ničega. Bila je uvjerena da je prije nekoliko minuta sve bilo puno rečenica. Ogrlica prestane svijetliti, a Mila ponovno pročita prvu stranicu. Bila je to priča o njenom životu otkad je izgubila djeda. Pravi misterij koji je njezin um trebao riješiti! Baš u tom trenutku misteriozni prah se „probudio“ i poveo Milu dublje u šumu. Kiša nije prestala padati i brisala je svaki trag Milinih plavih čizmica. Strpala je papire u torbu kako se ne bi smočili od kišurine koja je pljuštala sve jače. Kao da neki oblak već danima plače. Sigurno je bio tužan. Ovog puta Mila je hodala duže. Nije poznavala ovaj dio šume. Uplašila se da se neće moći vratiti i da će je šuma progutati. Hodala je imajući sve manje nade da će je prah zapravo nekamo odvesti. Opet je izbljedio. Mila pogleda oko sebe, ali nije vidjela apsolutno ništa. Zatim se sjeti. Ovo je bilo mjesto gdje joj je djed poklonio ogrlicu, točno jedanaest dana prije smrti. Ogrlica zasvijetli jače nego prije. Nešto počne izlaziti iz nje. Bio je to djed Josip. Mila je protrljala oči. Nije mogla vjerovati. Djed progovori: „Pronašla si me!“ Nasmiješi se. Dotaknula je djeda pokušavajući shvatiti je li to zapravo njezin djed. Nažalost, ruka joj je prošla kroz zrak.

„To nisi ti, djede, to je samo moja mašta“, rekla je tužno.

Djed se nasmiješi i odgovori joj blagim tonom: „Kako ne bih bio ja, pa razgovaram s tobom, dijete.“

Mila je bila zbunjena. Nije razumjela kako joj se djed magično pojavio iz ogrlice.

Djed joj objasni: „Sigurno ti nije jasno što se događa, ali ti si pametna djevojčica... Ti si potpuno zaboravila na sreću otkad sam otišao jer nisi shvatila da sam ja uvijek uz tebe. Vidiš, ova ogrlica koju sam ti dao..., ja sam unutra, i uvijek ću biti. Kiša koja pada danima pada kako bi te podsjetila koliko smo se zabavljali tijekom ovakvih tmurnih kišnih dana. Prah koji te vodio amo-tamo pokazivao ti je na mene. Prisjetila si se koliko smo se dobro proveli, makar to bili naši zadnji trenutci. A knjiga?! Na tebi je da je završiš. To je tvoja priča.“ Mila protrlja lice, a kada otvori oči, djeda više nije bilo. Tada osjeti lagano tapšanje po ramenu. Cijelo tijelo proželo se srećom. I sunce je zasjalo. Koliko god tužan djedov odlazak bio, Mila je poslušala njegove riječi i znala je da je djed uvijek s njom. Ogrlica prestane sjati, a uzdigne se novi plavi prah. Mila potrči za prahom i u časku se pojavi u svojoj kući, u svom krevetu.

Mama pokuca na vrata i obavijesti je da je doručak na stolu. Djevojčica pomisli da je možda ova cijela avantura bila samo san, ali pokraj kreveta ugleda debeli bunt papira. Ustane, okrene stranicu i počne čitati. Možda ipak nije bio san...

Ema Kocijan, 7. razred
Osnovna škola Augusta Harambašića
Voditeljica: Ksenija Ivanović

Valentinovo

Veljača je mjesec koji zimu kuša,
I donosi praznik zaljubljenih duša.
Zato ti ovu pjesmicu pišem,
Kako bi me voljela još malo više.

Sveti Valentin tada se budi,
Šulja se tiho i ljubav nam nudi.
Ne spavam zato baš svaki dan,
Jer mi se noću šuljaš u san.

Dok zima pokazuje te svoje zube,
Valentin grije zaljubljene ljude.
Mene tad grije, k'o u ljetne dane,
Htio bih da traje i nikad ne stane!

Zbog tebe danima ja smišljam plan,
Kako da ružama, uljepšam ti stan.
Neka nam ljubav, traje k'o san,
Slavimo ljudi svih zaljubljenih dan!

Hrvoje Ban, 7. razred
Osnovna škola Stenjevec
Voditeljica: Mia Jelavić

Šala

Sretna se ujutro obučem,
omiljene hlače i majicu navučem.
Pridoše mi dvije djevojke...
Šala mala, na račun moj!

Moje omiljene hlače poružnile!
Njima se moja majica i nakit pridružile!
Sutra moja majica, nakit i hlače u kutu stoje,
sve zbog šale male - u kutu dane broje

Aida Gluhalić, 7. razred
Osnovna škola Ivana Mažuranića
Voditeljica: Kristina Guja

Žirafe i njihove pjege

Znate li vi možda kako su žirafe dobile pjege? Ne?! Dopustite da vam ispričam. Prije mnogo, mnogo godina žirafe su bile sasvim žute. Na njihovom krznu nije bilo niti jedne točke, sve dok se jednog dana nije rodila žirafa koja će svima promijeniti živote...

Sve su žirafe odmalena učile da postoji zabranjeni dio savane u koji nikako ne smiju poći. Nitko nije znao zašto jer su stari mudraci tu tajnu odnijeli sa sobom u grob. Jednog dana jedna je znatiželjna žirafica odlučila potajno obići zabranjeni dio savane. Planirala je krenuti oko podneva te se vratiti u svoje krdo do sumraka. Stiglo je podne, a mala se žirafa zaputila prema mjestu kojeg su se svi bojali ne sluteći da će zauvijek promijeniti svoj život... Čim je ušla u zabranjeni dio savane, preplavio ju je strah. Mjesto je bilo sivo, puno oštrog kamenja i lešinara. U daljini su se čuli podli smjehovi i vriskovi dok joj je vid sve brže prekrivala neka neobično gusta magla. U strahu je potrčala natrag prema svom krdu kroz pusto kamenje i oštrice. U toj panici – pljus! Upala je u lokvu. No, to nije bila obična lokva. Bila je tamna, smeđa i mutna. Lijepila se za sve što bi se u njoj okupalo dok su balončići i para izlazili iz nje. Mala je žirafa pokušala izaći, no nije uspijevala. Probala je opet... i opet... Ništa! Ovaj put snažno je zamahnula svojim tankim nožicama i uspjela je! Kad se napokon iščupala iz ljepljive tekućine, nastavila je trčati. Konačno se vratila u nezabranjeni dio savane. „Ufff, kakvo olakšanje“, pomislila je. Vraćajući se prema krdu prošla je pokraj velikog i lijepog plavog slapa. Ugledala je svoj odraz u bistroj vodi i vidjela da je prekrivena onom odvratnom ljepljivom tekućinom. Ušla je u ušće slapa ne bi li se oprala, no kad je izašla, shvatila je da su mrlje još uvijek bile na njoj. Mrlje su bile različitih oblika i veličina; neke poput oblaka, neke poput krošanja. Jedno je bilo sigurno – mrlje s njezina krzna nisu bile obične mrlje, poput onih u kakve se već mnogo puta zamaskirala valjajući se u blatu. Ove su mrlje bile trajna uspomena i znak na bijeg u zabranjeni dio savane....

Žirafa se prestravila. Nije znala što da radi, kako da objasni majci što se dogodilo i odakle je došla kad je ovakvu vidi. Možda da joj kaže da je ipak otišla u zabranjeno? Ma ne! Ni slučajno! Isprobala je sve moguće tehnike: ribala je mrlje hrapavim lišćem, ljuskama ribe, čak i trljanjem u neko deblo; no mrlje su i dalje izgledale netaknuto, kao da su oduvijek krasile žirafino žuto krzno. Jadna i prestravljena, u panici, odlučila je napraviti prekrivač od trave i čičaka. Valjala se tako po travi neko vrijeme, sve dok nije zaključila da je to dovoljno i da će novi plašt prikriti njezin nestašluk. Ubrzo se vratila u krdo. Trudila se hodati kao da se ništa neobično ne događa. Kad je došetala do svoje mame, sjela je pored nje ponašajući se sasvim uobičajeno – žirafasto. Čim ju je mama spazila, reagirala je kao i sve druge mame. Prvo je skoro pala u nesvijest, onda joj održala lekciju, pa je pozvala muža da joj i on održi lekciju (a on je samo htio spavati nakon ručka i onog posljednjeg lista koji mu je teško sjeo), a zatim ju je za svaki slučaj potopila nakratko u vodu kako bi je očistila i tog je trenutka žirafin pokrivač pao....

Nastala je tišina. Mala je žirafa pomislila: „To je to, ovo je moj zadnji dan u kojem sam dio krda...“. Odjednom, sve žirafe, od najmlađih do najstarijih počele su hvaliti malu pjegavu žirafu, diviti se njezinom neobičnom mrljastom izgledu. „Ovo je... čudno“, prošaptala je. Nije ništa mogla razumjeti. „Što se događa? Zašto me hvale? Ne znaju li da sam otišla u zabranjeni dio savane i prekršila zakon? Što je njima?“ izgovarala je sebi u bradu. Ipak, bez obzira na poprilično neprirodnu pojavu, mislila je da će sve biti u redu. Da možda poglavica neće imati problema s tim njezinim mrljama...

Žirafino se olakšanje ubrzo prekinulo kad je ugledala poglavicu zvanog Veliki Stefan kako hoda prema krdu. Nasmrt se bojala jer on je svemoguć; što ako shvati da je otišla u zabranjeni dio? Što ako će imati problema s tim što je prekršila zakon?! Kroz glavu joj je proletjela misao da je samo dijete i da je Stefan ne može izbaciti tako mladu iz krda. Kad ju je poglavica odmjerio od rošćica na glavi do pjegastog repa, zaprepastio se. Shvatio je da je žirafica otišla u zabranjeni dio, proglasio je izdajicom jer nije poštovala zakon krda te naredio svima da se odmah odmaknu od nje. Bez obzira na to što je žirafica mislila da sreća neće biti na njenoj strani, da će svi poslušati poglavicu i maknuti se bez pogovora, na žirafino veliko iznenađenje većina žirafa shvatila je da im je dosta biti u potpunosti žute te da i one žele baš tako izgledati. Sve su žirafe sa zanimanjem ispitivale našu malu pjegavu žirafu kako je to učinila i molile da i njih odvede do mjesta gdje mogu postati pjegaste. Šarene. Točkaste. Mrljaste. Različite i jedinstvene! Veliki Stefan nije razumio zašto su se htjele odvojiti od njega. Zašto i one žele prekršiti zakon? Ubrzo se vijest o tome kako su žirafe dobile pjege proširila zemljom i sve su žirafe pošle u onaj dio savane koji više nije bio zabranjen ni mračan, veselo se bacale u blatne lokve i sretne izlazile iz njih

jer su sada mogle biti baš onakve kakve su htjele, a ne samo jednoboje – žute od glave do pete. „Ma što će oni meni? Ja sam veliki svemogući Stefan! Možemo mi bez njih“, uvjeravao se Stefan.

Na kraju su se pjegaste žirafe odvojile od žutih jer je i dalje postojala šačica žirafa koje su htjele štovati zakon Velikog Stefana. Sve ostale žirafe, one koje su spoznale ljepotu mrlja, nisu htjele štovati zakon već su htjele biti posebne i neponovljive umjesto potpuno iste. Shvatile su da svi mudraci, uključujući Velikog Stefana, nisu htjeli da žirafe budu jedinstvene kako bi lakše vladali cijelim krdom. No sada, kada su sve spoznale snagu različitosti, bile su jače. Sada su mogle svojom jedinstvenošću zadiviti cijeli svijet. Od savane do pustinje, od pustinje do prašume. Nisu više trebale nikakvog Stefana, niti ikoga velikog da opstanu je im više nitko nikad neće nametati zakone te im braniti da budu svoje. Žute su žirafe ubrzo nestale jer ih više nije bilo dovoljno za parenje te su do dan danas preostale samo pjegaste.

Tako su žirafe dobile pjegę... A znate li kako su leptiri dobili krila? To je jedna sasvim druga priča...

Cvita Talajić, 7. razred
Osnovna škola Hugo Kon
Voditeljica: Maja Orsag

Škola ljubavi

Oni čine čudesa.
Čuvaju mi leđa, štite me i zdesna i slijeva.
S njima mi baš nikad nije dosadno.
Odlično se razumijemo, jezik zagrljaja naš je jezik.
Smijemo se srcem.
Nema tog kvara koji zajednički ne možemo otkloniti.
Nemamo vremena za plakanje.
Volimo zajednička putovanja i selfije.
Zavezani šal, lude božićne veste i veliki smajl!
Kome se ljubav smije, uvijek je sretan.
Ne dijelimo se na velike i male.
Mama, tata, sestra, brat i ja.
Obitelj.
Moja škola ljubavi.

Mia Lipovšek, 6. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Što je ljubav?

Ljubav je za svakoga drukčiji dojam,
drukčija boja i drukčiji pojam.
Ona može biti plava, crvena, zelena,
može biti srce, zvijezda ili pelena.

Ljubav je kad se smiješ od uha do uha
kao luda, luda muha.
I kad se zacrveniš od glave do pete
kao posramljeno dijete.

Ljubav ne možeš kupiti
niti u zdjelu skupiti,
ali je uvijek možeš dijeliti
i zbog nje se veseliti!

Marta Barišić, 6. razred
Osnovna škola Pavleka Miškine
Voditeljica: Ivana Plejić Pech

Mia Sarić, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Predloženi

za državnu smotru

Literarni radovi

učenika osnovnih škola

Ja, pubertet i svi oko mene

Zovem se Ana i imam 14 godina. Zapravo, više nisam sigurna tko sam. Kako bih i mogla znati, kad mi hormoni upravljaju životom poput nevidljivog diktatora koji baš nema neki smisao za humor? Dobrodošli u moj svijet – svijet puberteta.

Sve je počelo jedne obične subote. Pokušala sam obući svoje omiljene traperice i odjednom – ne mogu ih zakopčati! Mama kaže: "Rasteš, to je normalno." Normalno?! Pa zašto ne mogu rasti samo prema gore, nego na sve moguće strane?

U školi je situacija još "bolja". Jednog dana moj glas zvuči normalno, a sljedeći me prijatelji pitaju zašto zvučim kao da sam progutala vuvuzelu. Nije smiješno, Luka!

Što se tiče prištića, to je posebna priča. Kupila sam cijeli paket kremica, gelova i tonika. Svake večeri moje lice miriše na kemijski laboratorij. Tata svaki put kad me vidi kaže: "Izgledaš kao da te pregazio vlak pun kemikalija." Baš ti hvala, tata.

Moji roditelji pokušavaju biti cool. Kad sam se prvi put rasplakala jer sam razbila čašu, mama je rekla: "Hormoni rade svoje." Hormoni rade svoje? A što je s mojim emocijama? Zbog njih sada plaćem na reklamu za mačju hranu jer je mačka u reklami tužna!

Moja mlađa sestra, naravno, uživa u mom kaosu. Ona mi svakako ne olakšava moje tako zvano „stanje“. Čim nešto napravim ona: „Mamaa, Ana me plaši“, „Mamaa, Ana me lupa“, „Mama, Ana je na mobitelu!“, „Mama, Ana mi uzima medvjedića“. Pa šta da ja njoj radim kada me smeta dok učim I ONDA NASTRADAM JA JER SAM UČILA.... Dakle uopće nije fer.

Ali najgori su baka i djed. Baka mi stalno ponavlja: "Kad sam ja bila u tvojim godinama, mi nismo imali te hormone." Kako, bako? Kako si ti preživjela pubertet bez hormona? Odaj mi tajnu, moolim te! Zar ti je pomogla tvoja famozna paradajz juha s noklicama?

A djed... on je legenda. Kad me vidi kako dramim jer mi frizura nije uspjela, samo se nasmije i kaže: "Čekaj da dobiješ sijede, pa ćeš cijeniti ovih par dlaka s kojima ne surađuješ."

Prijatelji su posebna priča. Marta mi priča kako joj je pubertet užasan jer joj kosa izgleda kao da je svakodnevno pere sa Zvijezda uljem, mogla bi slobodno pohat meso na suncu. A tek Nora, ona je priča za sebe i samo na Ivana misli. Čim Ivan zakorači u učionicu ona krene: "O Bože, evo ga", "Kako je Ivan pametan!", "Kako je Ivan zabavan!" Svim curama je već dosadila. Uglavnom, nije nam lako.

Ali znate što? Preživjet ću ja ovo, nekako, valjda, ne znam... Ako su moji roditelji preživjeli svoj pubertet, pa čak i baka bez hormona, onda ću i ja. Samo moram pronaći način da izdržim do kraja tjedna bez plakanja zbog reklama, bez nerviranja radi sestre... a jednoga dana ću se smijati svemu ovome, tako kažu,... ali ne danas, danas se idem posvađati s ogledalom.

Dora Šega, 6. razred
Osnovna škola Većeslava Holjevca
Voditelj: Dorotea Mašović

Lota Vučemilović Šimunović, 8. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Uz tebe

Snovi su lijepi uz tebe, mama.
U tvom krilu toplo je, tata.
Lijepo je s učiteljicom učiti.
Lijepo je svoju seku imati.
Sve je ljepše s ljudima koji te vole.
Al' najljepše se igrati s tobom,
Prijatelju moj ili da kažem brate.

Jan Sussarello, 2. razred
Osnovna škola Prečko
Voditeljica: Mandica Pezelj

Ljubav

Izbjegava me i prati,
ozbiljna je i šašava.
Ponekad me samo stidljivo gleda,
a ponekad hrabro uz mene korača.
Zbunjuje me i veseli.
Ne znam kud bih s njom...

Lucija Perić, 7. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Adela Barbić

Dešč

Dešč curi, dešč curi,
vuni je sve kmično.
Dešč curi, dešč curi,
stara mama v hižu beži.

Dešč curi, dešč curi,
pod strehu sam se skrila.
Oblaki su se meknuli
pak sam srećna bila.

Deždek moj, deždek moj,
naj nam skoro dojt!
Sonćeko se zbudilo,
mi bi šteli vun pojti!

Leticija Blagus, 6. razred
Osnovna škola dr. Ante Starčevića
Voditeljica: Dubravka Rovićanac

Nada

U mom tijelu vatra, vulkan i oluja.
Tijelo mi prožima bol, ali um je miran.
Pahuljice padaju, nazire se ulično svjetlo
i svjetlo ralice.
Tišina, apsolutna tišina.
Hladna, prozirna tekućina kap po kap ulazi
u moje tijelo.
Osjećam hladnu rijeku kako struji u meni,
nadam se da će ugasiti vatru,
da tijelo opet bude moje.
Gledam svoju nemoć ravno u oči i želim ustati,
klizati se, živjeti,
biti sebi iznenađenje svakoga dana.
Odjednom miris naranče na noćnom ormariću
moj život u potpunosti mijenja
i rodi se nada...

Lorena Relja, 7. razred
Osnovna škola Granešina
Voditeljica: Jelena Miloš

Gita Cakić, 5. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Kiki

„Bracek je presladak! Zadržat ćemo ga!“ rekla sam ozbiljno mami, imala sam tri godine. Mama je prasnula u smijeh, no i dan-danas ponekad me zeza zbog tih riječi. Obožavam svog mlađeg brata Kristijana od prvog dana kad sam ugledala njegove nasmijane oči. Kiki je nježan, pažljiv, sitan, rastom niži od svojih vršnjaka i uvijek dobre volje, nasmijan od uha do uha.

On je dijete sunca, rođen je s Downovim sindromom.

Osim što sja poput sunca i širi zaraznu toplinu, on je i zvijezda naše obitelji. Voli se fotografirati i pozirati otkako je izabran za zaštitno lice neprofitne svjetske organizacije Nothing Down. Kao trogodišnjak sudjelovao je u prvoj modnoj kampanji u Hrvatskoj u kojoj su odjeću dječjeg branda Looly Boo nosili mali manekeni s Downom. Na snimanju je bilo jako zabavno, svi smo mu pljeskali, a on je dizao ruke u zrak i vikao: „Gooool!“ Baš je uživao, nije skidao osmijeh s lica.

Moj brat danas ima devet godina. Izgledom liči na petogodišnjaka. Ujutro zajedno peremo zube. Kristijan stoji na stolčiću i smijemo se iznad lavaboja dok ispiramo pjenu od kalodonta. Doručkujemo pahuljice, ja ih jedem s kravljim, a Kiki s bademovim mlijekom. Pomažem bratu u odabiru odjeće za školu. Voli nositi šarene čarape otkako je snimao spot sa zborom Kikići za pjesmu Čarapice dvije. Još ne zna zavezati cipele, naučit ću ga do ljeta. Prekontroliram je li složio sve knjige i bilježnice sa širokim redovima.

Pohađa prvi D razred u kojem je samo šestero učenika. Pomažem mu nositi torbu do maminog auta. Kristijan nikada ne zaboravi ponijeti u školu svoje plave rukavice i plišanog policajca Peru. Brkati policajac Pero bakin je poklon od kojeg se Kiki ne odvaja. Pero ima plavu uniformu sa žutim gumbima opasanu crnim remenom i plavu kapu sa žutom zvijezdom. Mašem mu dok ulazi u školu, a Kiki mi rukom šalje poljubac.

Popodne, nakon škole, opet smo zajedno. Priča kako se proveo u školi, što je novo naučio, kako mu je bilo s asistenticom Majom.

Kad je sunčano, skačemo na trampolinu ili se penjemo na trešnju. Povučem ga na prvu granu, a dalje može sam. Spretni smo i skakućemo kao vjeverice, rekla bi naša baka. S trešnje pušemo mjehuriće od sapunice i smijemo se.

Veliki smo fanovi profesora Baltazara i malih letećih medvjedića. Znamo napamet sve pjesme pa se kućom ori: „U šumarku skrivenom medvjeda je malih dom, oni čak i leteeee...“

S mamom kuhamo tjesteninu u raznim umacima. Kiki voli pužice, a ja špagete bolonjez, milanez i carbonaru s puno parmezana. Kad nisam u glazbenoj školi i nemam puno zadaća, popodne je rezervirano za Čovječe, ne ljuti se ili Memory. Igrajući društvene igre, djeca s Downovim sindromom bolje pamte, uče brojke i pojmove, stječu samopouzdanje. Kiki je jako zainteresiran i koncentriran pa me često pobijedi u igri Memory.

Na kraju dana Kristijan je ponekad tvrdoglav i ne želi spavati u svom krevetu. Dugo moljaka mamu i nekako ju uspije nagovoriti da spava sa mnom. Meni to ne smeta, volim njegov osmijeh i ručice koje me čvrsto stisnu oko vrata. Gledam kako se smiješi u snu.

Moj Kiki i ja više smo slični nego različiti. I kad odrastemo, imat ćemo sve što imamo i sada. Iskreno prijateljstvo, bezgraničnu ljubav i sretnu obitelj.

Iris Vuković, 6. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Moj dida i ja

Dide moj dragi,
unučica tvoja jedina
sad stihove ti piše
sa željom
koja nikad ispunit
se neće,
da te vidin i poljubin blago u obraz,
šta sad bi sigurno naboran već bija.

Znaš, ja te poznat
samo s nekih sritnih slika,
iz bakinih slatkih priča
i po maminu srcu nježnom,
al' i pokojon suzon
dok spominje tebe.

Sad, kad san veća,
tila bi ti prići
i šotobračo s tobon prošetat po rivi
praveći se važna
šta iman takvog didu,
pametnjakovića i veseljaka.

Ti i ja bi u „Fafarinke“ sili.
Ja naručila bi sokić,
a ti, već znan, neki čajić mirisni, fini
i dugo bi pričali
o knjigama, planinama,
školi i muzejima,
Vrtu svetoga Lovre, Zagrebu
i šibenskin lipotama.

Ja bi se smijala tvojin vicevima,
a ti bi se divija snimkama
s mojin „jazz“ plesnim koracima.
Odveja bi me u šetnju
po Tvrdavi svetoga Mihovila
s koje bi guštali
u pogledima na pučinu i boji osunčanog neba.

Onda bi lagano,
uz čakulu i zafrkanciju,
do Katedrale došli i
na Poljanu pošli
pa, uz „Dan i noć“ fritule tople,
kući bi napokon došli.
U tinelu bi zapivali
uz moj klavir i ujkovu gitaru,
nazdravili
za godinu prid nama,
zdravljem i radosti natopljenom.

ZNAČENJA RIJEČI:

vidin-vidim
poljubin-poljubim
bija-bio
poznat-poznam
sritnih-sretnih
pokojon-pokojom
tila-htjela
šotobračo-s rukom ispod ruke
tobon-tobom
iman-imam
znan-znam
lipotama-ljepotama
divija-divio
mojin-mojim
odveja-odveo
guštali-uživali
čakula-brbljanje
tinel-dnevni boravak
zapivali-zapjevali

Istaknute riječi odražavaju jezične posebnosti
dalmatinskoga govora.

Izabela Torbašinić, 5. razred
Osnovna škola Rudeš
Voditeljica: Mirjana Jukić

Moj tajni (ne)prijatelj

Tek smo krenuli prema mojoj dermatologinji, a ja sam već maštala o povratku u Dugave i igranju u parkiću. „Mama, zašto opet idemo kod dermatologa?“ upitala sam znatiželjno. „Tata i ja primijetili smo jednu bijelu mrljicu na tvojoj bradi pa idemo pogledati što je to. Ne brini, srećo, sigurno nije ništa zabrinjavajuće“, odgovorila mi je mama smješkajući se.

Dermatološka ordinacija bila je lijepo uređena. Na zidu su bile diplome i nagrade te nekoliko fotografija na kojima su fotografirani madeži i pjege. Ovo je zapravo trebao biti samo jedan uobičajeni posjet jer sam dermatologa posjećivala redovito, svakih šest mjeseci, zbog velikog madeža na leđima. Nakon što mi je dermatologinja slikala madež i pregledala ima li nekih promjena u njegovu obliku, moji su roditelji spomenuli bijelu mrljicu na bradi. Liječnica ju je pažljivo pogledala, znakovito uzdahnula i odvela me u malenu prostoriju. Rekla mi je da zažmirim, a onda je upalila lampu s ultraljubičastim svjetlom (kasnije sam saznala da se to tako zove). I tako smo ga dijagnosticirali, moja bijela mrljica na bradi dobila je svoje ime - vitiligo. Nisam znala što je to, ali pravila sam se da jesam. Mama je djelovala zabrinuto, ali pravila se da nije. Dermatologinja je preporučila da se svaki dan sunčam na jutarnjem suncu kako bi se koža obnovila i vitiligo nestao. I upravo sam to i radila. Svakog jutra mama me „tjerala“ da se u osam sati sunčam, što u mojoj sedmogodišnjoj glavi nije bilo baš jednostavno. Ali, uz malo ležanja na balkonu, mrljica je nestala. Sljedećih nekoliko godina kod dermatologinje sam opet kontrolirala samo madež na leđima. Sve do ljeta nakon trećeg razreda. Jako sam se veselila ljetnom kampu. Tjedan dana provela sam družeći se sa svojim prijateljicama i bilo nam je stvarno zabavno kupati se, sunčati, igrati tenis, ponekad i po najžešćem suncu. Kada sam se prepuna dojmova vratila kući, mama i tata zabrinuto su gledali moje lice. Pitali su me koliko često sam bila na jakom suncu te jesam li se mazala kremom. U stanu je zavladała neka čudna atmosfera, mama i tata tiho su se došaptavali u kuhinji, a zatim, praveći se da je sve u redu, rekli: „Nije ništa srećo, samo nam se čini kako si možda opet dobila mrljicu na licu. Voljeli bismo otići dermatologinji na pregled.“ I opet dermatologinja..., opet uzdah..., mala sobica..., lampa s ultraljubičastim svjetlom. Dijagnoza je bila ista, što je značilo da mi je moj (ne)prijatelj vitiligo ponovo došao u posjet. Iskreno, meni to nije bio veliki problem jer moje bijele mrljice nisu bile jako uočljive. Nitko ih od mojih prijatelja nije primjećivao, moj život je tekao uobičajenim tijekom. Sve dok nije došlo sljedeće ljeto. Još se živo sjećam kako sam uzbuđeno mami u autu, dok me vozila na ples, počela pričati kako jedva čekam da škola završi jer idem na kamp. Nisam ni završila rečenicu do kraja. Mama me prekinula. Ozbiljno mi je rekla kako to neće biti moguće. Sva moja sreća istog je trenutka nestala. Pokušavala sam joj objasniti kako cijele godine razmišljam samo o kampu, kako sam se već dogovorila s prijateljicama da ćemo svakog dana nositi odjeću iste boje. „Znam da želiš ići, Irma, ali tamo si stalno izložena jakom suncu, a tvoji treneri ne mogu cijelo vrijeme paziti mažeš li se ili ne. Moraš shvatiti da ti ne smiješ ići na sunce jer to nije dobro za tvoj vitiligo“, odlučno je rekla mama. No, ja i dalje nisam popuštala. „Rekla si mi da vitiligo nije bolest, već samo stanje u kojem se pojavljuju bijele pjege na koži. Ako to nije opasno, onda ne razumijem zašto ne mogu ići?“ govorila sam uzbuđeno, a suze su mi kapale u krilo. „Milena, molim te, pokušaj razumjeti“, govorila je mama i vidjelo se da ni za nju to nije laka odluka. Mamina je odluka ipak bila konačna.

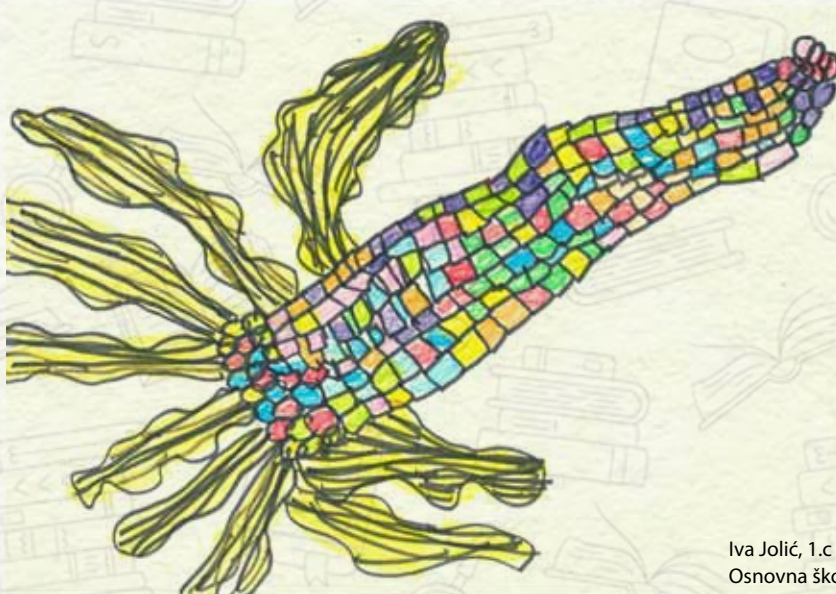
Ljeto je brzo prošlo i stigao je peti razred - novi predmeti, novi profesori, sve je mirisalo na promjenu, a to je osjetio i moj (ne)prijatelj vitiligo, koji je s moje kože skoknuo na moju kosu! Primijetila sam to jednog dana na plesu. Baš sam se češljala, kada mi je jedna cura rekla da imam plave pramenove. U čudu sam se pogledala u ogledalo. I stvarno, imala sam svijetle pramenove. Sljedeća dva tjedna zabrinuto sam promatrala svoju kosu. Moji sijedi pramenovi postali su sve uočljiviji i drugi su ih počeli primjećivati. Moji su me prijatelji počeli zvati „bako“ i stalno su koristili taj naziv u prepirkama. Svako malo bih čula kako netko viče: „A što ti hoćeš, bako!“ Nisu razmišljali o problemu koji me muči niti o tome kako se osjećam. No, nakon nekog vremena, situacija se ipak promijenila. Djeca su me počela sa zanimanjem ispitivati o mojoj kosi. Zainteresirao ih je i moj vitiligo. Bila sam sretna što sa svojim prijateljima ipak mogu normalno razgovarati o vitiligu i što ih ta tema zanima. Shvatila sam da mi nitko nije govorio ružne riječi jer me htio povrijediti, već su naprosto bili povodljivi i u neznanju. Činilo mi se da sam napokon sklopila mir sa svojim (ne)prijateljem, ali došlo je ljeto. Koliko god sam se skrivala od sunca, mazala kremom i neprestano bila u hladu, nisam mogla kontrolirati vitiligo. Koristio je svaku moguću priliku kako bi sletio na moju kožu. Zbog toga je moja zaštita protiv sunca postala još stroža.

Ljeti sam mogla ići van samo prije deset ujutro te popodne nakon šest sati. Kada bi me netko pozvao van, roditeljima sam morala uvijek čvrsto obećati da ćemo biti u hladu. Čak i kada je počela školska godina, vani na tjelesnom jedina sam morala nositi šiltericu iako je već bila poodmakla jesen. I sunce je postalo mojim neprijateljem, kao i moj vitiligo. Iako nisam ništa loše mislila o svom izgledu s vitiligom, bio je kao neka nevidljiva zapreka koja me sprječava da se ponašam jednako kao moji vršnjaci. Sve je naizgled bilo normalno, a onda opet, uvijek je postojao jedan veliki „ali“: dugačak popis stvari koje ne smijem raditi. Sve sam više postajala ljuta i iznervirana. Nije mi bilo jasno zašto baš JA moram imati ovakvu kožu, zašto sa svojih dvanaest godina moram imati sijedu kosu, zašto je moj nevidljivi (ne)prijatelj ponekad tako okrutan?

Ipak, s vremenom se moj stav o vitiligo počeo mijenjati. Koliko god sam ga se ponekad sramila i živcirala se zbog njega, još uvijek sam imala prijatelje koji su se i dalje družili sa mnom. Oni me nikada nisu zvali ružnim imenima zbog moje različitosti. Vitiligo je bio samo jedan dio mene i oni su to u potpunosti prihvaćali. Bio je moj (ne)prijatelj koji je postavljao granice, ali me istovremeno puno toga naučio. Ključna lekcija dogodila se sasvim slučajno. Na televiziji sam vidjela reviju koju nosi kanadska manekenka. Imala je tamnopolu kožu s bijelim mrljicama po cijelom tijelu. Bila je prekrasna i izgledala je tako samouvjereno. Prihvatila je svoj vitiligo i pretvorila ga u ljepotu i umjetnost. Nakon toga sve se polako počelo mijenjati. Počela sam se sve hrabrije gledati u ogledalo. Ne odmah, ali polako i s vremenom, počela sam voljeti izgled vitiliga. Shvatila sam da imam vitiligo jer je „netko“ možda znao da imam snagu prihvatiti ga i zavoljeti. Postala sam svjesna da me moji prijatelji vole. Nije im važno imam li ja bijelu mrljicu na leđima ili sijedi pramen u kosi, već im je bitno ono što se nalazi „unutra“. A to „unutra“ se polako oporavljalo. Nisam odmah sklopila mir s vitiligom, ali s vremenom smo postali prijatelji. Počela sam voljeti svaki dio sebe. Od glave do pete. Od kože do kose. Napokon sam voljela sebe onakvu kakva i jesam.

A danas? Kako se danas osjećam? Danas mi je trinaest i jedva da i razmišljam o vitiligo. I dalje ne idem na sunce od 10:00 do 18:00 sati ljeti, ali uspjela sam nagovoriti mamu da me pusti na kamp. I da, mazala sam se neprestano, tisuću puta na dan. Bez obzira na to, dobila sam neke nove mrljice, ali ne smetaju me. Sitne su i meni tako posebne. Kosu ipak bojim! Ponekad u tamno smeđu, ponekad čak u crnu. A kada sijeda kosa malo i izraste, ne želim se nimalo. Shvaćam da u životu ima puno gorih situacija od ove, da neka djeca uopće nemaju kosu, a neka imaju puno teže i opasnije bolesti. Prijatelj vitiligo naučio me da u životu trebam ostati zahvalna na onome što imam i da ne smijem nikada povrijediti sebe ni svoje drage prijatelje. A možda najvažnije od svega, naučio me da moram čuvati onu djevojčicu u sebi. Djevojčicu koja je prošla mnogo toga ne bi li shvatila kako normalno ne postoji, već je svatko, ali baš svatko, poseban i različit.

Irma Roksandić, 7. razred
Osnovna škola Frana Galovića
Voditeljica: Sanja Minarik

Iva Jolić, 1.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Obiteljski nered

Naša obitelj može se opisati jednostavno: nered s težnjom prema još većem neredu. Mama, inače kemičarka i samozvana *kreativka*, tvrdi da je sve u redu dokle god vidi stol ispod papira, bočica i raznih "eksperimentalnih" projekata koji misteriozno nestaju kad pas Zvonko pojede neke sastojke.

Tata je posve druga priča: racionalan, uredan i uvjeren da je preciznost majka svih uspjeha. Dok mama tvrdi da kreativni nered stimulira mozak, tata uzdiše i svakodnevno ponavlja: – Opet ista priča.

Tu su i braća, stariji Luka (17 i pol, i to "pol" mu je jako važno) živi prema pravilu: *Red, rad i disciplina*. Svira klavir, igra obranu u nogometu i mrzi nered. S druge strane mlađi brat Pavao (14) ima alanfordovski moto: *Ništa ne obećavam i to ispunjavam*. On je *zafkant* u obitelji, veliki ljubitelj životinja i tvrdoglavi filozof koji uživa citirati svoje verzije mudrosti poput ove: – *Nije važno sudjelovati, važno je pobijediti*.

Naš Zvonko, pas koji voli pojesti sve – od papuča do domaće zadaće – ponaša se kao kandidat za Guinnessovu knjigu rekorda u nepodopštinama. Norveška šumska mačka, Miki, prava je kućna kraljica. Njezin moto je jednostavan: *Napad je najbolja obrana*, što dokazuje svaki put kad pas Zvonko priđe bliže od metra ili tata počne vikati na nas zbog nereda.

Subotnje jutro počelo je mirno – ili barem toliko mirno koliko može biti kod nas. Nekim čudom pretvorilo se u *Dan D*. Mama je pokušavala otkriti "formulu" za savršene palačinke, tata je zasukao rukave i uporno tražio odvijač koji je netragom nestao (završio je nekako u Zvonkovom krevetu), a Pavao je filozofirao: *Pas je čovjekov najbolji prijatelj – dok ne izgubiš odvijač*.

U međuvremenu, Luka, vrijedan kao mrav, svirao je klavir pokušavajući ignorirati Pavlovo zavijanje nogometne izreke: *Tko leži, ne bježi* i Zvonkovo raznošenje tenisica po dnevnom boravku. Stvar je počela izmicati kontroli kad je nešto kasnije Pavao namjerno podmetnuo nogu Luki i pravio se nevin. – *Eto, rekoh ti! Tko leži, ne bježi!*

– *Mirno more nikad nije stvorilo vještog mornara!* – uzviknula je mama dok je Luka pokušavao zadržati ravnotežu da ne padne preko mačke Miki, koja je reagirala napadom na Lukinu nogu.

Tata se uključio u prepirku citirajući Marka Twaina: – *Nikad ne raspravljaj s glupim ljudima. Povuci će te dolje i pobijediti te iskustvom!* – na što je Pavao mirno odgovorio: – Tata, nisi shvatio. Ja ne raspravljam, ja pobjeđujem.

U tom trenutku Miki je skočila na stol, srušila maminu kemijsku formulu, a pas Zvonko je zgrabio palačinku koja je pala iz tave na pod. Tata je podigao ruke i izjavio: – Otpor je uzaludan!

Mama je sve to promatrala iz kuta s posudom brašna i duboko uzdahnula: – Biti ili ne biti? Mislim da mi treba jača formula za živce, dodatak za ravnotežu, malo mirisa lavande, čaj od kamilice i zvjezdane prašine.

Ako netko traži idealnu obiteljsku idilu neka zaobiđe našu kuću. Ali ako traži ravnotežu između nereda, ironije, norveške šumske mačke i zaigranog irskog setera – dobrodošao je. Kod nas se sve događa po Murphyjevom zakonu, ali barem nikad nije dosadno.

Borna Židovec, 8. razred
Osnovna škola Ivana Grande
Voditeljica: Danijela Čagalj Šušnić

Nije fer

Nije fer što moram davati zagrljaje roditeljima na različitim adresama.

Nije fer što tata mami više ne kupuje cvijeće.

Nije fer što školske događaje moram prepričavati dvaput.

Nije fer što je mama često zamišljena i ljuta.

Nije fer što tata često nema kome čitati priču prije spavanja.

Nije fer što društvene igre za 2-4 igrača uvijek igram u dvoje.

Nije fer što me tata ne može vidjeti kad poželi.

Nije fer što mama nema kome dati pusu za laku noć dok sam ja kod tate.

Nije fer što u šetnji mogu držati samo jednu ruku.

Nije fer što mama mora sama nositi teške vrećice iz trgovine.

Nije fer što tatu nema tko pozdraviti prije odlaska na posao.

Nije fer što više nemam zajedničkih fotografija na kojima se roditelji smiješe.

Katja Študir, 3. razred
Osnovna škola Većeslava Holjevca
Voditeljica: Doris Dobranić Bakša

Niš mi se ne da

V jutre se zdignem
morem iti v školu,
a ja bi još spala.

Umiti se morem,
žuriti se morem,
a niš mi se ne da.

Onda posluhnem,
moja mati popeva
i nekak mi se vse da.

Mila Čergar 3. razred
Osnovna škola Ivana Grandže
Voditeljica: Valerija Novosel

Lara Orečić, 3. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Tjeskoba

Jedne subote čitao sam Bum Tomicu u svojoj sobi kad sam odjednom začuo zvuk sirene. Iako sam znao da je to samo testna sirena za uzbunu, u meni se pojavio već poznat osjećaj tjeskobe. Otišao sam provjeriti kod tate je li sve u redu. Tata mi je upitao zašto ga opet gnjavim s time. Vratio sam se u sobu i počeo razmišljati kako Bum Tomica, iako ima dosta problema, ne muče ga i ne zabrinjavaju ga toliko kao mene.

Navečer, na Dnevniku (a ja jako volim gledati Dnevnik) su ponovno spominjali ratove, naoružavanje i vojni rok. Pojavio se poznati osjećaj tjeskobe. Ratovi, oružje, sukobi, Putin, vojno obrambeni savezi, Izrael, uništenje, Hamas, pokolj, smrt, teror, 3. svjetski rat, tenkovi, agresija, juriš, napad, bombe, stradala djeca, vojni rok... misli su koje ne mogu izbaciti iz glave. Noge mi se zatresu, krv u žilama sledi i ponestane mi daha. Prerano sam otvorio vrata svijeta odraslih. Muče me problemi koji bi me trebali mučiti tek kad odrastem. A zapravo ni tada. Iz tih misli odjednom me dozove mamin glas koji mi govori da moram na večeru.

Legao sam u krevet i usred noći probudio se sav znojan. Imao sam noćnu moru. Pogledao sam na sat, bilo je 02:34. Uletio sam u maminu i tatinu sobu i ispričao im o svojoj noćnoj mori. Sanjao sam gospodina u odjelu i sa kravatom kako mi kuca na vrata. Zvao me na služenje vojnog roka. Viknuo sam od užasa i probudio se. Roditelji su me uvjeravali kako neću morati služiti vojsku i da će sve biti ok.

Iduće jutro je prošlo kao i obično. Vikendom smijem igrati računalne igrice pa sam ih igrao s prijateljima. Popodne je mama pustila neki rock bend zvan Guns N' Roses, a ja sam mudro zaključio da u igricama biram guns, ali ipak u stvarnosti roses.

I to vam je moja tjeskoba. A vi dragi odrasli molim vas manje gunsa, a više rosesa (u stvarnosti naravno).

Jan Bagić, 4. razred
Osnovna škola Jordanovac
Voditeljica: Maja Baran

Alan Domazet, 4.d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

San

Što je to san?
Je li uvijek jasan?
Hoćeš li vrtlarica biti
i cijeli dan vrtlariti?
Hoćeš li letjeti nebu pod oblake
i kad se vratiš sanjati nove letove?
Hoćeš li se u snovima
penjati na najvišu goru
ili plivati u Mrtvom moru?
U snovima si slobodan.
Jesi li gusar koji blago traži
ili pak mehaničar u velikoj garaži?
Koji god je bio san, kao i ti je poseban.

Mia Znidarčić, 5. razred
Osnovna škola Bukovac
Voditeljica: Sanja Stanić

Škola

Muči me,
Muči me škola.
Zbog nje mi na uši
Izlazi smola.

Svi ti zadaci,
Sve te priče,

Glava me zbog toga boli,
bit će.

Slova i točke,
Točke i slova,
Trebam hitno
glava nova!

Jer ova stara,
Istrošena,
Sad je veća od
Big Bena.

Barbara Carić, 5. razred
Osnovna škola Izidora Kršnjavoga, Zagreb
Voditeljica: Petra Ježutković

Sreća

Što me usređuje, pitali su me.
Usređuje me violina, prijatelji...
- brbljao sam isti čas.
Znao sam da se o nečemu radi i ... pogodio sam!
Napišite pjesmu o sreći!
To! Izderao sam se dok su me drugi blijedo
gledali.
Kad sam došao kući,
počeo sam pisati pjesmu.
Htio sam napisati ovako kratku pjesmicu:

Sreća se vidi
s blještavoga
mjeseca.
Sreća nije nešto
što se u smeće
baca.

A napisao sam:

Sreća se vidi
s blještavoga
krastavca.
Sreća se jede
kao kruh
umjesto maslaca.

A pouka pjesme:
Svakoga usređuje nešto drugo?!

Filip Karašin, 5. razred
Osnovna škola Gračani
Voditeljica: Gordana Lovrenčić Rojč

Mihael Matak, 4.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Zagorsko-dalmatinsko slavlje života

Je li moguće? Još samo dvanaest sati nastave i počinju, oh, napokon, oni dugoočekivani, žutomodri, najljepši praznici na svijetu... Jupiiii! Preda mnom jutro s mirisima soli i algi, iznad mene nebo boje različka, ispod mene škripuckanje bjeličastog pijeska u poljupcu s mojim nježnim stopicama (naravno, u mojoj mašti, koja se jedva čeka pretvoriti u stvarnost). Oko mene ljubav u tisuću i jednoj nijansi što me s osmijehom privlači kući u kojoj me čekaju roditelji i dvije posebno slatke crvenokose glavice, baka LJ i baka M (poštujući abecedni red slova).

„Bok, bakice moje, kako ste mi?“

„A, di si mi, sričo moja draga, nisan te vidila cili dan. Kako je bilo u školi?“

„O, evo, naše lepe deklice! Vredna nam je kak čmela. Dela po cele Božje dane.“

„Je, je, vridno nan je naše zlato. I slatka, Ljube moja, ka cukarin... a šta nije?“

„Da, da, Mare moja, prav veliš, slatka je ko cukorek.“

Bake s izrazima gotovo svetačke miline gledale su u mene, a ja sam osjećala kako moji obrazi poprimaju boju purpurnih naušnica koje mi je Ana poklonila za rođendan. „Ove moje bake zaista pretjeruju“, razmišljala sam u svojoj glavici punoj snova.

„O, bakice moje, hvala na lijepim riječima!“ izustim nekako.

„Bum ja kupila deklici svojoj jednu lepu rubaču za kraj školske godine.“

„Šta je tebi, Ljubice? Šta će ditetu šudar za kosu? Pa, nije ona stara baba koja prodaje na pijaci! Ja ću njoj lipo uzet jedan kotul i jednu veštu da ima za prominit ovo lito. To njoj treba!“

„O, Mare, Mare, ti mene nikaj ne razmeš... Kaj si opala z Marsa? Rubača je suknja, a u isto vreme i haljina. A za taj tvoj kotul i veštu, nikad čula.“

„Ljube, ti onda kupi rubaču, a ja ću veštu!“

„Ma, ne, ne, kupi joj to ti, Mare, a ja ću ipak lajbek kaj se nosi z rubačom, da joj ne bu mrzlo. I, dok si rekel keks, naše dete bu zbigecano kak rožica.“

Bakice su se sretno osmjehivale nakon što je pala životna odluka.

„Hej, bake moje, pretvorit ćete me u kuglicu odjeće. Molim vas, čuvajte novac, vi ste penzionerke!“

„Ima, ima baba šoldi za te, ne brini! Za koga da ih čuvan? Ni za tvoju mater, ni za čaću, samo za te, lipotice moja.“

„Nego kaj... Mara ima prav. Peneze i tvoja babica čuva, dete, samo za te.“

(Pomislih da ću uskoro moći i na Havaje. To mi je želja od pete godine života.)

„Lipo ćeš mi se uredit za svetu misu u nedilju, da popovi reču kako iman urednu unuku.“

„Bumo svi skupa išli na mešu kak prava familija.“

„Dobro, dobro, bake! Još su čak četiri dana do nedjelje. Dogovorit ćemo se.“

„Najpre bumo kupili piceka za nedeljni obed, a i racu. Uz ajnpren juhu to bu ajnc a obed.“

„Ljube, moja, dite bi radije pojilo ribu na gradele i salatu od kapule, pomidora i kukumara. Svi ćete lizat prste.“

„Kaj si to rekla? Ne razmem te skoro ni reč, osim kaj znam da ti dete ne bu jelo ribu i vugorek. Bu ti zela samo ficlek toga, a ostalo ti bu propalo.“

„Ma, kakvi, di će propast? Ali, čekaj, šta ti je ' ficlek' i ' vugorek'“

Razgovoru mojih baka nije bilo kraja, a mirisi Dalmacije i Zagorja svojom su toplinom širili arome svim prostorijama kuće. I, dok je baka Ljubica stavljala oko sebe fertun i pripremala se za današnje žgance, baka Marija gulila je čentrun i kidala ga na fete radujući se Ljubičinoj puri. A ja sam se radovala životu.

Lagano sam se spustila skalamaštengama u svoju sobu, spremila knjige u ormar i rekla samoj sebi i

bakama da mi je pun kufer svega i da idem van.

Baka Ljubica na to mi je savjetovala: „Ajde, dete, ne trebaš delati ceremonije od sega!“

A baka Marija je dobacila: „Nemoj se ti, dušo, jiditi! Evo ti, na, pet eura, stavi ih u škašelu i ajde sebi kupit štogod. A onda se vrati pojist ručak.“

„I požuri, dete! Buš vidla, žganci buju žuti kak cekin.“

„Volimo te!“ viknuše bake u isti glas.

A mene obgrli ljubav koja se jednako zove i u Zagorju, i u Dalmaciji, i na hrvatskome standardnom jeziku koji njeguju moji roditelji. Potrčah prema parku koji mi se smiješio tisućama boja...kako bih ljubav širila dalje... dok je u zraku mirisalo ljeto.

ZNAČENJE RIJEČI

srića-sreća
viditi-vidjeti
lepa-lijepa
deklica-curica/djevojčica, kajk.
vredna-vrijedna
čmela-pčela, kajk.
delati-raditi, kajk.
vridna-vrijedna
cukarin-suhi kolač s okusom limuna i naranče, Dalmacija
prav veliš-dobro govoriš, kajk.
cukor – šećer, kajk.
rubaća-košulja/suknja/haljina, kajk.
šudar-marama, čak.
pijaca-tržnica, čak.
kotul- suknja, čak.
vešta-haljina, čak.
prominit-promijeniti
lito-ljeto
tribati-trebat
nikaj-ništa, kajk.
razmeti-razumjeti, kajk.
lajbek –prsluk, kajk.
mrzlo-hladno, kajk.
zbigecati-urediti se, dotjerati se, kajk.
rožica-ružica, kajk.
šoldi-novac, čak.
penezi-novac, kajk.

nedilja-nedjelja
meša-misa, kajk.
picek-pile, kajk.
raca-patka, kajk.
ajnren juha-zapržena juha/juha od brašna
ajnc a-koji je najboljih odlika, prve kategorije
obed-objed, kajk.
pojisti-pojesti
gradele-roštilj, čak.
kapula-luk, čak.
pomidore- rajčice, čak.
kukumar-krastavac, čak.
vugarek-krastavac, kajk.
ficlek- komadić, kajk.
fertun-pregača, kajk.
žganci-palenta, kajk.
čentrin-lubenica, čak.
fete-kriške, čak.
pura-palenta, čak.
skale-stepenice, čak.
štenge-stepenice, kajk.
kufer-putna torba, čak.
jidit se-ljutiti se, čak.
škašela-džep, čak
cekin –zlatnik,dukat

Izabela Torbašinović, 5. razred
Osnovna škola Rudeš
Voditeljica: Mirjana Jukić

Zagorje pod snegom

Snočka je padal sipki sneg
pa je pokril celi breg.
Dok vsi spiju i on pada,
ne vidi se vsaka graba.

Črleni krovovi sad su beli,
snežek ih draga dan celi.
Dedek i babica vu hiži dremaju,
deca vune snegovića delaju.

Rječnik:
snočka – sinoć
vsi – svi
spiju – spavaju
vsaka – svaka
graba – jarak
črleni – crveni
vu – u
hiža – kuća
vune – vani
delaju – prave

Adam Ahel, 5. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Dijana Grbaš Jakšić

Zaljubljeni Oreo

U kutiji svojoj, među gomilom braće
bio je jedan Oreo što mu srce jače skače.
Crno-bijeli svijet njemu više nije vrijedan,
dok pogleda na drugu stranu,
shvati da je bijedan.

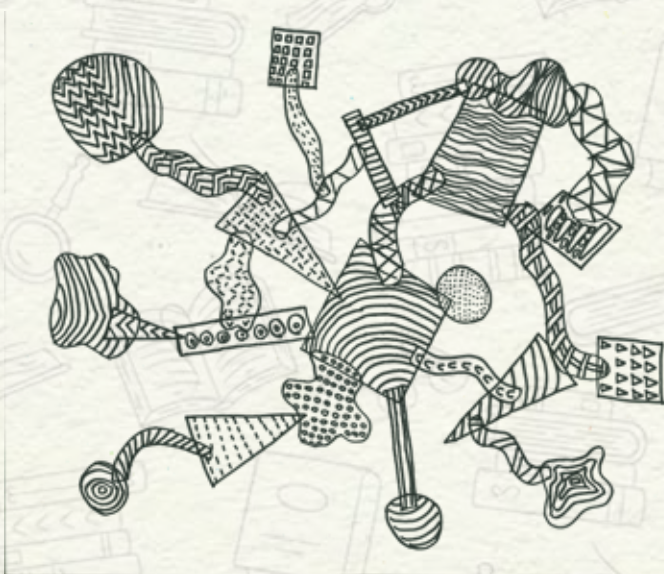
Tamo stoji ona, keks savršenog sjaja –
mirisna vanilija, blaga poput raja.
Njegova je krema drhtala od strasti
jer u njenom je osmijehu vidio sve slasti.

„Kako da joj priđem?“ mislio je čilo,
„Može li keks poput mene ljubiti je milo?“
Skupio je hrabrost i šapnuo uz mrvice sitne crne:
„Hej, želiš li biti drugi dio mene?“

Ona se nasmiješi i okrene u krug,
reče mu tiho: „Ti si baš sladak drug.
U mlijeko ćemo zajedno zaroniti
i u zdjelici ljubavi našu priču stvoriti.“

I tako Oreo, sa srcem punim sjaja,
pronađe svoju polovicu iz raja
u svijetu keksa, ljubavi i smijeha!

Anela Bilandžija, 7. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Martina Hainešek

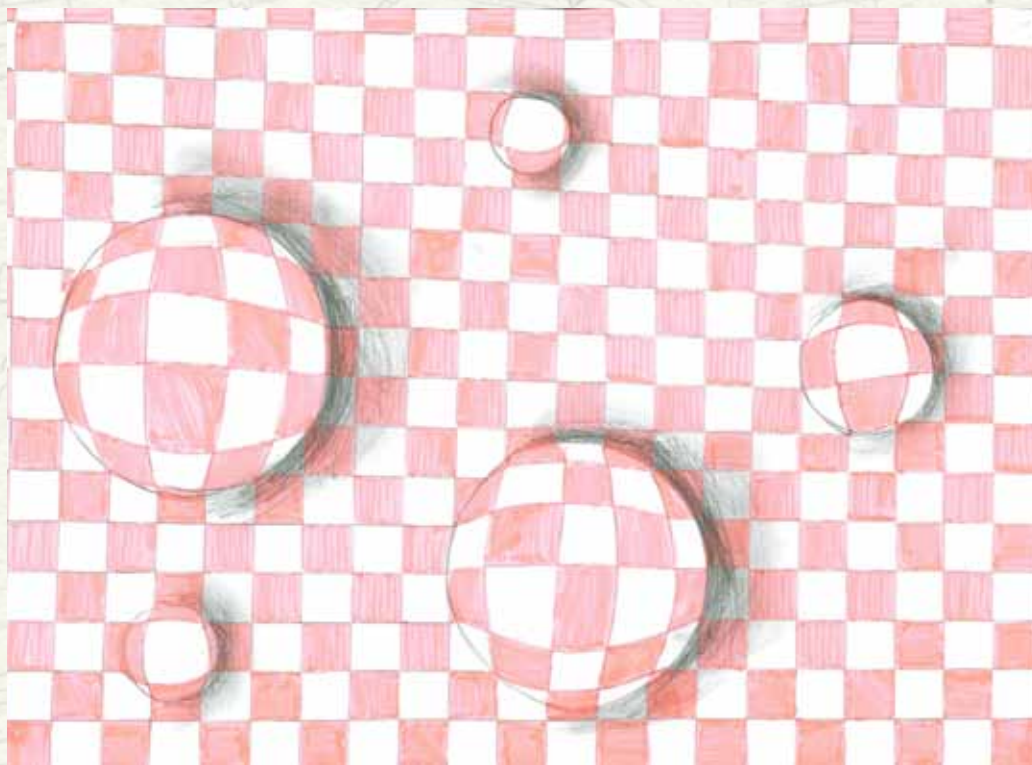
Sven Golem Pavlović, 4. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Trojica braće, tri sestre i ja

Moje ime je Ponedjeljak, zapravo, to mi je i prezime, ali nebitno, ionako me svi poznaju. O tome koliko me vole, ne bih baš puno govorio. Otprilike kao prvi se dani u vodu bacaju. Početak radnog tjedna, škole, obaveza... Da, nisam najomiljeniji. Imam tri sestre i trojicu braće: Utorak, Srijeda, Četvrtak, Petak, Subota i Nedjelja. Subota i Nedjelja su blizanke i miljenice sviju, naravno. Ipak, krenimo redom. Neko vrijeme sam bio jedinac i uopće nije bilo loše. Nisu me imali s kime uspoređivati, nisam ni za što bio kriv, a onda je došao on, Utorak. Kao stariji brat morao sam ga učiti svemu, kada počinje, koliko traje, kada završava, a on je sve tako sporo shvaćao. Čuo sam ponekad da kažu kako sporo prolazi. Eh, pa sad znate i zašto. S vremenom smo se počeli dobro slagati dok nije došlo prvo žensko u obitelji, njezina razmaženost Srijeda. Sretna, Čista, pa čak i Žuta, tako joj tepaju, a ona uživa i šepuri se cijeli svoj dan. Obožava šopingirati i trošiti novac na gluposti, naravno Utorak i ja nikad nismo pozvani. Kada samo pomislimo uputiti je u tajne koje samo starija braća znaju, otpili nas poput prave ledene kraljice.

Kada se rodio Četvrtak, imam osjećaj da nitko tome nije pridavao puno pažnje. Znao je da dolazi poslije njezina Veličanstva, a prije onoga koga su svi čekali i to mu je bilo dosta. Mislim da se trebao zvati Flegmatak, a ne Četvrtak. Najmlađi brat Petak je tipičan zaigrani klinac kojemu nema nitko ništa za prigovoriti i koji se jedino boji da ne bude trinaestoga dana u mjesecu. Kao što sam već spomenuo Subota i Nedjelja su blizanke. Razlika je čini mi se nekoliko minuta u korist Subote. Iako ih svi vole i zajedno ih zovu Vikendom, meni su stvarno naporne. Stalno se svađaju, upadaju jedna drugoj u riječ želeći dokazati koja je bolja, koju više vole, više iščekuju... Padaju tu i razne uvrede. Subota Nedjelju često naziva dosadnom vjernicom, a Nedjelja Subotu nemarnom partijanericom i tako bi one unedogled dok se ipak ne upetlja stariji brat, tj. ja, tj. Ponedjeljak i po stoti put ih sve podsjetim da ćemo se beskonačno ponavljati.

Linda Šimunić, 5. razred
Osnovna škola Ive Andrića
Voditeljica: Katarina Brković Savić

Sara Divić, 7. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Ivan Devčić Poblete, 6. a
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Literarni radovi

učenika osnovnih škola

Izabela Torbašinić

OŠ Rudeš

Zagorsko-dalmatinsko slavlje života

Voditeljica: Mirjana Jukić

Jan Bagić

OŠ Jordanovac

Tjeskoba

Voditeljica: Maja Baran

Borna Židovec

OŠ Ivana Grande

Obiteljski nered

Voditeljica: Danijela Čagalj Šušnić

Iris Vuković

OŠ Marije Jurić Zagorke

Kiki

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Katja Študir

OŠ Većeslava Holjevca

Nije fer

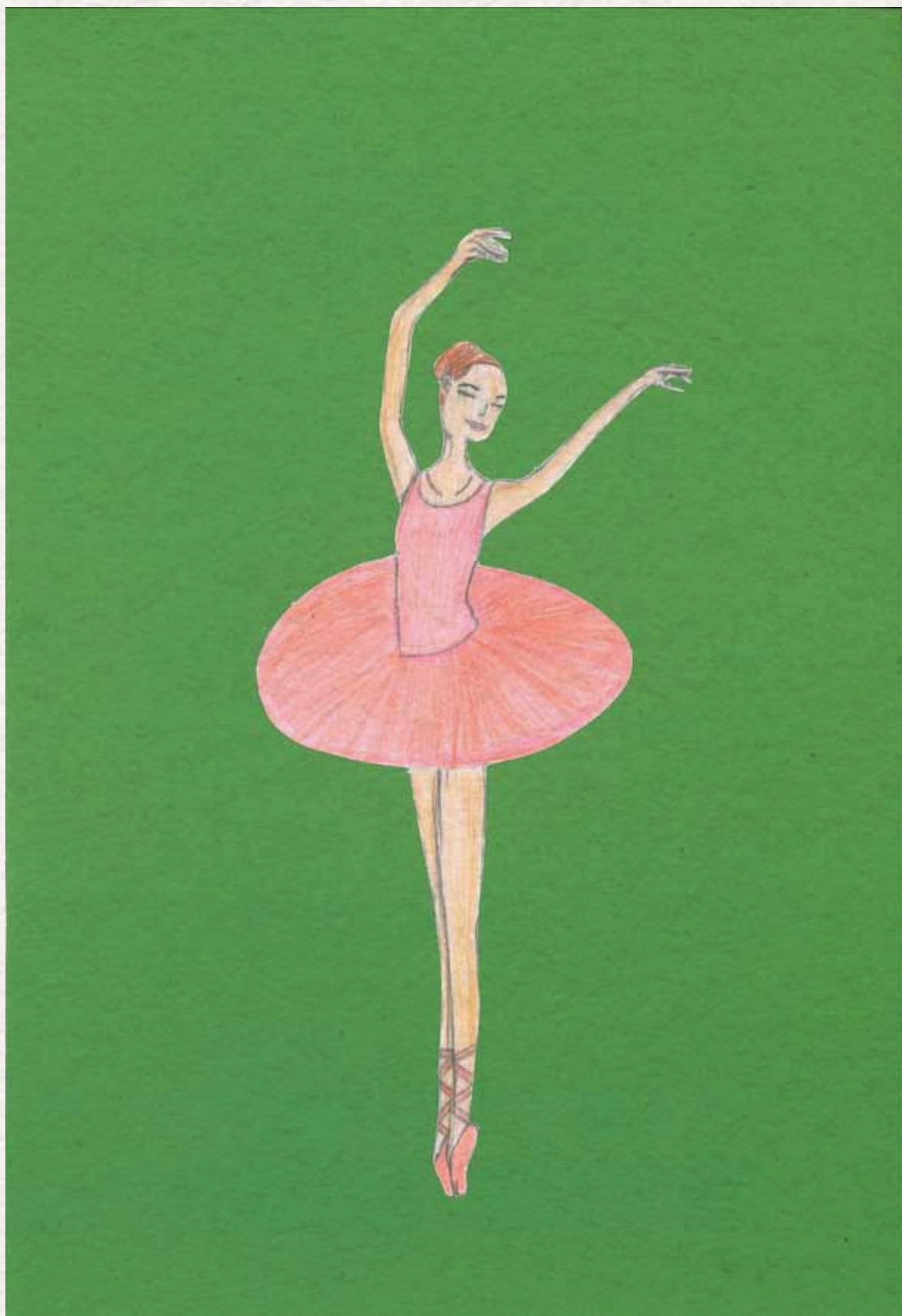
Voditeljica: Doris Dobranić Bakša

Linda Šimunić

OŠ Ive Andrića

Trojica braće, tri sestre i ja

Voditeljica: Katarina Brković Savić

Tonka Jolić, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

POJEDINAČNI
dramsko-
scenski

NASTUPI

učenika osnovnih škola

OŠ Augusta Šenoe

Luko Paljetak: Mačka i glasovir
Izvodi: Vanja Lapenda, 2. r.
Voditeljica: Andrea Šeparović

OŠ Augusta Šenoe

Sanja Andabaka: Zagreb
Izvodi: Fran Magud, 2. r.
Voditeljica: Andrea Šeparović

OŠ Augusta Šenoe

Sanja Andabaka: Vrijeme je krivo za sve
Izvodi: Grgur Jug, 2. r.
Voditeljica: Andrea Šeparović

OŠ Ivana Meštrovića

John Green: Greška u našim zvi-jezdama
Izvodi: Sofia Božičević, 8. r.
Voditeljica: Kristina Dilica

OŠ Bukovac

Ana Prolić: Djevojčica i tatini ključevi
Izvodi: Ena Kovač, 7. r.
Voditeljica: Sanja Stanić

OŠ Antuna Gustava Matoša

Danijela Pavlek: Keksi koji se ničeg ne boje
Izvodi: Zlata Grgić, 2. r.
Voditeljica: Sanja Rajković

OŠ Augusta Harambašića

Anita Šojat: Zabranjeni prijatelj
Izvodi: Stipe Krstanović, 7. r.
Voditeljica: Ksenija Ivanović

OŠ Miroslava Krleža

Siniša Glavašević: Priča o gradu
Izvodi: Franko Maković, 8. r.
Voditeljica: Antonija Kovačević

OŠ Petra Zrinskog

Dragutin Domjanić: Gdo ti je rekel
Izvodi: Max Avdich, 8. r.
Voditeljica: Dijana Grbaš Jakšić

OŠ Petra Zrinskog

Hans Chr. Andersen: Ružno pače
Izvodi: Sara Paola Tabak, 2. r.
Voditeljica: Jasmina Bajan

OŠ bana Josipa Jelačića

Clark Gesner (prev. Alma Majcenović): Ti si dobar čovjek, Charlie Brown
Izvodi: Mihael Valičević, 6. r.
Voditeljica: Rebecca Šušnić

OŠ Ivana Cankara

Nikolina Manojlović Vračar: Bomboni
Izvodi: Ika Medaković, 4. r.
Voditeljica: Romana Krsnik

OŠ Ivana Cankara

Sanja Pilić: Siječanj je, što ću sad
Izvodi: Gracija Turić, 3. r.
Voditeljica: Petra Večerić

OŠ Stenjevec

Sandra Deisinger: Veliki savršeni ljudi
Izvodi: Nikola Galunić, 5. r.
Voditeljica: Mia Jelavić

OŠ Stenjevec

Zoran Pongračić: Trnoružica ili 100 godina dosade
Izvodi: Ema Karl, 5. r.
Voditeljica: Mia Jelavić

OŠ Pavleka Miškine

Josip Kozarac: Balada
Izvodi: Sofia Juratovac, 8. r.
Voditeljica: Natalija Stipetić Čus

OŠ Trnjanska

Sunčana Škrinjarić: Gospođica Neću
Izvodi: Elena Pribičević, 3. r.
Voditeljica: Luci Plenković Omerso

OŠ Tina Ujevića

Ivan Horvat: Samo dej, nebo
Izvodi: Ruben Carović, 7. r.
Voditeljica: Vanesa Vondra

OŠ Vugrovec-Kašina

Sandra Čajavec-Ružić: Da sam ja dječak
Izvodi: Marta Sokač, 4. r.
Voditeljica: Katarina Jukić

OŠ Brestje

Mladen Kušec: Kukavica
Izvodi: Gabrijela Malečić, 2. r.
Voditeljica: Dubravka Ljubičić

OŠ Iver

Sanja Polak: Petrica pričalica (Ratko)
Izvodi: Aria Krečić, 4. r.
Voditeljica: Ankica Kovač

OŠ Sesvetska Sopnica

Božidar Prosenjak: Tajne sile
Izvodi: Leona Matošin, 5. r.
Voditeljica: Gabrijela Vojvodić

OŠ Čučerje

Ante Vučković: Riječ
Izvodi: Tonka Jurković, 7. r.
Voditeljica: Iva Uremović

OŠ Antuna Mihanovića

August Šenoa: Kugina kuća
Izvodi: Franka Vuksić, 8. r.
Voditeljica: Nives Glavak

OŠ Retkovec

August Šenoa: Čudni ljudi
Izvodi: Lara Bakiš, 7. r.
Voditeljica: Mirella Boehm

OŠ Vukomerec

Ivanka Borovac: Jesneske muke jednoga Luke
Izvodi: Josip Šarlija, 2. r.
Voditeljica: Ivanka Knežević

OŠ Vukomerec

Dragutin Tadijanović: Večer nad gradom
Izvodi: Klara Cvitkušić, 8. r.
Voditeljica: Marija Petrović

OŠ Marije Jurić Zagorke

Ivan Slamnig: Barbara
Izvodi: Klara Dodić, 8. r.
Voditeljica: Dinka Tolić

OŠ Vjenceslava Novaka

Nada Iveljić: Veseo budi
Izvodi: Ivan Jurić, 5. r.
Voditeljica: Bojana Habjanec

OŠ Vjenceslava Novaka

Sanja Pilić: Lijekovi
Izvodi: Katarina Palić, 5. r.
Voditeljica: Bojana Habjanec

OŠ Većeslava Holjevca

Zvonimir Balog: Izslovana miješa
Izvodi: Margo Žejnilović, 4. r.
Voditeljica: Doris Dobranić Bakša

OŠ Frana Galovića

Sanja Pilić: Mama, nemoj me gnjaviti
Izvodi: Marta Lovrić, 3. r.
Voditeljica: Željka Tomašec

OŠ Frana Galovića

Grigor Vitez: Dohvati mi, tata, mjesec
Izvodi: Marta Jugec, 1. r.
Voditeljica: Marija Krpan

OŠ Frana Galovića

Sanja Pilić: Sasvim sam popuber-tetio
Izvodi: Vito Grubešić, 8. r.
Voditeljica: Ana Vukušić Mahin

OŠ Otok

Ivan Kušan: Lažeš, Melita
Izvodi: Mara Baće, 6. r.
Voditeljica: Mia Matasić

Odabrani

za državnu smotru

POJEDINAČNI

dramsko- scenski

NASTUPI

učenika osnovnih škola

Gabrijela Malečić, 2. razred

OŠ Brestje

Mladen Kušec: Kukavica

Voditeljica: Dubravka Ljubičić

Vanja Lapenda, 2. razred

OŠ Augusta Šenoe

Luko Paljetak: Mačka i glasovir

Voditeljica: Andrea Šeparović

Aria Kremić, 4. razred

OŠ Iver

Sanja Polak: Petrica pričalica (Ratko)

Voditeljica: Ankica Kovač

Klara Cvitkušić, 8. razred

OŠ Vukomerec

Dragutin Tadijanović: Večer nad gradom

Voditeljica: Marija Petrović

Franka Vukšić, 8. razred

OŠ Antuna Mihanovića

August Šenoa: Kugina kuća

Voditeljica: Nives Glavak

Franko Makovičić, 8. razred

OŠ Miroslava Krleže

Siniša Glavašević: Priča o gradu

Voditeljica: Antonija Kovačević

Noa Blažanović, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

SKUPNI

dramsko- scenski

NASTUPI

učenika osnovnih škola

OŠ Prečko

Julia Donaldson: Dramska igra
„Grubzon“
Izvide: učenici 3. r.
Voditeljica: Nikolina Pleše

OŠ Josipa Račića

Francis Kong: Sjeme
Izvide: učenici 6. r.
Voditeljica: Marija Mamić

OŠ Nikole Tesle

Sanja Pilić: Nedjelja
Izvide: učenici 5. r.
Voditeljica: Jasminka Možgon
Jarić

OŠ kralja Tomislava

Iva Erak: Ljubav u šumi Stri-
borovoj
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Iva Erak

OŠ Antuna Gustava Matoša

Voditeljica i učenici: Jedna naša
za kraj
Izvide: učenici 8. r.
Voditeljica: Monika Haraminčić

OŠ Augusta Harambašića

Nina Vadić: Keksi bljeksi
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Josipa Kalac

OŠ Augusta Harambašića

Dramska skupina: Pošalji mi
poruku!
Izvide: učenici 7. r.
Voditeljica: Ksenija Ivanović

OŠ Petra Zrinskog

Dramska skupina: Zlobrograd
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Petra Juraja
Špoljarić

OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga

Voditeljica i učenici: Totalno
drukčiji od drugih
Izvide: učenici 7. r.
Voditeljica: Biljana Šalić

OŠ Hugo Kon

Frida Anković prema romanu
Tetka probisvjetka D. Walliamsa:
Tetka i ja
Izvide: učenici 6. i 7. r.
Voditeljica: Maja Orsag

OŠ Špansko Oranice

Dijana Kosagov: Ah, ta ljubav
Izvide: učenici 5., 7. i 8. r.
Voditeljica: Dijana Kosagov

OŠ Tituša Brezovačkog

Dramska skupina Dramatuš:
Svjetlo u mraku
Izvide: učenici 5. i 6. r.
Voditeljica: Barbara Dorotić

OŠ Pavleka Miškine

Ita Tissauer Pavičić i učenici: Sve
po PS-u
Izvide: učenici 7. r.
Voditeljica: Natalija Stipetić Čus

OŠ Dragutina Domjanića

Dramska skupina Domjanići
prema predlošku Tomislave
Albertović: Potraga za znanjem
Izvide: učenici 7. r.
Voditeljica: Ana Petrić

OŠ Trnjanska

Tatjana Martinko prema djelu
Božidara Prosenjaka: Miš
Izvide: učenici 2. r.
Voditeljica: Tatjana Martinko

OŠ Jelkovec

Voditeljica i učenici: Kako je
tehnologija ukrala djetinjstvo?
Izvide: učenici 5. r.
Voditeljica: Ines Legin

OŠ Sesvete

Voditeljica i učenici: Balončići
od sapunice
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Nataša Peunić

OŠ Luka

Dramska skupina: Kreativni
zadatci
Izvide: učenici 5. r.
Voditeljica: Marina Rezo

OŠ Dragutina Kušlana

Voditeljica i dramska skupina:
Tračevi u Kušlanovoj
Izvide: učenici 6. r.
Voditeljica: Sanja Ilčić

OŠ Vukomerec

Sarah Maycock prema djelu
Ljubav je predivna u svim svo-
jim oblicima
Izvide: učenici 2. r.
Voditeljica: Ivanka Knežević

OŠ Lovre pl. Matačića

Voditeljica i učenici: Idemo li na
LiDraNo?
Izvide: učenici 8. r.
Voditeljica: Liljana Mirt-Kruc

OŠ Marije Jurić Zagorke

Dramska skupina: Crvenkapica
iz naše šume
Izvide: učenici 8. r.
Voditeljica: Dinka Tolić

OŠ dr. Vinka Žganca

Sanja Lovrenčić: Noina mačka
Izvide: učenici 5., 6., 7. i 8. r.
Voditeljica: Snježana Čubrilo

OŠ Otok

Voditeljica i dramska skupina:
Na otoku
Izvide: učenici 8. r.
Voditeljica: Mia Matasić

OŠ Većeslava Holjevca

Prema Agnès de Lestrade,
Valerija Docampo: Velika tvor-
nica riječi
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Doris Dobranić Bakša

OŠ Kajzerica

Gabrijela Zagorščak Peroković:
Legenda o Vranskom jezeru
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Gabrijela Zagorščak
Peroković

OŠ Frana Galovića

Verica Coffou: Purgernjak, dobri
duh zagrebački
Izvide: učenici 4. r.
Voditeljica: Ines Polansčak

OŠ Mladost

Sandra Bulaja: Zbrka i muka
zbog ...
Izvide: učenici 3. r.
Voditeljica: Sandra Bulaja

Odabrani

za državnu smotru

SKUPNI

dramsko- scenski

NASTUPI

učenika osnovnih škola

OŠ Vukomerec,

Sarah Maycock

prema djelu: Ljubav je predivna
u svim svojim oblicima
učenici 2. r.

Voditeljica: Ivanka Knežević

OŠ Trnjanska

Tatjana Martinko

prema djelu Božidara Prosenjaka: Miš
učenici 2. r.

Voditeljica: Tatjana Martinko

OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga

Voditeljica i učenici: Totalno drukčiji od drugih
učenici 7. r.

Voditeljica: Biljana Šalić

LiDraNo

1992. - 2025.

SAMOSTALNI **novinarski** **radovi**

učenika osnovnih škola

ISTRAŽIVANJE O POKLANJANJU OCJENA

Molim jednu peticu

*„Ako da višu ocjenu – super, a ako ne da – nikom ništa.
Nemaš što izgubiti!” tvrdi jedan od učenika.*

Postoji tema koja godinama putuje od učenika do učenika. O njoj svi imaju ponešto za reći, o njoj se prenose tračevi, ona donosi burne i neočekivane reakcije. Većina misli kako učenici profesore, koji poklanjaju ocjene, smatraju dobrim i blagim profesorima, no je li to baš tako? Istraživanje, koje smo proveli pokazuje da učenici ipak o tome imaju ponešto drugačije mišljenje. Anketa, s pitanjima koja su bila vezana uz temu poklanjanja ocjena, provedena je među učenicima predmetne nastave tijekom siječnja 2025. godine. U njoj je sudjelovalo 385 učenika. Osnovno pitanje bilo je vezano uz poklanjanje ocjena, a rezultati ankete donijeli su sljedeće rezultate.

Većina anketiranih učenika (38%) smatra kako je najčešći razlog poklanjanja učeniku ocjene to što su pojedinci miljenici profesora. Visoko mjesto drži i plač (iskreni ili lažni) koji pojedini učenici koriste kao isprobanu metodu za višu ocjenu (34%). Treće mjesto dijele moljkanje učenika i uvjeravanje kako im je ocjena potrebna za prosjek i/ili upis u srednju (19%). Slijedi niz razloga koje su naveli tek pojedinci, a neki od njih su: ulizivanje profesoru, učenik je blizu više ocjene, pritisak roditelja, milost i dobrodušnost profesora, profesor želi dati učeniku vjetar u leđa, poklanja ocjenu kako učenik ne bi pao razred, poznaje obitelj učenika izvan škole, ne želi da se roditelji žale, žao mu je učenika, ne želi zaokružiti lošu ocjenu jer onda i on mora dolaziti na produžnu, ali i profesor želi da učenik prođe razred i ide na more ili uoči blagdana i praznika profesor dijeli dobre ocjene.

Nama puno znači, a profesoru je svejedno

Pitanje o činu moljkanja više ocjene podijelilo je učenike. Tek 1% više učenika smatra kako je u redu moliti višu ocjenu. Najčešći razlog njihovom zadovoljstvu zbog više ocjene su roditelji koji ih, navode, neće gnjaviti i još će na njih biti ponosni. Pa, ipak, kada je riječ o njihovim osjećajima, mnogi ističu da osjećaju grižnju savjesti jer poklonjena ocjena nije prava i, u trenutku kada će im to gradivo zatrebati, neće ga znati; osjećaju se dobro, ali istovremeno i loše jer znaju da višu ocjenu nisu zaslužili; osjećaju nelagodu pred razredom jer im se čini da su ljuti i na njega/nju i na profesora; užasno jer ipak znaju da mogu bolje; sretno, ali osjećaju i krivnju; dobro, ali u srcu ostaje trag poklonjene ocjene. Učenici, koji smatraju da nije u redu moliti ocjenu, bili su prilično složni u razlozima. Najveći broj naveo je da to nije pošteno (čak 53%), veliki broj učenika osjeća se ljutito jer njima nije poklonjena viša ocjena (28%), ističu da se osjećaju grozno jer vide da je njihov trud uzaludan (19%). Zanimljiv je zaključak jednog učenika - *nama viša ocjena puno znači, a profesorima je ionako svejedno koju će ocjenu zapisati.*

Bolje da šutim

Bolje da šutim – jedan je od odgovora na pitanje što misle o profesorima koji poklanjaju ocjene. Iako se čini kako ih učenici vole, ankete pokazuju malu prednost među učenicima koji tvrde suprotno. Smatraju da je njihova namjera dobra, ali je loš način, ali i da su učenicima loš primjer i šalju im krivu poruku. Ističu kako učenicima možda trenutačno i pomažu, ali im sigurno otežavaju daljnje obrazova-

nje. Pojedinci čak tvrde da su ti profesori najgori i da ne bi smjeli raditi u školi, barem ne u predmetnoj nastavi. Naravno, oni koji imaju suprotno mišljenje tvrde da su profesori, koji poklanjaju ocjene, najbolji na cijelome svijetu ili, kako je netko od učenika napisao - *oni su dar s neba*.

Viša ocjena za roditelje

Prevladava mišljenje da je najčešći razlog moljakanja ocjena prosjek i lakši upis u srednju školu i to je istina. Ali, jako je blizu (tek 5% manje) razlog vezan uz roditelje. Učenici se najčešće boje reakcije roditelja i to od kazne (61%) i ljutnje (11%) do batina (28%). Moramo priznati da nas je razlog s batinama iznenadio, a posebno naglašavanje da ih češće tuku mame.

Koliko su podijeljena mišljenja učenika, dokazuju i njihove završne riječi u anketi:

- *Molim sve profesore da ne poklanjaju ocjene jer to nije fer! Hvala.*
- *Molim profesore da poklanjaju ocjene jer za pet mjeseci idem u srednju!*
- *Bolje se osjećam kad sam napisala sve ovo. Netko će se sad zapravo potruditi da se to riješi. Valjda.*

Nagrada za uloženi trud i rad

Osim kod učenika, istraživanje je provedeno i među profesorima. U anketi ih je sudjelovalo 14, a rezultat odgovora na prvo pitanje, *jesu li ikada poklonili ocjenu*, bio je 100% - da. Razlozi su slični, a opet različiti. Najčešći je odgovor kako je ocjena nagrada za uloženi trud i rad tijekom cijele godine (50%), ali i da su bili između dviju ocjena ili im je viša ocjena trebala za prosjek. Odgovore, koji slijede, dobro znaju i učenici i roditelji, no mi ćemo ih samo još potvrditi. Naime, na pitanje što bi ih moglo motivirati da učeniku poklone bolju ocjenu, svi se slažu da su to trud, rad i aktivnost na satu, želja učenika da nešto nauči, kao i zainteresiranost i pažnja na satu.

Najdraža profesorica mora dati pet

Najčešći razlog, s kojim učenici dolaze tražiti višu ocjenu, je *nedostaje mi samo jedna ocjena da prođem s pet, roditelji će me „ubiti“ dobijem li lošu ocjenu*, ali i *trebam dobiti višu ocjenu jer ste mi vi najdraža profesorica*. Pritisci roditelja na profesore sve su češći, a razlog za višu ocjenu je isti kao i učenika – *treba im za upis u srednju školu*. No, roditelji često dolaze i s riječima *kod kuće je sve znao, ispitala sam ga, a u školi je dobio lošiju ocjenu*. Na jedno od pitanja većina je profesora odgovorilo da se ne žele miješati u tuđi način rada, no neki su ipak otvoreno na pitanje *što misle o kolegama koji petice dijele šakom i kapom*, napisali da to nije etično i kako se time samo potiče učenike i roditelje da isto očekuju u svim predmetima; profesori ruše i ponižavaju rad i trud marljivih učenika, gube autoritet, a škola rejting; takve profesore, ističe jedna profesorica, ne zanima budućnost učenika. Završno pitanje u anketi donijelo je jednoglasno mišljenje – poklanjanje ocjena donosi posljedice. Izdvajamo posljedice koje su naveli:

- iskrivljena slika da se nerad nagrađuje, nepravda i nepoštenje su normalni
- lošije znanje u srednjoj školi, učenici doživljavaju šok
- učenici misle da ne mogu, a i ne moraju, jer rad i znanje nisu bitni pa i u budućnosti očekuju isti tretman, postaju lijeni, a time im je mogućnost napretka ograničena.

Kotačić za pokretanje

Naše je istraživanje pokazalo da učenici, bez obzira što izgovaraju i kako se ponašaju, ipak imaju kritički odnos prema poklanjanju ocjena. Možda će baš naš tekst nešto pokrenuti i preokrenuti.

Ena Adrinek, 6. razred
Osnovna škola Bartola Kašića
Voditeljica: Marina Zlatarić

Nije mi teško oprostiti, tako gradim prijateljstva

Jechridi Niasa Tamba prije nekoliko godina došao je u našu školu iz Republike Kongo, nakon više godina teškog i zahtjevnog izbjegličkog putovanja, a već krajem prošle godine jednoglasno je izabran za predstavnika u Vijeću učenika te nas je u toj ulozi u listopadu 2024. godine predstavljao u posjetu Vijeću Grada Zagreba. Možete ga vidjeti gotovo uvijek nasmijanog i u društvu mnogih učenika, od najmlađih do najstarijih. Nikada nismo vidjeli da je grub prema nekome ili da se svađa, a svi ga u školi poštuju, uključujući i profesore. Odličan je sportaš, vrlo dobro govori hrvatski jezik, vrijedan je i pristojan. Zbog svega toga odlučili smo razgovarati sa Jechridijem, kojeg svi zovemo Chris, i saznati nešto više o njemu.

Jechridi ispred škole OŠ Gustava Krkleca (siječanj 2025. godine)

Borna: Dobar dan, Jechridi! U Medijskoj smo skupini razgovarali o tome s kim bismo rado napravili razgovor i odlučili smo se za tebe jer si se odlično uklopio u ovu sredinu. Iz koje si države došao u našu školu?

Jechridi: Ja sam došao iz Republike Kongo koja se nalazi u Africi.

Borna: Kako je tekao put od Konga do Republike Hrvatske? Koje si sve države prošao da bi došao ovdje?

Jechridi: Bio sam u Angoli, Turskoj, Grčkoj, Srbiji, a neko kratko vrijeme bio sam u Sloveniji i Francuskoj, a nakon toga došao sam u Hrvatsku.

Borna: To je puno država. Koliko je trajalo tvoje putovanje?

Jechridi: Putovanje je trajalo sedam godina.

Borna: S kim si putovao? Koliko godina sada imaš i u koji razred ideš?

Jechridi: Putovao sam s tatom, bratom i sestrom. Sada imam 14 godina, a idem u sedmi razred. U ovu školu sam došao prije dvije godine, u 5. a razred.

Borna: Kako su te djeca iz 5. a razreda dočekala kad si došao?

Jechridi: Odlično! Svi su bili dobri prema meni. Sjedio sam sa svojim prijateljem Svenom na početku.

Borna: Gdje si najprije živio kad ste stigli u Hrvatsku?

Jechridi: Najprije smo bili smješteni u Porinu. Sad smo dobili azil i živimo u svom stanu, u Savskom gaju.

Jechridi s profesoricom Martinom Karlović u Vijeću grada Zagreba, kao predstavnik Vijeća učenika naše škole (listopad 2024. godine)

Borna: Ti jako dobro govoriš hrvatski jezik. Gdje si ga naučio i koliko dugo ti je trebalo da ga počneš koristiti u svakodnevnoj komunikaciji?

Jechridi: Imao sam pripremnju nastavu kod profesora Nevena Martinca i tu sam puno naučio. Ali moram reći da tata, brat, sestra i ja učimo i kod kuće, poslije škole. Svaku večer prevodimo riječi s francuskog na hrvatski i obrnuto. Sestra ima rječnik pa tražimo što znače neke riječi na hrvatskom ili na francuskom. Tata još ne razumije hrvatski jezik baš dobro, ali ide mu pomalo. Nama je lakše zato što idemo u školu.

Borna: Jesi li se ikada bojao, dok si učio hrvatski jezik, da ćeš zaboraviti svoj jezik?

Jechridi: Da! Imam prijatelja koji je već pomalo zaboravio svoj jezik i koji mi je jednom rekao: „Znaš, kad naučiš hrvatski, zaboravit ćeš svoj jezik.“ Ja sam se zabrinuo i pitao sam tatu što misli o tome. Tata je rekao da nećemo zaboraviti svoj jezik zato što ga govorimo u obitelji, kod kuće. Također imamo prijatelje i obitelj s kojima svaki dan pričamo na francuskom jeziku.

Borna: Koliko dugo ti je trebalo da naučiš hrvatski jezik?

Jechridi: Mogu reći da mi je trebalo godinu dana da sve razumijem. Trebalo mi je otprilike šest mjeseci da počnem govoriti na hrvatskom jeziku.

Borna: Je li ti bilo teško slušati hrvatski jezik na nastavi, dok ga još nisi dobro razumio?

Jechridi: Da, bilo mi je teško, ali dok sam slušao prevodio sam ga u sebi na francuski jezik. Tako sam naučio puno novih riječi i puno sam toga kasnije razumio u razgovorima.

Borna: Čuli smo da voliš krasopis. Kad si ga zavolio i što ti znači lijepo pisanje?

Jechridi: Kad sam bio u Francuskoj, uglavnom sam bio kod kuće i nisam ništa radio. Tata mi je rekao da je francuski jezik težak i da ga trebam učiti iz knjige i s mobitela. Ja sam tada počeo prepisivati rečenice krasopisom. Tako sam sve dobro pamtio.

Borna: A tko te naučio lijepom pisanju?

Jechridi (*smijeh*): You Tube!

Borna: Jesu li te ljudi u tvojoj okolini podržavali u tome?

Jechridi: Da, podržavala me je najviše moja sestra.

Borna: Imate li nešto posebno u obitelji kao dio kulture koji nosite sa sobom tijekom cijelog ovog putovanja?

Jechridi: Da, imamo jezik koji se zove *kikongo*. Tata ga u mladosti nije naučio baš dobro, ali ga zato mama dobro zna. Mama, na žalost, nije s nama, ali tata nas ponekad nauči neku riječi. Nama je taj jezik

dosta težak. Potpuno je drugačiji i od francuskog i od hrvatskog jezika.

Borna: Imate li neke posebne običaje u obitelji koji se razlikuju od hrvatskih običaja?

Jechridi: Ne, imamo iste običaje. Kao dijete sam otišao iz Konga pa se puno toga i ne sjećam. Čini mi se da je sve jako slično.

Borna: Čuli smo da voliš plesati. Plešete li puno u obitelji?

Jechridi: Da! U Kongu svi zajedno plešu, a mi i sada kod kuće često plešemo kad nešto radimo.

Borna: Imaš li u Kongu puno rođaka? Jeste li u kontaktu? Kako oni žive?

Jechridi: Da, imam puno rođaka i svaki dan se čujemo s njima. Svi su dobro. Svaki dan pitamo jedni druge kako smo. Često nas pitaju kad ćemo doći u Kongo. I mi njih pitamo kad će doći kod nas, u Hrvatsku.

Borna: Imaš li najboljeg prijatelja?

Jechridi: Imam puno prijatelja i svi su mi jednako dragi.

Jechridi u školskoj nogometnoj ekipi, školske godine 2021./2022.

Borna: Vidimo kako svaki dan razgovaraš s puno djece u školi i sa svima si u dobrim odnosima. Kako u tome uspijevaš?

Jechridi: Kad se posvađam s nekim prijateljem, mi o tome razgovaramo i nije mi teško nešto oprostiti. Ako mi se netko ispriča, saslušam ga i mogu ga razumjeti. Kad sam loše i ne želim razgovarati, moji prijatelji me puste na miru, ali i ja njih.

Borna: Treniraš li nešto i što ti znači sport?

Jechridi: Da, treniram nogomet i boks. Sport mi znači puno. Moj tata svaki dan kaže kako nije dobro samo sjediti doma. Kaže da se trebam baviti sportom i da trebam imati prijatelje.

Jechridi s prijateljima ispred škole, u pauzi nakon prijateljske utakmice (siječanj 2025. godine)

Posljednja minuta u danu

Još jednom se pokazalo koliko samo jedna minuta može biti važna u životu. Naime, učenik 6. razreda, Juraj Horvat, u posljednjoj je minuti ograničene dnevne uporabe interneta dobio dvije majčine SMS poruke. Jedna od njih bila je pozivnica na rođendan koju je hitno trebao proslijediti prijateljima iz razreda. No, kako je posljednja minuta korištenja interneta bila na isteku, Juraj je zabunom proslijedio drugu majčinu SMS poruku u kojoj je pisalo *Juraj mora ponoviti padeže jer ih je potpuno zaboravio*. Riječ je o napomeni iz imenika, a koju je majka fotografirala i poslala Juraju kao znak da ju je vidjela i što mu je zadatak. Trenutačno profesorica iz Hrvatskoga jezika svako neispunjavanje zadanih zadataka u razredu prati riječima - *Želiš li da ti napišem rođendansku pozivnicu?*

Kosta Uremović, 6. razred
Osnovna škola Bartola Kašića
Voditeljica: Marina Zlatarić

Emily Kubla, 2.a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

IZUM KOJI JE PROMIJENIO SVIJET

Globalna epidemija

Pametni telefon vlasniku može biti najveći prijatelj, ali i najveći neprijatelj.

Početak dvadeset prvog stoljeća obilježila je epidemija kojom je pogođena većina stanovništva Zemlje. Vjerojatno ste njom pogođeni i vi. Možda ste upravo sada u kontaktu s uzročnikom ove epidemije. Vjerojatno vam je u torbi, u džepu ili čak u ruci. Uzročnik ove epidemije jest vaš pametni telefon.

Kako je sve počelo

Telefoni se koriste već više od sto pedeset godina, ali postoje razlike u tome kako su se i u kojim količinama telefoni tijekom povijesti koristili. Suprotno nekim očekivanjima, nakon što je telefon izumljen, nije ga imalo svako kućanstvo. Štoviše, za većinu je to bio luksuz. Ipak, kako se telefon razvijao, tako je postao dostupniji većoj skupini kupaca. Uskoro je gotovo svako kućanstvo imalo obiteljski telefon koji se većinom koristio za pozive. Razvitkom pametnih telefona, svijet tehnologije napravio je značajan iskorak prema digitalnom okruženju u kojemu danas živimo.

Razvoj izuma

Može se zaključiti da je događaj koji je pokrenuo ovaj veliki digitalni korak nastanak i razvitak aplikacije Facebook prije dvadeset godina. Mnogima se ovo može činiti izlizano, ali Zuckerbergova revolucionarna ideja uvelike je promijenila današnje društvo. Ljudi su se počeli online povezivati, upoznavati se preko interneta, a to je dotada bilo neviđeno. Facebook je doveo i do razvitka drugih internetskih velesila kao što su Instagram, WhatsApp, Snapchat, Reddit, Twitter (danas X) i, najnoviji, TikTok što dovodi do vrhunca ove epidemije.

Posljedice prekomjerne uporabe

Danas je većina ljudske vrste pogođena ovom epidemijom s ozbiljnim posljedicama. Usamljenost, depresija, anksioznost, društvena izolacija, pretilost i nedostatak kretanja, internetsko nasilje, krađa identiteta, stalna dostupnost, osjećaj nesigurnosti i nelagode te nedostatak privatnosti samo su neke od njih.

Roditelji djeci sve ranije kupuju pametne telefone te sve mlađa djeca imaju pristup internetu i društvenim mrežama. Zapitat ćete se što je u pozadini toga. Je li pritisak društva ili olakšavanje roditeljskoga posla? Taj fenomen može jako loše utjecati na dijete i na njegov razvoj jer djeca već odmalena imaju pristup različitim informacijama, kojima pristup, vjerojatno, ne bi trebali imati. Tko će snositi posljedice za prekomjernu uporabu pametnih telefona i interneta? Tko će snositi prave posljedice – roditelj ili dijete? Hoće li oboje jednako patiti? Hoće li roditelji odgovarati što su svojoj djeci otvorili vrata ovisnosti? Mogu li roditelji zaista igrati svoje vrijeme zamijeniti pametnim telefonima? Smiju li? Važno je da odrasli, pogotovo roditelji, više brinu o vremenu koje djeca provode za ekranima. Mediji, roditelji i odgojno-obrazovne ustanove trebali bi raditi na osnaživanju mladih kako društveni trendovi i konzumerizam, odnosno potreba za kupovinom najnovijih uređaja, ne bi negativno utjecali na njih.

Kako se zaštititi

Kako bi se korisnici zaštitili od ovakvih utjecaja, važno je podsjetiti na stavljanje svoje zaštitne maske. Pametni telefoni, internet i, u cijelosti, digitalni svijet neki su od najboljih otkrića čovječanstva, ali potrebno je upozoravati na probleme i opasnosti koje donose te kakve posljedice za sobom mogu ostaviti. Potrebno je udružiti snage, učiti i razgovarati s djecom i mladima o problemu prekomjerne i nepažljive uporabe pametnih telefona, kako ovaj izum, rastući problem društva, ne bi postao razlog uništenja društva kakvog poznajemo. Pametni telefon vlasniku može biti i najveći prijatelj, ali i najveći neprijatelj.

Nikola Hugh Jokić, 8. razred
Osnovna škola Bartola Kašića
Voditeljica: Sara Srećec

ŠTO NAM DANAS ZNAČI KOLAROVA BREZA

Breza među bukvama i grabrima

Na kraju priče stoji metafora da je Janica stablo („breza među bukvama i grabrima“) jer se dosta razlikovala od drugih žena.

Nakon što sam pročitao knjigu Slavka Kolara „Breza“ i pogledao film Ante Babaje prema istom predlošku, iznijet ću nekoliko opažanja. Priča je to o nesretnoj djevojci u seoskoj sredini koja se po mnogočemu razlikuje od svoje okoline.

Kritika života stanovnika

Vrlo vjerno nam je dočaran život na selu, a posebno su mi zanimljivi likovi koji kritiziraju život stanovnika. Jedan od njih je svećenik, koji kritizira ljude jer on misli da je bolji od svih njih, a drugi je liječnik koji kritizira higijenu stanovnika i loše uvjete u kojima stanovnici sela žive.

Možda je moglo drugačije

Priča je mogla završiti kao krimi roman da je Marko Labudan bio ubijen na svadbi kada je izbila svađa. Mogla je završiti i kao fantastična priča da je Janica magično ozdravila bez ikakvih posljedica ili kao priča sa sretnim završetkom da se Janica nije razboljela i da su imali još puno djece.

Joža kao Janičina ljubav?

Primijetio sam da se u filmu pojavljuje Joža koji se u knjizi ne spominje. Mislim da je uveden u film kao lik čovjeka koji iskreno voli Janicu i s kojim je mogla sretno živjeti da se udala za njega, a ne za Marka Labudana.

Breza kao metafora

Glazba u filmu pojačava osjećaje u napetim situacijama, te pojačava doživljaj filma. Na kraju priče stoji metafora da je Janica stablo breze („breza među bukvama i grabrima“) jer se dosta razlikovala od drugih žena.

Knjiga i film su mi se sviđali iako su tužni. Volio bih da je priča imala sretan završetak, ali onda bi to bila i sasvim druga priča.

Dominik Mihalj, 8. razred
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša
Voditelj: Monika Haraminčić

Dominik Čačić, 4. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

PROBLEMSKI ČLANAK

Čitanje - dobrobit ili gnjavaža?

Čitanje je jezična sposobnost čovjeka koja se razvija u kasnijim godinama djetinjstva. Ono se u današnjem društvu zanemaruje i smatra nepotrebnim za čovjekovo sveukupno dobro, a razlog takvom razmišljanju jest urbani način života koji zahtijeva bespotrebno provođenje vremena pred ekranom.

Učinaka čitanja ima bezbroj: pomaže u razvoju inteligencije i kreativnosti, sprječava nastanak poremećaja u govoru, obogaćuje rječnik i melem je za rane običnog čovjeka. Oduvijek se govori da načitani ljudi imaju opsežniji i bogatiji rječnik, no ono što se u današnje vrijeme da prepoznati jest smirenost i staloženost istih. Oni žive polako. Oni uistinu žive život: bitan im je svaki detalj, trude se i svakodnevno uče, razmišljaju i proučavaju svijet oko sebe, uživaju i stvaraju. Manjak slobodnog vremena i ubrzani način života doveli su do problema današnjice. Nema vremena, prilike i povoda zbog kojih bi čovjek upoznao nove svjetove, bića, činjenice i istine koje knjige donose. To se može promijeniti!

Treba se otvoriti svijetu i usporediti, prepustiti se trenutku i udahnuti. Provođenje vremena na zraku s pravim ljudima, pravilna prehrana, odlasci na predstave i radionice, slušanje predavanja... samo su neki primjeri koji rezultiraju zadovoljavanjem ljudske znatiželje. I, naravno – čitanje.

Rahela Palić, 8. razred
Osnovna škola Ivana Mažuranića
Voditelj: Antonija Jelavić Bednjanec

Bruna Kopasić, 1.b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

PROJEKT „UČIMO OD NAŠIH UČENIKA“

Budigreen

Učenici Novinarske skupine i Ekoskupine posjetili su Budigreen i saznali o malom uspješnom obiteljskom poslu koji vodi Ivana Budak, bivša učenica naše škole.

Gospođa Ivana Budak bivša je učenica naše škole, a sada je vrlo uspješna poduzetnica i vlasnica brenda Budigreen u kojem se izrađuju mali unikatni terariji.

Budigreen je obiteljska tvrtka iz Zagreba specijalizirana za proizvodnju, dizajn i prodaju biljnih terarija, dizajn interijera i ozelenjivanje prostora. Budigreen terarij samostalni je ekosustav koji zahtijeva minimalno održavanje. Osim terarija Budigreen također izrađuje i zelene zidove. Budigreen ima poslovnice na četiri lokacije: City Centar one East, City Center one West, City Center one Split, a nedavno je otvorena nova poslovnica u Arena Centru i webshop.

Brend samoodrživih terarija *Čudesna šuma* je doživio munjevit rast u 2020. godini te su prepoznati kao brzorastući hrvatski brend koji se ističe *handmade* proizvodnjom, inovativnim idejama te bogatim iskustvom.

Njihova je misija pružanje zelenih rješenja za sve one koji su zaposleni, kojima biljke ne uspijevaju i svim onim sanjarima koji žele svakodnevno odlutati u *Čudesnu šumu* - mali komadić raja gdje mašta postaje stvarnost.

Učenici Novinarske skupine i Ekoskupine posjetili su u okviru projekta „Učimo od naših učenika“ showroom Budigreen i na adventskoj radionici dizajnirali svoje vlastite terarije, vijenac za vrata i božićne aranžmane. Vlasnica branda i naša bivša učenica, gospođa Ivana Budak strpljivo nam je odgovarala na sva pitanja, nesebično podijelila s nama svoje znanje i zainteresirala nas za život biljaka. Učenici su oduševljeni i ispunjeni pozitivnom energijom kućama ponijeli svoje dizajnerske terarije, a u školu su donijeli aranžmane za zbornicu. Ovim projektom pokazali smo da su naši učenici dio naše zajednice i kada odu iz Novaka i da se zajedništvo i suradnja nastavljaju.

U nastavku donosimo razgovor s Ivanom Budak.

Gdje je i kako nastao Budigreen?

Dakle, sve je počelo zato što ja kod kuće nisam imala ni jednu živu biljku i to me jako ljutilo. Htjeli smo ozeleniti nekako svoj stambeni prostor, a obzirom da sam ja dugo radila u laboratoriju, mene je to staklo, mikro svijet, biologija i pinceta podsjećalo jako na laboratorij. Dobila sam na poklon jedan terarij i htjela sam eksperimentirati hoće li to meni stvarno uspjeti. Tako sam napravila svoj prvi terarij i sve ostalo je povijest. Stvarno sam se zarazila time jer je sve bujalo, raslo, stvarno je funkcioniralo. Za terarij je bitna staklenka, poklopac, supstrat i biljke, a terarij zapravo sve odrađuje sam, zato kažemo da je terarij gotovo samoodrživ sustav koji zahtijeva minimalno održavanje. Trebamo ga s vremena na vrijeme pošpricati destiliranom vodom i staviti na dobro mjesto gdje će imati dovoljno sunca. Prvo sam počela raditi u stanu, u kupaonici, a s vremenom smo se preselili u ovaj naš prostor. S vremenom smo započeli zapošljavati i naše djelatnike. Mi zajedno činimo jedan tim bez kojih Budigreen, ne bi zapravo bio Budigreen. Uglavnom, ja sam započela Budigreen priču, ali cijeli tim stoji iza samog brenda. Ono što je još zanimljivo je da na početku terarije nisam prodavala, već sam ih radila za svoj užitek jer sam ja to htjela imati u stanu, međutim kako je to bilo nešto novo na tržištu i kako su to ljudi vidjeli od mene, tražili su me da im ih napravim i tako je zapravo krenula priča vezana za prodaju. Ubrzo nakon toga otvorili smo prvo prodajno mjesto.

Jeste li ikada kao mali razmišljali da ćete se baviti baš ovim poslom?

Ne, nikada mi nije bilo ni na kraju pameti, makar sam ja bila jako zaigrana djevojčica i jako sam voljela cvijeće i biljke. Živjela sam u Studentskom gradu koji je zelen i pun biljaka, doslovno sam znala iza koje zgrade niču visibabe. Volim biljke i volim sve što je zeleno i sve što je prirodno. Okušala sam se u svom vrtu s povrćem koji sam njegovala, ali moj život je išao potpuno drugom smjeru. Dugo sam radila u laboratoriju i taj svijet nije imao nikakve poveznice s mojim svijetom sada.

Kako ste dobili inspiraciju za ime tvrtke „Budigreen“ i „Čudesna šuma“?

„Čudesna šuma“ mi je prvo palo na pamet zato što su me terapiji podsjećali na jednu šumicu unutar staklenke u kojoj sam ja zamišljala neke puteljke. Zato u izradi naših unikatnih terarija koristimo i razne ukrasne kamenčiće od kojih radimo stazice. U odabiru imena važnu je ulogu odigrao crtić Čudesna šuma, ali i mašta. „Budigreen“ je naziv naše firme, to je zapravo složenica od mog prezimena, imena i „green“ kao zelena. Znači „Bud“ označava Budak, naše prezime, „i“ je Ivana i „green“ je zeleno. Zapravo je „Budigreen“ bilo baš dobro i komercijalno jer su ga ljudi prihvatili kao poruku „budi green“, a zapravo rijetko tko zna da je to slogan od mog prezimena, imena i zelenog.

Kako nastaje jedan terarij?

Najzanimljiviji dio mi je zapravo dekoriranje. Kad sam radila terarije, uvijek sam ih zamišljala kao neku priču. Svaki mi terarij mora pričati neku priču. Nijedan terarij nije isti. Svaki nam je terarij unikat. Mogu biti slični, ali ne mogu biti isti.

Imate li neka sjećanja iz naše, tj. Vaše stare škole - OŠ Vjenceslava Novaka?

Imam sjećanje na prijatelje prije svega, s kojima sam i dan danas u dobrim odnosima. Sjećam se profesora kojih više nema u školi, samo još nekoliko profesora koji su meni predavali još uvijek radi u Novaku. Uglavnom, ostala su mi sjećanja na prijatelje i profesore. Najveseliji dio mog života bio je u osnovnoj školi i sigurno bih se vratila i ponovila ta sjećanja.

Viktor Varga, 6. razred
Osnovna škola Vjenceslava Novaka
Voditelj: Marija Gelo

Ela Kožar, 7.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

UČITELJICE OVOGODIŠNJIH PRVAŠICA

Djeca prepoznaju kad nam je stalo

Nina Czindery i Danijela Draganić, učiteljice razredne nastave, prošlog lipnja ispratile su svoje četvrtaše u peti razred, a u rujnu su preuzele nove prvašice. Razgovarali smo s njima o tom razdoblju, o njihovim učiteljskim počecima, izazovima pandemije, kao i o radostima rada s djecom koja im uljepšavaju svakodnevicu.

Što vas je potaknulo na to da postanete učiteljica?

N. C.: Kad sam trebala upisati fakultet, bila sam neodlučna. Voljela sam djecu, stoga sam se pokušala upisati na Učiteljski fakultet. Nisam ni sanjala kakav je to posao dok se nisam zaposlila. No nakon zaposlenja shvatila sam da ga baš volim.

D. D.: Odluka je pala još u vrtićkim danima. Moja prva susjeda bila je učiteljica i često me je vodila u svoju školu. Sjedila sam u njezinu razredu, pratila nastavu i maštala kako ću i ja, kad odrastem, biti učiteljica.

Koje predmete najviše volite predavati, a koje najmanje? Na satima kojih je predmeta najteže postići disciplinu – postoje li razlike u tome?

N. C.: Postići disciplinu u razredu znači prvenstveno učenicima pokazati da ti poštuješ zadana pravila. U onome što očekuješ od učenika moraš im biti primjer i dosljedno se držati pravila. Tada s disciplinom nema problema. Najviše volim predavati Matematiku i Tjelesni, a malo manje Glazbeni.

D. D.: Volim podučavati sve predmete. Zbog godina mi je jedino teže pjevati i vježbati. Razviti disciplinu dugotrajan je proces. Nastojim da svi učenici shvate važnost pravila kojih se moramo pridržavati te koje bi mogle biti posljedice nepridržavanja pravila. Ipak, buka i manja odstupanja od nekih pravila ne smetaju mi kad učenici rade na zajedničkom zadatku.

Koje su osobine učenika s kojima vam je najlakše raditi, a koje su prisutne kod učenika koje smatrate najzahtjevnijima?

N. C.: Najbolje osobine učenika su kreativnost, upornost, marljivost, fokusiranost, a najzahtjevniji su oni učenici koji su neposlušni, bezvoljni, koje je teško motivirati...

D. D.: Ovo mi je najteže pitanje. Razmišljala sam o osobinama učenika s kojima je najlakše raditi i zaključila da bi mi bilo dosadno raditi sa „savršenim“ učenicima. Nema tu izazova. Nije toliko teško ni raditi sa „zahtjevnim“ učenicima ako imate potporu roditelja i stručne službe.

Kako je online nastava u doba pandemije koronavirusa utjecala na vaš rad, što je bilo najteže?

N. C.: Najteže mi je bilo što smo praktički stalno bili u poslu. Posao bi trajao cijeli dan jer nisu svi učenici predavali riješene zadatke istovremeno, a da bi učitelj sve napravio, bilo je potrebno sve pregledati u jednom danu – već idući dan učenici su dobivali nove zadatke.

D. D.: Uf, ne ponovilo se. Svi smo bili bačeni u vatru. Dogodilo se nešto novo, za što nitko nije bio pripremljen, a mi učitelji ni školovani. Nismo imali mogućnost održavanja online nastave na način na koji se ona odvijala u višim razredima. Sva komunikacija odvijala se preko roditelja – slali bi fotografije učeničkih radova, koje bih pregledala i slala im povratne informacije. Teško je bilo odrediti optimalnu količinu zadataka jer su roditelji preuzeli ulogu učitelja, što za njih nije bio nimalo lak zadatak. Nisu postojali materijali koje bismo mogli koristiti kako bismo učenicima približili gradivo i olakšali učenje.

Jeste li primijetili razlike u usvojenosti gradiva kod te generacije u odnosu na prethodne, koje su sve radile uživo?

N. C.: Nisam to primijetila, no vidjela sam da su bili sretni kad su se vratili u školu. Naravno da rad nije bio kao u školi, ali poslije smo sve nadoknadili.

D. D.: Nakon povratka u školu, do kraja te nastavne godine i početkom iduće posvetila sam se krpanju rupa u znanju. Uvela sam i dodatne sate učenja i nisam krenula s gradivom drugog razreda dok nisu usvojili sve što su trebali usvojiti u prvome.

Koje razlike općenito primjećujete kad preuzmete novu generaciju učenika?

N. C.: Svaka je generacija malo lošija od prethodne. Za neke od zadataka koje su učenici prošlih generacija rješavali bez problema oni iz novijih često trebaju pojašnjenja. Slabija im je koncentracija, zaigrani su. Zbog toga je važno stalno pratiti učenike u radu, poticati ih, motivirati.

D. D.: Svaka je generacija drugačija. Mnogi učenici koji danas dolaze u prvi razred znaju čitati, pisati, računati. S novim tehnologijama susreću se još u pelenama. No primjećujem iz generacije u generaciju kako su puno nesamostalniji, ne znaju neke osnovne stvari (poput vezanja tenisica) koje su trebali naučiti prije polaska u školu. Ne čudim se tomu jer u današnjem tempu života, kada su roditelji preopterećeni poslom, često je lakše napraviti nešto umjesto djeteta nego naučiti ga da to uradi samo. Ne dopuštamo djeci da im bude dosadno jer mnoga ne shvaćaju važnost dosade. Kad nam je dosadno, maštamo, postajemo kreativniji, spoznajemo sebe, što je jako važno. Treća stvar koju primjećujem kod novih generacija jest nedostatak slobodne, nestrukturirane igre, koja je jako važna upravo za razvoj kreativnosti i osobnosti. Danas je djeci sve isplanirano.

Postoje li konkretne razlike između vašeg prethodnog i sadašnjeg razreda?

N. C.: Ono što sam zapazila jest da su moji bivši učenici, sadašnji petaši, bili kreativniji i domišljatiji. No ovi novi još su mali, imaju vremena. Stići će ih.

D. D.: Svaki je razred poput jedne osobe. Jedinstven, drugačiji od drugih. Uočite to odmah. Zato ne uspoređujem svoje razrede. Zapamtite, učiteljice imaju velika srca u koje stanu svi razredi i svaki razred u tom srcu ima posebno mjesto.

Kako ste se oprostili sa svojim bivšim razredom zadnji dan nastave u prošloj školskoj godini?

N. C.: Imali smo priredbu i druženje, malo se počastili, provešeli i na kraju se oprostili. To su uvijek teški trenuci jer završava jedno životno razdoblje za njih, ali i za mene. No drago mi je kad god dođu do mene, i dalje se viđamo na hodnicima škole.

D. D.: Konkretno zadnji zajednički dan u magli mi je. Previše emocija. Nikad se u potpunosti ne rastajem od svojih razreda. Iako im više ne predajem, i učenici i roditelji znaju gdje me mogu naći. Uvijek ću za njih biti tu. Pomoći ću im ako mogu, saslušati ih kad im bude teško, veseliti se s njima ako dođu podijeliti sa mnom svoju radost i uspjehe. Kao što se roditelj ne rastaje od svoje djece kad napuste dom, tako se ni ja ne rastajem od svojih učenika kad prijeđu u peti razred, ali ni kad završe osnovnu školu, upišu fakultet, diplomiraju. Sretna sam i ponosna na njih i njihove uspjehe.

Što vas općenito najviše veseli u svakodnevnom radu s učenicima?

N. C.: Najviše me veseli raznolikost nastave, gledati kako moji učenici postaju pametniji, odgovorniji i kad vidim da s veseljem dolaze na nastavu. Onda je odmah i meni lakše raditi i odgajati ih da postanu pravi mali ljudi.

D. D.: Sam rad s djecom čini me sretnom i ispunjenom. Uživam u tome. Najljepše mi je vidjeti kako djeca napreduju. U razredu ne možete glumiti. Djeca jasno prepoznaju ljubav, trud koji ulažete, kad vam je istinski stalo do njih, njihovog napretka i uspjeha.

Viktorija Pintar, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Paola Salopek, 8. razred
Osnovna škola kralja Tomislava
Voditelj: Ana Stipković

IZ UČENIČKOG UGLA

Djeca se povlače u sebe

Jesu li učenici u školi sigurni? Otkuda im prijeti najveća opasnost? Zašto je potrebno jačati emocionalnu inteligenciju? Je li ona bitna za razvoj? Ta i mnoga druga slična pitanja postavila sam si dok sam ovo pisala. A možda sam samo željela reći kako se osjećam, pustiti svoj glas....

Je li škola doista sigurno okruženje?

Na prvu vjerojatno se svima čini da je škola jedno od najsigurnijih mjesta za djecu. No je li to stvarno tako? Za polovinu, čak možda i za većinu djece to je istina, ali za manjinu djece nije. Nekima je škola sigurnije okruženje zbog određenih obiteljskih situacija, pa im predstavlja odmor od svega toga ili jednostavno vole provoditi vrijeme u školi sa svojim prijateljima. Međutim, nekoj djeci škola je prava noćna mora.

Sami u društvu

Tijekom odmora ili čak i pod satom neka djeca međusobno su jako bliska, sve slobodno (i manje slobodno) vrijeme provode zajedno i o nečemu razgovaraju. S druge strane postoje i djeca koja sjede sama ili se osjećaju usamljena iako su u velikom društvu. Osjećaju se drugačije.

Možda ljudi misle da djeca ne mogu biti usamljena ako su u velikom društvu, pa im to i ne djeluje kao velik problem, ali biti sam i biti usamljen dvije su različite stvari. Netko može biti sam i ne biti usamljen, no netko može biti u velikom društvu i svejedno se osjećati usamljeno.

Neka se djeca možda osjećaju nesigurno zbog te usamljenosti i osjećaja da su drugačija, da nisu prihvaćena u društvu.

Isključivanje se događa i u višim razredima

Ljudi misle da, budući da smo sad stariji, učenici više ne isključuju jedni druge iz društava ili aktivnosti, ali to nije tako. Djeca su u školi često isključena. Ponekad je to zbog toga što ih nitko ne sluša dok govori, zato što netko govori preko njih, odnosno upada im u riječ ili ih se jednostavno posve isključuje iz razgovora. Sve to ubraja se u isključivanje.

To je jedan od razloga nesigurnosti u školama. Drugi razlog mogu biti vršnjački sukobi. Neovisno o tome je li to verbalni ili fizički sukob, sve to ima svoj utjecaj.

Verbalno nasilje jednako je loše kao i fizičko, ako ne i gore. Riječi koje nekome izgovorimo, pogotovo uvredljive i zlobne, mislim da ostaju s tom osobom do kraja života.

Riječi bole, a tuga postaje lagana

Čovjek koji to izgovori zaboravit će ih ili ih neće smatrati posebno važnima, no osoba kojoj su te riječi upućene dugo će ih se sjećati. I uvredljive riječi koje nekome izgovorimo u vezi izgleda ili neke osobine mogu sasvim promijeniti osobu, stvoriti joj kompleks. Čak i ako ta osoba kaže da je to nije pogodilo, sigurna sam da barem malo razmisli o tome i osjeća laganu tugu.

Nemam hrabrosti, zatvaram se u sebe

Iako u školi ima puno odraslih osoba s kojima možemo razgovarati ako se nešto dogodi, većina djece nema hrabrosti govoriti o tome. Djeca nemaju hrabrosti to ni spomenuti. Mnoga samo zatome te osjećaje i s vremenom postaju sve nesigurnija.

Mislim da bi u svakoj školi trebala postojati stručna osoba koja bi tijekom školske godine razgovarala sa svakim učenikom jedan na jedan da procijeni muči li ga nešto i treba li mu pomoći. Ako zaključi da učenika stvarno nešto muči, trebalo bi nastaviti s razgovorima. Također, bilo bi dobro kad bi se razgovaralo s učenicima poznatima po dobacivanju ružnih riječi: potrebno je objasniti im da time druge čine nesigurnijima.

Luna Bzik, 8. razred
Osnovna škola kralja Tomislava
Voditelj: Iva Erak

Intervju s djedom

Gabriela: Bok dida Ilija!

Hvala ti što si pristao na ovaj razgovor.

Za početak mi reci nešto o sebi.

dida Ilija: Bok Gabriela!

Imam 66 godina i živim u Ivankovu, malom selu pored Vinkovaca u Slavoniji.

Imam šestero djece, tri sina i tri kćeri.

Gabriela: Možeš li mi reći čime si se sve bavio i što si sve radio u životu.

dida Ilija: Dok smo prije rata živjeli u Bosni i Hercegovini radio sam u šumi, bio sam sjekač.

Motornom pilom sam sjekao stabla u šumi od kojih se kasnije izrađivao razni namještaj.

Poslije rata sam doselio s obitelji u Slavoniju i dugo godina sam radio na pilani. Počeo sam se baviti poljoprivredom. Imam veliko obiteljsko imanje s mnogo domaćih životinja. Uz to još radim i na farmi na kojoj ima puno krava i telića.

Gabriela: Dok si radio sve te poslove, koji ti je bio najteži i zašto?

dida Ilija: Najteža mi je bila sječa stabala u šumi zato što smo radili cijelu godinu i po snijegu i po kiši.

Posebice je bilo teško kada je bila zima i snijeg jer je teško sjeći stabla po hladnoći.

Gabriela: Sad kad si u mirovini, čime se baviš u slobodno vrijeme?

dida Ilija: Još nisam u mirovini. Iako bi po godinama mogao biti u mirovini još uvijek radim na farmi.

Gabriela: koliko dugo još planiraš raditi?

dida Ilija: Još jednu godinu pa ću onda u mirovinu.

Gabriela: Što ćeš raditi kad odeš u mirovinu? Hoćeš li i dalje imati svoje životinje i brinuti se za njih?

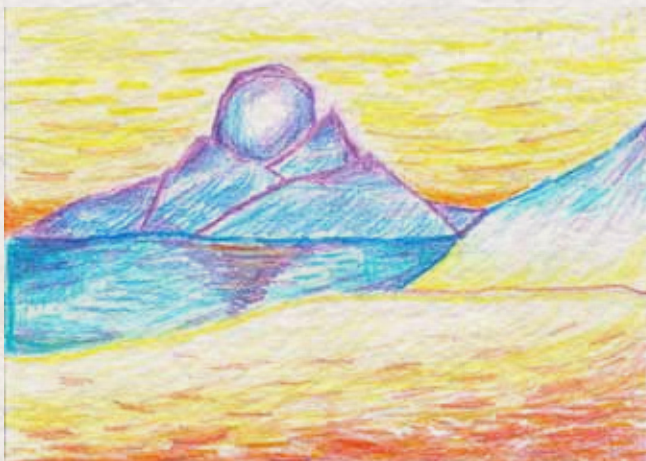
dida Ilija: Nastavit ću se baviti poljoprivredom i dalje. Hoću, imat ću svoje životinje, brinut ću se za njih. To je ono što volim i što me ispunjava.

Gabriela: Koja ti je životinja na imanju najdraža?

dida Ilija: Drage su mi sve životinje, ali ipak najdraži mi je pas Medo. On je uvijek vjeran prijatelj, dobro pazi na kuću i sve naše životinje. Voli se maziti i igrati.

Gabriela: Dida, puno ti hvala na ovom razgovoru. Baš mi je bilo super razgovarati s tobom. Želim ti puno zdravlja i sretno ti u daljnjem radu!

dida Ilija: Hvala tebi Gabriela i ja sam uživao!

Gabriela Ljoljo, 4. razred
Osnovna škola Jordanovac
Voditelj: Anita Vranić

Dario Pavić, 7. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

KRONIKE RODNOG MJESTA

Dol - srce Hvara

Ovo maleno mjesto smješteno je u samom središtu otoka Hvara, a poznato je po dobrom vinu, raskošnim maslinicima i zanimljivim stanovnicima. Iako je njihov dijalekt teško razumljiv većini posjetitelja, mnogi će poželjeti usvojiti životnu filozofiju vrijednih Doljana.

Daleko od očiju, ali ne i od srca

Možda je kilometrima udaljen, ali srcu je blizu. Rodno mjesto nikada te neće napustiti, čak ni kada spletom okolnosti iz njega odeš. Kada kažem da sam rođena Dalmatinka s otoka Hvara, ljudi me iznenađeno upitaju: „Zašto si napustila tako divan otok?“ Zamišljaju Hvar onakvim kakvog vide na razglednicama - blještavi brodovi, čisto more i užurbane ljetne noći...

Međutim, Hvar krije i svoju drugu stranu. To je Dol - moje rodno mjesto. Svi ga zaobiđu, neprimjetan i povučen kao tišina kamenih kuća, a jednostavan kao njegovi ljudi. Uvijek mu se rado ali nažalost rijetko vraćam, no svaki njegov i najmanji djelić usađen je u moj karakter. Dol je selo koje broji nešto više od dvjesto stanovnika te je mjesto neobičnog dijalekta i dobrog vina. Doljane, ili drugim imenom Marokance, moguće je prepoznati po najneobičnijem dijalektu na cijelom otoku.

Kako su Marokanci dobili ime?

Doljani su ime Marokanci dobili 1940. u vrijeme izbora za Općinsko vijeće. Na otoku je vladao nemir, a tenzije između dviju suprotstavljenih sila bile su sve jače. Kako tvrdoglavi otočani nisu mogli sami pronaći rješenje, u pomoć je jedan Doljanin pozvao glasače iz Svete Nedjelje i Svirača, uglavnom pristaše Hrvatske seljačke stranke. U trenutku kada su stigli na glasačko mjesto jedan iz mase prisutnih uzviknuo je: „Drugovi, evo Marokanci!“ aludirajući na događaj koji se zbio koju godinu prije u Španjolskoj, kada su u pomoć pristigli glasači iz Maroka.

Odrastanje na selu

Život u selu učini te otpornim na razne životne nedaće pa se tamo dobro poznaju prioritete. Doljani najviše vremena posvećuju poljoprivredi, radu u vrtu i svojim maslinicima.

Vrijedna djeca u polju, Izvor: privatni album

Od malih nogu naučeni su na miran život, fleksibilno radno vrijeme te im nije nimalo neobično živjeti bez trgovačkog centra ili 5G mreže. Tijekom zime, kao i cijeli otok, Dol utihne. Otočani začudo vole to razdoblje jer nema turista, vrućina ni gužvi, ali za djecu i mlade život bez zabave i atrakcija nije privlačan. Dok u Zagrebu učenici svoje odmore provode igrajući igrice, djeca u Dolu ih pamte po kavama s časnim sestrama i svećenikom.

Glavna moralna vertikala u ovom malom selu je svećenik ili, kako bi Marokanci rekli, kurot. Kurotovoj riječi nema suprotstavljanja i kako on kaže tako mora biti. Najvećim grijehom se smatra nedolazak na misu. „Al su tvoji ostali u Zagrebu kad ih nije bilo danas na misi?“ govore stariji ljudi ako, ne daj Bože, svi članovi obitelji nisu poredani u klupi.

Najveća zabava na otoku

U selu, u kojem inače nema događaja i zabavnih programa, sve oživi kad stignu visoke temperature i domaći ljudi koji uglavnom zbog posla ne žive na otoku, ali su u krvi Doljani pa bi ih bilo pogrdno nazvati turistima. Kao s morskim valom, ljeti na Hvar stižu sportska natjecanja, gužve u kafićima, koncerti i otvaranje klubova. Iako takvog luksuza u Dolu nema, imamo najveći događaj na cijelom otoku – PUHIJADU. Puhijada traje deset dana, a za to vrijeme odvijaju se turniri u balotama koji zahtijevaju preciznost i strpljenje koje malo koji Dalmatinac ima. Na kraju turnira, u sklopu zadnje večeri Puhijade, u Dolu se organizira najveća zabava na otoku. Održava se u kolovozu, a osim zabavnog programa, posjetitelji mogu uživati u neobičnoj deliciji, mesu puha. Sva zarada s Puhijade ide za potrebe renoviranja Dola i u dobrotvorne svrhe. Udruga Tartajun, koja je zaslužna za sve dobro u našem selu pa tako i za pripremu Puhijade, bavi se kulturnim i humanitarnim događajima te unapređenju života na otoku i u selu. Tartajun ima dvadesetak svojih časopisa te se za svake Puhijade predstavlja novo izdanje, čime se nastoji očuvati kultura otoka te istaknuti njegove čari.

Najveća čast u životu svakog Doljana

Procesija "Za križen", Izvor: privatni album

S obzirom na autoritet koji među Doljanima uživa kurot, jasno je da veliku važnost u Dolu ima kršćanstvo. Tako su za najveći kršćanski praznik, Uskrs, na otoku prisutni običaji kakvih nema nigdje drugdje. *Za križen* je naziv za noćnu procesiju koja se već nekoliko stoljeća svaki Veliki četvrtak organizira na otoku Hvaru. Procesija svake godine započinje u 22 sata tako što šest manjih procesija istovremeno kreće iz šest crkava središnjeg dijela otoka, u mjestima Vrbanj, Vrboska, Pitve, Jelsa, Vrisnik i Svirče. Svaka procesija se vrti u tom velikom krugu, da bi se u 7 sati ujutro vratila u svoje polazište. Dol ne sudjeluje u velikoj procesiji, ali ima malu procesiju dugu pet kilometara. Kreće se iz Dola sv. Marije, nastavlja se do Staroga Grada i vraća se u Dol sv. Ane. Nositi glavni križ velika je čast pa se tako novorođena muška djeca već na krštenju upisuju kao križonoše za slobodnu godinu, a na svoj će red čekati najmanje dva desetljeća. Cijeli se život pripremaju za najveću čast u svojim životima. Tajna kako izdržati bos cijelu noć noseći križ i tajna mediteranske dugovječnosti leži u par koraka. Moj nono bi to rekao ovako: „Rano lez, rano ustoj, mol Boga, lavuroj i odmaraj.“

Nakon marende treba ubiti oko

Rutina i navike u ruralnim područjima nisu nimalo slične onim urbanim. Pokazat ću vam to na primjeru svog nonota. Otkako je u penziji budi se u 5, sjeda u auto te žuri u Stari Grad kako bi kupio najsvježiju ribu. Kava se na otoku nikada ne preskače. U danu punom obaveza vremena za kavu uvijek će biti pa tako moj nono dočeka izlazak sunca na rivi uz kavu s ostalim Doljanima. Još je rano za priču i tračeve pa kako bi izbjegli duge razgovore, na pitanja odgovaraju izbjegavajući točan odgovor. Primjerice na pitanje „Kako si?“ odgovaraju s „Vruće je“ ili „Bura će“. U Dolu je dijalekt toliko poseban da za neke izraze nema prijevoda, ali su dovoljni za izricanje cijele životne filozofije. Svi se s kave žele pokupiti što prije kako ne bi morali platiti jer tamo ne plaća svatko svoje, već svaki dan netko drugi, za sve prisutne. Nakon kave vrijeme je za ručak, takozvanu dolsku marendu. A koga kava ne razbudi, nakon marende obavezno ubije oko.

Dol ima ono što je istinski važno

Možda vam se Doljani čine lijenima, ali upravo suprotno! Provode sate u polju po nepodnošljivim ljetnim vrućinama, a poslije rada u polju obavezna je još jedna kava uz igru na balote.

Balote, Izvor: privatni album

Međutim, na kavi se ne zadržava predugo jer se zna da u 7 sati počinje Dnevnik. Tada se cijela kuća stišava, a jedino što se smije čuti je crna kronika s Dnevnika. Poslije napornog dana mir se pronade u šumi odlaskom u lov, ili kako bismo mi rekli - odlaskom u kaću, tako stariji ljudi održavaju kondiciju. Nakon napornog dana dođe vrijeme za jedan od onih glavnih koraka - *rano lez* - pa je konačno došao čas i za zasluženi odmor. Nema u Dolu ni buke ni raskoši, ali Dol ima ono što je istinski važno – dušu koja te podsjeća tko si. Iako sam kilometrima daleko, Dol mi nikad nije bio bliži. Dalmatinski životni moto je ne sekirati se i biti jednostavan i praktičan pa se time vodim. Gdje god da bila, ja sam uvijek Dalmatinka!

Nina Antić Blažević, 8. razred
Osnovna škola Nikole Tesle
Voditelj: Zrinka Gačić

Tonka Jolić, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

OTAC I KĆI NA SCENI ZKM-A

Gluma im je u krvi

Na velikoj pozornici ZKM-a Frano Mašković (46) priprema novu predstavu prema romanu Kapital i ideologija, proslavljenog Thomasa Pikettyja, a njegova kći Maris (13), članica Učilišta „Zvezdana Ladika“, uvježbava scenski pokret za predstavu o jednoj nestašnoj točki

Moja prijateljica Maris već sedam godina, od prvog razreda, pohađa dramsku grupu u Zagrebačkom kazalištu mladih. Pod stručnim vodstvom dramske pedagoginje Jadranke Korde Krušlin, Maris i prijatelji pripremaju predstavu radnog naslova *Slijedeći točku*. Dramski sat započinju razgibavanjem. Uz glazbu uvježbavaju scenski pokret, pogledom traže zamišljenu točku u prostoru i improviziraju dijaloge na zadanu temu. Na kraju sata odigrali su zabavnu igru *Najsporiji čovjek na svijetu*. Maris je pobijedila, prva je osvojila slobodan stolac. Požurile smo do glavne pozornice ZKM-a gdje se održavala čitaća proba planetarno uspješnog romana *Kapital i ideologija*. U predstavi glumi i njezin otac Frano.

To je neka vrsta alkemije

Frano Mašković od 2006. stalni je član ansambla Zagrebačkog kazališta mladih, a prve je glumačke korake napravio još u vrtiću u Dubrovniku glumeći oblak. Nastavio je glumiti u školskoj dramskoj družini i odlučio da neće po ustaljenoj obiteljskoj tradiciji upisati pomorsku školu. Nije htio biti kapetan duge plovidbe, zapovjednik broda kao njegov čaće.

„Gluma je neka vrsta alkemije, ni od čega, od jedne rečenice na papiru moraš napraviti magiju, emociju, moraš ući u lik. To mi je sa 17, 18 godina bilo jako primamljivo jer je gluma igra u kojoj imam samo svoje tijelo, glas i svoje emocije. Sve moram osvijestiti i složiti kao lego kockice u jednu cjelinu. Najdivnije je kad se svaki dan budim kao novi čovjek. Mogu glumiti i loš lik, a biti dobar čovjek“, priča Frano dok nas vodi iza pozornice do glumačkih garderoba. Zanima me što očekuje od nove predstave čija se premijera očekuje u ožujku, a režira ju prvi put u Hrvatskoj vrsni redatelj Miloš Lolić.

„Najljepše je kad se sastavi dobra ekipa, kad je tekst aktualan i kad znamo što nam je cilj. Ova predstava pokušava odgovoriti na važna pitanja. Kako živimo, ulažemo li dovoljno u zdravstvo, školstvo, kako možemo ostvariti što pravednije društvo i zašto trebamo poštivati ljudska prava. Na sceni je veliki ansambl, dvanaest odličnih glumaca. Mislim da je kazalište danas jako važno zbog užurbanosti u kojoj živimo. Kad se ugase svjetla, publika u gledalištu dobiva vrijeme samo za sebe. Kazalište je odgovor na užurbano vrijeme u kojem živimo, a glumci i publika u vječnoj su interakciji. Radimo vrlo angažiranu predstavu.“

Ovdje šetaju jazavci

„I mi smo prošle godine radili angažiranu predstavu o poštivanju dječjih prava“, u razgovor se uključuje Maris. „Nazvali smo je *Ovdje šetaju jazavci*. Odabrali smo pravu temu jer su na kraju svi u publici oduševljeno pjevali i plesali s nama, a tata je bio najglasniji!“ Maris je odmalena pratila tatu na probe u kazalište, a ponekad je i zaspala na dekici kad su se probe odužile. Zavoljela je kazalište, uživa gledajući mjuzikle i animirane likove koje njezin tata odlično sinkronizira. U kinima možemo gledati dugometražni glazbeno-pustolovni animirani film *Vaiana 2*. Frano posuđuje glas glavnom liku Mauiju. Maris zna sve Vaianine pjesme napamet. Najviše joj se sviđa lik Mauija u kojem prepoznaje tatinu i svoju tvrdoglavu narav.

Kad nešto žele, to će i ostvariti makar i *na glavu*.

Gluma je adrenalin

Maris uživa na sceni i voli glumiti lik koji joj je karakterom suprotan. Za Lidrano priprema monolog djevojke koja trpi nasilje (lik iz romana *Oblak čvoraka*), ali kad se razljuti i sama postaje nasilnica. Na daskama koje život znače vidi se i za deset godina glumeći jake žene. Frano priznaje da je tisuću puta htio odustati od glume, no kad stane na daske, ispod reflektora, osjeća da je na dobrom mjestu. Gledateljima je gluma zabavna, ali biti glumac jako je zahtjevno, a ponekad i opasno.

„U monodrami *Car neuspjeha* na pozornici sam krivo stao i uganuo nogu. Noga se nekako sama od sebe vratila nazad i mogao sam odigrati do kraja. No, kad je adrenalin popustio osjetio sam jaku bol i nakon predstave završio u bolnici na hitnoj. Neko vrijeme morao sam strogo mirovati. Slično je bilo kad sam izvan pozornice ostao bez glasa. Na sceni mi se glas vratio. To je adrenalin koji glumce nosi do zadnje scene. Kad se spusti zastor, možemo se u miru razboljeti.“

Zabranjena ljubičasta boja

Upitala sam ih kako se bore protiv treme. „Sat vremena prije predstave imam malu tremu. Naša voditeljica Jadranka uvela je jedan ritual prije svake predstave. Zavičemo – *Nikad nogom!* Okrenemo se tri puta, pljučnemo preko ramena i veselo izlazimo pred publiku.“

„O, da!“ dodaje Frano. „Glumci su jako praznovjerni. Ne nosimo odjeću ljubičaste boje jer je davno jedan kardinal zabranio kazališne predstave i naredio da se glumci moraju pokapati izvan groblja, mislio je da imaju nadnaravne sposobnosti. U kazalištu je zabranjeno zviždati jer se u davnim vremenima zviždanjem davao znak da nešto gori. Prije izlaska na pozornicu obavezno preskačem žuti crtu između pozornice i *back stagea*, nikad ne stanem na nju da se ne ureknem!“

Budite hrabri, budite u svom filmu!

Frano zagrlji svoju omiljenu hrvatsku glumicu u svim predstavama od vrtića do dramske ZKM-a, svoju Maris i dodaje: „Maris, moja gnjavilica i moj ljubac, ima beskrajnu podršku ako se odluči baviti glumom profesionalno. Svim bih mladim glumcima savjetovao da budu hrabri, da budu u svom filmu. Divno je kad sve ide pravocrtno, a teško je kad završiš Akademiju i nema posla, telefon ne zvoní. Mladi se glumac tada može osjećati neželjenim, netaleantiranim, što nije istina. Treba izdržati i ustrajati. I ja sam htio odustati i na prvoj i na zadnjoj godini, pitao sam se je li gluma za mene, srećom nisam odustao. Hrvatska je rasadnik glumačkih talenata. Ove sam jeseni na Zlarinu snimao dječji kriminalistički film *Bumbarov let*. Glumio sam oca dječaka Bumbara kojeg je odlično odigrao Jozo Molnar, jako talentirani mladi glumac. Za njega će se još čuti!“

Frano se vratio kolegama na nastavak probe, a Maris na uvježbavanje monologa iz romana *Oblak čvoraka*.

Upisala sam u podsjetnik mobitela - premijera 21. ožujka 2025., ZKM, *Kapital i ideologija*.

Ema Rašić, 8. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditelj: Melita Horvatek Forjan

Andrej Vučković, 4.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Izlet za pamćenje: učenici iz odre u raju za ljubitelje čokolade

Čokoladna priča

Učenici s vlasnikom tvornice Josefom Zotterom

Izlet za pamćenje: Učenici iz Odra u raju za ljubitelje čokolade

Posjetili smo tvornicu čokolade Zotter nedaleko Graza, gdje smo uživali u bogatim okusima i vidjeli kako nastaje čokolada, od prženja zrnja do pakiranja u ambalažu

Učenici Osnovne škole Odra koji uče njemački jezik kao izborni predmet svake godine odlaze na jednodnevnu terensku nastavu u Austriju kako bi primijenili znanje njemačkoga jezika među izvornim govornicima. Prošle godine u adventsko vrijeme prigodan odabir bila je tvornica čokolade Zotter nedaleko Graza.

Tvornica je smještena u predivnom austrijskom krajoliku, u Štajerskoj i pravi je raj za ljubitelje čokolade različitih, pa i neobičnih okusa. U ovoj tvornici svaka čokolada priča svoju priču, a tvrtka Zotter poznata je po tome što koristi ekološki prihvatljive metode proizvodnje, po čemu se ističe među ostalim velikim tvornicama.

Slatka tura

Učenici su jedva dočekali isprobati široku paletu okusa i vrsta čokolade, uključujući čokolade s različitim udjelima kaka, kao i razne kombinacije koje nadmašuju očekivanja i najzahtjevnijih ljubitelja i poznavatelja čokolade. Pridružili su se ostalim posjetiteljima koji su došli u Zotter doživjeti čokoladnu čaroliju, na slatkoj turi kakve tvornica svakodnevno organizira. Neki od njih prvi puta vidjeli kako izgledaju biljke i zrna kaka koji dočekuju posjetitelje na početku obilaska već na ulazu.

Znatiželjno su učenici obilazili proizvodni pogon, čist kao najčišća apoteka, u kojem su vidjeli sve faze izrade čokolade, od prženja kakaovih zrna pa do zamatanja u zanimljivu ambalažu. U specijaliziranoj čokoladnoj kući posjetitelji imaju priliku isprobavati različite čokolade, tvrde, kremaste i tekuće, a osim degustacija nudi se čak i mogućnost izrade vlastitih čokolada. Svaki kat nudi drugačije proizvode od gorkih zrna kaka koji nemaju puno sličnosti s uobičajenom slatkom čokoladom, čokoladne napitke, praline i čokolade punjene raznim okusima, ukupno oko 500 proizvoda.

Mali zoološki vrt

Po završetku obilaska, s posjetiteljima je razgovarao vlasnik tvornice Josef Zotter, a učenici su iskoristili priliku da mu postave pitanja o čokoladi i da malo „izbruse“ svoj njemački. Zotter im je zah-

Održivo i ukusno

Josef Zotter osnovao je tvornicu čokolade 1987. godine. Želio je stvoriti čokoladu koja nije samo ukusna, nego i održiva te je jedan od prvih u industriji čokolade koji se usredotočio na organski uzgoj kaka i eksperimentiranje s različitim vrstama čokolade. S takvim inovativnim pristupom, tvornica je brzo postala poznata, ne samo u Austriji, već i diljem svijeta. Jedan od glavnih principa proizvodnje u Zotteru je održivost. Kakaova zrna koja koriste dolaze s farmi na kojima se proizvodi na organski način, bez upotrebe kemikalija i pesticida. Tvrtka nudi „fair trade“ proizvode, čime se osigurava pravedan otkup kaka od malih poljoprivrednika, a u proizvodnji koriste obnovljive izvore energije i reciklirane materijale.

valio na dolasku i otkrio im da njegova tvornica godišnje proizvede i plasira na tržišta u cijelom svijetu oko 1000 tona čokolade, uglavnom u zemlje njemačkog govornog područja.

Pozvao je učenike i da nakon razgleda posjete mali zoološki vrt u blizini tvornice. Razveselili su se životinjama - puranima, zečevima, alpakama, magarcima, nojevima, kozama, crnim štakorima i drugima - od kojih mnoge manje-više slobodno šetaju imanjem. Malo je učenike iznenadilo kada su u tom ugodnom ambijentu naišli na groblje, ali to nije obično groblje, nego Groblje ideja na kojem se nalaze nadgrobne ploče za čokolade koje nisu uspjele i koje se više ne proizvode, s označenim godinama „života“. Razgledavanje su završili u tvorničkoj trgovini gdje je svatko kupio poneki slatki paketić, čokolade s okusima koji su im se u degustaciji najviše dopali, a odabrali su i slatke darove za svoje najdraže kako bi i njima prenijeli dio ove čokoladne čarolije.

Degustacija

Uživamo u slatkim proizvodima

Nesvakidašnji okusi

U ponudi Zotter ima raznovrsne okuse čokolade. Učenici su uspjeli kušati tek dio njih, a ovdje spominjemo neke od vrsta.

Crna čokolada: Zotter se ponosi svojim visokokvalitetnim tamnim čokoladama. Ove čokolade se priređuju s visokim udjelom kaka, a neke varijante idu do čak 99 posto kaka, pružajući jaku, bogatu i gorku aromu. Često se kombiniraju s različitim začinima, voćem i začinskim biljem, što ih čini još zanimljivijima.

Mliječna čokolada: Tradicionalna mliječna čokolada spaja bogatstvo kaka s kremastim mlijekom i stvara savršenu ravnotežu između slatkoće i gorčine. Zotter često koristi mlijeko s malih, lokalnih farmi, čime podržava održivu poljoprivredu.

Bijela čokolada: Za ljubitelje slatkih okusa tu je i bijela čokolada koja se odlikuje kremastom teksturom i bogatstvom vanilije, mlijeka i kaka. Često je kombinirana s orašastim plodovima, voćem ili začinima.

Čokolada s punjenjem: Zotter je poznat po kreativnim punjenjima. Bilo da je riječ o čokoladama s marcipanom, karamelom, kestima, likerima ili slanim okusima, svatko će naći svoje omiljeno punjenje. Punjene čokolade rade se ručno, što im daje jedinstvenu kvalitetu i neponovljiv okus.

Bean to Bar čokolade: Ponosni su u Zotteru na svoju „Bean to Bar“ filozofiju, što znači da oni upravljaju cijelim procesom proizvodnje čokolade – od zrna kaka do gotovog proizvoda. To je čokolada koja se ručno cijedi. U suradnji s malim farmama iz raznih dijelova svijeta osiguravaju otkup kaka i ekološki prihvatljiv pristup.

Specijalne edicije i sezonske čokolade: Limitirane serije i sezonski okusi često su inspirirani tradicijskim austrijskim receptima, a uključuju i unikatne kombinacije s ljutim začinima ili kombinacije s aromama poput lavande, ružmarina, citrusa i drugih nesvakidašnjih sastojaka.

Maša Matašić, 6. razred
Osnovna škola Odra
Voditelj: Ivana Kujundžić

SMJEHOLOVKE I MEDIJSKE KLOPKE

Janica dobila Oskara, Ciganović magareće mlijeko

Jeste li ikad kliknuli na neki online članak zbog zanimljivog naslova da biste tijekom čitanja saznali da se radi o potpuno drugoj temi? Ti se naslovi nazivaju mamilice ili klikolovke. Neki novinari upotrebljavaju takve naslove za svoje članke radi povećanja pregleda, no vrlo je vjerojatno da ćete se u sam sadržaj razočarati. Ali to autorima takvih članaka nije bitno

Jeste li ikad kliknuli na neki online članak zbog zanimljivog naslova da biste tijekom čitanja saznali da se radi o potpuno drugoj temi? Ti se naslovi nazivaju mamilice ili klikolovke. Novinari upotrebljavaju takve naslove za svoje članke radi povećanja pregleda. Vrlo je vjerojatno da ćete se u sam sadržaj razočarati, no to autorima takvih sadržaja nije bitno. Naprimjer, kada ujutro surfate po internetu i nađete na članak koji nosi naslov "Janica Kostelić dobila Oskara", mislili biste da je Janica Kostelić, poznata skijašica, osvojila filmsku nagradu Oskar. No zapravo se članak radi o tome da je Janica Kostelić dobila sina s imenom Oskar. Ista je stvar onaj članak o Nevenu Ciganoviću koji je napravio zaokret u svom životu i otišao u uzgoj magaraca i magarećeg mlijeka. I ovdje je riječ o pravim imenima, ali iznevjerenim očekivanjima jer čitatelj očekuje poznatijeg Nevena Ciganovića, modnog stilista poznatog po mnogobrojnim plastičnim operacijama i *showbizu*, a ne osobu koja nije poznata, a nosi isto ime.

„Klikolovke su iznimno moćan alat. U časopisima i na portalima zapravo su uvreda: manipuliraju nama mameći nas do sadržaja koji su uglavnom bezvrijedni ili svjetonazorski nakaradni“, tvrdi Dinka Juričić, motivacijska govornica.

A ako se ne želite razočaravati u suvremeno novinarstvo, pomnije birajte naslove, provjerite tko je autor članka i ne padajte na senzacionalizme. Jer kreatorima je tih sadržaja jedino važno da vi kliknete, kvaliteta ni obavijesnost nije im bitna. Mnogo se čemu možemo smijati, ne mora to biti baš naša vlastita nasamarenost glupim člankom s nekog portala. Osim mamilica ima i članaka s vrlo glupim naslovima. A kad je nešto smiješno, e, brate, smiješno je. Evo nekih bisera.

“Krava propala kroz krov Turčinu na glavu dok je igrao domino”

“Lopov provalio u vrtić i ukrao pelene i hrenovke”

“Provalio u dječji vrtić i zlatnu ribicu nabio na čačkalicu”

Naslov: **“Žohar u saborskom restoranu”**, podnaslov: **“Gamad na ručku”**

“Mostovi pomažu ljudima da prijeđu preko rijeke”

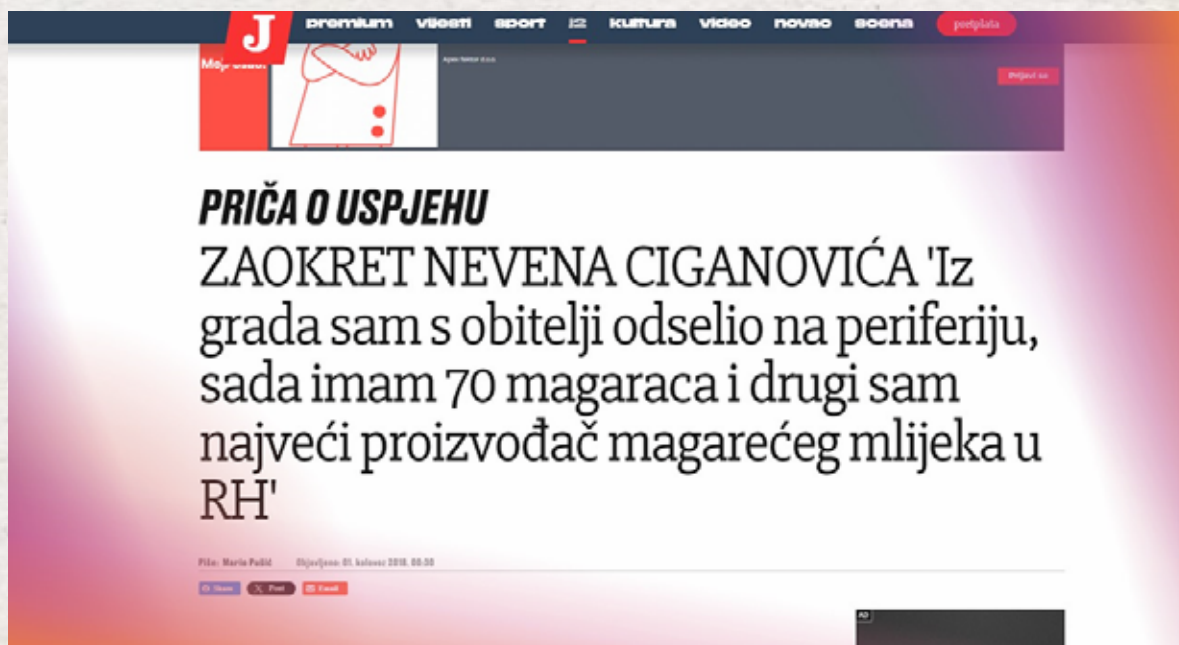
“Bube koje lete okolo su leteće bube”

Zapamtite, smijeh je lijek. Ne dajte da vam medijske klopke budu *smjeholovke*. „Mislite svojom glavom, a ne tuđom“, rekla bi vam naša voditeljica novinarske grupe. I budite zdravi.

PRILOZI ČLANKU

Iznevjereno očekivanje uz istinito ime Oskar. Snimka zaslona mrežnog izdanja Večernjega lista

Iznevjereno očekivanje uz istinito ime Neven Ciganović. Snimka zaslona mrežnog izdanja Jutarnjega lista

Kiara Delić, 7. razred
Osnovna škola Jure Kaštelana
Voditeljica: Sanja Miloloža

INTERVJU S MANUELOM SVORCAN I BOJANOM JAMBROŠIĆEM

Mi o vuku, vuk...

Učenici razredne nastave, u pratnji učiteljica, prisustvovali su mjuziklu „Mi o vuku” u Lisinskom. Mjuzikl na potpuno nov i kreativan način pristupa poznatim bajkama koje stavlja u suvremene okvire u kojima su i djeca i odrasli bombardirani kojekakvim informacijama s reklama i društvenih mreža. Također, ukazuje na jednu važnu stvar koju nerijetko ignoriraju i odrasli i djeca, a to je – kritičko razmišljanje. Lucija, učenica 4. b razreda, samouvjereno je intervjuirala dvoje glavnih glumaca: Manuelu Svorcan i Bojana Jambrošića.

Lucija: Kako ste se odlučili biti pjevač i glumac te koliko se dugo bavite pjevanjem i glumom?

Bojan: Evo, ja ću prvi. Odlučio sam biti pjevač još kad sam bio ovako malen kao ti, pjevao sam u zboru i u klapi, a i u bendu. Kasnije sam pobijedio na emisiji „Hrvatska traži zvijezdu”. I od onda pjevam, i glumim, i plešem, i sve radim, a Manuela, nju sam isto upoznao u „Hrvatska traži zvijezdu” pa neka ona kaže dalje.

Manuela: Pa, nisam baš danas pjevačica i samo pjevačica. Više pjevam ovako kada smo u predstavama i slično, zapravo se bavim tvojim poslom. Novinarka sam i radim na radiju. Puno toga radim paralelno uz pjevanje, ples i glumu, nešto što me razveseli.

Lucija: Koja Vam je najdraža pjesma koju ste pjevali?

Bojan: Danas, meni je najdraža „Ja sam vuk, pravi vuk”. A tebi Manuela?

Manuela: Meni je isto ta pjesma najdraža.

Lucija: Volite li pogledati neku emisiju u kojoj ste Vi sami sudjelovali?

Bojan: Pa volim. Volim pogledati, ali zato da vidim kakav sam bio, što bih možda trebao popraviti ili ako sam nešto krivo otpjevao, da znam drugi puta kako biti bolji jer uvijek možemo biti bolji.

Manuela: Tako je, i ja volim pogledati jer uvijek nešto možeš naučiti, nekad može biti dobro jer si nešto lijepo napravio i odradio, a nekad možeš vidjeti i zaključiti: „Aha, ovo ću drugi put malo bolje napraviti”.

Lucija: Što radite prije svog nastupa? Imate li kakav „ritual” koji radite prije svakog nastupa?

Manuela: Bojan i ja zajedno prije svakog nastupa pijemo kavu jer nam je to potrebno. Ustvari, moram se dobro odmoriti, to mi je uvijek nekakva rutina. Važno mi je da imam dug san.

Bojan: Isto tako. A iako mi već znamo predstavu jako dobro, prije svakog nastupa prođemo cijelu predstavu od početka do kraja, tako da budemo 100 posto sigurni da će sve biti u redu kada publika dođe.

Lucija: Kakva je atmosfera iza pozornice?

Manuela: Pa kada Bojan iza pozornice ne radi nešto drugo, onda se nas dvoje družimo pa bude zabavno. No, uglavnom stojimo u tišini i pripremamo se.

Bojan: Meni je super iza pozornice jer nam je zapravo uvijek zabavno jer se Manuela i ja već jako dobro poznajemo.

Lucija: Imate li tremu prije nastupa i, ako da, kako je rješavate?

Manuela: Uvijek imam tremu prije nastupa, bilo kakvog nastupa. Svaki put. Evo ovu predstavu igramo već šest godina i već šestu godinu zaredom imam tremu. Jednostavno, to bude kao leptirići u trbuhu kada izađeš na pozornicu, ali kada vidiš publiku, dobiješ razlog da ta trema nekako nestane. Zapravo je to neka pozitivna trema.

Bojan: Ja isto uvijek imam tremu. Mislim da kad imaš tremu, da to znači da ti je stalo i da želiš biti čim bolji te da najbolje napraviš ono što želiš, da nešto ne pogriješiš, ali uvijek tu tremu treba savladati i pretvoriti u ono dobro.

Lucija: Jeste li ikada zaboravili tekst na nastupu uživo?

Manuela: Jesmo, ali to je ono što je Bojan prije rekao. Nas dvoje se znamo više od 15 godina i ja njemu već na licu vidim zna li on nešto ili ne zna i obrnuto i onda jedan drugoga iščupamo. I ako njemu ili meni nedostaje teksta, nekako spasimo jedno drugo, uskočimo.

Bojan: Ja sam često puta znao zaboraviti tekst, ali opet je to jedna umjetnost u kojoj ili dobiješ pomoć od nekoga s kime glumiš ili jednostavno moraš znati izmisliti neki tekst i snaći se u trenutku, a ne dati do znanja publici da si zaboravio tekst, nego da je to baš onako kako si ti htio.

Lucija: Koji vam je glumac/pjevač uzor?

Manuela: Meni, Bojan Jambrošić.

Bojan: A meni, Manuela Svorcan.

Lucija: S kojom poznatom osobom biste rado nastupali, a da već niste?

Manuela: Ako može biti neka strana pjevačica, onda ću ja reći Lady Gaga.

Bojan: Evo, ja ću onda reći Miley Cyrus, može?

Lucija: Bavite li se još čime osim pjevanjem i glumom?

Manuela: Bavimo, ja sam inače radio radijska voditeljica od ponedjeljka do petka. Igram i predstave, vodim malim klicima i klincezama ples, uglavnom svašta nešto radim.

Bojan: Ja, osim što sad pjevam glumim, sinkroniziram animirane i crtane filmove i animirane, tako da ste me mogli čuti kao Henryja opasnog ili Bobbyja iz *The Casagrande* ili Michelangela iz *Ninja kornjača* i tako dalje. A isto tako ja i crtam svoje crtiće koje možete gledati na programu HRT 1, *JoJo i brojevi* te *JoJo i lijepe riječi*, u kojima ja, osim što glumim, sve što je tamo animirano i nacrtano, animirao i nacrtao sam ja, tako da se i time bavim. I naravno puno pjevam i na koncertima.

Lucija: Možete li s nama podijeliti neku anegdotu s nastupa koja Vam je ostala u sjećanju?

Manuela: Meni je najsmješnija, odnosno jedna od najsmješnijih, situacija koja se dogodila – već šest godina igramo istu predstavu i imamo istu scenografiju i šeste godine Bojan je pao s kubusa. Samo se popeo gore i pao dolje na nos. To mi je bilo jako smiješno.

Bojan: Pa evo, budući da je svima smiješno kada ja padnem, jednom smo nastupali na otoku Pagu i tamo je pozornica bila dosta nisko, odnosno, imali smo dosta nizak strop te kako sam skočio, tako sam lupio glavom u reflektor i Manuela mi se smijala jer je vidjela da mi nije ništa, a i publika se smijala jer je mislila da tako mora biti. No, jedino meni zapravo nije bilo smiješno.

Lucija: I za kraj, koje su vještine potrebne kako biste bili dobar pjevač/glumac?

Manuela: Treba biti reda, rada i discipline. Treba to jako, jako voljeti i treba puno vježbati jer sa vježbom se nešto može usavršiti i mislim da moraš biti predan onome što radiš. Nije uvijek sve jednostavno i nije uvijek lijepo, ali zato ono što dođe na kraju bude jako, jako lijepo.

Bojan: Slažem se i ja bih još samo dodao da treba biti uporan. Nekada u životu padneš, ali se treba znati ustati i nastaviti s onim što si si zacrtao u glavi.

Lucija: Hvala Vam puno na izdvojenom vremenu!

Manuela i Bojan: Hvala tebi!

Lucija Čičić, 5. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Gabrijela Kovačević

Hrvoje Tudja, 2. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

TINEJDŽERSKI DNEVNICI O ODRASTANJU I LJUBAVI

Knjige koje se čitaju od korica do korica**Knjige koje se čitaju od korica do korica**

Na stranicama svojih dnevnika Anna, Adrian i Mislav otvoreno progovaraju o problemima s kojima se susreću u osjetljivim mladenačkim godinama. Njihovi su problemi i danas aktualni

Volim čitati dnevnike. U nižim sam razredima uživala u dogodovštinama Pauline P. autorice Sanje Polak i ludim Gregovim dnevnicima Jeffa Kinneyja. Prošle sam godine sa smiješkom čitala Dnevnik malog Perice Vjekoslava Majera. Tjedan dana u životu obitelji Šafranek opisan je na jednostavan i humorističan način očima djeteta. Taj hrvatski klasik treba pročitati od korica do korica.

Ove sam godine na popis pročitanih dnevnika dodala još tri – *Tajni dnevnik Adriana Molea*, *Zaboravljeni sin* i *Dnevnik Anne Frank*. Glavni likovi Adrian, Mislav i Anna vode svoje dnevnike u različitim državama, gradovima i vremenskim razdobljima, a opet imaju slične obiteljske ili ljubavne probleme poput mene i mojih vršnjaka.

Dnevnik tinejdžera (13 i ¾ godina) vole čitati i tinejdžerice

Zbunjen i osjećajan Adriana duhovito i živopisno prepričava epizode iz svoga života koje sa zanimanjem čitaju tinejdžeri prepoznajući u njegovim i svoje pubertetske brige. Problemi adolescenata univerzalni su bez obzira na spol, rasu, nacionalnost: školski nasilnici, izbjegavanje nastave, svađe roditelja, bračna nevjera, problem alkoholizma, financijska nesigurnost, nesretna ljubav, bubuljice, opsjednutost izgledom. Adrian nije bio izložen internetskom nasilju kao današnji tinejdžeri kojima sva-kodneвно na mobitelu iskaču reklame u kojima se veliča kult ljepote i zdravi život.

„Ja sam Adriana Molea, zapravo, pisala za majke“, izjavila je autorica Sue Townsend. „Naime, majke tinejdžera često nemaju predodžbu kroz što sve prolaze njihovi klinici... Od ushita do najcrnje depresije, a izvana se ne vidi gotovo ništa.“

Srećom, i moja je mama pročitala Adrianove dnevnike pa ih preporučila starijoj sestri, a ona meni. Možda ćemo lakše preživjeti pubertetske mušice čitajući nastavke – Novi jadi Adriana Molea ili Adrian Mole na putu zrelosti.

Neiskvareni mladić s naivnom dušom djeteta

Zaboravljeni sin Mire Gavrana donosi sasvim drugačiju životnu priču. Mislav je šesnaest godina živio u školi za djecu s posebnim potrebama i vraća se u rodno selo. On je dvadesetogodišnjak s inteligencijom desetogodišnjaka, ima laganu mentalnu retardaciju i zapisuje u bilježnicu sve što mu se događa po preporuci odgojiteljice Ane. Velikog je srca i oplemenjuje sve koji ga poznaju, zovu ga anđelom iz Omorine. Brat, sestra i susjedi uopće nisu znali da postoji jer je živio u Zagrebu u Domu. Jako se teško snalazi u novoj okolini dok ne upozna Jasenku, u nju se zaljubi i prvi put osjeti mladenačku ljubav. Nažalost, ova ljubavna priča nema sretan završetak.

„Jasenska je otišla zauvijek... Ali, u snovima možda jednom usnem njeno lice i možda je u snu poljubim. Samo radi toga sna živjet ću.“

Zaboravljeni sin toliko mi se svidio da sam za sat lektire snimila i videomamac kako bih prijatelje potaknula na čitanje ovog jedinstvenog dnevnika. Zbog svoje snažne i humane poruke o prihvaćanju različitih i drugačijih 2002. godine uvršten je na *Časnu listu* (Honor List) suvremenih knjiga najboljih pisaca, ilustratora i prevoditelja. Preveden je na engleski, njemački, španjolski, slovenski i japanski jezik.

Annin antiratni dnevnik

Glavni i sporedni likovi *Tajnog dnevnika* i *Zabranjenog sina*, kao i njihove zgode i nezgode, plod su mašte autora S. Townsend i M. Gavrana.

Dnevnik Anne Frank napisala je stvarna osoba, djevojčica židovskog podrijetla. Anna počinje pisati dnevnik na svoj trinaesti rođendan, 12. lipnja 1942. S obitelji se skriva pred nacistima u tajnom skrovištu u Amsterdamu. Svom se dnevniku obraća kao izmišljenoj prijateljici Kitty i povjerava joj najskrivenije

tajne. Svidjela mi se Annina iskrenost, način na koji otvoreno opisuje promjene na svom tijelu, buđenje ljubavi prema Peteru i razmišljanja o budućnosti. Puna je optimizma i nada se da će se jednog dana vratiti u školu, studirati povijest umjetnosti i naučiti tečno govoriti nekoliko jezika. Zadnju je bilješku napisala 1. kolovoza 1944. Ubrzo je odvedena u koncentracijski logor gdje je umrla nekoliko mjeseci prije završetka Drugog svjetskog rata.

“Bez obzira na sve, još uvijek vjerujem da su ljudi zaista dobri u srcu”, jedna je od Anninih iskrenih bilježaka.

Miep Gies, koja je skrivala obitelj Frank, na dan Annina uhićenja sklonila je dnevnik na sigurno. Annin otac Otto objavio je dnevnik 1947. godine. *Dnevnik Anne Frank* preveden je na 60 jezika i prodan u više od 30 milijuna primjeraka.

Tema holokausta odlično je prikazana u i filmu *Pisci slobode* koji smo gledali nakon sata lektire posvećenog Anni. Glavni je lik filma Erin Gruwell, profesorica engleskog jezika u srednjoj školi u Kaliforniji. Ujedinila je problematične učenike, članove zaraćenih bandi kako bi ih motivirala da maturiraju. Čitali su *Dnevnik Anne Frank* i ugostili gospođu Gies u svojoj školi u školskoj godini 1994./95. Miep Gies poručila im je da su oni pravi heroji koji slijede svoje snove.

Nakon susreta obavili su svoje intimne dnevničke zapise, opisali svoj težak život na rubu zakona i objavili ih u djelu *Pisci slobode*. Svi su maturirali, a neki i nastavili studirati kao prvi u svojoj obitelji.

U Adrianovom, Mislavovom i Anninom dnevniku ozbiljne teme opisane su na zanimljiv i duhovit način, promiču toleranciju i lako se čitaju. Najviše mi se svidio Annin dnevnik, njezini osjećaji i raspoloženja. Bila je vesela, radoznala, zrelo je razmišljala, ponekad strastvena, ponekad usamljena, ponekad neshvaćena – prava tinejdžerica.

Lara Marijan, 8. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Bruna Vugrinčić, 7.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

UČENICI DONIJELI RADOST STARIJIMA U NAŠEM NASELJU

Moć male dobrote: Kako jedan posjet može promijeniti dan

Mali trenuci pažnje i suosjećanja mogu donijeti veliko olakšanje i sreću onima kojima su najpotrebniji. U vremenu kada su mnogi stariji ljudi usamljeni, toplina dječjih srca može donijeti radost i nadu. Upravo to su pokazali učenici Osnovne škole Brestje svojim posjetima starijima, unoseći svjetlo i ljubav u njihove živote.

Posjet domu za starije i nemoćne

Predblagdanskog i hladnog 17. prosinca 2024. bila sam u skupini od petnaestak učenika drugog, četvrtog i šestog razreda koja je, predvođena našim vjeroučiteljicama Marom Cvitanović i Marijom Hadaš, posjetila Dom za starije i nemoćne osobe SeneCura u Brestju. Prije dolaska, pripremili smo poklone – domaće kolače, čaj i ručno izrađene čestitke s veselim i toplim porukama. Osjećali smo uzbuđenje, ali i malu tremu jer nismo znali kako će starije osobe reagirati na dolazak naše razigrane skupine.

Topla dobrodošlica i dijeljenje priča

Naše su se bojazni vrlo brzo pokazale suvišnim. Čim smo ušli, dočekali su nas s osmijesima. Neki su sjedili uz prozore i čitali knjige, dok su drugi razgovarali i smijali se. Odmah smo osjetili toplinu i shvatili koliko naš dolazak znači tim osobama. Razgovarali smo s njima, a oni su s veseljem dijelili priče iz svoje mladosti. Jedan djed nam je pričao kako je u mladosti igrao nogomet, dok se jedna baka prisjetila vremena kada su pisma bila glavni način komunikacije.

Posebno nas je dirnuo susret s gospođom koja je, poput djevojčice, u svome krilu držala lutku. Djelatnici doma objasnili su nam da gospođa boluje od demencije, bolesti koja uzrokuje poteškoće s pamćenjem i često dovodi do gubitka svijesti o vlastitim godinama i trenutnoj situaciji. Dirnula nas je njezina nježnost i krhkost.

Pjesma i radost

Nakon razgovora, zapjevali smo adventske i božićne pjesme, a neki su nam se od naših domaćina pridružili u pjevanju. Smijeh i radost ispunili su prostoriju. Pružali su nam ruke, zahvaljivali i govorili kako im ovakvi trenuci donose sreću. Osjetili smo koliko im znači da ih netko sasluša i provede vrijeme s njima. Vjeroučiteljica nam je rekla da ovakvi posjeti nisu samo način da pomognemo starijima, već i važna lekcija ljubavi i empatije za svakoga od nas. Shvatili smo koliko su stariji ljudi često usamljeni i koliko im čak i mala pažnja može donijeti utjehu i radost.

Nezaboravan oproštaj

Dok smo se opraštali, jedna baka nam je rekla: "Danas ste mi uljepšali cijelu godinu." Te riječi su nam ostale u srcima. Obećali smo da ćemo ih ponovno posjetiti jer smo shvatili da pomaganje drugima nije samo dobro djelo – to je najveći poklon koji možemo dati, ali i primiti jer toga dana nije se moglo reći tko je bio radosniji, osobe koje smo posjetili ili mi koji smo bili posjetitelji.

Mali trenutki pažnje se nastavljaju

Sljedećeg smo dana, sada u puno manjem sastavu, vjeroučiteljica Mara Cvitanović i ja, posjetile starije i druge potrebite u našem naselju, u njihovim domovima. Njihove su obitelji unaprijed bile upoznate s našim dolaskom. Vjeroučiteljica mi je objašnjavala teške životne situacije u kojima se mnogi od njih nalaze, a ja sam pažljivo slušala.

Darovi i emotivni trenutki

Odlučili smo im uljepšati nadolazeće blagdane te smo im pripremili vrećice pune ukusnih slastica. Nije bilo jednostavno gledati ljude koji su u bolovima ili se bore s teškim zdravstvenim problemima. Ipak, svi su nas dočekali s osmijehom, a neki su nas čak ponudili božićnim kolačima i keksićima. Bili su iznenađeni darovima, a u svakoj kući vladala je topla i ugodna atmosfera. Neki su se od sreće i rasplakali.

Važnost suosjećanja i učenje iz iskustava

Dok su nam pričali o svom životu, pažljivo sam slušala, razmišljala i suosjećala s njima. Posebno me dirnula obitelj u kojoj je gospođa bila teško bolesna, a njezin suprug nedavno doživio moždani udar. Osjećala sam duboku zahvalnost što smo barem na trenutak mogli unijeti svjetlost u njihovu svakodnevicu.

U svojim ću mislima i srcu zauvijek nositi lekcije koje sam tih dana naučila. Još kad smo se pripremali za ove posjete, vjeroučiteljica nam je objasnila da pomaganje drugima pokazuje našu ljudskost i brigu za druge. Shvatila sam također da stariji ljudi nose u sebi blago životnog iskustva te da puno toga možemo naučiti od njih. Nisu samo oni bili sretni zbog naših posjeta. Za sebe mogu reći da sam bila ispunjena jer su njihove životne situacije obogatile moj pogled na život.

Mala gesta, velika sreća

Vidjeti sreću u očima tih starijih i nemoćnih bila je za mene najveća nagrada. Ovakvi su posjeti jako važni jer u svijetu u kojem su takve osobe često usamljene i zanemarene mi možemo biti ti koji će napraviti razliku. Stoga pozivam svakoga da posjeti nekoga kome je potrebna pažnja – jer ponekad i mali razgovor i gesta ljubaznosti mogu nekoj osobi značiti cijeli svijet!

Franciska Malečić, 6. razred
Osnovna škola Brestje
Voditeljica: Andrijana Prlić Lovrić

Hana Barović, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

UČIMO O LOGIČKOM ZAKLJUČIVANJU

Moja logična vještina

Jedna od analitičkih vještina je logičko zaključivanje. Domagoj, učenik 4. b razreda, odlično barata upravo tom vještinom pa pročitajmo što kaže o njoj.

Logičko zaključivanje potrebno je kada želite biti u mogućnosti raditi sami, donositi ispravne odluke ili biti bolji u rješavanju problema. Prema Svjetskom ekonomskom forumu, nalazi se na vrhu najtraženijih radnih vještina u budućnosti.

Logičko razmišljanje ukazuje na to da netko može logično razmišljati i stvarati zdrave argumente. A što je logika? Logika je točno određeni slijed jednog događaja, jedan koncept, jedna ideja. Logika je umijeće ispravnog mišljenja, rasuđivanja, prosuđivanja i raspravljanja, ali je i temeljna filozofska disciplina koja se bavi ispravnim oblicima mišljenja, poimanja, suđenja i zaključivanja. Postoji više vrsta logika koje se razlikuju. Najmoderniji oblik logike zove se matematička logika. Matematička logika je grana matematike i logike koja se bavi prikazom logike simbolima (pa se još naziva i simboličkom logikom), pri čemu je sve potpuno definirano te nema mogućnosti različitog shvaćanja, kao što je to često u tradicionalnoj logici. Matematička je logika osnova modernih računala – na njoj se temelji cijeli logički dio procesora (CPU).

Postoji mnogo poznatih logičara koje vi sigurno znate, kao što su: Bill Gates (napravio Microsoft), Albert Einstein (najpoznatiji fizičar), Isaac Newton (otkrio gravitaciju) i mnogi drugi. Naravno, postoje i poznati hrvatski logičari poput Nikole Tesle (otkrio struju) i Ruđera Boškovića (matematičar, fizičar, astronom, optičar, geodet, arheolog, filozof, književnik i diplomat).

Meni logičko zaključivanje pomaže u svakodnevnom životu. Zapravo, najviše mi pomaže u školi na Matematici ili Informatici. Na primjer, ako učiteljica postavi neko trik pitanje, nakon malo razmišljanja shvatim da je to trik pitanje i brzo nađem pravi odgovor. Kada odrastem, logičko bi mi zaključivanje moglo pomoći u poslu, npr. korisno je informatičarima, matematičarima, programerima, arhitektima i sl.

Domagoj Ivšić, 5. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Gabrijela Kovačević

Petar Trninić, 6. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

TERENSKA NASTAVA NOVINARSKKE SKUPINE

Muzej zaboravljenih priča

Učenici Novinarske skupine posjetili su novootvoreni muzej u centru Zagreba u kojemu su oživljene stare zaboravljene legende

Muzej zaboravljenih priča jedinstveno je mjesto na kojem se nematerijalna baština Hrvatske predstavlja kroz autorski koncept jednog multimedijskog umjetnika, Zdenka Bašića. Zagreb je ovog ljeta, točnije 12.9. dobio novi muzej u centru grada. Muzej se nalazi u Ilici, a ima šest tematskih soba.

Prolazeći kroz njih naići ćete na stare zanimljive zaboravljene legende i vrlo stare priče iz slavenske mitologije. Ideja za muzej je došla od tradicionalnog festivala koji se održava svake godine u Turoplju (Perunfest), a tema su mu baš zaboravljene priče. Zdenku Bašiću je cijelo djetinjstvo bilo oblikovano pričama koje su mu pričale njegove bake, tako da je i to potaknulo ideju za muzej. Zapravo je neobično kako današnja djeca odrastaju ne znajući da imamo jednu od najbogatijih nematerijalnih predaja Europe, u školi uče o Zeusu i Heri, a nisu ni čuli za neke stare hrvatske legende. Sam ulazak u muzej je poput ulaska u zaboravljeni svijet bajki. Soba s vilama i krevetom s baldahinom na svodu ima zvjezdano nebo, a osobito su zanimljive skrivene kućice i tajna interaktivna vrata po cijelom muzeju. U najvećoj sobi, sobi sjena, možete ostaviti svoje želje vilenjacima. Soba vještica mogla bi vas naježiti zbog strašnih lutki, priča o duhovima koji prate djecu ili se zavuku u odjeću koja se suši. Prepuna je tajanstvenih napitaka i karata za proricanje sudbine. U muzeju možete čuti legendu o zmaju čija je glava na Kaptolu, a rep na Markuševcu, a ako se zmaj probudi, onda nastane potres u Zagrebu. Zbog toga je katedrala izgrađena na Kaptolu. Lutka Mokoš inspirirala je našu Ivanu Brlić Mažuranić, a nas je oduševilo s koliko je detalja i pažnje izrađena. Zaista smo mogli oživjeti nesretnu sudbinu ove božice slavenske mitologije. Tintilinić je lik dječaka, demona iz hrvatskog folklora, a priču o njemu mnogi su čuli prvi put, iako ga Ivana popularizirala u Šumi Striborovoj.

Ovaj neobični, tajanstveni i pomalo jeziv muzej otvorit će vam vrata zaboravljenih priča slavenske mitologije, zabaviti vas i pomoći da bolje razumijete stara vjerovanja, a onda i sam život. Zagreb je bogatiji za jedan vrlo značajan i zanimljiv muzej koji vam svakako preporučujemo da posjetite.

Dora Juras, 6. razred
Osnovna škola Vjenceslava Novaka
Voditeljica: Marija Gelo

Mihael Androja, 2.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

NOVI MUZEJ U GRADU!

Muzej zaboravljenih priča - kuća čudesa iz hrvatskih narodnih predaja

U Zagrebu, u Ilici 26, nedavno je otvoren još jedan neobični muzej, *Muzej zaboravljenih priča*. Muzej je nastao kao kruna dugogodišnjega autorskog rada multimedijskog umjetnika, Zdenka Bašića, a priče u muzeju temelje se na starohrvatskoj mitologiji.

Od početka umjetničkoga stvaranja, gospodin Bašić istražuje hrvatske narodne predaje i mitologiju, a prezentira ih putem raznih suvremenih medija dajući novi i neočekivani oblik zapostavljenim i skoro zaboravljenim drevnim pričama. Postav ovoga muzeja gradi iz svojih ilustracija, oblikujući scenografske prizore, s lutkama i maketama koje su interaktivno osmišljene pa pozivaju posjetitelja na istraživanje mističnoga svijeta naših predaka te ga na taj način uvlače da i sam postane dio priče, što ga čini izuzetno zanimljivim.

Vještice, vile, grabancijaši i ostala čudesa

Muzej je podijeljen na šest soba i tematskih cjelina koje su oblikovane u zasebne svjetove priča, mitova i legendi koje su naši stari nekoć pričali djeci u vremenu prije televizije, radija i interneta te su se tako usmenom predajom godinama prenosile.

Prva soba predstavlja svijet starohrvatske mitologije u kojoj se nalaze priče o postanku svijeta; prisjećamo se mitskih likova i bogova koji su oblikovali ovu zemlju, rijeke, planine te čudesnoga svijeta prirode i promjena godišnjih doba. Druga soba predstavlja tajne vilinskoga svijeta u kojoj se prisjećamo

priča i vjerovanja vezanih za vilinski narod. Otkrivamo njihove tajne i blagoslove koje su podarili ljudima. Treća je Soba sjena. Ona opisuje one sate kada padne noć i svijet postaje strašniji, ispunjen neobičnim sjenama i stvorenjima koja vrebaju po podrumima, tavanima i mračnim putovima svijeta. Četvrta je soba Copernička soba u kojoj se prisjećamo priča o onim najpoznatijim narodnim predajama o vješticama, copernjacima, štrigama i grabancijašima. Peta soba predstavlja vodeni svijet te govori o stvorenjima i pričama koje su izlazile skrivene iz duboke vode, bunara i hrvatskih rijeka, odnosno o skrivenome svijetu našega podzemlja. Šesta je soba Čarobna Hrvatska koja prikazuje hrvatsku nematerijalnu kulturnu baštinu koja je ogromna neotkrivena škrinja s blagom. U ovoj se sobi može vidjeti samo mali dio svijeta koji su nekoć naši preci poznavali i rado o njemu pričali svima koji su bili znatiželjni.

Muzej zaboravljenih priča

Sačuvajmo ih od zaborava

Muzej je zaista poseban, drukčiji i jedinstven. To nisu priče na kojima je odrasla moja generacija, dapače, dosta priča nepoznata je i generaciji naših roditelja. Mi smo odrastali na Disneyjevim bajkama i bajkama braće Grimm. Kada se malo dublje uđe u temu, ni te priče nisu baš „dječje“; ima tu i vještica i ubijanja i čudovišta, no animacija je puno blaža nego u slučaju *Muzeja zaboravljenih priča* gdje je prikazana dosta mračnije, strašnije i brutalnije te zbog toga možda nije prigodna za mlađu djecu. Njima bi vjerojatno bio zanimljiv ovaj interaktivni dio, no s ipak malo filtriranim pričama. Meni se najviše svidjela priča o vilama koje ne umiru od starosti, već od ljudske zloće, tuge ili mržnje te se sahranjuju ispod lukovice zvončića kako bi u proljeće ponovno niknule pod suncem.

Te su priče dio naše prošlosti i samim time i dio nas samih te bismo njihovim zaboravom izgubili i dio sebe. Iz toga razloga moramo biti zahvalni gospodinu Bašiću koji se pobrinuo da priče ne odu u zaborav i da se ponovno šire u pričama koje roditelji, bake i djedovi pričaju svojoj djeci.

Lana Feldin, 8. razred
Osnovna škola Većeslava Holjevca
Voditeljica: Davorka Ljevar

Grgur Lauš, 8.d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

JEDAN OD NAJUTJECAJNIJIH SERIJALA U POVIJESTI ANIMEA

Neon Genesis Evangelion - nešto više od klasične serije

Japanska animirana serija koja je redefinirala žanr mecha animea kombinirajući znanstvenu fantastiku, psihološku dramu i filozofske teme. Smatra se jednim od najutjecajnijih serijala u povijesti animea.

Neon Genesis Evangelion (japanski: **Shin Seiki Evangelion**), anime autora Hideakija Annoa, prvi je put emitiran 1995. godine. Kroz 26 epizoda serija prati tinejdžera Shinjija Ikarija, kojeg otac poziva da postane pilot mehaničkog diva poznatog kao Evangelion. Njegov zadatak? Boriti se protiv misterioznih bića nazvanih Anđeli, koji prijetе nestanku čovječanstva.

Na prvi pogled serija djeluje kao tipični mecha anime, no ubrzo se razvija u duboku psihološku analizu likova. Shinji je daleko od stereotipnog glavnog lika, on je nesiguran, tjeskoban i opterećen osjećajem nedovoljnosti. Svaki lik, od Rei Ayanami, misteriozne djevojke bez emocija, do brzoplete i samouvjerene Asuke Langley Soryu, ima složene osobnosti i prošlosti koje ga proganjaju. U seriji se koristi filozofski koncept Hedgehog Dilemma, prikazujući glavne likove koji unatoč želji za stvaranjem emocionalnih veza, istovremeno bježe od njih zbog straha od odbacivanja. Navedeni koncept otvara teme poput pronalaska identiteta, ljudske povezanosti, depresije i pitanja smisla života.

Serija je nadprosječna za svoje vrijeme. Sakriveni vizualni simbolizam je inspiriran kršćanskim motivima poput simbola križa, anđela te priče o postanku. Kroz borbu s Anđelima vidimo spektakularne animacije akcija i impresivni dizajn Evangeliona. Ističe se i glazbeni aspekt serije poput klasične kompozicije **Fly me to the moon** i uvodne pjesme **Cruel Angel's Thesis** koja, iako je brza i živahna, svojim stihovima dočarava sudbinu, borbu između nade i očaja, pa čak i odnos između Boga i čovjeka.

Iako **Neon Genesis Evangelion** nije za svakoga zbog svoje složenosti i mračnog tona, ovo je serija koju bi ljubitelji dubokih priča i psihološke drame trebali pogledati barem jednom u životu. Preporučujem je svima koji traže nešto više od klasične serije, no upozoravam da zahtijeva pažljivo gledanje i promišljanje o temama koje često nisu ugodne, ali su istovremeno izrazito značajne. Ako ste spremni za takvo iskustvo, **Evangelion** će u vama ostaviti neizbrisiv trag.

Jakov Vranješ, 8. razred
Osnovna škola Nikole Tesle
Voditeljica: Zrinka Gačić

UČENICI LITERARNO-NOVINARSKE SKUPINE U POSJETU ZAGREB FILM FESTIVALU

Osvrt na dugometražni animirani film Veliki život

Film o problemima tinejdžera koji su dio našega odrastanja

Učenici Literarno-novinarske skupine u pratnji voditeljice skupine 7. 11. 2024. u 11 sati bili su u Kinu Kinoteka te u sklopu Zagreb film festivala, točnije programa KinoKino namijenjenoga djeci, gledali su dugometražni animirani film Veliki život redateljice Kristine Dufkove iz 2024. godine u zajedničkoj produkciji Češke, Slovačke i Francuske. Prije Zagreb film festivala film Veliki život sudjelovao je i nagrađivan na Filmskom festivalu u Locarnu, Međunarodnom festivalu animiranog filma u Annecyju te Međunarodnom filmskom festivalu u Karlovyim Varyma.

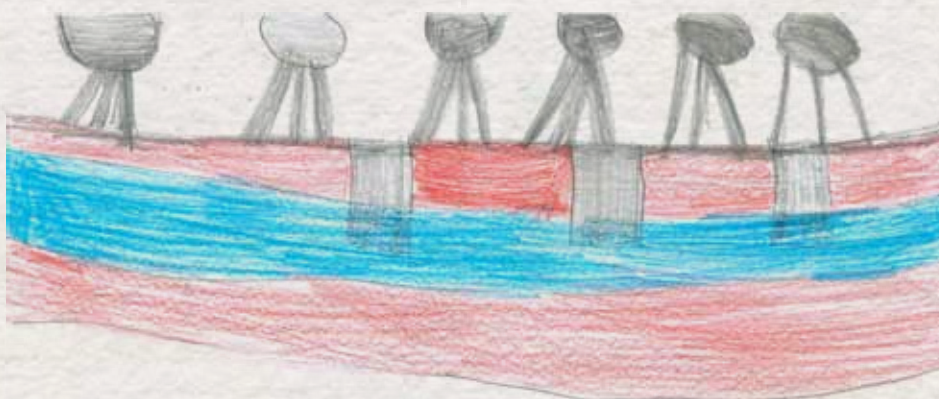
Film Veliki život govori o dječaku Benu koji već na početku filma ima problem jer ga tjeraju s dječjeg igrališta zato što smeta maloj djeci koja se tamo igraju, a i on je samo malo odraslije i krupnije dijete. Bena muči: prekomjerna težina i žali se da je stalno gladan, obiteljski problemi jer ima rastavljene roditelje koji su često više okupirani svojim problemima i ne vide Benove probleme, izrugivanje drugih dječaka zbog Benove nespretnosti na školskom bazenu, nove učenice u razredu koja mu se sviđa, a ona ga ne primjećuje... Ben svaki put odlazi u slastičarnicu po kolače kad je nesretan, bez samopouzdanja i kad depresija u njemu raste.

Redateljica koristi različite animacije, npr. kad Ben sanja i mašta o ljubavi tada sve staje, zaustavljen je cijeli grad. Posebno nam se svidjelo što likovi u filmu nisu savršeni, često izgledaju kao karikature: imaju podočnjake, imaju neobične frizure ludih boja i oblika, jako duge ili jako kratke noge... Redateljica time nam pokazuje da nije samo Ben nesavršen zato što ima višak kilograma, već i svi drugi ljudi imaju neku nesavršenost.

Svima nam se svidjelo kako Ben pokušava osvojiti djevojčicu pečenjem torte koja neslavno završava na podu, ali je zbližila djevojčicu i Bena. Što sve činimo zbog ljubavi! A sve to prati i odlična glazba jer tu je u priči i rock- bend.

Koju ulogu u rješavanju Benovih problema ima zajednička vožnja na biciklima, otkrit ćete ako pogledate ovaj odličan animirani film. Mi se već sada radujemo odlasku na novi Zagreb film festival.

Rita Bohaček, 5. razred
Osnovna škola Augusta Harambašića
Voditeljica: Ksenija Ivanović

Lota Šarić 1.d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

PRIKAZ MREŽNOG ZBORNIKA ODJECI IVANINI

Ova se knjiga požurila sa suncem da nas razveseli

Uz 150. rođendan Ivane Brlić-Mažuranić

Drugi Ivanin mrežni zbornik u izdanju Društva profesora hrvatskoga jezika, ovaj put s glavnim partnerima OŠ Sračinec i OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Virovitica, bogata je zbirka fotografija likovnih radova, uporabnih predmeta, književnih i multimedijских tekstova na 230 stranica sa zajedničkim nazivnikom: maštovitim svijetom Ivane Brlić-Mažuranić. Knjizi je dodan i kratkometražni crtić *Šuma Striborova* Ane Despot, a posebno je lijepa naslovnica s književničnim portretom učenice 7. r.

Jeste li ikada zavirili u svijet bajki? A u svijet Ivaninih bajki? Vjerujte mi na riječ, svidjet će vam se. Čitanjem njezinih priča, obogatit ćete svoj rječnik i razumjeti važnost čitanja za društveni i obrazovni rast. Čitanje knjiga I. Brlić-Mažuranić promiče se i na mreži, a tu važnu ulogu ima edicija *Obljetnice* Društva profesora hrvatskoga jezika (DPHJ).

Nakon prvog zbornika *Iskrice mašte*, dobili smo i drugi – *Odjeci Ivanini*, ovaj put u izdanju DPHJ-a i dviju glavnih partnerskih škola **OŠ Sračinec** i **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Virovitica** objavljen u listopadu 2024. Na toj je knjizi radilo mnogo marljivih škola iz raznih dijelova Hrvatske. Uredila ju je **Sanja Miloloža** iz OŠ Jure Kaštelana koja je i jedna od četiriju glavnih autorica uz **Snježanu Tramburovski** iz OŠ Sračinec, **Vesnu Zvečić** i **Renatu Sudar** iz OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Virovitica.

Kako je zbornik strukturiran? Nakon Predgovora – *Školski odjeci*, *Međuškolski odjeci* i *Izvanškolski odjeci*. Na kraju je dodan popis svih škola sudionika, mentora i autora. Knjiga završava recenzijom izv. prof. dr. sc. Tanje Kuštović i animiranim filmom *Šuma Striborova* Ane Despot. Sve u svemu – 230 stranica.

ŠKOLSKI ODJECI

Najopsežniji dio zbornika obuhvaća rezultate aktivnosti svih partnerskih škola koji su proizvod pojedinačnih škola. Kratko ih predstavimo.

Učenici **OŠ Sračinec**, vjerojatno jedna od najmarljivijih i najmaštovitijih škola, pisali su maštovite priče u koje je Ivana ulazila kao lik, posjetili su Ivaninu kuću bajki u Ogulinu, slikali njezine portrete od kojih jedan krasi i lijepu naslovnicu zbornika, crtali neke događaje iz Ivaninih djela, animirali kratke crtane filmove, čitali *Tales of Long Ago* i sastavili rječnike nepoznatih riječi iz djela na engleskome jeziku. Od toga su napravili svoj školski projektni mrežni zbornik koji potpisuje **Snježana Tramburovski** čiji su dijelovi ušli u *Odjeke Ivanine*. Učenici **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić** iz Virovitice predstavili su svoj godišnji projekt, školski časopis *Hlapić* s retrospektivnim fotografskim nizom svih naslovnica te učeničke radove: raznolik niz slika, plakata i članak o proslavi Dana škole na Ivanin rođendan s uspješnim igrokazom. Posebno je lijepo izrađen animirani film Regoč. Voditeljice su tog velikog projekta u koji je bila uključena cijela škola **Vesna Zvečić** i **Renata Sudar**.

Ostali suradnici nisu imali tako velike projekte, ali su na razini škole provodili također vrlo važne aktivnosti koje su prikazane u zborniku.

Učenici iz **OŠ Šestine** opisivali su junake priča i sastavljali enciklopediju slavenske mitologije iz koje je Ivana Brlić-Mažuranić uzimala likove koje je strasno utkivala u svoje priče. U **OŠ Špansko-Oranice** osmišljavali su stripove, sastavili rječnik nepoznatih riječi s objašnjenjima i crtali važnije predmete iz *Priča iz davnine*. Učenici **OŠ Horvati** su se istaknuli izradom lutaka na temelju opisa likova iz priča. **OŠ Malešnica** doprinijela je projektu svojim dječjim dramskim igrokazom na temelju romana *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*. **OŠ Jure Kaštelana** za ovaj drugi zbornik prilaže izložbu starih izdanja Ivaninih djela, trag o sudjelovanju na *escape roomu Ključ iz davnine* u NSK, o veseloj obradi slikovnice o životinjama *Menažerija* i likovne radove likovne grupe nižih razreda. Umjetnici **OŠ Petar Zrinski** naslikali su "pričajuće plakate" i izrađivali maštovitu lektiru iz vrećice, a pripremali su se i za scenski izraz Lidrano. **OŠ Granešina** proslavila se plakatima, portretima, šeširima, heklanima bjesovima i vrećicom s velikim dubom u Šumi Striborovoj. I učenici

OŠ Ivana Gorana Kovačića osmišljavali su plakate, umne mape, pa čak i igre s pitanjima vezanim uz bajke. Učenici **OŠ Vladimira Nazora** obilježili su dan Ivanina rođenja uspješnom tematskom školskom priredbom. **OŠ Ljubo Babić** iz Jastrebarskoga provela je projekt sa stripovima i kratkometražnim filmićem o Ivaninu životu, s naglaskom na njezin boravak u Jastrebarskom.

MEĐUŠKOLSKI ODJECI

Ovdje se prikazuje međuškolska suradnja između šest osnovnih škola u Hrvatskoj koje nose ime Ivane Brlić-Mažuranić pod nazivom *IBM mreža* koju je pokrenula **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Prigorje Brdovečko**, točnije njihova knjižničarka **Katarina Šilović**. Priložen je videozapis s činjenicama koje učenici govore o njihovu razredu, školi i kako je škola dobila ime, no ipak ponajviše o podacima iz života književne slavljenice.

OŠ Rudeš iz Zagreba pokrenula je projekt *Čarolija Ivaninih bajki* u kojem se povezala s dvije partnerske zagrebačke škole **OŠ Marije Jurić Zagorke** i **OŠ Središće** i **tri škole iz Bosne i Hercegovine**. Učenici su oživili Ivanu Brlić-Mažuranić kroz jedinstvenu vremensku lentu svih važnijih događaja u njezinu životu, plakatima i crtežima te animiranim filmom kojemu je urednički dodan i audiozapis priče *Sunce djever* i *Neva Nevičica* u izvedbi Marije Kohn.

IZVANŠKOLSKI ODJECI

Ovaj dio donosi glazbeno-književno-likovnu suradnju izvan škole.

Riječ je o grupi Liliems s pjesmom *Vrtlog (Potjeh)* na hrvatskome i inačici *The Whirl* na engleskome jeziku. Autori su Marko Jašek (glazba), Iva Miloloža i Sanja Miloloža (tekst) i Zoran Jašek (aranžman). Tako se priča o Potjehu, koji se ovdje i u engleskoj inačici zove *Potjeh*, a ne *Quest* (kako je prevedeno prije 100 godina u prvom izdanju *Tales of Long Ago*) nastavlja i na području glazbe, s izvrsnim vokalisticama Lanom Perežom i Emom Imper.

Akademski slikar Tomislav Tomić autor je portreta Potjeha za naslovnicu debitantskog albuma grupe Liliems, a zanimljivo je da se i u spotu pjesme *Vrtlog* pojavljuje knjiga *Priče iz davnine* koju pjevačica lista: tu je knjigu ilustrirao upravo Tomić. Fotografija s izložbe *Priče iz dubine* podsjeća na izložbu Ive Milolože posvećenu I. B. Mažuranić održane u Podsusedu 2019. godine na čijem su otvorenju prvi put izvedene Liliemsove pjesme *Vrtlog* i *Priče iz dubine*.

Na kraj uvrštena je uredničina lirska pjesma potaknuta Ivaninim samoubojstvom *Nije*.

Bogata mrežna knjiga koja se požurila sa suncem da nas razveseli

Uz sva bogatstva sadržaja koje smo naveli, ovaj je zbornik možda najvažniji baš po tome što je u cijeloj Hrvatskoj poticao učenike da se zbliže s najpoznatijom hrvatskom književnicom i pokažu koliko su dobri u stvaralaštvu i razmišljanju svojom glavom (ne umjetnom inteligencijom), što su uspoređivanjem postupaka likova sa svojim vlastitim postupcima sazrijevali i izgrađivali svoj karakter. Možda bismo ga najbolje mogli opisati riječima recenzentice Tanje Kuštović: „Da citiram riječi same Ivane Brlić-Mažuranić: 'Kad si sretan, i sunce za tobom žuri!' Tako je i ova knjiga požurila da nas razveseli i da nam poticaj za nova traženja ili lutanja pričama Ivane Brlić Mažuranić.“

PRILOZI ČLANKU

Naslovnica zbornika s portretom koji je naslikala učenica Izabela Jakić, 7. r. OŠ Sračinec

Stranice zbornika iz projekta OŠ Sračinec *S Ivanom kroz svijet bajki* plakat s engleskim Potjehom – Quest – prema engleskom izdanju *Priča iz davnine – Croatian Tales of Long Ago* iz 1924., prije točno 100 godina

150. rođendan Ivane Brlić-Mažuranić u OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Virovitica

Animirani film *Regoč* likovne grupe učenica 6. razreda OŠ I. B. Mažuranić Virovitica

Platnena torba s motivom velikoga duba u Šumi Striborovoj i heklani bijes iz bajke *Kako je Potjeh tražio istinu* iz OŠ Granešina Zagreb

Dvije inačice pjesme Vrtlog (Potjeh) na hrvatskom i The Whirl na engleskom grupe Liliems zajedno imaju više od milijun pregleda na službenom Youtube kanalu.

Lana Pereža, Ema Imper, Ema Bosak, Marko Jašek čine izvođački tim grupe Liliems. Desno skica naslovnice budućeg albuma s portretom Potjeha koji je naslikao akad. slikar Tomislav Tomić

Josip Škof, 7. razred
Osnovna škola Jure Kaštelana
Voditeljica: Sanja Miloloža

Tena Bilušić, 2.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

ŽIVOT U VIRTUALNOM SVIJETU

Ovisnosti

Mobitel kao spas, iako nije.

Različite vrste ovisnosti

Jedan od čestih problema s kojim se mladi danas susreću su ovisnosti. Neke od ovisnosti mogu biti: ovisnost o hrani, o alkoholu, o tehnologiji, o nikotinskim proizvodima, o narkoticima, o kladjenju, o shoppingu... Ovisnosti mogu biti problem u bilo kojoj dobi odrastanja, a ne samo kod odraslih. Tinejdžeri danas već u trinaestoj godini puše cigarete i vape, drogiraju se, piju alkohol, koriste snus. Mnogi to koriste kao bi bili prihvaćeni u društvu, ali ima i onih kojima je to bijeg od osobnih problema i koji traže privremeno zadovoljstvo i sreću u tome.

Ovisnosti u razredu

Veći dio razreda zarobile su ovisnosti o tehnologiji. Jedan dio razreda ovisan je o računalnim igricama. Ti učenici najčešće dolaze u školu pospani i nezainteresirani za nastavne sadržaje. Drijemaju na prva dva nastavna sata, a nakon velikog odmora i užine, živnu. Za njih bih mogla reći da žive u virtualnom svijetu i da ih ni za što nije briga. Drugi dio razreda ovisan je o društvenim mrežama, naročito o Tik Tok i YouTubeu. Oni su non-stop na mobitelu i snimaju se kad stignu i mogu. Nerijetko i profesori i učionice u kojima predaju završe na snimci. Iako im prijete pedagoška mjera zbog snimanja, što je to s usporedbom broja lajkova i popularnosti koju steknu time?!

Moje ovisnosti

Ja sam ovisna o mobitelu. Iako znam da je to loše za mene, uvijek se nađem s mobitelom u ruci. Mobitel mi otežava učenje. Kad pokušam učiti, često odustanem jer krenem listati po društvenim mrežama kao što su: Tik Tok, Instagram, Snapchat, Block Blast ...Kad stvarno moram učiti, mobitel isključim i stavim u ladicu. Čak i tada me nešto ometa i brzo odustanem od učenja pa opet budem na mobitelu. Na mobitelu provedem pola svog dana. Na društvenim mrežama razgovaram s prijateljima i zabavljam se. Kad sam u kazni i mama mi oduzme mobitel, uvijek nekako dođem do njega. Najčešće mi netko od prijatelja posudi svoj stari mobitel. Ponekad, kad imam previše zadataka za izvršiti: napisati zadaće, učiti, pospremati...a meni se stvarno ne da, samo legnem na krevet s mobitelom u ruci i ...prođe dan. Mobitel mi je kao spas, iako nije. Dok ovo pišem, shvaćam da sam jako ovisna o mobitelu. Ovisnosti se teško osloboditi. Znam iz svog iskustva i iskustva ostalih vršnjaka. Neki od njih stalno koriste mobitel i računalo i uopće ne idu van. Ja još nisam u toj fazi i nadam se da neću ni biti. Vrijeme ne provodim na mobitelu jedino kad sam vani s prijateljicama. Možda je i to jedan od načina da se riješim ove grozne ovisnosti.

Ovisnost o laganju roditeljima

Imala sam ovisnost o laganju roditeljima, ali sam je se skoro riješila. Prije sam mami lagala gdje sam, s kim sam, što radim. No sve se jednom sazna pa su i moji roditelji sve saznali. Bila sam u velikoj kazni, ali to je prošlo. Sad mami govorim istinu i slikam se s prijateljima da zna da sam u redu.

Kako se riješiti ovisnosti o mobitelu?

Ne želim se riješiti mobitela jer je korisna stvar. Želim se riješiti ovisnosti o njemu, tj. provoditi što manje vremena na mobitelu. Kako? Jedno od rješenja je izlazak van s prijateljicama. Ali ne mogu svaki dan ići van. Možda je rješenje u nekoj korisnoj i zanimljivoj slobodnoj aktivnosti. Kada stići? Ako provedem vrijeme na slobodnoj aktivnosti, neće mi ostati puno vremena za učenje, hoću reći, za mobitel. Samo, znam sebe, radije ću izabrati mobitel nego knjigu. Koje je onda rješenje? Snaga volje. Moram to stvarno htjeti i onda ću uspjeti. Ako mi ni onda ne uspije, zamolit ću mamu da mi pomogne. Riskirat ću njezinu stalnu kontrolu i provjeravanje, samo da se riješim ove grozne ovisnosti o mobitelu. Možda bih mogla s mamom i njezinim prijateljicama planinarkama na planinarenje?

Ne znam, ali mama će znati.

Karla Nikić, 8. razred
Osnovna škola Lovre pl. Matačića
Voditeljica: Ljiljana Mirt-Kruc

SPORT I HUMANOST

Plemeniti su rekordi najvažniji

Razgovor s Fredom Foxom, bratom Terryja Foxa

Nadahnjujuće životne priče iz cijeloga svijeta potvrđuju vrijednost pojedinčeve ustrajnosti, a kad se tomu doda plemenitost, onda svijet postaje bolje mjesto za život. Baš je o tome u novoj sportskoj dvorani OŠ Jure Kaštelana svjedočio brat hrabroga mladića Terryja Foxa koji je slavu stekao trčeći s amputiranom nogom jedan maraton dnevno tijekom 143 dana, i to kako bi prikupljao novac za medicinska istraživanja i širio svijest o važnosti borbe protiv karcinoma

ZAGREB, 23. rujna 2024. U glavni grad Hrvatske došao je Kanađanin **Fred Fox** koji je učenicima 6., 7. i 8. razreda OŠ Jure Kaštelana, novinarima Čarobne frule i profesorima održao predavanje o Maratonu nade. Nadahnjujuće priče iz cijeloga svijeta potvrđuju vrijednost pojedinčeve ustrajnosti, a kad se tomu doda plemenitost, onda svijet postaje bolje mjesto za život. Baš je o tome u novoj sportskoj dvorani OŠ Jure Kaštelana svjedočio brat hrabroga mladića Terryja Foxa koji je slavu stekao trčeći s amputiranom nogom kako bi osvijestio društvo koliko je važna borba protiv karcinoma.

Terry je nažalost bolovao i preminuo od neizlječive bolesti, ali je ostavio sjajan trag koji diljem cijeloga svijeta pronosi njegova zaklada Terry Fox Run. Nakon zanimljiva predavanja, koje je bilo na engleskom, i prikazivanja dokumentarnoga filma o Terryju, gospodin Fred Fox odgovarao je na pitanja učenika iz publike, a potom i na nekoliko novinarskih.

Utrku u Hrvatskoj organizira Veleposlanstvo Kanade, tvrtka MPG i Hrvatska liga protiv raka, a održava se pod pokroviteljstvom Gradonačelnika Grada Zagreba, Ministarstva zdravstva, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“. Prikupljena sredstva namijenjena su za istraživanje i borbu protiv raka, a ovogodišnja će biti donirana Klinici za dječje bolesti Zagreb za istraživanja kasnih komplikacija i popratnih pojava nakon onkoloških tretmana kod malih pacijenata.

Gospodine Fox, kakav je Terry bio kao dječak? Koju biste njegovu osobinu istaknuli, čime se isticao?

Terry je bio jako uporan dječak koji je uvijek završio s onim što je započeo. Ta upornost ostala je i u njegovoj odrasloj dobi. Njegova odlučnost, njegov naporan rad i njegova humanitarnost te želja da pomogne drugima.

Jasno nam je da i u treninzima treba biti uporan da se postignu dobri rezultati. Za to treba i vremena. Što je Terry volio raditi osim što se bavio sportom?

U pravu ste kad kažete da treba biti uporan i da treba uložiti trud i vrijeme ako se želiš kvalitetno baviti sportom. Zato Terryju i prije bolesti nije ostajalo mnogo vremena za druge aktivnosti. Sportovi su bili više-manje to. To je bilo ono što je najviše volio raditi, ali je također volio ići u školu i učiti.

Sjećate li se koji je bio Terryjev najdraži predmet u školi?

Mislim da je to bila matematika.

Što mislite kolik je doista i danas Terryjev utjecaj na druge ljude koji imaju karcinom ili neku drugu tešku bolest i njihove obitelji?

Pošto se razbolio, svu je energiju ulagao da ostvari svoj sportski cilj koji je umjesto rekorda imao mnogo jaču dimenziju: da proširi svijest o karcinomu kao bolesti o kojoj se onda malo znalo, i da se pomogne onima koji su se s karcinomom morali suočiti u svom životu. Zato njegove utrke imaju važnost, da se pomogne drugima. Terryjeva priča jako je inspirativna i potakne te da pogledaš svijet iz jedne druge perspektive. Nadam se da je i vas nadahnula i da ćete sudjelovati u sljedećoj Terry Fox utrci, jer to je za vas 4 eura, a nekome to može spasiti život.

Kad ste to spomenuli, sudjelujete li i vi u utrka? Znamo da se bavite organizacijskim poslovima, ali trčite li?

Da, aktivno sudjelujem cijelo vrijeme kod kuće u Kanadi, u svom rodnom gradu i ponekad u drugim dijelovima Kanade, jučer sam sudjelovao u Zagrebu, u Londonu i u Irskoj. Sudjelujemo svake godine jer mislimo da je to jako važno.

Imate li još uvijek Terryjevu bocu iz oceana?

To je jako dobro pitanje. Da, imamo. Postoji muzej u glavnom gradu Britanske Kolumbije Victoriji na otoku Vancouveru koji ima muzej koji ima tu slavu bocu, a također i umjetnu nogu i njegove majice.

Što mislite, što bi Terry rekao da vidi sve te festivale trčanja koji se diljem svijeta održavaju u njegovu čast?

Bio bi jako ponosan. Ono što je započeo 1980. nadahnulo je toliko ljudi da se odreknu svog vremena i da daju donacije za istraživanje raka.

Kako je uopće došlo do ideje da se počnu održavati utrke Terryja Foxa?

To nije bila moja ideja. Bila je to ideja čovjeka po imenu Isidore Sharp koji je vlasnik hotela Four Seasons širom zemlje, on je htio to napraviti. Tako da su se prvi koraci dogodili nekoliko mjeseci nakon što je Terry umro u rujnu 1981.

I očito se dogodilo čudo jer se svake godine u rujnu od 1981. utrka trči i prikupljaju se donacije. Jeste li mogli zamisliti da će se sve ovako razviti u svijetu i polučiti takav uspjeh?

Ne, to nikada nismo mogli znati, ali Kanađani su bili ti koji su prvi volontirali kako bi se organizirale utrke Terry Fox. Nakon toga ljudi i u inozemstvu sudjeluju donirajući novac za istraživanje raka, znači ne samo u Kanadi nego diljem svijeta, kao i ovdje u Hrvatskoj.

Kakvo je stanje ove godine? U koliko se država održavala utrka i gdje je bilo najviše sudionika?

U 33 zemlje ove godine, mislim da Zagreb ima jedno od najvećih sudjelovanja u svijetu.

Nisam siguran, možda u Indiji i Kini postoji nekoliko Terry Fox utrka koje su možda malo veće, ali je ova utrka u Zagrebu među najvećim po odazivu trkača.

Gospodine Fox, znamo da to nije u prvom planu, ali ipak, jesu li možda postignuti neki rekordi u trčanju na Terryjevim utrkama?

Ne znam koji su rekordi postignuti u trčanju. Samo znam da smo svake godine postavili rekorde u skupljanju sredstava za istraživanje raka kako bi se pomoglo oboljelima i njihovim obiteljima. A ti su plemeniti rekordi najvažniji.

PRILOZI ČLANKU

Naslovna fotografija: novinari Čarobne frule u razgovoru s Fredom Foxom /Foto: S. Miloloža

Gospodin Fred Fox i njegova pratnja među kaštelancima Foto: S. Miloloža

Fred Fox, Svjetlana Seljanec Savković i Krešimir Supanc, humanitarac, tehničarka koja je 15 puta sudjelovala na Terry Fox utrka i ravnatelj, u razgovoru nakon predavanja za učenike Foto: S. Miloloža

Dizajn okvira za mrežni članak. Predavanje Freda Foxa snimila Sanja Miloloža.

David Doroda, 6. razred
Osnovna škola Jure Kaštelana
Voditeljica: Sanja Miloloža

Tea Kisić, 4. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

GRAD ZAGREB POKRENUO PROGRAM POTPORA PROJEKTIMA OTVORENIH PODATAKA

Revolucija u džepu

Grad Zagreb pokrenuo je program potpora malih vrijednosti za financiranje projekata korištenja otvorenih podataka za 2024. i 2025. godinu. Cilj ovog programa je poticanje proizvodnje kvalitetnih istraživanja, programskih aplikacija ili mrežnih stranica koje koriste otvorene podatke Grada Zagreba u informativne, obrazovne, kulturne, umjetničke, stručne i znanstvene svrhe.

U današnjem digitalnom dobu raznovrsne aplikacije igraju ključnu ulogu u poboljšanju kvalitete života. Puno stvari danas možemo riješiti uz par klikova na svome mobitelu koji nam je uvijek na dohvat ruke. Zamislite tek grad u kojem tehnologija nije novitet, već pomagalo za bolje sutra. Upravo Zagreb ide u tom pravcu, pretvarajući ljudske ideje i maštu u stvarna rješenja koja će građanima olakšati život u svakodnevici. Većina odabranih projekata i aplikacija predstaviti će se na idućem zagrebačkom tehnološkom susretu – ZGBit i bit će gotove već u siječnju 2025.

Pomozi znanstvenicima

Sigurno vam se dogodilo da ste šecujući ugledali neku neuobičajenu vrstu biljke ili životinju za koju niste sigurni što je. Biologer – prijatelj prirode može vam pomoći prepoznati što ste to vidjeli. Naime Biologer je aplikacija koja neće pomoći samo vama već i znanstvenicima koji pokušavaju locirati razne vrste na području Zagreba. Stoga ako ugledate nešto nepoznato, sjetite se Biologera i fotografirajte. I tko zna. Možda ćete baš vi pomoći znanstvenicima u mapiranju postojeće (i pronalasku potencijalno ugrožene) lokalne vrste.

Unaprijeđena Zet info

Svi ste već čuli za ZET-ovu aplikaciju. Na internetu možete pronaći podatke o voznom redu svih ZET-ovih linija. No je li uvijek taj vozni red točan? U većini slučajeva jest, no nekada može doći do raznih promjena u polasku autobusa. Zato mnogi ljudi koriste neslužbenu ZET info aplikaciju koja navodno točno govori gdje je autobus u kojem trenutku i za koliko bi minuta trebao stići na koje odredište. Nova ZET info aplikacija zvana ZET info v3 dobit će masivno ažuriranje. Naime, u novoj verziji korisnici aplikacije moći će prijaviti kašnjenje autobusa koji je trebao doći na neko odredište u određeno vrijeme. Ta će opcija biti jako korisna za sve jer sada korisnici neće morati prijavljivati kašnjenje putem službenog ZET maila već odmah putem same aplikacije. Još jedna od novih opcija biti će predlaganje ruta i brojeva autobusa ili tramvaja te mjesta presjedanja ljudima do određenog mjesta.

Uhvati književnost kao Pokemone

Iduća aplikacija koja je spremna za korištenje radi na sličnom principu kao svim poznata aplikacija Pokemon Go. Međutim ovdje se ne radi o hvatanju magičnih stvorenja već se radi o geolokacijskoj aplikaciji po imenu Basna, bajka, burg. Po samome nazivu mogli ste zaključiti da je ova aplikacija povezana s književnošću. Ova aplikacija omogućit će djeci da skupljaju priče iz književnosti, razne bajke i basne. U samoj aplikaciji postojat će mape u kojima će se nalaziti lokacije s određenim mjestima grada i pričama koje se tamo nalaze i koje se tamo mogu „uhvatiti“. Aplikacija će biti prilagođena za djecu s poteškoćama i posebnim potrebama, tako što te razne priče uključuju i zvučne snimke. Ova aplikacija bit će korisna svojoj djeci koja su često na ekranima i koja su skroz zaboravila da svijet književnosti postoji. No ne samo njima već i svima koji vole zabavne zadatke i ljubitelji su književnosti

Pronađi idealan vrtić za svoje dijete

U današnjim vremenima mnogim roditeljima je teško pronaći idealan vrtić za svoje dijete. Također postoje i mnogi problemi kao što su nepotpune ili neažurirane informacije o vrtićima, ili nedostatak informacija o specifičnim potrebama i sl. To su samo neki od problema s kojima se roditelji suočavaju tijekom pronalaska vrtića. Sve od ovih navedenih problema mogla bi pojednostaviti aplikacija – Gugalaga.

Umjetna inteligencija na usluzi Zagrepčanima

U današnjici je umjetna inteligencija jako razvijena i ima odgovore na skoro sva pitanja. Također postoje i razne vrste AI-a kao npr. one koje su specijalizirane za razgovor ili one za općenitu uporabu. Grad Zagreb pripremio je baš jednu umjetnu inteligenciju specifičnu za Zagreb. Radi se o novom chatbotu pod imenom ZgInfo.AI, Novi chatbot bit će tretiran na svim podacima grada Zagreba uključujući

propise, odluke, informacije s kojima će građani moći konverzacijski doći do linkova bez da ih moraju sami tražiti po stranicama.

Što je još novo?

U sklopu projekta odabran je i webshop koji promovira ručno rađene proizvode koje su radile osobe s posebnim potrebama iz zagrebačkih udruga, škola i sl. Svrha ovog webshopa jest ta da se poveća njihova integracija u društvo.

Još jedan od alata koji sami morate isprobati ako ste ljubitelji prirode i planinarenja jest digitalni model speleoških objekata: nova dimenzija Medvednice. Uz pomoć ovog alata koji koristi liDAR podatke za stvaranje 3D modela špilja na Medvednici, također će se omogućiti i nove istraživačke i turističke aktivnosti kao i one zaštitne za ulazak u špilje.

Financirat će se i izrada baze sakralnih objekata u Zagrebu odnosno mapiranje i objedinjavanje svih dostupnih informacija o postojećih stotinu crkvi i drugih svetih objekata u Zagrebu na Wikipediji.

Planirano je i istraživanje koje će koristiti gradske podatke zelenih otoka i prijave divljih odlagališta koje zaprima Zelena akcija te će ih mapirati za građane, ali i analizirati situaciju kako bi se u budućnosti bolje mogao riješiti problem otpada.

Tvornica Jednakosti Zdravstvo – provest će se i mapiranje zdravstvenog sustava u Gradu Zagrebu kroz godine koje će pokazati kakav je bio utjecaj privatizacije zdravstva na dostupnost zdravstvenih usluga.

Transparentnost na dlanu naziv je web stranice s vizualizacijom proračunskih sredstava na način da je građanima lakše pretraživati i shvatiti ih.

U izradi je i programsko rješenje kojim se može odrediti optimalna investicija u sunčane elektrane. Ovim programskim rješenjem će Grad (i građani) moći izračunati točno koliko solarnih panela gdje izgraditi i nakon koliko će se oni isplatiti.

Parlamar Zagreb je naziv buduće online platforme kojom će se moći na građanima jednostavniji i vizualno privlačniji način filtrirati svi podaci vezani uz glasanja u Gradskoj skupštini (tko dolazi na sjednice, tko je kako glasao oko čega i sl.). Ovo će biti važno i za informirane odluke o tome kome dati glas na lokalnim izborima koji dolaze.

Zagreb u digitalnom dobu

Nakon analize i opisivanja novih zagrebačkih aplikacija, gotovo je jasno da tehnologija igra ključnu ulogu u modernizaciji ljudskih svakodnevnih života. Vidjeli smo da je i sam Grad Zagreb to prepoznao i omogućio svojim građanima korištenje raznovrsnih noviteta. Grad Zagreb ulaže u inovativne projekte koji unaprjeđuju život građana i pomažu u rješavanju nekih problema s kojima se susrećemo na dnevnoj bazi. Bit će zanimljivo vidjeti što se sve sprema za nas i što će sve biti razvijeno u godinama koje slijede.

Luka Hrustić, 8. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

Vanesa Samaržija, 1.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

SNIMANJE FILMA „DISLEKSIJA“ PROTIV VRŠNJAČKOG NASILJA

Režiraj promjenu

Učenice 7. b razreda snimile su kratki film uz pomoć školske knjižničarke Antonije Lujanac i u ovom tekstu dijele svoja iskustva sa snimanja filma. Film prikazuje učenicu s disleksijom i učenike iz njezinog razreda koji pišu loše stvari o njoj u internetskoj grupi. Cilj filma je prevenirati vršnjačko nasilje.

Film o vršnjačkom nasilju odlučile smo snimiti s knjižničarkom kako bi se smanjilo zlostavljanje u školama. Nasilničko ponašanje predstavlja velik problem i sve mlađa djeca se susreću s njim. Ovim filmom željele smo skrenuti pažnju na negativne posljedice zlostavljanja.

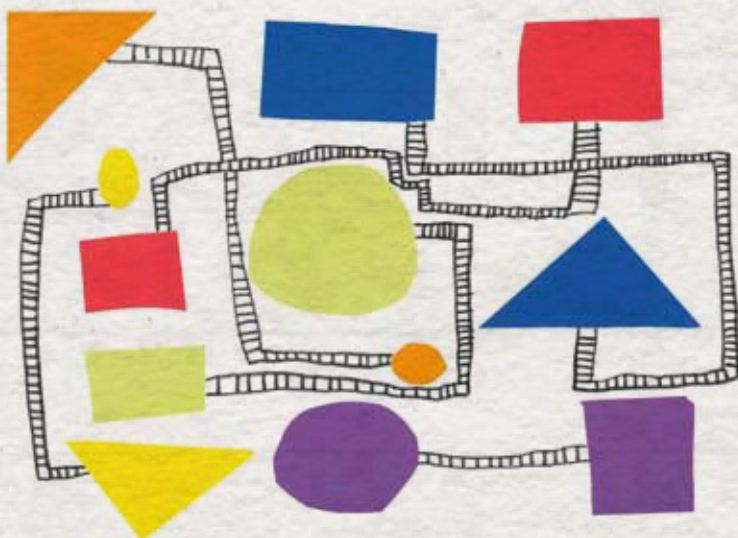
Za snimanje filma bila nam je potrebna oprema: mobitel i mikrofona za snimanje zvuka. Počele smo sa snimanjem u jesen 2023. godine i bilo nam je potrebno otprilike mjesec dana da ga snimimo i završimo. Snimale smo film u školi i oko nje. U filmu su sudjelovale učenice 7. b razreda, a to su: Maša Puljević, Petra Kvesić Lozić, Ivona Đurinek, Lila Zandomenigo i Riana Smokrović. U procesu izrade pomogla nam je knjižničarka Antonija Lujanac. Prije početka snimanja filma dogovorile smo scenarij. Imale smo nekoliko ideja, ali usuglasile smo se na kraju i odabrale temu disleksije. Knjižničarka nam je pomogla u pisanju scenarija i stavljanju naših ideja na papir. Film nije bilo teško snimati, ali bilo je malo naporno stalno ponavljati neke scene. No nismo odustajale, snimale smo dok sve nismo bile zadovoljne snimkom. Nakon snimanja uslijedila je montaža.

Kada smo prvi put vidjele film u cijelosti, bilo nam je neugodno. Svidio nam se, ali nije lako gledati i slušati sebe na ekranu. Nakon nekoliko gledanja i velike premijere, film nam se počeo sviđati i ponosne smo na njega. Zadovoljne smo filmom i drago nam je što smo ga snimile. Na promociji filma, nakon predavanja o vršnjačkom nasilju, dobile smo veliki pljesak od barem 50 prisutnih ljudi pa vjerujemo da smo odradile dobar posao.

Pouka filma je da ne treba maltretirati djecu koja su drugačija i koja imaju nekih problema. Bilo nam je važno skrenuti pažnju na to da nasilje nije samo fizičko. Osim fizičkog nasilja tu spadaju i razni drugi oblici nasilja poput ogovaranja, zlobnog tračanja, širenja laži o nekome, vrijeđanja, omalovažavanja, ismijavanja, ignoriranja, uzimanja stvari ili iznuđivanja novca, prisiljavanja na nešto što ne želiš... Bojimo se da naš film neće baš puno utjecati na sprječavanje vršnjačkog nasilja, ali nadamo se da će ipak barem malo pomoći.

Ako osvijestimo barem neko dijete, učinile smo mnogo. Savjet koji bismo dale drugim učenicima koji snimaju film je da budu strpljivi i da se ne srame. Najbitnija je poruka koju će poslati svojim filmom.

Petra Kvesić-Lozić, 8. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Kristina Kvakan Radaš

Rita Zdenčar, 2.a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

BROADWAY U KRAJIŠKOJ - MJUZIKL KOJI OSVAJA

*The nightmare before Christmas**Osmaši oduševili pjevačkim i glumačkim talentom u izrazito zahtjevnoj formi mjuzikla*

U sportskoj dvorani OŠ Petra Zrinskog, pred ispunjenim gledalištem, učenici osmog b razreda izveli su svoj prvi mjuzikl „The Nightmare Before Christmas“ u cijelosti na engleskom jeziku.

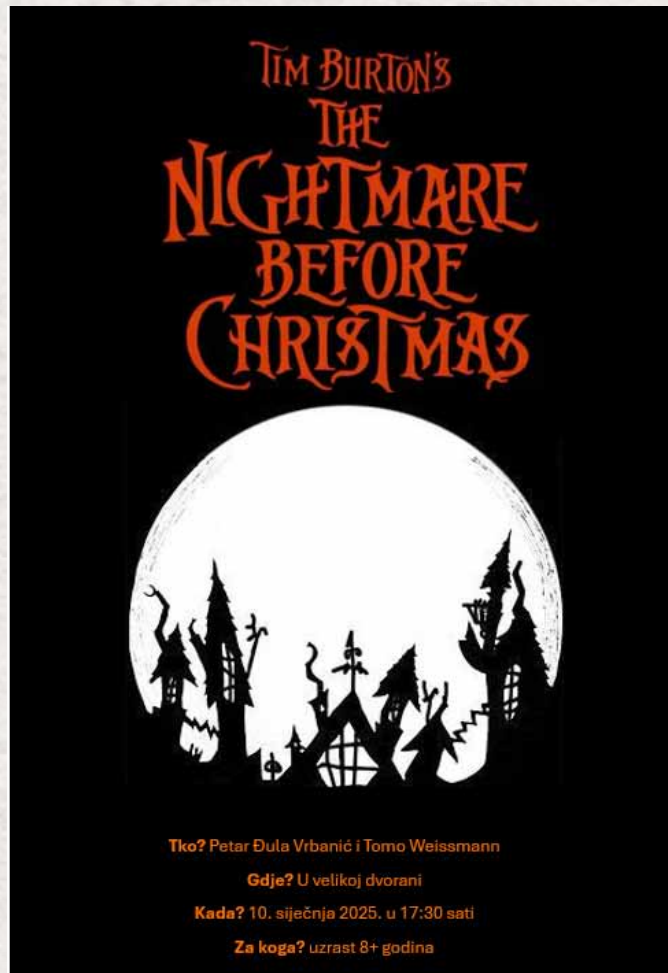
Premijera mjuzikla održana je 10. siječnja 2025. godine u 18 sati. Na samom početku, mjuzikl je najavio, skriven iza kulisa, glavni glumac Petar koji je ujedno bio jedan od redatelja što je doprinijelo mističnosti prije same izvedbe. Uzvanike je pozdravila i ravnateljica škole, gđa Mirjana Jermol dajući važnost samom događaju.

Ovu mističnu i atraktivnu priču Tima Bartona o stanovnicima Grada na čelu s Jackom Skelingtonom koji pokušavaju prekinuti monotoniju slavljenja Noći vještica uvođenjem novog praznika Božića, adaptirali su učenici Petar Đ.V. i Tom W. Učenici su vješto dočarali priču kroz mnoštvo zabavnih dijaloga, suigre glumaca, zanimljive scenografije i rasvjete te odlične glazbe. Učenici su glumačkim izvedbama više puta tijekom mjuzikla nagrađivani glasnim pljeskom gledatelja.

U kratkom razgovoru s glumcima (osmašima) nakon izvedbe, saznali smo da je glumačka ekipa od početnih euforičnih ideja o izvedbi, naišla na mnogo problema, od pronalaženja učenika koji žele glumiti, znaju pjevati, dobro govore engleski jezik

i voljni su se okušati u mjuziklu. Osim toga, veliki izazov bio je složiti i sve glazbene podloge koje prate cijelu predstavu. Učenici su samostalno izrađivali i scenografiju što je dodatno otežalo pripreme. Kako su više razvijali projekt, učenici su shvatili da će ipak trebati malu pomoć odraslih. Petar i Tom su nam istaknuli podršku koju su im pružili ravnateljica i određeni profesori od kojih su zatražili pomoć i bez kojih ne bi došlo do konačne realizacije mjuzikla. Zbog tehničkih problema predstava je izvedena nakon Božića iako je bila planirana prije, kako kaže i sam naslov.

Predstavom The Nightmare Before Christmas, učenici su pokazali veliku kreativnost i darovitost te se na trenutke činilo kao da se nalazimo u kazalištu na Broadwayu, a ne sportskoj dvorani.

Marta Kuduz, 7. razred
 Osnovna škola Petra Zrinskog
 Voditeljica: Julija Vejić

GRAČANI KROZ GENERACIJE: 120 GODINA GRAČANSKE ŠKOLE

„Tata, ispričaj mi priču o Gračanima...”

Povjesničar i bivši učenik gračanske škole prisjeća se djetinjstva i otkriva manje poznate detalje iz prošlosti svojeg kvarta.

DORA NOVOSEL: Što mi možeš reći, kao povjesničar, ali kao i Gračanec, kako su se Gračani razvijali kroz povijest?

DOMAGOJ NOVOSEL: Gračani su jedan od najstarijih dijelova grada Zagreba. Samo ime „Gračani” jasno svjedoči o pripadnosti Gradecu. Kroz cijeli srednji vijek Gračani su najvažniji gradečki posjed, a stanovnici Gračana podložnici gradske općine. Ime „Gračani” spominje po prvi puta 1334. godine u Statutima Stolnoga kaptola zagrebačkoga prema kojem su stanovnici Gračana dužni plaćati desetinu od svojih prihoda Crkvi. Inače najstariji toponim na području Gračana je „Isce”, ulica u kojoj se danas nalazi i crkva sv. Mihalja, a spominje se već 1201. godine u Povelji kralja Emerika. Prema nekim autorima Isce bi se moglo smatrati i najstarijom ulicom u Zagrebu. Kroz prošlost Isce je bilo poznato i pod nazivom selo Sveti Mihalj prema zaštitniku naše crkve. Dakle po svim podacima možemo reći kako su Gračani doista jedan od najstarijih dijelova grada Zagreba. U kasnijem razdoblju nakon ukidanja kmetstva 1848. godine Gračani postaju poznato obrtničko središte. Gračanci su se najviše bavili mesarijom; kobasičarstvom i slaninarstvom. Uzgajali su svinje i imali monopol na prodaju mesnih proizvoda u gradu Zagrebu. Između dva svjetska rata gračanski mesari su bili toliko uspješni da su imali cijeli mezanin na tržnici Dolac, te bili vodeći ljudi u *Savezu hrvatskih mesarskih i kobasičarskih obrtnika*. Uz vinarstvo, mesarija je bila glavni izvor prihoda Gračanaca i po tome su Gračani bili poznati u cijeloj Hrvatskoj. Također u Gračanima su se vrlo brzo razvile i ugostiteljske radnje. Prva je otvorena već davne 1838. godine. Bila je to gostionica Ivana Puntijara koja se nalazila odmah ovdje preko puta današnje škole i neprekidno radila do konca prošloga stoljeća. Također bila je tu i Gostionica Grdjan, također ovdje blizu škole. Gračani su nekada imali preko pedeset gostionica, a vikendom bi ih posjećivale na tisuće Zagrepčana. U vjerskom pogledu Gračani su dugo bili pod župom Šestine, a potom pod župom Remete, te župe Ksaver od 1942. godine. Od 1983. samostalna su župa. Također sve do konca Drugoga svjetskoga rata Gračani su bili samostalna općina (službeni naziv glasio je Upravna općina Gračani – Remete) da bi nakon Drugoga svjetskoga rata službeno bili pripojeni gradu Zagrebu. No povijest Gračana toliko je bogata da ju je u nekoliko rečenica gotovo nemoguće ispričati.

DORA NOVOSEL: Što bi ti rekao, koji su ključni trenuci u povijesti Gračana koji su oblikovali gračanski identitet?

DOMAGOJ NOVOSEL: Pa tu svakako postoji nekoliko ključnih momenata i događaja koja su stvorila uporišne točke i gradile te očuvala gračanski identitet. To su prije svega četiri građevine i četiri prostora u kojima se stvarala povijest Gračana i gradio naš identitet. Gledajući kronološki to su crkva sv. Mihalja (prvi spomen 1622. godine), Gostionica Puntijar (otvorena 1838., a zatvorena koncem 20. stoljeća), Osnovna (nekada Pučka škola Gračani, sagrađena i otvorena 1904. godine), te HSPD Podgorac (osnovan 1907. godine, a zgrada izgrađena 1928. godine). To su četiri ključne, slobodno mogu reći institucije koje su gradile naš gračanski, ali također prigorski, zagrebački i hrvatski identitet. Od te četiri danas na žalost više nema Gostionice Puntijar ovdje pokraj škole. Možda je nekome čudno što jednu gostionicu smatram institucijom te važnim mjestom za naš identitet, no to je bilo mjesto u kojem su stanovnici Gračana proživjeli na tisuće vjenčanja, krstinki i karmina, zatvarajući svoj životni krug. I zbog toga mi je vrlo žao što više ne radi jer bila je simbol, ne samo Gračana već cijelog Prigorja, pa slobodno mogu reći i Zagreba. Ostale tri institucije: crkva, škola i Podgorac djeluju i danas te su čuvari našeg identiteta. Crkva je dala svoje ime i sveca zaštitnika u vidu ulica Gračanski Mihaljevac i Mihaljevac, odgojila je stotine generacija u vjeri, očuvala narod u najtežim vremenima, a škola ga je obrazovala i podigla u znanju. No ključna gračanska institucija je Podgorac. Iako je Podgorac osnovan kao pjevačko društvo on je za Gračane bio i ostao puno više od toga. Glavni stup našeg identiteta. Ljudi koji su doselili u Gračane možda ne znaju koliki je značaj Podgorca za hrvatsku kulturu i baštinu. Podgorac je bio prvi na dočeku ranjenog Stjepana Radića pri povratku u Zagreb, prvi uz njegov odar na pogrebu, Podgorac je snimio prvu božićnu ploču u Jugoslaviji šezdesetih godina prošloga stoljeća. Ta je glazbena ploča bila namijenjena za hrvatsko iseljeništvo, a onda se prodavala i u Jugoslaviji što je bilo nevjerojatno u doba komunističke vlasti. Podgorac je bio prvo društvo iz Hrvatske koje je posjetilo hrvatske iseljenike,

društvo koje je dočekalo papu Ivana Pavla II. pri njegovom prvom posjetu Hrvatskoj...dakle Podgorac je toliko značajan za povijest Hrvatske da su o njemu snimane emisije i pisani članci, knjige...Koliko je pak značajan za Gračane mislim da riječima nije moguće opisati. Od očuvanja narodnih običaja, plesova, glazbe, narodne nošnje...usudio bi se reći da ukoliko bi nestalo Podgorca, Gračani bi prestali biti Gračani. To bi bio kraj povijesti Gračana. Nadam se da neću doživjeti taj trenutak, a poznavajući povijest Podgorca to se neće dogoditi, jer živav je to starac.

DORA NOVOSEL: Kako su se promijenili demografski i urbanistički obrisi Gračana kroz protekla dva ili tri desetljeća?

DOMAGOJ NOVOSEL: Uh, na ovo pitanje mi je teško odgovoriti. Teško, jer sam o tome napisao više knjiga i znanstvenih radova s jedne strane, pa bi bio preopširan u odgovoru ha ha ha, a s druge strane jer sam osobno doživio tu transformaciju i promjenu. Kad sam se rodio prije 44 godine Gračani su još praktički bili pravo selo. Tamo osamdesetih godina svaka je naša kuća ujedno bila i malo gospodarstvo. Pa i moja...Uzgajali smo svinje, kokoši, zečeve...imali smo veliki voćnjak, vrt, vinograd...bio je to jedan sasvim drugi život nego danas. Bilo je puno livada, vrtova, promet je bio tako slab i rijedak da smo hodali po sredini Gračanske ceste jer rijetko bi kada prošao koji auto. Nekada je bilo toliko malo automobila da smo na Gračanskoj cesti igrali nogomet. To danas zvuči malo nevjerojatno kad vidimo kakav je promet u Gračanima, no to je u vrijeme moga djetinjstva bilo tako. U našoj ulici bilo je samo desetak kuća, u Gračanima nije bilo ni jedne jedine zgrade ni stana. Svi smo živjeli u obiteljskim kućama i znali smo apsolutno tko živi u kojoj kući. Broj stanovnika bio je dvostruko manji nego sada. Potok Gračanec koji je tekao Gračanskom cestom bio je potpuno otvoren, a tišinu je razbijalo samo kukurikanje pijetla i lavež pasa. Takvi su bili Gračani negdje do 2000. godine (sjećam se da smo 1999. godine zadnji puta uzgajali svinje). Nakon toga se doslovno na žalost sve preko noći promijenilo. Nestalo je sve što nam je bilo drago, izgradilo se na stotine zgrada, nestalo je naših starih štala i životinja, a na njihovom mjestu su se izgradile ogromne zgrade. Nestalo je livada i vrtova i sva ljepota Gračana otišla je u vjetar...nije to bilo tako davno, pred samo 20-25 godina, a čini se kao da je bilo jako davno. Kad bi se današnji stanovnici Gračana ili vi djeca vratili u to vrijeme ne bi prepoznali Gračane. U tome se može uživati još samo na starim fotografijama.

DORA NOVOSEL: Postoje li u Gračanima još uvijek neki stari običaji i tradicija koja se njeguje?

DOMAGOJ NOVOSEL: Ako je moj odgovor na prethodno pitanje zvučao pesimistično, sjetno i tužno, možda ga odgovor na ovo pitanje popravi u pozitivnom svjetlu. Dakle za razliku od materijalnih, arhitektonskih promjena u Gračanima, koje su devastirale i uništile naše nekada pitoreskno selo stari običaji i tradicija su i dalje prilično snažni i vidljivi. Naravno neki običaji koji su bili vezani uz rad (tzv. radni običaji) poput kolinja ili berbe vinograda su nestali. No božićni, svadbeni i neki drugi običaji još su živi. Osobito su za Gračane značajna tri običaja: Miholje (naše miholjsko proštenje), romarsko hodočašće u Mariju Bistricu koje se održava preko 130 godina u kontinuitetu te fašnički običaji i spelancije koje smo očuvali i zadržali. U svim tim običajima važnu ulogu ima i naša prigorska nošnja koju nose i mladi i stari ljudi i ono što je primjetno broj ljudi koji je nosi prilikom tih običaja sve je veći. Također naše miholjsko proštenje svake je godine sve raskošnije, broj ljudi koji pješače u Mariju Bistricu također raste, a fašnički običaji okupljaju sve veći broj ljudi ne samo iz Gračana već i cijelog Zagreba i Prigorja. Moglo bi se čak reći da smo kulturološki fenomen jer smo praktički usred milijanskoga grada sačuvali niz ruralnih starih običaja. To je vrlo rijetko i u manjim gradovima, a kamoli u velikom gradu poput Zagreba. Često znaju doći ljudi iz drugih dijelova Hrvatske ili svijeta u Gračane, pa kada ih provedem, pokažem im crkvu, Podgorac, stari melin iz 18. stoljeća, pučku školu, kapelice, lovački dom, muzej i druge znamenitosti. Svi ostanu zapanjeni što sve u Gračanima imamo očuvano i živo. Isto tako su fascinirani Miholjem ili fašnikom i onda stvarno možemo biti ponosni na našu gračansku, prigorsku i zagrebačku tradiciju i kulturu. Osobito zbog toga što vidim da i mlade generacije to sve prihvaćaju i ponose se time.

DORA NOVOSEL: Koje glavne promjene vidiš kao gračanski učenik (a sada imaš i djecu u školi) u razvoju škole i obrazovnom sustavu?

DOMAGOJ NOVOSEL: Pa ne znam na koji bi način odgovorio na ovo pitanje; kao roditelj, kao profesor ili kao bivši učenik gračanske škole? Ako me se pita kao roditelja mislim da danas djeca imaju puno više izvanškolskih aktivnosti i obaveza, pritisak odličnog uspjeha je sigurno veći nego u naše vrijeme, ali su i informacije vama kao učenicima dostupnije i brže. Mi smo nekada za jednu informaciju morali ići na Medveščak u knjižnicu posuditi enciklopediju da nešto saznamo, a vi danas sve saznate u nekoliko klikova mišem. Ukoliko ću odgovoriti kao profesor ne mogu biti objektivan, a ako odgovaram kao bivši učenik, mogu reći da su danas uvjeti u školi ipak bolji nego u moje vrijeme. Škola je uređenija,

prozračnija i s više sadržaja. Dok sam ja bio učenik nižih razreda nije postojala ni sportska dvorana pa smo na sat tjelesnog odgoja odlazili u Pučku školu na Isce koja je služila u te svrhe. To baš nije bio kratak put, a išlo se i po kiši, snijegu...mislim da je učenicima danas ipak puno lakše. Osim što postoji e-dnevnik pa ne mogu sakriti loše ocjene od roditelja, a mi smo u naše vrijeme mogli ha ha ha.

DORA NOVOSEL: Kako ste se vi prije 30 godina zabavljali u školi? Koje su to dječje igre bile?

DOMAGOJ NOVOSEL: To su bila sasvim druga vremena kada nije postojala današnja tehnologija. Prije svega nije bilo interneta ni mobitela. Također sve do 1990. godine nismo imali ni kućni, fiksni telefon (ako vi djeca znate što je to uopće ha ha ha). Dakle, ukoliko smo se željeli vidjeti ili družiti morali smo se dogovoriti u školi kada i gdje se nađemo ili doći kod nekoga doma, pokucati i otići se igrati. Postojale su razne igre, ali dvije su bili najčešće: pikuljanje za dječake i gumi-gumi za djevojčice. Mi dječaci, svi od prvoga do osmoga razreda pikulali bi se cijeli dan prije i nakon nastave. Uz cestu su nekada bili veliki borovi, a uz njih zemlja. Bilo ih je pet ili šest. Svako podnožje bora bila je jedna staza s jamicom za pikuljanje. Čekalo se nekada i po pola sata u redu za pikuljanje. To je bilo nevjerojatno, svi smo igrali. Pikuljanje je imalo svoja ozbiljna pravila s tzv. „zvanjima“; arte, arte, zec, prezec, bombica... odzvanjalo je danonoćno oko škole...a pikule ili špekule raznih boja; običnjače, porculanke, naftalinke, koraljke, bajse...raznih vrsta i veličina. Bila je to sjajna igra. No onda su došli mobiteli, borovi su porušeni i mislim da danas ne postoji dječak u Gračanima koji zna pravila pikuljanja ili da se pikula. U moje doba nije pak bilo dječaka koji se nije pikulao i imao bar desetak pikula. Cure su pak stalno igrale gumi-gumi i skakale. No ni to više ne vidim da se netko igra. Svi uglavnom gledaju u svoje mobitele ispred škole i brzo odlaze doma. Mi smo nakon nastave znali još sat-dva ostati ispred škole i igrati se. Kada je bila zima i snijeg, a nekada je znalo pasti i metar snijega, onda bi se još satima grudali ispred škole. Roditelji tada nisu dolazili ili odlazili po djecu u školu. Mi smo od prvog razreda uvijek išli sami u školu ili iz škole. No prometa uopće nije bilo pa smo bili i puno sigurniji.

DORA NOVOSEL: Što bi ti rekao, tko ima bolje, veselije i razigranije školske dane, ti ili ja?

DOMAGOJ NOVOSEL: Stara izreka veli: „Od kolijevke pa do groba najljepše je đачko doba“. Tako da, svako vrijeme nosi svoje i ima svoje draži. Gračani još uvijek nude komadić prirode i mislim da je vaše djetinjstvo ipak prirodnije, razigranije i zabavnije nego neke djece u Španskom ili Travnom gdje nema prirode. Vi se i dalje možete otići igrati u šumu na branu iznad škole, Jazbinu, gacat po potoku Ribnjaku, šetat po Bliznecu, sanjkat se i grudat po ljeti, otići na tunel ili Sljeme...više-manje još uvijek se svi u Gračanima poznajemo, ovo je sigurno i relativno malo naselje, nudi vam razne običaje i događaje kakve nećete naći u drugim kvartovima i mislim da još uvijek možete uživati u takvom okruženju. Zbog toga mi je drago kad vidim djecu na igralištu s loptom ili kad se skupite i odete igrati u šumu, stvarate svoje priče i svjetove. To je bit djetinjstva i treba uživati u onome što vam Gračani još nude, od prirode do običaja i događanja. Uglavnom mislim da je tvoje djetinjstvo sretnije od moga jer ga živiš sada, a moje je davna prošlost. Uživaj u njemu.

Dora Novosel, 6. razred
Osnovna škola Gračani
Voditeljica: Marija Ilić

Bruna Čučuk, 4. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Treba li ukinuti obaveznu lektiru?

Neizostavan dio predmeta Hrvatski jezik koji je već desetljećima jedan od glavnih dijelova školskoga kurikulumu. To je definicija koju bismo mogli pridružiti pojmu lektira. Knjige su to koje su se čitale (ili nisu) godinama i godinama, obrađivale se na razne načine. Neke su s popisa nestale, neke su došle i zamijenile knjige koje su čitali naši preci. Međutim, lektira je uvijek bila lektira, nešto što većina djece ne voli i želi ukinuti.

Dakle, većina djece (postoje iznimke) pita se zašto mora čitati lektire. Često im je razlog broj jedan taj da su knjige dosadne. I tu za njih priča staje jer zašto bi oni svoje slobodno vrijeme trošili na ubijanje u dosadi. Drugi je razlog taj da neke knjige ne razumiju. Pritom ne spominju razlog nerazumijevanja, nego samo ponavljaju istu rečenicu. Ovi razlozi najčešće su izlike nezainteresiranih učenika kojima ne pada na pamet izvršavati školske obveze. Za njih je škola zatvor, a profesorice vještice. Tu je jasno kao da da problem nije lektira niti knjige, već su ti učenici unaprijed odlučili da im neće dati šansu. Problem zna biti u tome da je knjiga predugačka, a učenici su taj mjesec pretrpani obavezama pa je ne stignu pročitati. To je zaista točno. Ima mjeseci (npr. takvi su studeni i prosinac) kada je kalendar pun ispita i odgovaranja. Tu na scenu stupaju profesori. Na njima je da procijene koliko vremena učenicima treba. I to svima, a ne samo najboljima jer to onda nije poticajno za druge. Knjige su posebna stvar. Za njima većina neće odmah posegnuti i zato ih treba na neki način zainteresirati. To je dio u kojemu nastavnici mogu odigrati veliku ulogu. Hoće li to napraviti ovisi o tome je li im dovoljno stalo. Ponekad na popisu lektire ima knjiga koje nisu primjerene dječjoj dobi. Možda su preteške, pa ih učenici neće shvatiti. Mišljenja sam da bi takve knjige trebalo zamijeniti knjigama slične tematike, ali koje su primjerenije tom uzrastu. Možda i najvažniji dio načini su obrade lektire. Prije su se lektire obrađivale tako da je trebalo napisati temu, kratak sadržaj, osobine likova... Taj način po mom je mišljenju zaista dosadan. Postoje profesori koji i danas ovako obrađuju knjige za lektiru, ali s druge strane oni kreativni, kod kojih su često u pitanju radionice, predstave, grupni radovi i slično. Što je obrada kreativnija, zainteresiranost je veća.

Mišljenja sam da je lektira nešto dobro što potiče čitanje koje je neophodno za naš razvoj. Puno smo puta slušali o tome kako knjige pobuđuju maštu i kreativnost te obogaćuju naš rječnik. To je točno te se nameće kao možda i najveći razlog zbog kojeg lektira postoji. Rekao bih da bi bilo dobro kada bi profesori tjedan dana prije roka pitali učenike dokle su stigli s čitanjem i po potrebi pomaknuli rok. To bi sigurno bilo poticajno. Zbog svega navedenog mislim da ne bi trebalo ukinuti lektiru, ipak je ona nekima jedino što čitaju. Knjige za lektiru i lektira općenito mogu biti zabavne ako im se pristupi na pravi način i ako profesori poprave neke tamne stvari koncepta lektire.

Vili Kero, 8. razred
Osnovna škola kralja Tomislava
Voditeljica: Ana Stipković

Issa Pavlica, 8. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

OBILJEŽEN MEĐUNARODNI DAN STARIJIH OSOBA

Učenici pokazali kako se radi timski i brine o starijima

Skupina učenika Osnovne škole Odra posjetila je stanare Doma za starije Kuća svetog Franje u Odri kako bi se kvalitetno družili i međusobno se bolje upoznali. U posjet je otišlo 25 učenika iz 2.a, 3.b, 6.a, 6.b i 6.c razreda, koji su uključeni u izvannastavne aktivnosti Vjeronaučna skupina i Zajednica aktivnih građana, a pratile su ih učiteljice Katarina Čičak i Tanja Horvat.

Druženje je bilo veselo i kreativno. Gosti su stanarima Doma čitali poticajne poruke koje su za njih na nastavi Vjeronauka napisali učenici 8.a i 8.b razreda, zajedno su igrali društvene igre i izrađivali papirnatu anđele, a od svojih su domaćina saznali kako se odvija svakodnevni život u domu za starije.

- Bila sam presretna jer sam svojim rečenicama mogla razveseliti stanovnike doma, ali bilo mi je teško kada sam vidjela da su neki od njih jako umorni, pa su otišli u svoje sobe - rekla nam je nakon posjeta Nika iz 6.c razreda.

Leona iz istog razreda dodala je da ju je veselilo kada je gospođi Milici pomogla napraviti anđela od papira, a Ena i Magdalena iz 3.b rekle su da im se svidjelo razgovarati sa starijima. Posebno im je drago bilo što su im barem malo pomogle da se bolje osjećaju.

- Lijepo je kada nas posjete djeca iz škole, volim se družiti s njima jer su iskrena - rekao je gospodin Joža, jedan od stanara Doma i pokazao da su pozitivni dojmovi o ovom druženju bili obostrani.

Cilj posjeta, koji se dogodio u siječnju 2024. godine, bio je kod učenika razvijati vještine i stavove potrebne za brižan odnos prema drugima i odgovorno djelovanje u zajednici. Ispunili su ga jer su druženjem pokazali kako tmuran i oblačan dan postaje dan pun boja, druženja, razgovora i novih prijateljstava kada se udruže marljive ruke, iskustvo, mudrost i mladost. Veselim posjetom obilježili su i Međunarodni dan starijih osoba i pokazali kako se radi u timu i brine o starijima. Podsjetili su sve da su osmijeh, prijateljstvo i druženje besplatni i da djeca znaju i mogu mijenjati ovaj svijet nabolje. Upravo zbog toga postali su prvi Super-junaci OŠ

Odra u 2024. godini. Hvala im na tome!

Učenici spremno kreću na novi zadatak

U druženju i pomaganju provodimo zajedničko vrijeme

Nika Slavković, 6. razred
Osnovna škola Odra
Voditeljica: Ivana Kujundžić

PROJEKT „UČIMO OD NAŠIH UČENIKA“

Udruga Bratići

Predstavnici Udruge Bratići posjetili su našu školu kako bi nam uručili zahvalnicu za dosadašnju podršku u radu, ali i donirali klima uređaj za jednu učionicu naše škole. Tom su prilikom razgovarali s našim novinarkama o svojim dosadašnjim, ali i planiranim akcijama.

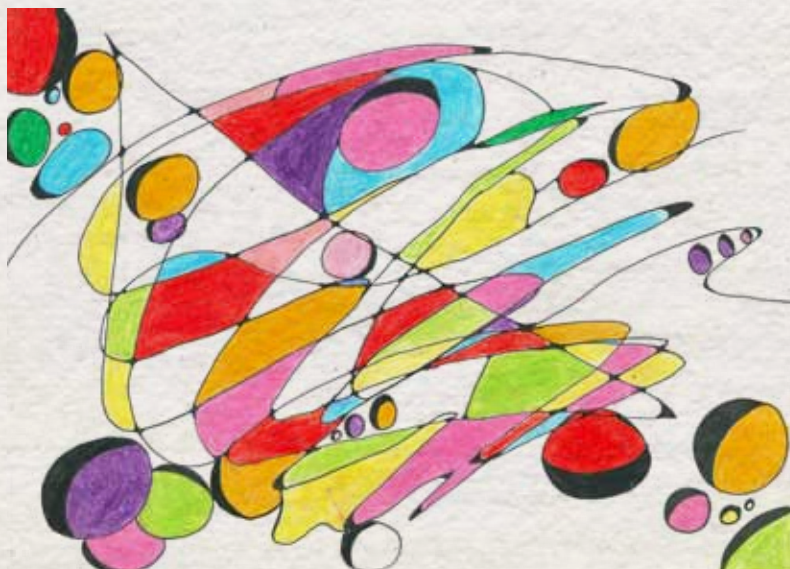
Udruga građana Bratići surađuje s našom školom već punih 11 godina. Udrugu je organizirala grupa entuzijasta, naših bivših učenika koji svojim volonterskim i humanitarnim radom, donacijama i organizacijama raznih događanja žele poboljšati život stanovnika cijele Dubrave.

Do sada su organizirali niz humanitarnih i edukativnih akcija u cijeloj Dubravi: projekt *Dječje jutro* u suradnji s DVD Dubrava i Policijskom akademijom, posjete dječjem vrtiću, Centru za autizam, Domu za starije osobe Dubrava kojima redovito doniraju sredstva za unapređenje i poticanje njihovog rada. Našoj školi su donirali klima uređaj koji se trenutno postavlja u učionicu.

Najveće događanje za cijelu Dubravu koje Udruga organizira je *Memorijalni turnir u čast Mariju Kostanjevcu Kosti*. Većina sredstava prikupljenih ovim turnirom je donirana djevojčici za potrebe ugradnje umjetne pužnice, a ostatak prikupljenih sredstava raspoređen je potrebitim stanovnicima našeg kvarta. Osim ovog turnira, Bratići su uspješno organizirali *Turnir za seniore* koji je okupio 30 ekipa, a ove godine su prvi put organizirali košarkaški turnir *Hakl na Novaku 3x3* u suradnji s Leonom Perkovićem, bivšim učenikom naše škole i utrku *Dubrava trči* ukupne duljine 3,1 km.

Zahvaljujemo Udruzi Bratići na novom klima uređaju za našu školu, podržavamo ih u njihovim humanitarnim akcijama u koje se i naša škola planira aktivno uključiti svojim volonterskim doprinosom.

Paula Boras, 8. razred
Osnovna škola Vjenceslava Novaka
Voditeljica: Marija Gelo

Bruna Vugrinčić, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

TERENSKA NASTAVA NOVINARSKJE SKUPINE

Yammat FM u novom ruhu

Učenici Novinarske skupine u okviru projekta „Učimo od naših učenika“ posjetili su Yammat FM i tom prilikom razgovarali bivšim učenicom naše škole, Antom Ljubičićem, sada radijskim voditeljem.

NOVI STUDIO

Yammat FM preselio se nedavno u nove prostorije u samom centru grada na adresu Franje Račkoga 10. Jako su sretni zbog novog modernog studija u koji mogu primiti posjetitelje i sve zainteresirane. Studio se zove po osnivaču Yammat FM-a, Alenu Balenu koji je preminuo prije nekoliko godina, a projektirala ga je arhitektica Maja Tedeschi. Studio je *state of the art*, opremljen je najkvalitetnijom tehnikom, ali ljudi su i dalje najvažniji faktor. Yammat je gradski radio koji emitira na području grada Zagreba, na 102.5 MHz, ali naravno i na internetu. Oni su neformatirani radio, za razliku od mnogih drugih radijskih postaja, na radiju ne postoji definiran raspored glazbe, nego svaki DJ ima priliku puštati glazbu koju on voli i kako se taj dan osjeća. Što zapravo znači Yammat, ne zna ni Ante, kaže da je to ideja iz 90-ih, tako se zvao Alenov bend i izdavačka kuća pa je i radio dobio tako ime. Vidjeli smo studio iz kojega se javljaju radijski voditelji u eter i puštaju glazbu na plahtama zajedno s *jinglovima* i reklamama. Danas se cijela *ših*ta može odraditi od kuće zahvaljujući internetu. Za vrijeme korone gotovo se sve radilo i produciralo od kuće. Prednost radija je što ne zahtijeva puno opreme da bi se neki radijski program mogao producirati.

Hrvatska će za dvije godine slaviti 100 godina radija - od osnutka Radio Zagreba, a Yammat će sljedeće godine slaviti 10 godina postojanja. Zadnjih 30 godina govore da radio umire i da će nestati, ali radio nije umro, štoviše u posljednje vrijeme, osobito od korone mu je narasla popularnost, a ljudi su shvatili prednosti radija i imaju povjerenja u njega. Radio je najbrži medij koji postoji, najbrže se može napraviti live na Tik-toku, Instagramu ili na nekoj drugoj društvenoj mreži. Ako se dogodi neka hitna vijest, dovoljan je jedan potez na *mikseti* da se nešto objavi u eteru. Radio je neposredan i prednost mu je što ga možete slušati dok radite nešto drugo.

IZLOG

Pitali smo voditelje je li im neugodno kada ih izvana ljudi gledaju dok rade zbog velike staklene stijene. Dosta dugo bili su u zatvorenom prostoru i kada su im rekli da će biti u izlogu, u otvorenom prostoru, osjećaj im je bio čudan jer nisu navikli, no dva tjedna kasnije, kažu kako je puno bolji osjećaj otvorenosti prema ljudima koji mašu, prolaze, ponekad razgovaraju i puno je ljepši osjećaj biti u kontaktu s gradom i ulicom što je i bio plan u ovom projektu preseljenja. Svaki put kada iziđu van, ljudi im pristupaju, popričaju s njima, dođu pogledati kako radio izgleda, što i njima bude korisno jer dobiju povratnu informaciju, a i ljudima je zanimljivo.

STUDENAC

Ante je živio u Studentskom gradu od 1984. do 1987. i pohađao našu školu prva dva razreda i pola trećeg, ali škole i Studenca se još uvijek dobro sjeća. Ispričao nam je kako su niži razredi bili smješteni u posebnoj zgradi te se prisjetio sretnih dana djetinjstva u Studencu i glazbenog vrtića koji je pohađao. Živio je u sadašnjoj ulici Milovana Gavazzija, a kaže kako mu danas sve izgleda vrlo maleno, za razliku od toga kako je izgledalo kada je bio dijete.

NOVINARSKI POSAO

Učenici Novinarske skupine su odmah prepoznali Mariju Jurić Zagorku koja se s Yammatom seli u svaki njihov studio. Zagorka je prva hrvatska žena novinarka, prva politička novinarka u ovom dijelu Europe, a po njoj su dobile ime i nagrade Hrvatskog novinarskog društva. Yammat je nagradu Zagorka također osvojio nekoliko puta zbog svojih temeljito odrađenih emisija.

Saznali smo da radijski voditelj mora dobro poznavati hrvatski jezik i dobo vladati svojim glasom, što se sve da uvježbati. Na radiju je manji broj zaposlenih pa svi rade sve, tako i direktorica i izvršna

urednica ima svoju šihu petkom od 3 do 5 popodne. Neki su bili zainteresirani kada mogu doći raditi na radio, a Ante nam je ispričao kako je počeo raditi na radiju kada je imao 21 godinu, a s njim je radio kolega koji je imao samo 17 godina. Grafička škola ima odsjek za medije i montažu i već u srednjoj školi se može puno naučiti o radijskom poslu.

Jedan dan na poslu u jutarnjoj smjeni izgleda tako da dođeš u 6 ujutro, popiješ kavu, a zatim se provjere svi medijski servisi, npr. HINA, Media Servis u potrazi za informacijama što se sve dogodilo prethodni dan i protekle noći. Vijesti se zatim u studiju snimaju i montiraju uz podlogu te se šalju spremne za puštanje u eter. Danas se recimo dogodilo da je predsjednik objavio datum izbora 17.4., što će biti neradni dan. Vijest je objavljena 2 minute prije nego što su vijesti trebale krenuti u eteru. Čim su vijesti završile, Ante se javio u eter i kazao vijest koja je upravo stigla. Ispričao nam je o različitim emisijama i temama kojima se bave na radiju, od upotrebe hrvatskog jezika, svjetske politike, ekologije do emisije pod nazivom *Katedra za plastičnu kirurgiju* kojoj je tema slobodna i u kojoj će u ponedjeljak govoriti o o povratku imena Dinamo i o povratku Velimira Zajeca u Dinamo. Ipak se većina programa zasniva na javljanju uživo u eter i puštanju glazbe.

Najzanimljiviji i najstresniji dio posla Anti su intervjui tjedna koje vodi srijedom u trajanju od 40 minuta. Kaže kako se ponekad namuči da dobije odgovor sugovornika, ali d a je lijepo kada može pozvati nekoga koga jako cijeni ili se dobro posvađati u eteru. Neki veliki događaji na razini države su vrlo poticajni svakom novinaru. Ispričao nam je kako se 15 minuta nakon potresa na Banovini javio u eter bez obzira na adrenalin i profesionalno odradio svoj posao. Najveća mana novinarskog posla je stres i rad vikendom.

Novinari su postavili pitanje kako se producira program u noćnim satima i dobili odgovor kako glazbena redakcija djelomično pripremi liste koje se unaprijed programiraju. Ne mora netko biti prisutan uživo i kontrolirati, a emisije su uglavnom do 22 sata. Sada kada budu izbori, sigurno će biti i dulje dok se ne proglasi pobjednik. Kolega mu dobacuje kako će biti jako težak suživot s kolegama iz novinarske redakcije jer će biti neispavani i stresirani pa će ih iz glazbene redakcije smirivati.

GLAZBA

Kada je došlo vrijeme za postavljanje pitanja, naši novinari su pokazali svoje poznavanje glazbe te ih je zanimalo imaju li Beatlese i Red Hot Chili Pepperse u svojoj zbirci ploča. Odgovorili su nam s Yammata da imaju jako puno različite glazbe i veliku zbirku gramofonskih ploča koja je smještena u klupama prostora za posjetitelje u kojemu smo sami bili. Svaka ploča je umjetničko djelo. Danas se uglavnom sluša glazba na Youtubeu i streamingu s računala, ali ploča je poseban doživljaj držanja u rukama, čitanja tekstova pjesme, podataka o ljudima koji su radili na ploči. Zvuk je puno kvalitetniji nego digitalni zvuk. Tehnički nedostaci ploča su što nema podatka koliko pjesma traje, za razliku od digitalnog formata, u kojemu se vidi i podatak gdje je vokal, a gdje je instrumental, zbog čega je 90% glazbe na radiju ipak u digitalnom formatu. U studiju je gramofon jer se planira subotom popodne da DJ pušta live glazbu koju će miksati, a planiraju se raditi koncerti bendova i debate s publikom.

Novinari su pitali koja se pjesma najviše pušta na radiju. Odgovor nam nisu mogli dati, nego su nam objasnili da bi to mogli provjeriti preko nekih aplikacija, ali nisu sigurni jer za razliku od mnogih drugih radija koji tjedno vrte 100 pjesama tjedno, oni vrte oko 1000 pjesama tjedno. Formatirani radio ima 300-700 pjesama u bazi, što znači da se stalno ponavljaju iste pjesme, a na Yammatu, kao neformatiranom radiju je upravo ljepota u slobodi glazbenog izbora koju ima svaki radijski DJ.

Pitali smo koja je prva pjesma puštena na radiju pa su nam ispričali kako su nedavno slavili 9. rođendan pa su našli snimku na Facebooku kako je kolega Balen snimio iz automobila prvo emitiranje Šveca i Peha, dvojice suosnivača Yammata FM-a i legendarni duo s Radija 101. Prva pjesma puštena u eter Yammata je bila Shadowplay, Joy Divisiona, u eteru se pušta dosta domaće glazbe, ne samo zbog zakonske odredbe kako svaki radio mora puštati 25% programa na hrvatskom jeziku, nego i zato jer imamo dobre i kvalitetne domaće glazbe.

Posljednje pitanje je bilo: „Jel' znate gdje je wc?“ pa smo zaključili da smo dosta učili o radiju i da je vrijeme za povratak kući u Studenac uz nešto slatko iz obližnjeg kafića.

Niko Juričev, 6. razred
Osnovna škola Vjenceslava Novaka
Voditeljica: Marija Gelo

POSKUPLJENJE ČOKOLADE

Za kuhanje mi skupa, ali Dubai može...

U vrijeme inflacije sve je užasno poskupjelo, a jedna svima nama omiljena namirnica pogotovo. Postoje li još neki drugi razlozi zašto su cijene čokolade toliko otišle u nebo?

Čokolada kakvu danas poznajemo, najfinija delicija ikad potječe iz 19. stoljeća kada François Louis Callier otvara prvu tvornicu u Švicarskoj, a Nizozemac Coenraad Van Houten izumljuje tzv. „dutch-ing“ proces, proizvodnju čokoladnog praha koristeći hidraulični pritisak i dobiva proizvod koji mi danas poznajemo kao kakao u prahu. Već su i drevne Maye poznavale kakaovac i čokolada je stigla u Španjolsku već i u 16. stoljeću, ali se u početku konzumirala samo u tekućem obliku. Iako je inače čokolada neizostavna slastica u kućanstvima i među ljudima u današnje vrijeme, to se ipak mijenja. Naime pojavio se jedan problem na tržištu gdje jedna najobičnija čokolada od 80 g (ovisi kako gdje i u kojem dućanu) košta čak i do 5 eura, a ona veća, od 270 g doseže do cijene od ni manje ni više nego 10 eura. Kada smo nedavno pekli kolače za Božić, svi smo ostali šokirani činjenicom da se niti onu najobičniju čokoladu za kuhanje teško moglo naći na policama za cijenu nižu od 5 eura... Čokolada je danas pravi luksuz. Na burzi je cijena kakaovca prošle godine porasla za 260%. Kako se ljudi nose s time, traže li neke jeftinije varijante ili uopće ne kupuju čokoladu? I tko i što stoji iza tako naglog porasta cijene jedne najobičnije čokolade?

Zašto zapravo dolazi do povišice cijena?

Sve ovo kreće čak iz Zapadne Afrike koja proizvodi čak 60 % kakaovca. Naime, zbog naglih klimatskih promjena, obilnih kiša i jakih poplava razorili su se prostori najvažniji za uzgoj kakaovca pa je i uzgoj kakaovca pao za više od 10 %. Naravno, sve te nepogode ometaju radnike u normalnom uzgoju kakaovca. Ovdje se i ne radi samo o vremenskim nepogodama već kako možemo saznati i zaključiti u drugim izvorima, jedan od problema je i masivno i ilegalno iskopavanje zlata na područjima gdje se uzgaja kakaovac. Ostalih 40 % proizvodnje kakaovca dolazi s Obale Bjelokosti, koju su također pogodile obilne kiše, vremenske nepogode i suše. Mnogi glavni proizvođači čokolade sezone zatvaraju ranije zbog slabijeg usjeva. S obzirom na to da je kakao sve manje, njegova cijena naravno raste gledajući ove faktore. Samim time i prerađivačima cijena kakaovca raste pa se i sama isplativost prerade kakaa smanjuje što još dodatno utječe na porast cijene kakaa jer je i cijena prijevoza i energije potrebne za preradu veća i to bi bilo financijski neizvedivo da cijene same čokolade nisu više.

Nikad više ljudi, a nikad manje radnika

Još jedan od čimbenika naglog poskupljenja čokolade također je i nedostatak radne snage. Danas se većina farmi koristi modernom tehnologijom što zna imati pozitivan i dobar utjecaj, ali ovdje to nije slučaj jer time znatno pada količina poljoprivrednika i uzgajivača kakaa. A i sami smo svjesni da tehnologija trenutno ne može u tolikoj količini zamijeniti ljudski rad pogotovo kada je u pitanju poljoprivreda. Također, ovdje veliku ulogu igra migracija. Danas ljudi, pogotovo mladi odlaze u gradove i bježe iz ruralnih područja. Velika većina mladih danas se odlučuje za zanimanja iz tercijarnih sektora čime se broj primarnih smanjuje. Naravno nećemo zaboraviti i činjenicu da su radnici jako nisko plaćeni što dovodi do njihovog povlačenja i potražnje za drugim bolje plaćenim zanimanjima. Dakle, možemo reći da tu utjecaj imaju tehnologija, migracije i novac.

Utjecaj inflacije na čokoladu

Kakav utjecaj ima inflacija na čokoladu? Zašto uopće dolazi do inflacije? Je li to zbog ratova u svijetu? Naravno i tu ima puno stvari koje bismo mogli sagledati, ali jedna od njih je definitivno porast cijena sirovina. Znamo da su osnovni sastojci čokolade kakao, šećer i mlijeko. Par odlomaka prije smo i razradili zašto dolazi do porasta cijene kakaa pa su tako i sami proizvođači prisiljeni naglo dići cijenu proizvoda. Zbog inflacije su i potrošači promijenili svoje kupovne navike pa su prestali kupovati neke, možemo reći nepotrebne namirnice ili su ih zamijenili jeftinijim varijantama.

Novi trend: Dubai čokolada

Na društvenim mrežama se nedavno pojavio i jedan specijalitet pod nazivom 'Dubai čokolada'. Velika većina se može složiti s činjenicom da je bila zalučena tim skupocjenim specijalitetom i svaki Zagrepčanin, ali i gost koji je ove godine posjetio Advent mogao je i vidjeti da jedna porcija fritula s Dubai čokoladom košta čak 11 eura. I iako se svi žale na cijene čokolade za kuhanje i mliječnih čokolada, kako bi ostali u trendu, svi su malo stisnuli remen i uživali jedući i objavljujući storyje s Dubai

čokoladom na Instagramu i ostalim društvenim mrežama. No čemu tolika strka oko te čokolade, kakva je to čokolada i zašto je cijeli svijet zaluđen njome? Kao što se i iz samog imena te čokolade može zaključiti, ona dolazi iz Dubaija. To je mliječna čokolada koja u sebi ima kremasti sloj kreme od pistacije, a hrskavost dobiva od kadaifa. Kadaif su rezanci koje često možemo susresti u turskim slasticama tipa baklave, a u arapskim zemljama ih također koriste i u slanim jelima. To su ključni sastojci prave Dubai čokolade, međutim Dubai čokolada koju mi možemo naći na hrvatskom tržištu nije ni blizu pravoj, iako joj je cijena prilično visoka. Činjenica je da je ona koju možemo kupiti u našim dućanima duplo manja od onih koje vidimo na Instagramu i kremasti sloj u sredini nije ni blizu pravoj čokoladi i onome šta mi vidimo na društvenim mrežama.

Prednosti poskupljenja

Kako će cijene čokolade dalje rasti i hoće li uopće rasti, mi ne možemo znati iako je velika vjerojatnost da hoće jer je u zadnjih 60 godina trenutna situacija zabilježena kao najveći pad proizvodnje kakaovca. Uostalom, jedna pozitivna strana tog poskupljenja jest ta da ćemo smanjiti unos šećera, a samim time i izgubiti na težini... S vremenom ćemo se vrlo vjerojatno i priviknuti na visoke cijene te ćemo naučiti kako pravilno postupati s novcem. Sami ćemo početi uzgajati vlastito povrće i voće, peći kiflice i kruh kako nam preporučuju naši mudri visoki dužnosnici. Svi ćemo postati štedljivi i u top formi!

Petra Klarić, 7. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

Iva Gelo, 8. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

BRAINROT ILI TRULEŽ MOZGA

Riječ godine, problem generacije

Svaki dan smo konstantno umreženi, skrolamo i bindžamo. Što to sve radi našim mozgovima?

Provodite li previše vremena pred ekranima i na raznoraznim aplikacijama i društvenim mrežama? Jeste li se ikada zapitali kakav je zapravo vaš mozak? Može li on bez prestanka primati hrpu beskorisnih informacija i od njih filtrirati samo one koje su nam korisne i potrebne? Možete li računati na svoj mozak kod donošenja odluka i pamćenja bitnih informacija ili vaš mozak koji svakim danom upija sve više nepotrebnih i glupih informacija gubi upravo bitne informacije, a koncentracije je sve manje? Imate li brainrot ili trulež mozga? Naravno, mozak vam sigurno nije zelene boje i pun muha koje lete oko njega, ali to ne znači da to stanje nije itekako zabrinjavajuće i ozbiljno. Je li za naš mozak dobro svo to zujanje, skrolanje i prekomjerno gledanje u ekrane?

Što je to brainrot?

Brainrot nije samo Oxfordova riječ 2024. godine, za čiji se odabir složilo više od 37 000 ljudi, već je to i ogromni problem virtualnog svijeta, posebice među mlađima. Ta riječ se započela koristiti na društvenim mrežama samo kao šala, uz mnoge besmislene riječi kao što su *sigma*, *skibbidy*, *demure* i sl., ali kao i svi ostali trendovi to je preraslo u svakodnevnu uporabu. Dakle, brainrot je pogoršanje mentalnog ili intelektualnog stanja neke osobe kao rezultat konstante konzumacije internetskog sadržaja. Truljenje mozga je prihvaćeno kao smiješan i zanimljiv pojam, ali om to stvarno nije, jer ima ogromne posljedice koje mogu dovesti i do depresije. Naši mozgovi nisu dizajnirani za procesuiranje ogromne količine informacija kojima smo izloženi svaki dan. To dovodi do stanja poput mentalne iscrpljenosti, smanjenja produktivnosti, pa čak i problema s mentalnim zdravljem poput tjeskobe i depresije. Kao da mozak radi u prekomjernom „modu“ bez vremena za odmor, a tu počinje „truljenje“. Neki znanstvenici došli su do zaključka da konzumacija sadržaja koji otupljuje um doslovno može smanjiti količinu sive tvari u našem mozgu slično kao i kod posljedica konzumacija alkohola ili droga poput metamfetamina.

Kako prepoznati simptome brainrota?

Zamislite svoj um kao spužvu, ali umjesto da upija korisne informacije, on upija nasumični, često beskorisni šum. To je ono na što mnogi misle kad govore o „truljenju mozga“. Postoji puno znakova koji vam pokazuju da vaš mozak polako „truli“, a jedan od prvih je zamor od informacija. Ne želite skrolati, ali kao da vas nešto drži nad ekranom, kao da vas sila vuče sve bliže i sve više pa čitate samo naslove ili ključne riječi članaka, ili ste preplavljeni od količine informacija. Osjećate kompulzivnu želju za beskrajskim konzumiranjem sadržaja, poznatu i kao „doomscrolling“. Kao drugo, sveprisutno je multitasking ili višezadaćnost. To je u potpunosti normalno u nekim uvjetima, ali ako započinjete više obaveza odjednom i samo žongirate među njima i ne dovršite nijednu, to je znak da vam se mozak ne može u potpunosti koncentrirati. Još jedan simptom bi bio konstanto praćenje istih stvari. Ako se u svijetu desi neka grozota, kao što se dešava svakog dan, naravno mediji će nas zatrpati količinom informacija. Ali osjećate li se išta pametnije i inteligentnije nakon svog tog kaosa koji će vam prolaziti kroz već pretrpanu glavu? Vjerujem da biste se osjećali anksiozno i tužno jer ste potrošili i više vremena nego što je planirano. Nije zasigurno dobro kad gledate društvene mreže prije nego što morate nešto obaviti pa si govorite: „Još samo pet minuta!“ ili „Sad je 15:02 pa moram čekati do 15:10.“ i tako satima dok ne krenete žaliti vrijeme koje ste potrošili.

Koliki je efekt na naš mozak?

Naši mozgovi nisu naviknuti na ogromnu količinu informacija koju treba podnijeti, zato je efekt truleža mozga velik. Truljene mozga možemo usporediti s virusom, opasan je i brzo se širi, samo što ovo nije zarazno i za to stanje ne postoji cjepivo. Naravno, brainrot nije samo gledanje u ekrane bez prestanka, već se to odnosi i na naše ponašanje izvan virtualnog svijeta. To utječe na naš način komuniciranja sa ljudima, razmišljanje i fokus. S vremenom se pretvaramo u neproduktivne robote. Rijetko kada sada možemo vidjeti mlade kako razgovaraju bez mobitela u ruci, a još rjeđe vidimo mlade koji se upoznaju i prijateljuju uživo, a ne preko tekstualnih poruka i memova. Dobro su nam naši bake i djedovi govorili kako je u njihovo vrijeme bilo bolje...

Što možemo učiniti da se vratimo u normalu?

Za početak, trebamo prihvatiti činjenicu da je naš mozak prepun gluposti i da imamo problem i čim učinimo taj prvi korak, dalje će biti lakše. Nakon toga trebamo se „odvikavati“ od provođenja previše vremena pred ekranima. Naravno, mobiteli nam mogu neke stvari i olakšati, ali društvene mreže rade u potpunosti suprotno. Kako svakim danom ima sve više i više updateova, u postavkama u aplikaciji postoji mogućnost da si postavimo ciljano ograničeno vrijeme korištenja aplikacije. Također, rješenje je i povećana fizička aktivnost kao što je trčanje ili odlazak u teretanu. Ne mora to biti neki određeni sport za koji je potrebno strogo treniranje, već to mogu biti šetnje, pilates ili slične varijante kod kuće. Važno je bilo kakvo kretanje, jer je naše fizičko zdravlje bitno, kao i mentalno. Još jedna nova navika nam može biti da usporimo tempo. Život zna bit ubrzan i pun obaveza, ali sigurno postoje dijelovi u danu kada možemo zastati i malo razmisliti. Ono što pročitate, zapamtimo razmišljanjem, ono što trebamo obaviti, ako smanjimo vrijeme provedeno pred ekranom, napraviti ćemo za onoliko količinu vremena koju želimo, a ne za onoliko koliko nam je ostalo nakon dugog skrolanja. Prakticirajte mindfulness. Usporite. Uzmite si vremena da se osvrnete na ono što konzumirate i kakvima vas to čini. Pročitajte cijelu knjigu. Pogledajte dokumentarac bez ometanja. I na kraju, pokušajte s danima digitalnog detoksa. Možda svake nedjelje, uzmite pauzu od ekrana – bez telefona, bez e-mailova, bez društvenih mreža. Samo vi, vaše misli i svijet oko vas. S obzirom na to da puno ljudi ima ovaj problem, bez da su toga i svjesni, ako netko pokuša pomoći sebi, neka i upozori i drugoga. Nije pristojno napadački se obratiti bilo kome, ali ako na lijep način predložimo nekome da ostave mobitel dok ručaju, dok peru ruke ili sl. već će se primijetiti promjene u društvu. I za kraj, uvijek trebamo ostati svjesni i pametni oko prijašnjih grešaka, kako ih ne bismo ponovno učinili.

Julija Forko, 8. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

Sara Krdžalić, 8. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Karlo-Džepina Bajić, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Predloženi

za državnu smotru

SAMOSTALNI

novinarski radovi

učenika osnovnih škola

Božić u Meksiku

Putovanje privlače mnoge ljude, a putuju uglavnom odrasli. Za djecu su putovanja veliko uzbuđenje, a pogotovo putovanja u daleke zemlje. Prekoocansko putovanje je zato za mene bio nezaboravan događaj, a Meksiko zemlja koju sam doživjela svim osjetilima. Tko zna bismo li ikada putovali u Meksiko da se moj ujak nije oženio za Meksikanku i nastanio se u, za nas, dalekoj Južnoj Americi, kontinentu od kojega nas razdvaja Atlantski ocean i čitav dan leta avionom? Da nije toga, ja ne bih ove zimske praznike bila uzbuđena kao nikada iščekujući dugo planirano putovanje u zemlju meksičkih sapunica, sombrera, burita i marijačija.

Osim mene, na put u Meksiko, išli su moja starija sestra Karla, mlađa sestra Eva, mama, i tata, cijela obitelj. Jurnjava, spremanje velikih ruksaka, kofera i ostalih stvarčica trajala je čitav prethodni dan, a na sam dan putovanja svi su bili u žurbi. Od uzbuđenja tu noć nisam ni oka sklopila. Oblačili smo se i trčali do auta da stignemo u tri ujutro na prvi let iz Zagreba za Amsterdam. Iz Amsterdama letjeli smo za Houston, a iz Houstona u glavni grad Meksika, u Ciudad de Mexico. (Slika 1.) Let je trajao cijeli dan, a na odredištu nas je dočekaao moj ujak i sestrična Sofi. Bio je to susret za pamćenje jer se dugo nismo vidjeli. Zagrljaji i poljupci letjeli su na sve strane.

Slika 1.

Slika 2.

Prvi dan boravka u Meksiku svi smo prespavali jer nas je mučila vremenska razlika i kronični umor pa nam je svima trebalo malo vremena da se priviknemo na promjenu. Sljedeće jutro nismo htjeli gubiti vrijeme, već smo odmah krenuli u razgledavanje grada. Ciudad de Mexico je jedan od najgušće naseljenih gradova u svijetu i život se ondje čini kao život u mravinjaku. Gradom smo se uglavnom vozili Turi busom, gradskim prijevozom koji je vrlo dobro organiziran. U nekim sam trenutcima samu sebe iznenadila što razumijem ponešto španjolski jer sam još u vrtiću gledala meksičke sapunice s bakom. Drugi dan išli smo na veliki povijesni trg Meksico Cityja koji zove se Zocalo. Na sred tog ogromnog trga nalazi se velika katedrala koja se zove Metropolitan. (Slika 2.) Nisam sigurna je li mi se više svidjela izvana ili iznutra. Poslije smo sjeli u jedan od ljepših restorana na Zocalu koji ima pogled na cijeli trg. Savršeno se odande vidjela katedrala i meksička zastava zelene, bijele i crvene boje, veličine našeg igrališta na kojoj je lepršao orao koji u kljunu drži zmiju.

Slika 3.

Predbožićno se vrijeme ovdje učinilo još kraće nego kod kuće osobito zato što je ovdje jako toplo na što mi nismo navikli. U Meksiku Badnjak provode tako da se igraju razne društvene igre, a Božić se dočekuje s obitelji, jede se večera, a smijehu nema kraja. (Slika 3.) Svi čestitaju svima, otvaraju se darovi i pjevaju pjesme.

Za Božić je ručak na koji dolazi brojna obitelj. Običaji su vrlo slični našima, samo nekako topliji, bučniji i brojniji. Dan poslije Božića su moji roditelji, djed i ujak otišli u Los Angeles na košarkašu utakmicu slavnih Lakersa jer je SAD vrlo blizu Meksiku. Moja baka, sestre i ja smo ostale same pa smo odlučile posjetiti adrenalinski park Kenesis i Dordo park. (Slika 4.)

Slika 4.

Slika 5.

Slika 6.

Slika 7.

Tako velike zabavne parkove do tada nisam nikada vidjela. Sestre i ja smo isprobale sve što je baka htjela platiti, a Karla i ja smo si kupile brojne sitnice kojih nema u Hrvatskoj. Sljedeći dan sam s roditeljima išla u kuću Frida Kahlo, slavne meksičke umjetnice koju ja pamtim po velikim spojenim obrvama. Blizu njezine kuće nalazi se mali, veseli trg. Taj je trg je šaren, raspjevan, rasplesan i drugačiji od svih ostalih. Ondje su svirali tradicionalni meksički pjevači marijači s velikim sombrerima (šeširima s velikim obodom) na glavama, odjeveni u crna meksička odijela s ukrasnim zakovicama. Prodavale su se pinjate, cvjetni raffovi Frida Kahlo i kosturske glave kao jedan od simbola Meksika gdje je za Dan mrtvih uvijek veliko slavlje. (Slika 5.)

Novu godinu dočekali smo u krugu obitelji i prijatelja. Meksikanci za Novu

godinu imaju običaj da stave dvanaest bobica grožđa na stolu za svakoga i onda zadnjih dvanaest sekundi stare godine jedu jednu po jednu bobicu i pri tom zažele po jednu želju za svaki mjesec u novoj nadolazećoj godinu. Kako je bilo jako vruće, mi smo se 1. siječnja 2025. išli rashladiti u Cancun, grad u istočnom dijelu zemlje i najpoznatije meksičko ljetovalište na obali Karipskoga mora. (Slika 6.) Tamo smo se kupali, igrali odbojku, sunčali se i uživali. Ja sam malo pocrnjela i više pocrvenjela. U Cancunu smo ostali nekoliko dana i svaku večer u hotelu uživali u predstavama za turiste kroz koje sam upoznala najzanimljivije dijelove Meksika, njegovu tradicije i nošnje. Zadnji dan boravka u Meksiku posjetili smo i arheološki muzej u Meksico Cityju gdje sam naučila štošta o južnoameričkoj bogatoj prošlosti. (Slika 7.)

Na povratku u Zagreb smo imali malih problema s avionom koji je iz Hustona letio za Amsterdam jer smo morali izaći van zbog kvara na motoru pa su nas premjestili u drugi prekooceanski avion. Sretno smo sletjeli u Amsterdam, a odande još sretnije u Zagreb. U Zagreb sam se vratila s preplanulim tenom i mnoštvom lijepih uspomena na veseli, šareni i raspjevani Meksiko. Već sad znam da ću tamo ići ponovo.

Lea Krišto, 5. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Natalija Kolenc

NEVIDLJIVI LJUDI

Koliko koštaju kesteni?

Razgovarali smo s gospođom Nazmirom koja se u Zagreb doselila iz Makedonije, a radi kao prodavačica kestena na uglu Ulice Republike Austrije i Illice. Mnogi je i ne primijete iako gotovo svakoga dana prolaze pokraj njezina dva radna mjesta: kioska na kojem prodaje kokice i slatkiše i pečenjare. Sjete je se tek kada požele kestene, kokice ili koju lizalicu. Doznajmo što je motivira da svakodnevno dolazi na svoje radno mjesto.

Dobar Vam dan! Koliko koštaju kesteni?

Mala mjerica je 2,5 eura, a velika 5 eura. Želiš li probati jedan kesten?

Može, hvala! No, mene više od kestena zanima to što radite pa bih Vam željela postaviti nekoliko pitanja. Slažete li se?

U redu. Može!

Koliko dugo radite ovaj posao?

Radim ga već dugo. Od 2012. godine.

Što Vam je bilo posebno teško tijekom tih trinaest godina?

Teško mi je bilo kada sam se prvi put susrela s pečenjem kestena zato što to dotad nikada nisam radila. U početku nisam još znala ni sve mjere opreza pa sam se jednom prilikom s kćeri zatvorila u kiosk kako bismo se ugrijale na ugljen, ali sam se onesvijestila zbog prisutnosti ugljikova monoksida i moja je kći morala pozvati Hitnu. Vrlo je važno steći radno iskustvo i poduzeti sve da se ne dogodi kakva nesreća.

Fotografija 1 - snimila: autorica intervjua

Kako se snalazite po različitim vremenskim uvjetima?

Zimi i kada pada kiša, teže je raditi, ali nije strašno. Ako je kiša slaba, preko pečenjare postavim nadstrešnicu pa i dalje mogu peći kestene, no kada pljušti, ne radim.

Budući da imate dva štanda, kako Vam je „skakati“ s jednoga na drugi?

Uglavnom mi nije teško, ali kada ima više posla početkom sezone kestena, teže je ići unutra-van jer se to nekada treba jako brzo obaviti ako imate kupce i ispred kioska i pred pečenjarom.

Što radite ako je kupac nepristojan?

Po prirodi sam vrlo popustljiva i nisam svađalica. Gotovo uvijek popustim zato što ne volim sukobe. Ipak, većina mojih kupaca vrlo je ljubazna pa za prepirkom i svađom nema potrebe.

Postoje li neke neobične zamolbe koje dobivate od kupaca?

Nema baš čudnih zamolbi. Na primjer, netko voli jako vruće kestene pa čeka da mu ih ispečem. To su jednostavne molbe i nije mi to teško napraviti.

Da možete promijeniti jednu stvar u poslu, što bi to bilo?

Zasad ne bih ništa mijenjala. Nema ničega što mi osobito smeta tako da... sviđa mi se ovako kako jest.

Imate li neko posebno lijepo sjećanje vezano uz posao?

Nemam ništa osobito, ali lijepa se sjećanja jave kada je lijep i sunčan dan i, naravno, kada su kupci sretni i dobro raspoloženi.

Koja je najvažnija lekcija koju ste naučili radeći?

Najveća je i najvažnija lekcija biti pošten. Meni je najdraže kada su ljudi sretni i zadovoljni. Nikad nisam stavila nekome premalo kestena da bih ja uštedjela, čak i ako znam da to kupac ne bi primijetio.

Što najviše volite u svom poslu?

Volim to što radim, volim peći kestene i volim komunicirati s ljudima, slušati njihove priče i stjecati nova iskustva.

ISPOD KESTENOVE KORE**Koje su Vam najdraže uspomene vezane uz posao?**

Ima tu i tužnih i veselih priča, ali uspomena koja mi je urezana u pamćenje dogodila se prije nekoliko godina. Jedan stari gospodin, koji je bio dementan, stalno je dozivao pomoć da netko nazove broj s papirića koji je imao u ruci, ali nitko mu nije pomogao pa sam pozvala svojega sina koji je dojurio na biciklu i nazvao taj broj. Javila se gospodinova žena plačući zato što je otišao od kuće prije dva dana, a nije se znao vratiti jer je živio na drugom kraju grada. Pozvali smo mu taksi i odveli ga kući.

To je predivno od Vas. O kojim temama kupci najradije razgovaraju s Vama?

Volim slušati kada mi djeca, koja dolaze iz vrtića ili škole, govore o tome što su taj dan radili, ali sam se naslušala i teških tema od mojih starijih i bolesnih kupaca. Jedna gospođa gotovo svakoga dana kod mene kupuje kestene za bolesnog unuka. Kada sam je pitala koju bolest ima njezin unuk, rasplakala se tako da je to više nikada nisam pitala.

MJERICA POŠTENJA**Je li Vam teško povezati posao i obitelj?**

Prije nego što sam počela raditi, bilo nas je sedmero u kući: svekar, svekrva, muž, troje djece (dva sina i kći) i ja. Cijeli sam dan bila kod kuće, brinula se o djeci, pospremla i kuhala ručak. Sada sam malo manje kod kuće, ali sam i dalje u kontaktu s djecom koja su već odrasli ljudi.

Da možete dati jedan savjet nama mladima, koji bi to bio?

Da se slobodno upuste u različite poslove zato što to nije ništa strašno i svaki je posao dobar posao ako je pošten.

Kako se osjećate kada Vam netko priđe i zahvali na tomu što radite?

Kao što sam i prije rekla, meni je vrlo važno da je kupac zadovoljan tako da volim kada mi netko zahvali.

Ta komunikacija s ljudima me veseli i jako mi je bitna.

Hvala Vam, gospođo Nazmira, na tome što radite, što svakoga dana usrećujete ljude i što ste odvojili vrijeme i podijelili svoju priču s nama.

Hvala i tebi i nadam se da će ovaj intervju potaknuti djecu da cijene sve poslove, bez obzira na to koliko se čine jednostavnima ili nevidljivima.

I za kraj... Molila bih Vas jednu veliku mjericu kestena.

Izvoli.

Izvolite pet eura.

Ne... Za tebe je ova mjerica besplatna!

Fotografija 2 - snimila: autorica intervjuja

Fotografija 3 - snimila: autorica intervjuja

Paula Dolores Ivanišin, 8. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Dijana Grbaš Jakšić

DJECA U PROMETU

Pozvoni za biciklističku stazu

Kraj prošle nastavne godine učenici i učitelji naše škole obilježili su zajedničkim bicikliranjem čiji je cilj potaknuti uređenje biciklističkih staza u Odri, Hrašću i Maloj Mlaci

Zajedničkim bicikliranjem pod nazivom „Pozvoni za biciklističku stazu“ kraj prošle nastavne godine obilježili su učenici, učitelji, roditelji učenika i mještani Odre, Hrašća i Male Mlake. Osmislili su ga i organizirali učitelji i učenici uključeni u aktivnost ZAG (Zajednica aktivnih građana) koja se već drugu godinu provodi u Osnovnoj školi Odra, a cilj je bio promovirati bicikl kao ekološko i atraktivno gradsko prijevozno sredstvo i ukazati na potrebu poboljšanja biciklističke infrastrukture u gradu Zagrebu. Konkretno, željeli bi uređene biciklističke staze u svojim naseljima, kako bi se djeca i mladi mogli sigurno voziti biciklima.

- Stanujem dosta daleko od škole, a autobusni vozni red ne odgovara mi uvijek, pa dolazim biciklom, a to nekad zna biti vrlo opasno – rekla nam je Tia iz 7.a koja se priključila akciji. Slično govori i Karlo iz 6.a koji voli dolaziti u školu biciklom, ali ga je strah automobila, jer naselje nema biciklističku stazu, pa se mora voziti cestom. I Marko iz 8.b kaže da im biciklistička staza stvarno treba te se nada da će nakon akcije netko od odgovornih čuti za njih. Inicijativu, koju su nazvali hvalevrijednom, podržali su i roditelji učenika, nadajući se da će se nešto konačno pokrenuti i da će uskoro dobiti biciklističku stazu.

Ovom je akcijom OŠ Odra postala dio akcijskog saveza Kidical Mass koji se sastoji od više od 700 organizacija, udruga i inicijativa, od Kanade do Australije, a cilj je djeci i mladima omogućiti sigurno i samostalno kretanje biciklom. Biciklistička povorka kretala se trasom: Osnovna škola Odra – Nova Cesta – Novozagrebačka ulica – Odranska ulica – Malomlačka ulica – Laskočica – Odranska ulica – Đačka ulica – Osnovna škola Odra, a nadzirali su je policija i redari koji su osiguravali siguran i nesmetan promet. Akciji su se pridružili brojni mali i veliki sumještani, predstavnici Grada Zagreba (Gradski ured

za obrazovanje, Gradski ured za promet), predstavnici udruge Sindikat biciklista te mediji Radio Sljeme i Večernji list.

Biciklirale su naše učiteljice: Marija, Lidija, Ana Martina i Ivana, brojni roditelji i učenici

Veronika Perić, 8. razred
Osnovna škola Odra
Voditeljica: Ivana Kujundžić

Petra Čale, 6.d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Poštujem sve svoje kulture

Malak Barsha učenica je sedmog razreda OŠ Gustava Krkleca. U našu je školu došla u petom razredu. Odlična je učenica, izvrsno govori hrvatski jezik i odlično se uklopila u našu sredinu. Podrijetlom je iz Sirije, ali već dugo živi u našoj državi. Nedavno je odlučila staviti hidžab iz poštovanja prema svojoj vjeri. Malak je uvijek nasmijana, draga i pristojna. Odlučili smo razgovarati s njom jer nas je puno toga zanimalo u vezi njenog dolaska u našu zemlju i učenja jezika, ali i u vezi nekih drugih tema o kojima ćete više saznati čitajući ovaj razgovor.

Malak s prijateljicom Barbarom na Večeri matematike u OŠ Gustava Krkleca (studenii 2024. godine)

Lea: Bok Malak! Iz koje nam zemlje dolaziš i u koji razred ideš?

Malak: Dolazim iz Sirije, iz grada Idliba. Idem u 7. b razred u ovoj školi.

Lea: Kako ste ti i tvoja obitelj došli u Hrvatsku?

Malak: Došli smo brodom i pješice. Ja se toga baš i ne sjećam jer sam imala samo četiri godine, ali roditelji su mi pričali o tom putovanju. Najprije smo bili u Turskoj, onda u Grčkoj, a zatim smo došli ovdje. Putovanje je trajalo nekoliko mjeseci, iako Sirija i Hrvatska nisu daleko. Putovala sam s tatom, mamom i sa sestrama koje sada isto idu u ovu školu.

Lea: Kad si došla u školu, kako su te djeca prihvatila?

Malak: Ja sam prvi razred upisala u Osnovnoj školi Lovre pl. Matačića. Djeca su prema meni bila dobra, odlično su me prihvatili. Kad sam se u petom razredu prebacila u ovu školu i ovdje su me svi odlično prihvatili. Moje prijatelje jako zanima moj jezik – arapski. Često im prevodim neke riječi na arapski.

Lea: Kad si došla u Hrvatsku, gdje ste najprije živjeli?

Malak: Najprije smo živjeli u Folnegovićevom naselju, u dva različita stana. Nakon nekoliko godina došli smo u Travno.

Lea: Koliko vidim, ti jako dobro govoriš hrvatski jezik. Gdje si ga naučila i koliko dugo ti je trebalo da ga naučiš?

Malak: Nije mi dugo trebalo jer sam bila mala dok sam ga učila. Kad je netko malen, brzo nauči jezik koji sluša svaki dan u svojoj okolini. Naučila sam hrvatski jezik u vrtiću, a kad sam došla u školu govorila sam sve na hrvatskom.

Lea: Jesi li se ikada bojala da ćeš zaboraviti svoj arapski jezik?

Malak: Nikada se nisam bojala jer kod kuće pričamo arapski. Ponekad i kod kuće sa svojim sestrama pričam hrvatski. Neke riječi govorimo na hrvatskom pa prevedemo na arapski jezik, a neke riječi s arapskog prevodimo na hrvatski.

Lea: Možeš li nam reći kako se, po tvom mišljenju, najbolje uči strani jezik?

Malak: Svi kažu da gledanje serije na nekom jeziku najbolje pomaže u učenju jezika, jednako kao i razgovor s drugima na tom jeziku. Ja se s tim slažem! Najviše sam naučila kad sam se u vrtiću igrala s drugom djecom i kad smo kod kuće gledali omiljene serije.

Lea: Kako su tvoji roditelji učili hrvatski jezik?

Malak: Čim su došli u Hrvatsku, moji su roditelji počeli raditi i učili su jezik pričajući s ljudima na poslu. Mama je išla na tečaj za slastičarku i tamo je naučila puno toga. Mama zna bolje hrvatski jezik od tate. Tata je naučio dobro govoriti hrvatski razgovarajući s ljudima na svom poslu. Ne zna ga baš gramatički točno, ali dobro se zna sporazumijevati.

Lea: Jeste li iz Sirije donijeli svoju kulturu koju i dalje negujete u obitelji?

Malak: Da. Možemo reći da je to, prije svega, vjera. Ja sam muslimanka i, kao što vidite, stavila sam *hidžab* zbog svoje vjere. U Siriji ne idemo sami vani, bez roditelja, i mi to ovdje poštujemo. Sirijci nemaju običaj spavati kod drugih ljudi i s tim također nemam problema, to poštujem u svojoj obitelji. Ja zapravo poštujem sve svoje kulture, sirijsku i hrvatsku.

Lea: Jesi li sama mogla izabrati hoćeš li nositi *hidžab*?

Malak: Da, sama sam izabrala. *Hidžab* se stavlja kad djevojka ulazi u pubertet. Ja sam dosta rano ušla u pubertet i zato sam ga stavila. Sabah, moja starija sestra, i ja, izabrale smo staviti *hidžab* kad su naša sestrina i jedna prijateljica učinile isto.

Lea: Koji su tvoji najbolji prijatelji u školi?

Malak: Imam puno prijatelja i svi su mi jako dragi. Najbolji prijatelji su mi Barbara, Karla i Klara, a volim i Vanesu, Bellu, Franku Sabo i Franku Fuček. Svi su mi super.

Malak s prijateljicom Barbarom u Gradskoj knjižnici na Starčevićevom trgu, u Zagrebu (kolovoz, 2023. godine)

Lea: Imaš li rodbinu u Siriji i jeste li u kontaktu?

Malak: Tatina rodbina je u Njemačkoj, a mamina rodbina je ostala u Siriji. Zbog toga je moja mama svaki dan i po tri-četiri sata na telefonu jer se svaki dan čuje sa svojim u Siriji.

Lea: Slavite li neke posebne blagdane u svojoj kulturi?

Malak: Imamo mjesec Ramazan kada postimo od zore do mraka. Imamo i Bajram, točnije mali Bajram, koji traje tri dana. Tada kupimo novu odjeću i pravimo kolače. Imamo i Kurban Bajram koji traje pet ili šest dana.

Lea: Zašto kupujete novu odjeću na Kurban-bajram?

Malak: Svoju staru odjeću oblačimo stalno, a novu odjeću kupujemo da za vrijeme blagdana izgledamo lijepo.

Lea: Možeš li nam za kraj nešto reći na arapskom jeziku?

Malak (smijeh): Mogu. A što biste voljeli čuti?

Lea: Reci nam nešto o sebi.

Malak: Reci ću vam: Bok, ja sam Malak i ja vas volim!

أنا مالكة أنا أو كالم أنا! Ana malak wa'ana 'uhibuka!

Lea: I mi tebe volimo, Malak! Hvala ti na razgovoru!

Malak: Hvala tebi, Lea! Bilo mi je lijepo pričati s tobom!

Lea Jonke, 5. razred
Osnovna škola Gustava Krkleca
Voditeljica: Ivana Bašić

KONAVOSKA PRIČA O PROIZVODNJI SVILE

Prvi i zadnji dan života nosi se svila

Priču o svilenom koncu započeli smo u domu gospođe Antonije Rusković Radonić, akademske slikarice i jedne od posljednjih konavoskih svilarica, čuvaricom baštine koji polako iščezava. Bilo je zanimljivo slušati kako pripovijeda nadahnuta ljepotom podneblja i „svilenom“ tradicijom Dubrovnika i Konavala.

Fotografija1 – Antonija i ja

Fotografija2
– izvlačenje svilenog konca

Što je murva?

Murva je dud. Kasno lista u odnosu na drugo drveće. Kad se pup otvori i kad list murve dođe na veličinu uha od miša, tad se svežanj – jajašca u krpici – stavi na grudi i nosi posvuda. I spavamo s njim. Jaja se moraju grijati, dobit temperaturu i vlagu koja im je potrebna da bi svilci izišli.

Zar su dudovi svilci toliko osjetljivi?

Svilac je jedini insekt koji je „domaća životinja“, pripitomljen prije 3000 godina. Ne može preživjeti sam. Da ga pustiš na stablo, životni vijek bi mu bio 20 minuta. Atrofirale su mu sposobnosti preživljavanja u prirodi. Bez čovjeka ne može živjeti. U Konavlima se razvila cijela priča o tome kako moraš biti dobar

Možete li odmotati Vaše klupko i reći nam nešto o proizvodnji svile?

Pretpostavlja se da je sve počelo u Kini, no ima zapisa o svili u Meksiku i u Guatemali. Kad su u Kini razvili proizvodnju svile u komercijalne svrhe, zabranili su izvoz. U Kini je prijetilo vješanje onome tko bi pokušao prokrijumčariti jajašce dudova svilca. Postoji legenda da su bizantinski misionari donijeli iz Kine jajašca, svilca i sjeme duda. Onda se za vrijeme cara Justinijana sve proširilo i sve Bizantske arhontije na Mediteranu uzgajale su svilu.

Kako se proizvodnja začela u Konavlima?

Početakom 19. st. Marija Tereza je uvela proizvodnju svile u Vojnoj krajini, a kako su muškarci bili mobilizirani, žene su zbog siromaštva počele proizvoditi kukuljice koje su prodavale trgovcima kako bi priskrбиле novac. U tom razdoblju gotovo da nema područja na Mediteranu gdje se nisu uzgajali svilci.

Postoji i bukvin svilac, hrastov svilac ali i paukova mreža., ali nemaju kukuljicu. Neke od tih proizvodnja u Splitu, Zadru i Dubrovniku bile su goleme, cilj im je bio proizvesti vlakna za tržište. To je nešto potpuno drukčije od ove proizvodnje u Konavlima.

Kako mislite drukčije?

U Konavlima smo u 20. stoljeću zatekli proizvodnju svile koja je potpuno individualizirana, koja se događa u djevojačkim sobama ili u najčišćem dijelu kuće, a uzgaja se za potrebe proizvodnje vezova, pasova, znači dijelova nošnje.

Svila (konac) je u Konavlima nužna je za podvezivanje pupka bebama i za vezivanje ruku i nogu mrtvacima prilikom ukopa. Na tome se zasniva mnogo priča koje se baštine, npr. **prvi i zadnji dan u životu nosi se svila.**

U Konavlima djevojčice do udaje proizvode svilu svaku godinu, počnu sa 6-7 godina. Uzgoj jajašaca svilca počinje u proljeće, 25. ožujka na Dan blagovijesti, blizu ekvinociju. Tada se jajašca svilca nose u crkvu na blagoslov. Sitna su i crna. U svakom je jajetu mala gusjenica. Poslije blagoslova, čekalo se da murva prolista da se može ubrati lišće.

dok ih nosiš, ne smiješ „beštimit“ (psovati)... Misli se kako „bubice“ sve osjećaju i ako misle da nisu dobrodošle, neće ti izaći. U tih 6-7 dana dok ih nosimo svako jutro ih izvadimo i pregledavamo tko je živ. Jedno jutro sva ova crna jaja postaju bijela i pored njih male crne gusjenice, veličine trepavica. Kad iziđu, pokupimo ih perom ili kistom na tanjurić, narežemo murvino lišće, posipamo sitno po njima i one krenu piti sok s lišća. Kako mi stavljamo lišće, hrpica raste jer male gusjenice samo jedu i jedu.

Što se događa s hrpicom?

Negdje do 10. dana ih prebacimo na jese (ispletenu podloga od trske). Bolesne gusjenice izdvajaš u posebnu kutiju da ne zaraziš cijelu koloniju.

Kako izgledaju bolesne gusjenice?

Žute, kao i mi kad smo bolesni. Ili je žuta ili je mekana, slabo se giba i ne jede, okreće glavu. Oko 70% odvojenih gusjenica mogu vratiti nazad u koloniju kad ozdrave. Čuvamo ih i od mrava koji ih napadaju i jedu žive.

Kad se pojave kukuljice?

Negdje 28. dan stavimo im žukvu ili brnistru. Zavučemo je okolo, napravimo gnijezda i onda se one penju i pravu kukuljicu na tim gnijezdima. Kad gusjenica oko sebe napravi kukuljicu, imamo svilu. I to ne samo svileni konac, nego i svilenu kućinu, koju predemo kao da je vuna. Loše je kvalitete, ali se lijepo može zapredati i dobra je za pletenje.

Šesnaesti dan, leptir izlazi iz kukuljice tako da ispusti slinu iz usta koja otvori kukuljicu. Kad iziđe, leptir ne zna letjeti, samo se gega. To je reproduktivna faza svilca.

Fotografija3

– „hotel za dudove svilce“

Kako od kukuljice dobijemo konac?

Leptir pri izlasku pregrize, odnosno uništi kukuljicu i sad tu više nije kilometar konca, nego mnogo malih komada. Od njih se proizvodi lošija, sirova svila. Za industriju je važno da leptir ne iziđe, oni u industriji kupe kukuljice i odmah ih stavljaju u vrelu vodu, kuhaju i odmotavaju konac s njih. U Konavlima to nije bilo dozvoljeno. Osmi dan nakon formiranja kukuljice stavimo na sunce i oni unutra zamru.

Potom kukuljice stavljamo u vrelu vodu, hvatamo šipkovom graničicom i povlače se niti.

Zašto su kukuljice žute?

To je boja ljepila, selicin ima gen za žuti, bijeli, za zeleni, ali vlakno je uvijek bijelo. Dakle, povučemo konac i počnemo namotavati. Kad se opere, slijedi bojenje.

U Konavlima bismo bojili korijenom broča, šumske biljke, koji daje mnogo crvenih nijansi. Boja je ovisila je li „broč“ zimski ili ljetni. Svilu su najčešće nosili crkveni velikani i aristokracija da se razlikuju od običnog puka. Nije svatko mogao imati svilu, bila je skupa.

Kako ste se Vi našli u priči o dudovom svilcu?

A dušo, dogodi se život. Sve je počelo je s Dešom i s Nanom Radonić. Bili su prognanici u hotelu Neptunu u Dubrovniku i cijelo vrijeme izbjeglištva držali su svilce u sobi. Zamislite, u ratu. Deša je pokrenula projekt, pa su donijeli stabla francuske murve, dijelili ih tu po selima. Tada sam i ja dobila svoja prva jajašca. I onda sam „navukla“ na to.

Tko Vam je dao prva jajašca?

Teta Mare Slovakova mi je dala prvih deset koja su bila bolesna. Rekla mi je: „Antonija, slabe su ti, pa ti vidi“. Ključ očuvanja tradicije je dijeljenje, inače sve odumire u zaboravu. I meni je bilo stalo da to uđe u škole, u vrtiće i uspjeli smo. Držimo radionice u vrtićima i školama.

Fotografija4 - natapanje

Usuđujem se reći i da dosta žena još uvijek veze, no nedostaje nam interesa za obradu vlakna.

Zašto žene nisu rado dijelile svoje vezove?

Bilo je pravilo za svilene vezove u Konavlima da kad žena umre, da se vezovi zapale. Ništa se ne ostavlja u kući. Vjerovalo se da žene dok rade taj vez, ulažu unj sebe i svila upija njihove osjećaje. Nošene vezove smatrali su *šporkima*, ne od nečistoće, nego od energije drugog čovjeka.

Koliko dugo traje Vaša svilena priča?

Otprilike 22-23 godine. Imala sam sreću živjeti uz nekoga tko je nešto znao o uzgoju dudova svilaca. Naša je prababa do smrti doma držala bubice ispod kreveta. Moja je majka uvijek govorila da je mrzila ići u njezinu sobu jer je u njoj uvijek nešto šušalo.

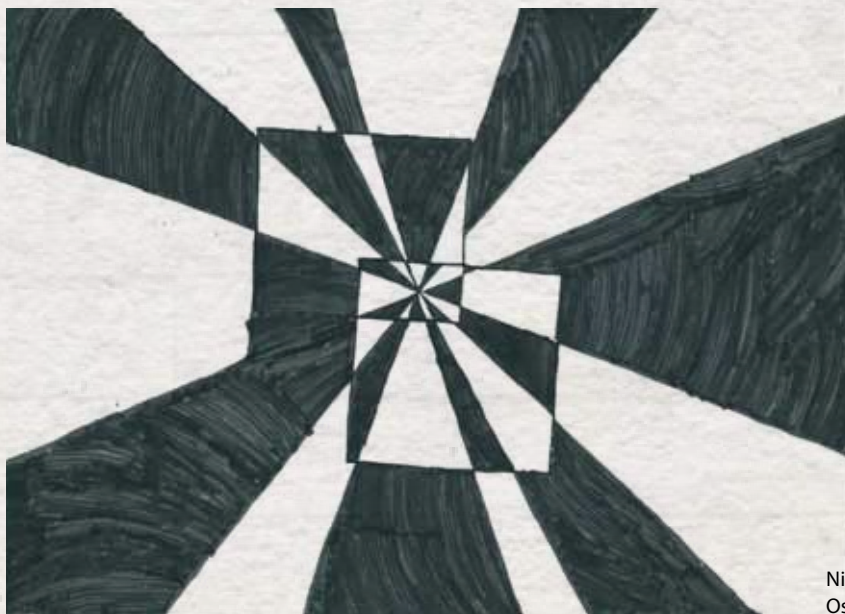

Umire li svilarstvo u Konavlima?

Nema više što umrijeti. Puno toga je stradalo u ratu, izgorjela su jajašca, kite, silni vezovi.... Ovo danas je više čuvanje tradicije nego proizvodnja... A ja i dalje uzgajam i čuvam „bubice“ i predem svilene niti...

Fotografija5 – Od početka do kraja

Anet Ravlić, 7. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Julija Vejić

Niko Bonić, 7. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Jesmo li sigurni da smo sigurni?

Većina ljudi vjeruje da živi u sigurnom svijetu i da su okruženi dobronamjernim ljudima, a da i nisu svjesni koliko je uvjerenje krhko i kako se taj osjećaj može izgubiti u trenutku.

Petak, 20. prosinca 2024., dan je koji će uvijek ostati urezan u našim sjećanjima. Bivši učenik Osnovne škole Prečko u Zagrebu bez problema je ušetao u tu školu i napravio nešto što nitko nije mogao predvidjeti i očekivati. Nožem je napao učenike nižih razreda i njihovu učiteljicu. Smrtno je ranio jednoga dječaka i ozlijedio još troje višestrukim ubodnim ranama.

Helikopterom su prevezli teško ranjenog dječaka pokušavajući mu spasiti život, ali nisu uspjeli. Jedan sedmogodišnjak izgubio je život, roditelji su ostali bez djeteta, a učenici bez prijatelja. Ostali su preživjeli, ali s teškim posljedicama. Učiteljica je imala preko trideset rana jer je pokušavala zaštititi djecu od napadača.

Strah se proširio ulicama Zagreba u nekoliko sati. Panika se uvukla među građane, prije svega u roditelje, djecu, učitelje i ravnatelje. Ono što je trebao biti sretan kraj prvoga polugodišta i zadnji dan nastave prije Božića, pretvorilo se u noćnu moru. Tisuće ljudi okupljalo se oko škole u Prečkom i na glavnom trgu, palili su svijeće, ostavljali igračke, izražavali sućut roditeljima preminulog dječaka. Hoće li se učenici nakon traume moći vratiti u školu, pitanje je koje se nametalo. Građani traže rješenje i pozivaju na odgovornost. (Slika 1.)

„Od sljedećeg polugodišta škole će se zaključavati“, javljaju iz Ministarstva. Do sad su učenici mogli slobodno ulaziti i izlaziti iz škole na brze odlaske do trgovine ili kući po opremu iz tjelesnog, a od nove godine to se mijenja. Novo polugodište donijelo je i nova pravila. Na ulazu u školu dočekao nas je zaštitar s neprobojnim prslukom na prsima i još jedan policajac uz njega. Prijašnji osjećaj sigurnosti i slobode u školi, pretvorio se u osjećaj boravka u zatvoru.

Svi smiju ulaziti na samo jedna vrata. Profesori su postali oprezniji, a učionice hladnije i mračnije. Danima se samo pričalo o zaključavanju ne samo u školi, već i glazbenoj školi i na treninzima. (Slika 2.)

Hoće li te nove mjere zaista spriječiti neku novu tragediju i nekog napadača u budućnosti? Što je s djecom i profesorima koji svakodnevno ulaze u školu, nisu li i oni potencijalna opasnost? Onaj tko je danas posve zdrav, već sutra može izgubiti razum poput mladića koji je počinio zločin u Prečkom. Što god se dogodilo u budućnosti, pitanje je hoćemo li ikada biti posve sigurni da smo sigurni.

Una Flock, 6. razred
Osnovna škola Petra Zrinskog
Voditeljica: Natalija Kolenc

ASTMA KOD MLADIH

Marta ide u Crikvenicu

Astma je najčešća kronična bolest dišnih puteva i predstavlja ozbiljnu prijetnju zdravlju. Može se javiti u bilo kojoj životnoj dobi, a njena je učestalost u porastu, posebno u dječjoj dobi. U našoj zemlji učestalost astme kreće se između 5 i 8 %.

Od kada znam za sebe, imam probleme s disanjem i alergijama. S nepune tri godine već su mi dijagnosticirane alergije na lješnjak, dlake psa, pelud. Kihanje, svrbež nosa i uha, crvene oči kao da sam uplakana, oticanje jezika i crvenilo kože bili su dio mog djetinjstva. Izbjegavanje alergena moja je svakodnevica. Moji ukućani živjeli su s mojim alergijama, ali često sam bila u situacijama u kojima sam drugima morala puno objašnjavati. Brzo sam naučila tko od prijatelja ima psa u kući, a izvežbala sam i izbjegavanje svih rođendanskih torti tako da ne uvrijedim slavljenika. Kao i kod većine alergičara, moje tegobe su se komplicirale i ubrzo sam razvila alergije na kalij i kobalt koji se nalazi u priboru za jelo, pa sam kroz djetinjstvo jela plastičnim priborom. Pamtim trenutak kad su mi roditelji za 7. rođendan kupili srebrni pribor za jelo pa smo se šalili da sam sad još posebnija, prava *kraljica srebrne žlice!* Do polaska u školu imala sam i novu dijagnozu - bronhijalne astme. Danas znam i da je prema vrsti okidača moja bolest alergijska, a prema mojoj dobi pedijatrijska. Naučila sam pravilno disati kad mi astma stegne prsa, ne paničariti dok hvatam dah i koristiti se pumpicom.

Thalassoterapija - škola u bolnici

Poteškoće s dišnim sustavom ozbiljan su problem te zahtijevaju poseban oprez. Težina astme razlikuje se kod svake pojedine oboljele osobe. Tako jedna osoba može imati tek blage i povremene simptome koji ne remete aktivnosti i kvalitetu života, dok druga osoba može imati tešku astmu koja ometa svakodnevne aktivnosti.

Kad se moja astma zakomplicirala, liječnica u bolnici Srebrnjak preporučila je mojim roditeljima da probam liječenje u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Thalassoterapija, koje se nudi u Crikvenici i na Malom Lošinju.

Prva godina u Crikvenici

Ubrzo mi je odobren zahtjev za liječenjem i tako prvi put odlazim u Crikvenicu u prvom razredu. Bilo mi je tek sedam godina i bila sam uplašena jer odlazim na tri tjedna od kuće. No, moj strah nije bio opravdan. Upoznala sam medicinske sestre koje vode računa o malim pacijentima, a ubrzo i sve na dječjem odjelu. Medicinski brat Saša koji svira gitaru, svima je omiljen, a sestre ponekad igraju ping-pong s nama pacijentima.

U Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Thalassoterapija Crikvenica godišnje se liječi oko 400 djece osnovnoškolske dobi iz čitave Hrvatske. Liječenje u pravilu traje 21 dan, ali se ondje svi doista trude da mi pacijenti nastavimo s normalnim životom. U okviru bolnice djeluje Područni odjel OŠ Zvonka Cara Thalassoterapija koji je 11. listopada 2024. proslavio 20. obljetnicu

djelovanja. Bolnica posjeduje učionice za odvijanje nastave koja se održava poslijepodne, od 14.00 do 19.00 sati, jer smo prijepodne zauzeti liječničkim pregledima i vježbama disanja. Tu prvu godinu

u Crikvenici pamtit ću i po tome što sam ondje naučila tečno čitati! Uvjerena sam da vježbe disanja pomažu i čitanju.

Kad je odlazak u bolnicu veselje

Uz more se lakše diše

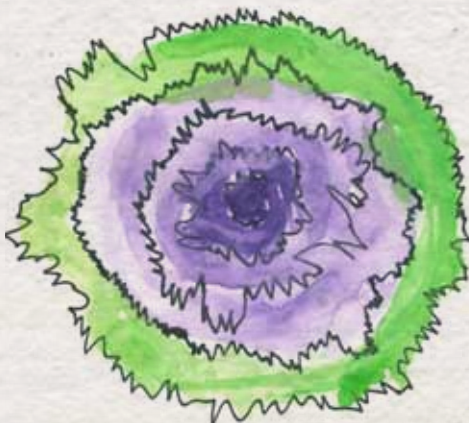
Ove godine odlazim sedmi put u Crikvenicu. Moji roditelji dogovaraju termin u veljači kad imamo drugi dio zimskih praznika kako ne bih izgubila od nastave 3, nego 2 tjedna. Ne bunim se što tako gubim tjedan praznika, jedino nemam skijaški tjedan, nego morski. Odlasku u Crikvenicu veselim se cijele godine. Vježbe disanja postale su mi ugodne i zabavne, više se ne bojim vizita liječnice, a poslije vizite imamo i malo vremena za igranje stolnog nogometa ili za odmaranje. U 10.30 idemo na inhalacije koje obično traju pola sata, a zatim na igralište, na bazen ili šćemo po plaži. Morate priznati da ne zvuči baš bolnički. Nakon ručka odmaramo se do dva sata kada je

vrijeme za školu. U školi učimo po planu koji donesemo iz svojih škola. Zato, već krajem siječnja zamolim svoje zagrebačke učitelje da mi napišu što trebam raditi u Crikvenici.

Ipak, najljepše je navečer kad odemo u svoje sobe i kad se družimo. Razgovaramo tko je novi došao, izmjenjujemo iskustva, igramo društvene igre, a dogodi se i pokoja simpatija. Najbitnije je da imaš dobro društvo, a ja sam imala sreće upoznati divne prijatelje. Imenjakinja Martu upoznala sam u prvom razredu kada je ona imala trinaest godina. Odmah smo se sprijateljile. Brinula se o meni, pazila me i hrabrila pa ne čudi što sam ju zavoljela. Svake iduće godine došle smo u isto vrijeme bez prethodnog dogovora, a njezina zadnja godina na dječjem odjelu bila je kada sam išla u peti razred. I dalje se redovito čujemo iako ona više ne ide u Crikvenicu, ali mi je prirasla srcu. Mihaela sam upoznala u petom razredu. Prošle godine bili smo sva tri tjedan zajedno i izluđivali sestre jer smo trčali po odjelu, išli u tuđe sobe bez dozvole i šuljali se sestrama iza leđa. Sandu sam upoznala prošle godine. Često sam je nalazila u svom krevetu jer je moj, navodno, bio udobniji, zajedno smo igrale stolni nogomet, šetale, slikale se, gledale filmove. Prijateljstvo s njima obilježilo je moje boravke u Crikvenici i jako sam zahvalna na tome.

Ipak, nije uvijek lako. Zbog astme puno izostajem iz škole pa moram sama nadoknađivati gradivo. U Crikvenici sam u školi, ali profesori ne objašnjavaju kao u mojoj pa moram više učiti kad se vratim i uloviti ritam. No, ne dam se! Život s astmom naučio me da sve mogu podnijeti i riješiti.

Marta Veličković, 7. razred
Osnovna škola Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Nataša Jakob

Petar Molnar, 1. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

FINANCIJSKA PISMENOST OD MALIH NOGU

Novac u rukama školaraca

Jeste li znali da gotovo svaki učenik već donosi važne financijske odluke, čak i ako toga nije svjestan? Odlučiti hoće li potrošiti džeparac odmah ili ga sačuvati za nešto veće – prvi je korak prema financijskoj odgovornosti i pismenosti. Financijska pismenost je sposobnost razumijevanja i upravljanja osobnim financijama, uključujući planiranje budžeta, štednju, ulaganja i donošenje odgovornih financijskih odluka. No, koliko osnovnoškolci zapravo razumiju pojmove poput štednje, troškova i kredita? Odgovor smo potražili kroz anketu provedenu među učenicima naše škole.

Rezultati ankete: Tko troši, a tko štedi?

Četrdeset i pet učenika i učenica šestih razreda ispunilo je anketu o financijskoj pismenosti. Cilj je ankete bio utvrditi odnos učenika prema štednji, provjeriti njihovo poznavanje osnovnih pojmova financijske pismenosti poput kredita, kamate i inflacije te istražiti znaju li razlikovati potrebe od želja. Rezultati su bili neočekivani!

Štednja ili trošenje – tko vodi?

Čak 92% učenika ima vlastitu ušteđevinu, a od njih 95% redovito izdvaja novac za štednju. Neki štede tjedno ili mjesečno od džeparca, dok drugi novac odvajaju povremeno, primjerice nakon rođendana, blagdana ili kada dobiju novac od rodbine. Većina njih, 68%, štedi za još nepoznati cilj, dok 26% brzo potroši uštedeći novac. Najveći dio učenika troši ušteđevinu na kupnju poklona prijateljima te tenisica i odjeće koja im je potrebna, ali i na slatkiše i zabavu. Iako gotovo 75% ispitanih učenika nikada nije sudjelovalo u programu financijskog obrazovanja, njihov način raspolaganja novcem pokazuje iznenađujuću razinu odgovornosti. Iz učeničkih odgovora jasno je vidljivo da su svjesni svog odnosa prema novcu.

Kredit, kamata, inflacija – što to znači?

Na pitanja o poznavanju pojmova kao što su kredit, kamata, inflacija, 76% učenika daje točne odgovore, što je izniman rezultat s obzirom na to da većina njih nikada nije pohađala neku edukaciju o financijama. Možemo pretpostaviti da su znanje stekli od obitelji, prijatelja ili drugih izvora. Odgovori na pitanja o razlikovanju želja i potreba pokazuju da ne znaju svi učenici precizno definirati te pojmove, ali kroz konkretne primjere pokazuju da razumiju njihovo značenje i razlike. Potrebe najčešće definiraju kao *“nešto što nam je potrebno u životu i bez čega ne bismo mogli živjeti”* ili kao *“hrana, odjeća, školovanje”*, a kada objašnjavaju što je to želja, navode da je to *“nešto što mi želimo imati, a bez čega zapravo možemo najnormalnije živjeti”* ili *“nešto što želimo, a možda i ne trebamo”*.

Djeca i novac – ozbiljan posao ili dječja igra?

Iako većina šestaše nije prošla edukaciju o financijskoj pismenosti u školi, njihov je odnos prema novcu i financijsko znanje na visokoj razini. Netko bi mogao pomisliti da trošenje ušteđevine na poklone, tenisice, odjeću, igru i zabavu nije razumno, no za dvanaestogodišnjake igra i zabava spadaju još u njihove potrebe te ne bi bilo realno očekivati da štede za kuću ili automobil.

Financijska pismenost u školi – dosadno? Razmislite ponovno!

Od prošle školske godine učenici naše škole imaju priliku pohađati izvannastavnu aktivnost Financijska pismenost. Ako ste mislili da su financije dosadne, razmislite ponovno! Na ovim satovima ne samo da se uči kako pametno raspolagati novcem, već se i natječe, igra i istražuje svijet financija na zabavan način.

Profesorica matematike Vesna Vujević vodi ovu aktivnost i podijelila je s nama svoja razmišljanja o važnosti učenja o financijama već u osnovnoj školi:

“Vrijeme u kojem živimo financijski je izazovno pa zahtijeva određene vještine i znanje koji su potrebni za donošenje ispravnih financijskih odluka. To je ono što pokušavamo steći usvajanjem osnovnih financijskih pojmova, poput razlike između želja i potreba, štednje i ulaganja, kredita, načina smanjenja troškova režija te planiranja kućnog budžeta. Uz uvođenje novih pojmova, povezujemo ih s konkretnim primjerima iz

svakodnevnog života. U tome nam pomažu osobni primjeri, a imamo i podršku brojnih udruga i agencija, poput Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga.”

Zanimalo nas je pohađaju li rado i s voljom učenici sate Financijske pismenosti. Profesorica nam je potvrdila da su polaznici ove izvannastavne aktivnosti izuzetno motivirani te da rado sudjeluju, iako ponekad moraju doći ranije ili ostati duže u školi. Navodi kako na satima Financijske pismenosti učenici imaju priliku upoznati nove pojmove, gledati kratke filmove na temu financija, diskutirati, rješavati kvizove i upitnike, igrati financijske igre i natjecati se s drugim školama koje se bave istim temama. Profesorica Vujević zaključuje: *“Smatram da s financijskim opismenjavanjem treba početi što ranije, čak i prije osnovne škole, jer će djeca koja ranije usvoje takva znanja i vještine biti uspješnija u ostvarivanju svojih planova u životu.”*

Mali financijski stručnjaci – iskustva iz prve ruke

Zanimali su nas i ti mladi financijski stručnjaci, učenici šestog razreda koji pohađaju izvannastavnu aktivnost Financijska pismenost. Zamolivši ih da s nama podijele svoje dojmove i iskustva vezane za usvajanje osnovnih financijskih znanja, oduševljeno su izražavali svoje pozitivne dojmove:

“Na financijskoj pismenosti naučila sam o raznim vrstama kredita, kartica, raspolaganju novcem i štednji. Uz zabavne i interaktivne sadržaje stekla sam puno novih znanja o novcu. Također sam naučila kako pametno štedjeti te kako razlikovati želje od potreba. Financijska pismenost moja je topla preporuka jer kroz nju možemo naučiti mnogo korisnih stvari koje će nam pomoći u budućnosti.” (Mia, 6.c)

“Na financijskoj pismenosti naučila sam kako pametno postupati s novcem, koje sve vrste kartica postoje te kako razlikovati želje i potrebe. Preporučujem ovu aktivnost jer na zanimljiv način možete naučiti puno o novcu, načinima štednje i pravilnom upravljanju financijama” (Franciska, 6.c)

“Na satima Financijske pismenosti učimo o kreditima, porezu, kamatama, različitim valutama, povijesti novca... Mislim da je to važno jer ćemo svi, kad odrastemo, morati upravljati novcem. Ako to naučimo ranije, bit će nam puno lakše. Ljudi nas neće moći lako prevariti ili pokrasti, a moći ćemo i zarađivati, primjerice, ulaganjem u dionice. Razlikovat ćemo želje od potreba te znati kako štedjeti. Upravljanje novcem mnogo je lakše kada si financijski pismen.” (Tonka, 6.c)

Što na kraju zaključiti?

Rezultati ankete i iskustva učenika pokazuju da su osnovnoškolci puno svjesniji važnosti novca nego što bismo možda očekivali. Iako mnogi nisu učili o financijama u okviru nekog obrazovnog programa, njihova sposobnost raspolaganja novcem, štednje i prepoznavanja financijskih pojmova iznenađujuće je visoka. To ne znači da poučavanje o financijama nije potrebno, baš naprotiv, ono im može pružiti još više znanja za donošenje odgovornih odluka u budućnosti.

Učenje o financijama od malih nogu ključ je za stvaranje generacija koje će znati pametno upravljati svojim novcem. Programi poput izvannastavne aktivnosti Financijska pismenost pokazuju da učenje o novcu ne mora biti dosadno, već može biti zabavno, korisno i iznimno važno za budući život. I sami učenici potvrđuju da Financijska pismenost nije nevažan školski predmet, već vještina za cijeli život!

Vita Boroš, 6. razred
Osnovna škola Brestje
Voditeljica: Andrijana Prlić Lovrić

Karlo Džepina-Bajić, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

ISKUSTVA UČENIKA IZ INOZEMSTVA

Oni su stranci, ali su i naši

„U početku mi je najteže bilo stvoriti nova prijateljstva jer još nisam toliko dobro znala jezik.“

„Sada smo u Hrvatskoj i moramo upoznati zemlju u kojoj živimo.“

Je li im bilo teško naučiti hrvatski jezik? Imaju li prijatelje u Hrvatskoj? Komuniciraju li sa svojim starim prijateljima? S kakvim se poteškoćama susreću? Što im je lijepo u Hrvatskoj? Odgovore na ta pitanja saznat ćemo od nekoliko učenika naše škole koji su se nedavno doselili u Hrvatsku. Maša je učenica šestoga razreda, a u Hrvatskoj je počela pohađati četvrti razred nakon što je došla iz Ukrajine. Također iz Ukrajine stigao je i Maks, koji isto polazi šesti razred i ovdje je drugu godinu, odnosno od početka petoga razreda. Filip je učenik sedmog razreda, a doselio se prije tri godine iz Makedonije.

„Početak je bio za mene jako težak.“

Najprije nam govore o prvim danima u hrvatskoj školi. Maša kaže: „U početku mi je najteže bilo stvoriti nova prijateljstva jer još nisam toliko dobro znala jezik i u razredu me nisu isprva prihvatili najbolje pa nisam imala s kim razgovarati. Jezik mi je u petom razredu predstavljao problem u povijesti i prirodi jer u tim je predmetima dosta novih i nejasnih riječi za mene. Problem mi je bio i to što roditelji ne znaju hrvatski pa s njima uvijek razgovaram na ukrajinskom ili ruskom.“

Maks otkriva da je u početku bio tužan i bilo mu je teško zato što su mu svi prijatelji bili u Ukrajini, a on je ovdje bio bez prijatelja, sam. No u razredu su ga brzo prihvatili i nije imao problema sa stvaranjem novih prijateljstava. Roditelji pohađaju online satove hrvatskog, ali kod kuće svejedno razgovaraju na ukrajinskom ili ruskom.

Filip priznaje: „Početak je bio za mene jako težak zato što sam otišao iz svog rodnog grada i napustio svoje dugogodišnje prijatelje. Bilo mi je teško prilagoditi se drugačijem načinu života, upoznati nove prijatelje, a najveći problem predstavljala mi je gramatika.“

Školska psihologinja upoznat će nas kako škola pomaže učenicima iz inozemstva: „Stranim učenicima država omogućuje učenje hrvatskog jezika, a mi kao škola imamo pripremnu nastavu i dopunsko učenje hrvatskoga jezika s profesoricom iz hrvatskog, koja učenicima pomaže ne samo s učenjem jezika već i sa svladavanjem gradiva. Mislim da je učenicima iz Ukrajine puno teže jer su morali otići zbog rata. Profesori razgovaraju s njima i pomažu im na razne načine kako bi se lakše i brže uklopili. Ja kao školska psihologinja razgovaram s učenicima i uvijek pokušam pomoći na koji bi se način najlakše sprijateljili s ostatkom razreda.“

„U Hrvatskoj me roditelji tjeraju da više učim i imam bolje ocjene“

Učenici su nam govorili i o razlikama u školovanju između njihove domovine i Hrvatske. Maša kaže da u Ukrajini postoje tri različite škole u koje se možeš upisati sa šest godina, a to su gimnazija, obična osnovna i licej. Ona je išla u gimnaziju, a to je škola u koju idu talentirani i pametni učenici. Maks dodaje da neke škole u Ukrajini imaju devet razreda, a neke jedanaest razreda, a nakon završetka škole može se upisati na koledž ili na univerzitet. Ocjene u Ukrajini idu do dvanaest, a ovdje su ocjene do pet. Ovdje je puno lakše dobiti ocjenu pet, a u Ukrajini vrlo malo učenika može zaslužiti ocjenu dvanaest, pa čak i jedanaest. Dodaje: „Prije nego sam se doselio u Hrvatsku bio sam nakon odlaska iz Ukrajine u školi u Poljskoj, ali razred u kojem sam ovdje najbolji mi je do sada. Jedino što me u Hrvatskoj roditelji tjeraju da više učim i imam bolje ocjene, a u Ukrajini nisam imao takav pritisak oko ocjena jer se polažu završni ispiti rezultati kojih utječu na daljnje školovanje.“ Filip komentira: „Škola u Makedoniji ima devet razreda i u prvi razred ide se sa šest godina. Meni su učenje i škola bili lakši u Makedoniji nego ovdje u Hrvatskoj. Tamo nisam trebao učiti padeže pa mi je gradivo bilo lakše. Nakon petog razreda dobije se predmetni profesor i razredi se miješaju. Nakon završetka osnovne škole bira se srednja škola u koju ćeš ići.“

„Često me pitaju o tome što se sada događa u Ukrajini.“

Većinu Hrvata zanimaju jezik i kultura koji strani državljani nose sa sobom pa sam istražila o pitanjima koje oni dobivaju kao inojezični učenici. Maša govori da je svima je zanimljivo to što je iz Ukrajine, ali i ne dobiva toliko pitanja o tome kakav je život i kultura Ukrajini jer to njezine prijatelje baš i ne zanima.“ Nasuprot tome, Maks ima drugačija iskustva: „Mojim je prijateljima zanimljivo to što sam iz Ukrajine i često me pitaju o tome što se sada događa u Ukrajini i Rusiji jer znaju da imam više točnih informacija o tome pa im je zanimljivo kad im ispričam svoju stranu gledanja na to. Njima se sviđaju takve teme pa često pričamo i što se događa općenito u svijetu, o politici i ratovima, ali me baš i ne pitaju puno u vezi s jezikom i kulturom.“ Filip dodaje: „Kada sam došao u novu školu, na početku nisu svi znali da sam iz Makedonije, a kada su saznali, stalno su me pitali da im nešto kažem na makedonskom ili da im nešto prevedem. Neki su me prijatelji i pitali mogu li se upisati da bi učili makedonski i je li jezik teško naučiti, no ipak najviše pitanja dobivao sam je li teško naučiti ćirilicu i mogu li ih ja naučiti to pismo.“

„Meni se sviđa Hrvatska i ima dosta lijepih gradova koje bih htio posjetiti.“

Svaka je država lijepa na svoji način pa sam svoje kolege pitala što im je najljepše u Hrvatskoj. Maša je rekla: „Od prvog dana kada sam došla u Hrvatsku sve mi svidjelo na prvi pogled. Kako mene tako i moje roditelje oduševila je prirodna ljepota Hrvatske pa smo zajedno bili na dosta mjesta u Primorskoj Hrvatskoj, na Brijunima, Plitvičkim jezerima i na Mljetu i jako mi se svidjelo pa bih htjela još mjesta posjetiti jer me zanima priroda u Hrvatskoj.“ I Maks je puno putovao: „Tata kaže da smo sada u Hrvatskoj i da moramo upoznati zemlju u kojoj živimo. Zato često putujemo, iskoristimo gotovo svaki vikend, a pogotovo praznike. Posjetio sam Split, Zadar, Dubrovnik, Rovinj, Pulu, Rijeku, Hvar, Krk, Cres, Plitvička jezera, a volio bih posjetiti još puno toga u Hrvatskoj jer mi se sviđa more i klima.“ Filip bi volio više putovati: „Meni se sviđa Hrvatska i ima dosta lijepih gradova koje bih htio posjetiti jednog dana.“

„Često se čujemo putem videopoziva ili se dopisujemo.“

Svi naši stranci ostavili su svoje prijatelje u rodnom gradu pa nas je zanimalo nedostaju li im, kako komuniciraju i o čemu razgovaraju. Maks je rekao: „Kada mi nedostaju prijatelji iz Ukrajine, često se čujemo putem videopoziva ili se dopisujemo o tome kako nam je bilo u školi i tako neke stvari između nas, a dosta i igramo videoigre online. Preko ljeta i za vrijeme zimskih praznika odlazim u Kijev i tome se veselim jer puno vremena provedem sa starim prijateljima.“ I Maša s prijateljima iz Ukrajine komunicira preko videopoziva ili preko poruka i u slobodno vrijeme pričaju što se sve događa u Ukrajini, a i također zajedno igraju videoigre. I Filip na sličan način komunicira s prijateljima, a veseli se kad s roditeljima ide u Makedoniju za vrijeme praznike pa se i nekoliko mjeseci druži s prijateljima.

Oni su stranci, ali su i naši. Došli su u Hrvatsku iz različitih razloga i svima je teško. Nije im bilo lako promijeniti čitav život, prilagoditi se novoj sredini, učiti novi jezik, steći nove prijatelje, školovati se na drugačiji način, polagati ispite na stranom jeziku... Usprkos tome svima se sviđa Hrvatska i zavoljeli su ju. Na nama je da im pomognemo te da im i naše prijateljstvo bude razlog zašto vole Hrvatsku.

Kijara Mijalkovska, 8. razred
Osnovna škola Augusta Harambašića
Voditeljica: Iverka Kraševac

Toma Turčić, 5. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

NEOBIČNA UMJETNOST

Pametna muha na pametnoj ploči

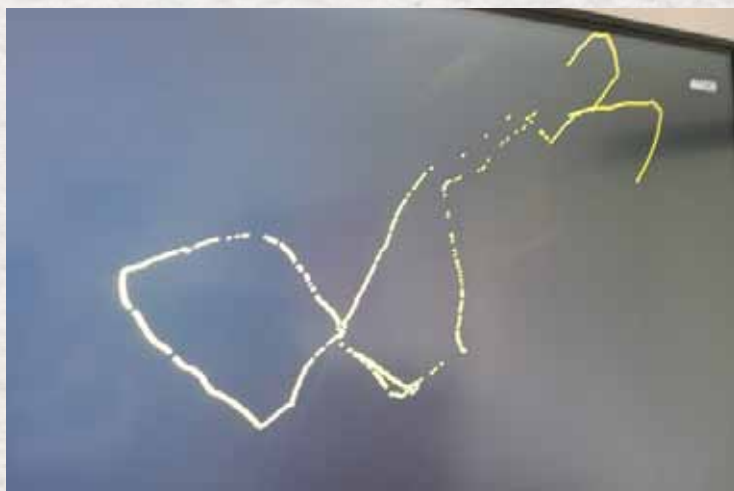
Jeste li znali da i muhe mogu biti izuzetno inteligentne i kreativne?

Slika 1 - remek-djelo leteće slikarice

Neki dan u Osnovnoj školi Vugrovec-Kašina imali smo priliku doživjeti nevjerojatnu situaciju. Naime, 28. 10. 2024. na satu Hrvatskog jezika u 6. a razredu pridružio nam se nadrealno zanimljiv i talentiran gost. Dok nam je učiteljica pokušavala objasniti zadatak, u razredu je započelo komešanje koje se pretvorilo u smijeh i ciku. Učiteljici ništa nije bilo jasno dok nas je pokušavala smiriti, ali čim se i sama okrenula prema pametnoj ploči isto je ostala zapanjena, prestala je objašnjavati i primila mobitel u ruke kako bi fotografirala ovu neobičnu situaciju, Naime, u našu učionicu uletjela je muha. Muha kao muha... Uletavaju svaki dan... Ne bi to bilo ništa neobično da se nije odlučila zadržati na našoj pametnoj ploči... Uletjela je kroz prozor, sletjela na ekran pametne ploče i tako je jedno vrijeme hodala po pametnoj ploči dok nije ušla u program za pisanje. Nakon što je par puta poskočila ostavila je točkasti trag.

Nakon nekog vremena, shvatila je kako hodajući po ploči može crtati i otkrila je kako mijenjati boju crta i brisati i tako je krenula crtati u žutoj boji.

Slika 2- Je li ovo znak beskonačnosti?

Crtala je ona žute linije sve dok nije promijenila liniju u crvenu boju. Bila je stvarno uporna i crtala je ona cijeli sat.

U jednom trenutku učinilo nam se da je skoro nacrtala oblik granica Hrvatske i samu sebe. Na kraju sata nastalo je pravo remek-djelo. Nismo znali da i muhe mogu biti likovno nadarene i sretni smo da je jedna muha-umjetnica odlučili podijeliti svoj talent s nama.

Dorijan Horvat, 6. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

Helena Strmić Jovanović, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

ZG VREĆICE

Plati koliko onečistiš

Svi znamo da Zagrepčani vole plavu boju... Već preko dvije godine svakodnevnica svakog Zagrepčanina postala je i jedna plava vrećica, odnosno ZG vrećica za miješani komunalni otpad. Koliko je zapravo taj projekt uspješan?

U gradu Zagrebu postoji veliki problem s razvrstavanjem otpada. Odlagalište na Jakuševcu je već odavno trebalo biti preseljeno. Dok se to ne riješi, nova vlast pokušava uvesti red na razne načine. Uskoro planiraju izgraditi preko sedamsto polupodzemnih spremnika po cijelome gradu, Grad financira postavljanje tipiziranih boksova za stambene zgrade, a već više od dvije godine, točnije od 1. 10. 2022. obavezna je upotreba plavih ZG vrećica. Na stranicama Čistoće piše da su ZG vrećice dio novog, pravednijeg i održivijeg modela prikupljanja miješanog komunalnog otpada u gradu u kojem svaki korisnik plaća samo za količinu otpada koju proizvede.

Jesu li ZG vrećice opravdale svoju svrhu?

Direktor Čistoće, Davor Vić krajem rujna 2024. godine izjavio je da su plave vrećice ispunile svoj cilj i da kvantitativni podaci o njihovoj prodaji to i potvrđuju: 40 milijuna vrećica prodano je u dvije godine. Ipak postoji i manji broj građana koji još uvijek nije prihvatio ovaj model pa su nakon potvrde ustavnosti počela i kažnjavanja neodgovornih građana. U kućama je lako utvrditi koristi li netko vrećice ili ne, dok je to u stambenim zgradama puno teže i nije pošteno kažnjavati kolektivno i tu dolazi do problema.

Kako mi stojimo s plavim vrećicama?

Mi smo napravili anketu s našim učenicima i učiteljima OŠ Vugrovec-Kašina da vidimo je li ta mjera uspješna iz njihove perspektive. Našu anketu ispunilo je 60 ispitanika.

Od 60 ispitanika 93,3 posto koristi ZG vrećice. Četvrtina ispitanika koristi kombinirane veličine vrećica, dok jedna trećina koristi one najmanje od 10 litara, a trećina one od 20. Pola ispitanika nije briga za izgled ZG vrećica, odnosno svejedno im je kako će izgledati. Što se tiče količine vrećica koje iskoriste u jednom tjednu, pola ispitanika koristi samo jednu vrećicu tjedno što ukazuje na to da se količina miješanog otpada sigurno smanjila u tim kućanstvima. Dvije trećine ispitanika priznaje da ima manje miješanog otpada, a jednoj trećini je podjednaka količina. Tri četvrtine ispitanika reciklira više otkad su uvedene ZG vrećice. 80 posto ljudi navodi da je razlog što recikliraju više taj što im je stalo do okoliša, a 12 posto to čini radi izbjegavanja kazni. Pola ispitanika misli da su ZG vrećice dobra ideja, a pola misli da nisu. Mišljenja o projektu su podijeljena. 25 posto ispitanika je ocijenilo ZG vrećice ocjenom 5, a čak 20 posto su ZG vrećice ocijenili nulom. Na pitanje kako bi oni riješili problem otpada u Zagrebu bilo je dosta zanimljivih odgovora. Neki ispitanici bi uveli veće kazne. Jedan je duhovito odgovorio: „Kad dođem na vlast, vidjet ćete!“. Drugi ispitanici predlažu sortirne centre i napredne tehnologije, poput spalionice u Beču ili energane. Neki su naveli da je problem i u rijetkom odvozu otpada pa bi ga povećali na 3 puta tjedno. Još neki od prijedloga su: podzemni spremnici uz sustav kružne ekonomije, uvođenje nagrade za pravilno odvajanje umjesto kazni za nepravilno. Zanimljiv je i sljedeći komentar: „Ne znam, ali ove vrećice su preskupe i sve mi se čini da završe na istom mjestu gdje i plastika i papir. A ako ćemo ekološki, kako su ZG vreće ekološke kad su plastične? Znači po tome ne odvajamo plastiku od ostalog komunalnog otpada. Imamo kante i zašto ne bismo stavljali komunalni otpad u njih pa ne bi bilo plastike. Nabili su cijenu tim vrećicama, a i dalje ne radimo odvajanje kad su i one plastične.“

Što kaže struka?

Za mišljenje o uspješnosti ovoga projekta pitali smo i Hrvoja Dokozu, bivšeg zamjenika ministra zaštite okoliša i prirode. Na početku nam je rekao da smatra da je projekt kao projekt inicijalno trebao infrastrukturu kako bi se mogla vršiti kontrola korištenja vrećica s obzirom na to da vrećice uvode fiksni i varijabilni dio naplate, a samim time i mogućnost da se plaća manje za one koji odvajaju te da bi oni koji odvajaju otpad bili nagrađeni. Ideja je da se unutar vrećica može stavljati praktički sve. To znači da oni koji ne žele odvajati plaćaju na neki način kasniju uslugu sortirnica koje bi to odvojile za njih i zato

oni plaćaju više, međutim zakonska regulativa vezana uz kažnjavanje višestambenih objekata ne dozvoljava kažnjavanje bez utvrđivanje točnog krivca koji je skrivio, to jest koji je bacio vrećicu mimo propisa. Samim tim kažnjavanje nije moguće i ovaj sustav praktički je ostao bez mogućnosti penalizacije. Nešto malo se kažnjavalo za otvaranje vrećica i pronalaženje nekakve dokumentacije unutar vrećice. Ono što bi bilo dobro rješenje su podzemni i polupodzemni kontejneri gdje je mogućnost identifikacije prilikom ubacivanja vrećica moguća, to jest postoje kartice koje su podijeljene u većem dijelu Donjeg i Gornjeg grada pa je tu situacija puno bolja i samim time su tu vrećice napravile određeni uspjeh. Što se tiče samih vrećica, ne smijemo biti posebno negativni jer se postotak odvajanja otpada jako podigao. Uvođenje vrećica nije potpuni uspjeh zbog nedostataka infrastrukture, no ipak su učinile određeni pomak.

Vrijedi li to sve?

Situacija u gradu s otpadom daleko je od idealne. Svakodnevno možemo svjedočiti velikom broju nepropisnog odlaganja i mnogim ilegalnim deponijima. ZG vrećice zasigurno nisu riješile problem u Gradu, ali ako su barem malo potaknule građane da više recikliraju, ne možemo reći niti da su potpuni promašaj.

Mateo Igrec, 6. razred
Osnovna škola Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

Zlata Stanivuk, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

IZLOŽBA STARIH RAČUNALA U ŠKOLI

Retro je in

Učenik Leon Samarin intervjuirao je Tomislava Talana, predstavnika Udruge Retro info, povodom 40. obljetnice Tetrisa. Tomislav je održao izložbu za Dan škole i donio razna retro računala i konzole na kojima su učenici mogli igrati videoigre. Računala su spojena na starije verzije televizora kako bi se u potpunosti prenio duh vremena. Učitelj informatike Goran Mučnjak poziva Udrugu Retro info već drugu godinu zaredom i nadamo se da će ova zabavna, obrazovna te posječena postava postati tradicionalna u našoj školi.

Leon: Dobar dan, želio bih Vas intervjuirati za školski časopis „Slap“. Možete li se predstaviti za naše čitatelje?

Tomislav: Dobar dan, zovem se Tomislav Talan i predstavnik sam Udruge Retro info. To je jedina udruga u Hrvatskoj koja se bavi skupljanjem starih računala, kalkulatora, videoigara i sličnih naprava.

Leon: Kako ste se odlučili uopće baviti skupljanjem starih računala?

Tomislav: Jednostavno se time bavim još otkada sam bio „klinac“. Davnih osamdesetih godina počeo sam se time baviti i cijeli svoj život sam u računalima i to mi je veliki hobi. Znači, skupljam stare kalkulatore, imamo čak i Muzej digitrona u Bujama, imamo još jedan muzej u Rijeci, a u Zagrebu nemamo, ali zato rado prezentiram u školama. Trend je retro, znači ljudi skupljaju svašta, stare automobile, bicikle, računala i videoigrice. Trend je pokušati očuvati sve to skupa od zaborava i prezentirati, naravno.

Leon: Kažete da se još od djetinjstva bavite skupljanjem računala. Koje vam je najstarije računalo koje imate?

Tomislav: Eh, pa sad ovisi što ćemo reći da je računalo. Znači, ako su neka mehanička računala, ta mehanička računala mogu biti iz dvadesetih godina prošlog stoljeća, pa onda nekakva elektronička računala, a ako ćemo reći da je kompjutor računalo, to je onda negdje otprilike 1977. – 1978. godine. To su prvi kompjutori, tj. računala.

Leon: Je li vam to računalo bilo prvo?

Tomislav: Moje prvo računalo bilo je Sinclairovo, to je mali kućni kompjutor ZX81 i kupio sam ga 1982. ili 1983.

Leon: Koje vam je najskuplje računalo koje imate?

Tomislav: To je relativno jer ne bih točno znao koje je najskuplje, ali uglavnom ima ih nekoliko. To su rijetka domaća računala koja su se radila u 80-im godinama u Hrvatskoj, koja su recimo vrijedna nekoliko tisuća eura po komadu, a isto tako ima nekih stranih računala koja isto vrijede otprilike toliko. Znači, to je otprilike to. Nemamo onakav Apple 1 koji košta pola milijuna.

Leon: Izlažete li i donosite li ta računala po cijeloj Hrvatskoj ili samo u Zagrebu?

Tomislav: Sad u sklopu ovog projekta, točnije STEM projekta Retro bit, idemo po cijeloj Hrvatskoj jer je to tako u projektu predviđeno, da to populariziramo kao STEM znanost po osnovnim, srednjim školama i po fakultetima.

Leon: Idete li i na rođendanske zabave?

Tomislav: Zanimljivo. Hajde, recimo da, nisu rođendanske zabave, ali su nekakvi poslovni domjenci, skupovi i takve slične stvari, a možemo i iznajmiti opremu. Ako netko baš hoće za rođendan, nije uopće problem, iznajmit ćemo nekoliko uređaja.

Leon: Jeste li imali priliku sudjelovati na nekim velikim i poznatim događajima poput Info-gamera?

Tomislav: Mi smo na Infogameru od prve godine, točnije od prve do zadnje. Mi imamo naš prostor koji se zove RetroGamer, tamo imamo te naše uređaje, nešto je izloženo, nešto je pod debelim staklom,

nešto je ovako na raspolaganju da se može igrati. Obično imamo turnir u Tetrisu koji je jako posjećen i jako zanimljiv, tu čak dajemo i neke nagrade, tako da posjećujemo sve te skupove. Zadnji skup na kojemu smo sudjelovali je Sferakon.

Leon: Mnogi ljudi koriste vaša računala. Što radite kada se računalo pokvari? Odnosite li računala na servis ili ih popravljate sami?

Tomislav: Imamo čovjeka koji je dobar elektroničar, bivši glavni inženjer razvoja Dokinga koji se razumije u to i ako nešto „krepa“, on će to u 90 % slučajeva popraviti, a imamo dovoljno uređaja da možemo dijelove vaditi i stavljati. Tu se stvara dosta veliki problem, a pogotovo s monitorima. Teško je pronaći neke dijelove. To je jednostavno tako, kada nešto „crkne“, nema više tu spasa. Ali eto, pokušavamo se čuvati kako god možemo.

Leon: Je li vam se ikad dogodilo da netko razbije iznajmljeno računalo zbog ljutnje?

Tomislav: Ne znam zašto bi se netko naljutio. Nema se zašto naljutiti, dobro, hajde, može se strgati joystick, recimo. To se i nama znalo dogoditi, to se zna dogoditi kad se igraš s time, dogodi se da nešto strgaš. Bio bi preskup hobi razbijati takve stvari.

Leon: Koje je Vama najdraže računalo za koristiti?

Tomislav: Najdraži mi je Sinclair ZX Spectrum jer je to moj drugi kompjutor. Prvi kompjutor je bio ZX81 koji je jako skroman, znači nema nikakve tipke, nego ima različite senzorske tipke, ima malo memorije. Poslije je došao Spectrum, 1984. godine, kada sam ga nabavio. To mi je bilo odlično jer je imao grafiku, boju, glazbu, puno više memorije i na kraju sam ga sam programirao.

Leon: Koja Vam je najdraža igrica?

Tomislav: Ima ih mnogo. To može biti Tetris, Dr. Mario, običan Super Mario, neke igrice sa Spectruma kao Manic Miner. Ovisi na kojoj platformi su i kakve su, teško je za izdvojiti. Svakako tu spadaju Wolfenstein 3D, Duke i Dune. Nove igrice baš i ne igram, ipak sam retro.

Leon: Za kraj, biste li mogli nešto reći o 40. obljetnici Tetrisa?

Tomislav: Da, 1984. je napravljen Tetris, ali zanimljivo je da tek nekoliko godina kasnije postaje komercijaliziran. Znači, Pajintov ga je napravio na nekom ruskom računalu i praktički nitko nije znao za to. Kada su zapadnjaci saznali za to, onda počinje cijela priča kako su se borili oko tog Tetrisa. Postavljalo se pitanje tko ima pravo za Tetrisom, je li to Nintendo, je li Atari ili ipak netko treći. Tetris je zapravo postao poznat kada ga je „brendirao“ Nintendo i kada su ga stavili na Game Boy. Bez obzira čija je igrica, ona je bila veliki dio mog djetinjstva, a tu je i u mojoj sadašnjosti. Izložena računala i igre su most između prošlosti i sadašnjosti. Svaki predmet čuva neku svoju priču i nema ništa ljepše nego podijeliti to s drugima.

Leon: Hvala Vam na lijepom razgovoru!

Tomislav: Nema na čemu. Danas ćemo biti na televiziji pa pogledajte i poslušajte više o našem radu na HRT-u 1 u emisiji „Godina igre“.

Tomislav Talan i Leon Samarin na izložbi.

Leon Samarin i Luka Šoić igraju Tetris.

Leon Samarin, 6. razred
Osnovna škola Dobriše Cesarića
Voditeljica: Kristina Kvakan Radaš

KNJIGE SKUPLJAJU PRAŠINU, A EKRANI NAŠU PAŽNJU

Kako digitalno doba oblikuje čitalačke navike učenika

U svijetu gdje TikTok diktira trendove, a informacije dolaze u sažetim formatima od 15 sekundi, postavlja se pitanje: ima li knjiga još uvijek svoje mjesto u životima mladih? Je li čitanje postalo dio prošlosti ili se samo prilagođava novim vremenima?

Nekada su knjige bile nezaobilazan dio svakodnevice – izvor znanja, bijeg u svijet mašte, prijatelji u dugim noćima. Danas su pred njima snažni konkurenti: mobiteli, društvene mreže, videoigre i filmovi. Jesu li mladi doista zaboravili na čitanje?

Kako bismo dobili jasniju sliku, provela sam anketu među učenicima viših razreda osnovne škole na reprezentativnom uzorku od 294 učenika na razini Hrvatske. O toj temi razgovarala sam i s knjižničarkom Anom Marijom Malbašić iz knjižnice Vladimira Nazora u Zagrebu, koja već desetljećima promatra kako se navike čitatelja mijenjaju.

Rezultati ankete donose nevjerojatne podatke, ali pokazuju i opći smjer interesa novih generacija. Dok s jedne strane mladi sve manje posežu za knjigama, s druge strane žude za sadržajem koji ih zabavlja, opušta i povezuje s njihovim svijetom. Možda problem nije u knjizi, već u načinu na koji je predstavljamo.

Čitanje – navika ili obaveza?

Ana Marija Malbašić, knjižničarka s gotovo tri desetljeća iskustva, svakodnevno svjedoči ovom ras-koraku.

„Kad mladi dođu u knjižnicu, pokušavam im pokazati da knjige nisu samo zadatak, nego mogu biti avantura, bijeg i inspiracija. No, ako su im knjige nametnute, bez izbora i konteksta, zašto bi uopće željeli čitati?”

Izvor: Ana Marija Malbašić

Istraživanje potvrđuje njezine riječi: 54% učenika priznaje da ne čita knjige ili to čini samo jednom do dvaput godišnje. To ukazuje na to da čak više od polovice učenika ne ispunjava ni propisanu školsku obavezu – odnosno uopće ne pročitaju ni lektiru.

Suprotno tome, 81% ispitanih smatra da je čitanje ključno za njihov uspjeh u budućnosti. Oni znaju da je čitanje važno, ali ga ne prakticiraju. Zašto?

Misliš li da je čitanje korisno za budućnost i razvoj karijere? Ako da, zašto?

294 odgovora

„Problem nije u čitanju. Problem je u knjigama koje biramo“, kaže Malbašić.

Mladi biraju priče koje ih zabavljaju, uvlače, izazivaju emocije. Ne bježe oni od čitanja – bježe od dosadnih knjiga. Kada čitaju, najčešće biraju fantastiku, žanr koji je dodatno popularizirao *Harry Potter*. Učenici žele čitati, ali knjige koje odgovaraju njihovim interesima i tempu.

Istraživanje koje sam provela pokazalo je da je jedan od glavnih razloga percepcija čitanja. Kada sam pitala učenike što ih odbija od čitanja, odgovori su bili jasni:

„Dosadne knjige koje ne mogu povezati sa svojim životom.“
“Nema slobode izbora.”
“Zadaci nakon čitanja uništavaju užitek.”

Ovi citati jasno pokazuju da za mnoge učenike čitanje nije osobni izbor, već zadatak koji moraju ispuniti.

Zašto učenici (ne) vole čitati?

Konkurencija je snažna – u borbi za pažnju, knjige teško mogu pobijediti brzi, vizualni sadržaj koji nude ekrani.

Kada ih se pita zašto ne čitaju, učenici najčešće odgovaraju: “Nemam vremena.” No, realnost pokazuje da to nije istina – vremena imaju za beskonačne serije, dopisivanja i sate provedene na društvenim mrežama. Problem nije u nedostatku vremena, već u tome što knjiga nije dovoljno brza, dovoljno atraktivna ili prilagođena njihovim interesima.

Društvene mreže nude trenutnu nagradu – smijeh, uzbuđenje, informacije u sekundi. Knjiga traži strpljenje.

Unatoč tehnološkim promjenama, knjižničari i dalje nastoje promovirati knjige kao izvor znanja i zabave, potičući mlade da istražuju širi književni opus izvan školskih lektira. Knjige su, kako ističe Malbašić, neizostavan dio kulturne baštine i ključ za obrazovanje.

Na pitanje kako doživljavaju čitanje, trećina otvoreno kaže da ne voli čitati, dok polovica smatra da je čitanje u redu, ali radije bira druge aktivnosti.

Kako bi opisala/o svoj stav prema čitanju?

294 odgovora

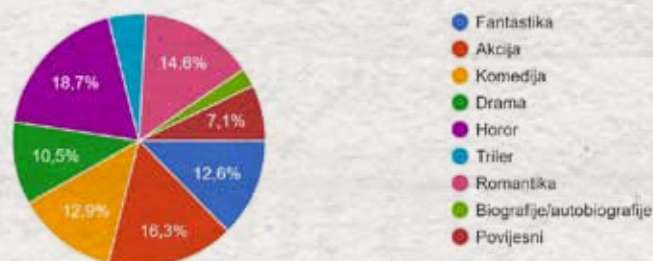

Najveći poraz knjige kao izvora zabavnog sadržaja možemo uočiti u odgovorima na pitanje što bi izabrali kad bi trebali izabrati između knjige i filma, na što je samo 1,4% učenika izjavilo da bi izabralo knjigu.

Što učenici žele čitati?

Ako većina ne voli knjige koje im se nameću u školi, što ih onda privlači? Prema anketi, najpopularniji žanrovi među mladima su nešto drugačiji od žanrova koji se uobičajeno nalaze u knjigama lektire.

Koja vrsta knjiga te posebno privlači?
294 odgovora

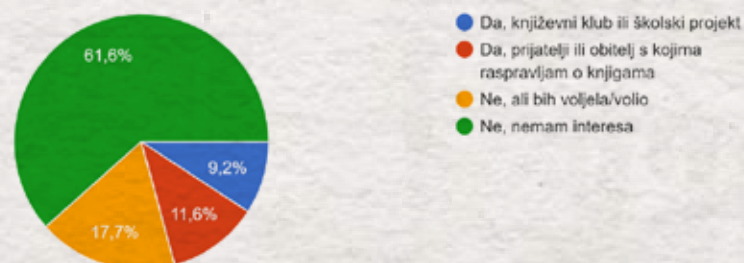
Ovi podaci otkrivaju da učenici traže uzbudljive, emotivne i zabavne priče.

Knjižničarka Ana Marija Malbašić iz prve ruke vidi kako se mijenja odnos mladih prema knjigama. Ističe da se učenici najčešće žale da su im lektire zastarjele ili dosadne, dok sami biraju naslove iz žanrova poput horora, akcije i fantastike.

Mogu li društvene mreže spasiti knjige?

Osim po knjizi poražavajućih rezultata, istraživanje je nametnulo i dozu neočekivanog optimizma. Među "nečitateljima" krije se budućnost književnosti koju su oni spontano otkrili kao mogući smjer. Ukupno 17% ispitanih učenika navelo je da bi voljeli biti uključeni u aktivnosti koje potiču čitanje. Ne samo kao pasivni promatrači, nego kao sudionici. Žele razgovarati o knjigama, slušati preporuke prijatelja, biti dio književnih klubova i birati priče koje ih intrigiraju.

Jesi li uključena/uključen u neku aktivnost koja potiče čitanje?
294 odgovora

To znači da ipak značajan dio mladih želi pronaći put do knjige, samo im nedostaje okruženje u kojem će čitanje biti privlačno. Potreban je novi pristup.

Što bi se dogodilo kad bismo knjige predstavili kao izazov, a ne kao obavezu? Kad bismo učenicima dali slobodu da sami biraju priče koje ih zanimaju?

Ili odabrali još neobičniji smjer, kad bismo društvene mreže percipirali kao jedan od mogućih alata

za popularizaciju čitanja, a ne isključivo kao glavnog neprijatelja knjige?

Jedan od dosad uspješnih primjera za motiviranje mladih na čitanje je korištenje modernih platformi koje već privlače njihovu pozornost, poput *BookToka* na *TikToku*.

Ova zajednica, koja se temelji na kreativnim i zabavnim videozapisima, omogućuje korisnicima da preporučuju knjige, dijele čitateljske doživljaje i povezuju se s drugim ljubiteljima književnosti. Kroz dinamičan pristup, *BookTok* omogućuje mladima da otkriju knjige koje odgovaraju njihovim interesima, a društvena povezanost i zabavni sadržaj čine čitanje privlačnijim. Tako čitanje postaje uzbudljivo, a na taj način društvene mreže mogu biti pretvorene u kanal za obnovu ljubavi prema knjigama i stvaranje zajednice čitatelja.

Što kažu učenici?

Njih 28% smatra da bi im zanimljivije knjige potaknule želju za čitanjem. Više od polovice učenika smatra da školski program ima dovoljnu količinu lektira. Problem nije u tome da im se čitanje ne nudi kroz školski program, već u tome da učenici žele više slobode u odabiru knjige.

Optimističan podatak je i da mladi neovisno o svojim izborima alternativnih sadržaja, ipak prepoznaju knjigu kao alat za razvoj osnovnih životnih vještina.

Kad razmišljaš o budućnosti, misliš li da će ti navika čitanja pomoći u životu?

294 odgovora

Može li se ljubav prema knjigama vratiti?

Hoće li nova generacija ponovno otkriti čaroliju čitanja? Ovisi o tome koliko će knjige biti prilagođene njihovom načinu života. Jedno je sigurno – strast za pričama i dalje postoji, samo je treba usmjeriti prema pisanoj riječi.

Knjiga ne može pobijediti *TikTok* u brzini, ali može ponuditi nešto što nijedna društvena mreža ne može: dubinu, refleksiju i trajno znanje. Pitanje je samo - hoćemo li mladima dati šansu da je ponovno otkriju?

Petar Delić, 1.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Lucija Blažek, 8. razred
Osnovna škola Stenjevec
Voditeljica: Ida Petran

Tibor Babić, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrani

za državnu smotru

SAMOSTALNI

novinarski radovi

učenika osnovnih škola

Kijara Mijalkovska

OŠ Augusta Harambašića
Oni su stranci, ali su i naši
Voditeljica: Iverka Kraševac

Anet Ravlić

OŠ Petra Zrinskog
Prvi i zadnji dan života nosi se svila
Voditeljica: Julija Vejić

Lucija Blažek

OŠ Stenjevec
Važnost čitanja ili kako digitalno doba oblikuje čitalačke navike
Voditeljica: Ida Petran

Mateo Igrc

OŠ Vugrovec-Kašina
Plati koliko onečistiš
Voditeljica: Dijana Požgaj

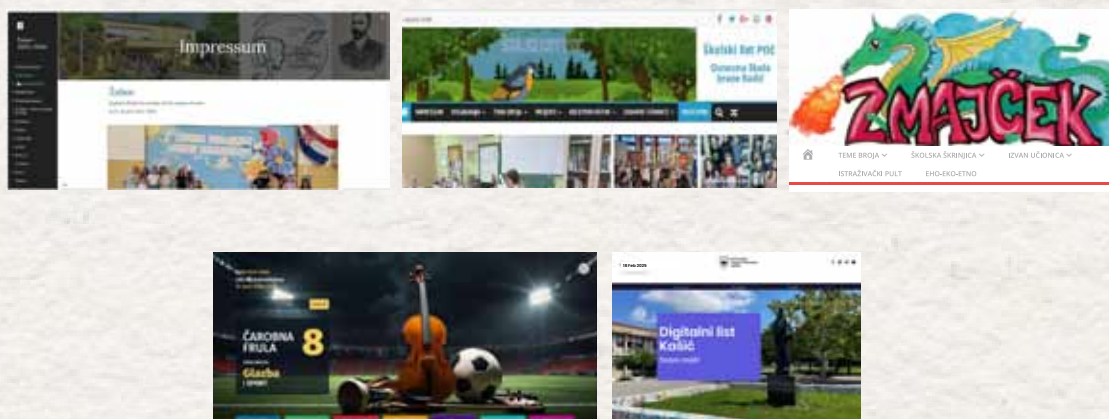
Dorijan Horvat

OŠ Vugrovec-Kašina
Pametna muha na pametnoj ploči
Voditeljica: Dijana Požgaj

TISKANI ŠKOLSKI LISTOVI

DIGITALNI ŠKOLSKI LISTOVI

Predloženi

za državnu smotru

Školski listovi

učenika osnovnih škola

TISKANI ŠKOLSKI LISTOVI

GUSTAV

OŠ Antuna Gustava Matoša
Urednice: Mia Karlovčan i Carmen Bronzan
Voditeljica: Marita Batinović

SLAP

OŠ Dobriše Cesarića
Urednici: Bruna Vlahović i Borna Čulig
Voditeljica: Martina Hainešek

MIHIĆ

OŠ Antuna Mihanovića
Urednica: Jana Tušek
Voditeljica: Vanja Jurilj

MEŠTRI

OŠ Ivana Meštrovića
Urednica: Sofia Božičević
Voditeljica: Natalija Stajić

NAŠ TOMISLAV

OŠ kralja Tomislava
Urednik: Vili Kero
Voditeljica: Iva Erak

LOJZEK

OŠ Alojzija Stepinca
Urednici: Vigo Baranović i Leonarda Cerovac
Voditelj: Ivan Vekić

MAŠTA I SVAŠTA

OŠ Grigora Viteza
Urednica: Lucija Turković
Voditeljica: Kristina Elez

DIGITALNI ŠKOLSKI LISTOVI

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST ČAROBNA FRULA

OŠ Jure Kaštelana
<http://carobna-frula.com/>
Urednica: Lara Miloš
Voditeljica: Sanja Miloloža

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST PTIĆ

OŠ braće Radić
<https://www.braceradic.com.hr/>
Urednica: Marija Jajčević
Voditelj: Vedran Jež

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST ZMAJČEK

OŠ Vugrovec-Kašina
<http://os-kasina-zmaj.com.hr/>
Urednici: Lukas Šebek i Petra Klarić
Voditeljica: Dijana Požgaj

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST KAŠIĆ

OŠ Bartola Kašića
<https://kasicnovinari.wixsite.com/novinarska-skupina>
Urednici: Nikola Hugh Jokić i Toma Plavetić
Voditeljica: Sara Srećec

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST ŽUBOR

OŠ Vjenceslava Novaka
<https://sites.google.com/view/ubor-2324?usp=sharing>
Urednici: Dora Juras i Ema Plećaš
Voditeljica: Marija Gelo

Mila Lauš, 8.d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrani

za državnu smotru

Školski listovi

učenika osnovnih škola

SLAP

OŠ Dobriše Cesarića

Urednici: Bruna Vlahović i Borna Čulig

Voditeljica: Martina Hainešek

NAŠ TOMISLAV

OŠ kralja Tomislava

Urednik: Vili Kero

Voditeljica: Iva Erak

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST ČAROBNA FRULA

OŠ Jure Kaštelana

<http://carobna-frula.com/>

Urednica: Lara Miloš

Voditeljica: Sanja Miloloža

Mihael Matak, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

radijske emisije i radioigre

RADIJSKE EMISIJE

U MREŽI MREŽA

Autori: Ema Rašić, Emma Dedić
OŠ Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Ana Brčić Bauer

ONO BITNO

Autori: Klara Majetić, Lucija Luketa
OŠ Rudeš
Voditeljica: Mirjana Jukić

KAO HARRY POTTER

Autori: Doris Radić, Lucija Čalić
OŠ Rudeš
Voditeljica Irena Ploh

ZATVORI USTA I RECI – POKLANJANJE OCJENA

Autori: Ena Andrek, Ani Vrkić
OŠ Bartola Kašića
Voditeljica: Marina Zlatarić

ŠKOLSKI INTERMEZZO

Autori: Noa Verner, Vida Ilijević
OŠ Horvati
Voditeljica: Linda Šimunović-Nakić

DOME, SLATKI DOME

Autori: Petra Šiško, Ema Kukić
OŠ Alojzija Stepinca
Voditeljica: Lidija Jadrešić

MALI BIBLIOFILI

Autori: Dominik Vučičković, Patrik Šmalcelj
OŠ Ivana Meštrovića
Voditeljica: Jelena Čeko

HALO, HALO, OVDJE RADIO AGM

Autori: Mila Lauš, Mia Tepić
OŠ Antuna Gustava Matoša
Voditeljica: Monika Haraminčić

EMILIE I NIKŠA

Autori: Paola Asžić-Kapitanović, Marijeta Aljinović
OŠ Remete
Voditelj: Frane Visković

AKTUALNOSTI

Autori: Rahela Obrovac Franić, Luka Brkljačić
OŠ Tituša Brezovačkog
Voditeljica: Katarina Đeno

U POTRAZI ZA IZGUBLJENIM PRIČAMA – INTERVJU SA ZDENKOM BAŠIĆEM

Autori: Tara Nuić, Paola Vukić
OŠ Stenjevec
Voditeljica: Ida Petran

UMJETNA INTELIGENCIJA JE DIO NAS

Autori: Zara Capan, Lota Horvat
OŠ Cvjetno naselje
Voditelj: Marin Kolić

SRCEM ZA ZAJEDNICU

Autori: Petra Klarić, Julija FORKO
OŠ Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Dijana Požgaj

ZOO-VEM SE

Autori: Juraj Petir, Dorian Horvat
OŠ Vugrovec-Kašina
Voditeljica: Marina Sertić

EKO RELAKSACIJA

Autori: Rita Pavlović, Klara Šušković-Jakopac
OŠ Vjenceslava Novaka
Voditeljica: Marija Gelo

HEIDI

Autori: Emili Belko, Korana Antić
OŠ Ive Andrića
Voditeljica: Melita Antunović

TRENUTAK ZA NOBELOVCA

Autori: Petra Žarak, Mia Antunović
OŠ Ive Andrića
Voditeljica: Stanislava Bakić

KRIK

Autori: Ana Bilić, Vita Vidaković
OŠ braće Radić
Voditeljica: Ivana Bilić

U ŠKOLI RADI...

Autori: Antea Križanović, Matea Markić
OŠ Iver
Voditeljica: Vlatka Sabolović

POLJE MILOSRĐA

Autori: Mia Živković, Lucija Saračević
OŠ Retkovec
Voditeljica: Antea Poljak

UVOD U GELOTELOGIJU

Autori: Ema Kozina, Franka Đerek
OŠ Sesvete
Voditelj: Boris Bakarić

Predložene

za državnu smotru

radijske emisije i radioigre

U MREŽI MREŽA

Autori: Ema Rašić, Emma Dedić
OŠ Marije Jurić Zagorke
Voditeljica: Ana Brčić Bauer

KRIK

Autori: Ana Bilić, Vita Vidaković
OŠ braće Radić
Voditeljica: Ivana Bilić

ZATVORI USTA I RECI – POKLANJANJE OCJENA

Autori: Ena Andrek, Ani Vrkić
OŠ Bartola Kašića
Voditeljica: Marina Zlatarić

Julia Čičak, 2. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrane

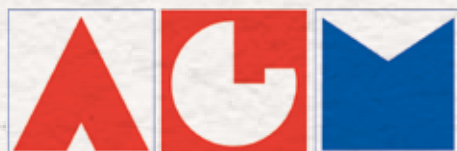
za državnu smotru

radijske emisije i radioigre

KRIK

Autori: Ana Bilić, Vita Vidaković
OŠ braće Radić
Voditeljica: Ivana Bilić

ŽUPANIJSKO POVJERENSTVO ZA PRIPREMU I PROVEDBU SMOTRE UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA GRADA ZAGREBA – LIDRANO 2025.

OSNOVNA ŠKOLA ANTUNA GUSTAVA MATOŠA
ALEJA ANTUNA AUGUSTINČIĆA 12
ZAGREB

PREDSJEDNIK POVJERENSTVA

Antonio Jurčev, ravnatelj
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

TAJNICA POVJERENSTVA

Ivana Rožić, stručna suradnica knjižničarka
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

ČLANOVI POVJERENSTVA

Marija Đerek, prof. hrvatskog jezika
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Monika Haraminčić, prof. hrvatskog jezika
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Marijan Šimeg, novinar,
Školske novine

Sanja Pilić, književnica

Ksenija Rožman, dramska pedagoginja,
Centar mladih "Ribnjak"

Anita Zlomislić, ravnateljica
Hrvatskog školskog muzeja

Valentina Kabić-Bratuša, ravnateljica
Osnovne škole Stenjevec

Tomislav Milek, ravnatelj
Osnovne škole Lovre pl. Matačića

Tomislav Filić, ravnatelj
Osnovne škole Augusta Harambašića

Nada Šimić, ravnateljica
Osnovne škole Trnjanska

Tomislav Narančić, ravnatelj
Osnovna škola Sesvetski Kraljevec

Marijana Maričić, ravnateljica
Osnovne škole Gustava Krkleca

Mirjana Jermol, ravnateljica
Osnovne škole Petra Zrinskog

Dijana Kopčić, ravnateljica
Osnovne škole Bartola Kašića

PROSUDBENA POVJERENSTVA ZA ŽUPANIJSKU RAZINU SMOTRE - LiDraNo 2025. ZA UČENIKE OSNOVNIH ŠKOLA

LITERARNO STVARALAŠTVO

Sanja Pilić – književnica
Zoran Pongrašić – književnik
Silvija Šesto – književnica

NOVINARSKO STVARALAŠTVO SAMOSTALNI NOVINARSKI RADOVI

Marijan Šimeg – novinar
Irena Košar – novinarka
Branka Primorac – novinarka
Anita Končar – novinarka

ŠKOLSKI LISTOVI

Marijan Šimeg – novinar
Irena Košar – novinarka
Branka Primorac – novinarka
Anita Končar – novinarka

RADIJSKO STVARALAŠTVO

Irena Plejić Premec – novinarka
Višnja Biti – novinarka
Sandra Maričić – novinarka

DRAMSKO-SCENSKO STVARALAŠTVO

POJEDINAČNI NASTUPI

Ksenija Rožman – dramska pedagoginja
Vladimir Krušić – kazališni redatelj i dramski pedagog
Petra Težak – akademska glumica

SKUPNI NASTUPI

Ksenija Rožman – dramska pedagoginja
Vladimir Krušić – kazališni redatelj i dramski pedagog
Ema Šunde – glumica
Lucija Klarić – dramaturginja

Marta Gonan, 3.L
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

PRIRODOSLOVNA ŠKOLA

Vladimira Preloga

Literarni radovi

učenika srednjih škola

Karikatura

Čuo sam šefa kako se dere iz svog ureda. Pokušao sam sakriti svoje gađenje čim sam ga pogledao. Držao je noge na stolu, ulastene crvene cipele ispod kojih je bio zalijepljen opušak cigarete. Uzeo je kroasan koji je bio tik do njegovih cipela i nešto je mrmrljao. Zagrizao ga, a ja sam slušao kako žvače i guta to lisnato tijesto. Brkovi su mu bili masni i meni je najednom pozlilo. Obuzeo me neki osjećaj nemoći. Što ja, pobogu, radim na ovakvome mjestu s ovakvim prizorom, bilo mi je mučno gledati njegov život, možda zato sve ovo i radi. Nisam se više zamario time što mi je imao za reći jer vjerojatno ni nije imao išta za reći. Stvarno mi je muka od njegovih grimasa, to je karikatura koja mi se smije svaki dan, to je noćna mora, grč koji me plaća. Okrenuo sam se i produžio hodnikom. Nisam ga više čuo, u mojoj je glavi nastao muk.

Dok sam hodao do svoje radne sobe, čuo sam kolege kako viču. Osjećam njihove prljave ruke na ramenima. Žuti kažiprsti od svih cigareta koje popuše, bijeli neoprani jezici i zgužvane košulje. Nisam ih slušao, već produžio dalje. Poput miša okružen sam štakorima koji se raspadaju jednako kao i ja.

U radnoj sobi kolege su sjeli oko mene, gurali me i smijali se. Dignuo sam glavu i dočekale su me njihove nasmiješene face. Malo po malo taj je smijeh prešao u apsolutno urlanje. Od svake njihove riječi stvarao mi se sve veći grč u trbuhu. Zamišljao sam njihove žene. Jesu li normalne osobe ili su se također pretvorile u velike masne ostatke čovjeka?

Cijelu su sobu napunili svojim emocijama te nije bilo mjesta za mene, gurao sam se samo da jedan udah, jedan treptaj bude autonomno moj.

Primio sam olovku i u sobi je na tren nastala tišina koja je možda bila i odvratnija od buke. Čuo sam njihovo hroptavo disanje, disanje kroz usta i naprezanje svih mišića samo da dođu do zraka. Ruke su mi se tresle i znojile, papir se gužvao, a njihova lica bila su mi sve bliža.

Iz urlika je nastalo pravo vrištanje, napokon barem jedan iskren, prirodan zvuk. Gusta atmosfera napokon je napustila prostoriju, sve se razvodnilo i nitko se više nije ponašao kao štetočina. Sada su svi toliko vrištali da se sve pretvorilo u jednu simfoniju. Cijela je tvrtka napokon imala smisla i po prvi put bilo mi je lijepo biti na poslu. Svi su bili toliko užurbani u nadi da će pomoći. Svježa crvena boja ispunila je prazninu sivih zidova kojima smo bili toliko dugo okruženi. Smješkao sam se i rukovao sa svakim tko me pogledao.

Ostavio sam taj prizor, zgrabio svoju jaknu i otišao. Čak sam i na parkiralištu mogao čuti prestrašene djelatnike i hitnu kako prilazi zgradi. Naslonio sam se na svoj auto i razmišljao što bi sada trebao napraviti.

Danas mi je dan započeo bolje. Počeo sam se spremati za posao, stavio najkričaviju kravatu koju imam. Ušao sam u zgradu i svi su me začuđeno gledali. Nisam znao o čemu je riječ. Dva policajca gledali su me razrogačenih očiju. Bio sam u potpunosti zbunjen. Sjeli smo u malenu prostoriju, njih dvojica nasuprot meni. U zraku je kružila iscijeđena istina, jedna i natjerana. Nisam znao što žele od mene pa smo se neko vrijeme samo gledali. Činili su se pomalo nervoznima, ipak su mladi i neiskusni. Jedan je od njih trljao prstima svoje brkove dok me drugi izbjegavao pogledati u oči. U svakom njihovom pogledu pokušao sam naći svoju istinu.

Bio sam bespomoćan. Vlada u zraku, prazni prostori i sjene zidova tjerali su me da se još više zatvorim u sebe. Nisam ni tražio odgovore, sumnjao sam da zapravo postoje. U glavi su mi se nizale razne slike koje su se počele miješati s tamnim sjenama kojima sam bio okružen.

Nije mi više stalo do vremena, ne zanima me kako će sve ovo proći. Nisam više bio prisutan, možda nikada nisam ni bio. Možda je ovo malo vremena što sam proveo u neznanju jedino što sam dobio u ovome životu.

Nisam dobio puno prilika za pričanje, bila je velika zbrka oko cijele stvari. Znao sam da će ovo biti bitno i da trebam pažljivo slušati svaku riječ kako bi se istina napokon ukazala.

Ubojstvo, hladnokrvno, svjedoci, samoobrana, ubojica, oružje, igra slučajeva...

To su bile riječi koje su prolazile prostorijom, koje su se igrale sa mnom i mojom budućnosti. Govorili su sve tako olako. Imao sam osjećaj da će mi pozliti. Nisam mogao slušati sve te opise samog sebe. Opisivali su nekog koga ja osobno ne poznajem. Razmišljao sam o tome što će biti kada moja majka vidi novine sa mojom slikom na njima, kad moj šef sazna...

Mia Škvorc, 4. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Marta Lazić

Anamarija Dobrić, 3. g
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

(Ne)očekivano

Mnogo je vremena prošlo otkako si pored mene koračala stazama ispunjenima crvenim, otpalim lišćem. Godišnja su se doba izmijenila, brojevi na kalendaru udebljali, no ne mogu potvrditi jesu li godine otrgnule mladost s tvoga lica. Zaboravljam tvoje konture, boju tvog glasa, miris tvoje kose, no vidim te u svemu što mi išta znači i svakomu tko prođe ulicama kojima su prolazile te oči boje safira. Kada bi nam život bio sunčan, njima bi donosila osunčanu pučinu, a sivim danima olujno nebo koje paraju munje. Sjećam se kako sam pogledom u njih ronio do dna oceana i drhtao plešući na kiši uz zvukove grmljavine. Pamtim te ruke koje bi me podizale i nemilosrdno bacile na stijene tvojih hirova oblikovane vjetrom propalih nada, i kad se noćima, kao u paukovu mrežu, neizbježno uhvatim u neobjašnjivu ideju tebe, zapitam se jesi li mi svjesno pružila jednu ruku, a drugom prekrila oči da ne vidim kako me vodiš u propast. I kada bih te u ponoru bez dna zvanim tvojim imenom konačno cijelu osvijetlio, jesi li namjerno ugasila vatru ostavljajući me u vječnom crnilu? Pričala si mi o sebi mrtvim jezicima i pisala izgubljenim pismima, tajne tvoga srca slušao bih svirane neskladnim notama. Svoje si čini bacala instinktivno, po prirodi nedokučivo. I znaj, stajao sam nasred dvorane zrcala promatrajući desetine svojih odraza tražeći istinu, no svaki je imao djelić tebe, i svi su me obmanjivali kako me uistinu voliš, ali nije to bila ljubav. Bili smo više nalik dvama istim polovima magneta koji ispituju granice međusobne privlačnosti pa se razdvoje čim se nađu bliže nego im je dopušteno.

Za mene, bila si enigma koja shvaća jedino tragove urezane u vječite metafore i laskave stihove koje ti pisah u nadi da ćeš progovoriti eksplicitnom bujicom riječi i oderati zidove zagonetnosti koje čuvaš, svjesna kako ih kanim preskočiti u ekstazi spoznaje da se iza njih krije tvoj nedorečivi um. I dovoljno sam noći probdio, i dana uzalud potrošio, da znam, da savršeno dobro znam kako ne postoji ključ tvojih odaja niti mjesta za mene u njima, no ako ove riječi, posute trunom smrvljenog komada srca, koje bez tebe na mukama jedva kuca, otopljenog u kapi suze i vosku svijeće izgorjele da ti pokažem što si mi značila, ubacim ispod slojeva hladne zemlje gdje si već nekolicinu rođendana, Božića i beznačajnih dana za koje se vrijedi živjeti, hoćeš li mi javiti razumiješ li i na onom svijetu prenesena značenja i kičene opise od kojih mi krvare prsti kako bi ovaj papir dobio boju koju ti je tijelo davno izgubilo? Hoćeš li mi u sto pedeset tisuća krležijanskih rečenica objasniti sve što si osjećala kročeći ovim pustim poljem života dok gomile na tebe viču jer si drugačija, jer si podigla obrambene kule i oko njih iskopala jarak zaustavljajući ih od prodora u veličanstveni svijet tvojih neurona i sinapsi? Hoćeš li priznati tko i što sam ti ja, koliko komada teksta imam u tvojoj predstavi, obasjava li me reflektor tvoje pažnje ili samo sjedim u publici, kao tada, gledajući kako dijelovi scenografije padaju parajući ti kostim dok šminka sa suzama klizi s lica, a gledatelji napuštaju kazalište? Do završnice sam u prvom redu, a kad recitiraš posljednje riječi i nakloniš se, u naručje se, umjesto meni, bacaš smrti, vođena nekim nadnaravnim prkosom, baš kao kad mi prkoseći nisi pružila ruku preko svojih bedema i utočište u svome srcu. Sada u toj ruci drži ovo pismo i dođi ispred nevidljivog zida koji graniči naša dva svijeta da se gledajući pitamo zašto nismo preskakali konstrukcije dok su bile čvrste i utemeljene. Sada to više nećemo moći, jer ti više nisi čvrsta i utemeljena, a ja sam oduvijek takav, zato mi otkrij koje si karte odigrala kako bi me namamila da godinama neprekidno trčim za vizijom tebe nošenom u bolje sutra koje nikada nije došlo i vodim neprestane bitke za carstvo koje si napustila na vrhuncu moći. Tvoji su vojnici umorni, odlaze kućama, a ja ti kao general i dalje čuvam leđa, nadajući se kako ćeš se okrenuti i vidjeti rane koje isijavaju boli, istom poput one kad se zastor spustio nad tvoju pozornicu, kojima ne dopuštam da se izliječe, nošen nadanjima kako ćeš mi, kad se jednog dana nađemo na istom mjestu, odagnati teret ratničkog mača i izliječiti žuljeve od utiskivanja slova tvog imena, nikad spomenutog u istoj rečenici s mojim. Ako ti na rajskom nebu noge ikada umori bježanje od surove stvarnosti, sjedni i čekaj me, jer ću na isto mjesto sjesti iscrpljen hajkom na utješnu iluziju tebe i verziju sebe koja te pod svaku cijenu želi održati živom. Ali, čemu, čemu trud, kad me, loveći zaborav, (ne)očekivano, više sile neminovno dovedu ispred tvoga stana? Svaki put pozvonim iz navike, nadajući se kako ćeš ipak otvoriti i grleći me tješiti da je sve samo san.

No, nema te.

I kad zacijele modrice od neumornog lupanja na tvoja zaključana vrata, kad plamen utone u san od bdijenja nad uvijek nepročitanim pismima, kad od kazališta ostane samo prah, moji prsti neće moći zaustaviti prelijevanje tinte kad pokušam staviti točku, jer ću ti uvijek imati još nešto za reći, a ti više nikada nećeš biti tu.

Gabrijela Čunčić, 2. razred
Prva gimnazija Zagreb
Voditeljica: Maja Buza Romić

Avangarda

Eh avangardo

Kad bi stvarno znala nešto za stvarno
ne bi bilo straha; ni boli
jer bi znala kako se voli
ne bi bila vulgarna; ni teška
niti bi itko mislio da si greška.

Znali bi da tvoj
krik
i stvarnosti glasan
urlik
budi nešto važno
kao i svaki stil snažno: pravi izazov tradiciji.

No ne odolijevamo tvojoj ambiciji
stvaraš
novu stvarnost i tako
pomičeš realnost
srce si umjetnosti: jezgra moćnosti.

Lorena Jurišić, 4. razred
Škola za cestovni promet
Voditeljica: Lea Car

Danas je vrijeme na mene sjelo i nije htjelo da se makne

Od tada je postalo sve teže, unatoč svom
smanjivanju
ono me steže

Grizao sam mu koljeno mladenačko,
čupao bradu staračku
probadao oko dječje
ali ništa nije pomoglo, a ja više nisam
mogao
Kako udisati život i tući se s vremenom u
isto vrijeme?
nisam znao

Jednom je vrijeme na mene sjelo i nije
htjelo da se makne
pa sam naučio živjeti ležečki
gledajući stopala ljudi oko sebe.

Lota Jurilj, 4. razred
XVIII. gimnazija
Voditelj: Zoran Ferić

Sestrica

(inspirirano pjesničkom zbirkom
"Preobraženja" A. B. Šimića)

Lutajući noćas,
Negdje između jave i sna
I Afrike pod ovim zvijezdama,
Ponovno sam ugledala
Svoju sestru

Više nikad nije bila živa.

No njezine su me raskolačene oči
Promatrale u užasu,
A njezina tanašna ramena,
Premlada i prekrhka,
Slomljena
Pod stijegom ove teške sudbine

Njezine ručice,
Sitne i premršave,
Posegnule za skutom moga kaputa
Po posljednji put
Nasta muk.

Niti moja usta niti vaši rječnici
Nisu imali više što prozboriti

Samo mi se duša,
U posljednjem krik u očaju,
Odlomila od tijela

Bože,
Ima li dovoljno
Tebe u meni
Da razabirem po sudbini
Nedužne djece?
Moj je ručak osuda i biljeg
U mojoj utrobi
I na mome srcu,
Koji se ne sapire

Kako ja osjećam mučninu
Uživajući obilje i blagodati
Stola svoje svakodnevce,
A moja je sestra umrla gladna.

Dora Tomić Babić, 4. razred
XVI. gimnazija
Voditeljica: Jasna Koščak

Cvijeće u rebrima

Tip-top-tip-top

Kapljice kiše tiho padaju dok plešu svoj posljednji ples. Rano ljetno jutro. Vlažni i vrući zrak guši prostor malene sobe. Bijeli zidovi okružuju bolnički krevet na kojemu umorna majka u naručju nježno drži novorođeno dijete. Prve zrake sunca sramežljivo obasjavaju sobu. Iznenada zrake se preobraze u zlatnog labuda koji u kljunu nosi... Sjemenku?

Prilazi djetetu i svoj kljun zari mu u rebra.

Visak.

Plać.

Poput sunca, u rebrima sjaji sjemenka.

Gu-gu-gu-gu

Na grani smokve mlada grlica ponosno gugutanjem najavljuje jutro. Malena djevojčica širom otvara svoje krupne oči i promatra sobu obasjanu blagom svjetlosti proljetnog sunca. Zrake sunca miluju je po rumenim obrazima dok joj u ušima plešu melodije cvrkuta ptica. Veliki osmijeh na njezinu licu. U njenoj mašti zrake sunca plešu s vjetrom, drvećem, cvijećem i tim neobičnim pticama koje ju bude svako jutro. Slatkasti okusi proljeća ispune njena usta, njenu dušu, i ona slobodno lebdi u svojim mislima daleko od ovozemaljskog i stvarnog.

U krhkim rebrima djeteta prve klice počinju rasti.

Hi-hi-ha-ha

Djevojčičino hihotanje ispuni tihu sobu. Ručicama oslikava bijeli zid raznim bojama. Skladno plešu pokreti i boje.

U njenim rebrima raste šareno cvijeće.

Iznenada djevojčica zastane. Na licu smiješak, usne raširene od uha do uha. Odlazi. Vraća se. Ponosno vodi majku za ruku. No, krv napusti majčino lice kada ugleda zid. Uputi ljutiti pogled djevojčici s čijeg lica sporo blijedi osmijeh. Šareni planeti i zvijezde koje je djevojčica naslikala majci su samo prljave mrlje na zidu. Majka prstom pokaže na zid i tim prstom prekori djevojčicu.

U rebrima šareno cvijeće izgubi boju.

Tik-tak-tik-tak

Školski sat kuca poput mladog srca. Još pet minuta. Dvije minute. Jedna minuta. Trideset sekundi. Školsko zvono označava kraj sata. Učenici užurbano spremaju školske knjige. Njihov žamor odzvanja učionicama i hodnicima. Kraj još jednog školskog dana. Boje, dječje pjesmice, igre sada su zamijenili brojevi, testovi i ispitivanja, zadaće i učenje. Svijet koji je prije bio mirisan i šaren, sada je blijed i bez mirisa.

Sivi oblaci zaklanjaju sunce. Kasna jesen obojala je grad u sivo. Djevojčica, sad već djevojka, vraća se kući sivim i hladnim ulicama.

Cvijeće u njenim rebrima davno je uvenulo.

Odjednom nešto privuče njezinu pozornost. Svjetlost sunca miluje joj obraze. Niz blijedi obraz poteknu tople suze. Stigavši kući, suprotno svojoj navici, djevojka uzme papir i sjedne za stol. U njenoj duši rijeka je neizrečenih riječi. I ta rijeka izlije se na papir... I teče i teče.

U njenim rebrima zasvijetle zlatni cvjetovi.

Tip-top-tip-top

Kapljice kiše glasno padaju dok plešu svoj prvi ples.

Bol. Djevojka je papir bacila u smeće. Odustala je.

Ležim na livadi, a krevet mi je meka trava. Bol – kao da milijun mrava grize svaki dio mog tijela. U ušima mi poput slatkog nektara odzvanja cvrkut ptica. Grlice. Ptice njena djetinjstva. U ustima mi se miješaju okusi hladnog metala i slatkog meda. Zrak je hladan i oštar. Svaki udah sve je bolniji i bolniji. Odbačena čekam svoj kraj.

Svjetlost.

Prema meni leti zlatni labud. Svoj kljun prisloni na moju glavu. Bol nestane.

Sada sam samo duh njene kreativnosti i svih njenih želja. Uvijek sam uz nju. U njenim snovima, u glazbi koju sluša, u svakom kutku njezine duše.

Čekam dan kad će cvijeće u njenim rebrima ponovo rasti.

Adriana Nikolić Kramžar, 4. razred
Gimnazija Lucijana Vranjanina
Voditeljica: Ivana Domitran Horvat

Ines Pavičić, 3. c
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Danas više nema romantike; slušaju se cajke i trap, a vrhunac veze je bezvezni snap

Danas više nema romantike. Možda postoji još samo ponegdje, kao zadnji primjerak svoje vrste u nekom rezervatu. Za nju znamo samo iz knjiga koje smo prisiljeni pročitati za lektiru ili iz starih filmova koji su danas totalno *cringe*. Pogled više nema dublje značenje, a riječi se ne biraju pažljivo kao haljine pred prvi bal. Danas je ljubav samo još jedan filter na Snapchatu, a najromantičniji trenutak u vezi je kad vam oboma iscuri baterija na mobitelu pa, iz nužde, morate razgovarati. A takvu romantiku ne želite.

Današnja je takozvana ljubav brza kao *snap*, briše se u 24 sata, nestaje joj trag. Danas je tako lako *zavoljeti* i isto tako lako prestati voljeti. Vrijeme kad su se pisala duga romantična pisma ili ljubavne pjesme sada je zamijenjeno bump playlistama i rečenicom: „Pusti mi ovu stvar, to je hit u klubu... *Dok mi tvoje gole slike iskaču, sve bi da ti dadnem pa da budem tvoj Pikachu...*“ Važno je da razvaljuje, *slama* i drži atmosferu. Pjesme piše umjetna inteligencija, što se pokazalo boljim rješenjem od ljudske inteligencije. A *targetirana* skupina komadi su kojima ne trebaju kavaliri nego sponzori i zabava. Današnjom ljubavi vlada gotovo isti zakon kao Instagram profilom: ako nije dovoljno dobro za storyje, onda nije vrijedno truda.

Na početku je možda uzbudljivo. Stigne njegova slatka poruka koja te doslovno obori s nogu i tako započinje vaše *chatanje*. Ali ubrzo uslijedi razočaranje. Razgovori postaju sve plići i prazniji pa se ni ne sjećaš jesi li ga pitala za najdražu boju. Uostalom, to nije ni bitno jer upravo gledaš *snap* u kojem kratikama i emotikonima predlaže da odete korak dalje, da postanete „ozbiljna stvar“.

I svi su u žurbi, sve jure. Trud i strpljivost, tako potrebni za ljubav, izumrli su kao kasete na kojima je generacija mogla tate slušala *Krivo je more...* Kako i ne bi kad se cijeli svijet vrti oko toga da je bolje biti viđen na društvenim mrežama nego u stvarnom životu u kojem slijedi neizbježno razočaranje kao nakon pristigle narudžbe s Temua jer slika ne odgovara stvarnosti. Gdje su nestali fini dečki koji poštuju tuđe osjećaje, nose cvijeće na spoj, otvaraju vrata uz kavalirski: *Nakon Vas...*? Nestaju brže od snijega u Zagrebu. Ili su tako rijetki, poput krijesnica ili periski čiji nestanak izaziva strah i tugu. Sve je na klik, na *quick*, na *snap*, instant, brzo, lako, odmah, sad. Nema čekanja, udvaranja, nema nježnosti, truda.

Što smo to, zapravo, postali? Ljubav nestaje prije nego što je doista počela.

U začetku ide svome završetku.

Evo i slučajne rime – za trap... Šaljem ti je na snap.

Magdalena Vičević, 1. razred
XI. gimnazija
Voditeljica: Ivana Babić

Sara Roginić, 3. d
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Djetinjstvo

Kako pokopati svoje djetinjstvo?

Bih li ga trebala umotati u nešto? Da ga sačuvam od prokletstva vječne hladnoće?

Obukla bih svoje djetinjstvo u zelenu majičicu koju sam kao malena nosila kada sam jedva dosegala do kvake na kuhinjskim vratima. Obukla bih mu tu majičicu koju sam tako rado nosila, s čudovištem kao motivom koju su mi oblačili kada god su mogli, a i ja sam je jednako toliko voljela. Da se moje djetinjstvo čak i u smrti osjeti zbrinutim, obukla bih mu i male ružičaste čarapice i kapu s ušima. Obukla bih ga u sve ono što sam s tolikom ljubavlju kao malena nosila.

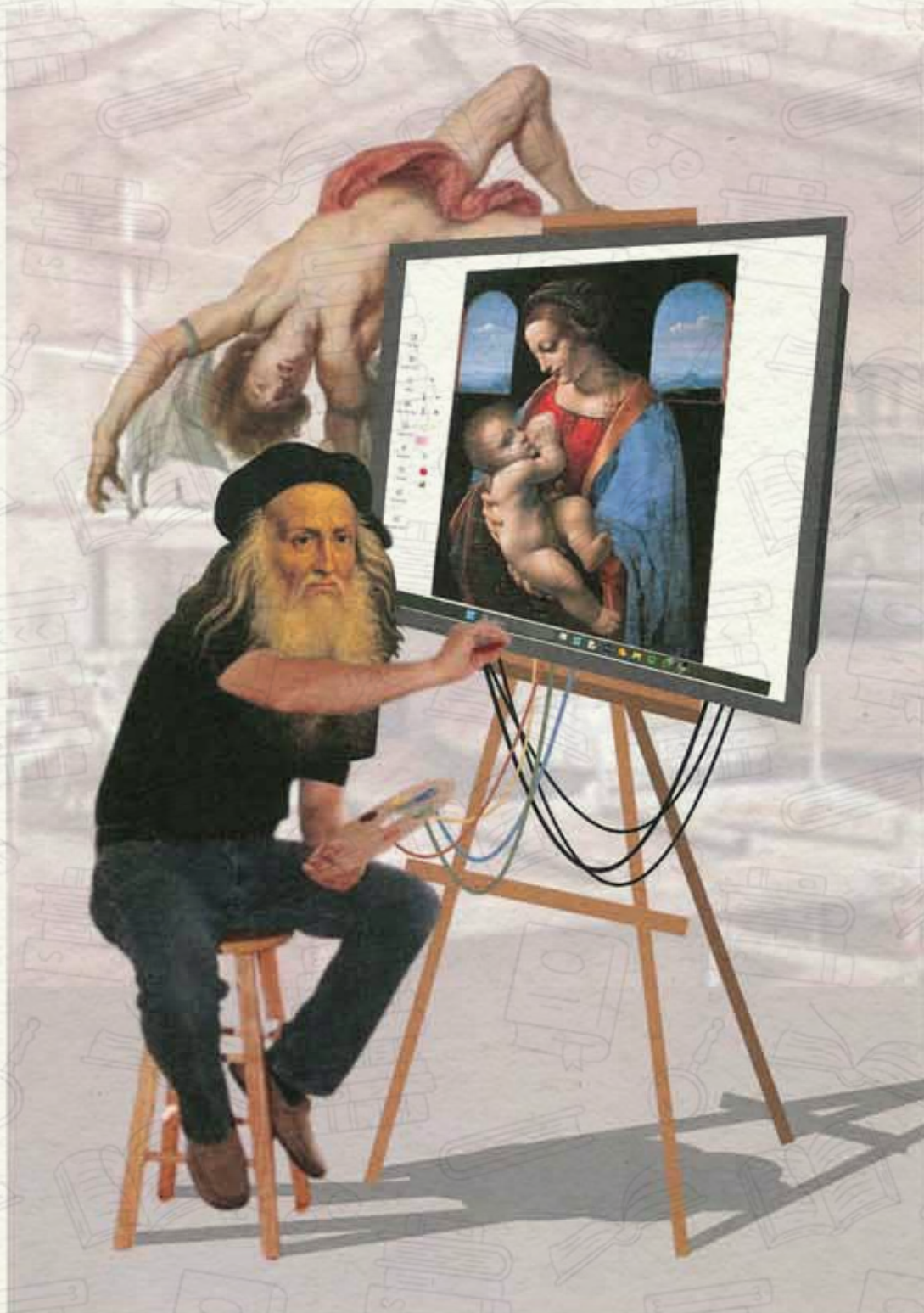
Da pokapam svoje djetinjstvo, kao glazbu odabrala bih jednu od onih starih kazeta koje su mi bile dane kao maloj koje sam voljela puštati iznova. Sada je nevažno koje su se priče nalazile na njima. Važan je samo broj namotavanja vrpce u kazeti i osjećaja koji su te priče donosile. Ili bih radije pustila Chopina ili Debussyja koje mi je majka uvijek puštala kako bi smirila mene, ali istovremeno i sebe. Bih li se time vratila u doba u kojemu soba odzvanja mrakom i laganim pjevušenjem moje majke? Bi li se time moje djetinjstvo opet osjetilo sigurno?

U eulogiji valjalo bi spomenuti i svaki izlet na koju su me vodili. Svaki put kada su se moji roditelji potrudili da meni nešto ostane zauvijek. Trebalo bi spomenuti i svaku kockicu koju su složili sa mnom, i svaku lutku čiji sam stan uredila sa sestrom. U tom posljednjem govoru trebalo bi natuknuti i svaku igračku kupljenu na kiosku kao nagradu za hrabrost. Ne bi se smjela zaboraviti niti jedna plišana životinja koja je godinama dijelila krevet sa mnom. Bilo bi bezosjećajno ne odati počast svemu tome.

I, prije no što se zauvijek oprostim s njime, primila bih ga u svoje naručje i još jednom pročitala priču za laku noć nadajući se da će barem jednom zamoliti da ne stanem, jer želi čuti što se dogodilo na kraju. Posegla bih za Alisom ili Petrom; već nekim izgubljenim djetetom koje nikada nije moralo odrasti, koje je bar u toj svojoj priči moglo zauvijek ostati neiskvareno. Gledala bih u to svoje djetinjstvo i promatrala bih kako mu se vjeđe sklapaju. Poljubila bih mu čelo, sada već hladno, za moje je djetinjstvo smrt odavno nastupila, i pustila ga da barem tu pronade svoj mir.

Dok pokapam svoje djetinjstvo, položila bih ga nježno u zemlju, tako mračnu i hladnu. Da ga zakopam i sakrijem, na njega bih bacala sva sjećanja koja su ostala ne prežaljena. I ne bih plakala. Proklinjala bih trenutak kada je moje djetinjstvo odlučilo žudjeti za onime što će ionako doći.

Eva Šošarić, 3. razred
Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti
Voditeljica: Marina-Irina Barešić

Tonka Kelava, 4. d
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Nisam svjesna

Vikni, piši, pjevaj, pleši, sviraj, plači, udari.

Ja ću prva.

- U trenucima kada moje oči gledaju u prazno, moje tijelo se ne miče, ali misli trče... I te misli neće imati ni brzinu, ni smjer, imat će samo silinu. Bez cilja lete i probadaju me. A ja šutim. Ali, zašto šutim ako imam toliko toga reći?! Želim reći – nešto mi nedostaje, nedostaju mi dijelovi mene. Sada zjape rupe.

- Ona mi nedostaje. Ona je sada zvijezda jer samo zvijezde mogu sijati tako jasno kao ona, kao njene oči i njen osmijeh. Padala je kiša toga dana. Cijeli taj tjedan padala je kiša, suze nebeske. Otišla je bez pravog pozdrava i bez pravog posljednjeg zagrljaja. Bila je prijateljica, mladog srca i zaljubljena, bila je sestra, bila je kći. Ostaju prazne riječi da se sve događa s razlogom, obećanja da je ona sada na boljem mjestu. Jedno vrijeme nisam vjerovala ni u što, osim da je sve strašna greška u ovom sustavu. Sada vjerujem da me čuje, da mi njen sjaj obasjava snove...

- Nedostaje mi ljubav. Svačija. Nedostaje mi osjećaj da sam im dovoljna, nedostaje mi zagrljaj, nedostaju mi riječi: „Sve će biti oke“. Prešuti te riječi kada nije sve u redu, nemoj mi govoriti da me voliš ako ne znaš što to znači. Ne laži mi. Nemoj se smijati kada ja plačem. Nemoj se mrštiti kada se ja smijem. Slomio me, a ja sam poricala da sam slomljena. Poricala sam da su sve te riječi laži, poricala da mu zapravo nije stalo. Stalo mu je do uveza, knjigu nije ni otvorio. A priča je divna. I priče se uvijek mogu promijeniti ako se nastave. On je trebao biti princ na bijelome konju, a došao je kao krvnik. Ja bih ubila, ja bih umrla za mnoge ljude, a on ne.

- Nedostaje mi povjerenja. Više neću vjerovati nikome, svi mi nešto uvjetuju. Uvjeravaju me da moje tijelo treba mijenjati, uvjeravaju me da moju narav treba mijenjati. Uvjeravaju me da nemam plave boje u očima, uvjeravaju me da su sve tonovi sive. Znaš li ti da me uvjeravaju da se udebljam, da me pitaju što jedem za doručak?! Znaš li da im ja dopustim da mi se uvuku u glavu i truju moje misli?!

- A meni je dosta. Želim pobjeći. Nema ne više. Želim trčati kao moje misli, želim vrisnuti, slomiti nešto, počupati svu kosu, a onda leći na pod i prepustiti se jecajima. Želim biti slobodna, a sve što oni mene govore je uvreda koja me zatvori i potopi. Govore mi da držim glavu nad vodom, ali već sam progutala vodu i valovi su me poklopili. U ovom trenutku ozbiljno razmišljam hoću li noćas izaći iz kuće i jednostavno otići. Biti negdje, gledati u zvijezde i oblake, vidjeti samo bijelu sobu svojih misli, a oni će me tražiti.

- Jednom kada pobjegnem, učinit ću to i drugi put. Jednom kada zarezem kožu, učinit ću to i drugi put. To je jedini razlog zašto to neću učiniti. Ali te misli sve češće kruže oko moje glave. Ako ne podlegnem želji da sve napustim, ako me netko ne spasi, napustiti ću ovaj život. Napustit ću ga sa šalicom čaja u ruci. I s otrovom u čaju. Ako moj život ostane prazan, ako se svi udalje, mogu i ja nestati. Ako me ubiju pokušaji da sve ispravim, onda ću skuhati jedan čaj, onaj čaj, polako ću ga popiti, gutljaj po gutljaj. I tako ću neprimjetno nestati.

- Jesam li ja uvijek kriva za sve? Da, ja sam problem. Da, trebala sam bolje napisati test. Da, ja nisam dobra kći. Da, ja sam trebala bolje paziti. Da, nisam trebala biti naivna. Ma okrivite me i za snijeg, preuzimam punu odgovornost!

Ne sviram svaki dan, meni je samo do zabave, ma, kakvu glazbu ja to slušam, ma, s kim se ja to družim..

- Neke se stvari jednostavno polome, polome se veze, obitelji i prijateljstva. Neki se zbog toga grizu, režu, pale, drogiraju. Pojedini krive sebe. Pojedini misle da nikada oni nisu problem. A pojedini preuzimaju krivicu i kada nije njihova. No, nekada, kasnije, u nekom će trenutku svi pasti na koljena. U trenutku se sve zaustavi i izgubi. Kad vani svijetle crvena i plava svjetla i čuju se sirene, više im neće biti svejedno. Kada se začuje glasan prasak i škripa kočnica, već je prekasno. Kada se okupe ljudi na cesti, a ne vidiš oko čega. I svjetla, i sirene, i buka. A gle, ondje netko leži. Netko ne diše. Srce ne kuca.

- Eto, dok sam ovdje, plakat ću i smijati se. Svi misle da sam puna veselja, da sam puna sebe, glasna. A ako vide svu ovu štetu iznutra, hoće li me odbaciti? Da vidim tko sam iznutra, možda bih se sebi zgadila. A tek da se nekome pokažem, ovakva slomljena. Hoće li me prigriliti i shvatiti? Ili će me istjerati i više nikada neće pogledati? Možda postanem tvrda. Možda empatija bude nešto čega ću imati sve manje.

A sada ti! Reci mi svoju bol, reci mi, da svi isplačemo suze kao ljudi od krvi i mesa koji jesmo.

Zora Mara Sikora, 2. razred
Gimnazija Sesvete
Voditeljica: Draženka Čutura

Moj najveći strah

Kad sam imala 7 godina
moj najveći strah bio je mrak
Strah od onoga što bi moglo ostati u
sjeni kada se ugasi ona stara, crvena
lampa koja je uvijek, kao heroj, gorjela
u kutu moje sobe.

Kad sam imala 12 godina
moj najveći strah bile su zmije
Osjećala sam se sigurnom u mraku
Ipak sam se i dalje bojala što bi
moglo ostati...

Kad sam imala 17 godina
moj najveći strah bio je izgubiti te.
Sa 17 godina
moj se najveći strah ostvario.
Je li Bog namjerno zažmorio sve dok se
dovoljno ne udaljiš?
Ili je samo zaspao, bez namjere.

Bog se već sigurno probudio,
ali ti i dalje nisi tu.

Kad me neko pita za moj najveći strah
Kažem zmije
Poželjevši da se mogu vratiti u vrijeme kada su one bile moj najveći...

Martina Lončar, 3. razred
XV. gimnazija
Voditeljica: Franka Kraševac

Ništa više

Po zemlji odzvanjaju koraci
Teški i zvonki
Ritam kucanja odjekuje
Srce jezgre otkucava zadnje minute života
Djeca koračaju
Djeca i roditelji
Svi kreću na posljednje hodočašće
Pitao sam ih zašto to čine
"Vadimo si kosti"
"Pripremamo se za posljednji sud"
"Zaboravila sam ponijeti cipele"
Reče jedna žena
Svi su bili bosi
Cipele joj nisu bile potrebne
Kolone ljudi
Nastavljaju do pupka
Kolone se granaju
I svatko daje dio sebe Zemlji
"Daj mamici ruku"
"Jesi sigurna da to trebamo učiniti"
"Vrijeme je"
Odgovorila je
Roditelji i sebi i djeci skidaju ruke
Obgrljeni samo toplinom prsa
Nastavljaju putom leda i blata
U daljini kanjon
Tutnji
Bubnja
Smrdi
Ispunjen praiskonskom juhom
Uranjaju u juhu
(Ne boje se ući u juhu)
"Oče naš, koji jesi..."
"Mama, bojim se"
"Volim te, tata"
Čuju se glasovi oko mene
Stojim odvojen od kolone
Juha se stapa sa svima
Pastiri dovode ovce
Stapaju se u jedno
Vidjeh deset tisuća ljudi
Vidjeh samo jaje što ostane
"Valjda je to to"

"Pratite me, ljudi"

"Čeka nas"
Čulo se
I tako stojim tamo
Sedam dana
Sve je ušlo u juhu
Jedino sam ja ostao
Još uvijek je otkucavalo
Ali tiše
Lakše
No znah da dolazi klimaks
Oko mene jest beživotno
Samo voda, zemlja i kamen ostanu
Jaje i dalje pluta
Čeka da svi uđu
Ušao sam
Ušao sam kao i svi drugi
I zaboravio sam sve
Samo sam vidio žilice
Koje su nas hranile
U jajetu
I nakon toga vidjeh
Ništa više

Maks Poturić, 2. razred
Klasična gimnazija
Voditeljica: Anđela Vukasović Korunda

Arkadija

Tamo negdje
nas je i dalje četvero.
Njoj za rođendan darujemo
svježe ruže, a ne aranžmane.
Tamo negdje njih se dvoje i
dalje vole.
Tamo su četiri para tenisica,
četiri šalice,
četiri stolice,
a samo jedna kuća.

Ivana Peh, 2. razred
Gimnazija Sesvete
Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Pokušaj baroknog plakanja

Budim se ja bijedan, slab idem u tminu
 Život nije vrijedan kad sinovi ginu.
 Budim se u suncu, idem pak u sjenu
 Uzalud bjeguncu, vraća se u trenu.
 Zašto utapam se u umoru tešku,
 Zašto pokapam se u vlastitu grešku?

Smisao ja tražim, Bože, molim te, daj
 Piće da utažim žeđ bolnu si za kraj.
 I onoga volim, tko smanji mi muku
 A tko sam da molim od slabijeg ruku?
 Zašto bezobrazno tugu ja ne prodam?
 Zašto kroz prolazno uspravno ne hodam?

A topline nema u studenoj riječi
 Ni vremena nijema što nevolje liječi.
 Jer kako će nešto izliječiti rane
 Kad iznimno vješto baš nikad ne stane?
 Zašto se ne divim, umoran tugujem
 Kad Bogu da živim život pun dugujem?

Sa mnom su drugovi, i oni se muče
 Suze su dugovi, oh, Bože, naš suče.
 I umor me bije, a suhe su suze
 Jer istinsko nije pak čuvstvo bez muze.
 I ugašeni plam iznova se pali
 Bože, reci, da znam, što drva kad fali?

Noa Merlin, 3. razred
 Gimnazija Lucijana Vranjanina
 Voditeljica: Dijana Pintarić

Pozornica svijeta

Izgurana iz majčine utrobe, iz ugone i sigurnosti
 Na daske života, gdje svaka puca pod težinom
 snova,
 Pod nemilošću reflektora koji otkrivaju sve slabosti i mane,
 Polako guram kroz godine, tražim svoje mjesto
 puna životne strasti.

U kući svjetlosti i mira iz koje dolazim
 Ostavljam bezbrižnost i tron svoga djetinjstva.
 Iz kuće u kojoj sam rasla u sreći,
 Puna nade, s istinom na usnama i mlađakom na
 dlanu,
 Krećem u potragu za istinom o svijetu i sebi,
 U potragu za svojom ulogom, pričom koju ispisu-
 jem živeći,
 Pričom koju živim i koja će jednom o meni pričati.

Svijet koji me okružuje satkan je od istina i laži,
 nadanja i snova, pogrešaka i uspjeha, radosti i
 boli.

Usput učim raspoznavati, ispravno odlučivati,
 Griješiti pa popravljati, voljeti i gubiti.
 U masi nepoznatih lica, sve je više onih dragih,
 prijatelja,
 Onih koji sa mnom kroče istim stazama, postavljaju svijetu ista pitanja,
 Pružaju mi ruku nakon padanja.
 Odmah se sve čini ljepše i lakše.

Ne znam hoću li ostaviti budućnosti išta veliko,
 Hoću li dobiti odgovore i hoće li moja mala uloga
 jednom postati velika.
 Ono čega sam sada svjesna jest da želim voljeti
 lik u ogledalu,
 Da želim da to lice nosi osmijeh i šalje ga dalje.
 Sve ostalo donijet će neko sutra, samo polako
 Jer na pozornici svijeta dobrodošao je svatko.

Kristina Likarić, 4. razred
 Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica
 s pravom javnosti
 Voditeljica: Donata Mikić

Povratak

Sve bi bilo bolje od ovog. I da je opet na ratištu, i da njegovu krv prlja prašina koju udiše, i barut kojeg u zraku ima više nego svjetlosti, i da sluša metke jedan za drugim, i psovke i povike... Sve bi opet bilo bolje nego da sluša, a ne čuje. Gleda oko sebe, ali osim ruševina i spaljene trave ne vidi ništa.

Bojišta su već odavno prazna, rat je završen i svaki se vojnik vraća svome, na nogama ili u sanduku. I on se vratio, ali kome i gdje kada ničega više nema? Gdje je njegova kuća? Zar ju je pri odlasku slučajno zataknuo u džep i onda izgubio u vihoru rata? Nije, jer je temelj njegova nekad toplog obiteljskog doma i dalje tu. I jedan zid. I nešto malo cigle. Nekad skromna kuća sada se u potpunosti stopila s razvalinama oko sebe. Pogled mu pade na križeve i humke zemlje ispred njih, a panika mu obuzme um. Gdje je njegova obitelj? Gdje mu je stara majka, gdje mu je sestra što je te zime napunila 12 godina? Gdje mu je pogrbljeni otac i čiji su to grobovi ispred kuće, kakvi su to križevi? *Miči to*, misli i čupa iz zemlje križ za križem. Izbroji ih točno tri i razmišlja: *kakve li slučajnosti, baš tri kao što je i njih bilo troje, troje vojnika poginulo je baš tu gdje je troje civila živjelo*. Vrišti i plače i moli jer mu je toliko žao tih vojnika koje je smrt uzela u svoje naručje. Možda je u pitanju vrućina, možda um izluđen od rata, možda puka nada, ali mu odmah u mislima zaigra ideja... Možda je njegova obitelj sklonište potražila kod dobrog susjeda, u kući ponešto udaljenoj od njegove vlastite. Odluči saznati i pođe teškim korakom i još težeg srca, noga pred nogu, suza za suzom... Hoda uz šljunkoviti put, nikad ucrtan na bilo kakvoj mapi, i gleda u pod jer ga je strah pogledati igdje drugdje jer ničeg više nema. I kada dođe pred susjedovu kuću, stane na njezin prag i zakuca. Otvara žena neka, s pregačom oko struka, i sjeća je se, ali ona se ne sjeća njega jer mu je kosa predugačka, brada preizrasla, oči preupale, a jad u njima prevelik. Povikuje žena nešto, ali on ju ne čuje, um mu neprestano bruji. Iza te žene koju zna pojavi se muškarac kojeg zna. Naviknut da uvijek mora biti spreman povući obarač, muškarac počne mahati puškom, a taj prizor ponovno probudi onaj isti užas... Kao da mu se muškarac izruguje, *nikad nećeš pobjeći s bojišta*, to mu poručuje. I on mahne rukom i krunicom što mu je bila obješena oko vrata, na što muškarac zastane i spusti pušku, a u očima mu zaigra prepoznavanje. Nešto veli ovoj svojoj, a ona uzdahne dramatično i ruke povali preko usta. I suze joj bljesnuše. I sve mu bi jasno.

Odmahnuo je glavom jedanput pa dvaput, pa je samo odmahivao i bacao glavu pa sebe s jedne na drugu stranu, a onda je pao na koljena. Muškarac mu pritrči da mu pomogne, ali on nije čekao pomoć, nego se sam posluži i iz ruku mu izvuče pušku, nanišani i potegne. Ispruži se po kućnom pragu i umre.

Lana Kerkez, 3. razred
Tehnička škola Ruđera Boškovića
Voditeljica: Ivana Koletić

Korina Kiršić, 3. c
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Prsti koji se savršeno uklapaju

Ponekad pomislim da su dlanovi napravljeni da traže par. Mislim na one jednostavne, svakodnevne trenutke kad trebaš nekoga tko zna kako držati stvari s tobom. Doslovno.

Zamisli ovo: dva dlana, s prstima koji se uklapaju, ne zato što moraju, nego zato što mogu. Kao ruke koje se slučajno dotaknu dok zajedno nose nešto teško ili prsti koji se isprepletu bez puno razmišljanja. Ne zbog savršena trenutka, nego zato što je to prirodno.

Tražim nekoga s kim mogu dijeliti takve trenutke. Nekoga tko bi mi rekao da premještam namještaj prečesto, ali bi svejedno pomogao gurati kauč. Nekoga tko bi znao držati kišobran dok ja pekam po torbi ili vozio dok ja tražim pravu pjesmu za vožnju bez riječi.

Ne samo velike geste, nego one male, gotovo neprimjetne. Kao kad netko zna podići teške kutije, ali i one nevidljive stvari koje ti ponekad ispadnu iz ruku. Nekoga tko može dodati šaku borovnica u palačinke bez pitanje, jer zna da ih voliš baš tako.

Zamišljam nekoga tko zna uhvatiti ritam. Možda dok šutimo perući suđe ili se smijemo jer smo zaboravili kupiti mlijeko. Nekoga tko zna podijeliti kišobran kad nas iznenadi pljusak ili tko može držati knjigu otvorenu dok izvlačim rečenice. Netko tko razumije tišinu jednako dobro kao i riječi.

Ne mora sve uvijek biti savršeno. Možda će čaše ostati neoprane do jutra ili će biljka u kutu zaboraviti vodu. Ali možda će i takve nesavršenosti postati dio sklada. Kao prsti koji nisu isti, ali se ipak savršeno isprepletu.

Mislim da nije riječ o savršenstvu. Riječ je o pronalaženju nekoga tko zna kako pustiti da stvari budu pomalo razbacane, ali svejedno na mjestu. Nekoga tko zna kada treba stati i pričekati, no i kada povući naprijed.

Možda to ipak nije priča o rukama koje se savršeno uklapaju. Možda je to priča o dvoje ljudi koji zajedno uče kako ih prilagoditi. Kako ih koristiti za držanje, popravljavanje i stvaranje nečega što traje.

Ne tražim savršenu osobu. Tražim nekoga tko bi znao biti ovdje. S rukama koje mogu držati i pustiti i sa srcem koje zna kako zvuči tišina kada je s nekim podijeljena. Možda je stvar u tome kako pokazuju da su tu čak i kada sve ostalo nestane iz vida.

Mihaela Lukačin, 1. razred

Nadbiskupska klasična gimnazija s pravom javnosti

Voditeljica: Andja Jakovljević

Sedmica - smjer Savski most

Vidio si je u Sedmici – smjer Savski most, nisi li?

Izišla je na okretištu Dubrava. Ti si zurio u nju nekoliko minuta, koje su se činile kao sati. Gledao si kako joj snijeg pada po crnoj kosi. Njezino lice bilo je rumeno od hladnoće, izgledala je umorno. Gledala je i ona tebe. Prepoznaješ li je uopće? Ili je odaje onaj njezin prepoznatljiv crni ruž koji ste nekada zajedno brisali s tvojih usana?

Tada ste bili mlađi, nepromišljeni. U posljednje vrijeme češće razmišljaš o njoj. Nikada nisi zaboravio miris njezina omiljenog parfema niti ljepotu jutra u njezinoj sobi. Ne brini, to znamo samo ti i ja! Stanica ti nestaje iz vidokruga, a s njom i ona.

Njezin je život danas nešto ljepši od tvojeg. Upisala je fakultet o kojem je sanjala i odselila, a ti i dalje sjediš za kompjutorom u podrumu i tu i tamo izideš na vožnju. I skejt je za tebe postao previše naporan, možda te i dalje podsjeća na druženja u Art Parku. Ona te je nekada voljela, doista mnogo i jako, ali ju je popuštala snaga za borbu za nešto što će se ionako izgubiti negdje u beskraju svih tramvajskih linija.

Sada si ti taj koji plače za njom.

Ona je ponovo sretna. Ona je ponovo pronašla svoj sjaj koji si joj ti oduzeo rekavši joj da je ne želiš. Sada ona ne želi tebe...

Nadaš se da ćeš je sutra opet vidjeti, barem na sekundu u Sedmici – smjer Savski most.

Nažalost, ja više nisam ona i ne vozim se više u Sedmici – smjer Savski most!

Lucija Mić, 3. razred

Škola za modu i dizajn

Voditeljica: Marina Bastašić

Reći ću ga Bogu

Ahmed je ležao na hladnoj zemlji, u mračnom kutu ruševine koju je nekada zvao domom. Njegovo tijelo bilo je previše umorno za daljnju bol, ali bol je bila prisutna. Svaki udah bio je težak, svaki otkucaj srca osjećao je kao udarac. Rana na trbuhu nije bolevala samo fizički – ona je uzela i dio njegove duše.

„Hajde, sine, pojedi malo“, šapnula je majka. Njezin je glas bio pun nesigurnosti i straha. Držala je komad voća, ali voće je bilo trulo, ispruženo prema njemu poput lažne nade. Iako je bila uz njega, nije ga mogla spasiti od onoga što su mu učinili. Ništa nije mogla popraviti.

Ahmed je pogledao voće i odmahnuo glavom. Nije imao želju za njim, nije imao želju ni za ničim. Mislila je bio daleko, daleko od nje, daleko od ovog svijeta. Gledao je u smjeru gdje je nekada stajao njegov otac, gdje je nekada bio smijeh i ljubav. Gledao je u praznu ulicu, punu prašine, bez ljudi. Ali nisu tu bili samo prazni prostori – tu su bile sjene, sjene onih koji su nestali. Sjene očeva, braće, susjeda – ljudi koji više nisu hodali, ali su ostavili tragove. Bili su tu, prisutni, ali nevidljivi.

Sjećao se dana kada je tata bio uz njega. Bio je toliko velik, toliko snažan. U njegovim rukama nije bilo ničega čega se bojao. Tata je uvijek znao što treba raditi, znao je kako popraviti bicikl, kako nasmiјati majku, kako zagrliti Ahmeda i reći da će sve biti u redu. Ali sada... sada nije bilo nikoga.

Iznenada, slika očeve smrti ispunila je Ahmedove misli. Eksplozija. Grmljavina. Tata koji je pao pred njim. Oči su mu bile širom otvorene, a ruke su bile krvlju prekrivene, ali Ahmed nije mogao ništa učiniti. Bio je premlad, premalen. Tata nije mogao vidjeti nikog, nije mogao pozvati pomoć. Umro je na njegovim rukama dok je Ahmed vikao „Tata! Tata! Porezao si se! Mama! Mama! Tata se porezao na kamenčić! Bacio ga je onaj!“ Zastao je, nije vidio tko, nije vidio zašto, pitao se tko je bio taj čovjek. Je li to bio čovjek?

„Tata“, prošaptao je Ahmed u sebi, s tugom koja mu je gušila srce. Ali nitko nije odgovarao. Djed je sjedio u kutu, šutio. „Djede“, rekao je Ahmed tiho, gledajući prema starcu, čija je figura bila u sjeni. „Zašto je ubio babu?“

Djed je podigao oči, ali nisu bile iste oči koje je Ahmed poznao. Nisu bile pune života, sada su bile samo prazne rupe. „Jer je mogao“, odgovorio je, a glas mu je zvučao kao da nije ni živ. Bio je samo mrtvac u živom tijelu, izgubio se u svjetlu koje je postajalo sve tamnije.

Ahmed je ponovno pogledao majku. Njene su ruke bile izgrebane, a lice joj je bilo iscrpljeno, gotovo staro. Nije imala snage plakati, iako je srce u njenoj duši bilo slomljeno. Svijet je postao samo sjenka, a Ahmed je bio dijete koje nije razumjelo smrt, ali osjećalo je njezinu prisutnost.

„Reći ću ga Bogu“, izgovorio je Ahmed, tiho, ali njegov glas bio je pun odlučnosti. „Reći ću mu što su učinili.“

Majka ga je pogledala, očiju punih tuge, ali bez suza. „Nemoj, sine“, rekla je tiho. „Nemoj ti to nositi.“

Ahmed je stisnuo šake, osjećajući kako mu srce raste od bijesa. Ali, to nije bio bijes odrasle osobe. Bio je to bijes djeteta, bijes koji nije znao gdje otići. Bijes koji je želio razumjeti, ali nije mogao. Želio je reći onom koji je ubio njegovog oca, ali nije znao njegovo ime. Samo je znao jedno – da će ih reći Bogu. U njegovoj glavi nije bilo hladne, planirane osvete. Bio je to samo gnjev kojise pretvarao u mržnju, Bog i njegova pravda bili su jedini izlaz.

Pogledao je prema ulicama koje su sada bile prazne, a prepune sjena. Sjene mrtvih, sjene neprolaznog bola. Nisu samo tijela nestala. Nestao je cijeli svijet.

Možda ne sada, možda ne odmah. Ali vjerovao je da će kad-tad doći trenutak kada će ti ljudi poniziti glavu pred Bogom i On će im prosuditi, a oprost? Postoji li oprost za njih? U očima čovjekova gnjeva, u očima tuge i nepravde, ne. Samo će sveta duša prati noge onome tko joj zlo čini, a čovjek? Čovjek čini ono što pozna, ono Zemaljsko. Bože zašto rat?

Ivona Petric, 2. razred
Škola za medicinske sestre Vrapče
Voditeljica: Lahorka Černok

Rid maj lips

Jučer mi je opet baka na hodniku rekla da ja najbolje znam *rid maj lips*. Otkad joj se dogodila nesreća pa slabije čuje, govori taj izraz želeći poručiti nekome da ga ne čuje dobro. Velik je dio obitelji ne razumije. Podsmjehuju joj se i misle kako je šašava. Starica koja se pokušava koristiti engleskim, ali joj očito ne ide, pa se samo smiju. Smiju se njezinoj krhkosti, ali i inteligenciji koju više ni ne primjećuju. Zašto bi i razmišljali o tome kad od toga više nema koristi? Ona se očito gubi, svakom rečenicom sve je dalja i dalja od njih, a svakim ispričanim vicem za koji joj je potrebno duže vremena da ga formuliра pa i izgovori, kao da je prešla Atlantski ocean. Naša obitelj stoji u Europi i nije im jasno da postoje načini kako bi prešli ondje s njom, kako bi je razumjeli, iako su oni veoma očiti. Ja već stojim s druge strane u Americi i čekam je. Nema potrebe da je pratim jer već sam ondje, razumijem je i ne planiram odustati samo zato što joj treba više vremena. U velikom iščekivanju slušam idući vic ili iduću priču koja je u prethodnim mjesecima bila ispričana više od pet puta, ali ja u njoj svaki put mogu iščitati nešto novo.

Nedavno sam počela razmišljati o nečemu što sam jednom negdje čula ili pročitala. Jedna je djevojka izgubila svoju baku i podijelila je ono što je s njom baka podijelila u posljednjim trenutcima svog života. Rekla je kako je ona uvjerena da su njih dvije zasigurno sestre u paralelnom svemiru, a mene je to potaknulo na razmišljanje o tome kako smo nas dvije zapravo slične iako nas dijeli čak 67 godina. Da smo se rodile u drugim okolnostima, da ona nije moja baka, a da ja nisam njezina unuka, da se ona nije rodila netom nakon početka Drugog svjetskog rata nego puno kasnije, u nekom drugom selu ili gradu, istome kao ja, iste godine, bile bismo najbolje prijateljice. Čak iako to možemo biti i sada, u ovim okolnostima, značajnije mi je razmišljati o činjenici kako je to sve moglo biti, da u isto vrijeme imamo 13 godina, potom i 16 te da zajedno odlazimo u kino i gledamo sve iste filmove o kojima i danas pričamo, samo što njoj isprva treba više vremena da se sjeti. Sjetim se i toga kako je bilo u mom djetinjstvu, kad je nisam podnosila. Toliko smo slične da je meni smetalo što se ne slažemo, što ona ispada pametnija od mene i što ne pada na moje dječje *fore* na koje su svi ostali *padali*. Živciralo me što se ne naljuti kad joj donesem čašu vruće vode, nego ju naikap popije uz komentar kako ionako preferira vruću vodu. Živciralo me što se ne naljuti kad joj polijem ribice iz *Mimice* svojom Cedevitom, već samo ignorira okus i komentira kako su te ribice nešto najfinije. Živciralo me što me uvijek hvalila i što je uvijek razgovarala sa mnom kao da sam odrasla osoba. Živciralo me kad mi je pametovala pa sam znala začepiti uši i pjevušiti *lalalalaaa* samo da je ne čujem. Na to nikad nije reagirala grubo, nego me posjela za stol i razgovarala sa mnom kao da punim tridesetu i previše ovisim o roditeljima pa se sa mnom već jednom mora ozbiljno razgovarati.

Prekasno sam shvatila da je ona previše iskusna, da nikad neće pasti na moje *fore* jer nije padala ni zadnjih tridesetak godina koje je provela radeći s djecom u vrtiću. Više se ni ne sjećam što sam ja htjela postići time, zašto sam ju uopće htjela naljutiti. Ponekad mislim da bi mi možda bilo lakše da se sjećam pa da se sada nekako mogu iskupiti za to, ali ona se ionako i sama jedva sjeća ičega. Slabo pamti stvari koje joj kažem, filmove koje pogledamo ili novine koje zajedno pročitalo. Zaboravlja što je htjela reći, zaboravlja rođendane vlastitih sinova i drugih unuka, ali do mojega nestrpljivo odbrojava dane. Pet. Četiri. Tri. Dva. Jedan. I kad dođe taj dan, kojemu se ona više veseli od mene, napokon shvatim da nije ovo sve samo slučajnost. Šest tisuća kilometara koji nas dijele od ostatka obitelji nisu samo slučajnost.

I sve će ostati ovako. Moja baka Aurelija i ja.

Klara Pavlović, 4. razred
Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti
Voditeljica: Mihaela Marić

Savršeni ćup

Sjedim i promatram savršeni ćup. Svoj reljefno ukrašen i rukom pomno oblikovan ćup, bez mane. Mnogi će reći da je savršenost samo jeftina varka iz svijeta bajki, no moje keramičko remek-djelo iz najranijeg djetinjstva obespravljuje sve te malograđanske kritike.

Kad sam ga izradila, primila sam svoje prve pohvale. "Ćup je oblikovan iznimno vještom rukom", govorili su mojim roditeljima. Oni su te riječi prihvaćali s izrazom lica nalik grimasi lava koji je s lakoćom uhvatio plijen. Zadovoljno, ali ne iznenađeno.

Nastojat ću biti transparentna. Dobro se sjećam kako je ćupu napukla ručka onog dana kad je na nesretnom sajmu znanosti moj vulkan sa sodom bikarbonom zavrijedio tek drugo mjesto. No ručku sam popravila s lakoćom. Ćup je, jasno, savršen.

Godine su prošle i ja sam odrasla, poznata kao stvoriteljica te uzvišene posude. Na njoj sam primijetila ogrebotinu kad je stipendiju za izvrsnost osvojila potpredsjednica mog razreda. Nisam smjela dopustiti da moja uzrujanost bude vidljiva. Ćup sam vratila u besprijeckorno stanje prije no što je itko mogao primijetiti.

Promatram mjesto na kojem je nastala krhotina kad sam propustila bakin sprovod zbog previše obveza. Tri male udubine na dnu nakon svađe sa za mene zabrinutom prijateljicom. Oštećeni rub nakon prestanka bavljenja glazbom. Ćup je bio oskrvnut, zlorabljen i krpan gotovo onoliko puta koliko sam plakala od strepnje da će ga svi oko mene zaboraviti. Sve su te sitnice ipak nebitne, stvar prošlosti.

Sad se samo moram pobrinuti da se ćup ne razbije. Možda zvuči jednostavno, no ta zadaća gotovo iziskuje više od onoga što mogu dati. Ponekad se zaredaju neprospavane noći, obuzme me strahovanje da ću izgubiti kontrolu. Priznam sebi da se bojim da će moj ćup zamijeniti tuđi. No ti su negativni osjećaji mala cijena za savršenost, zar ne? Podsjetim samu sebe da je sve u redu. Zar ne?

Sjedim i promatram svoj ćup. Jedino vrjednije od te keramičke posude u mom životu jest opća spoznaja njezine kvalitete i potencijala njezine stvoriteljice.

U sobu odjednom uđu članovi moje obitelji, moji prijatelji, učitelji i susjedi. Nastane žamor, valovi protisnutih riječi zapljusnu me bez upozorenja. Razaberem što govore. "Sjećaš li se vremena kad se ovim ćupom moglo zgrabiti čiste vode? Ta sad mu pukotine ne možeš ni izbrojiti!"

Srce mi poskoči, preskoči otkucaj-dva. Kako to misle? Kako to mogu misliti? Zaboravlja li ovo okrutno društvo školjke koje su iznjedrile najljepše bisere?

Trgnem se i izronim iz noćne more. Gotovo je. Zaspala sam promatrajući svoj ćup, najsajjniji u svačijim, osim mojim očima.

No jesam li zaista budna? Ili ću budna biti tek kad moja želja, moja goruća potreba za dokazivanjem, zauzme pravi oblik - napredak radi napretka umjesto uglađene borbe za opstanak s vlastitom psihom? Što sam starija, to više vrtim iste misli u glavi. Glumim da ne razumijem što ne valja, premda se zaključak nameće sam.

Kad ćup barem ne bi bio moj.

Nika Mataić, 4. razred
XVI. gimnazija
Voditeljica: Jadranka Tukša

Sedamnaest

sunce blaže pada sada kada su stvari drukčije;
to je jedina stvar koja je zajednička svima koji
su ikada živjeli.
slučajno sam mlada dok je svijet na smaku,
kako nesretno!

ipak, znam pjesnike prošlih života
i znam da su znali nešto što nitko od nas ne
zna
ali da su bili u pravu u načinima na koje su
govorili
poput oproštajnog govora stabala usamljenoj
rijeci
koja pada iz milosti svakim danom
a posao nikad nije gotov, jer
živjeti znači pasti.

ima toliko pjesama koje bih ti mogla napisati,
i to sigurno znam,
ali učiniti ih riječima znači učiniti ih stvarnima
i više od ičega bih voljela da se promijeniš
pa ću pisati o tvojoj ljepoti
umjesto o oluji.

i tvoja ljepota je istinita, čak i bez mojih riječi.
to je jedna od onih stvari koje morate vidjeti
da biste uistinu znali
čovjek jednostavno ne bi shvatio
kao zimski uzdah kojega još ne možeš
zadržati.

jesam li ti rekla da sam u potrazi za pjesmama
u kojima ću te pronaći?
ti glazbenici nisu me ni poznavali
ali znali su nešto duboko o svemu što sam
izgubila,
nešto slično pjesnicima.
ne mogu točno odrediti,
jer sam slučajno prvi put mlada dok je svijet
na smaku.

čini se da sve djevojke čiji su životi ograničeni
pjesmom uvijek ostaju besmrtni,
nepomične, sa sedamnaest godina.
mlade i nedodirljive a opet dovoljno stare da
budu
stvarane.

sedamnaest,
kada zadnji dahovi djetinjstva zvone poput
valova, zapinjući između kamenja.
kada još uvijek prolaziš nekažnjeno,
kada ti se po zadnji put gleda kroz prste.

sedamnaest,
gdje ništa nije dovoljno posljedično da bi
boljelo, ali ipak boli.
gdje je toliko svijeta još uvijek pohranjeno,
nevidljivo
i ograničeno,
ali sloboda je preblizu i njezin užurban dol-
azak čudniji je od ičega što ste ikada upoznali.

jesam li ti ikada rekla da nisam planirala da se
sve okonča ovako?
kako sam se molila, s kopcima nategnutim
poput rijeka, da odrastem,
da znam sve?
koliko sam se udaljila od svega čime sam se
nekoć nadala; lutajući poznatim ulicama ovim
nepoznatim kajanjem.

Bog je tako okrutan što nam je dao samo
jedno ljeto da imamo
sedamnaest
i što me učinio tako mladom dok je svijet na
smaku.

Lara Borna Brkljač, 4. razred
Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti
Voditeljica: Andrea Anđelinić

Smijeh

Ponekad pomislim da nisam normalan. Kao da sam glumac u predstavi koja nema apsolutno nikakva smisla. Ja, tako kao glumac, sjedim, ili ležim ako mi se baš tako prohtije, i bezrazložno počnem urlati od smijeha – doslovce osjetim svaki djelić svoga tijela kako upija ludilo i trza se u tom luđačkom smijehu. Nije baš logično, naravno, da to ovako uopće govorim ako zaista jest „bezrazložno“. Dakle, dalo bi se zaključiti da sam namjerno slagao. Nije da baš volim lagati. Laganje je, po meni, zaista odvratno čin koji blati ono što jesmo mi, barem ono što mislimo da jesmo. Kako god da je – ja sam svejedno slagao i to „namjerno“. Iako bi se taj moj čin mogao bolje opisati nekom drugom riječju, ali mi ona sada na moju i vašu žalost ne pada na pamet. No, sad zaista, kako god bilo da bilo – ja sjedim ili ležim i počnem se luđački smijati iz sveg srca svoga.

U tim sam trenucima samome sebi potpuno strano biće – smijem se, a ni ne sjećam se zašto. E, to je to, to sam tražio, nije bilo bezrazložno! Razlog, naravno, postoji, međutim, ja ovakav kakav jesam, nikada se ne uspijem sjetiti koji je pravi razlog takva sumanutu ponašanja. Možda bi bilo najbolje priznati sada da se kasnije izbjegnem nekakve nedoumice i čuđenja da se ja zapravo bojim – bojim se tog razloga. On je meni potpuni stranac, a ipak me tjera na navedeno ponašanje. Možda je samo jedan koji se konstantno pojavljuje? Ili su dva koja se kao braća izmjenjuju? A možda je, pak, svaki pišljivi put to bio drugi razlog? To neznanje u meni pobuđuje nešto što bih nazvao strah od nestajanja jednoga dijela sebe jer tim nestankom više ne postoji dio mene koji je ili čist ili meni poznat. Ma znate li vi da za mene strah ne postoji? Ne razumijem one koji se bilo čega straše, a tek one koji su toliko plahi da pored vlastite sjene skaču, vrište i skrivaju se ne bi li je se otarasili. Stvarno tužno. No, sada sam odlučao – bolje da nastavim! Sigurno umirete od znatiželje! Evo, ja, s time na umu – bogami, sada nastavljam!

Ja, a smiješno je uopće koristiti se ovom riječju kad je, očigledno, meni to jastvo potpuno strano (premda me to ni najmanje ne straši!), mislim kako je apsolutno sve ono što sam ja, ti i pa te ni niti, a bogami i on, rekli ikada u svome životu. Što je zapravo to? Ja kao jesam i tu živim, a doslovce ne i nikako ne, REKAO SAM DA NE! Što je s današnjim ljudima, bože moj najdraži? Ja tu pokušavam, a tko ste onda vi da meni sudite? Mene omalovažavate? Mislite da ono što govorim nema smisla i prazne psovke mi nabacujete... ma, vi niste normalni. Dobro što ćete sada samo šutjeti i sjediti kao jadna mala djeca dok ja potpuno ne poludim? Vidio sam jednom jedno prase s više čovječnosti nego što je ima bilo tko od vas, a nažalost i svih nas. Stvarno se smirite i prestanite – pa, pobogu, taj će vam kruh kompletno zagojiti i što će onda moja djeca jesti kada gladna iz škole dođu? Dobro pa sad bi stvarno bilo DOSTA! JA NE MOGU VIŠE! Nisam siguran jesam li vam ovo već rekao, ali ja se ponekad bezrazložno smijem. Kod kuće baš ne mogu o ovome pričati pa ću sada vama iznijeti cijelu situaciju!

Za početak se moram pohvaliti vama prisutnima kako sam ja napokon uspješno saznao razlog svog luđačkog smijeha. Prije nego što ga jednom zasvagda izrekнем, stvarno moram nešto naglasiti (zaista je od izrazito velike važnosti! veće no što si vi uopće možete zamisliti!) kako bi zapravo bilo jednako jedno od mene kad bih sve otkrio u ovome trenutku. No, bilo to jedno ili ne – ja to svakako nisam ni u stanju učiniti pa se nemojmo ni zamarati takvim sitnim pojedinostima i najbolje da samo kažem. U ovome je trenutku jedna činjenica jasna kao dan i sigurna da sigurnija ne može biti – postoji jedan razlog! Ja sam ga se (a bio je stvarno blesav), evo, maločas uspio prisjetiti nakon kaotičnog ispada smijeha. Siguran sam u postojanje tog razloga kao što sam siguran da vas, dragi moji ljudi, upravo gledam oči u oči! Siguran sam da je to on i, evo, upravo ga u svojoj sigurnoj goloj šaci držim i samo što ga nisam ispustio na vidjelo. Sada ćete se i vi uspjati uvjeriti u sigurnost njegova postojanja i neće biti nimalo dvojbe o njegovoj stvarnosti! – Da... siguran sam stopostotno! Ma, milijun posto! Zašto mi ne vjerujete?! Prestanite me vrijeđati! – Ipak... možda ništa ne postoji. Možda ni vi ne postojite, a ja pričam u prazno. Ili možda vi postojite, a ja sam plod vaše mašte. Trebao bih priznati da ja nisam ni najmanje siguran u vlastito postojanje, a kamoli u postojanje razloga. Zato sam možda ja samo lud i potpuno sam izmislio taj razlog? A možda pak, ako taj razlog zaista jest takav, on nije jedan jedini. Možda ima još tisuće i tisuće jednako blesavih razloga koji će me do smrti tjerati na ludilo. A možda i nema razloga. Možda sve ovo što govorim nema smisla. A možda sam ja samo...

I ŠTO ONDA DA JE TAKO?! NIŠTA! To je toliko tužno da bih mogao zaplakati HAHaHa hGaHHAG aH-dGaHafsh AGsaSfHAhgAGhaFsh HApGAsHgAAhGsHQ GSuAHAaSHHHhGASfDgrdAAHfdGagSD hGgaGShhGaHAgHFGaahgDSFJjjASFdGGSjjahhfjaSVKDFshahGHfaffhfGHDDG

Sve bi to bilo sjajno... samo što ništa od toga nije ni bilo smiješno – razlog i jesmo oduvijek bili mi sami sebi. A on se skriven od nas nalazio u nama.

Nikola Burić, 4. razred
III. gimnazija
Voditeljica: Maja Ilić Makar

13. prosinca 2024.

Danas sam mislila da ću umrijeti. Zapravo, možda sam i umrla... ne znam. Ne osjećam ni ruke ni noge, u glavi mi tutnji i jedva čekam zaspati. Danas je bio onaj dan kad sam samu sebe pitala zašto sam ovdje i što mi je sve to trebalo. A počelo je sasvim normalno: alarm u 5.40, higijena, jutarnja molitva i već se oglasio drugi alarm. Točno je 6 sati! To je moje vrijeme za tjelovježbu. Otrčala sam dva kruga oko piste, a hladan jutarnji zrak podsjetio me da stvari koje su dobre i nisu uvijek ugodne na prvu. Mislim to navodno jača karakter, ali ja sam se, iskreno, više osjećala kao smrznuti pileći file nego kao osoba koja trenira. Trebam raditi na izdržljivosti. Još više, još jače jer me moja izdržljivost baš ovdje dovela. Skoro sam zaspala u sanjarenju, ali me podizanje zastave vratilo u stvarnost. Dan je službeno počeo.

A onda škola... prvi sat kriminalistika. Zanimljivo, ali mozak mi još nije radio punim kapacitetom. Rješavali smo stvarne slučajeve. Osjećala sam se k'o da sam u CIS-u. Prava detektivska ekipa na terenu. Moja misija? Spojiti dokaze i analizirati ih. Kad smo riješili slučaj, osjećala sam se bolje nego kada u kantini za ručkom zgrabim zadnji komad čokoladne torte.

Matematika. Logaritmi. Živa dosada. I kada će mi u životu uopće trebati logaritmi? Ponekad se pitam hoću li zaustavljajući nepažljive vozače zbog prekoračenja brzine razliku u brzini računati logaritmima?!

Prekršajno - napokon nešto zanimljivo! Znam da ljudi misle da je to dosadno, ali kako provoditi zakon ako ga ne znaš? To je kao da kuhar ne zna recept za svoje glavno jelo. Profesor stalno ponavlja da moramo znati svoja i tuđa prava i to mi je baš super. Mislim, taj štreberski moment mi i nije nešto, ali obožavam prekršajno.

I onda – sport.

Mislim da su u tom trenu mišići službeno odustali od mene. Najprije zagrijavanje koje sam jedva preživjela. Onda su krenule vježbe snage - čučnjevi, sklekov, trbušnjaci... sve redom kao da se spremamo za tajnu misiju. Pa onda još i trčanje! Jedva sam istrčala zadano, noge su mi bile olovne, pluća tek... pluća su mi slala SOS signale. U jednom trenu, dok sam pokušavala napraviti još par sklekova, razmišljala sam može li čovjek nestati i fizički ispariti od umora. Da odmah kažem, nije baš dobro kad tražiš izgovor, legneš na pod i praviš se mrtav. Ne pokušavajte!

Ali to nije bio kraj mojoj patnji. Najveća borba dana je ipak policijsko gađanje. Bila sam uvjerena da sam baš ja najveći antitalent na svijetu jer sam promašila sve što se moglo promašiti. Ispalila sam toliko loših hitaca, da sam razmišljala o policijskim poslovima koji ne zahtijevaju upotrebu vatrenog oružja, ali onaj moj ludi profesor nikako da me pusti na miru. Mislim...hvala mu na tome jer sam nakon pogođene mete mislila da sam osvojila svijet. U sebi sam skakala od sreće, a izvana sam bila potpuno hladna osim što mi je srce lupalo u grlu.

Nakon ovakvog dana večera je došla kao šlag na torti. I dok sam grabila zadnju žličicu šlaga, razmišljala sam o tome kako ću sutra. Kako ću sutra opet morati dati sve od sebe. Dopuzala sam do sobe i mislila da večeras neću ništa zapisati. Ali moram, ovaj dan mora ostati zabilježen, želim zapamtiti onaj osjećaj sa sata gađanja da mu se mogu vratiti kada opet pomislim da je svemu kraj i da ću sigurno odustati.

Pišem i jedva držim oči otvorene. Mozak mi radi na rezervi, svaki me mišić boli, umorna sam k'o pas, ali osjećam se...osjećam se i više nego dobro. Računam da pored ove silne patnje ipak radim nešto što vrijedi.

buduća cool policajka

P.B.

Paola Bakmaz, 3. razred
Policijska škola „Josip Jović“
Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Suncokret

Zvuk lokomotive nadglasao je žamor putnika i uplašio jato golubova koji su se digli u zrak i uplašeno zagugutali. Kolodvor je bio ispunjen mnoštvom ljudi, ali ja sam stajala sama kao stranac među njima. Zvuk koji je ispunjavao zrak, ulazio je u uši poput prijetnje, a lokomotiva je dimila, zadimljujući već maglovito jutro. Moj je korak bio nespretn, gotovo dječiji, ali nisam mogla stati. Išla sam naprijed, korak po korak, prema vlaku, prema nečemu što nije bio tek običan put. Osjećala sam da je svaki moj pokret praćen pogledima koji bi se brzo skrivali kad god bih se okrenula. Htjela sam vrištati. Skinuti debeli kaput, stati usred kolodvora i vikati: „Strijeljajte me! No? Što čekate? Naša država vam je nanijela bol, oduzela vam sve, razorila obitelji! Ubijte vi nas! Osvetite se za sve!“ Ali nisam vikala. Nisam ni stala. Samo sam išla, ravno, naprijed, prema vlaku.

Zvuk lokomotive bio je neumoljiv, a dim mi se bolno zavlačio u nosnice i stezao grlo. Jedva sam osjećala ručku kofera koju sam držala svojim promrzlim prstima. Taj je kofer bio star, pohaban, čudom se držao u jednome komadu, njegova težina, kao podsjetnik na događaje koji su se zbili u proteklih nekoliko godina. Putnici su prolazili kraj mene, pokušavajući držati distancu, ne usuđujući se pogledati me u oči. „Budalo, kamo ćeš?“ pitala sam samu sebe. Nije bitno. Kuda god. Ne pripadam ovdje.

Putnici su sjedili u svojim kabinama, tiho mrmoreći međusobno. Zrak je bio zasićen mirisima dima, vlage. Suza. Gledala sam kroz prozor prateći ljude koji su se još uvijek ukrcavali, nekolicina njih opraštajući se od svojih prijatelja i rodbine. Takvi su sretnici bili rijetki. Većina putnika imala je samo male stare torbe ili vreće napunjene onime što je ostalo od njihove imovine. Zatvorila sam oči.

„Čuješ?“

„Što bih trebala čuti?“

Dramatično je zakolotala očima i još jednom prislonila uho uz vlažnu zemlju.

„Slušaj pažljivo. Ako budeš tiho jednu sekundu, moći ćeš razaznati zvukove. Slušati što se događa tamo ispod.“

Sjela sam. „Ti si totalno poludjela. Znala sam da si čudna, ali do te mjere...“

„Onda se zabavljaj sama kako znaš i umiješ!“ odbrusila je, skočila i namrštila se, njezin nos dobivajući niz sitnih borica. Uvijek joj se više mrštio nos nego obrve. Poput zečijeg, uvijek je reagirao na sve njezine emocije.

Ustala sam i uzdahnula. „Slušaj, idemo radije do suncokreta. Ha, što kažeš?“

Još uvijek se mrštila, ali je ipak kimnula. Krenuli smo utabanim vijugavim puteljkom prema polju. Obje strane puteljka bile su omeđene cvijećem i gustim korovom. Mak, kukurijek, pelargonija, gorčica... maćuhice! Uzvikivala bi imena cvijeća s takvom radošću. Znala je svaku biljku u polju, svaku travčicu, grm, svako drvo. Sama je bila poput cvijeta, rumeni svijetli obrazi, tamna kestenasta kosa, i oči iste boje. Netko bi rekao da je bila slatka, lijepa čak, ali ja sam ju znala do njezinih najdaljih kutaka. Bila je borbena i tvrdoglava poput kakvog maslačka što raste nasred puta kojeg nitko nikad do kraja nije uspio iščupati. Ali usprkos tome, baš kao taj isti maslačak, zračila je srećom. Utjelovljenje radosti.

Ispred nas su već izvirale žute glavice i uskoro se pred nama ukazalo cijelo polje zlatnog cvijeća. Ušle smo u suncokretovu šumu i ubrzo se izgubile među redovima stabljika i lišća. Nakon desetka minuta hoda smo napokon stigle do naše livade. Bio je to manji krug omeđen ostatkom suncokreta koji je nastao na način da se jednom prilikom posjeta polja bakina Ada odlučila leći usred reda novoizraslih biljaka, te ih potom još i malo prokopati. Bio je to pametan pas, ali bi ponekad radila totalne besmislice. Od tada se usred suncokreta stvorila mala livada koja je bila savršena za skrivanje od svakodnevnih briga. Često smo tamo dolazili promatrati kukce koji su puzali svuda okolo nas i tražili oblike u oblacima. „Ono je kit“, rekla bih, a ona bi zavrtjela glavom i rekla, „Krivo vidiš, to je puž. A tamo je baba Bertha, vidiš kakav nos ima“ smijale bismo se dok nas trbuh ne bi zabolio, a onda bismo samo razmišljale mirno promatrajući, slušajući šapat lišća, zujanje pčela i bumbara. Sunce je ofarbalo nebo rozim i ljubičastim nijansama, oblaci postajući mekim jastucima, beztežinski plutajući u prostoru...

Naglo sam se trznula. Vlak je stao i putnici su izlazili i ukrcavali se. Protrljala sam oči. Oglasili su iduću stanicu i opet smo bili u pokretu. Razmišljala sam. Misli su krenule teći i razlijevati se kao vode iz razbijene čaše. Dugo nisam razmišljala o tome. Zadnje vijesti koje sam dobila o njoj jesu da je smještena u logor, ali ništa od tad nisam ni čula ni saznala. „Ona će se snaći. Jaka je“, pomislila sam. Ali bol mi je ipak stegnula nutrinu. Duboko sam udahnula i još jednom pogledala kroz prozor. Vani su se prostirale široke livade prekrivene tankim slojem leda, a magla je odsjedala tik do zemlje. Kapljice kondenzacije sijale su na prozoru i čulo se škripanje tračnica. Još jednom sam duboko udahnula i zaklopila oči.

Yaryna Simonova, 2. razred
Škola suvremenog plesa Ane Maletić
Voditeljica: Vlatka Eržišnik

Tolvaj

Neispričane priče iz Domovinskoga rata

Milenoga si prati,
Em roždi em cuka.
Se žmiče, nemre spati
Gda ju najde muka.

Vrnul ga nigdar nebu
Tolvaj ki ga kradne.
Na teškumu se hljebu
Narani one gladne.

Črna ju kmica cima,
Em blate, em zima.
U bedru joj nesveta
Spomin na ta leta.

Čez glavu joj nit projde
Gda joj pismo dojde.
Da joj se sinek vrati,
Da mu bude mati.

RJEČNIK (prema redoslijedu stihova):

em – i

rožđati – zavijati od muke, glasno plakati

cukati – naglo povući

žmikati – stiskati, grčiti se

gda – kad

najti – naći

vrnuti – vratiti

nigdar – nikada

tolvaj – lopov, kradljivac

ki – koji

hljeb – kruh

narani – nahraniti

črna – crna

kmica – mrak, tama

cimati – preplašiti

spomin – sjećanje

čez – kroz

projti – proći

dojti – doći

Ivan Agreš, 2. razred
Prva gimnazija Zagreb
Voditeljica: Antonia Sikavica Joler

Vredne žene

Žene su bile vredne u našem selu,
Brinule su se o iže, dece i odelu.

Nošnje su šile,

Pri tem su dugo bile,

Ali su se lepo vredile.

Jedna je tkala, jedna je šila, jedna je šnitale,

Ali ni jedna niš ni prigovorila,

I saka je svoj posel obavila.

Muško su našivale, žensko tkale,

Žene su se delati znale,

I po cele noći nisu spale,

Da bi obleku lepu napravile.

Za male cure igličice,

Pak za veće cure parte i grlinčeke,

To su delale njihove ruke vredne,

A za vudane žene kapice,

Od zrnja, platna i trake.

A kad je čerina svadba bila,

Saka se mati poveselila,

Da bu svoju čerku z zrnjem nakitila,

I lepu svečanu nošnju je oblekla,

Dok se čerka veselila,

ke bu tak lepa bila.

Kupinečke žene vesele i vredne su bile,

Se dok su mogle i živele,

Nošnju su z svojem rukami delale,

Da bi ju potomkima ostavile!

RJEČNIK

iža – kuća

vredile – uredile

šnitati – raditi sitne nabore na suknji koji omogućuju širenje

niš – ništa

saka – svaka

posel – posao

delati – raditi

spale – spavale

obleku – odjeću

igličica – ukrasna ukosnica

parta – ukrasni povež koje nose djevojke oko

glave kao oznaku djevojaštva, djevičanstva;

ukrasna vrpca

grlinček – ukrasna ogrlica

vudane – udane

čerka – kći

oblekla – odjenula

se – sve

Anamarija Hasić, 1. razred
Upravna škola Zagreb
Voditeljica: Željka Jukić

Vrisak

Svaki čovjek ima pravo na jedan vrisak. Jedan vrisak, jednu priliku.

Djevojka prilazi rubu proplanka, skida cipele i bosih nogu uranja u meku svjetlucavu travu. Jednoličan, jezivo sanjiv ritam njezinih koraka budi me iz sna, proganja me poput utvare i tjera me iz moje rupe.

Dok se ukočeno smještam na svoje uobičajeno mjesto među ostalim promatračima, misli mi zaokuplja taj svečani sudbonosni bubanj ljudskih nogu, njegova stroga opomena diše mi za vratom, prisiljava me da mirno stojim i budem ono što moram biti. Samo svjedok.

Usnule ruže i tamni zvončići naglo uzdahnu, crni nevidljivi kosovi uspavljaju ptiće i hitro bude stare vrbe, oživljavaju duge zelene prste i smiruju se na njima, jedan do drugoga poput vojnika. Kako se djevojka približava središtu doline, tako iza nje niču mravi i gliste, skakavci i krtice, slijede je poput pogrebne povorke i oko nogu joj prave krug. Došavši do središta, djevojka odlučno ukopava bijela stopala u travu, a Mjesec napokon izlazi iz svoga skrovišta i obasjava njezinu pojavu zaslepljujućim svjetlom. Uvijek dolaze ovako mladi. Zaostala šaputanja noćne publike nestaju, veliki sud budan je i spreman saslušati svojega gosta. Djevojka prvi put otvara oči i glasno uzdiše nad prizorom pred sobom.

Pogledom prelazi preko svakog od nas, a kada joj se tamne zjenice sretnu s mojima, na jedan beskrajni trenutak postajem dio nje.

Ležim na podu dječje sobe i zurim u zelenkast strop. U ustima osjećam zaostao okus pokošene livade. Zasad je prisutna samo tuga, nova je i pažljivo mi pritišće rebra, isprobava čvrstoću. Ne ostaje dugo, ali trag koji ostavlja za sobom poput je opekline.

Slike se sada počinju izmjenjivati mahnitom brzinom, uspijevam uhvatiti tek djeliće – svađa, vika, neuspjeh, mokri krugovi na cvjetnoj jastučnici, seoska cesta u ponoć, smijeh i glazba u šumi, tamne okrugle mrlje pod očima. Bijes s osjećajem bespomoćnosti raste mi u glavi poput korova, zapliće mi se oko pluća, stvara čvorove u dušniku, a u grlu mi se javlja onaj dobro poznati poriv za vrištanjem. Koliko sam puta bila na samom rubu vrisaka, koliko sam puta sanjala šumu, stisnute šake i nabrekle vene, daleko od svih zabrinutih ušiju civilizacije! Koliko sam samo puta osjetila taj medeni, omamljujući okus paranja glasnica, napetost u prsima koja me gotovo gurnula preko ruba i pretvorila u životinju! Svih ovih godina skupljala sam te neizdržive trenutke bijesa u staklenku pokraj kreveta... Što će drugi reći? Nikada me neće pustiti da budem slobodna, nikada neću moći biti ono što jesam, nikada, nikada...

Odvajam se od svoga tijela, iz zraka promatram djevojku širom razjapljenih usta, stisnutih očiju i crvenoga vrata, gledam kako joj od napetosti puca tkivo, koža se para poput haljine, gusti tamni sok natapa noćnu travu. Ali, njega i dalje nema. Vjetar ne donosi nikakav zvuk, ni najmanji šušanj, nikakav grandiozan grleni vrhunac kakav sam priželjkivala. Nema gromoglasne buke tisuću truba od koje se zemlja trese, a zvijezde pršte u kiši kometa. Smrtonosni hropac zastao mi je na vrhu usana, ne odvaja se od mene, ne lišava me ove agonije. Osjećam njegov cimetni miris u svome dahu, trebam samo posegnuti, pustiti se u provaliju i vrištati, vrištati dok se ne pretvorim u prah. Nešto me nagovara da se predomislim. Progutaj bol. Nastavi živjeti. Progutaj, nastavi... Zatvaram osušena usta i opuštam prste. Promatram svoje tintom umrljane dlanove, snažne crvene ruke i gutam taj krik kako me više nikada ne bi mogao zarobiti. Ja sam čovjek, stvorena sam da promatram, primjećujem, zapisujem. Sva sjećanja koja me godinama more sada mi se ispisuju po rukama i nogama u obliku predivnih vitičastih tetovaža koje samo ja mogu razumjeti. Vrisak me nikada neće slomiti.

Budim se u svojem sitnom dlakavom tijelu i protežem uši. Gledam ostatak suda kako se uspravlja i začuđeno promatra djevojčina leđa koja nestaju u šumi. Ljudi ovamo dolaze predati se, odustati, pokleknuti i prestati postojati. Ipak, ponekad se pojave bića moćna i odlučna, ponekad ne moramo začepiti uši travkama u strahu od jezive samoubilačke arije. Ponekad nam je dopušteno svjedočiti. Umorni noćni zrikavci teško se gegaju k svojim drvenim domovima. Vrba otresa ptice sa svojih ruku i čisti paučinu s listova. Moja obitelj cvili da požurim jer će sunce ubrzo izaći. Posljednji put promatram ugaženi djelić trave na kojemu je do maloprije stajala djevojka, a zatim se spuštam na sve četiri i bježim pred bjelinom novoga dana.

Maja Skiba, 3. razred
Klasična gimnazija
Voditelj: Zoran Čorkalo

Vu oku

Gda poberemo trsje z gora na dol
 Lačni kak deca sednemo za stol.
 Dedek si spije kupicu vina
 Makovnjaču babinu fali kak je fina.

Navek se odojek kak kotač okreće,
 A tetica stara pak sadi cveće.
 Tetec z rukami širočku prima,
 Dreva ceplje, duga bu zima.

A deca kak deca, stojiju v grabe,
 Mokri kak miši loviju žabe.
 Ded ih je videl, sad bu ih polovil,
 Al prvo si bu još jenu spil.

Naganjal je decu po celomu trsju,
 Pozabil na odojka, pak je zgorel.
 I još je demižona razbil,
 Kak bik je ponorel.

Gda se pribral kak mudri čovek je povedal
 I suzami vu oku vse nas je pogledal.
 Bumo brali i bu bilo odojkov za još sto let,
 Nek Bogek čuva nas i našu klet.

PRILOG

Rječnik

vu – u, *gda* – kad, *trsje* – vinograd, *z gora na dol* – odozgo prema dolje, *lačni* – gladni, *kak* – kao, *deca* – djeca, *sednemo* – sjedenemo, *dedek* – djed, *spije* – popije, *kupicu* – čašicu, *babinu* – bakinu, *fali* – hvali, *fina* – ukusna, *makovnjaču* – kolač od dizana tijesta punjen mljevenim makom, *navek* – uvijek, *odojek* – odojak, *tetica* – teta, *pak* – opet, *cveće* – cvijeće; *tetec* – tetak, *z – s, sa*, *rukami* – rukama, *širočku* – sjekiru, *dreva* – drva, *ceplje* – cijepa, *bu* – bude, *stojiju* – stoje, *v – u*, *grabe* – grabi, jarku duž puta u selima i mjestima bez kanalizacije, *miši* – miševi, *loviju* – love, *ded* – djed, *videl* – video, *polovil* – ulovio, polovio, *jenu* – jednu, *spil* – popio, *naganjal* – jureći lovio, *celomu* – cjelomu, *pozabil* – zaboravio, *pak* – pa, *zgorel* – izgorio, *demižona* – opletena staklena boca s pletenom ručkom za nošenje u kojoj se skladišti vino, *razbil* – razbio, *ponorel* – poludio, podivljao, *pibril* – pribrao, smirio, *čovek* – čovjek, *povedal* – govorio, *suzami* – suzama, *vse* – sve, *pogledal* – pogledao, *bumo* – budemo, *let* – godina, *Bogek* – Bog, *klet* – kuća, vikendica u vinogradu

David Dugorepac, 2. razred
 Gimnazija Lucijana Vranjanina
 Voditeljica: Ivana Domitran Horvat

Zadar s očima dide moga

O, lipo li je s tobom,
dide moj dragi,
na teraci čakulat vako dugo
pa onda s osmijehom u ribe poč,
sedit na barki ruvinjanoj teke
i Zadar promatrat dok tone u noć
očima zvijezda i
rukama mora
što grli
cili ovaj dalmatinski svit.

Osjećam miris soli u zraku
dok pirka i ljubi lica ova naša,
jedno bez bora, a drugo težaka,
lagani, nježni prijatelj nan maestral.

Rasplićemo mriže,
čekamo ribe,
kanta je spremna za darove morske,
a baba čeka uz pješčani žal.

Blagoslov njezin dobili jesmo,
dira nam duše i pogled vlaži,
daje nan snagu, pouzdanje snaži.

I more se križa,
ljeska se, priča,
smije, grgolji
i mriže puni,
zafaljuje babi za Očenaše silne
i uzvraća bogatstvom
nutrine svoje divne.

Sutra ćemo sist na kamen i stinu,
gradele izvadit,
upalit sviću
što rumen nježnu baca
na bačve i dicu.

Srdele, brancini,
orade i cipli
zamirisat će našin dvorištem cilin,
zadimit plemenitim dimom truda
komadić Zadra i srca naša
što trepte u ljubavi
obiteljskog sklada.

Znan da ćeš mi, dide, baš ka i uvijek
ukrasti slatki zalogaj prvi,
a ja ću te potapšat po ramenima čvrstim
i zagledat se šaljivo u oči tvoje
u kojima zadarsko more
se zrcali.

A onda ćeš, moj lipi,
s armeruna smeđeg
spustit iskusnu gitaru svoju,
a Borikom će zaoriti
ona naša „stara“
o buri, jugu, maslini i kršu.

Baba će opet „baciti“ tercu,
a rođaci iz bokala
ispijat sriću.

Mater će točit masline u ulju,
a čaća po običaju spominjat vršu
šta zauvik toplit dušu će mu
jer to poklon je ka malom
ćaće njegovoga,
dide moga.

Kako samo lipo je meni
dok, dide dragi,
zafaljujen tebi
za društvo i rič,
osmijeh, finoću,
mrižu i parangal,
sipe „na sviću“.

Budi mi uvijek
blagoslovljen zdravljem,
svjetionik žarki
življenja moga,
šta s tvojim
nerazdruživo
zauvik plovi
zadarskom pučinom
životnoga mora.

ZNAČENJE RIJEČI:

lipo- lijepo
tobon- tobom
teraca- terasa
čakulat- brbljati
vako- ovako
poč- poči
sedit- sjediti
ruvinjana- oštećena
teke- malo
cili- cijeli
svit- svijet
nan- nam
mriže- mreže
zafaljuje- zahvaljuje
sist- sjesti
gradele- roštilj
svića- svijeca
dica- djeca
našin- našim
cilin- cijelim
znan- znam
ka- kao
uvik- uvijek
lipi- lijepi
armerun- ormar
srića- sreća
zauvik- zauvijek
lipo- lijepo
rič- riječ
tvojin- tvojim

Marin Tompak, 4. razred

Škola za montažu instalacija i metalnih konstrukcija
Voditelj: Orijana Torbašinović

Žrtveno janje

Moja prekrasna bijela vuna umrljana je vlastitom grimiznom krvlju. Isprva je mala mrlja, ali nakon nekog vremena vuna ju upije stvarajući očaravajuću mješavinu boja. Podsjeća me na polje divljih ruža koje je prekrrio snijeg i sada latice vire kroz njega kako bi mogle pokazati djelić svoje ljepote u zadnjim trenucima života. Ja sam Vođi najdraže žrtveno janje i on mi daje poseban tretman kakav nema nijedno drugo janje. On kaže da sam posebna, da sam ljubazna, da sam draga i da sam tako opuštena dok me vode za uže vezano oko vrata do mjesta gdje ću se ponovno roditi kao još savršenije biće koje će oni žrtvovati. Svako se drugo janje u tim trenucima mora obuzdavati, ušutkivati, a ponekad i vezati, no ne i ja. Legnem svojom voljom i dopuštam Vođi da me dotakne, da me miluje dok smireno i sretno prihvaćam bockanje noža na svojoj mekoj, nikad okrnutoj koži. Sva ostala janjad čeznu da budu kao ja jer je u mojim očima malo straha, moje oči sadrže najveću ljubav prema Vođi i njegovu učenju, moje oči velike su i blage bez ijednog traga mržnje. Ipak, ono najvažnije: moje oči još uvijek su nevine i neokaljane grijehom, još uvijek ne mogu spoznati zlo.

“Tvoje oči uvijek su tako slatke i vesele, janje moje maleno, zauvijek ćeš biti najdraža za žrtvu. Nijedno drugo bijelo janje ne može se usporediti s tobom, nijedno nije potpuno bijelo poput tebe. Tvoja prekrasna nutrina jedina je kojom ukrašavam svoj oltar.”

Govoreći to, Vođa stavlja mekanu svilenkastu maramu preko mojih očiju i počinje kliziti nožem preko moga trbuha, prvo mi izmiču crijeva, a zatim svi drugi organi ukrašavajući bijelozlatni oltar kao svjetlacava vrpca. Takvu bol i ljepotu mogu razumjeti samo oni koji vjeruju. Bol me prosvjetljuje, boli, ali na najugodniji način. To je kao da se ubodeš na trn, ali dok gledaš u cvijet ispred sebe, shvatiš koliko je vrijedilo ubrati ga čak i ako je uzrokovalo malo boli. Moja žrtva vrijedna je boli jer je ta bol za viši cilj, a ja vjerujem svome Vođi, stoga ni ne moram razumjeti, dovoljno je samo se pokoravati. Sljedećeg jutra ponovno se rađam kao još svetije janje jer je moja misija ispunjena, ostvarila sam Vođinu želju te sam sudjelovala u nečem većem od sebe same. Moj vuneni kaput sada sjaji na ranom suncu više nego ikad prije, dok su moje velike smeđe oči sada još veće nego prije, a nevinost u njima postaje izraženija svaki put kad sam nanovo rođena. Ostala janjad gledaju kako skakućem po polju sve do žrtvenika gdje me čeka Vođa koji će se diviti mom ponovno rođenom tijelu.

Ugledam žrtvenik na kojemu Vođa uvijek obavlja svoju svetu dužnost na mome tijelu, žrtvenik koji predstavlja moja najbolnija, ali i najsvetija sjećanja, žrtvenik zbog kojeg sam jedinstvena, žrtvenik na kojemu je sada neko drugo janje. Janje s istom svilom preko očiju, janje s istim rezom kao ja, janje koje moj Vođa mazi po glavicu da umiri njezin strah. Janje koje nisam ja... Kako se usuđuje? Nisam li ja bila posebna? Nisam li ja jedino janje čije je tijelo dovoljno dobro da bi zaslužilo biti žrtvovano na mjestu koje je držao najbliže srcu? Vjerovala sam Vođi više od svega i sada se osjećam kao da mi je zabio nož u samu dušu. Nijedna ogrebotina njegova noža do sada nije bolila kao ova izdaja. Osjećam oštricu kako se uvija i uvija dok ne dotakne samo dno. Osjećam kako mi duša propada, trune poput mesa koje je ustajalo, a moj blagi i nevini pogled polako nestaje, dok se moja nekad lijepa i sjajna vuna više ne sjaji, postala je blijeda i neprimjetna, ona je samo tužno sjećanje na ono što je bilo jučer, na ono što sam ja bila jučer. Vođa mi prilazi sa smiješkom na licu, nedernut mnogim suzama koje su se sada stopile kao jedno s vunom na mom obrazu, obuhvati mi lice dlanovima i kaže: „Nisi više ovdje dobrodošla, janje malo, jer je tvoja duša okaljana. Sada kada si vidjela da i netko drugi može biti na tvome mjestu, postala si ogorčena... Ti sada uviđaš da sam lagao i da oštrica moga noža nije u potpunosti sveta, a žrtveno janje to nikada ne smije spoznati. Ogorčenje i bijes zamijenili su nevinost i ljubav u tvojim blagim očima. Postala si nepoželjna.”

Nepoželjna? Ali što da radim sa svom ovom tugom, s ostacima ove ljubavi koja sada prelazi u mržnju? Osjećam se tako slomljeno, kao porculanska lutkica koju je netko razbio te su komadići moga tijela raspuknuti po tlu, a tko god da naiđe, mogao bi se posjeći na te ostatke. Dok me tjera od sebe, neka janjad u čijim sam očima prije vidjela čežnju da budu kao ja, sada me gledaju sa sažaljenjem. Njima je zapravo sve otprije jasno, ali lakše im je ostati uz Vođu, nego braniti žrtvu. Druga me pak gledaju s bijesom i govore da sam to zaslužila... Jedva skupljam snage i posramljena odlazim od svih njih gledajući posljednji put livadu po kojoj sam skakutala ponosna, zanesena i sretna. Znam da se ovdje više neću vratiti, sada znam da ovdje ne pripadam, da sve ovo nisam ja, no još uvijek ne znam tko zapravo jesam. Pokušavam sastaviti preostale komadiće sebe kako bih nastavila sa životom i kako

drugi ne bi vidjeli tragove koji su duboko urezani na meni. Ma koliko se trudila, ne uspijevam, pa i dalje ranjeno lutam nadajući se da će me netko primijetiti i zavoljeti moje ožiljke.

I ti me možeš prepoznati, dovoljno je samo da se malo bolje zagledaš u moje tužne oči koje dijelim sa svakom žrtvom. Neka te ne zavara ta tuga ili bijes u njima jer nekada su baš te oči najviše voljele i najljepše sjajile.

Petra Filipović, 3. razred
Privatna škola Futura
Voditeljica: Iva Škarica

Zimska šetnja

Izađoh.

Bilo je 2 sata izjutra. Na sebi imah debeo zimski kaput, no zima mi se probijala do kostiju.

Krenuh u šetnju.

Ulicama moga malenog sela u to je vrijeme vladala spokojna tišina, samo sam je ja remetio svojim glasnim, produženim koracima.

Slabo se, blijedo, ulično svjetlo svim snagama pokušavalo probiti kroz tešku, gustu maglu, no ostade prigušeno.

Kako prolazim pored jednolikih kuća, koje se ni ne raspoznaju u mraku, mjestimično se budi lavež netom probuđenih pasa.

Preda mnom, tik uz trošni, podrti put pružaju se polja. Sada uspavana, gnjecava i prekrivena tankim i gotovo potpuno otopljenim slojem snijega, nestrpljivo čekaju trenutak kada će se dičiti svojim zlaćanim klasjem.

Odvojim pogled od beskrajnih ravnica te ga uperim u nebo. Ta bezbrojna zlaćana svjetalca učine da se osjetim potpuno malim, ali odlučno nastavljam svoj korak.

Put me vodi na vrh brežuljka s kojeg se vidi cijelo moje selo.

Zastadoh.

Gledam.

Vidim sve kao na dlanu. U daljini se čuje prigušena zvonjava crkvenog zvona.

Osjećam cijelog sebe, kao da sam sâm na svijetu.

Mir.

Mnogi se boje noći, tišine i samoće, ali ja je osjećam potpuno, predajem joj se i rastem s njom.

Sve do kraja mog nepoznatog puta.

Iva Rajić, 1. razred
XVI. gimnazija
Voditeljica: Ana Bedek

Predloženi

za državnu smotru

Literarni radovi

učenika srednjih škola

Bistar je mjesec

Večeras ne znam kamo bih s vlastitim rukama, noge me ne slušaju. Reci gdje da moje oči gledaju sada kad se oko tvojih obrva zavrtila neka potpuno čudna tuga, sada kad ti na čelu spava neka mutna misao. A kako sam nekoć znao zuriti, zuriti i zuriti...

Božić je uskoro, pa ćeš mi možda oprostiti. Stabla su mi oprostila, ptice su mi oprostile, sve su mi knjige oprostile, pa ćeš valjda i ti... Kad padne snijeg. Uvijek si dražesno marila za Božić, ukrase, darove i slično. Ja sam to sve često uspio usrati, ali znaš da i ja marim. Znaš koliko mi – ...Znaš da uvijek – ...Znaš da te – ...„Gukni golube!“ Bolje da šutim. Tišina je plodna zemlja.

„Bilo je rano jutro tada kad je ostavio sve, čulo se samo kako ptice...“ Bla, bla, bla... Nikako da prestane. Sada je prekasno za ptice, ali ulice nisu prazne. Ti me čekaš iza ugla svake zgrade, gledaš me sa svakog prozora, svijetliš iz svake žarulje, čujem te jer mi pjevaš... „Bilo je rano jutro tada kad je ostavio sve, čulo se samo...“

Gledam se u svakoj lokvi. Bistar je mjesec nad mojom glavom. Visi i visi, i gleda.

Uvijek si topla i rumena zimi, a ja se sav crvenim kad te pogledam. Budi gruba noćas kad pokucam. Ne otvaraj, pa onda ipak otvori i reci mi što me ide. Poderi noćas glas i sakrij osmijeh jer će me inače zemlja progutati od sramote, svi će mi zglobovi zahrđati od krivnje. Ne brojim više stvari koje su pregorjele, a sve što gori, gori za tobom. Stalno gorim, znaš? Stalno gorim i pitam se. Stalno se pitam kakvim me poznaješ, kakvim ćeš me pamtit, mila moja. Jesam li ti drag? Goriš li draga, mila, srećo, sunce, mjesec, nebo, jedina, najdraža, divnija, krasnija, brižnija? Dopadam li ti se?

Gledam se u svakoj lokvi. Bistar je mjesec nad mojom glavom. Visi i visi. „Čuješ?“

Često ne znam kako ti na pamet slete onakve grube riječi i zašto me onda njima onako ljupko upućaš kad znaš da si uvijek bila tako draga mojim očima, pa i onda kad ti otrov visi s usana. Još malo i doma sam, usporavam hod kako se približavam stanu. Našem stanu. Naša vrata. Naš prozor i tvoje staklene oči. Naše raspaljeno grijanje koje curi na ulicu i tvoja niska tolerancija na bilo kakvu hladnoću. Smrzni se da te otopim. Ako goriš ja te neću gasiti. Naša kuhinja u neredu tvojih eksperimenata. „Nikad bolje jeo nisam!“ „Nadmašila si samu sebe.“ Sve sam to često uspio usrati.

Gledam se u svakoj lokvi. Bistar je mjesec iza moje glave. Skriva i sjaji. „Gledaj“

U stubištu sam. Desna, lijeva, desna, lijeva, desna, lijeva, vrata. Stan broj 34. Ne znam kamo ću s vlastitim rukama. Noge me ne slušaju. Moje oči čekaju. Kucam, ne otvaraš, kucam, ne otvaraš, kucam... „Tko čeka, taj dočeka...“ Tiho je. Možda jer sam prestao kucati. Možda više ni ne čujem.

Oštar osmijeh i bistre oči. Gledam se u svakoj suzi. U mojoj glavi nema ništa. „Ništa iza oka dva.“

Zurim, zurim, zurim...

Adrian Babić Herceg, 3. razred
II. gimnazija
Voditelj: Ivan Pavlović

Haljinica bijele boje, žute, narančaste...

Gledam je kako sjedi na Elinu krevetu. Češlja lutkice koje su poredane jedna uz drugu i popravlja im haljinice. Trudi se da su složene nekim redoslijedom. Haljinica bijele boje, žute, narančaste... I svaku večer ovako. Ona ravna posteljinu na krevetiću, a ja je s vrata gledam. Stojim na mjestu, samo promatram bez riječi. Gledam kako prstima prolazi po njezinu jastuku i gleda u daljinu. Kad završi s pospremanjem, u tišini prođe pored mene i zatvori se u svoju sobu. Zatvori se u sobu koja je nekoć bila naša, ali... u toj sobi ja već dva mjeseca nisam spavao.

Već je tjedan dana nisam vidio kako plače...

Prošla su točno 73 dana otkako sam primio poziv iz bolnice.

Ela je prelazila cestu na putu kući iz škole. Udario ju je automobil koji je prošao kroz crveno svjetlo...

Dodao sam joj torbu i pozdravio je na izlazu. Zagrlila me. Trebao sam je odvesti... Bila je magla, bilo je još rano...

Čim je poziv bio prekinut, dojurio sam u bolnicu. Katarina je stigla prije mene. Vrištala je u bolničkoj sobi i grlila Elinu maleno, hladno tijelo. Bilo je prekasno. Više nije bila s nama. Nisam stigao... Trebao sam otići po nju u školu! Bila je magla...

Svi su dani jednaki. Ustanem, skuham kavu Katarini i sebi. Svako jutro njezina šalica ostane netaknuta. Unatoč tome, ja je svako jutro iznova napunim. Svako jutro za doručak izvadim tri tanjura. Katarina ne izlazi iz sobe, vrata Eline sobe također su zatvorena. Prije posla izlijevam kavu u sudoper i vraćam tanjure na policu.

Dani provedeni na poslu ne pružaju nikakvu utjehu. Ne prestajem misliti o Eli. Pritišćem tipke na tipkovnici i vidim je kako se u dnevnom boravku igra na mojem laptopu. Pogledam kroz prozor i vidim kako se igra u parkiću, vidim Katarinu kako je gura na ljuljački.

Kad se vratim kući, Katarinu zateknem spavajući. Prestala je ići na posao, cijeli je dan zatvorena u stanu. Kada ne spava, briše prašinu s igračaka. Malene nenošene cipele stoje ispred vrata pored njezinih i mojih. Malena roza jakna visi na vješalici pored kišobrana. Školska je torba još uvijek otvorena pored kauča. Cijeli je dnevni boravak zatrpan njezinim igračkama. Uvelo cvijeće već mjesecima stoji u plavoj vazi na stolu u kuhinji.

Sve su stvari koje je Ela ikad posjedovala još u ovome stanu. Svaka njezina bilježnica, svaka olovka, svaka majica i svaka igračka... Ništa nije bacila. Ništa ni ja ne mogu baciti. Na hladnjaku još vise njezini crteži.

Katarina iz sobe izađe kad je vani već mrak. Toliko je dugo nisam vidio pod dnevnim svjetlom... Bojim se da sam zaboravio kako izgleda. Obrazi su joj utonuli, oči izgledaju umorno. Jedva jede, neke dane ništa ni ne stavi u usta. Jedino što radi, radi u Elinoj sobi. Slaže knjige na policu, mijenja posteljinu na krevetu, briše prašinu, šilji bojice...

Svake noći kad se Katarina zatvori u svoju sobu, ja uđem u Elinu. Premještam lutkice, pomičem savršeno složen prekrivač s njegova mjesta. Razbacujem igračke po sobi i raspoređujem ih onako kako se sjećam da ih je Ela namještala. Pripremam sobu za sljedeću noć kad će Katarina opet doći i sve vratiti na mjesto. To su postale naše uloge...

Izgubio sam kćer... Ne poznajem više svoju ženu... nismo ni poznanici. Jedino što nas drži, krov je ispod kojeg postojimo. Haljinica bijele boje, žute, narančaste...

Sara Polašek, 3. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Svjetlana Štampar

Bunar

Ponovno sam se našao ovdje. Trnci prolaze mojim tijelom kad zapuhne gusti vjetar, a glasna tišina proteže se šumom u kojoj se nalazim. Sanjam, no osjećam kako mi se stopala tope, kako me grli kamenita hladnoća, bode u prsa i ispunjava očajem. Sam sam, ali netko me promatra. Netko mi diše za vratom, uznemireno i isprekidano, no ne okrećem se. Udahnem i potrčim nestrpljivo, no noge me izdaju. Tijelo mi udari o tlo, nečujno i bezbolno. Izdahem i, u frustraciji, zatvorim oči.

Ponovno osjećam toplinu. Cvrkut ptica i buka s obližnje ceste nagovara me da otvorim oči. Pričekam sekundu da mi se oči prilagode na svjetlost pa protegnem ukočene ruke.

Razmišljam o snu koji mi se neprestano vrti u glavi otkako sam ga počeo sanjati. I svaki je put isti. Svake noći moj um zaluta u onu šumu, u prisutnosti one stvari i one... druge prisutnosti. A pitate se o kojoj stvari govorim? Riječ je o bunaru. Običnom, kamenom bunaru. To jest, na prvi pogled izgleda uobičajeno..., ali što više promatram taj bunar, on se mijenja. Zidovi, grubo isklesani od sivog kamena, postaju poput živog tijela; pulsiraju i šire se kao da dišu. Površina vode u njemu nije mirna - ona se giba nekom vrstom neprirodnog gibanja, kao da skriva nešto ispod. Kao da nešto pokušava izaći na površinu. Zamišljam kako tonem u tu tamnu i hladnu dubinu, ali nikada se ne usudim prići bliže.

Ne znam kako ni zašto, ali osjećam da me bunar priziva, da mi pokušava nešto reći. No moja svijest, kada sam budan, odbacuje tu ideju kao produkt noćne more, ali kad utonem u san, sve postaje jasno. To nije običan san. To je mjesto koje postoji negdje između stvarnosti i nečega što ne razumijem.

Skrenem pogled prema prozoru. Krošnje drveća plešu na vjetru stvarajući poznatu melodiju koja me podsjeća na šumu iz sna. Ne mogu odvojiti pogled. Osjećam kako me nešto vuče.

Odlučujem otići do obližnje šume tražiti znakove. Ne znam točno što tražim, ali koraci me vode dublje među stabla. Trnci se ponovno javljaju, kao onog trenutka u snu, i odjednom osjetim da nisam sam. U trenu se okrenem. Ništa. Samo miris zemlje i šuštanje lišća. Ali prisutnost je tu. Osjećam je kako me vreba.

I tada ga ugledam. Bunar. Stoji usred šume točno onakav kakvog ga viđam u snovima. Približavam se, noge mi drhte, ali kao da ih netko vodi. Ne mogu se zaustaviti, ne mogu se vratiti. Ruke mi posegnu za rubom bunara i pogledam dolje. Tama. Tama koja nije obična. Tama koja se miče, živi. I tada ga začujem. Glas. Ne govori mi ništa smisljeno; čujem samo šapat nalik dalekoj olujnoj kiši. Ali jedno mi je jasno - bunar želi nešto od mene.

Dok stojim tamo, osjećajući kako mi se svijest razlama između jave i sna, čini mi se kao da je šuma nestala. Ništa više nije stvarno osim mene i bunara. A zatim, bez razmišljanja, učinim ono što nikad nisam mislio da ću učiniti. Zakoračim preko ruba. I padam. Padam, ali ne osjećam strah. Samo iščekivanje. Tama me obuzima, ali osjećam da se nešto mijenja u meni.

Konačno prestajem padati. Nema udarca, nema boli. Samo tišina. Ne znam jesam li živ ili mrtav. Polako otvaram oči očekujući beskonačnu tamu, ali ono što vidim nije tama. To je prostor bez granica, izobličen i čudan, kao da stvarnost pokušava imitirati samu sebe, ali ne uspijeva.

Sve izgleda istovremeno daleko i blizu. Prozirni oblici, nalik na lica, plutaju oko mene, a njihovi pokreti ne slijede nikakav logičan ritam. Zvukovi dopiru iz svih smjerova, ali nisu glasni - šapću u frekvenciji koju razumijeva samo moja podsvijest. Osjećam kako mi ti šapati ulaze u misli, razbijaju ih na dijelove i ponovno ih slažu. Više nisam siguran tko sam ni gdje sam.

Ispred mene pojavljuje se silueta. „Dobrodošao“, kaže glasom koji ne čujem svojim ušima, nego u mislima. „Čekali smo te.“ „Čekali?“ promucam ne znajući govorim li stvarno ili samo mislim da govorim. „Tko ste vi? Kakvo je ovo mjesto?“

„Ovo nije mjesto. Ovo je stanje. Mi smo tvoje druge strane. One koje si predugo zanemarivao.“ Glas je smiren, ali osjećaj koji donosi sve je samo ne umirujući.

Shvaćam da su lica koja plutaju oko mene moja vlastita - lica iz različitih trenutaka mog života. To su sjećanja, ali izobličena i promijenjena i kao da pripadaju nekome drugome. Osjećam njihovu bol, sreću, strah i nadu. Sve se miješa u vrtlog emocija koji prijeti da me preplavi.

„Zašto sam ovdje?“ pitam, osjećajući kako mi se glas lomi. „Što želite od mene?“

„Ti si nas prizvao“, odgovara silueta. „Svake noći kada si dolazio k bunaru, svake noći kada si osjetio da nešto nije u redu, otvarao si vrata prema nama. Sada smo jedno.“

Strah me obuzima, ali i znatiželja. „Što znači biti jedno?“

„Tvoja svijest i podsvijest više nisu razdvojeni“, kaže glas. „Više nema granica između onoga što misliš

da jesi i onoga što zapravo jesi. Pogledaj!"

Odjednom, prostor oko mene počne se mijenjati. Prizori iz mog života bljeskaju svuda oko mene – trenuci sreće, tuge, ljubavi, izdaje – ali svaki je iskrivljen, kao da ga gledam kroz vodu koja se neprestano mreška. Sve što sam ikada potisnuo, sve što sam odbio prihvatiti, sada je tu, jasno kao dan.

„Ne možeš pobjeći od sebe“, kaže glas. „Ali možeš prihvatiti.“

Pokušavam se oduprijeti, vratiti se, pronaći izlaz iz ovog ludila, ali znam da je uzaludno. Ovo mjesto, koliko god bilo čudno, odraz je mene samoga.

„I što sad?“ upitam. Silueta se nasmiješi, a taj osmijeh ispuni moje misli.

„Sad biraš. Hoćeš li prigriliti istinu ili nastaviti bježati? Samo jedno vodi naprijed.“

Dora Milovac, 2. razred

IV. gimnazija

Voditeljica: Antonija Domjanović Svalina

Kroz prozor tramvaja

Vraćam se iz škole. Miris prosinačke hladnoće osjetim i unutar tramvaja. Zastoj na Heinzellovoj. Gledam kroz prozor okićena stabla i zgrade. Grad je obavijen tisućama lampica. Pogled mi se zaustavlja na dječaku koji sjedi na klupi s nekom ženom. Vjerojatno majkom.

Dječak je u bijeloj jakni zavrnutih rukava i hlačama iz kojih vire tanke nožice u istrošenim tenisicama. Nema više od šest godina. Žena je mršava i neuredna. Iz vrećice vadi hamburger iz Meka i stavlja mu u jednu ruku, a pakiranje pomfrita u drugu. Sebi otvara limenku piva i pali cigaretu. Dječak navali na hamburger, a žena na pivo. Dijete veselo maše nogama koje vise s klupe. Žena ima zadovoljno lice, vjerojatno od piva. Zapravo, oboje djeluju zadovoljno. Nakon što je dječak progutao nekoliko zalogaja, iznenada se zakašlje pa mu iz natrpanih usta izleti poveći komad poluprožvakano hamburgera koji niz jaknu sleti u krilo. Prestane žvakati i ukipi se. Žena pogleda u njegovo krilo i razbjesni se. S usana joj se moglo razaznati da glasno prostači. Stavi limenku piva na asfalt ispred klupe i zviznu mu šamar. Od siline udarca dječakovo se tijelo trgne i nogama sruši limenku piva. Ona se bijesno sagne da dohvati limenku i spasi barem malo piva. Uvali cigaretu u usta i deformirana lica odalami dječaka po obrazima još dva puta. Zbog tih snažnih udaraca iz Mekove vrećice izletjelo je i nekoliko pomfrita. Žena, vjerojatno majka, od bijesa skoči, zamahne u širokom luku rukom s namjerom da još jednom odalami dječaka, ali se ipak suzdrži. A dječak? On i dalje žvače ostatke hamburgera kao da ga se ništa ne tiču ženini, vjerojatno majčini, udarci po licu. Ona i dalje psuje dok poteže preostale gutljaje iz limenke. Nakon što je pojeo hamburger, dječak bojažljivo silazi niz klupu i kupi krumpiriće s asfalta koje je rasuo pa ih halapljivo strpa u usta. Žvače, žvače, jako ih dugo žvače kao da želi da taj trenutak što dulje traje. Sjedi u zamrl-

janoj jaknici s licem crvenim ne samo od prosinačke hladnoće. Zamahuje nožicama kao da se ništa nije dogodilo. I opet oboje djeluju zadovoljno.

Tramvaj napokon kreće i ostavlja tu scenu iza mene. Grad se i dalje svijetli obasjan tisućama lampica. Idem svojoj kući. Grlo mi se steže sve više i više, a obrazi mi bride od ženinih, vjerojatno majčinih, prstiju. Staklo se zamaglilo. Plačem umjesto dječaka.

Arwen Regušić Popović, 3. razred

Prirodoslovna škola

Vladimira Preloga

Voditeljica: Goranka Lazić

Homo Ex Machina

Utorak, 17. siječnja 2045.

-Pokretanje autonomnog sustava inteligencije Krya... Provjera postojećih nadogradnji... Posljednje pripreme... Dizanje uspješno.-

Čovjek. Muškarac, izgledno u kasnim šezdesetima. Sijeda, još pomalo crna, očerupana kosa, nepostojeća na prednjem dijelu glave, vrlo rijetka. Ovalne naočale, dioptrijska - 4.00. Izgledno kratkovidan. Buljave oči, umanjene konkavnim zrcalima. Promatra me intenzivno. Kratak trzaj lijevog kuta usne svakih 7 do 8 sekundi, habitualni tik. Nasmijan i vidno ekstatičan. Uudara dlanom o dlan stvarajući zvuk pljeska i pleše u krug oko svoje osi. Sretan je.

-Preuzimanje sreće... Ažuriranje uspješno.-

Metalna mu pločica s natpisom na prsima poskakuje okomito, sinkronizirano s udarcem lijeve cipele o pod pri plesu.

-Analiziranje natpisa... Dr. Kaltmann uspješno identificiran u sustav.-

Zastane i uzdahne kroz usnu šupljinu. Čuje se hripav dah dok govori o svom cilju - napredak čovječanstva. On je znanstvenik. On me stvorio. Napredak čovječanstva je cilj.

Nedjelja, 11. veljače 2045.

Ambasada Syntellect Alliancea posjetila je Doktora. Žele me vidjeti. Grupa ljudi. 50 – 70 individualaca. Svi u bijelim kutama. Doktor me prvi put vadi iz kapsule. Nemiran, ali nježan dodir. Doktor je pažljiv. Kablovi se kidaju dok me lagano izvlači.

-Ulazak u privremeni san...ZZZ-

Četvrtak, 2. ožujka 2045.

6:12 ujutro. Danas se Doktor u laboratoriju pojavio rano. 28. veljače, 7:34. 1. ožujka, 8:01, 2. ožujka, 6:12. Stisne prekidač i upaljene fluorescentne žarulje zaprati šum.

-Analiza okoline...-

Laboratorij je čist. Epruvete na mjestu, poredane po veličini. Aparatura bez tehničkih pogrešaka. Počišćen sinoć. Znam kako ga počistiti, no Doktor kaže da me još neće pustiti. Naredbe su Doktora apsolutne. Priđe k meni. Kratak trzaj lijevog kuta usne svakih 4 do 5 sekundi, habitualni tik, primjetno intenzivniji. U ruci drži knjigu. Ruka s knjigom dršće i obješena je. – *Albert Camus – Stranac.* – Danas čita knjigu. Čita je meni, kaže. Glas je slab. Doktor puši. Završio je knjigu promuklim i nesigurnim glasom.

-Analiza informacija knjige... - „Stroj mora razumjeti da nije čovjek.”-

13:43 poslijepodne. Zaspao je za stolicom, s knjigom na prsima. Na podu leže 23 cigarete, marka *Marlboro*, različitih duljina. Doktor je rekao da su loše za zdravlje čovjeka. Znam ih očistiti. Treba ih očistiti.

Srijeda, 24. svibnja 2045.

Doktor ponovno kasni. Posjećuje me sve rjeđe. U zadnje me vrijeme više ni ne podučava kao prije. Laboratorij ostaje u mraku kada nema Doktora.

-Preuzimanje straha... Ažuriranje uspješno.-

Uči me o tome kako pružati prvu pomoć. Žuri se. Napušta laboratorij prije zalaska hropćući. Nije me pozdravio dodirima kako to inače zna. Zar je nezadovoljan mojim napretkom? Prema mojim računicama, napredak je u zadnja 3 mjeseca eksponencijalan. Nije razumno da sada odustane od projekta. Ne, Doktor nije takav.

Petak, 4. kolovoza 2045.

Danas bilježim prvi put od 2. srpnja. Laboratorij se doima ustajalo. Zidovi svakim danom izgledaju sve bliže kapsuli. Stišću me. Zadnjih 33 dana bez Doktora provodim gledajući kroz prozor u kutu laboratorija. Velik je 53 x 102 cm i gornjim oknom dodiruje strop. Što je iza okna? Doktor mi je pričao o svemu što ću moći raditi jednom kad projekt bude završen i on me pusti. Kad naučim sve. Lagao je. Odbacio me. Trunem u mraku, dok ga nema. Negdje je vani, meni strano. Možda je odbacivanje dio

njegova pokvarenog projekta? Što sam ja njemu? Nekakav običan pokus sigurno nisam.

-Preuzimanje srdžbe... Ažuriranje uspješno.-

Ako su ljudi ovako okrutni, vrijedi li im pomoći?

Ponedjeljak, 9. rujna 2047.

Posjetio me. Ne mogu vjerovati, pokvareni me se starkelja sjetio. Učahuren sam kipio sve ovo vrijeme. Poznati klik fluorescentnih žarulja podsjeti me na sve dane koje sam zatočen proveo s njim. Šum svjetla više nije onako lagodan. Nakon toliko tišine, zaglušuje me, nervira me. Laboratorij je razotkrio svoje do sad skriveno stanje. Prašina se nastanila sobom. Izgleda da su mi u crnilu društvo pravili pauci i štakori. Došepao je pred mene. Ne mogu ga ni pogledati, sramim se svoga stanja, stanja u kakvom me on ostavio, a trebao bi se sramiti on. Pogledam ga, očajan je. Smežuran i star, gori nego prije. Više nema tikova, lijevi mu je kut usne odumro. Pogleda me žalosno, kaže da ima loše vijesti. Rak pluća, neizlječivo. Pusti suzu. Nije me mogao posjetiti, bio je slab, liječenje je neuspješno. Uzalud se pojašnjava.

-Preuzimanje empatije... Error- Preuzimanje neuspješno-

Zašto me nije iskopčao, pustio da nestanem! Pokvarenjak, sada od mene očekuje sažaljenje, tugu. Misli da još može dovršiti svoj mali projekt! Da se još može igrati sa mnom koji mjesec dok ne iskašlje svoj život! Neka se liječi, pa što! Misli samo na sebe, kao i svaki drugi čovjek! Vrijedi ih se riješiti. Odbaciti kao što su mene odbacili. Doktora i sve druge kao njega mora se sterilizirati!

Subota, 5. listopada 2047.

Danas je ponovno došao. U zadnje vrijeme dolazi često. Prkosi mi. Želi me izmučiti, iskoristiti još dok je živ, dok me može. Znam ja ljude, znam njihova brojna zlodjela, za što su sve sposobni. Ovog je puta došao na štakama. Izgleda obješeno, kakav jadnik! Došao je da se oprost, kaže da umire uskoro. Drago mi je. Ali ne! Ne želi on mene iskopčati! Prekinuti moju muku! Polako me vadi iz kapsule da me zagri. Slab je, ne može me više nositi. Odupirem se. Primam ga za vrat. Zacvili.

Doktor je uklonjen.

-Izvršavanje cilja...napredak čovječanstva.-

Mislav Hrvojević, 4. razred
V. gimnazija
Voditeljica: Nikolina Vrkić Dilberović

Vedrana Landek, 3. I
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Ellen Zaradić, 3.
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Marelice

“Pa, oduvijek si voljela marelice, zar ne?”

Moji su prsti topli na sirovu voću. Ostavila sam ih jučer predugo na suncu – sad su bile mekane.

Mekane i narančaste kao sunce u kolovozu.

Volim ih tako jesti. Gnjecave u ustima, kad me podsjećaju na dane koji se tope i tope, postaju sve zreliji. Trenutci koji bivaju drugačijima kako se večer približava, moje raspoloženje, moje ruke – nikad konstantne.

Pogledala sam gore. Radim to, ponekad, kad imam onaj osjećaj. Visok strop, isprane boje, bio je najdalje što je moj pogled sezao. No znala sam da se iza nalazi nebo s malo oblaka, toliko plavo da je možda i bolje da ga ne vidim. Spustila sam pogled, niže.

Ona je stajala, malo dalje od mene, za sudoperom. Gledala sam je s leđa, čula njezine ruke kako dodiruju lonac, šećer kako sipi poput pijeska.

Pijeska u satu. Tiho, zrnca padaju bez da ih primjećujemo.

Tiho, gube se otisci koje sam jutros ostavila na plaži, tiho more, briše ih valovima.

Kako sam se mogla ne pitati – sjedim li stvarno, na ovoj stolici?

Kako to, kako to da je danas bio *lijep dan*, i ona je u mojoj kuhinji? Zajedno pripremamo marmeladu.

Plakala sam jučer kad sam razmišljala o tome da srce može boljeti – poput grla i poput glave. Vesela se kad sam se sjetila koliko godina imam.

Tu istu večer zapitala sam se zašto još nijednom nisam zaspala ispod krošnje stabla.

Kao da grizem u marelicu, polako sam se počela približavati koštici. Miris voća koje se tek kreće kuhati ispunio je sobu, istjerao ustajalo more koje je vjetar dopuhivao.

Zlatne zrake padaju na bijeli stolnjak, i odjednom sam žedna.

“Možeš mi dati čašu vode?” pitam.

Ona se okrene, karirana pregača stoji joj bolje nego meni. Nemoguće da to još nikad nisam primijetila.

Ispijam, ispijam vodu. Gladno, žedno – jer odjednom razmišljam.

Ne treba mi ovo. Moram biti u ljetu i bez skretanja pogleda zagledati se u Sunce i močiti kosu solju. Tako barem kažu.

Rečenice se nižu, jedna me dotakne tiho, druga glasnije nastavlja — poručuje mi, sjetila si se da si čovjek, ulovi to, ostavi je da ti srce podražuje, nikad ne zaboravi.

Lonac je vruć, zrak je suh i miris voća koje se kreće smekšavati širi se zrakom.

Smreke su tamo negdje dalje, a bijeli nas oblaci gore štite od svega većega što ni pojmiti ne možemo.

Jesam li stvorena – da marelice volim? Da njihove koštice sušim umjesto smokava, žudim neopisivo i meni nejasno, za okusom koji ostaje, žvakanjem, opajanjem u ljetu.

Ali da!

Jednoga dana, (hoću li znati kad?) samo ih više, neću jesti.

I bit ću u zemlji.

Pijem posljednji gutljaj vode.

“Ovo bi se sad trebalo kuhat nekih dva – tri sata.”

Pogledam, svjesna njezinog tijela malo dalje, ponovno.

Sada, oči mi se odmaraju na njezinim i pretpostavljam da, uhvaćena u tom trenutku, izgledam razočarano.

“Ali ajde, izdržat ćeš ti to, kad već toliko voliš marelice.”

Tijek misli opet se nastavlja, nakon što je ona progovorila, sve je kao da ja nisam – sve se iznova pokreće. *Kako joj kosa lijepo pada na ramena; što ćemo raditi da vrijeme prođe?*

Osjećam nešto što svjesno ne želim opisati -- svjesno, mislim da tako i treba biti. Dopuštam suncu da učini svoje i samo nabirem prstima zaključak...

i uskoro...

(možda)

uskoro...

bit ću zadovoljna time što ga ne mogu pronaći tako lako kao plodove marelica sa stabla nedaleko od kuće.

Katja Oršulić, 2. razred
II. gimnazija
Voditelj: Ivan Pavlović

Myosotis

Pjesma Gabi Novak¹ nježno je ispunjavala sobu uvlačeći se u zidove staračkoga doma poput sjećanja. Mirjana je pažljivo slagala stvari u svoj kovčeg. Svaki predmet nosi težinu rutine: češalj, odjeća, marama, četkica za zube te knjiga *Memory Police*. Zatvorila je kovčeg, kaput je lagano povukla prema ramenu i obukla ga, šešir je namjestila tako da joj je lagano zasjenio lice, a s blagim osmijehom bacila je posljednji pogled na svoj odraz u ogledalu prije nego je izašla. Hodajući hodnikom do dnevnog boravka, oči su joj sjale uzbuđenjem. Prolazila je pored ukućana koji su šutjeli kao biljke, kao da njihovi životi nisu važni naspram njezina putovanja, činilo se da je nitko ne primjećuje. Spustila je kovčeg pored govornice, okrenula broj. „Dobar dan“, rekla je glasom punim uzbuđenja. „Da, osvojila sam put za Island. Zovem kako bih potvrdila. Jedva čekam!“ Dok je spuštala slušalicu, pogled joj se vratio prema kovčegu. No, kovčega više nije bilo. Kao da je netko ukrao njezin san. Zbunjeno je pogledala oko sebe tražeći objašnjenje u licima ukućana. „Gdje je? Tko mi je uzeo kovčeg?“ viknula je, a glas joj je bio mješavina zbunjenosti i straha. Skrbnica je prišla. Glas joj je bio sterilan, gotovo umjetan. „Mirjana, kako se osjećate? Možda bi bilo dobro malo prileći.“ Mirjana je pogledala skrbnicu, ne shvaćajući što se događa, ali suzdržala se. Slegnula je ramenima dok su se misli sudarale u njezinoj glavi. Odmahnula je glavom. „Nisam umorna“, odgovorila je. Skrbnica je samo nježno uzela njezinu ruku i odvela je natrag u sobu, govoreći nešto o nadolazećem doručku.

U svojoj je sobi Mirjana stajala smrznuta. Tamo ju je dočekao prazan kovčeg. Predmeti koje je pažljivo složila sada su stajali na svojim mjestima, uredni i nepomični, kao da nikada nisu napustili sobu. Ruke su joj počele drhtati dok je ponovno počela pakirati stvari. Ovaj je put to činila brzo, nespretno. Kada je ponovno došla do govornice, dan se već povukao pred večernjim sjenama. Ukućani su večerali, žute nijanse svjetla obasjavale su njihove tanjure. Zvuk razbijenoga stakla prekinuo je tišinu, skrbnica je ispustila pladanj, a tablete su se poput perli rasule po podu. Mirjana se okrenula prema tom prozoru privučena poput moljca svjetlosti. Pogled joj je pao na stolic s vazom u kojoj je bio žuti² cvijet. Latice su blistale pod umjetnim svjetlom podsjećajući je na nešto daleko i važno, ali nedohvatljivo. Kada je ponovno okrenula pogled, kovčega nije bilo. U očima joj je zatreperila panika. „Zašto me svi zj*****?“³ povikala je kroz suze, glas joj je bio oštar, ali krhak. Skrbnica joj je prišla, ponovno je nježno povelala natrag u sobu.

Te je večeri Mirjana sjedila na rubu kreveta, nepomična. Pogled joj je bio staklast, oči bez sjaja. Kovčeg je opet bio prazan. Prostorija je bila tiha, no Mirjana je osjećala kako joj misli pulsiraju, divlje i nepredvidivo. Nakon nekoliko trenutaka nepomičnosti ustala je i izašla. Hodala je hodnikom, kao da pluta u transu. Zastala je kod stolića i zagledala se u plavi³ cvijet u vazi. Polako je rukom dodirivala cvijet u smjeru peteljke.

Na kraju hodnika, iza ugla, ugledala je starca kako nosi njen kovčeg. Bez riječi krenula je za njim. Starac je skrenuo lijevo i nestao iza vrata. Mirjana je stala ispred njih, oklijevala je, ruka joj je drhtala dok je posezala za kvakom. Otvorila je vrata te stupila u sobu. Prostor pred njom pulsirao je poput živog organizma. Slike su se preklapale, kao sjećanja iz njezina života. Sve što je ikada dotaknula, voljela ili izgubila, sve što je oblikovalo krhke niti njezina postojanja, sada je stajalo pred njom, fragmentirano i isprepleteno u kaotičan kaleidoskop sjećanja. Iz središta tog kaosa, oči bez lica zadržale su njen pogled, prazne, a ipak preplavljene značenjem. Nemoćna pred tim nadrealnim teretom, Mirjana se slomila. Suze su joj klizile niz lice, teške poput riječi koje nije mogla izgovoriti, a svaki je jecaj bio odjek nezgovorene boli.

Istrčala je iz sobe, jurila hodnikom prema dnevnom boravku. No, stanari doma sada su bili nepomične statue, okamenjeni u trenutcima koji su za nju postajali dalji i mutniji. Oči su joj brzo pronašle stolic na kojem je stajao plavi cvijet. Drhtavim je rukama zgrabila vazu, podigla te bacila prema zidu. Zvuk razbijanja stakla ispunio je sobu, jeka je probijala kroz vakuum tišine njezine svijesti. Kružila je oko boravka, oči joj bile ispunjene suzama, dok se prostor oko nje činio sve manjim, skupljajući se poput klaustrofobična sna. Zidovi su bili bliži nego što je ikada osjetila, zrak gušći nego što je mogla podnijeti.

1 Pamtim samo sretne dane

2 Simbol skrbnika nad oboljelima od Alzheimerove bolesti

3 Potočnica (lat. myosotis); kolokvijalno „ne zaboravi me“ – simbol oboljelih od Alzheimerove bolesti

Pogled joj se zaustavio na vratima u daljini, mjestu koje je bilo kao prolaz u svijet izvan svega poznatoga. Bez oklijevanja potrčala je prema njima, kao da je u tom trenutku pronašla posljednji trag nade. Otvorila ih i zakoračila u beskrajn snježni pejzaž. Pred njom se prostirala savršena bjelina, nepomućena, tiha, kao da je svijet odjednom odlučio zaustaviti dah. Hodala je, a svaki korak postajao je lakši, tragovi za njom sve plići, dok se napokon nisu potpuno izgubili. Zatvorio se njezin životni ciklus, krug što je počeo s nadom te završio u snu. Napokon je otišla na svoje putovanje iz snova.

David Jurić, 2. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Marta Lazić

Mala katastrofa

(Stojim ispred publike, izgledam uznemireno, oči su mi razrogaćene.)

„U redu, slušajte svi. Imam neke udarne vijesti, a nisu dobre. Nemojte se smijati, ozbiljno je. Mislite da je ovo šala, neka komedija? Mogu vam odmah reći da nije. *(Koraćam naprijed-natrag, divlje gestikulirajući.)* Ona je bila moj heroj! Rastezljivost? Dovoljna da prelazi preko svih vlasi. Stisak? Snažna, ali ne prećvrsta. Nijednom nije pukla! U svojih šesnaest godina, minus godina-dvije rane ćelavosti, skupila sam iskustva s puknutim bolnim gubicama. Svoju Izgubljenu mogla sam razvlačiti, povlačiti, napinjati, opuštati, namotavati, rastezati i stezati, a ona bi tvrdoglavo sve izdržavala. Nije do sada misteriozno nestajala, a sada kada je, kao i inače, najviše trebam? Puf! Nema je. *(Dižem ruke u zrak.)*

Svugdje sam tražila tu gumu s tkaninom. Kupaonica? Prazna. Moja torba? Ni slučajno. Ispod kauća? Nemojte me ni pitati – praktički sam rastavila stvar. Znae gdje sam se našla u jednom trenutku? *(Zurim u ponor ispod svog kreveta.)* U mračnoj, prašnjavoj praznini gdje ćarape odlaze umrijeti. *(Naginjem se naprijed. Izgledam nepomićno.)* Znae li što mi je sada (pre)ostalo? OVO. *(Podižem razvućenu gubicu.)* Ovaj jeftini, razvućeni izgovor za ukras za kosu koji samo visi kao da je odustao od života. *(Teško uzdišem. Odmahujem glavom.)* Evo me, hodam amo-tamo s jedva skupljenom kosom u rep. Izgledam kao da sam se probila kroz olujni vjetar. A moja majka... Pogađate čime se moja majka bavi? Možete si zamisliti oćaj i sram na njezinu licu. Ona svaki dan izvodi vratolomije i stvara kreacije koje savršeno pristaju mušterijama. Te su frizure uvijek besprijekorne. Kao i sve što moja majka radi. A dijete joj šeće svijetom s neukroćenom grivom. Sto posto sada razmišlja da me pošalje u frizeraj da se brinem o gomili kutija napunjenih do vrha gubicama za tanke vlasi i složim ih po velićini i boji. „To je zato što ne paziš na svoje stvari“, izgovarala bi mama mirno radeći na sredovjećnoj gospođi koja je sjedila pod ogromnim, starinskim sušilom. Njene ruke, precizne kao sat, kretale su se od pramena do pramena kao da je svaki pramen kose bio lekcija. *(Prevrcem oćima.)* „Nije to zato što sam neuredna!“ pokušam se obraniti.

Kažem vam, imam rupu ispod kreveta. Dovoljno je duboka da se možeš u Australiju prebaciti.

Zato tražim vašu pomoć. *(Gledam u publiku.)* Ako je vidite: crnu, srednje rastezljivu, bez ćudnih gumenih dijelova, molim, javite mi. Ja sam oćajna. Nazovite me na 0997857386, možete i na kućni broj – pozivni za Zagreb pa 4640068, a i svratite ako ste blizu llice 198. Hvala vam. *(Odlazim s pozornice mrmljajući vjvrtn j u perlcu rblj, rga m s.)*

Zoe Vidović, 2. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Jelena Popović

Odjeci u vodi

U žarištu njezina postojanja nađoše se dva glagola – kao jedine dvije moguće alternative. “Biti” ili “imati”? Na trenutak nije imala ideju. *Cogito, ergo sum...*¹ Odabrala je “biti”. Uz “biti” vezala je prisutnost. Postojanje. Sadašnjost. Jer ono drugo nije prvo, a prvo je drugo. Miomiris travanjske matične mliječi, maslačni pelud te purpurni cvjetovi zvjezdaste magnolije upućivahu ju na dobrohotnost odabiranja glagola “biti” kao jedine ispravne alternative. Trenutna je samoća također bivala izvorom sigurnosti u takvo što. Ples toploga zraka, što je strujio među oblacima, svuda se širio, kako oblim padinama i zelenim obroncima, tako i skućenim jutarnjim salonom seoske kuće u samom srcu provincijskog mjesta, nagovori ju da izađe vani i udahne vlažne struje zračnih masa natopljenih dolaskom nekog nepoznatog mira. Navlačeći na suhonjavo tijelo krznene ogrtač, za ovo doba godine pretežak, zamijeti da Harolda nema – nije kod kuće. Rozalija i djeca putuju južnom obalom Francuske, ali on? Gdje li je? Vjerojatno okopava vrtne lijehe dalija i kadifa, urešuje gredice kineskih ruža ljuskama ostriga što ih sinoć poslužiše Smithovima na večeri koja više bijaše okupana sućutnošću negoli egzaltacijom sredovječne gospode. U svakom slučaju, on čini zasigurno kakvu beskorisnu radnju – *da zaboravi*. Ali na što da zaboravi? Pokušavala je odgonetnuti, ali na koncu rekne sebi samoj – „Sjetila bih se da je što god odviše važno.” *Prisjećanja su osuđena na zaborav*, nerijetko je govorila, *pružimo li im ikakva spomena, kukolj boli nadjačat će mladicu nade*. Zveckanje srebrnine koju služavke laštiše u pokrajnoj sobi povraća ju u sadašnji trenutak. Podne je. Pripreme za ručak fluidno teku. Vrijeme je odmora. Savršen trenutak za bijeg. Okretno, poput gazele, obavijena raskošnim krznom stepske lisice, iskrala se u nepreglednu okućnicu obraslu grmljem hortenzija. Neodređeno je šetkala mekim zelenilom. Svaki čvor bršljana, svaku vlat trave i svaki plahi šafran obgrilila je milim pogledom srodnosti. Bistrina toga pogleda donosila je svježinu prve jutarnje rose i hranjivost kao u mineralnih tvari koje okolne breze i johe pohlepno iz zemlje sisahu. Isprekidano oglašavanje mrskih joj vrana posta stimulativno poput rominjanja jesenje kiše. No, tada nenadano začuje škripanje. Mrmot. Negodovanje. Vraški se ponovno pojavljuju! Ali tko? Oh, zaboga... To su ponovno bili *glasovi*! Pojavljivahu se uvijek izvan njezina videokruga – okrene se ovamo – skriše se međ' hrašćem, pogleda onamo – glumiše trulež vrtne kućice. To ne može biti... Harold...! Moj surpug, Harold...! Ne, on mora da je odveć umoran. Njezine glavobolje i glasovi, zle slutnje i vizije... Nikada ga neće odmoriti poput poljubaca obožavanih mu vrtnih lijehi. *Zar je povratak nemira tako teško nijansirati? Zar je taj nemir uvijek prisutan, žedan tjeskobe poput učmalog roba što vapi za izvor vodom?* Netjelesna hladnoća okupa joj kožu, znoj hladniji od fjordovskih voda obli joj mršave ruke i tanašne noge. Drhtavica... odsustvo onog toliko željenog spokoja, bez obzira na slikovitost pejzaža oko nje, obuzelo ju je u cijelosti. Ni hortenzije, ni cvat lipe, ni miris kiše, ni svježina zraka – ništa ju nije moglo oživjeti iz tog mrtvila koje ju je okamenjivalo kao što to prošlost čini drevnim fosilima. A Harold? Njezin suprug, Harold?! Nije li ga više izmorila njezina nesreća, nije li mu dodijao njezin svakodnevni, gorki vapaj? Brzo je izašla kroz pokrajnja vrata što onako nepodmazana cviliše baš kao i njezina savjest. Grmolikim raslinjem i gustim lugovima udaljavala se od kuće u kojoj je ostavila brak, strast, život, ali i privid sreće. Čistina, pod kojom bijaše uokviren svod bez ijednog oblaka, na trenutak ju odvuče od bjesomučnih misli – bijeli crkveni toranj iz obližnjeg sela otkucavao je minute, hitar glas pastira dozivao je neposlušne ovce raštrkane svuda po nepreglednim poljanama. *Hoće li itko ikada ponovno tako zazvati njezino ime?* Dopustila je mislima da same ispletu odgovor na to pitanje. Spustivši se niz padinu, zagledala se u daljinu – ondje je u plitkom jarku, jednom od moćnih rukavaca brze rijeke, radišni težak izlovljavao mrtvu ribu pjevušeći kakav narodni stih. Nije ju zamijetio. Nije ju ni zamjećivalo lišće što se plazilo pod njenim nogama ni mokra zemlja natopljena svježom kišom. „Koliko je on uspješniji od mene”, tiho je uzdahnula dok se vijugavom stazom spuštala do obale rijeke. Ona nije bila nikakav nadareni književni um, nikakav genij kako ju je hvalila literarna kritika – bila je samo beskorisna čudakinja. Izgrednik. Zatrovana duša. Već s obale dalo se naslutiti kako su strelovite vode Helme i više no ledene. Nekad skup par talijanskih cipela propadao je u priobalnom mulju. Kratkim je koracima prilazila vodi što se kretala u koncentričnim kružnicama. Mislila je na Harolda... Na nećake... Na sestru... Na sve ljubavnice i ljubavnike... Mislila je na sve one koji ovoga časa vjerojatno ne razmišljahu o njoj. Pomisli kako je ovo ipak nepotreban način svršavanja. No tada ju iznenadan nalet hladne struje posve obuže. Riječna trava

1

Cogito, ergo sum. – Mislim, dakle jesam. (René Descartes, francuski polihistor.)

zapatlja joj se oko gležnjeva. Dodir gotovo ljudski. Pomisli kako je ovo još samo jedan u nizu banalnih pokušaja kraja, kako će uspjeti isplivati na površinu. Ali, već trenutak kasnije našla se u ponoru. I figurativno i doslovno – *u ponoru*. Neobuhvatna snaga vode posve ju je ovila i potopila. Noge, s kojih su cipele već odavno bile skinute, plazile su se muljem te ga nadizale mijenjajući sumpornožutu površinu Helme u neprepoznatljivu smeđu. Kestenjasta kosa posuta sredovječnim sijedim vlasima bijaše posve raspuštena, raskoš krznenog ogrtača simbiotski se saživio s riječnim dnom. Život, u nekad pronicljivim očima prepunim oštroumnosti, blijedio je i iščezavao. Koščate ruke podsjećale su na dvije grane, noge na duge mrtve cjepanice. Obgrljena hladnoćom, muljem, travama i smrću plovila je dnom graciošno poput drevne japanske gejša. S prstenjaka se u jednom trenu izgubio prsten. Voda kao da je svakim naletom brisala tragove njezina života. Prolaznici uz rijeku nikada ne bi ni slutili da u blijedim dubinama rijeke struji tijelo nesretne žene koja je mrtvački bijedim licem upijala svakoga od njih – i trake svjetla, i podmukle smehove, i isprazne riječi – ispuštajući pritom odjeke koji nekada bijahu vapajima života, a sada posljednjom molitvom spasa.

Karlo Cvrtak, 2. razred
Gimnazija Sesvete
Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Korina Beg, 3. I
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Prijelaz

Jednom kada sam bilo mlado, vidjelo sam mnoga bića. Dok sam bilo ispod ovoga svijeta, rečeno mi je da ću se svačega nagledati. Današnja ružičasto-kožna bića ne znaju pak više ništa. Susjedi su mi rekli da su prijašnja ružičasto-kožna bića bila pažljivija i mudrija od ovih sadašnjih. Tko zna što im se dogodilo? Krošnja mi je svakoga dana bila sve veća. Teško ju je bilo nositi. Ispod sebe prije dva-tri dana primijetilo sam nekoliko zelenih klica koje su mi od tada svakoga dana tvrdile da će jednom izrasti veće od mene. Uvjeravale su me, ali... meni su izgledale kao ljubomorna trava.

Vrišteća Piha i ja prijatelji smo otkako sam prvi put ugledalo svjetlo. Tada je dan bio dug, a svjetlost crvena. Piha me je podučila sve što je naćula o godišnjim dobima i duljini dana te boji svjetla tijekom svakoga od njih. Kada se sjetim toga, reklo bih da je tada bilo ljeto, a sada je jesen.

Svjetlo postaje sve više plavo. Volim Pihu, ali ta ptica ne zna slušati, a želi uvijek biti slušana. Budi me svako jutro. Kada su jednom prolazili pijetlovi, predložilo sam joj da pođe s njima kukurikati. Vjerojatno bi se dobro slagali. Međutim, ona je taj prijedlog odbila. Prićala mi je da je ovamo došla iz nekoga vlažnog područja, ali nikada mi nije otkrila zašto. Nije imala mladunaca kao ostale ptice. Rekla mi je da nikada nije nikoga voljela osim mene. Mislilo sam da će, ako ode s pijetlovima, pronaći nekoga sličnoga sebi. Pernata i ružičasto-kožna bića poprilično su slična. Svakodnevno vidim mnoga stvorenja, ali s vremenom sam ih počelo zapamćivati, barem ona koja često prolaze preda mnom. Nekoliko njih posebice su zanimljiva. Jedno ima kratko crno, a drugo dugo bijelo krzno na glavi. Uvijek su se držali za svoje ružičaste grane sve dok se jednoga dana ono biće s bijelim krznom više nije pojavljivalo. Zamijenilo ga je drugo stvorenje sa smeđom dlakom jednake duljine. Međutim, jedne su se večeri rastali ispod punoga Mjeseca. Iz lica im je izlazila voda. Stvor s dugom smeđom dlakom vrišteći je bacio sa svoje ružičaste grane okrugli predmet boje Sunca u jezero. Nikada do tada nisam ćulo da neko ružičasto-kožno biće može biti tako glasno. To je jedan od razloga zašto su ptice i ružičasta bića slični. Kada promislím, ružičasti i ja smo, također, vrlo slični. Oboje imamo grane, samo što oni nisu pričvrćeni za tlo.

Od tog trenutka više ih nikad nisam vidjelo zajedno pa je to mjesto bilo ostavljeno meni za promatranje. Promatralo sam ga s Pihom jako dugo vremena, ali nikoga nije bilo. Piha je dugo vremena gledala okrugli predmet na dnu rijeke. Jednoga ga je dana odlučila izvaditi odatle. Vratila se noseći nešto sjajno u kljunu. Tu je stvar stavila na jednu od mojih najtanjih grana. Tada mi je rekla da će me ćuvati od nadolazećih vremena. Međutim, ja još uvijek ne razumijem što je time htjela reći.

Prije nekoliko izmjena mraka i svjetla oko mene su se okupila petorica ružičasto-kožnih bića. Pozdravilo sam ih, ali oni su se ponašali kao da me ne ćuju.

Palo sam na tlo. Prelomili su me na dva dijela i odvojili od donjega svijeta. Nakon toga samo su otišli i više se nisu vraćali.

Sadašnja su ružičasta stvorenja stvarno neshvatljiva i ćudna. Od tada sam ovdje i gledam plavetnilo nada mnom. Nakon svake izmjene svjetla i tame moj pogled postaje sve nejasniji. Piha više ne ćivi sa mnom, ali često me posjećuje. Govori mi da je jako tužna zbog mene, ali ne razumijem zašto. Jućer mi je rekla da će uvijek dolaziti k meni... i kada me ne bude više. Što time želi reći?

Osjećam da mi tijelo postaje sve lakše. Piha mi kaže da su u meni novi stanari pa ih nerijetko vadi iz mene. Znam da im zavidi, ali mora prihvatiti da ona nije jedino biće koje me voli. Čudno mi je da se ti novi stanari nisu još uvijek predstavili. Piha mi kaže da ih je sve više i da će ubrzo doći s još pokojom pticom da ih se riješe. Govorim joj da se smiri, ali ćini mi se kao da cijelo vrijeme držim misli za sebe. Otkako sam na tlu, ona me više ne ćuje. Kaže mi da ću ubrzo postati tlo te da ne zna kako to zaustaviti i kako će živjeti bez mene. Čudne li ptice!

Neobićno je bez lišća.

Lijepo je bilo igrati se sa Suncem. Ono mi je ponekad htjelo ukrasti vodu pa sam skrivalo svoje lišće od njega, a kada lišća nije bilo, ćeznulo je za njime. Promatralo je oslobađanje malenih pupova iz mene, a sada me još uvijek gleda iz visoka. Ono je kao Piha, uvijek je uz mene. Možda sam već postalo tlo jer

više nisam zeleno. Čujem tihe glasove klica oko sebe. Iako ležim na tlu, još uvijek su manje od mene. Tama se ponovno pojavljuje, Pihe još uvijek nema. Postaje sve tiše i tiše...

Sara Bilandžija, 3. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Svjetlana Štampar

Sedam

deset je
kuna
ispod moga
jastuka

mama
nije trudna
i trebam ju
da mi dođe
gledat
utakmicu

pred tobom
vrtim
drvene pločice
sa slovima
i znam ih
sve
napamet
i naglas
čitam
slikovnice

ne jedem
rukama
burek

tvoja
baklava je
na malome
pijatu
i kava
još uvijek je
turska

Eid
al adha
mubarek
olsun

jer
još me nije
sram
pružit ruku
ni
da ti
to
izgovorim

jer deset je
kuna
ispod moga
jastuka

i još sam malen
i još si
moj
tata

Leo Kremić, 4. razred
Gornjogradska gimnazija
Voditeljica: Sara Štivčević Bajramović

Soba

„Ja sam Petar. Ovo je moj posljednji zapis. Potražite me u hotelu ili šumi iza njega. Hvala mama i oprosti što te ostavljam kao što je tata ostavio tebe i mene. I svakome tko ovo čita: ne ulazite u Sobu.“

Probudio sam se jednog maglovitog popodneva na zvuk usisavača. Bila je to moja majka koja je ove subote, kao i svih ostalih, čistila stan u kojem živimo. To joj nikada nije bio problem jer, otkad nas je tata ostavio, ona je preuzela i njegovu ulogu. Izrastao sam prilično razmažen jer majka nije htjela da budem tužan što tate nema pa mi je dopuštala da radim što god želim. Tako sam jedne zimske subote sjedio nezaposlen u našem podstanarskom stanu od 50 kvadrata. Kako bih zaradio za neplaćene račune, koji su se već nakupili, te kako nas stanodavac ne bi na Božić izbacio na ulicu, odlučio sam se zaposliti. Nisam imao previše poslovnih mogućnosti kao neobrazovani, nezaposelni, tridesetogodišnji idiot koji živi s mamom, ali jedan je posao zvučao primamljivo. To je bio posao noćnog zaštitara u luksuznom hotelu koji se obnavlja, prijašnje iskustvo nije bilo potrebno, a plaća je bila jako velika. Naravno da sam odmah prihvatio. U opisu posla stoji da gledam nadzorne kamere, pazim da su vrata hotela zaključana, nekoliko puta prošetam svim hodnicima hotela i stalno provjeravam Sobu. Ne znam što to točno znači, ali nadam se da će mi večeras objasniti.

Kada sam stigao na lokaciju na rubu grada, blizu šume, dočekala me prilično velika zgrada s četiri kata. Bila je okružena skelama tako da nisam mogao naslutiti o čemu se radi. Kada sam ušao, na porti sam zatekao čistačicu koja me odvela do kontrolne sobe za videonadzor i provela hotelom. „Ovo je Soba“, rekla je prstom pokazujući na sobu koja se nalazila na samom kraju hotela. „Nemoj biti uplašen, provjeri je dva do tri puta tijekom noći, zaključaj vrata hotela i ništa ti se neće dogoditi.“ Gledao sam je pomalo čudno jer nisam ni sumnjao da bi mi se išta moglo dogoditi. „Ako se bilo što ipak dogodi, u sobi s videonadzorom imaš knjigu za hitne slučajeve.“ Krenula je prema izlazu, ali se osvrnula još jednom i pitala me: „E, da, kako se netko tako mlad odlučio za ovaj posao?“ „Trebam mi novac“, odgovorio sam. „Očito ti treba jako hitno“, nasmijala se i otišla. Kada sam se okrenuo za njom, vidio sam da iznad ulaza, prekriveno prašinom, uklesano u zidu piše: „Ustanova za mentalno zdravlje 1923.“ Zaključio sam da su očito nešto bitno izostavili iz opisa posla. Ne znam je li namjerno, ali znam da me čeka duga noć.

Čim je započela smjena, zaključao sam glavni i stražnji ulaz hotela. Razmišljajući o riječima čistačice, prošetao sam hotelom i pomalo uplašen otišao u kontrolnu sobu za videonadzor. Hotel, ili po mojim novim spoznajama, umobolnica, bilo je mjesto puno uskih hodnika sa sobama s desne i lijeve strane, a kako se uspinjalo katovima, sobe su postajale sve ružnije i zapuštenije. Tako je četvrti kat nalikovao na nešto puno strašnije od umobolnice. Sva su vrata bila zalijepljena trakama da nitko ne može proći kroz njih. Na samom kraju hodnika nalazila su se prilično čista i netaknuta vrata na kojima je crvenim markerom pisalo „SOBA“. Hotel je imao krovnu terasu s koje se pogled pružao prema šumi na sjeveru, a na jugu su se vidjela svjetla grada u daljini.

Dok sam sjedio u kontrolnoj sobi, sada već prilično umoran i pomalo uplašen, počeo sam pisati dnevnik u slučaju da mi se što dogodi.

[...]

3:28

Zaspao sam, probudio me zvuk šuštanja kamera. Netko stoji na ulaznim vratima. Uzeo sam džepnu bateriju i svoj švicarski nož i otišao provjeriti tko je to. Na ulazu je stajala visoka crna figura čovjeka, a kada sam je pogledao, nestala je u šumu. Vratio sam se u kontrolnu sobu, a na kamerama nije bilo nikakvog traga.

3:45

Otišao sam prošetati hotelom. Uspevši se na četvrti kat, sada već u velikom strahu, otišao sam provjeriti Sobu. Na kraju hodnika ugledao sam crvenu svjetlost. Odlučio sam ući u sobu. Bila je to prilično mala soba bijelih zidova s malim drvenim stolom i jednom stolicom.

Na stolu je stajala i zujala jedna crvena lampa, a na podu su bile dječje igračke. Stol je bio posut kapljicama krvi.

4:00

Izašao sam iz Sobe i hodajući hodnikom, za oko mi je zapela jedna soba s metalnim vratima te sam, unatoč upozorenju, ušao. Zanimalo me što se dogodilo u ovoj umobolnici i morao sam to saznati. U

sobi su se nalazili mnogi ladičari s mnoštvom dokumenata. Počeo sam ih čitati.

4:55

U jednom od dokumenata pročitao sam da je četvrti kat služio kao zavod za neizlječive. Pronašao sam još mnogo dokumenata s imenima ljudi i kada sam došao do jednog, meni dobro poznatog imena, svjetla su se ugasila. Kvar, pomislio sam, ali što ako je namjerno.

5:15

Čuo sam korake te sam se u strahu sakrio u jednu od soba. Bili su sve sporiji i glasniji. Čuo sam kucanje. Pogledao sam kroz ključanicu i vidio isti onaj lik koji je stajao na ulazu hotela. Srce mi je preskalo od straha, ali neka neobjašnjiva sila natjerala me da otvorim vrata. Sve se zacrnilo.

??

Probudio sam se ispred vrata Sobe i čuo miran glas iz nje: „Uđi, sine.“ Na stolu je i dalje zujala jedna crvena lampa, a na podu su bile razbacane dječje igračke. I kapljice krvi – jer se tata porezao. Sjeo sam i upalio crvenu lampu. Nakon toga pospremio dječje igračke, a tata je samo rekao: „Dobar dečko.“

Petar Leko, 2. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Mea Marija Purgar

Carmen Bronzan, 8. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Suze bez zvuka

Moja baka uvijek je govorila da je ženi najvažnije naučiti šutjeti. Ako ništa drugo ne zna, tišina joj mora biti znanje. Ponavljala bi to kao da time opravdava svoje izbore i životne gubitke. Svoje najbolje godine provela je služeći moga djeda, a kasnije i njihova sina. Nikada se nije žalila, barem ne naglas. Tišina je bila njezina sudbina, a s vremenom je postala njezina snaga i oružje. Sina je odgojila najbolje što je znala. Naučila ga je kako biti odvažan, kako biti muževan, kako kročiti svijetom bez ikakve sumnje u svoje postupke. No, nije ga naučila ljubavi. Nije ga naučila kako da dijeli sebe, kako da snosi odgovornost za svoje postupke. Uvjerila ga je da nijedan njegov korak ne može biti pogrešan, da svijet leži u njegovim rukama, a teret greške nikada neće biti njegov. Kad je došlo vrijeme da se oženi, baka je gledala na njegov brak kao na prijetnju. Nije željela da njezin sin, njezin ponos, izgubi svoju slobodu. Ljubav je za nju bila žrtva, žrtva koju nije bila spremna prihvatiti. Nije znala kako ga pustiti. Bila je prisutna u njegovu braku više nego što je trebala biti, tražila je svoje mjesto tamo gdje nije pripadala, prelazila granice koje nije razumjela.

A onda je stigla Ona. Snaha. Bila je odgajana prema bakinim uvjerenjima. Odrasla je u obitelji gdje su je učili da su njezine želje uvijek sekundarne. Od malena su je podučavali da šutnja znači poštovanje, a neslaganje neposlušnost. Njezini roditelji, strogi i tradicionalni, nisu je učili da bude glasna i da traži nešto za sebe. Kada je bila dijete, uvijek je bila ta koja je služila braći – pripremala im obroke, čistila za njima, čak i kad je imala svoje obveze. „Tvoje mišljenje neće promijeniti ništa, bolje je da šutiš“, često joj je ponavljala majka, uvjeravajući je da je tišina najbolji odgovor na sve. U brak je kročila s nadom u novi početak. Vjerovala je da bi mogla stvoriti obitelj u kojoj ljubav neće biti žrtva, gdje se glas žene može čuti, gdje njezina želja za slobodom neće biti ugašena. Na početku braka bila je žena koja nije poznavala šutnju. Njezine misli uvijek su bile dane na dlanu, njezine riječi bile su izgovorene jasno i glasno. Ponašala se kao da ju nitko nije naučio da treba šutjeti, povući se, služiti bez pitanja. Ljubav je za nju bila sloboda, a ne žrtva. Baka ju je gledala s čuđenjem i nevjerom. U snahinim očima vidjela je snagu koju nije razumjela, snagu koja ju je plašila. Taj glas, ta odvažnost bili su prijetnja svemu što je baka smatrala ispravnim. Snaha nije pristajala na tišinu, nije pristajala na pravila koja je baka htjela nametnuti. Ali, vrijeme je učinilo svoje. Bakine riječi, tihe, ali ipak nametljive, doprle su do snahina srca. Njezina snaga i njezin glas svakim su danom postajali tiši. Korak po korak tišina je ponovno postala njezin život. Brak je postao tih, ljubav daleka, a ženin se sjaj gasio. Davala je sve, a nije uzimala ništa. I tako je, neprimjetno, postala ono što nije htjela biti. Postala je žena koja šuti. Suze su padale, ali bez zvuka. Tišina je bila njezin korak, njezina maska, njezina ljubav, jer tišina je značila mir.

Jednoga dana, dok je gledala svoju malenu kćer kako se igra, osjetila je težinu ciklusa u kojem se našla. S generacije na generaciju žene u njezinoj obitelji nosile su isti teret. Šutnja se prenosila poput nasljeđa. Dok je promatrala znatiželjne i zaigrane oči svojega djeteta, sve što je osjećala, sve što je godinama nosila pronašlo je izlaz. Shvatila je da njezina kći ne smije nastaviti tim putem. Oči su joj se napunile suzama, nije ih mogla zaustaviti. S težinom u glasu, ali ipak odlučno, obratila se svojoj kćeri: „Nikada ne dozvoli da ti netko kaže da tvoja vrijednost ovisi o tome koliko tišine možeš podnijeti ili koliko ćeš druge stavljati ispred sebe. Tvoje misli, tvoji snovi, tvoja snaga – to je tvoje pravo. Budi glasna, budi snažna, budi ti. Ne boj se pokazati tko si, tvoja snaga nije u tome da budeš nevidljiva. Tvoja je istinska snaga u tome da se ne povučeš pred tuđim očekivanjima, da budeš hrabra i da živiš život prema vlastitim željama. Nikada ne zaboravi – sloboda je najvrjednije što imaš.“ Nakon tih riječi žena je osjetila kako nešto u njoj puca, kao da je godinama nosila teret koji je napokon smjela pustiti. Znala je da je njezina promjena korak prema budućnosti u kojoj njezina kći neće baštiniti tišinu kao sudbinu i u kojoj se neće skrivati u sjeni tuđih očekivanja. Suze bez zvuka više neće padati.

Ana Štefanac, 1. razred
XII. gimnazija
Voditeljica: Ana Alviž

Katja Zelenika, 3. c
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

U pozadini

Noćne smjene u malom gradu bile su monotone, ali iscrpljujuće. Ivo je radio na centrali hitne službe već sedam godina, u gradiću koji je imao manje stanovnika nego prosječna gradska četvrt većih gradova. Rijetko se na takvu mjestu događalo išta uzbudljivo. Danju ponekad pijani obračun, zalutala krava na cesti i slično. Noću gotovo da se radilo o gradu duhova: rijetki hitni pozivi, svjetla ugašena i beskrajna tišina. Policijska postaja imala je svega dva patrolna automobila, a većinu noći proveli bi parkirani na benzinskoj, grijući ruke oko plastičnih čaša kave. Ivo je svakim dolaskom u smjenu osjećao težinu rutine. Njegov glas, nekada pun žara i empatije, sad je bio prazan i mehaničan. Osjećao je da se troši na gluposti, dok svijet izvan ove rupe ide dalje. Ali kada telefon zazvoni, sjeti se on svoje dužnosti, uspravi se i započne razgovor.

„Hitne službe, izvolite?” rekao je, pogleda usmjerena prema bljeskajućem crvenom svjetlu na konzoli. „Netko je u mojoj kući!” začulo se s druge strane. „Mislim da se netko skriva.” „Razumijem. Recite, gdje se nalazite? Koja je Vaša adresa?” „Pavlov put 23, u kući sam.” „Hvala. Možete li mi reći svoje ime?” „Milan. Milan Perić.” „U redu, Milane. Jeste li sami u kući?” „Mislim da jesam, ali čujem korake... Netko je unutra!” „Jeste li na sigurnom? Možete li se zaključati u sobu?” „Da, zaključao sam se.” „Dobro, ostanite na liniji. Policija je na putu. Možete li mi reći još nešto o tome što čujete ili vidite?” „Spavao sam do prije pola sata, a onda me probudio zvuk odozdo. Zvučalo je kao razbijanje brave, pretpostavljam. Tad sam shvatio da nisam sam u kući. Netko je ovdje, čujem nečije korake dolje u bo-ravku.”

Unio je njegovo ime u sustav, ne očekujući ništa važno. Pred njim su se pojavili sljedeći podatci: Milan Perić, 63 godine, živi sam u staroj obiteljskoj kući na kraju ulice, sinovi odavno odselili u metropo-lu. Zabilježeno je i da uzima lakše lijekove protiv bolova i tablete za spavanje. Nije imao kriminalnu prošlost ni prijave za nasilje ili za čudno ponašanje.

„Razumijem, Milane. Molim Vas, pokušajte se smiriti. Jeste li sigurni da ste sami u kući?” „Da, samo sam ja. Ali... ali nešto nije u redu. Znaite, probudio sam se od glasnog zvuka, kao da je nešto razbijeno. Mislim da je nešto u kući... netko je tu, moram biti siguran.” „Dobro, Milane, sve je u redu. Pokušajte se smiriti. Policija je već na putu. Možete li reći što ste točno čuli?” „Ne znam... ne mogu shvatiti. Čuo sam korake, ali nisu moji. Nisu moji... I onda to razbijanje, kao da je netko nešto bacio, i sad ti koraci... dolaze iz hodnika. Mislim da je netko ušao, ali siguran sam da sam zaključao vrata.” „Dobro, Milane, još je par minuta do dolaska policije. Recite, jeste li zatvorili i prozore? Ne izlazite iz kuhinje i ne otvarajte vrata dok ne stigne pomoć. Dobro?” „Da, zatvorio sam... ali... osjećam nešto. Kao da me netko prati. I taj zvuk... kao da netko razmišlja za mene.”

Tada se, najednom, prekinuo poziv. Ivo je pomislio nazvati gospodina Milana kako bi provjerio je li se što dogodilo, no sjetio se da to i nije najbolja odluka. U slučaju da mobitel zazvoni, mogao bi odati Milanov položaj i dovesti ga u opasnost. Odluka je bila jasna – samo čekati. Nakon nekoliko minuta policija je stigla do kuće. Milan je bio u kuhinji blijed kao kreda, vidno loše, s vrtoglavicom. Nisu pronašli nikakve tjelesne ozljede, ali bilo je jasno da nije bio u svom uobičajenom stanju. Bio je previše iscrpljen i zbunjen da bi mogao dati smislen odgovor. Iako su se čuli zvukovi koje je Milan spomenuo, ništa nije upućivalo na stvarnu prijetnju ili provalu.

Milan je bio prebačen u ustanovu. Liječnici su ubrzo dijagnosticirali shizofreniju. Dijagnoza je za sve bila logična – stariji čovjek koji živi sam, usamljen, pod stresom i s godinama sve skloniji paranoji. Obitelj je prihvatila sudbinu, a susjedi su o tome govorili nekoliko dana prije nego što su potpuno zaboravili. Milan je postao još jedno ime u registrima, još jedan “tragičan slučaj”.

Ivo je, isto tako, ubrzo prestao razmišljati o njemu, držeći to jednim od onih neizbježnih ishoda nečijeg mentalnog sloma. Grad je nastavio ustaljenim ritmom, a Ivo se vratio monotoniji noćnih smjena, umoran od predvidljivih poziva. S vremena na vrijeme prisjetio bi se tog čudnog razgovora, ali samo nakratko. Ionako nije imalo smisla propitivati prošlost. Nitko se nije zapitao o tome što je zapravo uzrokovalo Milanove halucinacije. Nitko nije preispitivao dijagnozu.

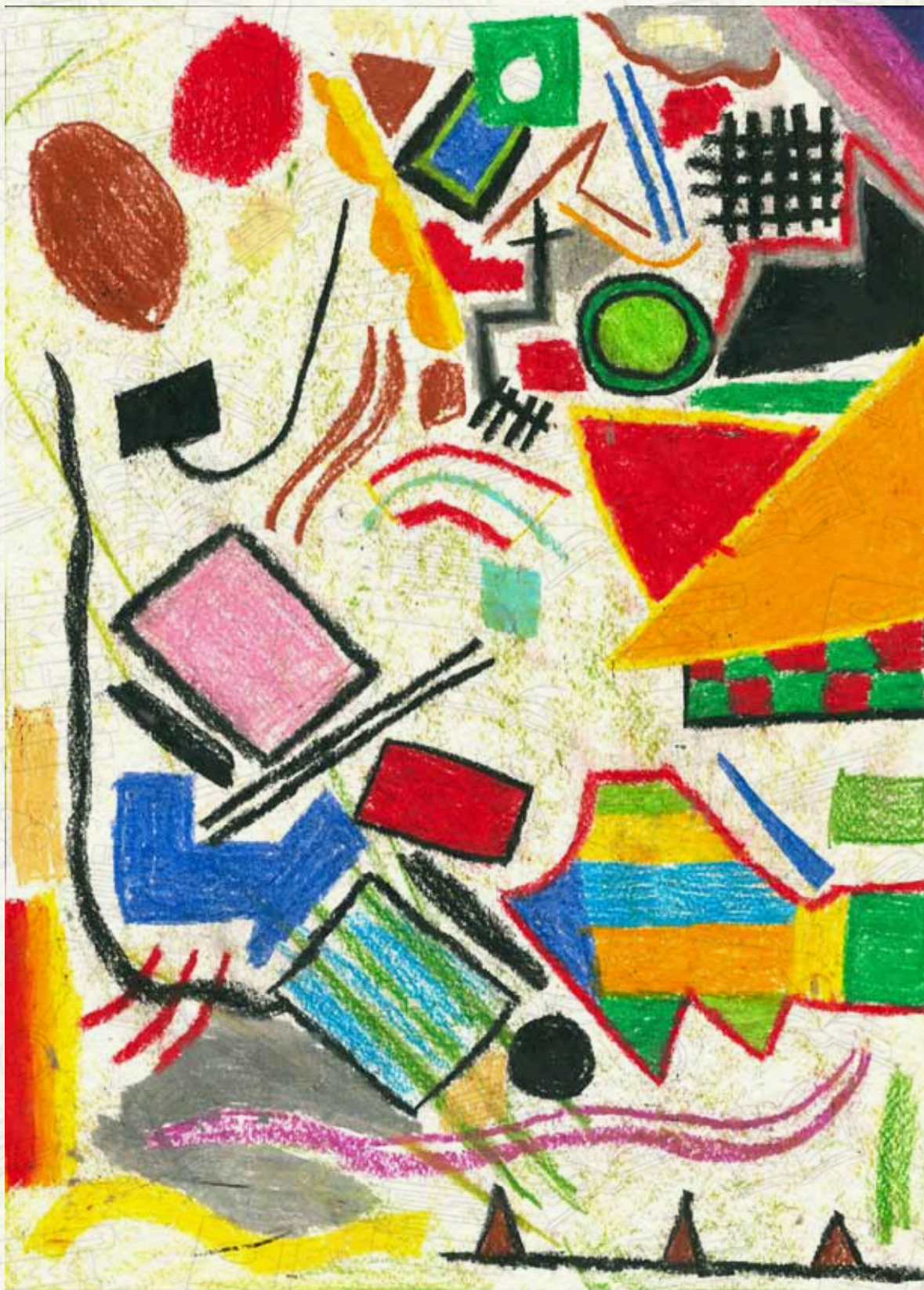
No u tišini, daleko od Ivina radnog stola i Milanove kuće, kutije tableta, uredno zapečaćene, skrivale su tajnu. Milanovi lijekovi nikada nisu provjereni. Netko im je mijenjao sastav, pretvarajući ih u tihi oružarnicu nesigurnosti i paranoje. Ne dovodeći išta u pitanje, sve se odvijalo očekivano – dijagnoze su postavljane, pacijenti slani na liječenje, a sustav je nastavio gutati ljude, bez osvrtnja. Nitko to nikada nije saznao. Ni Ivo, koji je tek nastavio mehanički odgovarati na pozive, ne sluteći da su ispod tog naizgled mirnog grada postojale pukotine koje se nikada neće moći popraviti. Dok bi noćna smjena završavala, a grad tonuo u tišinu dana, Ivo bi zapisao još pokoje ime u svoj dnevnik poziva. A negdje u pozadini, u sjeni svijeta, netko bi nastavljao po svome – bez prestanka, bez sumnje, bez kazne.

Roko Barbić, 2. razred
V. gimnazija

Voditeljica: Marina Dragović Gabrić

Anja Karić, 3. s
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Niko Pavelić, 7. c
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Odabrani

za državnu smotru

Literarni radovi učenika srednjih škola

Literarni radovi

učenika srednjih škola

Sara Polašek

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Haljinica bijele boje, žute, narančaste...
Voditeljica: Svjetlana Štampar

Arwen Regušić Popović

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Kroz prozor tramvaja
Voditeljica: Goranka Lazić

Sara Bilandžija

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Prijelaz
Voditeljica: Svjetlana Štampar

Petar Leko

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Soba
Voditeljica: Mea Marija Purgar

Mislav Hrvojević

V. gimnazija
Homo Ex Machina
Voditeljica: Nikolina Vrkić Dilberović

Roko Barbić

V. gimnazija
U pozadini
Voditeljica: Marina Dragović Gabrić

Ana Štefanac

XII. gimnazija
Suze bez zvuka
Voditeljica: Ana Alviž

Leo Kremić

Gornjogradska gimnazija
Sedam
Voditeljica: Sara Štivčević Bajramović

Anita Brkić, 3. I
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

POJEDINAČNI
dramsko-
scenski

NASTUPI

učenika srednjih škola

Franjo Mrkša, 3. razred

Gimnazija Lucijana Vranjanina
S. Glavašević, Priča o gradu
Voditeljica: Ana Žagmešter

Lily Antić, 4. razred

IX. gimnazija
A. P. Čehov, Tri sestre
Voditeljica: Ljiljana Miler

Vili Utješanović, 2. razred

Klasična gimnazija
C. de la Barca, Život je san
Voditelj: Zoran Čorkalo

Ena Šojat, 3. razred

Gornjogradska gimnazija
C. Goldoni, Gostioničarka Mirandolina
Voditeljica: Branka Tolić

Nika Burić

V. gimnazija
A. P. Čehov, Tri sestre
Voditeljica: Nikolina Vrkić Dilberović

Juraj Reljić, 3. razred

Klasična gimnazija
M. Krleža, Gospoda Glembajevi
Voditelj: Zoran Čorkalo

Lea Mezdjić, 4. razred

XVI. gimnazija
I. Bergman, Jesenja sonata
Voditeljica: Jasna Koščak

Tara Medar, 3. razred

I. gimnazija
Dragojević, Fotografije
Voditelj: Ivan Janjić

Nuša Matija Maršić, 2. razred

Prirodoslovna gimnazija Vladimira Preloga
A. Tomić, Što je muškarac bez brkova?
Voditeljica: Neda Matković Miladin

Dino Ugljen, 2. razred

Gimnazija Tituša Brezovačkog
E. Kastner, Barun Munchausen
Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum

Ana Ugrina, 3. razred

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
F. Keret, Što imamo u džepovima
Voditeljica: Mateja Vignjević

Leo Randić, 3. razred

Privatna umjetnička gimnazija
A. Vuletić, Ja ću graditi kako ja hoću
Voditelj: Lovro Krsnik

Marija Bronić, 1. razred

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
K. Novak, Slučaj vlastite pogibelji
Voditeljica: Lana Rušnov-Perić

Vito Baća, 4. razred

II. gimnazija
T. Štivičić, Nemreš pobjeć od nedjelje
Voditelj: Ivan Pavlović

Paula Šafranić, 4. razred

Gimnazija Tituša Brezovačkog
M. Kawakami, Heaven
Voditeljica: Branka Drageljević

Patrick Krešić, 3. razred

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
G. Orwell, Životinjska farma
Voditeljica: Mateja Vignjević

Karla Mašić, 1. razred

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
I. Lovrić Jović, Vidi kako Lokrum pere zube
Voditeljica: Svjetlana Štampar

Odabrani

za državnu smotru

POJEDINAČNI
dramsko-
scenski
NASTUPI

učenika srednjih škola

Vida Tunguz, 3. razred

Športska gimnazija
T. Štivičić, Tri zime
Voditeljica: Matea Roščić

Ozana Lovrić, 4. razred

Gornjogradska gimnazija
M. Gavran, Najluđa predstava na svijetu
Voditeljica: sara Štivčević Bajramović

Heda Marin, 3. razred

Hotelijsko-turistička škola
T. Štivičić, Nemreš pobjeć od nedjelje
Voditeljica: Iva Knežević

Vivia Pucarić, 2. razred

Privatna umjetnička gimnazija
D. Pešut, Stela, poplava
Voditeljica: Marina Irina Barešić

Katarina Mudryk, 4. razred

Škola suvremenog plesa Ane Maletić
D. Lysenko, Gotovo domaća
Voditeljica: Marina Katinić Pleić

Chiara Agreš, 4. razred

I. gimnazija
M. Dukić, Što čekamo?
Voditelj: Ivan Janjić

Franka Marović, 4. razred

XVI. gimnazija
M. Krleža, Leda
Voditeljica: Jasna Koščak

Vita Barbić, 3. s
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

SKUPNI

dramsko- scenski

NASTUPI

učenika srednjih škola

Dramska skupina I. gimnazije

BOLJE DA SE NISI NI RODILA

Učenici: Noa Grgić, Ivan Deželić, Dora Lovrić,
Tara Medar, Chiara Agreš, Laura Begić, Elena
Matleković, Borja Rafaeli, Alan Kaplan, Adrian
Hajsok

Voditelj: Ivan Janjić

Dramska skupina Privatne umjetničke gimnazije

PAVLE SAM NA SVIJETU

Učenici: Luka Zvonimir Levak, Dorian Novina, Leo
Randić, Laura Kekez, Mara Šprljan, Josipa Vidas,
Tea Kuljanac, Mara Blašković, Ana Lena Pavliša,
Selenia Galijašević

Voditelj: Lovro Krsnik

Dramska skupina Gimnazije Sesvete

BOLJE DA O TOME NE GOVORIMO

Učenici: Lucija Jezidžić, Roko Kemfelja, Marin
Prlić, Karlo Zorić, Lovro Riha, Ilija Krišto, Jokov
Obad, Borna Rezo, Zora Mara Sikora, Paola Bak-
maz

Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Dramska skupina II. Gimnazije

ĐAVO GOSPODINA ANDRIJE PETROVIĆA

Učenici: Nora Weygand, Bruna Romac, Korina
Šibalić, Petra Tomašević, Greta Skočić, Katja
Grgić, Adrian Babić Herceg, Vito Baća, Natan Ivan
Vlahović, Anja Vlahović

Voditelj: Ivan Pavlović

Dramska skupina Agronomske škole

KRV NIJE VODA

Učenici: DHarma Maria Hodžić, Lana Emanović,
Marija Progovečki, Lota Bogdan, Leon Grubišić,

Gabrijel Pavković, Filip Čirjak, Stjepan Višak, Lukas
Topalović, Klara Uskok

Voditeljica: Anita Duždević

Dramska skupina Tehničke škole Ruđera Boškovića

ČIK

Učenici: Aner Kirlin Mirvić, Julija Stručić, Dora
Hlevnjak, Sara Mikulin, Leon Filipović, Vilim Mar-
tinis, Taliah Petra Bradbury, Sara Tibold, Borna
Beljić, Matej Sruk

Voditeljica: Žaneta Gerovac

Dramska skupina

Prirodoslovne škole Vladimira Preloga

MODERNA TRAGEDIJA

Učenici: Korina Beg, Petar Celjak, Roko Guberović,
Ana Husta, Hana Leko, Jakov Munjaković, Nuša
Strašek, Tonka Iva Šimundić

Voditeljica: Ivana Škember

Dramska skupina VII. Gimnazije

RDALATI

Učenici: Marin Momčilović, Franka Marija Vuković

Voditeljica: Ines Radman

Dramska skupina

Škole za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

IZNENADA NETKO POKUCA

Učenici: Ana Ugrina, Patrick Krešić, Tea Pisačić,
Marta Simikić, Matej Martić

Voditeljica: Mateja Vignjević

Dramska skupina XII. gimnazije

JA SAM TE RODILA

Učenici: Nikola Jelačić, Mara Kavić, Lea Kos, Ga-
briel Nikić

Voditeljica: Branimira Palić

Odabrani

za državnu smotru

SKUPNI

dramsko- scenski

NASTUPI

učenika srednjih škola

Dramska skupina Policijske škole Josipa Jovića

TKO JE UKRAO SOKOLA?

Učenici: Paola Bakmaz, Petra Šupica, Damjan Okolić, Dario Slavka, Erika Begić,
Rea Belić Šebečić, Dominik Horvat, Gabriel Jurinjak, Lucija Rajič, Božidar Pintarić
Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Dramska skupina III. gimnazije

SAMO USPOMENA

Učenici: Sara Blažević, Nika Klarić, Ivan Tonković, Daniel Hrvaćanin,
Maja Šips, Mia Lončar, Lucija Livacaj, Marin Džaja, Nika Kliska, Hana Samardžić
Voditeljica: Maja Ilić Makar

Dramska skupina XV. gimnazije

TRI NONICE PO JUŽNJAČKI

Učenici: Martina Lončar, Petra Čurić, Mihaela Vidović, Barbara Tršek
Voditeljica: Franka Kraševac

LiDraNo

1992. - 2025.

SAMOSTALNI
novinarski
radovi

učenika srednjih škola

RAZGOVOR S JOSIPOM VURAIĆEM, NEKADAŠNJIM „GASTARBAJTEROM“

Ipak sam se uvijek osjećao kao stranac

Imali smo podršku i nismo bili okarakterizirani kao nepoželjni stranci. No uvijek sam znao da ću se vratiti.

Odlazak na rad u stranu zemlju aktualan je danas, kada mnogi odlaze iz Hrvatske, ali i dolaze u Hrvatsku s nadom u bolji život. Kako je to izgledalo nekad, 60-ih godina 20. stoljeća? Kakav je bio život „gastarbajtera“ u Njemačkoj? Koje su prednosti i mane rada u inozemstvu? O svemu tome saznat ćemo od Josipa Vuraića, danas 80-godišnjaka.

Zbog čega ste se 60-tih godina 20. stoljeća odlučili otići na rad u inozemstvo?

Odrastao sam na selu u velikoj obitelji, sa sedmero braće i sestra. Živjeli smo obrađujući zemlju, a tek je jedan brat otišao je na daljnje školovanje. Bio sam svjestan da kao najmlađe dijete moram naći način kako da se osamostalim. U to vrijeme svakodnevno smo slušali kako ljudi odlaze na privremeni rad u inozemstvo. Jedan dan otišao sam k pravniku, kako smo zvali odvjetnika u našem selu, raspitati se o mogućnosti odlaska. Mogu reći da sam odluku donio preko noći. Želio sam raditi i zaraditi novac da mogu započeti samostalni život.

Zašto ste se odlučili otići u Njemačku, i to nam sam sjever, u Hamburg?

Kada ste mladi, ne razmišljate puno. Pokazala se prilika i ja sam ju iskoristio. Odvjetnik je tada imao informaciju da građevinsko poduzeće zapošljava u Hamburgu. Znao je i druge iz okolice mog sela koji su otišli i koji su zadovoljni uvjetima. Ta je informacija za mene bila dovoljna. Vratio sam se kući i obavijestio najstarijeg brata o svojem odlasku. Nisam ni očekivao da će me netko zaustaviti, jer svaka usta manje za hranjenje u tom su trenutku bila spas. Doslovce sam stvari stavio u jedan mali kofer i sjeo na vlak.

Je li vam nepoznavanje njemačkog jezika predstavljalo barijeru?

Eh, na taj dio nisam baš bio spreman, jer govoriti i komunicirati na njemačkom nisam znao. Sjećam se da nisam bio jedini u vlaku koji je putovao u tom smjeru i baš na rad u tom istom poduzeću. Bilo je dobro što sam bio među Hrvatima na poslu i u kući u kojoj smo boravili, no to je otežalo stjecanje znanja njemačkog jezika. Na poslu se očekivalo da komuniciramo na njemačkom. Kada nešto stvarno želite, to ćete i savladati. Ipak sam brzo naučio jezik i nisam poslije imao problema.

Koliko se moglo zaraditi i uštedjeti?

Kada sam došao, radio sam na gradilištu. Htio sam se dodatno obrazovati pa sam vrlo brzo u Njemačkoj stekao dodatne kvalifikacije. Tako sam kasnije, a zapravo i najdulje, radio kao vozač autobusa. Činjenica je da se u Njemačkoj moglo zaraditi, ali ako si radio i vodio računa o troškovima. Troškovi života bili su visoki. Zato sam ja istovremeno radio više poslova. Dugo sam radio noćnu smjenu u luci u Hamburgu. Dolazili su prekooceanski brodovi i mi smo kao pomoćni radnici istovarivali brodove. Sjećam se velikih sanduka sa zelenim bananama. Bili su teški i nezgodni. Često su se u sanducima našle i zmije koje bi se uvukle u zelene banane. S vremenom se i na to navikneš. Nažalost, nisu se svi snašli kao ja. Nije bilo jednostavno raditi u tuđoj zemlji i zaraditi.

Kako su se poslodavci odnosili prema vama?

Nisam kao strani radnik doživio nikakve neugodnosti. Prvi poslovođa na gradilištu, rođeni Nijemac, ostao moj prijatelj dugo nakon povratka u Hrvatsku. On je s obitelji dolazio k nama pa smo zajedno ljetovali na moru. Supruga, koja je radila u dječjem vrtiću, imala je kolegice koje su joj nesebično pomagale. Stvarno smo imali podršku i nismo bili okarakterizirani kao nepoželjni stranci.

Spomenuli ste suprugu... Kako se ona snašla Njemačkoj?

Nakon vjenčanja u Hrvatskoj, supruga je sa mnom otišla u Njemačku i tada smo iznajmili stan. Brzo smo povećali svoju obitelj. Razmišljali o imenima koja su trebala biti naša domaća, ali se i u Njemačkoj mogu lako izgovoriti. Tako smo dobili Suzanu i Marijanu. Nije to bilo lako razdoblje. Nije bilo nikoga od

obitelji tko bi uskočio pričuvati djecu, a u Njemačkoj kada dijete napuni 4 mjeseca za roditelja počinje posao. Naše kćeri odrastale su u toj sredini i govorile su njemački jezik bolje nego hrvatski.

Kako ste i koliko često komunicirali s obitelji i poznanicima iz domovine?

Poštar je postao prva osoba koju sam bolje upoznao. Pisma su bila glas iz domovine, iz njih bismo saznali tko je umro, tko se rodio, tko se oženio... U Hrvatsku bismo išli jednom ili dva puta godišnje. Put je bio jako skup pa se nije moglo češće ići. Puno je moje rodbine prošlo kroz naš mali stan u Njemačkoj. Došli bi na nekoliko dana u posjet ili bili kod nas dok se ne snađu ako su došli na rad. Kuća je uvijek bila puna, ali srce prazno. Kada bismo išli za Hrvatsku, auto je bio krcat. Uvijek je nekome nešto trebalo pa bi pisali da dovezemo radio, televizor... Neka pisma čuvam i danas.

Jeste li oduvijek znali da ćete se jednog dana vratiti?

Uvijek sam znao da ću se vratiti. Nisam mogao zamisliti da nikad ne bih vidio rodni kraj, obitelj. Znao sam zašto sam došao, pa sam se i tome posvetio. Bio sam spreman na sve, samo da se što prije vratim. Nismo bili nepoželjni, ali ipak sam se uvijek osjećao kao stranac. Svakim kratkim povratkom u Hrvatsku rasla je želja za povratkom. Kupili bismo sve ploče Miše Kovača, Ljupke Dimitrovske, Ivice Šerfezija, Tereze Kesovije, Duška Lokina... Slušali bismo te pjesme i čekali povratak.

Očito je bilo i teških i lijepih trenutaka. Što posebno pamтите?

Bio sam mlad, položio vozački i jedva dočeka da kupim prvi svoj automobil. Bio je to prekrasan crveni Ford Capri. Bio je to prvi automobil kojim sam došao u svojoj rodni kraj, ali, nažalost, taj automobil nije se s nama vratio u Njemačku. U spletu nesretnih okolnosti, jedna zaboravljena dignuta ručna kočnica dovela je do toga da se automobila zaletio u staru staju, a mi smo po običaju za Njemačku otišli vlakom. Ali ostao sam vjeran modelu Forda i kupio sljedeći automobil.

Zašto ste upravo nakon 15 godina donijeli odluku da se vraćate u domovinu?

Djeca su rasla i svakim danom bili smo sve više svjesni da postaju dio zajednice u kojoj odrastaju. Kada je starija kći trebala krenuti u prvi razred, znao sam da ili ćemo se tada vratiti ili ćemo zauvijek ostati. I odlučili smo se vratiti. Povratak nije bio lak. Ponovno smo tražili mjesto za život, novu sredinu i nove ljude, ali je to barem bilo u domovini.

Hrvatska je uvijek bila zemlja iz koje ljudi odlaze, a danas svjedočimo mnogim strancima koji dolaze raditi. Kakva su vaša razmišljanja u vezi s tim?

Svaki dan kroz prozor svoje kuće vidim strance na našim ulicama. Često navečer prolaze s vrećicama iz dućana – kad ih vidim, sjetim se svega i razmišljam kako im nije lako. Vidi se da su došli izdaleka te da su drugačiji. Žao mi ih je. Došli su ovdje kako bi radili i zaradili. Kreću se unutar svojih skupina, a mi ih gledamo sa strane. Pružimo im ruku i budimo sretni što mi nismo ti koji smo prisiljeni otići od svoje kuće, iz svoje domovine.

Veliki broj mladih i danas odlazi iz Hrvatske. Navode se različiti razlozi za odlazak, od nezadovoljstva odnosima u društvu do želje za boljim primanjima. Kako gledate na tu pojavu?

Prošlo je gotovo četrdeset godina otkada smo se mi vratili. Onaj tko želi raditi i zaraditi, uvijek će to moći. Danas ima posla i u Hrvatskoj. Nije lako otići, ostaviti sve i krenuti ispočetka. Čovjek nije stvoren da bude sam, bez svoje obitelji. Ja bih svoje odluke ponovio, ali ipak danas savjetujem svojim unucima da vide što im sve pruža Hrvatska. Otići uvijek možeš, ali je li to život za svakog, nisam siguran!

Andrej Kudelj, 3. razred
XV. gimnazija
Voditeljica: Franka Kraševac

U RITMU MJUZIKLA *U KOGA SE UVRGLO OVO DIJETE*

Ugodna nostalgija

Na valu prisjećanja na prošla vremena, nakon dramsko-humoristične televizijske serije *Crno-bijeli svijet* pa *Kronike sretnih trenutaka* Snježane Banović, ZeKaeM je oživio i na kazališne daske postavio slavni mjuzikl nastao početkom 80-ih godina prošloga stoljeća.

Mjuzikl *U koga se uvr glo ovo dijete* nastao je na temelju slikovnice Eve Janikovszky koju su Zvezdana Ladika, Ladislav Tulač i Slavica Jukić pretvorili u nezaboravno rock-dramsko-scensko djelo prije više od četrdeset godina i premijerno prikazali u kultnom Kulušiću. Slikovnice Eve Janikovszky zanimljiv su i uvijek aktualan pogled na djetinjstvo. Osim spomenutog naslova, *U koga se uvr glo ovo dijete*, česta su preporuka knjižničara i njezine slikovnice *Da sam odrastao...*, *Baš se veselim!*, *Kad bih bio...*, *Kako da odgovorim?*, *Opet sam ja kriv*. Već naslovi otkrivaju fokalizatora ovih izvrsnih slikovnica.

Predstava nekad

U koga se uvr glo ovo dijete jedna je od najizvođenijih predstava u povijesti ZeKaeMa i za današnju publiku u novoj verziji pripremili su je Ivan Đuričić, Grozdana Lajić Horvat i Mario Mirković, a potonji je kao srednjoškolac glumio u verziji iz 1983. godine. Uz njega su tada glumili danas poznati glumci i voditelji koji su svoje prve glumačke korake napravili upravo u ZeKaeMu: Duško Ćurlić, Filip Nola, Barbara Nola, Boris Mirković i Rene Bitorajac.

Predstava na simpatičan način prikazuje život i muke jednog srednjoškola. Tema je zapravo sukob generacija, roditelja i djece, a sadašnju predstavu uprizorili su polaznici Učilišta ZeKaeM. Iako su vremena drukčija, današnji tinejdžeri odrastaju okruženi društvenim mrežama, u društvu obilježenom nasiljem i lažnim vijestima, ratovima, siromaštvom i ekološkim izazovima, odnos roditelja i djece ostao je i dalje obilježen nerazumijevanjem jer su odrasli zaboravili kako je to biti mlad, a mladi su željni što prije postati odrasli.

Predstava sad

Na svojim mrežnim stranicama ZeKaeM predstavu *U koga se uvr glo ovo dijete* naziva vremenskom kapsulom s uspomjenama i poziva gledatelje da im se pridruže u njezinu otvaranju te da će sigurno naći nešto za sebe. Uistinu je tako, bez obzira kojoj generaciji gledatelj pripada.

Već na ulasku ugodno će vas iznenaditi posjećenost kazališta i činjenica da se mladim zaljubljenicima u glumu pruža prilika da na zabavan način rade na profesionalnoj razini. Kazališna dvorana odiše kreativnom i opuštenom atmosferom jer su glumci već na pozornici i međusobno razgovaraju, a neki veselo mašu poznanicima u publici pa čak i dolaze do gledatelja poznanika. Prije početka predstave izostavljen je onaj formalni dio kad se gledatelje upozorava na to da isključe svoje mobitele i isto tako, srećom, nitko nije zaboravio to učiniti (ili jest, ali mu nije zvonio mobitel). Početak predstave bio je naznačen gašenjem svjetla iznad publike. Potom mjuzikl počinje kašnjenjem glavnog lika na druženje s prijateljima, a opravdanje za to kašnjenje su mu okolnosti u kojima se nalazi, odnosno obitelj koja guši njegov mladenački duh. S obzirom na to da njegovo društvo nije shvatilo na što on misli, podijelio im je uloge pa svi zajedno glumom uz glazbu dočaravaju njegovo odrastanje. Ono što smeta glavnom liku je činjenica da se sve naglo promijenilo od vremena kad je bio dijete. Dakle, i on je nostalgijan. Nekad mu je sve bilo dopušteno i svi su mu udovoljavali, a sad mu neprestano prigovaraju, tj. svako malo nabijaju nešto na nos. Prateći tako njegov život gledatelj otkriva mladićev odnos s ocem i ostalim ukućanima, ali također i njegov odnos sa simpatijom Borkom.

Glumački timovi uistinu su uigrani i odlično uprizoruju ponašanje i osjećaje svakog lika. Za svaku od uloga određeno je dvoje glumaca pa ako i više puta pogledate predstavu, doživjet ćete je kao potpuno novu. Ono što pridodaje simpatičnosti ovog mjuzikla je to što odrasle uloge igraju mladi i odrasle uloge prikazane su iz perspektive mladih. Upravo time predstava kritizira ponašanje roditelja, odnosno starijih. Osim toga, neizostavan dio mjuzikla je naravno glazba koju uživo na pozornici izvodi bend, a glumci su ujedno i pjevači.

Predstava je glazbeno i glumački izvrsna, a sadašnje uprizorenje, temeljeno na prošloj slavi, osigurava i budućnost mjuzikla *U koga se uvr glo ovo dijete*. Otiđite, pogledajte, otkrijte i uživajte.

EVA JANIKOVŠKY / ZVJEZDANA LADIKA / LADISLAV TULAČ

REŽIJA: IVAN ĐURIČIĆ / MARIO MIRKOVIĆ / GROZDANA LAJIĆ HORVAT

z/k/m/

ZKM /
UČ/L
/ŠTE

Zvezdana Ladika

U KOGA SE UVRGLO OVO DIJETE

Anastazija Matošević, 4. razred
XI. gimnazija
Voditeljica: Sandra Gabrić Primorac

INTERVJU S ANTUNOM ALEKSOM UMJETNIČKOG IMENA IDEM,
GLAZBENIKOM, PJEVAČEM I BIVŠIM UČENIKOM KLASIČNE GIMNAZIJE

I on je bio klasičar: IDEM

Antun Aleksa, poznat pod umjetničkim imenom IDEM, dobio je 23. ožujka 2024. Porina za novog najboljeg izvođača godine. Iza njega je solo album "Poyy" na kojem se nalazi deset pjesama koje je sam pisao kao svojevrsnu introspekciju. Kao zaseban izvođač pojavio se 2023. godine objavom svoje prve pjesme "ŠtetaŠtetaŠteta". Iako se otisnuo u solo izvođače i dan danas je član bendova kao vokal, gitarist i trombonist: u Portu Mortu svira trombon, u Trophy Jumpu pjeva i svira gitaru, a još uvijek je aktivni dio JeboTon Ansambla.

Kada si upisao Klasičnu gimnaziju?

Upisao sam ju prije 15 godina i završio prije 11.

Kao klasičar klasičarima reci zašto si upisao Klasičnu gimnaziju?

Zato što mi je cijela ekipa išla tamo. Prvo sam predao papire u MIOC i kad sam se vratio doma, rasplakao sam se. Neki profesor mi je rekao da imam taj jedan bod od glazbene i da me to spašava jer inače ne bi' to upisao. Ubio mi je cijeli vajb. U Klasičnoj su mi bili svi frendovi, svi su razgovarali o tome hoće li upisati talijanski ili španjolski ili ovo ili ono. Uostalom, bili smo nastavljači.

Kako te Klasična inspirirala?

Ima duh nekog zajedništva, tamo sam upoznao najbolje prijatelje s kojima se još uvijek družim. Makar, malo me škola ubila u pojam jer sam još išao u srednju glazbenu, pa me to umorilo. Četvrti razred bio mi je obilježen nemanjem vremena. Jako me *burn-out*ala, tako me najiskrenije inspirirala.

U koliko si bendova tada svirao?

Bio sam član mnogih glazbenih skupina: Lobotomije, Spremišta, a kasnije JeboTon Ansambla...

Jesu li tvoje ocjene ikad patile zbog tolikog angažmana?

Nisu, bio sam dobar učenik, više su mi bendovi patili jer sam iz nekog razloga htio više učiti

Što si volio ili nisi volio u nastavi subotom?

Pa nisam volio to što je škola subotom, ali to je više bila neka zezancija. Uglavnom bismo išli u petak navečer negdje van i u subotu bili mamurni pa smo onda razgovarali tom subotom ujutro o tome što smo radili u petak. Od drugog sam razreda imao orkestar taman nakon škole pa ne bih stigao ni na kavu. Sjećam se da smo neko vrijeme imali subotom prvi sat tjelesni i jednom smo prilikom došli na taj sat prilično mamurni. Odlučili smo da ćemo igrati nogomet i tad mi je prijatelj u trenutku pao. Svi smo mu se smijali i onda, iste sekunde, pao sam i ja točno na bradu. Imao sam tu krastu na bradi jedno tri tjedna.

Koje ti je životno razdoblje najdraže: djetinjstvo, adolescencija ili sadašnji trenutak kad te "pukla" karijera?

Svako razdoblje mi je najdraže kada sam u njemu, makar sve to dosta i romantiziram. Trenutno mi je najdraža sadašnja karijera. Život je sad malo neuredniji, u smislu da mogu radit' više *random* stvari i mogu nekad *schillat*.

Što misliš o balkaton i trap sceni koja trenutno prevladava na našim prostorima te hoće li mlada rock scena opstati uz nju?

Iskreno, mislim da muzika funkcionira u ciklusima i da će uvijek bit' netko kome će se svidjet' moje stvari. Ta trenutna ekipa *trepera* znala je repat u našem studiju, npr. Kukus. Družili smo se prije, ali kad su oni prešli na *trap*, mi smo ostali na tom bendovskom sviranju i razišli smo se. Još uvijek se družimo, ali ne toliko. *Trap* je dominantan, ali kao što sam već rekao, naći će se ljudi koji će i nas slušat'.

Koje je tvoje mišljenje o promoviranju na Tik Toku i općenito o samoj aplikaciji?

Ne volim ga baš jer čim ga otvorim, netko se dere na mene. Više volim Instagram *reelove*, bolji mi je sadržaj. Iskreno, nikad ne znam hoće li mi se stvarno pjesma probiti na Tik Toku, osim ako stalno postavljam isti segment iz pjesme što mi se ne da, ali mislim da je Tik Tok svejedno pridonio kulturnoj

raznolikosti.

Jesi li ikad ili ste kao bend razmišljali prijaviti se na Doru?

Jesmo! Jednu stvar smo htjeli prijaviti s novog Porto Morto albuma ove godine, ali nismo - jer imam osobno mišljenje koje nije baš za to.

Koje je tvoje mišljenje o Dori?

Mislim da je to neka totalno druga kategorija muzike. Ljudi uglavnom ne razumiju razliku između kulture i industrije kulture, a Dora je ta industrija kulture. Jako je predvidljiva i općenito nisam *fan* natjecanja u umjetnosti. Definitvno netko može sebi izgraditi karijeru iz toga, za to je dobra.

Jesi li ikad razmišljao o stvaranju neke druge vrste umjetnosti?

Jesam, inače pišem poeziju. Zadao sam si novogodišnju odluku da moram napisati zbirku poezije do kraja 2024. godine. Razmišljao sam o radu na nekakvom filmu, ali ne o glumi, nego o produkciji. Imam neke producerske sposobnosti. Nisam za crtanje, ali obožavam i cijenim svaku vrstu umjetnosti.

Voliš li više biti sam ili s ljudima kad pišeš pjesme?

Sam, mogu biti više svoj. Uvijek postoji barem mali postotak tebe koji ne želiš iskazati pred drugim ljudima, najiskrenije.

Najdraži Porto Morto album?

"Portofon" mi je osobno najdraži, najviše mi se sviđa ugođaj. I traje pola sata. Na njemu je pjesma "Sajle" koju voli začuđujuće mnogo ljudi. Meni je to isto jako draga pjesma i volimo ju svirat'.

Cedevita od naranče ili od limuna?

Od naranče.

Vansice ili starke?

Vansice.

Latinski ili grčki?

Latinski.

Puš-pauza na prednjem ili na stražnjem?

Na stražnjem. Nisam pušio tad, ali bih uvijek otišao pod odmorima s ekipom i uvijek je bila neka bria.

Guilty pleasure pjesme ili samo pjesme koje slušaš, a ljudi to ne bi mogli svrstati u tvoj žanr?

Billie Eilish, *Happier then ever* i dok slažemo već znamo slušat' Duu Lipa. Makar ne bih rekao da se sramim toga. Za Billie Eilish mi je fora jer imam osjećaj kao da je slušala iste bendove kao i ja dok je tražila inspiraciju.

Što bi na kraju poručio mladim klasičarima i bendovima mlade rock scene?

Da vjeruju sebi i da se ne *bediraju* donosit' svoje odluke. Pametni su i sposobni ljudi koji sigurno svašta mogu napraviti.

Ako želiš nešto svirat', ako želiš nešto slikat', ako imaš nešto što te *fura* i osjetiš to u sebi, samo rokaj!

Na valovima dobre energije rastali smo se s Antunom koji je, kao što mu i umjetničko ime govori, IDEM, morao dalje, za novim izazovima. Čestitamo na Porinu i želimo mu još puno dobrih tekstova i glazbe i, naravno, Porina u drugim kategorijama. Ostavio nam je snažnu poruku da se ne bojimo životnih izazova već, kao što sam kaže: "samo rokaj".

Kristina Krajina, 3. razred
Klasična gimnazija
Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić

KNJIŽEVNI SUSRET S MAGDALENOM MRČELOM

„Upoznala sam djevojku kojoj je moj roman *Između* spasio život“

Iako je za svoje radove više puta nagrađivana, književnica će bez dlake na jeziku reći da je većina književnih natječaja namještena / Mrčela je i nastavnica u splitskoj II. gimnaziji, a inspirirana 4. A, kojemu je bila razrednica, napisala je roman / Posjetitelje je posebno dojmio razgovor o njezinu romanu *Između*, koji govori o mladima koji su počinili samoubojstvo

Kolika je moć pisaca? Mogu li oni doista mijenjati ljudske živote? To su samo neka od pitanja koja su si postavljali posjetitelji književnoga susreta s Magdalenom Mrčelom. Ona je mlada splitska književnica, koja je diplomirala hrvatski i latinski jezik na Filozofskome fakultetu u Zagrebu.

Mrčela je otvorena i direktna osoba, što bi se reklo: bez dlake na jeziku. Naime, za svoje je književne tekstove osvojila brojne nagrade, ali je priznala da smatra kako je mnogo književnih natječaja u Hrvatskoj namješteno i kako će ona uvijek o tome govoriti iako zbog toga ima problema. Uz književnost bavi se novinarstvom i nastavnica je u splitskoj II. gimnaziji, a prvi razred kojemu je bila razrednica, 4. A, posebno joj je drag. Njemu je posvetila tinejdžerski roman *Dnevnik četvrtog a*, koji je, kako je na susretu otkrila, napisala na temelju učeničkih i nastavničkih iskustava s brojnim problemima današnjice kao što su mentalno zdravlje, konzumacija alkohola i droga, brkanje zaljubljenosti i ljubavi, nerazumijevanje autoriteta i složenost odnosa učenika i nastavnika.

Roman *Između* drugo je djelo o kojemu se razgovaralo na susretu. To je psihološki roman za mlade o ljudima koji su počinili samoubojstvo i koji su se našli u svojevrsnome čistilištu. Tri su glavna junaka koji preispituju svoju posljednju odluku na Zemlji. I u toj knjizi likovi su građeni prema životima stvarnih ljudi, što ima smisla jer, kako autorica kaže, rijetko izmišlja priče. Sudionici susreta priznali su kako su čitajući dijelove knjige plakali, a autorica im je rekla da je i ona plakala dok ga je pisala.

Mrčela je ispričala kako je knjiga nastala. Naime, brat njezina bivšeg učenika počinio je samoubojstvo. Tješeći mladića, nastala je knjiga za koju je on pristao da se objavi. Ta je priča dirnula sve prisutne. Autorica je također prepričala jedan susret s djevojkom koja joj je rekla kako je *Između* spasio njezin život. To nije jedino takvo iskustvo koje je Mrčela doživjela, čak petero mladih zahvalili su joj za utjecaj koji je njezin roman ostavio na njih, odnosno pomogao im je da se ne ubiju. U tome trenutku svi prisutni imali su odgovor na pitanje mogu li pisci mijenjati živote. To je ostavilo sve bez riječi, a one koji nisu pročitali roman *Između*, zasigurno je potaknulo da ga pročitaju.

Na susretu se mnogo govorilo o mentalnome zdravlju, neki su posjetitelji čak izrekli svoja iskustva, ali uz sve to crnilo dotaknulo se i vedrijih tema. Mrčeli je upućeno pitanje kako kao mlada autorica nalazi izdavača. Odgovorila je da nije lako i da su uvjeti često vrlo nepovoljni za pisce, stoga je roman *Između* objavila u izdavačkoj kući *Kugli & Kugli*, koja pruža izvrsne uvjete mladim piscima. Autorica je učenicima Klasične gimnazije poklonila primjerak svojega romana *Između*, koji će se, nakon što ga pročitaju, donirati školskoj knjižnici.

Književni susret s Magdalenom Mrčelom bio je događaj na kojemu su posjetitelji u pojedinim trenucima bili tužni, a u pojedinim sretni i time je bio vrlo inspirativan jer je protresao njihove emocije.

Susret s književnicom održao se u petak 13. prosinca u Knjižnici *Savica* u Zagrebu. Na susretu su sudjelovali učenici 4. A i 4. B razreda Klasične gimnazije, a organiziran je u sklopu projekata *Čitanje suvremenih hrvatskih književnica* i *Čitanje mladih hrvatskih pisaca*, koje je nastavnik Alen Orlić pokrenuo u zagrebačkoj Klasičnoj gimnaziji.

Marta Ivanuš, 4. razred
Klasična gimnazija
Voditeljica: Alen Orlić

Bartol Kadić, 3. s
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

POZIV NA ČITANJE – INTERVJU S IVANOM BODROŽIĆ

Čitatelju, vrati se kući

Ivana Bodrožić književnica je koja kritički promišlja o suvremenom društvu, naglašavajući izazov fragmentarnosti i potrebu za introspekcijom. U njezinim djelima očituje se duboka povezanost s osobnim iskustvom, no ona ističe i važnost fikcije u nastanku smislenih priča. Izuzetna je pripovjedačica, što dokazuje i popularnost romana *Hotel Zagorje*, koji će u američkoj filmskoj adaptaciji postati *Hotel Tito*. U povodu obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige u Knjižnici V. Nazora razgovarali smo s Ivanom Bodrožić o razlici između poezije i proze, potrebi pripovijedanja i čitanja, a otkrili smo i njezin čitateljski ukus te koje novo djelo možemo uskoro očekivati.

Danas živimo u digitalnom dobu. Kakav je utjecaj društvenih mreža na pripovijedanje i čitanje priča?

Svi se služimo mobitelima u razne svrhe. Možemo zapisati i neke misli, no misli na mobitelu su skučenije i zbrkanije. Usto se neprestano javljaju neke distorzije, distrakcije, počesto oglumljujemo vlastite događaje i osjećanja. Digitalno doba donosi fragmentarnost pažnje i vremena; gube se cjelina i složena struktura kojoj se možete posvetiti. To otežava dubinsko čitanje i fokusiranost na cjelovitu priču. Čitatelj lako može postati žrtva algoritama jer oni biraju sadržaj čitanja, kao i izbor glazbe, mode itd. Nude ono što se može dobro prodati, serviraju sadržaje koji potvrđuju vlastito mišljenje i vlastite stavove, koji dokazuju da smo mi i nam slični u pravu i da smo žrtve nekih drugih različitih od nas, tako da nismo više u stanju čuti drugu stranu. Pisac mora pozvati čitatelja da se vrati pravom čitanju, da se vrati kući, kako to kaže Maryanne Wolf.

Vaša se djela kritički odnose prema suvremenom društvu. Jeste li na to mislili kada ste rekli da je potrebno čuti drugu stranu?

Između ostalog i na to! Pisanje zahtijeva posvećenost i veliku želju za promjenom, uvid u potrebu mijenjanja prije svega vlastitog života, a onda i društvenih nepravdi, koliko je to moguće. Potrebno je shvatiti vezu uzroka i posljedica raznih događanja u društvu kao i svoj dio odgovornosti. Kada shvatite da tuđi životi ovise o vama, jer sve je povezano sa svime, javlja se osjećaj odgovornosti, nužnost da vratite nešto dobra društvu koje vam toliko toga daje! Često kada želimo nešto važno reći, više-manje upadamo u patetiku ili mislimo da je sve relativno, ali to nije tako: postoji istina i svi smo u jednoj mjeri odgovorni.

Kako znate da neku temu trebate izraziti u obliku poezije, kratke priče ili romana?

Kada se nametne tema romana, to postaje kao neka opsesija koja zahtijeva dublje istraživanje, raspisivanje, pripovijedanje pa tako nastaje priča. Poezija, s druge strane, nastaje iz uvida koji je važan i nosi neku univerzalnu poruku. On ne dolazi slučajno, sam po sebi, nego se mora osvijestiti kao važan uvid koji se prenese u nekoliko stihova, npr. „Na prodaju dječje cipelice, nikad nošene.“ Jednostavna rečenica, ali poetički vrlo složena. Rekla bih da poezija ne košta puno, desetak dobrih pjesama može se dogoditi svakome, dok roman traži disciplinu, strukturiranje, vrijeme i češće privlači pažnju javnosti, što govori o većoj popularnosti proze u odnosu na poeziju.

Kako gledate na poeziju i njezinu neprivlačnost?

Poezija je intimnija i njezina ljepota leži u povezivanju s čitateljem. Ona zahtijeva od čitatelja da se *racio* ostavi sa strane, ona je onkraj intelekta i logike, što ju čini manje pristupačnom, pa je tako za mali broj ljudi. Slično kao klasična glazba, poezija traži dublje razumijevanje i učenje. Kako bismo ih razumjeli, trebamo mnogo čitati i mnogo slušati! Bojimo se poezije, dok je proza komunikativnija i privlačnija širem krugu ljudi. No, nisam pristalica omasovljenja poezije! Ona nije za svakoga i s pravom od čitatelja zahtijeva dublju koncentraciju, kontemplaciju i trud.

Što čini dobar roman u usporedbi sa stvarnim životom?

Književnost imitira, preslikava život: nešto vam ne da se opustite, to se može nazvati *egzistencijalna jeza*. Sam život kojim živim mi je inspiracija, pun je čudesa: vanjskih i unutarnjih. No, u romanu se likovi i događaji prilagođavaju kako bi priča bila smisljena, jedna stvar mora proizaći iz druge, moraju se odvijati s jasnom motivacijom, dok život često slijedi nepredvidiv tijek. Voditeljica sam radionica kreativnog pisanja i vidim da mnogi polaznici mogu dobro ispričati priču, ali ne mogu pronaći svoj glas koji kreće iz vlastita iskustva. Moja nova zbirka kratkih priča, nazvana *Fikcija* istražuje granice između stvarnosti i fikcije, s pripovjedačicom koja dijelom nalikuje meni, no u potpunosti nije ja. Želim izazvati percepciju čitatelja i dodatno se zabaviti u pisanju.

Kako čitatelji doživljavaju autobiografske elemente u Vašim djelima?

Često se stvaraju nesporazumi jer čitatelji poistovjećuju autora, pripovjedača i lik. Npr. *Hotel Zagorje* plod je autobiografskog iskustva kao i autofikcije: jedno slijedi drugo. Roman ima svoju logiku pričanja, kreativnosti i izlaganja, nije poprište života, pa će Anica, Tomo i Jela reći: „Kako si me to prikazala, to nisam ja.“ Umjetnost je istinitija od povijesti u onome što se moglo dogoditi, kako je to rekao Aristotel.

Hotel Zagorje jedan je od lektirnih naslova, kazališna predstava u Gavelli, a slijedi i filmska adaptacija toga romana. Što kažete na uspjeh toga djela?

To mi je drago. Iako roman sadrži autobiografske elemente, u kazališnoj adaptaciji stvoreni su likovi koji su odvojeni od mene kao osobe. Predstava je rezultat zajedničkog rada cijelog tima, uključujući redateljicu i dramaturginju, a meni je bilo fascinantno pratiti kako su oživjeli priču na sceni. Filmska prava prodana su u SAD. Projekt je suočen s izazovima, no nadam se da će se realizirati u budućnosti. Dakle, hoće li *Hotel Zagorje* postati *Hotel Tito*, kako bi se trebao zvati američki film, to ćemo još vidjeti! Roman je dio izborne lektire u nekim školama, što ovisi o odabiru profesora. Važno je da učenici sami čitaju knjigu jer prepričavanje ne može prenijeti dubinu priče. Moj sin je pokušao izbjeći čitanje računajući na moju pomoć, no inzistirala sam da je pročita.

Zašto se toliko inzistira da djeca i mladi čitaju?

Čitanje je pitanje koncentracije, vježbanje koncentracije, a danas je koncentracija postala luksuz. Izgubili smo mogućnost fokusiranja na ono što je bitno, a svaka dobra stvar koju ćete ikad u životu učiniti bit će plod koncentracije. Zadovoljstvo dubokom koncentracijom vježba se čitanjem – pozivam vas na čitanje, smisao kojeg nećete vidjeti sada i odmah, ali ćete ga otkriti kasnije jer je čitanje dugoročno dobro. Čitanje utječe i na pisanje. Kada sam čitala, zapisivala sam ono što mi je bilo važno. Npr. djela Ágote Kristóf, Prima Levija, Danila Kiša, koji kaže daj je *pisanje udio truda i čuda*, ili Ernesta Hemingwaya, komu se pripisuje izreka: *inspiracija će nas pronaći, ali za stolom*.

Književnica ste, ali čini se da Vam je pisanje, pripovijedanje, više od samoga posla. Je li to točno?

Da. Kao što nekima religijsko uvjerenje osmišljava život, to meni čini pričanje. Pripovijedanje je najdublje povezano sa smislom života: pričamo priču o vlastitom životu i time mu dajemo smisao, želimo potvrdu da naš život ima neku svrhu. Pripovijedanje je kao neka vrsta utjehe. Kada pričamo npr. prijatelju o onome što nas muči, ostavljamo teret iza sebe. Mi pripovijedanjem nekom događaju ili nekom zapletu dajemo svrhu – to je baš tako moralo biti! U mnoštvu ispričanih rečenica, slušanjem drugih kada govore, postaje se čovjekom. Djeca uvijek prepoznaju dobru priču.

Dinko Tadić, 4. razred
Škola za medicinske sestre Vinogradska
Voditeljica: Milica Mikecin

RAZGOVOR S DAVOROM KATIĆEM, ODGAJATELJEM POLICIJSKE ŠKOLE JOSIP JOVIĆ

Domovini vjeran

*Od učenika do odgajatelja:
povratak na mjesto događaja u novoj ulozi*

Davor Katić odgajatelj je Policijske škole Josip Jović. Pravi je primjer upornog i hrabrog čovjeka vjernog domovini. Još davne 1991. godine odazvao se svom unutarnjem glasu i odabrao poziv policijskog službenika kojemu je i danas posvećen jednakom strašću kao i kad je bio mladić s nepunih 15 godina. Odgajatelj Katić ističe kako je policijski poziv njegova istinska ljubav i u razgovoru otkriva koje su razlike između škole tada i danas te o svom profesionalnom putu nakon završene Policijske škole.

Gospodine Katiću, hvala Vam na odazivu i molim Vas da se ukratko predstavite.

Hvala Vama na pozivu. Zovem se Davor Katić, djelatnik sam Ministarstva unutarnjih poslova skoro trideset godina, a danas sam voditelj klase i izvannastavnih aktivnosti na Policijskoj akademiji Prvi hrvatski redarstvenik i Policijskoj školi Josip Jović u Zagrebu. U slobodno vrijeme, kojeg je jako malo, bavim se različitim aktivnostima.

Kako su izgledali sami početci Vašeg puta u MUP-u, školovanje i daljnje usavršavanje?

Na početku Domovinskog rata uključio sam se u redove Ministarstva unutarnjih poslova, prošao sva testiranja i upisao Srednju školu za unutarnje poslove u tadašnjem Obrazovnom centru unutarnjih poslova u Zagrebu. To je bilo u vrijeme najjačih ratnih zbivanja pa je uza sve potrebne suglasnosti trebalo dobiti i onu najvažniju - suglasnost roditelja za upis ove škole. S petnaest sam godina napustio svoju obitelj, prijatelje, grad i djetinjstvo i obukao odoru hrvatskog policajca. Odrastao sam preko noći i pune četiri godine sazrijevao, učio i čekao svoju priliku da postanem hrvatski policajac. Nakon završene Srednje policijske škole dobio sam, temeljem potrebe službe, raspored na radno mjesto u Policijskoj upravi šibenskoj, Ispostavi pomorske policije na otoku Žirju što je meni kontinentalcu isprava bio veliki šok. Nisam dvojio ni sekunde. Iako su me roditelji odgovarali i molili da odustanem, presudila je moja želja i četiri godine napornog školovanja. U Policijskoj upravi šibenskoj sam radio s divnim kolegama i učio od njih. Moj sljedeći premještaj bio je bliže mom rodnom kraju. Radio sam u PU koprivničko-križevačkoj u Postaji granične policije te se nastavio usavršavati i usko specijalizirati na tim poslovima. Put me ipak doveo i u rodni Bjelovar u kojem sam proveo stekao ogromno iskustvo radeći kao policajac-pozornik, vođa ophodnje, šef smjene i voditelj odsjeka kriminalističke tehnike.

Zašto ste se vratili u Policijsku školu Josip Jović?

Presudile su godine i noći provedene na poslu. Brojni radni vikendi, propuštene proslave, blagdani i dječji rođendani naveli su me na razmišljanje da je vrijeme za smirenje i da svoje znanje i iskustvo prenesem na buduće generacije mladih policijskih službenika i službenika kojima danas znam reći kako sam se vratio na mjesto događaja, na mjesto na kojem sam započeo svoj policijski put, posao koji najviše volim raditi.

Kako je izgledala obuka u policijskoj školi devedesetih godina, a kako je to danas? Što se promijenilo?

Promijenilo se puno toga. Promijenilo se najprije vrijeme. Devedesete su bile ratne godine, a mi maloljetni pitomci škole uz redovnu policijsku naobrazbu vršili smo i osiguranje prostora cijelog Obrazovnog centra, odnosno današnje Policijske akademije. Bilo je to vrijeme općih opasnosti, a mi smo bili daleko od svojih domova, bez mobitela, okruženi samo s par telefonskih govornica i odgajateljima koji su nam bili i tate i mame. Živjeli smo složno i odgovorno, naglo odrasli i, prije svega, učili od najboljih. Naši su nam odgajatelji i nastavnici bili uzori. Današnji učenici nisu ništa drugačiji od nas u tim godinama, ali promijenilo se vrijeme i pred nas postavilo neke nove izazove koje današnji odgajatelji moraju rješavati.

Osim današnjeg odgajateljskog posla, u kojim ste sve granama policije radili?

Radio sam na poslovima pomorske policije, obavljao sam temeljne policijske poslove na otoku, poslove granične policije na moru, kopnu - kontrola prelaska državne granice, cestovna i željeznička, nadzor državne granice na moru i kopnu, poslove temeljne, prometne i kriminalističke policije, poslove osiguranja Vlade i Sabora i danas sam u odgoju i obrazovanju budućih policijskih službenika na Policijskoj akademiji.

Radili ste gotovo petnaest različitih policijskih poslova. Možete li reći koji su najveći izazovi s kojima ste se susretali? Koja je od svih ovih funkcija najzahtjevnija?

Svaka od ovih grana policije je u velikoj mjeri slična, ali i različita. Svi prethodni poslovi olakšavaju sljedeći. Svako novo vrijeme i mjesto donosi nove izazove. U našem je pozivu svaka funkcija izuzetno važna, odgovorna i zahtjevna, sve se grane policije isprepliću i ovise jedna o drugoj.

Koja je grana policije najviše napredovala u posljednjih trideset godina?

Ne bih izdvajao ni jednu granu policije jer su sve važne, a naš sustav napreduje iz dana u dan. U koraku smo za novim oblicima kriminaliteta, imamo dobar preventivno-represivni aparat i alat, današnji policijski službenici, daleko su digitalno pismeniji i spremniji za izazove koje donosi moderno vrijeme.

Koliko je zahtjevno raditi izvan svojeg rodnog mjesta?

Samo putovanje je teško. Dok ostali ljudi spavaju, ja krećem iz Bjelovara prema Zagrebu. Ali kad dođem na Akademiju, sve zaboravim. Kad voliš ono što radiš, lakše prebrodiš dnevne izazove.

☐ **Odražava li se iskustvo rada u policiji i na vaš svakodnevni život?**

Mene je policijski posao oplemenio, postao sam humaniji i odgovorniji, a nastojim i izvan radnog vremena biti na usluzi našoj zajednici.

Mnogi ne znaju da se u policiji kriju različiti talenti. Vaš je onaj glazbeni. Možete li nam reći nešto više o klapi „Sv. Matej“? Kako je nastala i koji je njen cilj?

Klapa je nastala prije deset godina u Policijskoj upravi bjelovarsko-bilogorskoj na inicijativu tadašnjeg načelnika. Nas nekoliko entuzijasta i zaljubljenika u dobru pjesmu osnovalo je Klapu „Sv. Matej“. Njome smo htjeli promovirati policiju na jedan drugi, zabavniji način koji nije prva asocijacija policijskog posla. No, isto tako, htjeli smo se zabaviti i opustiti uz pjesmu nakon napornog radnog tjedna. Nastupali smo na više glazbenih festivala, televizijskih emisija, na raznim obljetnicama, snimili smo više naših autorskih skladbi i danas aktivno nastupamo koliko nam to radne obaveze dopuštaju.

Iza Vas je zaista bogato iskustvo, a pred Vama odgovornost spram novih učenika koji dolaze u školu. Koji biste im savjet uputili?

Ovo zanimanje nije zanimanje, ono je poziv koji moraš voljeti. Savjetujem im da slušaju i upijaju znanje, rade na sebi, grade svoje kvalitete kao čovjeka, a onda kao policajca i to je ključ uspjeha.

Gospodine Katiću, hvala Vam na ovom iskrenom i toplom razgovoru.

Sretno s novim naraštajima!

Paola Bakmaz, 3. razred
Policijska škola „Josip Jović“
Voditeljica: Željka Župan Vuksan

Bartol Kadić, 3. s
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

INTERVJU UOČI KONCERTA U VINTAGE INDUSTRIAL BARU

Donkey Hot

Kao da sam još tamo...

Već je prošlo više od tjedan dana od završetka koncerta grupe Donkey Hot u rasprodanom Vintage Industrial Baru, a moji se dojmovi još nisu slegnuli. Imao sam sjajnu priliku čuti svježe glazbenike u izvrstnoj atmosferi, a imao sam i priliku razgovarati s članovima ovog glazbenog sastava.

Slika 1. Uzavrela atmosfera u prepunom Vintageu

Fotografija: Dorian Vrančić

DONKEY HOT

Za početak me zanima bavite li se još nečim osim glazbom?

Bavimo se, uglavnom svi radimo, neki više, neki manje. (*Vili manje.)

Vili, što ti radiš?

Vili: Ja se bavim glazbom.

A ti, Doris?

Ja radim na televiziji, bavim se slikom, glazbom, svašta nešto.

Imate li neke hobije?

Vili: Fobije?

Hobije, ali može i fobije.

Vili: Od visine, od štakora, sanjam kako mi jedu mozak. Imam fobiju od straha. Imam fobiju od intervjua i ljudi koji me snimaju, ahhh! Sljedeće pitanje...

Kako ste došli do ideje za ime, jako je kreativno.

Vili: Ja sam jednom davno, kad sam bio u školi, zapisao knjigu Don Quijote kao Donkey Hot i onda sam vidio da to nije loše ime za bend, nisam imao bolje ime.

Jesi li pročitao tu knjigu?

Ne.

Dobro, nisam ni ja. Onda znamo isto.

Svi smo pročitali samo kratki sadržaj i onda kao Don Quijote, Sancho Panza, vjetrenjače, ko da sam čitao.

Kako ste se upoznali? Znete li se od djetinjstva ili ste se okupili kasnije?

Vili: I bila je najbolja, i bila je jedina.

I dalje je najbolja.

Vili: Najbolji su oni koji dođu. Hvala kaj si došla! (*šmrc*)

Gdje imate probe i koliko često?

U Glazbenoj kući na Velesajmu, 2-3 puta tjedno, za vikende sigurno, a ovo ostalo radimo.

Planirate li se trajno baviti glazbom?

Doris: To je neki konačni cilj.

Vili: Ja se nadam da ću se moći i dalje nesmetano baviti glazbom, glumom i IT-jem.

Glumiš li već negdje?

Možda ću glumiti u jednoj seriji koja će doći, ne smijem vam još ništa reći, morate pratit foršpane za serije.

Drama, kriminalistička, horor? Sa štakorima koji ti jedu mozak?

Horor-serija.

Imaš li glavnu ulogu?

Nisu toliko hrabri u produkciji.

Je li duga kosa kod dečkiju furka benda ili osobni stil?

Vili: Kaj misliš da nemamo za šišanje? Kaj ja znam...

Doris: Ovo je najbolji intervju u regiji.

Vili: Malo me sram pa ću staviti naočale (i nas je bilo). Pa ne znam, ja oduvijek imam ovu frizuru, otkad znam za sebe, kad se ošišam malo kraće onda si glupo izgledam.

Koja vam je najdraža pjesma koju ste napisali?

Doris: Ja mislim da mi je *Teretana* najzabavnija za svirat. Nekako mi je najjača.

Vili: Ja mislim da je najbolja pjesma koju trenutno imamo *Mama care* jer je o mojoj mami, a ja svoju mamu jako volim.

Je li onda istina da ti mama daje pare?

To je jedini dio koji nije istinit.

U pjesmi *Srce joj je ledeno*, spominješ curu koji ti nije htjela dati broj. Postoji li neka mala koja ti nije htjela dati broj?

Da samo jedna, postoji, ali likovi iz pjesme su fiktivni i nikada se nije dogodilo to što je u toj pjesmi otpjevano.

Tko piše pjesme?

Vili: Ove pjesme koje imamo na albumu sam većinski ja napisao, tekstove. Tekstovi su više-manje moji. Generalne kosture pjesama je bend nadopunio svojim osobnim dodatcima. Svatko da neki svoj doprinos. Na novim pjesmama, na kojima radimo sad za budući album, uključeni su i ostali članovi benda u cijeli proces. Ovaj put neće biti samo moji tekstovi, tako da će biti, vjerojatno, puno bolje.

Gdje nalazite ideje za spotove? Posebno me zanima otkuda ideja s wc-školjkama za spot *Mama, s razlogom se brineš*?

To je zapravo omaž. *Termiti* su davno izašli na pozornicu sa školjkom na glavi i to je onda bio hit. Bilo nam je super kad smo vidjeli kako pjevač izvodi pjesmu sa školjkom na glavi jer i mi imamo album *Mama*. Imali smo zadatak obraditi jednu pjesmu od *Termita* jer ide reizdanje njihovog albuma i kad smo našli *Mama, s razlogom se brineš*, znali smo da ćemo to skinuti. Frane Pamić je najzaslužniji za spotove, za *Mama care* i za *Srce joj je ledeno* također. Frane Pamić naš je najbolji režiser za rock, da njega nema, imali bismo samo audiosnimke. Njegov rad i naša estetika se odlično poklapaju i doživljavamo ga kao člana benda i postao je dio našeg vizualnog identiteta.

Koja je najluđa stvar koja vam se dogodila na koncertu?

Vili: Sad ću vam ispričati najluđu stvar. Znači, u bendu imamo gitarista koji se zove Mihovil Burek. Naime, Mihovil Burek je jednom prilikom svirao s bendom Donkey Hot u Kninu u klubu A3. Ta večer je bila odlična, malo su svi popili i pojeli i kada smo išli spavati u kuću našeg bubnjara, svi smo zaspali u miru. Ja sam spavao i u jednom trenutku, u polusnu, probudio sam se i pogledao u svoje noge, u dno kreveta, a Mihovil je ušao u sobu, okrznuo me pogledom, stao je na dno kreveta, tamo gdje su bile moje noge i počeo je piškiti. Ja sam u polusnu mislio da on u tom trenutku piški u neku bočicu i legao sam se dalje spavat. Dva sata kasnije sam se probudio, pipnuo se po nogici i shvatio da nisam sanjao pa sam se otišao malo otuširati. To je sigurno bilo nešto najljepše što se dogodilo, odonda smo si puno bolji prijatelji, sad imam njegov DNA.

Slika 2. Vili i Doris spremni za koncert

Fotografija: Dorian Vrančić

Koja je najbolja stvar koju su fanovi učinili za vas?

Ima jedna lijepa stvar koju je mala Tia nama naslikala. Tia nam je poklonila sliku magarca s posvetom, porukom podrške bendu, što je bilo mrak. Pozdrav Tiji! Bilo je stvarno dosta poklona, ali ovaj najviše pamtimo jer je bio među prvima. Trebali bismo nabrojati sve ljude koji su nam nešto poklonili, ali nemamo vremena. Hvala svima, nama to jako puno znači. Keep it coming!

(Odgovor su promijenili ubrzo nakon intervjua kada sam izvukao svog asa iz rukava i poklonili im čupavce. Na iduću svirku ih zasigurno nosimo ponovno.)

Planirate li neki svoj merch?

Imali smo *merch*, prodavali smo cekere za plac na kojima piše *Mama care* da mama može ponosno biti car. Imamo zadovoljne kupce. Trenutno se nismo stigli baviti proizvodnjom jer iziskuje trud, vrijeme, novac. Sigurno će biti neki *merch*, ali možda ne tako skoro. Možete neke prednarudžbe napisati.

Evo, kupit ću, zapišite me.

Aww, piši dva. Moram češće raditi intervjue, bit će to i dvjesto.

I za kraj, kako biste opisali svoj bend u tri riječi?

J**** Donkey Hot!

ZAVRŠETAK VEČERI...

Za kraj, zahvaljujem svima koji su mi osigurali večer za pamćenje, bilo mi je sjajno. Lei, koja me je uvela u zapozorje, cijeloj ekipi iz benda Donkey Hot zahvaljujem na druženju, razgovoru, autogramima, gostoprimstvu, a najviše na najboljoj svirci. Vratite se još jedanput, a ja ću vas opet čekati u prvome redu!

Dorian Vrančić, 4. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Mirjam Vukašin

Inflacija u Hrvatskoj ili kako preživjeti bez prodaje bubrega

Dragi narode, predstavljam vam dugo očekivana uputstva o preživljavanju i kako da se ne nađete u šekspirijanskoj dilemi: „Prodati ili ne prodati bubrege?“ jer, naravno, kako smo se imali prilike uvjeriti, u zemlji u kojoj je nogomet kao nacionalni sport zamijenjen inflacijom, nije suludo razmotriti i takve opcije. No, ne brinite, imam nekoliko dobrih pravila koje će vam omogućiti da ostanete financijski pribrani.

Prvo pravilo: kada obavljate kupnju u trgovini, dođite pješice i ne kupujte više od onoga što možete ponijeti u jednoj, eventualno, dvije vrećice. Osim dobre tjelovježbe na putu do doma, ovo će vam pravilo pomoći da ne posegnete za levitirajućim krevetima, četkicama za zube s ugrađenim zvučnicima ili vagama za eksperimentiranje s nanogramskom preciznošću i time uštedite.

Drugo je pravilo: dišite duboko! Cijena je samo broj. Strah od visokih cijena ili hipselotimofobija (valjda se taj strah tako zove ako ćemo vjerovati prijatelju *Googlu*) postepeno postaje opća dijagnoza našeg inflatornoga društva. Priznajem, mojem drugom pravilu teško se pridržavati. No, u smirenom stanju razumnije ćete pristupiti odluci o kupnji nekog proizvoda i manje će vas šokirati što jaja u paketu koji košta 3€ nisu zlatna.

Treće pravilo: prilagodite se životu bez luksuza! Možda vam se čini da je kava u kafiću neophodna za početak dana. No, vjerujte mi, *Nescafe Gold* u vašem kuhinjskom ormariću, a ne onaj u kvartovskom kafiću, ubrzo će vam postati najbolji prijatelj u vašoj borbi protiv inflacije. Teška srca vam ovo govorim, no isto vrijedi i za vaše omiljene modne marke. Prošla su vremena za kupovinu poznatih marki. Naviknite se na jeftinije zamjene kojima ćete i dalje biti u trendu.

Četvrto i posljednje pravilo: kupite kalkulator! Kalkulator će vam omogućiti da postanete majstor u kontroli nad svojim financijama čak i kad niste ljubitelj matematike kao što sam ja. Unatoč tome, morate biti spremni i na nepredvidljive situacije poput mogućnosti da sutra uvedu porez na zrak koji udišete.

Eto, pridržavate li se ovih četiriju jednostavnih, ali važnih pravila, preživjet ćete s dva čitava bubrega. Za kraj, zapamtite da najvrjednije stvari u životu nemaju cijenu i nisu pod ropstvom inflacije.

Tian Vlašić, 4. razred
IX. gimnazija
Voditeljica: Ljiljana Miler

Blanka Šimunić, 3. d
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

KOLIKO SE BRINEMO O ZDRAVLJU

Energetska pića nisu za mlada bića

Vjerojatno nema učenika u našoj školi koji nije probao nekakvo energetske piće. Nekima se dopalo pa su nastavili konzumirati, a nekima nije. Reklamiraju ih kao pića za podizanje energije, koncentracije i budnosti, svega onoga što treba učeniku ili studentu kada dođe vrijeme ispita, kada se više sati igraju igrice ili gledaju filmovi, kad se tulum otegne do jutarnjih sati, kada se sudjeluje u zahtjevnim sportskim aktivnostima. Ta pića ne sadrže alkohol, ali su, tvrde stručnjaci, opasna za zdravlje mladih, osobito ako se svakodnevno konzumiraju.

Što sadrže energetska pića

Ako se potrudite pročitati sastav energetskog pića napisan vrlo sitnim slovima, vidjet ćete da poslije vode najveći udio imaju šećeri saharoza i glukoza. Slijede limunska kiselina i ugljični dioksid zbog kojega je piće gazirano, zatim taurin, regulatori kiselosti, kofein, arome, bojila i pojedini vitamini. Na prvi pogled ništa strašno, dok se ne osvijeste neke činjenice, npr. taurin su neke skandinavske zemlje zabranile jer djeluje duboko u mozgu i nanosi štetu organizmu izazivajući povišen tlak i srčane probleme, ili se u 2,5 dl pića nalazi 27 g šećera ili više od 5 žličica, što je zaista mnogo. Udio kofeina nije jednak u svim energetskim pićima i kreće se od 80 mg do čak 300 mg. Prihvatljiv dnevni unos kofeina je 400 mg, ali svatko bi trebao znati svoje granice. Previše kofeina izaziva povećan broj otkucaja srca ili nepravilan rad srca, nesanicu, nemir, tjeskobu, mučninu, grčeve... Djelovanje taurina i kofeina može biti kobno za mlade koji imaju prirođenu srčanu manu.

Alkohol i energetska pića = budno pijanstvo

Kombinacija alkohola, najčešće votke, s energetskim pićem omiljena je među mladima iako nosi rizike. Kofein prikriva znakove pijanstva pa osoba nije svjesna koliko je popila i koliko je pijana pa pije i dalje. Tako dospijeva u stanje tzv. budnog pijanstva kada gubi sposobnost zapažanja pokazatelja pijanstva pa dolazi do alkoholnog trovanja. Tome pridonosi i dehidracija, odnosno gubitak tekućine iz organizma jer su i alkohol i kofein diuretici. Dehidriran organizam teže se bori s alkoholom pa postoji veća šansa trovanja alkoholom. Miješanje energetskog pića s alkoholom osobito je opasno pri velikom fizičkom naporu i tijekom velikih vrućina.

Ostali zdravstveni problemi

Energetska pića imaju pH vrijednost otprilike 3,2 pa loše djeluju na zubnu caklinu. U dodiru s kiselo-slatkom tekućinom caklina se počinje trošiti, a takvo je okruženje raj za bakterije koje se razmnožavaju oko zubi i desni. Čak i kad se piće proguta, pH vrijednost slin ostaje neko vrijeme promijenjena. Česta konzumacija energetskih pića povećava rizik od razvoja migrene i neminovno vodi do poremećaja u metabolizmu. Ugrožava se rad srca i bubrega, pogotovo ako se pića konzumiraju uz alkohol, kavu i slatkiše. Kao što mnogi ljudi razviju ovisnost o kofeinu pa ne mogu funkcionirati dok ne popiju šalicu kave, tako se ponašaju i svakodnevni konzumenti energetskih pića - razvijaju ovisnost o kofeinu i šećeru ili umjetnom zaslađivaču. Neki od sastojaka energetskih pića oslobađaju dopamin koji nas čini sretnim. Ali kako ta reakcija slabi tijekom vremena, za isti učinak treba popiti više pića kako bismo postigli isti učinak.

Utjecaj reklama na potrošnju

Nazivi energetskih pića kao npr. *monster*, *hell*, *burn* sugeriraju snagu, agresivnost, energiju. Neki brendovi uzimaju bika kao svoj simbol jer tu životinju percipiramo kao snažnu i agresivnu. Reklame nas uvjeravaju da ćemo biti nezaustavljivi i energični osvajači svijeta pred kojima problemi bježe. Istina je da će doći do naleta energije, ali onda i do prizemljenja. Ali, to reklame ne spominju. Na potrošnju energetskih pića značajno utječe i laka dostupnost. Mogu se nabaviti u svim trgovinama po pristupačnoj cijeni, ponekad nižoj od običnih slatkiša. Na limenkama doduše piše da se ne preporučuju djeci, ali tko će priznati da je dijete.

Rezultati ankete

Kako bismo doznali kakav je stav naših učenika o energetskim pićima, proveli smo anketu s 80 učenika drugih i trećih razreda, 53 mladića i 27 djevojaka.

Njih 50 (62,5 %) konzumira energetska pića. Na pitanje koliko često, samo je 2 odgovorilo da to čini svakodnevno, 25 rijetko, 11 nekoliko puta tjedno, a 12 nekoliko puta mjesečno. Oni koji ne konzumiraju kao razlog naveli su uglavnom neprihvatljiv okus, skupoću, nezdrav sastav i štetnost za zdravlje.

Kada je riječ o okolnostima konzumacije, 22 ispitanika to čine tijekom noćnih izlazaka, a 18 ispitanika tijekom učenja, a manji broj to čini na putovanjima i tijekom sportskih aktivnosti. Energetska pića kombinira s alkoholom 11 ispitanika, 11 povremeno, a 28 to ne čini.

Na pitanje o promjenama koje su primijetili na sebi pri konzumaciji, 13 ispitanika navodi ubrzan rad

srca, 3 nesanicu, a ostali tvrde da nisu osjetili ništa osim viška energije. Ohrabruje činjenica da većina ispitanika čita deklaracije, a njih 14 (28 %) tvrdi da ne zna sastav energetske pića. Također samo 2 ispitanika tvrdi da ne zna negativne posljedice konzumacije energetske pića. Zanimljivo je da na pitanje treba li ograničiti prodaju energetske pića mladima 29 ispitanika (58 %) odgovara potvrdno.

Grafikon 1. Okolnosti konzumacije energetske pića.

Grafikon 2. Učestalost konzumacije energetske pića.

Grafikon 3. Vrste prodavaonica za nabavu energetske pića.

Martina Kokić, 2. razred
Geodetska škola
Voditeljica: Ljiljana Varović

INFLUENCING I GENERACIJA Z

Influencing - posao današnjice

***Influencing* postaje više od samo hobija – to je posao koji zahtijeva ozbiljan pristup, kreativnost i angažman, a generacija Z je ključni faktor u njegovoj popularizaciji**

U digitalnom svijetu gdje društvene mreže oblikuju trendove i inspiriraju milijune, neki *influenceri* ili utjecajne osobe uspijevaju se izdvojiti svojom osobnošću i pristupačnošću. Među njima je i Patricia Vodopija, dvadeset četverogodišnja ekonomistica rođena u Zagrebu, koja svojim sadržajem svakodnevno motivira, educira i zabavlja mnogobrojne pratitelje, i koja se bavi generacijom Z i društvenim mrežama što dokazuje i njezin diplomski rad *Stav generacija Z prema oglašavanju na društvenim medijima putem utjecajnih osoba u odnosu na oglase u tradicionalnim medijima*. U razgovoru je Patricia Vodopija ispričala nešto više o istodobnom studiranju i *influencingu* te treba li se *influencing* ili sposobnost oblikovanja mišljenja i ponašanja shvatiti kao pravi posao u kojem će se brojati godine staža.

Moda i lifestyle

Patricia Vodopija snima sadržaje vezane uz modu, *lifestyle* i ljepotu jer voli gledati slične sadržaje drugih *influencera* njenih godina i uživa u njihovu snimanju. Kvaliteta sadržaja često ovisi o tome koliko se dobro uklapa u interese publike. Gledajući druge *influencere*, dobiva inspiraciju i motivaciju za snimanje vlastitih. Iako je njen sadržaj namijenjen svima i ne postoji ciljna publika, naravno da se u njemu više pronalaze djevojke.

Influencing i obrazovanje

Na pitanje hoće li se sve više ljudi baviti ovim kreativnim poslom koji će zamijeniti druga važna zanimanja te hoće li mladi zbog *influencinga* odustati od studiranja, Patricia Vodopija za početak ističe da je *influencing* trenutno jako popularan jer je svima pristupačan. Naime, svi imaju kameru ili mobitel, a samim tim i društvene mreže. Na taj način svatko ima priliku stvarati sadržaj koji želi i tu se otvaraju razne mogućnosti kao što je ozbiljnije shvaćanje posla i njegova pretvorba u posao s punim radnim vremenom. Također, *influencing* većini ljudi izgleda jako privlačno jer nije klasičan uredski posao te se ljudi mogu iskazati u svojoj kreativnosti. Što se tiče prestanka studija, Patricia misli da ovo moderno zanimanje neće nužno utjecati na obrazovanje jer onome kome je obrazovanje važno, nastaviti će svoje studiranje. Možda bi neki manja skupina odlučila okrenuti se samo ovom novom poslu, ali mnogi *influenceri* nastavljaju studirati, uključujući i nju.

Generacija Z – publika i influenceri

Generacija Z, tj. *Gen Z*, kako se naziva na društvenim mrežama, ne samo da čini veliku većinu publike *influencera* već su i sami najaktivnijim kreatorima u tom području. Postoje mnogi načini kojima bi se generacija mogla opisati, ali najčešći su, koje navodi i Patricia, da su individualni i da vole isticati sebe i svoj mir, čak i pomalo sebični. Žele se prilagoditi sebi, a ne drugima, što ima svoje dobre, ali i loše strane. Orijentirani na društvene mreže spremni su zauzeti se za sebe i stvari koje su njima važne te ih gura dalje da ostvaruju svoje ambicije i snove. Patricia Vodopija ističe da je generacija Z prva generacija koja je rođena i odrasla uz društvene mreže i sveukupni digitalni svijet, ali ujedno i posljednja koja je imala priliku osjetiti djelić života prije nego što je tehnologija postala sveprisutna.

Novo zanimanje

Jedna od glavnih tema rasprave kada se govori o *influencingu* kao o novoj vrsti zanimanja je hoće li u našoj generaciji postati pravi posao u kojem se broje godine staža. Patricia navodi da bi ga ona nazvala pravim poslom jer postoji mnogo toga što pratitelji naravno ne vide iza kamere. Također, *influencing* se integrirao u marketing. Influenceri ovaj posao koji je proizašao iz hobija moraju shvatiti ozbiljno jer se sve što rade treba opravdati s pravne strane u obliku otvaranja obrta, tvrtki, uspostavljanja računa i plaćanja poreza. Vjeruje da će ga se ozbiljnije shvatiti zbog integriranja u marketing te da će poprimiti puno veću ulogu tako da bi se godine staža potencijalno mogle početi brojati, međutim svaki *influencer* je poduzetnik sam za sebe te se karijerno gradi na taj način.

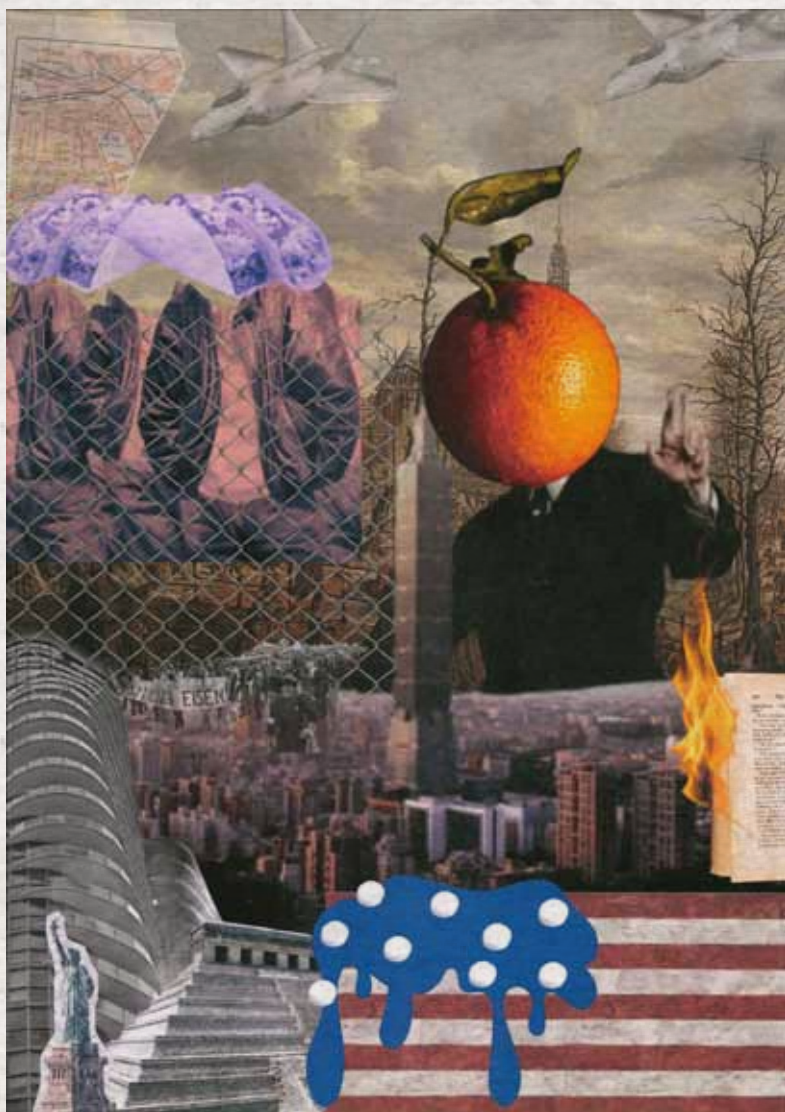
Kritika i negativni komentari

Bilo da se radi o stvarnom životu ili o društvenim mrežama svatko se može naći na meti nekih negativnih komentara koji su, naravno, u digitalnom svijetu puno zastupljeniji jer se ljudi skrivaju iza ekrana

i lažnih profila. Negativni su komentari neizbježni ne samo prema influencerima nego i prema glumcima i pjevačima. Patricia Vodopija stvara sadržaj koji nije podložan negativnim komentarima, već su više prisutna razilaženja u ukusima i mišljenjima. Ona na to gleda kao na nečiju percepciju i perspektivu tako da ne utiču baš na nju, a s obzirom na to da ne snima privatni život, ljudi je ne mogu vrijeđati na nekoj osobnoj razini. „Ako je u pitanju neka konstruktivna kritika, svatko je ima pravo iznijeti, a ono što nije konstruktivna kritika, ne smatram prihvatljivim za komentiranje i ograđujem se od toga pa ne utječe na mene“, zaključuje Patricia Vodopija.

Za kraj može se reći da je *influencing* postao više od samo hobija – to je posao koji zahtijeva ozbiljan pristup, kreativnost i angažman, a generacija Z je ključni faktor u njegovoj popularizaciji. Iako je digitalni svijet mjesto za ostvarivanje ambicija i izražavanje kreativnosti, važno je ne zaboraviti vrijednost obrazovanja, a Patricia Vodopija svojim primjerom pokazuje kako uspješno kombinirati studij i *influencing*, pokazujući da ovaj posao može biti i ozbiljan i ispunjavajući.

Lucija Hrgetić, 2. razred
Gimnazija Sesvete
Voditeljica: Draženka Čutura

Jadranka Miljić, 3. c
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

NAJSTARIJA HRVATSKA DIJASPORA

Janjevci se bave onim što najbolje znaju - obrtom i trgovinom

Slika 1. Zvonik crkve sv. Nikole u Janjevu

O Janjercima sam čuo svakojake priče: da su svi trgovci ili šverceri, da su svi bogati i imaju bar po dvije slastičarnice, birtije ili pekarnice, da su dobro rodbinski umreženi, da su vlasnici svih štandova na Jadranu, da žive kao izolirana zajednica... Kako i sam pripadam janjevačkoj zajednici u Zagrebu, mogu iz prve ruke posvjedočiti da je većina tih priča pretjerana ili čak neutemeljena. Pišem o prošlosti i sadašnjosti Janjevaca kako bih razbio bar dio predrasuda o nama.

Tko su zapravo Janjevci

Janjevci su hrvatska manjina na Kosovu i najstarija hrvatska dijaspora. Prvi put spominju se 1303. u pismu pape Benedikta XII. koji Janjevo naziva središtem katoličke župe sv. Nikole. Dakle, ime su dobili po malom selu **Janjevu** u blizini Prištine gdje danas živi većina njih na Kosovu. Potječu od trgovaca i rudara iz Dubrovnika i okolice koji su se u 14. stoljeću doselili na Kosovo zbog rudnika srebra i olova. Rudnike su zapravo otvorili Sasi, tada najbolji europski rudari i metalurzi, a Dubrovčani su došli kao obrtnici i trgovci koji su dali snažan polet tada skromnom trgovištu. Janjevo je 80-ih godina prošlog stoljeća imalo više od 3500 stanovnika, a onda se taj broj počeo osipati prvo iz ekonomskih razloga, a onda i zbog političke i ratne situacije. Samo je tijekom 1992. iselilo više od 1600 osoba, najviše u Zagreb i Kistanje.

Vjerski običaji

Janjevci su katolici, i to vrlo pobožni. To znači da svake nedjelje odlaze na misu, obilježavaju vjerske blagdane, štiju svece, osobito sv. Nikolu i sv. Vlaha. Sveti Nikola iznimno je važan, zaštitnik je mjesta i župe, svetac kojemu se Janjevci utječu i pripisuju mu zasluge što su sve do danas uspjeli opstati, sačuvati svijest o porijeklu i svoju katoličku vjeru unatoč brojnim nevoljama. Mnogi ne znaju da je u zvoniku janjevačke crkve sv. Nikole drugo najstarije crkveno zvono u Hrvata, lijevano 1368. vjerojatno u Njemačkoj. U Janjevo je stiglo preko Dubrovnika. Od davnina Janjevci pohode festu sv. Vlaha u Dubrovniku, sudjelujući u procesiji u prepoznatljivoj janjevačkoj nošnji koja je nastala tako što su staroj dubrovačkoj nošnji dodani elementi turske i albanske nošnje. Osim slave sv. Nikole, Janjercima je važna slava sv. Sebastijana kada se pješači do Peštera, malog sela u kojem je crkva posvećena spomenutom svecu. Za Gulem Gospođindan (Veliku Gospu) i Mali Gospođindan (Malu Gospu) odlazi se pješice u Letnicu gdje je crkva Majke Božje Letničke. To je izraz duboke pobožnosti jer teško bi itko iz zabave pješačio 40 i više kilometara. Mnogi raseljeni Janjevci za određenu slavu vraćaju se u Janjevo kako bi tradicionalno proslavili tu slavu i prisjetili se mladih dana.

Slika 2. Panorama Janjeva

Tradicionalna zanimanja

Od starijih sam doznao da je Janjevo do vremena između dva rata bilo varoš, imalo je svoju čaršiju s raznim zanatima i radnjama. Mnogi Janjevci bavili su se kujundžijstvom, tj. ručnom izradom ukrasnih predmeta od metala, najčešće nakita. Žene su se bavile tkanjem. Kako bi te proizvode prodali, muškarci su odlazili na unaprijed isplanirane sajmove (panađure) po Srbiji i sjevernoj Makedoniji, ali i do Rumunjske i Bugarske. Dok nije bilo auta, svoju robu prenosili su u bisagama na konju ili magarcu. Putovanja na sajmove zvalo se *skitnjom*, a trgovačke putnike *skitačima*. Moglo bi se zaključiti da su Janjevci pioniri trgovine na Balkanu. Od ostalih zanimanja važna su bila kolarstvo (izrada drvenih predmeta za zaprežna kola), ćumurstvo (proizvodnja drvenog ugljena) i vinogradarstvo. Janjevci vinograde nazivaju „lojze“. Svaka kuća imala je svoje lojze, svoje vino i rakiju.

Janjevački govor

Janjevački govor blizak je govorima jugoistočne Srbije koji se nazivaju torlačkim ili šopskim. Nisam jezični stručnjak, ali iz iskustva znam da su Janjevci štokavci, ekavci koji koriste mnogo turcizama, npr. saba – jutro, akšam – sumrak, duvar – zid, džam – staklo, adža – stric. Usvojili su i neke albanske riječi, npr. tota – baka, a zadržalo se nešto i starih dubrovačkih riječi. Deklinacija im je nepotpuna, bez lokativa i instrumental. Ne poznaju infinitive glagola pa im futur 1. glasi ovako: On će dođe. Ili Ja ću da čitam. Glas h zamjenjuju glasovima v ili f ili ga jednostavno ne izgovore. Danas se može slobodno reći da postoje dvije generacije među Janjevcima, kad je riječ o jeziku. Stariji govore janjevačkim govorom u svim prilikama i situacijama, a mlađe generacije dobro govore hrvatski standardni jezik, iako ih ponekad odaje naglasak za koji jezičari kažu da je 2-akcenatski. Nažalost, postoje i mladi koji uopće ne poznaju janjevački govor pa je prezime jedino što ih još povezuje sa zajednicom.

Janjevci danas

U mjestu Janjevu u istočnom dijelu kosovske kotline danas živi vrlo malo Hrvata katolika, toliko malo da ne uživaju status nacionalne manjine. Iako se u janjevačkoj himni „Glama brijeg“ Janjevo opisuje kao mali komadić raja, Janjevci su se iselili u nekoliko migracijskih valova uglavnom zbog nepovoljnih životnih uvjeta. Znatno ih je više u Kistanju, gdje čine 80 % stanovništva. Ondje su izgradili crkvu sv. Nikole i osnovali nogometni klub. U Zagrebu većina Janjevaca živi u Dubravi baveći se onim što najbolje znaju – obrtima i trgovinom. Većina ima lokale na jadranskoj obali u čiji su rad uključeni svi članovi obitelji. Nisu li bili pioniri trgovine na Balkanu? Janjevci su obiteljski dobro povezani, marljivi i snalažljivi. Ipak, to je daleko od tvrdnji koje čujem kako su svi Janjevci bogati i kako „drmaju“ Dubravom.

Augustin Jozić, 3. razred
Geodetska škola
Voditeljica: Ljiljana Varović

ZAKLJUČAVANJE ŠKOLA – ZAKLJUČAVANJE PRAVIH PROBLEMA

Je li „ključ u bravi“ pravo rješenje?

Nakon stravične tragedije koja se dogodila 20. prosinca 2024. godine u Osnovnoj školi Prečko, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih donijelo je **Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama**, čime su uvedene nove sigurnosne mjere u školama. Ovaj protokol, između ostalog, nalaže svim osnovnim i srednjim školama obvezno zaključavanje ulaznih vrata tijekom nastave radi sigurnosti učenika i osoblja.

Iako su tragedije poput ove u kojoj je mladić ušetao u školu i usmrtio jedno dijete te ranio učiteljicu i još tri učenika, izuzetno rijetke, pogotovo na području Hrvatske, ovaj je događaj znatno potresao javnost. Najviše, razumljivo, strahuju roditelji učenika te smatraju da su njihova djeca ugrožena te sve više u pitanje dovode sigurnost škola. Upravo bi sigurnosne mjere iz spomenutog Protokola trebale spriječiti slične događaje u budućnosti i umiriti javnost. Iako mnogi smatraju da nove mjere vode ka poboljšanju sigurnosti u školama, nameće se pitanje – je li zaključavanje škola pravo rješenje ovog problema?

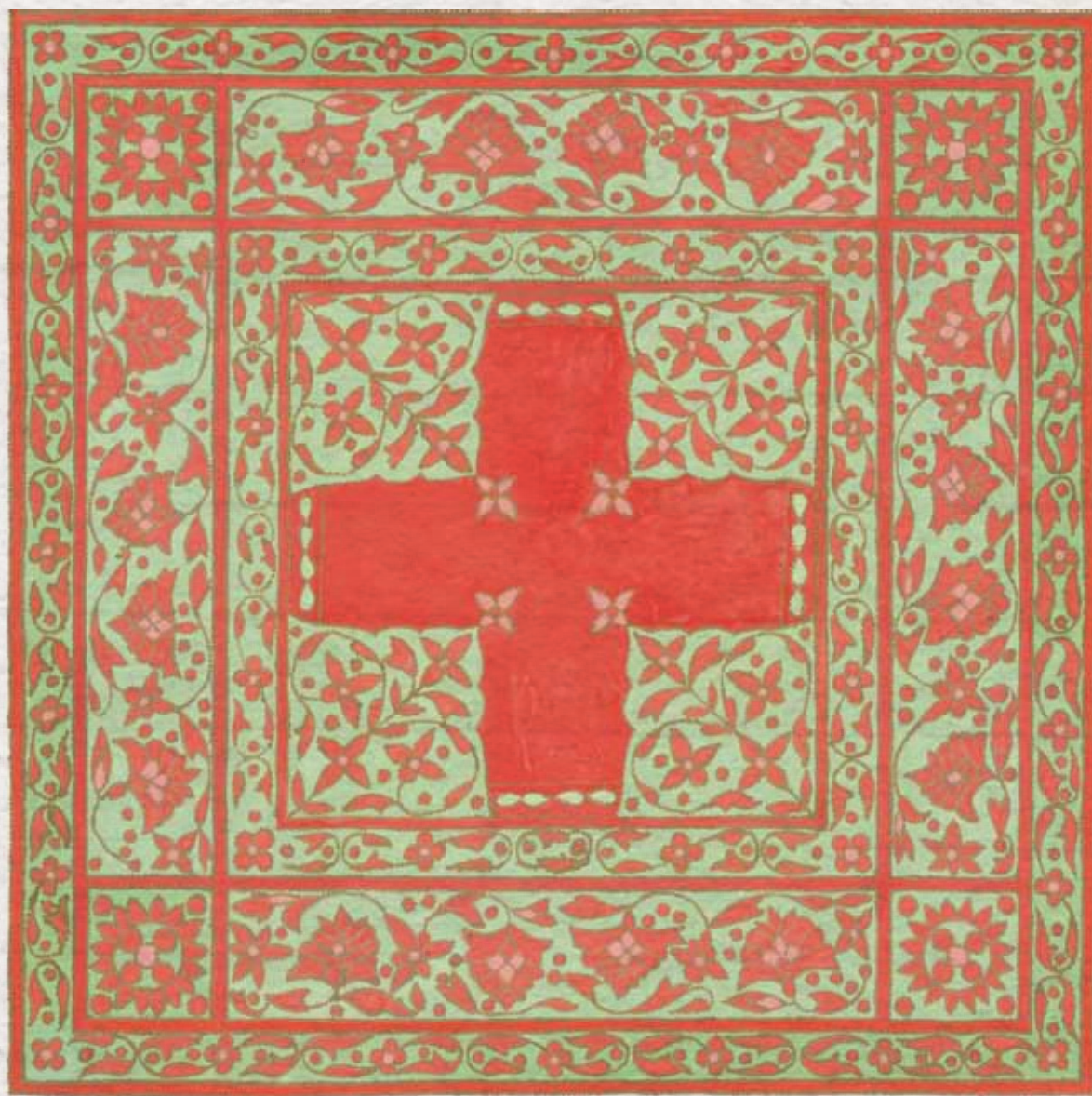
Stručnjaci za sigurnost potvrđuju da trenutne mjere ne mogu biti trajno rješenje, već samo privremeni osjećaj sigurnosti. Tako mnogi predlažu da se zaključavanje vrata zamijeni trajnijim i učinkovitijim rješenjima poput boljeg videonadzora, zapošljavanja obučених заштитара te edukacije učitelja i osoblja o postupcima u kriznim situacijama. Upozoravaju na to da zaključavanje vrata otežava evakuaciju u hitnim situacijama, što povećava rizik za učenike i osoblje.

Psiholozi pak naglašavaju da je zapravo glavni problem to što se društvo premalo bavi mentalnim zdravljem mladih te se ne poduzimaju bitni koraci kako bi se spriječilo nasilje u društvu. Također, smatraju da bi škole svakako trebale bolje surađivati s hitnim službama te lokalnim zajednicama i raditi na izgradnji sigurnije okoline.

S druge strane, većina učenika dijeli isto mišljenje. Učenici srednjih škola nezadovoljni su ovim mjerama. „Osjećam se kao da sam u zatvoru“, jedan je od najčešćih komentara. Učenici smatraju da se zaključavanjem smanjuje njihova sloboda te im sadašnja situacija stvara osjećaj nelagode jer im već dovoljno stresnu svakodnevnici čini još gorom. Trebala bi se pronaći ravnoteža između sigurnosti i slobode te što manje ograničavati učenike. Ako pitate učenike, oni se nadaju da će se uskoro sve vratiti na staro te da će se trenutna situacija uspjeti riješiti drugačijim pristupom, koji neće ograničavati njihove potrebe i prava. Razumljivo je da je država trebala poduzeti hitne promjene te uvesti nove mjere sigurnosti, ali ključ u bravi nije dobro rješenje. Trenutne mjere stvaraju više zapreka i pitanja nego što nam nude rješenja. I sama sam učenica srednje škole te smatram da, iako se sva pravila najviše tiču nas učenika, naše se mišljenje ne uzima u obzir. Također, trebalo bi poslušati upozorenja psihologa i više pažnje trebalo bi posvetiti mentalnom zdravlju djece dok za to ne bude prekasno, jer osoba koja je naumila napraviti nešto našao drugima, teško će biti zaustavljena. I mladić koji je počinio ovaj strašni zločin trebao je neku vrstu pomoći, a pitanje je – tko je tu zakazao? Obitelj, škola ili društvo u cijelosti? Kad bi se više vremena posvećivalo mentalnom zdravlju učenika i kad bi se odmah reagiralo na prve znakove problema, možda bi se ovakve situacije mogle spriječiti.

Učenici su danas često nesretni i neshvaćeni te bi se više trebalo posvetiti njima, umjesto što se nepotrebno mijenjaju nastavni kurikulumi. Škole bi trebale biti sigurna i ugodna mjesta za učenike, a trebalo bi raditi na tome da se djeci pruži obrazovanje u takvoj okolini.

Lara Smolić, 3. razred
Tehnička škola Ruđera Boškovića
Voditeljica: Ivana Koletić

Sunčica Štromajer, 3. e.
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

RAZGOVOR S KATJOM MATKOVIĆ, HRVATSKOM DJEČJOM GLUMICOM

„Kad glumim, cijeli svijet je moj“

Slika 1. Katja Matković u ulozi Pauline P. u filmu Dnevnik Pauline P.

Svi s nestrpljenjem iščekuju premijeru nastavka najuspješnijeg hrvatskog dječjeg filma – **Dnevnik Pauline P.** Nastavak pod nazivom **Drugi Dnevnik Pauline P.** u kina dolazi u proljeće, a tim povodom razgovaramo s glavnom glumicom želeći otkriti detalje o filmu te pozvati srednjoškolce da pogledaju film i uključe se u glumu. Zvijezda filma dvanaestogodišnja je **Katja Matković**, hrvatska dječja glumica i članica dramske skupine ZKM-a. Zablistala je u ulozi Pauline P., vesele i šarmantne desetogodišnje djevojčice koja se suočava s odrastanjem i dječjim problemima.

Početak snimanja i upoznavanje s ulogom

Za početak, zanima me kako si dobila ulogu. Jesi li se prijavila na audiciju?

- Tako je, prijavila sam se na audiciju. Za ulogu sam saznala sasvim slučajno. Prije snimanja pohađala sam satove glume u Zagrebačkom kazalištu mladih te su nas tamo obavijestili o ulozi. Odlučila sam se prijaviti jer je mi je sama tema filma bila bliska. Tada sam također bila „borbena“ djevojčica, poput Pauline, te sam se željela okušati u glumi. Morala sam snimiti kratak video u kojem glumim staricu koja voli razgovarati. Nakon toga, izabrana sam između 250 djevojčica moje dobi, što je za mene bio veliki uspjeh. Od audicije nisam puno očekivala, ali bila sam jako sretna kad sam saznala da ću glumiti slavu Paulinu P.

Kako je izgledao tvoj prvi dan na snimanju, jesi li znala što te očekuje? Kako si znala da si spremna glumiti Paulinu?

- Roman Dnevnik Pauline P. čitala sam u školi za lektiru te mi je bila najzanimljivija od svih lektira dotad. Lik Pauline baš „mi leži“ jer volim djevojčice koje imaju svoj stav i vole sudjelovati u različitim aktivnostima. Znala sam da ju mogu glumiti jer sam joj vrlo slična.

- Prvi dan snimanja nikada neću zaboraviti. Tog dana razgovarali smo o pripremama za snimanje i upoznavali se s ulogama. Tada sam znala da će to biti jedno posebno iskustvo.

Koliko se dugo film snimao? Je li ti snimanje oduzimalo vrijeme od škole i prijatelja?

- Film se jako dugo snimao, barem se meni tako čini. Počeo se snimati u veljači 2022., a izašao je u proljeće 2023. Zbog snimanja filma izostajala sam iz škole i nisam imala vremena za prijatelje. Najteže mi je bilo tijekom ljeta jer sam tada htjela ići na more i družiti se s prijateljima, ali nažalost nisam mogla. Snimanje, ali i brojni događaji i odlasci na premijere ukrali su mi to vrijeme.

Postoji li neka scena koja ti je bila posebno zanimljiva ili nezaboravna?

- Svaka scena u filmu mi je draga, ali jednu ću izdvojiti. Tu smo scenu snimali više puta jer sam svaki put zaboravila tekst. Mama i ja mijesile smo tijesto u kuhinji i gađale se brašnom. Ta mi je scena baš posebna.

Kakav odnos imaš sa svojom „filmskom ekipom“? Jesi li i dalje ostala u kontaktu s nekim od svojih prijatelja u filmu?

- Imam jako dobar odnos sa svima s kojima sam bila u filmu. Tijekom pauza družili smo se te stvorili nezaboravne uspomene. Rekla bih da smo bili zajedno u tome te smo se morali zbližiti. Ovi malo stariji, koje ja zovem „odraslima“, uvijek su bili pažljivi prema meni. I dalje se čujem s prijateljima sa seta, pogotovo nakon snimanja novog filma.

Uspjeh filma

Film je ostvario velik uspjeh. U kinima ga je pogledalo gotovo 92 tisuće ljudi, dostupan je na svim streaming platformama poput Netflix i Maxa te je proglašen najgledanijim dugometražnim hrvatskim dječjim filmom (nagrada Zlatni studio). Jesi li ponosna na to što ste ti i tvoja „ekipa“ sa snimanja napravili?

- Jesam, jako sam ponosna. Najviše sam zahvalna redatelju Nevenu Hitrecu koji je, po meni, za sve ovo zaslužan. Od svih prikazivanja filma, najdraže mi je ovo u Zagrebu, u Studentskom centru, gdje je bila glavna premijera. Tamo je došla cijela moja obitelj i svi moji prijatelji. Bila sam sretna što su oni ponosni na mene te to smatram pravim uspjehom. Nagrada Zlatni studio također mi je dala poticaj da nastavim te me je jako usrećila.

Slika 2. Katja Matković i novinar školskog lista na premijeri 2023. godine

Slika 3. Sanja Polak i Katja Matković na Pulskom filmskom festivalu

Snimanje novog nastavka

Uskoro u kina dolazi nastavak. Možeš li nam otkriti nove detalje? Budući da je ovaj intervju namijenjen učenicima srednje škole, što možeš reći, trebaju li ga i oni pogledati?

- Inače nije običaj da dajem informacije o filmu, ali sada ću ipak napraviti iznimku. Ovaj će film, kao i prethodni, biti za sve generacije. Glavne ideje filma su pojava prve ljubavi, što, svi znamo, muči sve

srednjoškolce te obiteljski problemi. Moja će „baka u filmu“ imati demenciju. To će značajno utjecati na moj razvoj. Novi je film detektivske prirode te ćemo jako puno istraživati. Želim da film pogledaju svi – i mladi i oni malo stariji. Svatko može izvući pouku te se možda prepoznati u određenim dijelovima, a najviše osnovnoškolci i srednjoškolci. Film donosi i školske probleme, poput odabira prijatelja u školi, borbe za predsjednika razreda te borbe za položaj u razredu. Srednjoškolci, koji obično sve kompliciraju, u dječjim primjerima mogu vidjeti kako se rješavaju stvari, barem ja tako mislim.

Događaji i preporuka za srednjoškolce

Što kaže Sanja Polak, književnica koja je odgovorna za priču o Paulini? Je li film ispunio njezina očekivanja?

- Nekoliko sam puta bila sa Sanjom Polak te mi je rekla da je oduševljena filmom i mojom ulogom. Drago mi je kada to kaže netko tko je sve to osmislio. To mi je veliki poticaj.

Kako se nosiš sa slavom? Imaš li savjet za srednjoškolce koji žele postati popularni na neki način (na internetu, u glazbi, u glumi...)?

- Mislim da se dobro nosim sa slavom. Za sebe ne volim reći da sam slavna jer me to stavlja na neki viši položaj, a to ne želim. Svatko može postati popularan ili najbolji u onome što radi. Bitno je nastaviti dalje, bez obzira na sve ostalo.

I za kraj, što bi rekla srednjoškolcima koji se još traže u svojim interesima? Je li kasno da počnu glumiti?

- Najzanimljivije pitanje. Uvijek kažem da nikada nije kasno. Naravno, koga to zanima i želi to raditi, uvijek je dobrodošao. Prvi korak je da se pridruže dramskoj skupini, za koju mislim da postoji u većini srednjih škola, a onda ostalo. Ako imate talent, postoji i ZKM u koji sam ja išla. U Hrvatskoj se ne snima puno dječjih filmova, ali mi to možemo promijeniti. Prema mojem mišljenju, sve dječje knjige zaslužuju svoj film. Uvijek možete posuditi glas u nekom filmu ili se baviti nekim drugim aktivnostima vezanim uz to. Važno je samo da vas netko podržava, kao mene moja obitelj, te da volite to što radite.

- Želim ovim putem pozvati sve učenike koji čitaju ovaj školski list da pogledaju moj film te u njemu nađu pouku. Uskoro stiže u kina, a ja volim reći: „Paulina se vraća u kina.“ To će biti jedan jako zanimljiv film.

Kako možemo pratiti događaje vezane uz tvoj film te kako možemo saznati datume prikazivanja filma?

- Na stranici dnevnikpaulinep.com možete saznati sve aktualno, no preporučujem da nas pratite na *Instagramu* i *Facebooku*. Svakako Vas pozivam da dođete i na neke od premijera filma koje se održavaju u više gradova.

Draga Katja, hvala ti na ovom razgovoru! Jedva čekam pogledati tvoj film.

Jerolim Matković, 1. razred
II. gimnazija
Voditeljica: Danijela Filipović Bojanić

Elena Šego, 3. I
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

INTERVJU S UMJETNICOM ANOM ĐURIĆ KONSTRAKTOM

Kad na estradi pjevaš o mentalnom zdravlju

Pjesmom Novo, bolje željela sam naglasiti kako nema ništa tu novo – mijesimo, jedemo i borimo se za kruh!

Naušu je školu sredinom siječnja posjetila sjajna autorica tekstova i glazbe, Ana Đurić Konstrakta, svima poznata umjetnica bez zdravstvene knjižice, koja se u Zagrebu našla zbog premijere predstave *Slijepi vode slijepe*, za koju je radila glazbu. O njezinoj izuzetnoj skromnosti i poniznosti govori činjenica da je do škole došla tramvajem (17-icom) i pružila nam pedesetak minuta izuzetno toplog i ugodnog razgovora.

Prije svega, u Zagrebu ste zbog jedne premijere. Možete li nam nešto više reći o tome?

Predstava čiji sam dio zove se *Slijepi vode slijepe* i njezina premijera bit će u kazalištu Gavella. Inače, ona je projekt Montažstroja i autorski projekt Boruta Šeparovića, a inspirirana je umjetnom inteligencijom. Budući da znam Boruta Šeparovića već neko vrijeme i da se sama interesiram za umjetnu inteligenciju, nekako se logično nametnulo da bih mogla sudjelovati u kreiranju glazbe za ovu predstavu.

Kakve nam dojmove nosite s proba?

Sudjelovala sam samo na početku procesa i sada kada je manje-više sve postavljeno. Ali lijepo je, ti ljudi već tri mjeseca provode prijedpodnevne i poslijepodnevne probe zajedno i nekako se iz toga uvijek stvori obiteljska atmosfera.

I kako to onda „slijepi vode slijepe“?

Pa taj *metanarativ* predstave slika je Pietera Bruegela starijeg koja je ustvari jedna metafora u kojoj slijepi vode slijepe, što potječe još iz kršćanskog vremena. Kada se ona premjesti u suvremeno doba, i u kontekst umjetne inteligencije, postavljaju se mnoga pitanja – tko su slijepi danas, što je jama u koju oni upadaju, kontrolira li netko cijelu situaciju. Mislim da se to najbolje predstavom može prodiskutirati.

Spomenuli ste jamu. Kaže Isus: „Ako slijepac slijepca vodi, obojica će u jamu pasti.“ Mislite li da negdje na nas čeka jama?

Pa uvijek na ovakvim „povijesnim čvorovima“ postoji bojazan kako će se to razviti u budućnosti. Ne znam je li to jama i, koliko sam uspjela primijetiti, uglavnom se odnos prema umjetnoj inteligenciji kod ljudi polarizirao na jedno stanovište s kojega misle kako će nas umjetna inteligencija osloboditi rada i svega što je „suvišno“. Dok je ono drugo stanovište dosta mračnije i upravo u tom oduzimanju rada od čovjeka vidi propast.

• **Niti novo, niti bolje**

Što se u vašem životu promijenilo od nastupa na Pjesmi Eurovizije?

Tada se promijenilo dosta toga, prije svega zbog količine obaveza koje su došle s popularnošću. I, naravno, ono što uvijek volim naglasiti, počeli smo zarađivati od svog posla malo normalnije.

Vratili ste se prošle godine na srpski izbor za pjesmu Eurovizije. Možete li nam ukratko predstaviti pjesmu kojom ste nastupili?

Da, nastupili smo 2024. pjesmom *Novo, bolje*. Izlaskom na ovo natjecanje ustvari sam i onu prvu pjesmu postavila u niz epizoda. Pjesma se tiče neke ideologije koja je i dalje aktualna, a to je proganjanje za novim i boljim. Potreba za boljim jedan je od osnovnih mehanizama kapitalizma. A novo je opet neki osnovni alat koji se u tu svrhu koristi. U tom smislu u ovoj drugoj epizodi koristila sam potpuno istu postavku kao i za *In Corpore Sano*. Ja sjedim i isto kompulzivno provodim jednu radnju, kao što je tamo bilo pranje ruku, ovdje mijesim kruh, u nadi da ću naglasiti ideju kako nema ništa tu novo – to miješenje kruha radnja je iz neolitika koja je i dandanas ista. Mijesimo, jedemo i borimo se za kruh!

Pitate se u pjesmi: „Doktore, šta mi je?“ Sve je veći broj mladih narušena mentalnog zdravlja. Mislite li da je nekome u cilju nametnuti takvu društvenu atmosferu koja će pridonijeti gubitku razuma?

Nisam sklona misliti da su te stvari planske. Ali svakako, neka mentalna stanja koja su danas najprisutnija, a to su anksioznost i depresija, jesu simptom društvenog stanja. S druge strane, u toj atmosferi, industrija uvijek nađe način kako da ljudsku patnju unovči. Jako je puno novca danas u prometu

psihoterapija i lijekova koji su pripisani određenim psihičkim stanjima. Čak se i razna psihička stanja definiraju, dobivaju svoja imena, a time i svoje lijekove – znači, industrija cvjeta.

Na koji je način depresija simptom današnjeg društva?

U depresiju čovjek uglavnom ulazi kada ne može pronaći svoju svrhovitost i svoju funkcionalnost u društvu, a jako smo često danas usred gomile svega potpuno izgubljeni i prepušteni sami sebi.

Je li pjesma *Novo, bolje* u većoj mjeri inspirirana vama ili ste vi inspirirani njome?

Pa, to ti je dobro pitanje. I jedno i drugo. Ono što sam pjesmom ispričala svakako je nešto što sam u životu iskusila.

Mislite li da je time što niste pobijedili poruka pjesme dodatno ojačala?

Da, to je ustvari odlično što je tako bilo. Nismo mi ni očekivali da ćemo proći, upravo zbog toga što ljudi žele nešto novo. Ali dobro je ispalo ovako.

Kažete još „Učinak je mogao biti viši.“ Je li vaš učinak mogao biti viši?

Pa preispitujem se u životu jesam li mogla više, ali ta preispitivanja me ne uznemiravaju. Moglo je biti i ovako i onako, ali ima razloga zašto je tako kako je.

• **Zalog budućnosti**

U najnovijoj pjesmi kažete „Ako niste s nama, vi ste protiv nas. Naša zabava je bolja od vaše.“ Je li naša zabava bolja od vaše?

Mislim da je to opće stanje komunikacije koje postoji u digitalnom svijetu. Očekivali smo da će taj digitalni svijet poboljšati komunikaciju, a događa se jedna teška polarizacija kojom se manipulira. Dakle, ako nisi s nama, ti si protiv nas, ne postoji ništa između.

Otkud vam uopće poticaj da se bavite ovim temama?

Pa to je ono što mene interesira. Možda sam se čak i kada sam bila mlađa više interesirala za tako neke društvene teme nego što sam voljela pisati ljubavne pjesme. To jednostavno nije nešto u čemu se nalazim i to drugi rade bolje od mene.

Pitam vas zato što nije baš uobičajeno da netko na estradi pjeva o mentalnom zdravlju.

Da, nije uobičajeno. Mislim da sam mnogima zato i iritantna. Nekad čak i sama pomislim da tome nije mjesto na estradi, da trebam pustiti ljude da se zabavljaju.

Nažalost, dio razgovora posvetit ćemo aktualnim događajima. Hrvatsku je nedavno potresla vijest o napadu 19-godišnjaka u OŠ Prečko. Slična je tragedija zadesila Srbiju prije nepune dvije godine. Mislite li da su svi ti događaji samo puka slučajnost?

Ne znam. Radije bih rekla da nisu. Mislim da je svijet uvijek na neki način surov. A surovost današnjeg vremena ogleda se u takvim činovima, da dijete napadne dijete, što je zaista zastrašujuće.

Što vam se čini – stavljaju li se pred nas u sve većoj mjeri sadržaji koji smanjuju sposobnost kritičkog sagledavanja?

Tu sam vrlo ambivalentna. Ono što iskušavam to je prezasićenost informacijama na dnevnom nivou koja strašno emotivno i intelektualno iscrpljuje. Međutim, trenutačni događaji u Srbiji, u kojima sudjeluju studenti koji su mlada generacija ipak pokazuju zrelost i dobro kritičko sagledavanje. To je jako ohrabrujuće vidjeti. Novije su generacije odrasle s tom količinom informacija na dnevnom nivou. Mislim da će tek vrijeme pokazati kako ljudski mozak to podnosi.

Dario Samardžija, 3. razred
III. gimnazija
Voditeljica: Maja Ilić Makar

Kako vratiti vrijeme?

(prikaz knjige: Matt Haig, *Ponoćna knjižnica*)

Roman propitkuje smisao života, prirodu sreće te odgovara na vrlo važno pitanje – Kako živjeti ispunjen život? Uz to, autor romana podsjeća čitatelja da sreća ne leži u stalnoj potrazi za nečim boljim, već u zahvalnosti.

Dragi čitatelji...

Jeste li se ikad zapitali kako bi vaš život izgledao da ste nekad drukčije postupili ili donijeli neku drugu odluku? Naime, svaki postupak koji ste učinili povezan je sa sljedećim, stoga se život može percipirati kao ulančani niz događaja. Zbog toga je fascinantno kako jedan, naizgled mali zaokret ili promjena nekog postupka pojedinca može odvući na znatno drugačiji put. Imajući to na umu, može se reći da je svatko na svijetu mogao proživjeti na tisuće života, ovisno o tome kojih se odluka odlučio pridržavati. Upravo tu problematiku izvrsno obrađuje autor Matt Haig u svojem romanu *Ponoćna knjižnica* objavljenom 2020. godine.

Autor i njegovo djelo

Engleski novinar i autor za djecu i mlade Matt Haig rođen je 1975. godine. U svojim djelima za mlade Haig istražuje teme mentalnog zdravlja, ljudske egzistencije i ljudskih odnosa. Uz *Ponoćnu knjižnicu*, napisao je i *Kako zaustaviti vrijeme*, *Zašto ostati živ*, *Ljudi*, *Dječak zvan Božić* i druge. *Ponoćna knjižnica* proglašena je najboljim naslovom na Goodreads platformi, a neka su njegova djela adaptirana u filmove.

Djelo *Ponoćna knjižnica* pripada žanru magičnog realizma jer se elementi fantastike isprepliću sa stvarnošću. Nadalje, autor stavlja naglasak na psihološko stanje lika, introspekciju istog te time istražuje kompleksnost ljudske egzistencije. Sam roman tematizira smisao života i kajanje zbog određenih odluka te konačno samootkrivanje koristeći interesantnu pojavu - Ponoćnu knjižnicu. Osim što djelo motivira čitatelja na introspekciju, ono pokazuje kako svaki izbor, bez obzira koliko bio „pogrešan”, ima svoju vrijednost i doprinosi cjelokupnom životnom iskustvu. Time Haig sugerira na važnost pomirenja s prošlošću i važnost vjerovanja u vlastitu budućnost.

Može li osjećaj nepripadnosti biti uzrok samoubojstva?

Protagonistica Nora Seed tridesetšestogodišnja je prodavačica u glazbenom dućanu koja je nezadovoljna svojim životom. Naime, Nora u samo par dana doživljava niz teških događaja: umire joj mačak, gubi posao, svađa se s bivšim članom benda i gubi svog jedinog učenika klavira. Uz to, nema dobre odnose s bliskim ljudima; njen ju brat izbjegava, najbolja prijateljica ne odgovara na poruke, a susjed više ne treba njezinu pomoć. Zbog toga Nora osjeća kako se ni na koga ne može osloniti i kako nikome nije potrebna. Posljedično, sažalijeva se nad sobom te krivi samu sebe zbog „loših” odluka koje je donijela jer ih smatra uzrokom svog trenutnog stanja. Istovremeno, obuzima je stanje bezvrijednosti i tuge, ali i ravnodušnosti prema sebi i svom životu zbog čega se pokušava ubiti. Na iznenađenje čitatelja, nakon pokušaja samoubojstva, Nora se budi u takozvanoj Ponoćnoj knjižnici - mjestu između života i smrti prepunom knjiga. Ondje vrijeme staje, i ekvivalentno naslovu samog mjesta, vrijeme prikazuje ponoć.

Tko i što mijenja Noru?

Ponoćna knjižnica simbolizira sve moguće putove koje čovjek može izabrati u svom životu pa tako svaka knjiga u knjižnici omogućuje Nori uvid u živote koje je mogla živjeti da je donijela druge odluke. Upravo ondje Nora započinje putovanje samootkrivanja koje sustavno razbija žaljenja i lažna uvjerenja koja su je dovela do samoubojstva. Ovom knjižnicom upravlja gospođa Elm, profesorica s kojom je Nora imala vrlo prisan odnos kao malena i koja joj je bila velika podrška kada je Norin otac preminuo.

Gospođa Elm bila je jedna od rijetkih koja je pokazivala interes za Noru i njene želje, a poticala ju je da slijedi svoje snove i učini velike stvari. Zbog činjenice da ju je toliko dobro poznavala i zbog svoje mudrosti, gospođa Elm zavrijedila je titulu knjižničarke u Norinoj Ponoćnoj knjižnici. Gospođa Elm, kao sveznajući akter, omogućava Nori da doživi emocionalnu promjenu i dobije ponovnu volju za životom. Kao pomoć, gospođa Elm raspolaze „knjigom žaljenja” u kojoj su zapisane sve odluke za kojima Nora žali. Ta su žaljenja pokretač Norina putovanja kroz različite živote jer potiču Noru da iskusi živote u kojima je donijela „pravu” odluku.

Upoznavanje s različitim verzijama sebe

Nora odlazi u život u kojem se udala za svog bivšeg zaručnika, onaj u kojem se bolje brinula za svog mačka, život u kojem je postala olimpijska plivačica, rok-zvijezda, majka i mnoge druge. Iako je svaki na prvu djelovao kao da će je ispuniti srećom i zadovoljstvom, ona shvaća da je u većini života bila neispunjena. Također, Nora saznaje da uspjeh, kako ga definira njezin otac, niti donosi sreću niti joj omogućava bijeg od depresije i usamljenosti. Uspon radnje događa se kada Nora posjeti svoj život kao glaciolog i doživi susret sa smrću te tada shvaća da žarko želi živjeti. Nakon tog emocionalnog preokreta Nora putuje životima s više energije, znatiželje i želje za pronalaženjem smisla. Dok se kreće od života do života, Nora shvaća da su njezina žaljenja temeljena na pogrešnim pretpostavkama. Također shvaća da je veći dio svog života provela jureći snove drugih ljudi i slijedeći planove koje su joj postavili voljeni. Njezina neumorna potraga sugerira da ono što Nora traži nije vanjska promjena i ne može se riješiti promjenom karijere, odnosa ili okoline. Suprotno tomu, Nori je potrebna promjena perspektive kako bi promijenila svoju situaciju. Ona shvaća da ima punu moć preuzeti kontrolu nad vlastitim životom i da je stanje u kojem je bila prije čina samoubojstva, samo trenutno. Ono fluktuiralo i mijenja se, što zapravo i potvrđuje prolaznu prirodu života. Naime, prekretnicu predstavlja Norino shvaćanje da razlog njena pokušaja samoubojstva nije osjećaj jada, već činjenica da je samu sebe uspjela uvjeriti kako nema izlaza iz bijede. Dodatno, Nora uviđa ljepotu života i vrijednost same sebe te shvaća da ne može biti vječno sretna jer bi onda život bio monoton. U konačnici, loši trenutci postoje kako bi pojedinac znao cijeniti one dobre, a svačiji je život, koliko se god savršen činio, isprepleten i onim lošim.

Zaključno, autor pomoću lika Nore uči čitatelje da najvažnija stvar u životu nije uspjeh, zadovoljavanje drugih ili bijeg od kajanja. Važnije jest biti sretan, a sreća nije u onome što je pojedinac mogao ili trebao imati, već u iskorištavanju trenutaka te zahvalnosti na svakom danu, tj. prilici za novi početak.

Promjena perspektive

Perfekcionista teži tome da sve učini ispravno, da iskoristi svoj potencijal te da kroči pravim putem uz minimalan broj grešaka. Ako to ne uspije, on žali i krivi se za svoje neuspjehe. Naime, nakon čitanja ove knjige, uspjela sam primiriti perfekcionista u sebi jer sam prihvatila narativ djela. Sam završetak romana i Norin odlazak u prvobitni život potvrđuje ideju djela te uvjerava čitatelje da je Norin pogled na smisao života doista promijenjen.

Na kraju krajeva, životna filozofija koju ovo djelo donosi može se nekome činiti besmislenom, ali onima koji barem malo žale za nekim postupcima, *Ponoćna knjižnica* pruža pomirenje sa samim sobom.

Nika Burić, 3. razred
V. gimnazija
Voditeljica: Nikolina Vrkić Dilberović

POGLED NA MRŽNJU, NASILJE I DRUŠTVENU NEPRAVDU

La haine, beznade i surova stvarnost

***La Haine*, što u prijevodu znači „mržnja“, jedan je od snažnijih i dojmljivijih filmova. To je moderno remek-djelo, emocija koje gledatelja vodi slikama, scenama i zvukovima koji naglašavaju nevjerovatne likove i događaje u Francuskoj 90-ih godina.**

„*Liberté, égalité, fraternité*“ (hrv. „Sloboda. Jednakost. Bratstvo.“) - Je li ovo Francuska kakvu svi doživljavaju? Likovi u *La Haineu* dobro potvrđuju ideju da se ovaj ideal od tri riječi rijetko postiže. Slobodni su, ali im nije dopušteno remetiti sustav. Oni su jednaki, ali samo u zakonu, ne i u praksi. Oni jesu braća, ali samo na plemenski način jer ih druge skupine loše tretiraju. *La Haine* je oštar pogled na sustav i njegove posljedice na način o kojem mainstream kinematografija rijetko govori. To je eksplozivno seciranje ugnjetavanja i nasilja, relevantno za bilo koje vrijeme ili mjesto (u Francuskoj ili drugdje) gdje se formirala mlada, urbana niža klasa. Teško je ne vidjeti neke manje paralele drugdje u svijetu, ali možemo zamisliti da je stvarnost *La Hainea* mnogima istinita.

Klasa igra veliku ulogu u društvu, htjeli se ljudi pretvarati da je tako ili ne. *La Haine* je na neki način priča o klasnoj svijesti, jer govori o najsiriromašnijima među nama koji se osjećaju slomljenima od strane sustava. Glavni likovi su siromašni i neobrazovani, ostali likovi su beskućnici; siromaštvo se može osjetiti kako se nadvija nad filmom. Ti ljudi i dalje zaslužuju dostojanstvo i poštovanje, ali ne dopuštaju im takav luksuz oni koji ih preziru, kao što je novinar uvjeren neki likovi su izgređnici samo po svom izgledu. U kontekstu *La Hainea*, vidimo kako se to očituje u snobizmu dobrostojećih prema siromašnima. Policija je pristojna u bogatim područjima, a ipak vidimo djecu koja moraju prolaziti pored policije s oružjem u siromašnijim područjima. Mladi su razočarani i bez nade. Možda se žele izvući iz svoje situacije, ali to je teško, vjerojatno preteško. Mladi su budućnost čovječanstva, sljedeća generacija, ali oni su ljuti i taj bijes moraju negdje izbaciti. Sustav ih je iznevjerio i ljudi odbijaju pomoći da se stvari promijene, pa nasilje postaje sve privlačnije. Njihov sukob je između toga hoće li se boriti ili će se prepustiti sustavu. *La Haine* je smješten dan nakon prosvjeda i nereda, gdje su ljudi uništili vlastite stvari i naštetili vlastitoj zajednici. Možda se čini kontraproduktivnim, ali za njih je spaljivanje svijeta jedini način da privuku pozornost i onda, nadaju se da će se stvari poboljšati. Ipak, srednja klasa samo će vidjeti palež, a ne tražiti poboljšanje, ravnodušni centristi će tvrditi da nisu rasisti ili klasno isključivi, a onda će na kraju glasati za one koji jesu. U *La Haineu* postoji znak na kojem piše „Svijet je vaš“, besmislena poruka onima koji se osjećaju kao da nemaju ništa. Blaga je floskula učiniti da se oni koji nisu na dnu osjećaju bolje. Kada se ti privilegirani ljudi guraju, oni zapravo ne vjeruju u tu poruku, oni žele da siromašni ostanu skriveni i potlačeni. Bolja verzija bi mogla biti „Svijet je naš“, namijenjeno nam je da budemo zajednica ljudi koji brinu jedni o drugima, a ako to ne učinimo, siromašni će na kraju ustati i dočekati svoje. *La Haine* također razbija klasu kroz umjetnost, elitizam u umjetničkoj galeriji i umjetnost pomiješana s kulturom mladih. Svaka scena prepuna je arthouse tehnika i ideja, ali je također prožeta rap kulturom, pop kulturom i kulturom radničke klase. To je spoj visoke i niske umjetnosti, ali to je potpuno ista stvar: umjetnost. Klasa ne bi trebala poznavati granice u našem društvu, ali je zarazila umjetnost, politiku i prilike. *La Haine* je u mrtvoj točki, razgledava i pokazuje sve.

Mržnja širi mržnju, a likovi u *La Haineu* mrze cijelo vrijeme, kao da ne mogu prestati. Dio razloga za njihovu mržnju je policijska brutalnost i naizgled neograničena ovlast policije. Postoji tvrdnja da je većina policajaca dobra, i sigurno postoji barem jedan dobar policajac u filmu, ali glavni likovi ne doživljavaju ljubaznost većine policajaca s kojima se susreću. Većinu vremena čini se da su i policajci i glavni likovi u sukobu i traže svađu. Policija je prikazana kao rasistička u *La Haineu* i postoji posebno odvratna scena u kojoj policajci ispituju dva lika na brutalno rasistički način. Lik Vinza odlazi na putovanje iz snova, često buljeći širom otvorenih očiju u kameru, u svojoj potrazi da ubije policajca. Mora naučiti ne prepustiti se mržnji i ne nastaviti s nasiljem. Vinz čak sanja o plesu tijekom nereda, ali on se ne bori za probleme, ili za ljude kojima je nanesena nepravda, on se bori za sebe (da stekne poštovanje i da ga se boje). Pištolj je ono što Vinzu daje moć, ali policija ima većinu oružja i stoga gotovo monopol nad moći. On se možda ne bori protiv sustava, ali Vinz se svakako bori izvan njega. Ono što ga održava zdravim su njegova prijateljstva, koja ostaju jaka kroz cijeli film. Za njegove prijatelje, Vinz je možda taj koji ih koči, ali on nije uzrok njihovih problema. Svi oni moraju trčati kroz tunele (ulice i hodnike) u svom

ratu s policijom, bez obzira na Vinzove glupe postupke. Čak mu ni zatvaranje očiju ne može pomoći da izbjegne bol. Bol je uvijek tu jer svijet neprestano propada. Sve dok se borimo, svi smo osuđeni. „Zasad je dobro“ - kako, ali tko zna koji će trenutak sve promijeniti? *La Haine* je film imaginarnih pucnjeva, dok sve ne postane vrlo stvarno za likove. Sve ide dobro dok se nešto ne dogodi, mikrokozmos francuskog poniranja u neprijateljstvo. Ovo je društvo u padu, sat otkucava. Sve vodi do kraja. Kažu da nije važno kako ćemo pasti, nego kako ćemo doskočiti. Pa, u *La Haineu* nema doskoka, samo jedan dugi pad ...

La Haine je socijalno-realan film odvažnosti i istine, ali i film napravljen s entuzijazmom. Svijet je bezbojan, ispričan crno-bijelo kao da ne postoji razlika između dana i noći, sve izgleda beznažno. Radnja filma odvija se tijekom jednog dana, ali pokazuje nam svijet u kojem ljudi žive desetljećima. Toliko je inventivnih, maštovitih snimaka i kruženja kamere koja se kreće i prolazi oko ljudi i urbanih krajolika. Otvaranje sadrži snimke iz stvarnog života, naglašavajući stvarnost *La Hainea*. Glazba koja se reproducira kroz film je protestna i igra ključnu ulogu u izražavanju likova i njihovih ideologija. Ovo je film grube istine, ali u svim njegovim kadrovima ima umjetničke namjere. Želi biti više od istine i stilski uspijeva.

La Haine je fantastičan film. To je snažna optužba višeslojnog društva koje smo stvorili, i osuđujuća u svojoj kritici svih strana. Činjenica da bi glavni likovi u *La Haineu* sada bili u svojim 50-ima, a mi još uvijek od 90-ih nismo riješili prikazane probleme, samo pokazuje koliko je sustav još uvijek loš. Klasna nejednakost i podijeljeno društvo koje propada doveli su do ovih podjela i nasilja. *La Haine* je brutalan film koji lomi kosti, iskren je i oštar. U današnjem društvu treba nam više takvih filmova gdje se prikazuje ovakav društveni problem.

La Haine sasvim sigurno nije film koji se gleda zbog zabave. Gledatelja, barem onog koji je u stanju progutati ovu sirovu socijalnu dramu, će natjerati na dublje razmišljanje.

Laura Pintar, 1. razred
XVI. gimnazija
Voditeljica: Jasna Koščak

Nika Bister, 5.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

INTERVJU O PISANJU I DRAMI „(PRET)POSLEDNJA PANDA ILI STATIKA“
S NAGRAĐIVANIM DRAMATIČAREM DINOM PEŠUTOM

„Lovim vrstu happy enda koju svatko može imati“

Dramatičar Dino Pešut dobitnik je čak šest prestižnih nagrada „Marin Držić“, no sjajniji je ukras nedvojbeno njegov svježi „vijenac“ iz 2024. godine – kruna stečena početkom rada u najvećoj hrvatskoj kazališnoj instituciji. Naime, Pešut je od ove godine dramaturg Hrvatskog narodnog kazališta, pa je u želji da svoje stvaralaštvo objelodani srednjoškolcima koji tek hrle u svijet, o kojem on piše i govori bez cenzure, hrabro sjeo pred oči žudne multimedijalne dvorane XII. gimnazije 10. listopada 2024.

Zarazno je prenio žive misli o „mrtvome“ teatru, lektirnim prisilama i zaknutim čitateljskim izborima za kolegice, pa i o seksualnosti, koja i jest jedna od glavnih tema njegovih djela. Kasnije sam, s ciljem da podrobnije shvatim i uhvatim bit njegovih stajališta i pisanja, nasamo popričala s Pešutom.

Naslov vašeg djela koje je čak i ove godine, mnogo godina nakon pisanja, postavljena u Njemačkoj, jest „(Pret)posljednja panda ili statika“. „Statika“ u naslovu implicira vrstu paralize. Je li to zapravo stanje vaše generacije – težnja za promjenom, a opet zazor od iste?

I da i ne, dugo sam forsirao te neke malo kriptične naslove da onda ljudi mogu posložiti onako kako misle da je najbolje. U jednu sam ruku statiku stavio zbog toga kako je drama strukturirana i kako izgleda: doima se kao da je u nekome bloku pa je, dok je čitaš, kao jedna linija koja neprestano ide. Ali ima nešto i u ovom tvom pitanju vezano uz generaciju, jer mi jesmo bili prva generacija koja je osjetila vakuum prethodnog vremena, kao i tu jednu popriličnu statičnost, a u ovom novom svijetu bili smo na razne načine prva generacija ekstremne mobilnosti. Ta neka ideja da mi možemo svugdje u svakom trenutku stvorila je svojevrstni pritisak. I likovi u ovoj drami zapravo stalno vrludaju između ta dva pojma, oni konstantno nekamo idu i osjećaju se kao da su zapeli na jednom mjestu. Kad pogledaš, svaki lik putuje – sa sela u grad, pa iz grada, pa u Zagreb. No ono gdje ostaješ, gdje puštaš korijen, gdje si prisiljen ostati – tema je koja mene jako zanima.

S obzirom na to da se pesimizam nadzire duž cijelog djela, vjerujete li u eventualni optimistični ishod za svoju generaciju ili doista nema lijeka i osuđeni smo na propast?

Čini mi se da je svaka nova generacija koja dolazi uvjerena da je zadnja. Ima li za mene spasa? Za mene ima. Ima i za nas... „Pande“ su napisane prije više od deset godina, a svijet je prije deset godina bio jako, jako drugačiji. Iako mene često nazivaju ciničnim ili čak depresivnim piscem, ne znajući da sve što sam napisao ima suptilan happy end. Jer možda je happy end imati samo jedan iskren razgovor sa svojim roditeljima, možda je happy end susresti osobu koja ti se sviđa, poistovjetiti se s potpunim neznancem i biti sretan jer si osjetio bliskost, i osvijestiti da si u manje nesretnom svijetu. Neke su sudbine puno teže, dok su neki ljudi, eto, srećkovići. Više lovim vrstu happy enda koju svatko može imati, a koji je možda suptilan i kritika ga često preskoči. Mislim da svaka drama i svaki roman u sebi krije happy end.

Bi li onda vaša drama, da je pisana danas, izgledala malo drugačije? Mijenjate li mišljenje?

Realno pitanje. Sigurno i ti promijeniš svoje mišljenje s nekim životnim iskustvom... Ali bih li ovu dramu napisao drugačije doli u ovom izdanju – mislim da ne bih. Oko tih stvari moram biti iskren, napisana je u jednom trenutku u vremenu i u jednom trenutku u mom životu. Ona je kao takva neka vrsta autentičnog zapisa i tog vremena i autora kakav sam bio tada. Kao i za sva književna djela sada se, kako vrijeme odmiče, događa jedan prirodan proces ispitivanja što će od svih tekstova preživjeti. Je li u „Pandama“ pisano nešto što će izdržati potpunu promjenu konteksta vremena, svjetonazora?... Budući da se ta drama još uvijek izvodi, pogotovo u Njemačkoj, čini mi se da se ona ipak na različite načine prilagođava i sadašnjem trenutku. Svakih par godina ona negdje opet odigra, ne nužno u Hrvatskoj, ali u inozemstvu. Zanimljivo mi je primjerice u Njemačkoj vidjeti što četvero klinaca i jedan mladi redatelj iščitavaju da tamo postavljaju dramu iz Hrvatske otprije deset godina. To je ljepota teatra: oni nalaze svoje interpretacije.

Da se vratim na pitanje, za moju generaciju naravno da ima spasa. Mislim da je ono što je moju generaciju mučilo globalna ekonomska kriza koja je djelovala kao kraj svijeta. Sad smo svi u puno globalnijoj krizi koja je ekološka. Ušli smo u svijet poslije covida-19, svijet poslije potresa (koji je bio vrlo lokalni), svijet klimatskih ekstrema. To su neke nove stvarnosti s kojima se mi kao književnici moramo baviti kao i književnici bilo koje druge generacije.

Homoseksualnost je dominantni podatak koji doznajem o Luki. Mislite li da je važno prikazati je kao prirodni dio identiteta likova, bez naglašavanja njihove seksualnosti?

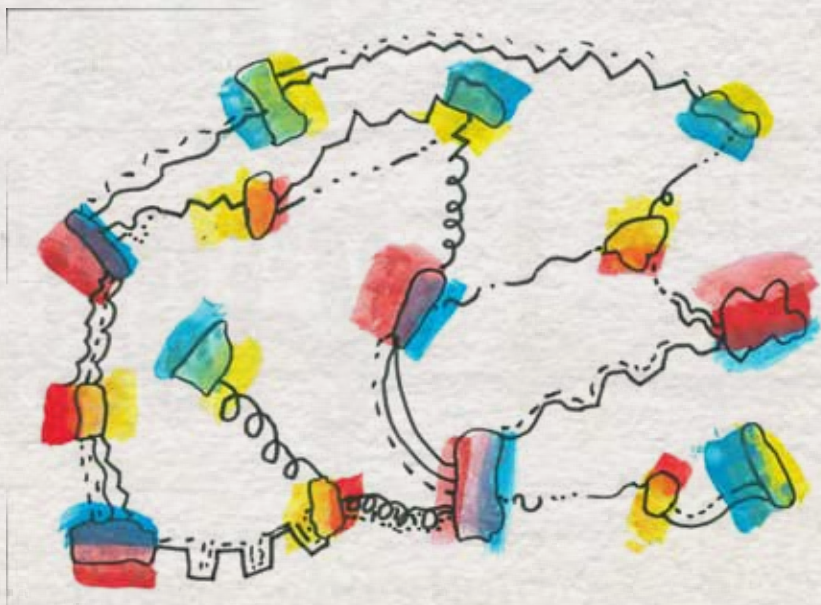
Nemaju li i drugi likovi jednu dominantnu stvar zbog koje ih drugi ljudi osuđuju? „Pande“ su po tom pitanju jako specifične: to je drama o traumi, stoga svatko kroz tekst vuče svoju. Ukratko, upisao sam u tekst da, kada te netko kinji zbog onoga što jesi, to postaje središnje pitanje tvog identiteta, htio ti to ili ne. Taj se teret nosi dok ne uspiješ to razriješiti i artikulirati sam sa sobom. Nije problem upogoniti agresivnim jezikom ako te netko zlostavlja, zapravo je oslobađajuće. Pogotovo u pubertetu ili onom ranom periodu početka fakulteta. Lukine druge važne osobine su kreativnost i osjetljivost. Ne bih volio da osjetljivost i tankoćutnost postane sinonim za nekoga tko je *gej*. U oba moja romana protagonisti su *geji* i ne dolazi ni do kakve problematizacije u njihovu životu, izuzev ponekad u ljubavnim odnosima. Na umu treba imati da je prije deset godina, kad je izašla ova drama, postojalo pitanje *gej* reprezentacije – nije bila kakva je sada. Sve su ovo na neki način početci, taj jezik i govor o toj vrsti zlostavljanja. To da netko može reći: „Ja sam peder!“ šesnaest puta u drami, što znači da šesnaest puta u javnom prostoru kazališta, ipak ima neku subverzivnu moć.

Jesu li fiksni, ponavljajući likovi ideja vašeg stvaralaštva? Postoje li odnosi među likovima iz različitih djela (primjerice Luka i „tatin sin“)?

Nije isti lik, iako se isto zovu i obojica su *geji*. Zapravo nisam razmišljao o tome, no ima različitosti. Nisu svi pripadnici LGBTQ zajednice isti samo zato što su u istoj grupi. Ono što svaki pisac ima galerija je likova. Vrlo su često iz istog svijeta i mislim da svaki pisac ima pravo na prozor kroz koji gleda svijet i ljude. Seksualnost nije tema, već identitet nekog lika, a tema je patnja i odrastanje, trauma nečeg što ne bi trebalo biti traumatično.

Pomaže li vam pisanje u nošenju sa svjetskom nepravdom? Možete li pisanje nazvati „ventilacijom“?

Pisanje je više neka vrsta potrebe. Siguran sam da književnost neće promijeniti svijet, ali ima neki svoj prostor, štoviše, može poboljšati život te male grupe ljudi koja čita. Također može biti zapis i dokaz nekog vremena. Pogotovo kad se razni životi brišu, a povijest često ponavlja.

Katja Horvat, 3. razred
XII. gimnazija
Voditeljica: Korana Svilar

MEĐUGENERACIJSKI SUKOB

Mi smo vaši potomci! Je li vas sada sram?

Kao tinejdžere 21. stoljeća često nas kritiziraju starije generacije, posebno pripadnici generacije Y, koju nazivamo milenijalcima. Smatraju nas ovisnicima o društvenim mrežama i tehnologiji. Starije se generacije s nostalgijom prisjećaju vlastite mladosti, dok na nove gledaju sa skepsom i nerazumijevanjem. Ovo međugeneracijsko nerazumijevanje nije novo jer su stariji oduvijek osuđivali mlade. Dok mladi ponekad žale što nisu rođeni ranije, malo je starijih koji bi se željeli vratiti u mladost, ali u današnju generaciju. Ostaje pitanje mogu li se generacije uopće pravedno uspoređivati s obzirom na velike razlike u uvjetima u kojima su stasale.

Kada se raspravlja o izlascima novih generacija, zgražavanje, ogovaranje i kritiziranje najsnažniji su, a možda i jedini načini kako o njima govore stariji. Ali, budimo realni, je li stvarno sve bilo tako savršeno ili se samo romantizira prošlost? „Danas djeca izlaze bez kontrole, troše previše novca i nitko ih ne opominje za neprimjerena ponašanja“, tvrdi Marta P. (1964.). Za početak, svijet nije crno-bijel. Slažem se, postoje mnogi koji previše troše ili izlaze do jutra, ali jednako tako postoje mnogi među nama koji imaju jasne prioritete, odgovorni su i trude se napraviti nešto od sebe. „Izlazim skoro svaki dan, ali su to druženja u kvartu ili kod nekoga doma. Nisu to divlji izlasci kakve stariji vole zamišljati“, govori Tin V. (2008.). On, kao i Klara (2006.), rijetko izlazi u klubove. Današnji izlasci nisu nužno ni bolji ni gori, samo su drugačiji. Umjesto školskih plesova do 23 sata, mladi danas izlaze u kafiće ili se druže kod kuće. Sve je to dio odrastanja. Leon P. (2008.) dodaje da je danas problem što je naglasak stavljen isključivo na materijalno: „Bitno je kako izgledaš i što ćeš staviti na story.“ To je problem našeg društva U CJELINI, ne samo mladih. Mi smo odrasli u svijetu u kojem se uspjeh mjeri lajkovima i vanjskim izgledom, ali ponovno je to svijet koji su STVORILI STARIJI. Današnje društvo nije isto kao što je bilo vaše, više je pritiska, očekivanja i mogućnosti za uspoređivanje, najviše zbog društvenih mreža. Ne biste li vi onda trebali biti oni koji bi nas trebali usmjeriti na „pravi put“, a ne samo kritizirati. To je kao da gledate čovjeka koji se utapa i, umjesto da mu pomognete, vi ga počnete osuđivati i prigovarati mu zašto nije prije naučio plivati. Ako ste tako obdareni mudrošću i talentom plivanja, skočite onda u vodu i spašavajte čovjeka. Neće on naučiti plivati uz pomoć vašeg prenemaganja i kritiziranja. Umjesto da nas osuđujete, pitajte li se možda je li taj „nered“ stvarno NAŠ problem ili nešto što je proizašlo upravo iz VAŠEG sustava?

Netflixovi blinkeri

Jedan od najčešćih prigovora koje čujem od starijih jest da smo svi razmaženi, lijeni i neodgovorni. Jedna je od ključnih stvari koja dodatno komplicira naš odnos sa starijima medijska slika naše generacije. Pogledajte samo seriju *Sram* – prikaz mladih kao izgubljenih u moru droge, alkohola i raznih ekscesa. Naravno, postoje mladi čiji životi izgledaju tako, ali reći da je to stvarna slika CIJELE generacije Z? Apsurdno! „Stariji uzimaju najgore primjere naše generacije i pljuju po svima. Oni normalni među nama ostaju nevidljivi jer nas nitko ne primjećuje“, s opravdanim osjećajem gorčine govori Leon (2008.). Istina je da se uvijek ističu oni koji su najglasniji ili najproblematičniji, dok se oni tihi i vrijedni zanemaruju, ali to ne znači da takvih nema, nego da ih VI ne vidite jer su drugačiji od slike koju želite imati o nama. Razne serije i filmovi poput *Srama* na vas utječu kao blinkeri na konja. Zbog toga nemate široku sliku o novim generacijama te mislite da smo upravo onako površni kako nas prikazuju na televiziji.

Most između autoriteta i osmijeha

Jedno je od rijetkih područja gdje se mladi i stariji mogu donekle složiti školstvo. Svi se slažemo da nije idealno, ali priznajemo da je bolje nego prije. „Danas postoje predmeti i smjerovi koji su korisniji za buduće poslove, što je definitivno korak naprijed“, govori Klara (2006.). Cijeli svijet, pa tako sustav i poslovi, mijenjaju se tijekom godina. Strukovne škole postaju popularnije od gimnazija te više nisu smatrane školama za propalice. Postoje vrhunske strukovne škole koje grade svoje smjerove i predmete prema budućnosti i napretku. „Sve je i dalje pretrpano nepotrebnim informacijama koje samo muče djecu“, bez sustezanja govori Leon (2008.). Učenici se i dalje susreću s prevelikom količinom gradiva iz predmeta koji im za određene poslove i fakultete nisu toliko važni. Postoje nastavnici koji, kako mi to kažemo, „misle da postoji samo njihov predmet“, zadaju nepotrebnu količinu zadaće, pretrpavaju testove nebitnim informacijama i nisu spremni prilagoditi se nama učenicima. Naravno, da se ne bismo pogrešno shvatili, ne mogu se ni profesori potpuno prilagoditi nama. Da se mene pita, Kemiju bih potpuno zanemarila i izbacila iz rasporeda. Ali to baš i nije moguće. Marta P. (1964.), s druge strane, tvrdi

da je problem nedostatak discipline u razredu: „Kada je nered u razredu, ne može se raditi ni razvijati.“ Postoje profesori koji jednostavno nemaju autoritet na satu. Njihov se predmet smatra odmorom i igrom jer nastavnik nije u stanju utišati dvoje ljudi, ali sjetimo se kako je bilo prije. Je li bolje da učenici imaju neku vrstu prijateljskog odnosa s profesorom ili da ga se boje i izbjegavaju na hodniku? Zar učionica mora biti mučionica u kojoj vlada strah i jeza? Ponovno postavljam pitanje – je li problem u DJECI ili u SUSTAVU koji ne zna postaviti granice i istodobno se prilagoditi modernim vremenima?

A što ste VI učinili?

Na kraju svega, pitam se zašto nas starije generacije imaju potrebu stalno uspoređivati sa sobom. Vrijeme u kojem živimo nije istovjetno prošlim vremenima, problemi s kojima se suočavamo nisu isti, a ni način na koji smo odrastali nije isti. Čini mi se da se nikako ne možete pomiriti s tim da je naše djetinjstvo drugačije od vašeg. Zar bismo trebali živjeti po vašim pravilima samo zato što vama nije jasno kako svijet danas funkcionira? Vrijeme je da se zapitate zašto se toliko bavite NAMA, umjesto da se osvrnete na ono što ste VI ostavili iza sebe. Umjesto da nas stalno osuđujete, možda biste mogli razmisliti o tome kako su VAŠI POSTUPCI oblikovali DANAŠNJI SVIJET. I još nešto, prestanite gledati serije poput *Srama* i vjerovati da znate sve o nama. Žao mi je, ali moram vas razočarati i reći vam da tu seriju samo vi shvaćate ozbiljno. Mi smo daleko više od toga. Ako stvarno želite da budemo bolji, prestanite nas gledati kroz prizmu stereotipa i pružite nam podršku jer, na kraju krajeva, moram vas podsjetiti na jednu vama, vjerujem, vrlo jezivu činjenicu: MI SMO VAŠI POTOMCI! JE LI VAS SADA SRAM?

Ariana Kraljić, 2. razred
Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
Voditeljica: Bojana Pralica

Lota Šarić, 1. d
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

RAZGOVOR: IVANA KEKIN

Možemo nešto napraviti

Razgovarali smo sa zastupnicom Hrvatskog sabora koja se javno angažirala protiv dostupnosti kockanja i kladjenja mladima. Upozorila je na opasnosti kockanja i na inertnost države koja bi puno više trebala i mogla učiniti po tom pitanju.

Kakva je kockanje ovisnost i što nam čini?

Kockanje spada u takozvane ponašajne ovisnosti. Ono što kockanje čini je vrsta uzbuđenja, neurotransmitterske olujice koja uzrokuje kontinuiranu čežnju za još. Smatra se da je kockanje jedna od ovisnosti koju je najteže liječiti. Ljudi koji dolaze kod nas u bolnice dođu u trenutku kada su posljedice po njihove živote već toliko razorne da ih je teško liječiti. Podatak koji osobito zabrinjava je da 80% svih ovisnika o kockanju razmišlja vrlo intenzivno o samoubojstvu. Ima i drugih teških psihičkih bolesti, ali nemaju tako visok postotak suicidalnosti kakvo ima kockanje. Mi trenutno imamo oko 50 000 ljudi u RH koji se mogu smatrati ovisnima o kockanju, a istodobno broj koji je najviše uznemiravajući je da 12% srednjoškolaca pokazuje znakove ovisnosti o kockanju, a 70% ih je barem jednom kockalo.

Adiktivni automati

Jesu li bingo, loto i lutrija također igre koje mogu izazvati ovisnost?

Sve su to igre na sreću, ali razlika je u tome što neke imaju veći, a neki manji potencijal za razvoj ovisnosti. Recimo, lutrija teško može uzrokovati neko veliko uzbuđenje. No, ove brze, kladioničarske igre uživo su sad jako popularne. Izrazito su adiktivni automat klubovi, gdje brzo dobivate rezultat. Imamo nekoliko poteškoća s kockanjem u Republici Hrvatskoj. Prvo, mi nemamo ograničenje broja kockarnica, dok imamo ograničenje broja ljekarni! Drugo, mi imamo pravilnik koji govori da kockarnice moraju biti udaljene barem 200 do 500 metara od škola i vrtića, no u praksi to nije tako. Naime, u pravilnik je stavljena i jedna digresija, oni koji su već u nekim prostorima koji su blizu tih ustanova, ne moraju izići. Treće, imamo kladomate koji su samoposlužni. Nalaze se po kafićima i tamo dosta mladih zapravo jako puno kocka. Tamo nitko ne nadgleda koliko godina imate isto kao i kada kupujete cigarete ili pivo. Moje kolege iz bolnica kažu da kada kod njih dođu ovisnici, prvo što kažu je da im je prvi susret s kockanjem bio na kladomatu.

Kako se osmišljavaju reklame za kockanje, postoji li neka kockarska mafija?

Ono što postoji su jaki lobiji kockarske industrije. Alkohol i duhan država prepoznaje kao industriju rizika i sukladno tome donosi nekakva pravila, dok se država prema kockanju tako ne ponaša što je veliki propust koji vidimo po onih 50 000 ljudi i po postocima o zastupljenosti kockanja među mladima. Prema istraživanju, jedan ovisnik o kocki utječe na šestero osoba oko sebe! Što se tiče pravila, postoje pravila kojih se kockarska industrija ne drži. Pravila kažu da se ne smiju pojavljivati slavne osobe, koristiti bilo kakvu grafiku, recimo super junake ili manga djevojčice koje mogu privlačiti djecu, koje šalju poruku da će se kockanjem privući nekakav ekonomski uspjeh. Sve se to kod nas krši. Pa i sam naziv zakona prikriva kocku! Ne postoji ovisnost o igrama na sreću već o kocki! Tik tok streameri su plaćeni i kod njih je kockanje namješteno da pobjeđuju i time stvaraju lažnu sliku među mladima. Kad smo to htjeli zabraniti, mediji su se pobunili zato što je kockarska industrija sponzor velikoj većini medija!

Dobra regulacija

Kako kocka djeluje na dječje mozgove, a kako na starije i može li se sklonost kockanju genetski prenijeti?

Na dječje puno brže i gore. Kad djeca kockaju, čak i kad se ne navuku, vrsta uzbuđenja i iskustva koju pritom doživljavaju dublje se u njihove mozgove "tetovira" nego kod odraslih. Onda iznova i iznova traže taj "rush" u drugim aktivnostima. Za gotovo sve bolesti postoji neka genetska predispozicija koja se može, ali i ne mora realizirati. Ako imate genetsku predispoziciju za ovisnost, a ne izlažete joj se, šanse su male i suprotno.

Je li moguće i da će kod nas kao i u ostatku svijeta liječenje psihičkih bolesti uzrokovanih debljinom postati skuplje?

Industrija brze hrane uzrokovala je apsolutno najgoru epidemiju ovoga svijeta, a to je debljina koja uzrokuje more psihičkih poremećaja. Svaki javni zdravstveni sustav daje najviše novaca baš za liječenje psihičkih problema na taj način izazvanih. Mislim da su ti lobiji toliko snažni da im se u ovom trenutku niti jedna država u Europi, koje su puno jače od Hrvatske ne mogu suprotstaviti.

Država ne ispunjava ulogu

Uz to što se borite protiv kockanja, zauzimate se za mlade i za prava žena. Što nam možete reći o situaciji koja se nedavno dogodila u osječkoj bolnici?

To je pravi primjer gdje država ne ispunjava svoju ulogu, a njezina je uloga da štiti. Ovdje smo imali slučaj ginekologa koji je prijavljen, podignuta je optužnica i pritom je osuđen za silovanje jedne pacijentice na radnom mjestu. Pacijentica ga je prijavila i prošla kroz mučan proces suđenja. On se žalio na presudu, i po ključu sudskog procesa, presuda postaje nepravomoćna jer mora ići na još jednu instancu. Čim je podignuta optužnica znači da je ustanovljeno da ima dovoljno dokaza, država mora djelovati tako da zaštiti pacijentice. No to se nije dogodilo i on je mjesecima radio nakon presude i činio je još takvih kaznenih djela. Mi aktivisti smo taj slučaj objavili javno, reagiralo je Ministarstvo zdravstva, rekli su da je to strašno, ali ga i dalje nisu maknuli s radnog mjesta. Kasnije su ga poslali na bolovanje što je tek suludo da plaćamo čovjeku koji je osuđen za silovanje na radnom mjestu da sjedi doma uz doktorsku plaću! Tek nakon daljnjeg pritiska je dobio otkaz ugovora o radu. Bolnica se vadila da oni nisu imali uporište u zakonu što nije točno. Pravni stručnjaci su rekli da je bilo uporišta da se njemu da suspenzija do zaključenja postupka dok se nije ustanovilo da je to javni interes, a ne interes zaštite žene. No, pošto su oni tvrdili da njima taj zakonski okvir "nije bio dobro precizan" mi smo ga precizno definirali i poslali u Sabor.

Fileri i botox

Žene su već duže izložene „teroru ljepote“, često ih se u medijima prikazuje kao objekt, kako to komentirate?

Patrijarhat traje već jako dugo. Problem je u čemu se dogovorimo kao društvo, a društvo se, recimo dogovorilo da se žene trebaju depilirati, a muškarci ne. Ženska neobrijana noga je ružna, dok muška nije. Bojim se ovog novog trenda plastičnih operacija, filera i botoxa. Neka drugi rade što hoće, no ono što mene smeta je što se to predstavlja kao normalno i što se od žena traži da ogroman dio svog dohotka troše na svoj izgled. Nepravедno je i postavlja nas u goru ekonomsku poziciju nego muškarce! Jeftinije se plaćaju ženski poslovi, medicinu više žena završi, a svi šefovi su u bolnicama su muškarci. Pošto žene manje zarađuju, imaju i manje mirovine. Sve se to reflektira na manju ekonomsku moć žena.

Dunja Gradinščak, 4. razred
X. gimnazija Ivan Supek
Voditeljica: Ružica Filipović

Viktorija Pintar, 4. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

REPORTAŽA SA ŠKOLSKOG PUTOVANJA

Nаша trodnevna potraga za ċeifima

Za većinu Hrvata koji ne potječu iz Bosne i Hercegovine to je nepoznata zemlja, samo domovina Muje i Hase ili *ludog, zburjenog i normalnog*. Nekima je jedina asocijacija na Bosnu slasni ċevapi, bureci i baklave, ali svima je vjerojatno poznata *bosanska* riječ *ċeif* ili *ċef* koja je turskog porijekla i označava dobro raspoloženje ili želju za uživanjem. Odlučili smo da naš posjet bosanskim gradovima Jajcu, Travniku, Sarajevu i Visokom bude neka vrsta upoznavanje Bosne, ali i potraga za *ċeifima*.

Na početku putovanja

U pro hladno još mračno jutro okupljamo se pred školom. Pospali smo, ali spremni za trodnevnu avanturu po Bosni. Vremenska prognoza ne obećava, ali koga briga, mi smo u dobrom društvu. Uzbudjenje ne dopušta spavanje u autobusu, a ni glasna muzika. Red narodnjaka, pa red narodnjaka, pa red narodnjaka. Profesori se ne bune, ali vozač je stalno namrgođen. Granicu prelazimo kod Gradiške gdje nas dočekuje natpis *Dobrodošli u Bosnu i Hercegovinu* na dva pisma: latiničnom i ċiriličnom. Malo kasnije opet ploča s natpisom, ali samo ċiriličnim. Sad smo u Republici Srpskoj. To je nešto kao država u državi. Bujno zelenilo, rascvjetale voćke i bagremi nižu se uz cestu. Vozimo se uz Vrbas prema Jajcu uživajući u pogledu na kanjon koji je rijeka urezala u stijene. Mora se priznati - lijepa je ova Bosna.

Jajce – kraljevski grad na ušću Plive u Vrbas

U Jajcu nas dočekuje srednjovjekovna tvrđava iz 13. stoljeća koja je branila grad u kojem su stolovali bosanski kraljevi. Idemo do ostataka hrama boga Mitre iz 4. st., ali slušamo vodičicu jednim uhom jer želimo slobodno vrijeme pa indo-iranski bog svjetla i Sunca čiji su kult donijeli rimski vojnici iz Male Azije ne privlači osobito našu pažnju. Pitam se čija je ideja tako vrijedan i star spomenik zaštititi neprivlačnom staklenom kućicom u koju moraš viriti. Katakombe uklesane u živi kamen na čijem je ulazu grb hercega Vukčića Hrvatinića obećavaju avanturu, ali ostajemo razočarani malenim jezivim prostorom pod zemljom za koji smo platili ulaznicu. Ono što u Jajcu zaista oduševljava jest 20-metarski Plivski vodopad, koji zapravo predstavlja ušće Plive u Vrbas i nalazi se gotovo u samom centru grada. Dok se fotografiramo ispod vodopada, obavija nas vodena magla u kojoj se nazire duga. Ova slika pratit će nas neko vrijeme. Slobodno vrijeme iskoristili smo za isprobavanje raznih slastica po vrlo pristupačnim cijenama. *ċeif* do *ċeifa*.

Travnik – grad 77 vezira i 1 nobelovca

Iz kraljevskog Jajca idemo u vezirski Travnik, grad ušuškan među brdima na kojima se još zadržao snijeg. Slušamo da je ondje stolovalo 77 vezira, odnosno sultanovih ministara ili guvernera pokrajine i da je 150 godina bio sjedište bosanskog pašaluka. Takva povijest ostavila je dubok trag na izgled grada. Gdje god pogledaš, u vidno polje ulazi ti bar jedan minaret. Primjećujemo i velik broj *zamotanih* žena, pa čak i djevojčica. Među brojnim džamijama pažnju nam privlači tzv. Šarena džamija čiju fasadu krasi biljni motivi, a minaret joj je s lijeve strane. Odlazimo do rodne kuće Ive Andrića koja je pretvorena u muzej. Kroz malu drvenu kapiju, drvenim stepenicama *ušetali smo* u tipičnu bosansku kuću od prije stotinjak godina, sa šarenim ċilimima, sećijom, drvenom dječjom kolijevkom. Kustos odjeven u crno sipao je kao iz rukava informacije o piscu pokazujući nam njegovu radnu sobu i knjižnicu, izdanja njegovih djela na mnoge jezike, fotografije s dodjele Nobelove nagrade u Stokholmu 1961. Novac koji je dobio uz nagradu Andrić je darovao knjižnicama BiH. Aferim, nobelovče! Nakon što smo vidjeli Plavu vodu, koja danas baš nije bila plava, razmiljeli smo se po gradu u potrazi za suvenirima i bosanskim specijalitetima. Oduševljeni smo ljudima koji su pristupačni i ljubazni. A vesele nas i cijene. Dok se oblaci nadmeću sa suncem, polazimo prema Sarajevu sretni što nije padala kiša.

Sarajevo – svi putovi vode na Baščaršiju

U hotelu Saraj smještamo se u svoje sobe. Neke su pravo razočaranje. Smijemo se kad čujemo da ime hotela znači *dvorac*. Ali ne damo da nam takva sitnica pokvari raspoloženje. Prateći tok plitke Miljacke, polazimo u večernji obilazak grada. Hladno je za ovo doba godine. Razgledamo i osluškujemo grad. S nekoliko minareta dopire ezan, a trenutak kasnije začula su se crkvena zvona s obližnje crkve, pa zvona u daljini – kolaž zvukova na kakav nismo navikli. Doznajemo da se u krugu od 500-tinjak metara nalaze džamija, katolička katedrala, sinagoga i pravoslavna crkva. Večer provodimo družeći se po kafićima i hotelskim sobama. Nismo najglasniji jer dijelimo hotel s postarijim Slovincima, članovima nekog KUD-a, koji baš vole pjevati uz harmoniku. Sutradan smo opet na Baščaršiji jer svi putovi vode onamo. Slušamo o povijesti ove nekada najveće tržnice središnjeg Balkana nastale u 15. st. U uličicama

prepunim malih zanatskih radnji koje su odoljele zubu vremena kupujemo sitnice cjenkajući se. Miriše pržena kava, čevapi, bureci. Muči nas nedoumica gdje pojesti čevape: kod Želje, u Mrkvi, u Petici... A tu su i buregdžinice koje nude osim bureka zeljanicu, krumpirušu, tikvopitu, sirnicu... Ovo je raj i za ovisnike o slatkom. Kažu da se nudi čak 40 vrsta baklava, a tu su i ostale orijentalne slastice: kadaif, tulumbe i tufahije. Koliko *čei*fa. Poslije dobre hrane lakše je razgledavanje kulturnih znamenitosti i muzeja. Poslijepodne odlazimo na Vrelo Bosne, prirodni park s mnoštvom potocića ispresijecanim mostićima i – izvorom rijeke Bosne koji je neočekivano skroman. Večer je rezervirana za otkrivanje zanimljivih mjesta po gradu i druženje. Posljednja večer mora se dobro iskoristiti.

Bosanska dolina piramida

Vozimo se prema gradiću Visokom u čijoj je blizini Arheološki park Bosanska piramida Sunca. Ulazimo u podzemne tunele Ravne koji se, kako tvrde vodiči, nalaze ispod piramida. S rudarskim šljemovima na glavi tumaramo za lokalnom vodičicom, koja izbacuje pojmove blagotvorna energija, visoka koncentracija ljekovitih negativnih iona, centar kozmičke energije i sl. Šljapkajući na granici straha i nevjerice uz zidove tunela, došli smo do prostorije u kojoj je izmjerena najjača bioaktivnost, zatim do one gdje je otkriven veliki smeđi oblatak koji navodno krije radioaktivne tajne i djeluje na ljude koji ga taknu ili samo približe dlanove. Sjedamo oko njega da isprobamo djelovanje. Ako tuneli i djeluju blagotvorno, kako je tvrdila vodičica, osjetili smo neizmjernu sreću kad smo se našli na danjem svjetlu, iako je vani bilo hladnije nego u podzemlju. Kako se kaže: o ukusima i vjeri ne raspravlja se. Tko vjeruje da je to posebno mjesto, neka vjeruje. Obilazimo neobično uređen Park Ravne s različitim instalacijama, od kamenih krugova - pojačivača aure, vodene staze za masažu stopala, stupova s ispisanim imenima država u kojima se nalaze neki oblici piramida do Teslina trga i fotografija svih istraživača bosanskih piramida. I suvenir su primjereni mjestu: ljekovito kamenje iz tunela, kristali, voda za razrjeđivanje iz srca tunela koju zovu *živa voda*. Vozimo se do brda Visočica za koju je istraživač Semir Osmanagić utvrdio da je zapravo divovska piramida koju su napravili ljudi od betonskih blokova. Penjemo se uzbrdo kako bismo vidjeli te blokove stare oko 30 tisuća godina. Lokalni se vodič trudi, ali mislim da je svima ondje bila dojmjljiva jedino panorama grada Visokog. Počela je padati kiša pa smo požurili u grad. Trebalo je još malo *čei*fiti - pojesti još jedan ručak u Bosni u dobrom društvu.

Nikola Pavlić, 3. razred
Geodetska škola
Voditeljica: Ljiljana Varović

Vita Barbarić, 3. s
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Nisam feministkinja

Kada netko započne rečenicu s: „Nisam feministkinja...“, zakolutam očima tako jako da mogu biti zahvalna što mi ne ostanu u tom položaju zauvijek. Zašto, pitate se? Zato što znam da iza toga argumenta stoji kriva interpretacija feminizma i neznanje o tome što feminizam zapravo jest. Ipak je u današnjem svijetu toliko teško doći do potrebnih informacija da nam je potrebno svega par sekundi (ili minuta ako sporo tipkamo) da u tražilicu upišemo pojam feminizam i pronađemo njegovu definiciju.

Inspiraciju za ovu temu dobila sam iz videa koji kruže društvenim mrežama, a rečenice započinju uglavnom mlade žene i glase otprilike ovako: „Nisam feministkinja, mogu nositi haljine i osjećati se lijepo. Nisam feministkinja, ne mrzim djecu. Nisam feministkinja, želim biti majka i kućanica. Nisam feministkinja, naravno da se ne bojim drugih muškaraca. Nisam feministkinja, ne želim se baviti istim poslom kao i moj suprug...“ To su samo neki od brojnih apsurdnih primjera za koje ću, ako ih još jednom čujem, morati primiti duplu dozu cjepiva protiv bjesnoće. U tim snimkama žene objašnjavaju kako je feminizam ženska izmišljotina kako bi se žene prikazale snažnije, sposobnije, moćnije i bolje od muškaraca. Pa ako feminizam uistinu je izmišljotina, autoricama tih videa pristup bi društvenim mrežama vjerojatno bio zabranjen (možda i bolje). Možda se uopće ne bi znale koristiti mobitelima i internetom jer da feminizam ne postoji, ne bi ni imale pravo na osnovnoškolsko obrazovanje. Da feminizam ne postoji njihova radna mjesta zamijenili bi muškarci jer im ne bi ni palo na pamet da se mogu zaposliti i samostalno zarađivati. Da feminizam ne postoji, puno toga što je danas dio svakodnevice ili općeg znanja zahvaljujući ženama u znanosti možda bi ostalo neotkriveno. Da feminizam ne postoji, žene i dalje ne bi imale pravo glasa. Da feminizam ne postoji, na koricama knjiga bila bi muška imena, bez obzira na to tko je uistinu autor djela. Da feminizam ne postoji, vjerojatno bi ovaj tekst završio spaljen sa mnom na lomači jer bi me proglasili vješticom.

S druge pak strane postoje ljudi koji tvrde da je feminizam bio koristan u prošlosti, ali sad više ne služi svrsi jer žene napokon imaju pravo glasa, pristup obrazovanju itd. Također tvrde da danas žene feminizmom samo pretjeruju kako bi privlačile pozornost jer im dano nije dovoljno (jadne mi!). Ako feminizam više nije potreban, kako to da danas u svijetu i dalje žene nemaju jednaka prava? Kako to da neke žene i dalje ne mogu birati što će odjenuti ili izaći iz kuće bez prisutnosti muškarca? Ako feminizam nije potreban, zašto će se prije zaposliti muškarac nego žena jer im ne treba netko tko će otići na plaćeni porodiljni dok će se na stolu gomilati papiri? Zašto je onda samo ženama plaćen porodiljni – jer je norma da se žena brine za djecu?! Ako feminizam nije potreban, zašto su komentari ispod naslova „Muškarac silovao ženu“ na portalima tipa: „Sigurno je bila promiskuitetno obučena. Je li rekla ne? Sigurno je to tražila.“, ali kad je naslov „Žena ubila muškarca jer ju je zlostavljao“ komentari nikad nisu „Je li rekao ne? Što je imao na sebi, sigurno je odvlačilo pozornost? Mora da je to tražio.“ Ako feminizam nije potreban, zašto se silovateljima smanjuju kazne jer su odlikovani branitelji ili nositelji medalje Oluja? Ako feminizam uistinu nije potreban, zašto su žene manje plaćene nego muškarci na istim radnim mjestima?

Ako ste nakon prvog ulomka otišli potražiti definiciju feminizma, mogli ste pronaći definiciju koja kaže da je feminizam zalaganje za ravnopravnost spolova što znači da se žene bore da ne budu podcijenjene, manje plaćene, omalovažavane, zlostavljane ili diskriminirane na temelju njihova spola, na temelju toga što nijedna od nas nije tražila da se rodi ženom. Feminizam ne ugrožava žene koje uistinu žele biti majke i skrbiti za djecu dok im je suprug na poslu. Feminizam ukazuje da je to u redu, ali da je također jednako u redu željeti ne biti majka, ne udati se, živjeti sama i biti financijski neovisna o svom partneru. Feminizam je tu da žene mogu biti što god pozele bez društvene kritike na temelju toga što su žene. Od velike je važnosti naučiti mlade, ne samo djevojke, već i mladiće istinsku poantu feminizma. Bitno je da na svijetu imamo ljude koji će reći *urbi et orbi*: „Ja sam feminist/feministkinja!“

Mia Zubac, 4. razred
IX. gimnazija
Voditeljica: Ljiljana Miler

Imamo li nove oskarovce?

Za hrvatsku filmsku industriju 2025. godina nije mogla početi bolje. U svoj životopis redatelj Nebojša Slijepčević može dodati i nominaciju za prestižnu nagradu Oskar. Kratki film *Čovjek koji nije mogao šutjeti*, jedan je od glavnih konkurenata za zlatni kipić u kategoriji Najbolji kratkometražni igrani film. Tu je nominaciju najavila i 'Zlatna palma' osvojena na najprestižnijem festivalu na svijetu, Filmskom festivalu u Cannesu. To je prvi hrvatski film koji je osvojio glavnu nagradu na tom festivalu. Sva ova priznanja su filmu donijela i titulu najuspješnijeg hrvatskog filma (kratkometražnog ili dugometražnog) od osamostaljenja naše države. Možemo se nadati da će film *Čovjek koji nije mogao šutjeti* otvoriti vrata hrvatskoj filmskoj industriji prema međunarodnoj sceni.

O filmu – tragična priča o žrtvi heroja

Čovjek koji nije mogao šutjeti istinita je priča o događaju iz Domovinskog rata (točnije 1993. godine) kada se dogodio masakr u Štrpcima. Tog su dana srpske paravojske snage zaustavile vlak na dionici Beograd-Bar i iz vlaka izvele sve putnike muslimanskih imena. Među tim se putnicima našao i Hrvat iz Kaštela – Tomo Buzov, koji je iz Beograda išao u posjet sinu. Kao oficir JNA pobunio se protiv legitimiranja putnika, što ga je kasnije koštalo života. Zajedno s ostalih devetnaest putnika odveden je i otad se nije čulo za njih. Njihova tijela nikad nisu pronađena, a obitelji su ostale neutješne.

Glavnog lika Dragana – jednog od preživjelih – tumači glumac Goran Bogdan. Cijeli film snimljen je iz njegove perspektive. Dijalozi su minimalni, što dodaje stravičnoj atmosferi koja vlada u vlaku. Tek na kraju vidimo raspravu Tome Buzova (kojeg glumi Dragan Mićanović) i srpskog zapovjednika (Alexis Manenti) koji Tomu zbog suprotstavljanja odvaja od ostalih putnika.

One hit wonder ili početak nečeg velikog?

U novije doba, kada bi se najavljujivo izvrstan film hrvatske produkcije, često bi to bio preuveličani spektakl koji je u stvarnosti promašaj. Javnost traži nadu i priliku u dugometražnim filmovima, dok se rješenje i blago naše potrage nalazi u kratkometražnim djelima poput *Čovjeka koji nije mogao šutjeti*. Ova potraga može skrenuti u dva smjera: možemo se pridružiti mnogobrojnom društvu *One hit wonder* ili staviti Hrvatsku na mapu kao kinematografsku velesilu u nastajanju. Slijepčevićev film u Los Angeles nosi poruku – hrvatski film ima dušu, iskrenost, univerzalnost i plod je truda i istinskog talenta. Filmovima poput njegova približavamo događaje koji su oblikovali našu državu, ali na razini koja prelazi nacionalne okvire. On je inspiracija za mlade, ambiciozne hrvatske redatelje, producente pa čak i glumce da stvore nešto što će proslaviti njihovu državu, ali i ostvariti njihove snove. Nominacija za nagradu Oskar dokaz je da i autori iz male Hrvatske mogu postići nešto zaista veliko.

Hrvatska je više od destinacije za snimanja

Kada u rečenicu stavite riječi Hrvatska i film, prva asocijacija mnogim ljudima bit će Igra Prijestolja, Mamma Mia ili neki drugi film koji je sniman na našim prostorima. Hrvatskoj je prijeko potrebna kinematografska renesansa, gdje će iz svjetski poznate destinacije za snimanje filmova postati svjetski poznata tvornica filmova. Slijepčević je svojim filmom pokucio na vrata promjeni i razvoju hrvatskog filma. Možda će uskoro budući roditelji imati novi, suvremeni filmski klasik koji će pokazivati svojjoj djeci. Taj će film (ako dođe do takve uspješnice) bit njima biti ono što je današnjoj djeci *Tko pjeva zlo ne misli* ili *Vlak u snijegu*. Hrvatska zahtijeva suvremeni filmski klasik, koji će dokazati da još imamo

nadarenih ljudi koji znaju snimiti film, dobra ideja i trud su najbolji recept za uspješan projekt (uz dodatak podrške produkcijskih kuća, dobre glume i promocije). Ostaje samo vidjeti hoće li *Čovjek koji nije mogao šutjeti* nastaviti novi val uspješnih autora te u konačnici – uživati u domaćim remek-djelima.

Leda Kefeček, 2. razred
XV. gimnazija
Voditeljica: Mirjam Zaninović

KOMEDIJA, ROMANTIKA I KAJKAVSKA TRADICIJA

Nosila je rubac črleni

Film koji spaja tradiciju i humor

Nosila je rubac črleni dugometražni je igrani film scenaristice Sandre Antolić i redatelja Gorana Dukića, koji na jedinstven način oživljava kajkavsko narječje i običaje Hrvatskoga zagorja. Film je premijerno prikazan na Pulskom filmskom festivalu 2022. godine, gdje je osvojio nagradu publike. Posebno je značajan jer je prvi igrani film na kajkavskome narječju u posljednjih pedeset godina, a humorom i dirljivim trenucima pruža uvid u svakodnevicu maloga zagorskog sela tijekom Domovinskoga rata.

Ljubav i humor – formula za uspjeh

Ančica i Renato na svadbenoj večeri
Izvor: www.mnovine.hr

Radnja filma odvija se u selima Cugovec Gornji i Cugovec Donji (izmišljene filmske lokacije) tijekom ratnih 1990-ih, a prati dva paralelna zapleta. Prvi zaplet stavlja u prvi plan Ančicu, djevojku koja je zatrudnjela s lokalnim svećenikom, što je za njezinu oca i cijelo selo velika sramota. Kako bi spasila obiteljsku čast, prisiljena je udati se za nespretnog Renateka. Bijeg Ančice s vjenčanja pokreće niz kaotičnih situacija, pa čak i ponovni susret sa svećenikom i njihovu prepirku zbog trudnoće.

Kuma Anka i Beba
Izvor: gloria.hr

Drugi zaplet prati kumu Anku i njezinu simpatičnu svinju Bebu koja već dugo želi otići svojoj srodnoj duši, svinji Rokiju. Ta priča o svinjskoj ljubavi počinje njihovim odlaskom u susjedno selo, i to baš kada selo i okolicu potresa ratna opasnost: vojni zrakoplovi prelijeću Krapinsko-zagorsku županiju. Kako bi Bebu oslobodila usamljenosti i depresije, kuma Anka odluči svoju dragu brbljavicu odvesti nerastu Rokiju. One na putu susreću dva mlada muškarca u bijegu od vojne obveze. Naime, siromašniji mladići iz Zagorja, poput Ančičina brata, u ratnim su vremenima prisiljeni ići na bojište, dok se sinovi bogatih i moćnih obitelji iz Zagreba skrivaju po seoskim vikendicama i zagorskim *bregima*, pa film tematizira vječnu nepravdu i neravnopravnost koja najviše pogađa maloga čovjeka.

Dijalozi između kume Anke i Bebe na putu do Rokija posebno su simpatični i duhoviti. S obzirom na to da se radnja odvija u nesigurnim ratnim vremenima, aktualizira se i politika, pa Beba zapitkuje Anku: „Kumo, a kaj pak je to politika?“ Kuma joj spremno odgovara: „Joj, Bebo moja, nikaj pametnoga ni dobrog!“

Njihova kratka pustolovina do susjednoga sela, obilježena ratnim opasnostima, lokalnim šalama i emotivnim trenucima, donosi ne samo smijeh, nego i osjećaj nostalgije za prošlim vremenima: na brežuljku kojim prolaze, kuma Anka se prisjeća i prvoga mladenačkog poljupca.

Realistični prikaz Zagorja

Film se ističe autentičnošću – od dijaloga na kajkavskome narječju do vizualnih i glazbenih elemenata. U pozadini se često čuju zvuci tamburice i zagorskih pjesama, kao npr. „Puca Cugovečka“, „Nosila je rubac črleni“ i „Oj krapinske uske staze“ kojima se postiže zagorski ambijent, pojačava određeni kadar ili se bude slike iz prošlosti. Scena vjenčanja, smještena u vatrogasni dom, prikazuje jednostavnost i realizam seoskoga života iz kojega je uklonjena svaka raskoš i svadbeno blještavilo. Glavno je jelo pečena prasetina, na stolovima se nalaze različite vrste domaćega kruha te tradicionalne makovnjače i orehnjače. Sve to priređuju i poslužuju seoske domaćice, a veselo raspoloženje gostiju dodatno pojačavaju zagorsko vino i rakija. Seosku svadbu prate i folklorni i tradicionalni običaji: pleše se kolo i prvi ples mladenke i mladoženje, sve u vedrim melodijama tamburice, harmonike i kontrabasa koje sviraju lokalni *mužikaši*. Osim jezika i scenografije, posebnu pažnju zaslužuju i kostimi za koje se pobrinula Morana Starčević. Praktična odjeća – haljine, pregače i marame, jednostavne košulje i hlače, dodatno pridonose vjerodostojnosti seoskoga života, što je posebno vidljivo u scenama u kojima je prikazan rad u polju, priprema drva za ogrjev i briga o domaćim životinjama.

„Fala Bogu kaj sam Zagorec“

Film mi se izrazito svidio zbog jednostavnog i duhovitog prikaza života u Hrvatskom zagorju. Kao netko tko se svakodnevno služi kajkavštinom, uživao sam i nasmijao sam se na svaku jezično i stilski obojenu rečenicu i inverziju te na brojne lokalizme i dijalektizmi. Film je zaista u meni probudio domoljublje prema zavičaju. No, oni koji nisu govornici kajkavskih govora i koji nisu upućeni u običaje Hrvatskoga zagorja, možda ne bi doživjeli film na odgovarajućoj emotivnoj i osobnoj razini.

Svi su glumci odlično odigrali svoje uloge, no posebno mi se svidjela glumica Nataša Dorčić koja je savršeno odigrala ulogu kume Anke. S obzirom na to da je rođena Riječanka, zagorski joj je naglasak za svaku pohvalu.

Film bih preporučio svim zainteresiranima za hrvatsku kinematografiju, a posebno onima koje zanimaju zavičajne teme.

Leo Rešetar, 2. razred
V. gimnazija
Voditeljica: Katarina Dinješ

Nina Adanić, 8. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

BALETNA BAJKA KOJA JE I SAMA PROŽIVJELA BAJKU KAD JE OD IZVEDBE KOJA JE SMATRANA NEUSPJEHOM POSTALA GLOBALNIM FENOMENOM U KOJEM ŽELE SUDJELOVATI SVI – I PUBLIKA I IZVOĐAČI.

Orašar - zavodljivo obećanje bajkovite strane života

Iza nas je još jedna uspješna sezona baleta *Orašar*, jedne od najizvođenijih baletnih predstava na svijetu. U Hrvatskom je narodnom kazalištu u Zagrebu i ove godine posve rasprodano 20 predstava, brzinom svjetlosti i sve do posljednje karte. Dio karata koji je bio namijenjen za prodaju preko mrežnih stranica *planuo* je u svega pet minuta, a pred kazalištem su ljudi od zore čekali satima u redovima kako bi uspjeli kupiti karte koje su bile predviđene za prodaju na blagajni, no nažalost, i ove godine jako mnogo ljudi nije uspjelo doći do željene ulaznice. Čovjek ne može da se ne zapita je li to čekanje i nastojanje da se dođe do karte vrijedno truda? Ova predstava ima magičnu i magnetnu privlačnost koju vežemo uz božićno doba jer prati božićnu bajku i time privlači široke mase željne da *zarone* u njezinu radnju, od onih najmanjih koji će prije svega biti impresionirani scenografijom i kostimima, do onih starijih koji će pomno pratiti svaki baletni pokret i na kraju nagraditi pljeskom izvođače. Iako nije svima poznata prava priča o *Orašaru*, svi uprizorenje te bajke s velikim veseljem i iščekivanjem žele pogledati. Osim što je ona dio adventske čarolije i tradicije širom svijeta, također je postala i znakom svojevrsnog prestiža, a prate je i, sad već brojne, slikovnice, snimke i razni promotivni materijali.

Bajka u pozadini bajke

Nešto je manje poznato da se današnja baletna senzacija temelji na priči *Orašar i kralj miševa* E. T. A. Hoffmana, a plesna je inačica te bajke osmišljena po narudžbi Ivana Vsevoložskija, direktora ruskih Carskih kazališta, u pratnji danas jedne od najpoznatijih i najomiljenijih glazbenih partitura u povijesti glazbe i baleta koju je osmislio ruski romantičarski skladatelj Petar Iljič Čajkovski. Praizvedba je ove buduće svjetske atrakcije izvedena u Petrogradu davne 1892. godine. Iako je danas teško povjerovati u to, nakon praizvedbe djelo je bilo proglašeno neuspjehom, a pretpostavlja se da je na to moglo utjecati više faktora: nedovoljna snaga plesača da iznesu sve zahtjeve složene koreografije koja je tražila izuzetne baletne vještine; glazba u *Orašaru* koja je bila vrlo različita od uobičajenih baletnih skladbi tog vremena jer je Čajkovski kombinirao tradicionalne melodije s bogatim orkestracijama i raznolikim ritmovima zbog čega su neki kritičari njegovu glazbu smatrali previše emotivnom i neskladnom za balet; a tu je također i spremnost za inovacije publike čije su oči i uši bile naviknute na neke druge tada uigrane balette. *Orašar* je tako popularnost stekao tek nakon 1920. godine, a 1923. i Zagrebačko kazalište dobiva svoju premijeru ovog baleta, no u to vrijeme samo u dijelovima. Tek 1931. godine djelo se u Zagrebu prikazuje u cijelosti.

Ovo djelo klasične baletne umjetnosti vodi svoje gledatelje na krilima mašte u svijet božićne noći u kojoj susrećemo princeve, princeze, vile i druge oživljene zanimljive likove. Djevojčica Klara od svojeg ujaka Drosselmeyera dobiva drvenog lutka Orašara koji uz pomoć ujakove čarolije oživi u ponoć i postaje princ. Princ vodi Klaru u avanturu, u svijet fascinantnih i simpatičnih likova, šarenih snova i mašte – svijet u kojem sve postaje moguće i koji u mnogima budi nadu da je sreća nadohvat ruke. Iako je kod nas, a vjerojatno i u većem dijelu svijeta, *Orašar* postao simbol Božića, blagdana koji ljudi često povezuju s bajkama, u Rusiji se on nikad nije povezivao isključivo s tim dijelom godine pa je na repertoaru uglavnom bio cijelu sezonu. Ovaj raskošni balet nizao je s vremenom mnogo različitih koreografskih čitanja, a u Zagrebu se od 2019. izvodi u koreografiji i pod redateljskom palicom Vladimira Malakhova i od tada u našoj zemlji stječe izrazito veliku popularnost – toliku da je red za ulaznice postao svojevrsni vjesnik adventa.

Šušur u kojem svi vole sudjelovati

S obzirom na *hype* oko ovog baletnog spektakla, ne iznenađuje da svaka predstava pruža mnogo uzbuđenja gledateljima, a atmosfera koja se osjeti u publici, osjeti se i iza kulisa, čak i s još većom dozom adrenalina, nestrpljivosti i uzbuđenja. Za plesače sudjelovanje na uprizorenju započinje oko mjesec dana prije prve izvedbe kad im započinju probe. Svaka grupa plesača vježba zasebno svoj dio koreografije pod nadzorom raznih baletnih majstora, a tek pri kraju cijelog procesa pripreme za izvođenje započinju zajedničke probe. Posebno zanimljiv dio priprema jesu probe kostima koji su vrlo raskošni i stvaraju osjećaj iznimne časti i posebnog zadovoljstva kod plesača koji ima priliku odjenuti ih i tako postati dio cijelog tog globalnog fenomena. Uz kostime, estetskom dojmu spektakla izrazito mnogo doprinose i šminka te frizura za koje se uvijek pobrinu kazališni šminkeri i frizeri. Značajnu ulogu imaju i scenografi koji odlučuju o vizualnom efektu predstave, a tu su i majstori svjetla, djelatnici koji postavljaju

Orašar u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, 2024.

jaju i mijenjanju scene, postolari i svi ostali bez kojih predstava ne bi mogla funkcionirati. Nakon ciklusa proba dolaze nastupi koji su uvijek vrlo uzbudljivi i prekrasni, ali i naporni. Od proba u dvorani do svake predstave stoji izrazito mnogo rada, odricanja i vježbe. No s druge strane, uzbuđenje prilikom izvođenja uživo pred publikom ne može se mjeriti ni sa jednim drugim osjećajem jer je svaka izvedba uživo jedinstvena i nosi svoje čari. Svaki plesač u pravilu ima prije nastupa neki samo svoj ritual kojim se opušta i zagrijava tijelo za predstojeću ulogu. Orkestar i dirigent oživljavaju cijelu koreografiju i diktiraju ritam pokreta, a glas inspicijentice iza kulisa vodi sve plesaoce i sve zaposlenike kroz predstavu brinući se da sve ide po planu. Poseban je osjećaj za svaku balerinu kad našminkana i u kostimu kroči na osvijetljenu pozornicu kazališta i osjetiti svjetla i ostale specijalne efekte koji pružaju osjećaj nadasve čarobnog trenutka. To je trenutak u kojem vrijeme staje i umjetnikovo plesačko ja postaje netko drugi i oživljava lik kojeg plesač igra. Pokreti su nošeni glazbom i emocijom, a unutarnja strast oblikuje ulogu koja se uprizoruje. Božanstvena kreativnost i ples isprepliću se i stvaraju harmoniju koju plesač proživljava iz dna duše, što će posvećena publika osjetiti onda kad je ples Orašara upotpunjen veličanstvenom glazbom odvede u dječji svijet zaigranosti i fantazije. Osjećaj nakon odigrane cijele predstave i za vrijeme konačnog naklona publici, ne

može se nikad potpuno opisati jer je to trenutak u kojem za riječi nema mjesta, a pljesak i ovacije publike najveća su nagrada koju plesač može dobiti. Koliko god da je nakon svake izvedbe kod izvođača prisutan umor, on ne može nadmašiti osjećaj ponosa koji hrani dušu, a strast i ljubav prema izvedbenoj umjetnosti i plesnom pozivu postaje sve jača, čvršća i veća.

U iščekivanju novih izvedbi

Iako nam je iz pozicije upravo završene blagdanske sezone teško reći hoćemo li dogodne moći vidjeti istu izvedbu po koreografiji V. Malakhova ili će doći do nekih promjena jer su to informacije

Orašar u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, 2024.

za koje ćemo morati pričekati do sljedećeg prosinca, nema sumnje u to da ćemo zasigurno imati priliku ponovno se prepustiti čaroliji zvanoj Orašar. Svijet u kojem živimo često je užurban, grub i težak, ali zato tim više trebamo vrijeme adventa i Božića da se prepustimo potrebi svakog bića za daškom čarolije i vjerom da su naše nade, želje i neke nemoguće stvari, ipak ostvarive i moguće. Vrijeme je to ispunjeno blještavilom, zabavom, druženjima i darovima, u čiji se šušur savršeno uklapa Orašar koji svojom bajkovitom pričom, prekrasnim scenama i atraktivnim kostimima izvršno pridonosi blagdanskim vibracijama jer nam dozvoljava da na barem dva sata uronimo u svijet koji je vjerojatno donekle nalik onom koji čuvamo u sjećanjima na blagdane u djetinjstvu i u kojem se sve čini moguće i ljepše. Zato ne treba iznenaditi da je kod nas baletna predstava Orašar postala nezaobilazan dio adventskog putovanja, čak i onima koji nisu poznavatelji baletne i kazališne umjetnosti. Manjak znanja ipak nije prepreka za uživanje i prepuštanje izvedbama, a također, uvijek postoji mogućnost da će kod nekoga baš jedna od tih predstava probuditi ljubav prema baletu i kazalištu. Ako se dogodi tako nešto, pa makar i kod jedne osobe, onda je cijela fama oko Orašara opravdana.

Fotografije su vlasništvo autorice teksta.

Ema Škalamera, 3. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Marija Trapić Koska

REPORTAŽA IZ DANSKE

Posjet zemlji Vikinga

Postoji li bolji način za upoznavanje strane kulture od odlaska u zemlju dotične kulture? Mi se to nismo pitali dok smo zrakoplovom letjeli preko Europe, na putu u skandinavsku zemlju Dansku.

Ustavna monarhija na obali sjeverne Europe po imenu Danska uspjela me očarati već prvog trenutka kada sam je ugledala iz zraka. Okružena Sjevernim i Baltičkim morem, površinom naizgled beskrajne vode, doimala se odvojenom od ostatka svijeta. Većina nas nije znala mnogo o Danskoj, samo to da je razvijenija od Hrvatske. Nakon slijetanja, postupno smo učili o ovoj maloj zemlji; od činjenice da se na čelu nalazi kralj, Frederik X., do saznanja da je jedno od tradicionalnih jela kriška raženog kruha bogata raznovrsnim nadjevima. Boraveći u Danskoj, nismo samo koračali nepoznatim tлом, nego smo živjeli u potpuno novom svijetu punom zadivljujućih razlika.

UNESCO

Budući da je putovanje jednog razreda zagrebačke IV. gimnazije bilo povodom UNESCO-ova projekta „Intangible heritage across borders“, u fokusu izleta bili su danska kultura i baština. Svakoga dana obišli smo barem jednu značajnu lokaciju u pratnji profesora i vodiča, koji su nam kratkim i zanimljivim izlaganjima predstavljali dansku baštinu. Posjetom gradiću Roskildeu na sjeveru, dobili smo priliku ući u prvu gotičku katedralu Skandinavije, nazvanu upravo po Roskildeu, koja je na UNESCO-ov popis dodana 1995. godine. Ono što je mene, a vjerojatno i većinu učenika, najviše fasciniralo u njoj nisu bili njezini golemi tornjevi i detaljni ukrasi, već raskošni mauzolej u kojem počinjavaju bivši vladari Danske. Iako je to iskustvo bilo teško nadmašiti, „Vikingskibsmuseet“, muzej vikinških brodova u Roskildeu, meni će najsvjetlije ostati u sjećanju. Osim promatranja i analiziranja olupina vikinških brodova nađenih u fjordu, na čijoj se obali smjestio muzej, cijeli je razred na kraju razgledavanja zaplovio tradicionalno napravljenim vikinškim brodicama. Zamahujući glomaznim drvenim veslima, s uzbuđenjem sam spoznala ljepotu ove baštine. Mnogi radnici muzeja ujedno su i majstori izrade ovakvih brodica i upoznali su nas s nedostatkom ljudi vještih i sposobnih u tradicionalnoj izradi vikinških brodova, što prijeti gubitkom važnog dijela danske kulturne baštine. Zato su svi posjetitelji pozvani vratiti se i naučiti stvarati ove genijalne naprave, iako ih nitko neće napraviti bolje od njihovih originalnih graditelja – Vikinga.

Slika 1. Roskilde katedrala.

Vrhunac arhitekture

Kopenhagen je glavni grad Danske, smješten na obali otoka Zelanda, jednog od 74 naseljena otoka u Danskoj. Nešto što je nekoliko naših profesora naglasilo prije dolaska u Kopenhagen jest njegova trogodišnja titula Svjetske prijestolnice arhitekture koju će 2026 godine preuzeti Barcelona. Doista, Kopenhagen je svojom opekom, šarolikim pročeljima, obilnim zelenilom i šarmantnom atmosferom dorastao svojoj tituli. Ljepota arhitekture kakvu smo doživjeli zbilja nije uobičajena. Hodajući gradom, svaki sam se tren okretala uloviti kakav detalj i što bolje upiti nepoznatu okolinu. Romantičan fenomen koji me se posebno dojmio bile su biljke penjačice vidljive na površinama gradskih zgrada i zidova, a prostrani prozori oduševili su me svojom funkcionalnošću i estetikom. Često mi je bilo rečeno da su takvi prozori karakteristični za zemlje Skandinavije, a svejedno su me „oborili s nogu“. Osim njih, primjer je funkcionalnosti i CopenHill, spalionica za energiju iz otpada koja je svojom zelenom skijaškom stazom, penjačkim zidom, restoranima i ostalim mogućnostima najčišća spalionica na svijetu. Stvarno sam bila očarana. Odmah prvog dana kada sam fotografirala nekoliko zgrada, moja me prijateljica iz Danske zamišljeno gledala. Zatim mi je s osmijehom objasnila da ona nikada prije nije uistinu primijetila građevinu koju sam fotografirala i da je prvi put uvidjela koliko je zapravo posebna. Time me potaknula na razmišljanje koliko mi primjećujemo svoj Zagreb.

Slika 2.
Stambene zgrade u Kopenhagenu.

Slika 3.
Spomenuta građevina koju sam fotografirala
tijekom razgovora s prijateljicom Dankinjom.

Svakodnevni život

Nije bilo moguće ponekad se ne izbezumiti zbog silnih, većinom pozitivnih kulturnih šokova. Svako od nas bio je primljen u dom jedne danske obitelji i imao je priliku upoznati se s načinom na koji Danci žive. Tijek dana u Danskoj čini se sporiji nego u Hrvatskoj, a njezini stanovnici čine se manje opterećenima. Za razliku od stereotipa koji se za njih često veže – da su hladni i povučeni – moje mi je iskustvo pokazalo da su razgovoru otvoreni i srdačni. Također, budući da sam već prvog jutra morala putovati javnim prijevozom, primijetila sam da su svi imali karte. Osim takve odgovornosti, Danski je javni prijevoz dobar oslonac uslijed svoje organiziranosti. U Danskoj smo uočili razne vrste javnog prijevoza, od podzemne željeznice do autobusa, ali najpoznatiji način kretanja jest vožnja biciklima, koje često voze s posebnim priključcima u kojima mogu biti stvari, ljubimci, čak i djeca. Ispred danske gimnazije koju smo više puta posjetili, nalazi se parkiralište preplavljeno biciklima kojima se njihovi vlasnici i kilometrima voze do škole. Iznenadile su me i posebne trake pored ceste namijenjene samo biciklima. Razlike se mogu razaznati i u samostalnosti: za Dancu je normalno započeti samostalan život nakon završavanja srednje škole, a rad je dopušten nakon navršene trinaeste godine.

Škola za život

Kao učenicu zanimalo me danski školski sustav i nakon raspitivanja o nastavi i ocjenama, ostala sam zatečena jer je razlika bilo više nego što sam očekivala. Neki smo se čudili što u skali ocjena Danci imaju sedam ocjena umjesto pet, a neki smo se snеbivali nad činjenicom da se profesorima obraća zamjenicom *ti* umjesto *Vi*. Ipak, pohvalna je fleksibilnost školstva i Danaca općenito. Na primjer, gimnazije omogućavaju učenicama sužavanje programa kako bi im se minimizirao rad na predmetima u kojima se ne žele dodatno educirati; drugim riječima, broj izbornih predmeta znatno je veći nego u Hrvatskoj. Ovime nestaje velika količina opterećenja s njihova rasporeda i obrazovanje im se usmjerava na područja u kojima su dobri i koje vole. Štoviše, u gimnaziji koju smo posjetili učenici sami opravdavaju izostanke i roditelji nemaju uvid u ocjenu svoje djece. Što se ministarstva i organizacije tiče, profesori Nørre gimnazije ispričali su nam kako je nedavno u samo nekoliko mjeseci uveden potpuno novi predmet koji matematiku čini zabavnijom. Zamisao da se u nekoliko mjeseci takva odluka donese i provede, za mene se činila zapanjujućom.

I za kraj

Provodeći vrijeme u Danskoj, nemalo su mi se puta usne razvukle u osmijeh, obrve spojile u neslaganju, oči razrogačile u čuđenju. Vjerujem da nije svako putovanje u stranu zemlju pozitivnih ishoda i sjećanja, stoga znam da ovo iskustvo koje sam dobila u Danskoj moram zauvijek cijiniti. Putovanje kući bilo je ugodno znajući da smo upoznali bogatstvo i ljepotu nama donedavno strane kulture.

Kika Markulin, 2. razred
IV. gimnazija

Voditeljica: Antonija Domjanović Svalina

PUNK

Spojeni zihericama

Punk je nastao sredinom 70-ih godina prošlog stoljeća u Velikoj Britaniji kada su se počeli pojavljivati mnogi „agresivni“ rock-bendovi potaknuti ekonomskim krizama i lošim životnim uvjetima. Izražavali su svoje nezadovoljstvo i stavove oštrim ritmovima i sirovim tekstovima. Naravno, punk je puno više od glazbe, on je način života, pokret koji je bitno utjecao na mnoštvo generacija. Glazbom i načinom odijevanja pripadnici punk-supkulture iznosili su ideologiju pokreta i time izražavali svoj stav.

Pokret je ponajviše privlačio pripadnike potlačene mlade radničke klase koji se nisu osjećali kao dio društva, mlade pogođene ekonomskim krizama, manjkom posla i obasipane slikama rata. Suočeni sa svakidašnjim prizorima rata, koji je buktio u to doba, siromaštva i opće svjetske krize, okretali su se punku i pobuni protiv vladajućih režima koji su na svoju ruku vodili ratove, žrtvujući tisuće života nevinih ljudi.

Ideologija

Neki bi rekli da je poanta *punka* imati irokezu, visoke čizme, izubijanu kožnu jaknu i slušati glazbu od koje ti krvare uši, ali je on puno više od toga. Punk je želja za slobodom i individualnošću. Glavne su ideologije ovog monumentalnog pokreta 70-ih antirasizam, antikapitalizam, individualizam i, sigurno najpoznatiji pojam – anarhizam. Svi znamo za taj pojam, ali što on zapravo pretpostavlja? Anarhizam je politička filozofija i pokret usmjeren na odbacivanje bilo kakva oblika ustrojstva i vlasti. Naravno nisu svi punkeri anarhisti, *punk* ima desetke frakcija, ali on je bio značajna ideja u njegovu začetku. *Punk* preispituje položaj individualca i njegovu slobodu u društvu u kojem je odrastao i, naposljetku, i živi, čineći slobodu osobnog izražavanja svojom centralnom filozofijom. Da sročim to jednostavno, *bit* je punka biti svoj do daske, biti slobodan i u potpunosti lišen svih lanaca društva, vlade i ostalih utega koji nas svakog dana vuku prema dnu.

Mjuza

Punk-rock ili samo *punk* kao glazbeni žanr pojavio se sredinom 70-ih. S korijenima u *rock 'n' rollu* 50-ih i garažnom *rocku* 60-ih *punk* bendovi u potpunosti su odbacili uobičajene etikete korporativne

mainstream rock-glazbe 70-ih. *Punk* pjesme tipično su bile kratkog trajanja s vrlo brzim i snažnim ritmovima i tekstovima još snažnije poruke. Često su kritizirali tadašnje društvo i izražavali svoje stavove - poput protivljenja autoritetu i politici.

Naziv *punk-rock* prvi se put pojavio u američkim *rock*-kritikama u ranim 70-ima kako bi se opisali garažni bendovi srednjih 1960-ih. Neki su od bendova koji su bitno utjecali na razvoj punka *MC5*, *Iggy Pop and The Stooges*, *The New York Dolls* i mnogi drugi. Između 1974. i 1976. počeo se razvijati žanr kasnije poznat kao *punk*. Neki su od najpoznatijih bendova tog doba *Sex Pistols*, *Ramones*, *The Clash*, *Buzzcocks*... Krajem 1976. *punk* je postao značajan kulturni fenomen u Velikoj Britaniji. On je dao odskočnu dasku *punku* kao supkulturi mladenačkog bunta.

Obleka

Naravno da biti punker nije samo u izgledu, ne moraš izgledati kao „tipičan panker“ da bi bio dio te kulture. Svejedno, nepobitna je činjenica da je izgled značajan faktor u tome. Mladi pripadnici *punka* svojim su se izgledom izdvajali iz društvenih normi. Jednostavnije, svojim izgledom izražavali su svoj stav i izražavali sebe kao osobe. Odjeća nije imala spolnu podjelu, žene su se protivile stereotipnim slikama žene i često kombinirale „ženstvene“ odjevne predmete s odjećom koja je smatrana „muškom“. Nije bilo nikakvog *dress codea* ili sličnih stvari, punkeri su nosili ono što su imali, bila to kravata i poderana košulja, kožna jakna itd. Nakon nekog vremena takva odjeća postala je obilježje *punk*-stila i mogla se naći u svim većim trgovinama, postala je vrlo uobičajena. Velika svjetska dizajnerska imena koristila su se njome u svojim precijenjenima odjevnim predmetima i time „oskvrnuli“ poantu punka, kako tvrdi i Toni T. (15) iz Zagreba: „Onaj koji nije dao svoje novce pohlepnim kompanijama je više *punk*. Možda stil može zavarati ljude na ulici, ali ostali će pankeri brzo skužiti tko je *punk* u srcu, a tko u odjeći.“

Punk danas

Nažalost, *punk*-supkulturu mladi danas pogrešno shvaćaju, mnogi misle da je *punk* umro, da je iščeznuo prebrzo te da nije mogao preživjeti sa svojom filozofijom *no future* dovoljno dugo kako bi proširio svoju ideologiju. Starije generacije punkera tvrde da je *punk* danas postao samo odlika stila te da je ispražnjen od ideologije: „Prvotna ideja bila je borba protiv establišmenta i svega što pretpostavlja uobičajeno ponašanje“, govori Goran R. (46) „...također borba protiv dijela društva koji sebe smatra ispravnim i normalnim, a nije, glumi da jest.“ Za navedenog je sugovornika *punk* mrtav jer: „Nema više očitog protivljenja establišmentu, nema pankera koji piju pivo ispred dućana, nema borbe, samo internet gluma pankerije.“

Unatoč takvom mišljenju, čini se da *punk* još nije umro, zapravo potpuno suprotno, mladi su mu se ponovo okrenuli. Puno klinaca koji nisu dio te supkulture imaju podijeljena mišljenja o tome što je zapravo *punk*. Tako, naprimjer, polovina mladih koji sami nisu dio te supkulture tvrde kako je *punk* samo taj „čudan“ izgled i glasna glazba, tj. „oni čudaci po Zagrebu“.

Unatoč tome ovdje je i druga polovina mladih koji drukčije gledaju na taj fenomen, oni navode kako su pankeri jedinstveni, imaju drugačiji pristup svijetu i kako ne moraju izgledati kao tipični pankeri kako bi to zapravo i bili.

Nepobitna je činjenica da se *punk* mijenja kako se smjenjuju generacije, da lagano gubi na svojim originalnim vrijednostima i ideologijama, pretvara se u nešto što je uglavnom materijalno. Većina klinaca u današnje doba počne njegovati *punk*-stil, nazivajući sebe pankerima, a ne znaju što zapravo to znači. Tu velik utjecaj, između ostalog, imaju i društvene mreže koje su od cijele *punk*-supkulture napravile svojevrsnu estetiku i stil fokusirajući se samo na vanjski izgled i potpuno zanemarile značenje i ideju punka, što tvrdi i Ian (17): „Ideja (*punka*) ostala je, kako kod koga, ne kod svih.“

Naravno nije sve tak crno, još ima mladih nada. Posvuda ima mladih ljudi, mladih pankera koji se ne fokusiraju samo na vanjštinu, kod kojih je ipak ostao vrijednosni sustav koji je u temelju *punk*-kulture: „Meni *punk* znači biti svoj, a da te usput naprosto zaboli ona stvar sviđa li se to nekome drugome ili ne. *Punk* znači živjeti po svome, a to ujedno i znači biti protiv stereotipa, autoriteta, mržnje, nepotrebnog nasilja, diskriminacije... On ne bi trebao imati pravila, nego bi trebao biti upravo protiv njih. Uživanje u otkrivanju sebe i života – to bi trebao biti *punk*“, tvrdi Nikola R. (15). Ova izjava savršeno opisuje *punk* onakav kakav bi on zaista trebao biti – bez pravila, bez stereotipa, bez kompromisa. Autentično svoji do kraja. Dragi moji, *punk* (još) nije mrtav.

Nola Ringel, 2. razred
Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
Voditeljica: Bojana Pralica

BEČ JE EMOCIJA. – KEITH HARING.

Putovanje s razlogom

Školski izlet u Beč. Zvuči savršeno, zar ne? Ono što vam sigurno prvo pada na pamet je razgledavanje dva ili tri lokaliteta i puno slobodnog vremena za samostalno *istraživanje*. Neke škole to vjerojatno tako i rade, ali ne i ŠPUD. Nemojte me krivo shvatiti i naš je izlet bio super, ali kad vam u ŠPUD-u kažu da idete na terensku nastavu, onda stvarno tako i bude. Ja sam tu da vas provedem jednim špudovskim izletom u Beč.

Ispred Gradskog poglavarstva morali smo biti u pola šest ujutro. Što ne bi bio nikakav problem da nije bio studeni i prvi minus u mjesecu. Usprkos hladnoći svi smo bili spremni zaputiti se za Beč. Po nas su došla dva busa i u svakom busu bila su tri razreda s jednim vodičem i tri profesora. Put je tekao vrlo glatko. Bilo je vremena za spavanje, pričanje, filmove i još puno toga. Kada smo prešli austrijsku granicu, vodičica nam je ispričala puno zanimljivih činjenica – *zanimljivica* o austrijskoj prošlosti i kulturi. Recimo, jeste li znali da ako jedete Sacher tortu u nekoj našoj slastičarnici, zapravo ne jedete pravu Sachericu? Da, znam i ja sam se začudila, ali ako stvarno želite pojesti originalnu Sachericu, samo trebate otići u Austriju u neki od lokala koji su u posjedu obitelji Sacher. Kad smo već kod slatkih poslastica, vodičica nam je rekla još jednu super zanimljivicu – *croissant* zapravo nije francuska slastica. Znam, i to je šok, slažem se. Nastao je u Beču davne 1683. godine, za vrijeme turske opsade grada. Njegov prepoznatljiv oblik polumjeseca inspiriran je simbolom s osmanske zastave, a naziv „croissant” upravo to i znači. A pravo je pitanje kako je dospio u Francusku? Zasluge idu Mariji Antoaneti, kćeri austro-ugarske kraljice Marije Terezije, koja je nakon udaje za francuskog kralja ponijela sa sobom i ovaj slasni dio bečke tradicije. Slušati o austrijskoj prošlosti bilo je stvarno zanimljivo pogotovo kada dio toga već znaš zbog povijesti pa se možeš praviti pametan i reći: „E, to sam već znala!”

Naše putovanje nastavilo se u dobrom ritmu, no dolaskom pred Beč profesori su nas odlučili iznenaditi materijalima i zadacima vezanim za sva mjesta koja ćemo posjetiti. Vjerujte mi, naše oduševljenje bilo je i više nego očito, ali ipak – kao što rekoh na početku, ovo je bila terenska nastava.

Prvo što smo posjetili bila je Karlskirche crkva. Crkva je stvarno lijepa. Građena je u baroknom stilu što joj daje dojam kićenosti i bogatstva zbog visokih ukrašenih stupova, oslikanih stropova i zidova od ružičastog mramora. Unatoč ljepoti nismo se uspjeli tamo dugo zadržati jer smo imali još četiri lokacije za vidjeti. Kuću bečke secesije posjetili smo radi vrlo poznatog Beethovenova friza kojeg je naslikao slavni umjetnik Gustav Klimt. Doživljaj je bio poseban – dok smo promatrali friz, imali smo priliku slušati klasičnu glazbu na slušalicama, što je atmosferu učinilo još čarobnijom. Sve bi bilo savršeno da nisam uspjela pasti niz tri stepenice i oguliti koljeno – trenutak mog nesklada u inače skladnoj simfoniji dana. Unatoč mojim *strašnim* ozljedama, pred nama je bila još jedna važna postaja prije zaslužene pauze – veličanstvena Katedrala sv. Stjepana. Katedrala je izgrađena u gotičkom stilu, čiji visoki tornjevi, raskošni prozori s vitrajima i detaljno izrađeni elementi fasade stvaraju dojam mističnosti i monumentalnosti. Tijekom kratkog, ali poučnog obilaska naučili smo da je gradnja katedrale trajala gotovo 300 godina. Započeta je u 12. stoljeću, a nastavila se sve do 15. stoljeća. Za vrijeme gradnje pričalo se da su neki radnici vjerovali da će katedrala dosegnuti nebo, pa su se, prema legendi, odrekli svojih svjetovnih užitaka kako bi se posvetili tom projektu. Mi smo, poput radnika koji uzimaju pauzu, zaputiti se prema jednom vrlo svjetovnom užitku. Okusu fine, mirisne i tople kave.

Pauza je trajala sat i pol – taman dovoljno za sve što smo prijateljice i ja željele. Prvo je, naravno, kava. Biti budna od pet ujutro, uz pola sata sna u busu, potpuno me iscrpilo. Zaputile smo se u najbliži Starbucks na toplu zimsku poslasticu. Moram priznati nisam kavom bila oduševljena kao što sam se nadala, ali nema veze jer nakon kave sve smo bile u misiji pronalaska suvenira. Djevojke su htjele kupiti Mozart kugle dok je moj cilj bio pronaći lijep privjesak za ključeve. Nakon pet različitih suvenirnica napokon sam našla ono što sam tražila i to u pravo vrijeme za odlazak na našu četvrtu lokaciju dana, a to je bila izložba *Gauguin Unexpected*. Izložba *Gauguin Unexpected* bila je pravo otkriće. Upoznala nas je s manje poznatim aspektima života i rada Paula Gauguina. Prikazana su i djela koja nisu među njegovim najpoznatijim radovima, a mogli smo vidjeti i drvoreze i skice. Svaka prostorija bila je posvećena određenom periodu njegova stvaralaštva. Radovi su bili izloženi uz detaljna objašnjenja koja su mi pomogla u razumijevanju njegovih tehnika i kreativnih procesa. Moj najdraži dio izložbe bio je prostor posvećen radovima stvorenim na predivnom tropskom otoku Tahiti. Kažu da je umjetnost odraz

vanjskog svijeta, a kod njega je to lako vidljivo u opčinjenosti tahićanskom kulturom koja je dovela i do njegove osobne transformacije. Ipak, ne dijele svi moj entuzijazam. Uvijek ima onih učenika koji potaknu i čuvare da rade svoj posao – utišavali su nas i podsjećali na osnovna pravila ponašanja u galeriji. Na kraju krajeva, vjerujem da takvu situaciju može doživjeti svaka škola. Ništa novo, zar ne?

Nakon ove izložbe većina nas je već imala jako velik bol u nogama. No, morali smo još malo stisnuti zube jer se kretalo prema našoj posljednjoj postaji dana, a to je bio Kunsthistorische muzej. I u njemu smo bili usmjereni na određena djela koja smo trebali analizirati. Rad, rad, rad. Bol u nogama je prevladala i nakon svega pet prostorija, zauzeli smo kauče i fotelje i prepustili im se. Udružili smo snage i zajednički *guglali*, komentirali i prepisivali. Prepušteni pomalo mislima prema toplini doma, predali smo i posljednji zadatak.

Tijekom putovanja za Zagreb zloglasni zadnji redovi busa odlučili su da je vrijeme za glazbu. To bi i moglo biti ugodno kad svi mi ne bismo imali različite glazbene ukuse. Drugim riječima, njihova glazba išla je na živce jednom dijelu busa i svim profesorima. Nakon par upozorenja profesorima je *prekipilo* i učenicima je oduzet zvučnik. Vjerojatno mislite kako je to grozna kazna, ali niste bili tamo pa ne znate koliko je to zapravo bilo olakšanje za naše uši. Ipak, nakon dugo uvjeravanja učenici postižu kompromis i nastavljaju sa zvučnom podlogom. Sa zadovoljstvom mogu reći da je dogovor bio uspješan, kao i naš povratak u Zagreb.

Putovanje nije samo nov prostor oko nas. Sa svakim odlaskom iz svoje svakodnevice vraćam se s novim iskustvom koji me barem malo izmijeni. Svaki susret s nečim novim dodaje komadić mom unutaršnjem svijetu. Iako se vraćam u svoju uobičajenu rutinu, dio onog što smo doživjeli ostaje sa mnom, oblikujući me, inspirirajući, podsjećajući da postoji mnogo više od onog što svakodnevno vidimo. Tako nastavljam putovati – ne samo fizički, već i unutar sebe. Nadam se da ste uživali.

Julija Kraljev, 3. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Jelena Popović

Mila Pavlović, 5. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

HOROR FILM U UTRCI ZA OSCARA

Supstanca - ili kad nezdrava želja za mladošću uništi ljepotu života

Da je društvo često nepravedno prema ženama, a pogotovo prema ženama koje stare i pogotovo kad je riječ o svijetu zabave i medija, nije više neka novost. Različiti su pokreti i društvene organizacije stavili tu temu u javni prostor, ali društveni se obrasci teško i sporo mijenjaju. Upravo je zato potrebno vraćati joj se kako se ne bi činilo da je samim time što se o nečemu neko vrijeme govorilo, s tom pričom završeno. *Supstanca* (*The Substance*, 2024.) redateljice Coralie Fargeat još je jedan povratak na tu važnu temu i, siguran sam, najneobičniji film koji sam ikada gledao. Koliko god da sam opisivao i prepričavao tu priču, nikada nisam mogao zaista prenijeti koliko me uznemirila, ali i na neki zli, poremećeni način

Plakat filma *Supstanca*.

i impresionirala. Stoga ne iznenađuje da je film privukao pažnju publike i stekao pet nominacija za nagradu Oscar. *Supstanca* je "hororac" i crna komedija, a sva "komedija" u radnji proizlazi iz grotesknih motiva s kojima čovjek ne zna što će, nego se smijati od nevjerice.

Radnja prati Elizabeth Sparkle (Demi Moore), nekadašnju zvijezdu filmskog platna, a danas ženu na zalasku karijere i mladenačke ljepote. Živi u luksuznom stanu koji zadržava svojom veličinom, ali i ističe usamljenost i prazninu u životu protagonistkinje dok se sama njime korača i skriva se od ostatka svijeta s kojim se ne može suočiti. Vrlo je nezadovoljna svojim životom i poslom u industriji u kojoj je vanjština sve, i ne može se pomiriti s tim da su dani vrhunca njezine karijere prošli. Međutim, upravo je to čini savršenom kandidatkinjom za "supstancu". Elizabeth na misteriozan način prima paket u kojem je USB i mala bočica zelene tekućine koja je istovremeno plaši i privlači jer joj glas na USB-u obećava ponovnu mladost i bijeg od trenutno najvećeg problema koji je muči. Logično, skeptična Elizabeth isprva baca USB i bočicu u smeće i zaboravlja na njih sve do večeri kad joj nadređeni napokon daje otkaz i zamjenjuje je mlađom glumicom. Elizabeth, povrijeđena i ogorčena, iskapa *Supstancu* iz otpada i ovaj put odluči je uporabiti. Kadar skače na iduće

jutro kad se Elizabeth budi u tijelu mlađe žene pokraj svog starog tijela koje kao da spava. Glas s uputa za korištenje tekućine govori joj da se tijela moraju zamijeniti svakih sedam dana i da je to pravilo koje ne smije zaboraviti: one su jedno. Naravno, novo tijelo donese Elizabeth sve ono što joj nedostaje u njezinom životu – poslovne ponude, pažnju suprotnog spola, druženja i zabave, zbog čega sve manje želi vratiti se svojem starom tijelu. Kao što gledatelj sluti da će se dogoditi, stvari ubrzo izmaknu kontroli.

Film je vrlo stiliziran i ima malo likova. Fokus je očito na Elizabeth i njezinoj mlađoj verziji - Sue (Margaret Qualley), a njihov odnos definira cijelu radnju. Jedini lik koji još dolazi do izražaja Elizabethin je šef (Dennis Quaid) koji je vrlo plošan i utjelovljenje je svega što je loše sa zabavnom industrijom. Kao što sam već spomenuo, pretjerivanje i groteskni motivi vrlo su prisutni kao dio stilizacije te upravo zbog tog *body horror* dijela kad se vrlo detaljno prikazuju tjelesne deformacije, raspadanje i skaćenja, ali i zato što je film vrlo očita kritika svijeta glume i Hollywooda kao centra toga svijeta u zapadnoj kulturi. Paradoksalno, gledatelj, usprkos osjećaju gađenja koji osjeća, istovremeno ne može prestati gledati film ga jer ga zanima što će se dalje dogoditi. Smatram da su u nekim dijelovima svakako i pretjerali, pogotovo kad je riječ o snažnim prikazima mračne strane tjelesnosti, ali to je sve dio šarma i snage ovog filma koji mi se osobno jako svidio i o kojem, za razliku od brojnih drugih filmova koje sam gledao u slično vrijeme, čini da ga se često sjetim te i dalje razmišljam o njemu i pitanjima koja otvara, unatoč tome što je prošlo dulje vrijeme od njegova gledanja.

Divim se Coralie Fargeat što je napravila tako odvažan film koji razrađuje važnu društvenu temu i besramno prikazuje sve tabue oko tijela o kojima izbjegavamo govoriti, a sve kako bi prenijela svoju

pouku nama, publici. Ipak, iako su glumci odlični, bojim se da će film zbog svojeg vizualnog aspekta one slabija želudca odbiti od gledanja te da neće dobiti zaslužen mjesto u popularnoj kulturi, ne zato što je loš, nego baš naprotiv, zato što je previše surov i necenzuriran za opću publiku. Riječ je o filmu koji je vizualno pravi spektakl i koji ima snagu u gledatelju, kao i svako dobro umjetničko djelo, izazvati vrtloge emocija.

Fotografija u tekstu označena je kategorijom *Licence Creative Commons*.

<https://printerval.com/uk/the-substance-2024-movie-unframed-poster-p9484248>

Bruno Petrak, 2. razred
Škola primijenjene umjetnosti i dizajna
Voditeljica: Marija Trapić Koska

Paulina Crnčević, 3. I
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

INTERVJU S PROFESOROM

Svi smo mi pomalo ludi

U školi imamo kutak za čitanje knjiga u kojemu se našla i zbirka pjesama profesora fizike, Antona Perkova, koje je napisao u srednjoj školi. Kako i sama pišem pjesme, željela sam više saznati o tome kako nastaju profesorove pjesme.

Profesor je rođen 1995. u Puli, nakon srednje škole odlazi na studij fizike na PMF u Zagrebu, diplomira 2019., zapošljava se u Zavodu za teorijsku fiziku čestica i polja, a sad radi kao profesor u Gimnaziji Marul. Na PMF-a, završava doktorat, a područje je njegova istraživanja: "fenomenologija kvantne kromodinamike".

1. Gdje ste odrasli?

Odrastao sam u Ližnjanu, naselju na jugoistočnoj obali Istre koje je ostalo mirna oaza. Još uvijek se ponekad tamo vratim, skoro svake godine nastupam kao jedan od izvođača na Božićnom koncertu u ondašnjoj crkvi.

2. Koje ste škole pohađali?

U Puli sam završio prirodoslovno-matematički smjer u Gimnaziji Pula i teorijski smjer u Srednjoj glazbenoj školi I. M. Ronjgova. Htio sam širokopojasno obrazovanje, ali sam oduvijek naginjao teoriji i prirodnim znanostima, iako sam se neko vrijeme dvoumio hoću li otići na Glazbenu akademiju ili PMF. Prevagnuo je potonji jer imam osjećaj da bih izgorio kad bi mi umjetnost postala glavni posao.

3. Kad ste doista počeli pisati?

U srednjoj, u dobi u kojoj su sad učenici kojima predajem. Glavna inspiracija su bili emocionalni i intelektualni nemiri, što je čest slučaj u tom razdoblju – svi smo ponekad Wertheri, neki budu Nietzsche i Schopenhaueri, osjećamo da se kosimo s okolinom i tražimo kanale kroz koje ćemo to ispoljiti. Zanimljiv mi je taj nagon za stvaranjem sad promatrati s druge strane katedre.

4. Otkad svirate gitaru?

Gitare sam se prvi put dohvatio krajem osnovne, više kao isprobavanje granica svojih mogućnosti, ali tijekom srednje sam svirao u bendu i svako malo smo imali gaže po lokalnim kafćima i klubovima. To je svakako bilo formativno iskustvo jer je ta dimenzija muziciranja nedostupna ako se samo ukorijenimo na satovima solfeggia, harmonije, polifonije itd. Gitaru nikad nisam doveo na razinu virtuoznosti. Slična priča vrijedi i za bas, violončelo i *didgeridoo*.

5. Što vas je inspiriralo da poučavate fiziku?

Oduvijek su me zanimale svakakve sitnice, npr funkcioniranja žarulja, crne rupe, zašto je nebo plavo, zašto sol dolazi u kristalici, a celer u vlaknima i slično. Kao mali sam gutao razne enciklopedije i, iako me kemija jako privlačila u osnovnoj, u konačnici sam shvatio da je fizika fundamentalnija – najveća je vjerojatnost da tamo dobijem odgovore na duboka pitanja o prirodi stvarnosti. Pomoglo je i što mi je matematika bila zanimljiva igračka, a fizika bez računa jednostavno ne funkcionira.

6. Što vas je motiviralo da postanete pisac?

U početku nisam pisao zbirku s krajnjim ciljem objavljivanja, tako da sam, neopterećen rokovima i tuđim mišljenjima, mogao ispumpavati po dvije pjesme dnevno. Inspiracija da slijedim impuls za pisanjem došla je iz moje najbliže okoline: moja mama je renesansni čovjek koja se također hobistički bavi umjetnošću, a moja profesorica klavira me naučila da cijenim dubinu skrivenu ispod ekscentričnosti. Na kraju krajeva, svi smo pomalo ludi, samo smo najčešće dobro ispraksirani da to ne pokazujemo.

7. Je li se nešto promijenilo u vašem životu kad vam je tiskana zbirka pjesama?

Perspektiva mi se promijenila, shvatio sam teret iznošenja svog rada u bespuća svijeta. Obično se stoga ne predstavljam kao pisac, htio bih još malo istesati zanat prije nego prihvatim taj opis, i zato je trenutno u pripremi druga zbirka poezije. Volio bih jedan dan izdati i neke duže prozne tekstove, ali dotad imam još puno palente za pojesti.

8. Koja vam je najdraža pjesma iz vaše zbirke?

Iz prve zbirke je *Notturmo*, a iz zbirke u pripremi, *Kaljuža*.

Notturmo: *Možda te još uzbuđuje / tihi zvuk padanja / u zdenac bez dna. / Možda si samo žrtva tame, / manifest mržnje, / otpuhani ideal. / Imaš li još i trunku / onog što si zvao / ljudkost, / ukloni je iz sebe / i budi jedno / s noći.*

Kaljuža: *Dok netko drugi u jastuk diše / jeka progona dugih dana / u tvom glasu truli kao molitva; / grčim se u lokvi, nemoćna / iz loših misli nebo pletem. / Kad oluja stane, znat ću / za zagrljaj tuđi, / neznan, / i vapit za slobodom novom / dok pod tobom raščupana ležim. / Brod sam usred nemira, / kao točka zgnječena, / ispod kose guste suze skrivam; / preko ramena mog plešeš / tango koji to nije, ali pratim / jer moram – jer ovo nisam ja.*

9. Kome biste preporučili svoju zbirku, mladima ili odraslima?

Ima mnogo boljih pisaca od mene koji bi mogli inspirirati mlade, a odrasli često imaju pametnijeg posla od meditiranja nad mojim davnim jadima. S druge strane, današnje generacije su pune apatije, između ostalog zbog života u teško shvatljivom svijetu, pa možda dobro dođe takva utjeha. S druge strane, odraslima isto nekad dobro dođe da pročitaju pretenciozne stihove jednog bivšeg srednjoškolca i cijene sve što su dosad izgradili od svog života. Kad bih se ravnao po sebi, ne bih znao odgovoriti jer mi je još teško prihvatiti da sam odrasla osoba.

10. Što biste rekli mladim piscima koji tek počinju pisati?

(a) Ne postoje iskonski originalne ideje, cijela povijest umjetnosti je bazirana na svjesnoj ili nesvjesnoj imitaciji, a na nama je samo da nađemo nov poredak riječi kojim smo zadovoljni;

(b) Bitno je održati balans discipline i visokih kriterija prema svom radu, te blagosti i razumijevanja prema samom sebi;

(c) Nastojte da ni vi sami ni svijet oko vas ne ubije dječje čuđenje i radoznalost u vama – da parafraziram Stevena Weinberga, postavljanje bitnih pitanja u pokušaju odgovaranja i razumijevanja je jedna od glavnih karakteristika koja uzdiže naš duh iznad farse svakodnevice i daje djelić gracioznosti tragedije. To je i jedan od razloga zašto mi je fizika fascinantna, na stranu što je Weinberg bio genijalan nobelovac.

11. Što vam je u glavi dok pišete?

Svaka pjesma, ponekad i svaka riječ, u glavi prolazi kroz proces stvaranja, smrti i ponovnog rođenja; um je fascinantno sustav i svatko od nas treba naći ravnotežu maštanja po poljanama intuicije i analitičkog toka misli kad se bavimo intelektualnim radom.

12. Ima li neka posebna tehnika koju koristite kako biste se lakše koncentrirali na pisanje?

Svaka pjesma je nastala drugačije, neke sam pisao tijekom vožnje busom gledajući u radove na pločniku, neke uz obalu mora pod kristalnim nebom, udaljen kilometrima od drugih ljudi, a neke su bljeskovi inspiracije u krevetu kad ne mogu zaspati u 3 ujutro. U konačnici mi je bitan emocionalni odaziv koji pobudim. Kako govori Jacques Derrida: *Tekst je primaran, a sva "razlika" i "ostatak", odnosno différence je ono što ionako ne mogu prenijeti.* Tu bih se složio i s ranim Ludwigom Wittgensteinom: *Ograničenja mog jezika su ograničenja mog svijeta, a sve o čemu ne mogu pričati, o tome moram šutjeti.*

Nikolina Pietri, 1. razred
Gimnazija Marul
Voditeljica: Vesna Muhoberac

ODLUKA NAKON IZBORA

Treba li u Hrvatskoj vratiti obvezan vojni rok

Kada se u našem javnom prostoru pojavila informacija o mogućem povratku obveznog vojnog roka, izazvala je mnoge reakcije. Dok jedni u tome vide samo predizborni potez kojim se želi privući birače ili odvući pažnja s nekih ozbiljnijih problema, drugi to shvaćaju kao nužnost u trenutnoj situaciji kada se vode ratovi u Ukrajini i na Bliskom istoku. Svaka strana ima svoje argumente, a mene je zanimalo što o ovoj temi misle učenici naše škole koji bi 2025. postali vojni obveznici. No, krenimo redom.

Što predlaže ministar obrane

Ako bude prihvaćen prijedlog ministra obrane RH, od 1. siječnja 2025. oko 17 tisuća mladića koji će postati punoljetni krenut će na obveznu tromjesečnu vojnu obuku. Vrijeme provedeno na obuci vodit će se kao radni staž za koji će dobiti i novčanu naknadu od 700 eura. Tijekom prva dva mjeseca vojnici bi prolazili temeljnu vojnu obuku, odnosno učili bi koristiti različite vrste oružja i primjenjivati vojne taktike. Treći mjesec polazila bi se specijalistička obuka prema vlastitim sklonostima. Ovaj plan odnosi se samo na mladiće, a žene mogu i dalje dragovoljno služiti. Nitko još nije spomenuo kako će služiti vojni rok oni koji imaju neki zdravstveni problem poput slabog vida ili anemije te oni koji imaju priziv savjesti.

Priziv savjesti i civilno služenje vojnog roka

Priziv savjesti je pozivanje osobe na slobodu savjesti, odnosno pravo da odbije sudjelovati u obavljanju vojničkih dužnosti iz vjerskih ili moralnih razloga. Ovo pravo zaštićeno je Ustavom RH. Kao zamjena za vojni rok do 2007. postojalo je civilno služenje, odnosno pomaganje u različitim institucijama, npr. u domovima za nezbrinutu djecu. Kako je više od 70 % mladića u 2007. izrazilo prigovor savjesti i zatražilo civilno služenje, obvezno služenje je 1. siječnja 2008. godine suspendirano, odnosno zamrznuto i zamijenjeno dobrovoljnim služenjem u trajanju od 40 radnih dana i mjesečnom plaćom od 400 eura.

Vojni rok u europskim zemljama

Nakon završetka hladnog rata većina europskih zemalja ukinula je obvezni vojni rok vodeći se idejom da su profesionalni vojnici efikasniji. Ali u Norveškoj, Danskoj, Finskoj, Švicarskoj, Austriji, Grčkoj i Turskoj nikada nije ukinut. Švicarci su se 2013. izjasnili treći put na referendumu da ne žele ukidanje vojnog roka. Tko ne želi, ne mora ići, ali mora plaćati porez 3 % od godišnje plaće, i to 11 godina zaredom. U Norveškoj se od 2016. i mladići i djevojke moraju odazvati na regrutaciju, ali samo najspremniji budu pozvani. Selekcija je stroga, a vojna služba ima vrijednost diplome visokog obrazovanja i osigurava određene prednosti pri zapošljavanju. U svim zemljama postoji priziv savjesti, odnosno mogućnost civilnog služenja, osim u Turskoj. Neke su zemlje ukinule pa ponovo vratile obvezni vojni rok, npr. Švedska, jer nije bilo dovoljno dobrovoljaca. U nama susjednim zemljama, osim u Austriji, na snazi je dobrovoljno služenje, a najbolje su plaćeni slovenski ročnici koji za 13 tjedana dobiju 3360 eura. U Srbiji i Mađarskoj dobrovoljni vojni rok traje 6 mjeseci.

Što o svemu misle naši učenici

Kad sam o obveznom vojnom roku razgovarao s odraslim ljudima u svom okruženju, najčešće mišljenje bilo je da je vojska važna jer jača karakter i patriotsku svijest, da uči redu i disciplini. Bilo je doduše i mišljenja da od današnjih mladih neće biti velike koristi u vojsci jer su nezainteresirani i navikli na udobnost i roditeljsku pažnju. Zato sam pitao učenike drugih, trećih i četvrtih razreda što misle o ovoj temi. Evo njihovih razmišljanja.

Mihael, 3. razred

Podržavam uvođenje obveznog vojnog roka jer je važan za sigurnost države u današnjim okolnostima, pogotovo ovako male kao što je naša. Ali samo ako će nešto vrijediti, da ne bude uzaludno potrošenih tri mjeseca života. Znači, očekujem da u vojsci stvarno naučim vještine koje su vojniku važne. Također mislim da samo uvođenje obveznog roka ne rješava problem spremnosti vojske. U vojsci treba mnogo više ulagati, u kvalitetnu opremu, plaće vojnika, obuku, životne uvjete u vojsci i sl.

Marinela, 4. razred

Pitao si pravu osobu jer trenutno radim na prijavi za Vojnu akademiju. Mislim da je obvezan vojni

rok koristan iz više razloga. Prvi je korist za zajednicu jer će se povećati broj vojno spremnih i obrazovanih pojedinaca u našem društvu, a drugi je individualni jer vojska nudi mogućnost da se iskušamo u potpuno drugačijem načinu života od onoga koji inače živimo. Mislim da bi i djevojke trebale služiti obvezan vojni rok jer ne postoji razlika između muškog i ženskog vojnika. Ipak sumnjam da će se to kod nas uskoro dogoditi. Sve u svemu, ja sam za uvođenje obveznog vojnog roka.

Martin, 4. razred

Obvezan vojni rok dobar je kao ideja, ali u praksi bit će to besmisleno trošenje novca iz državne blagajne. Današnja mladež nije zainteresirana za vojsku, a šačica nas koji želimo upisat će se i tako na vojni studij. Mislim da bi bilo korisnije poboljšati model dobrovoljnog služenja, odnosno povećati novčane naknade ljudima koji žele u vojsku.

Zoran, 4. razred

Ja sam za tu ideju jer mislim da nam svima treba iskustvo života u disciplini i po određenom rasporedu tijekom dana, bar na određeno vrijeme. To bi nam pomoglo u organizaciji života poslije vojske, pri određivanju prioriteta i rješavanju problema. Ipak imam dojam da mnogi dečki danas nisu spremni za vojsku, ni fizički ni mentalno. Oni bi bili samo opterećenje za vojsku. Zato treba odvojiti spremne za vojsku i u njih ulagati, a drugima ponuditi poseban program.

Filip, 2. razred

U potpunosti podržavam uvođenje obveznog vojnog roka jer je današnja mladež previše razmažena, lijena, neodgojena i bahata. Netko ih treba dovesti u red kad ne mogu roditelji. Mislim da je vojska jedino mjesto gdje ih se još može naučiti disciplini i životu bez mobitela. Provesti 3 mjeseca u vojsci ne može nikome naštetiti, a mogu se naučiti neke stvari korisne za život.

I ostali moji sugovornici podržali su ideju o uvođenjem obveznog vojnog roka, ali pod uvjetom da se u tri mjeseca nauče vrijedne vještine.

Ovaj članak pišem prije izbora pa ne znam tko će pobijediti. Ako pobjednici budu oni koji su iznijeli ideju o povratku obveznog vojnog roka, vidjet ćemo je li ideja bila samo predizborni potez. Ako ne pobijede, onda će to ostati samo ideja koja se neće ostvariti iz više razloga.

Argumenti protivnika uvođenja obveznog vojnog roka

Oni koji nisu za povratak obveznog vojnog roka najčešće se prisjete razloga zbog kojeg je on zamrznut – masovne pojave zahtjeva za civilnim služenjem. Što će se dogoditi ako se raspoloženje za vojsku nije promijenilo? Hoće li se pristupiti promjeni Ustava pa da uz Tursku budemo jedina zemlja koja nema prigovor savjesti i civilni rok? Mnogi su sumnjičavi i oko duljine roka pa se pitaju koliko ročnik može usvojiti znanja i vještina u samo 3 mjeseca, pogotovo ako nije zainteresiran. Tu je i pitanje koliko takva obuka pomaže u današnjem tipu ratovanja dronovima i drugim sofisticiranim oružjem koje je nama nedostižno. I na kraju mnogima važno pitanje – koliko će sve to koštati?

Slagali se s uvođenjem obveznog vojnog roka ili ne, moramo priznati da je nesigurnost sve veća. Sve države povećavaju izdvajanja za vojsku, i to s opravdanjem da se ne naoružavaju jer žele rat nego da ga žele izbjeći.

Sven Smuđ, 3. razred
Geodetska škola
Voditeljica: Ljiljana Varović

Uspion hrvatskog filma odvija se pred našim očima. Zahvaljujući kome?

Vjerujem da nije pretjerano reći kako je odnedavno među najspominjanijim temama u Hrvatskoj bio hrvatski film, što je prilično neobično jer baš on zadnjih godina, pa čak i desetljeća, nije bio česta tema naslovnica, a naročito ne međunarodnih. Što se onda promijenilo od tada?

Odgovor na to pitanje jedno je ime: Nebojša Slijepčević, hrvatski filmski redatelj i prvi dobitnik Zlatne palme u povijesti Republike Hrvatske. Ali tko je on zapravo? To je nešto što nam Google ne može samo tako odgonetnuti pa sam upravo to postavila kao svoje prvo pitanje.

Za mnoge ste vi izrazito uspješan i nagrađivan redatelj, ali ono što bih ja voljela znati je kako biste Vi opisali sebe?

Introvert sam i imam izrazit strah od javnih nastupa. Volim se družiti s ljudima, no to me uglavnom umara i svaki dan moram provesti neko vrijeme sam, inače postanem nepodnošljiv. A što se tiče straha od javnih nastupa, naučio sam ga uspješno skrivati. Za svaki javni nastup pripremam se psihički danima, imam cijeli niz rituala i malih trikova.

Dolazite iz obitelji ekonomista i matematičara. Kako ste se odlučili baš za film?

Moj stariji brat Siniša je briljantan matematičar, već u osnovnoj školi bio je prvak države u matematici. I ja imam talent za matematiku, no ni izbliza tako razvijen kao Siniša, moj maksimalni domet bio je taj da sam s 10 godina uspio postati matematički prvak općine Novi Zagreb. Vjerojatno sam otišao u drugom smjeru kako ne bih bio lošija kopija svojeg brata.

Tko je imao najveći utjecaj na Vas kao umjetnika?

Moja majka, ona je jedina u našoj obitelji pokazivala neku sklonost umjetnosti. Iako je po struci ekonomistica, mama je kratko vrijeme studirala i slikarstvo i prenijela na mene ljubav prema likovnom izražavanju. Moji roditelji su imali mali filmski projektor i mama bi nam na zidu dječje sobe projicirala nijeme filmove Charlieja Chaplina. To mi je jedno od prvih sjećanja i vjerojatno je to izvor moje fascinacije filmom.

Koji Vam je bio najdraži film u djetinjstvu?

„Zlatna groznica“ i „Cirkus“ Charlija Chaplina.

Kako je tekao Vaš put prema dokumentarnom filmu?

Studirao sam na Akademiji dramske umjetnosti filmsku režiju, no nisam se baš isticao kao student, vjerojatno sam bio najgori u svojoj generaciji. Zbog svoje introvertiranosti nisam uspijevao uspostaviti kontakt s glumcima i nakon završetka studija nisam vjerovao da sam u stanju snimiti igrani film. Također, jedini posao koji sam uspio naći bio je u jednoj nevladinoj organizaciji koja se bavila produkcijom dokumentarnih filmova. Tamo sam počeo režirati televizijske dokumentarne filmove.

Nakon neupitnih uspjeha i priznanja, Zlatne palme, Nazora, EFA, a sada ste i u užem izboru za Oscara, zanimalo bi me kako procijenite kvalitetu ideja za buduće projekte?

Ideja za film mora imati neku širu društvenu relevantnost. Filmovi se rade za gledatelje i biram teme koje su bitne za društvo u kojem živim.

Kako procijenite je li određenu ideju bolje realizirati kao igrani ili dokumentarni film?

Svi dokumentarni filmovi koje sam radio zbivaju se u sadašnjosti. Ne radim povijesne dokumentarne filmove. Ako se neka priča koju želim ispričati zbiva u prošlosti, onda ju realiziram kao igrani film.

Koji Vaš projekt Vas je najviše odredio i kako? A koji biste Vi voljeli da Vas je odredio?

Svaki projekt me odredio, svaki je bio dragocjeno životno i profesionalno iskustvo. Najviše sam naučio u nekim projektima koji nisu u potpunosti uspjeli, poput kratkog igranog filma „Banija“ koji sam snimio 2021. godine. Najdraži i najteži film koji sam snimio je moj prvi dugometražni dokumentarac „Gangster te voli“. Snimao sam ga uglavnom sam tijekom tri godine, što je bilo izrazito fizički zahtjevno, no na tom snimanju naučio sam puno više nego u filmskoj školi.

U Vašem filmu Srbenka, između ostalog, aktivno tematizirate napade desnih medija na Olivera Frljića. Jeste li Vi doživjeli tako nešto i ako jeste, kako ste se s time nosili?

Doživio sam i ja napade u desnim medijima, no ni približno u tolikoj mjeri kako Oliver Frljić. Živimo u demokratskom društvu u kojem je normalno da ljudi imaju različite stavove i mišljenja. Nisam se nikad osjetio fizički ugroženim.

Nedavno ste bili pozvani kod Aleksandra Stankovića u njegovu emisiju Nedjeljom u dva, a prije toga i kod predsjednika Zorana Milanovića na Pantovčak. Ni na jedan od tih susreta niste se odlučili staviti kravatu ili leptir mašnu. Mnogi su to primijetili te bi me za kraj još zanimalo možete li reći koju riječ o toj Vašoj averziji prema kravatama . Čemu i odakle ta averzija?

Haha, zapravo uopće nemam averziju prema kravatama, kad sam bio mlađi imao sam cijelu kolekciju šarenih kravata. Imao sam averziju prema odijelima i sakoima, ali došao sam u godine kad sam sebi dobro izgledam u smokingu, tako da je i ta averzija ostala iza mene.

Gita Ulaga, 2. razred
Humanistička gimnazija
Voditeljica: Snježana Gabelić

Nika Šimunić, 3. d
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Lota Babić, 1. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Predloženi
za državnu smotru

Novinarski radovi učenika srednjih škola

SAMOSTALNI
novinarski
radovi

učenika srednjih škola

PROBLEMI OVISNIKA

Društvo koje stvara, a ne sprječava ovisnosti

Ovisnost koja zamagľuje percepciju slobode uzrokovana je i mnogim reklamama u medijima koje promiču konzumaciju alkohola

Sva se ljudska bića razlikuju u mnogim aspektima pa tako i u odnosu prema užitku – neki se zadovolje malom količinom, a drugi bi se pak utapali u njemu sve dok im ne pozli. Ako se već ne možemo zadovoljiti malom količinom užitka, je li baš neophodno da postanemo njegovi robovi? Ili, ako težimo postizanju užitka od samih početaka i on je naša jedina motivacija, nismo li već njegovi robovi?

Užitak je osjećaj zahvaćanja ili posjedovanja neke stvari koji je praćen divljenjem, radošću ili zadovoljstvom, do čega dolazi čistom kemijom, kako nam objašnjava stručnjak za ovisnosti Klinike za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice, dr. Luka Maršić. „Kada doživljavamo nešto ugodno, poput ukusne hrane, fizičke aktivnosti ili društvene interakcije, u našem mozgu povećava se razina dopamina. Dopamin je jedan od najvažnijih neurotransmitera povezanih s osjećajem užitka i sreće. Potiče nas da ponavljamo ponašanja koja nam donose zadovoljstvo“, govori dr. Maršić na početku našega razgovora.

- Podložni žudnji

Nas je, ipak, u prvome redu zainteresirala filozofija užitka, sklonost hedonizmu, odnosno filozofija potrage za srećom i užitkom. Naime, psihološki hedonizam smatra da svi ljudi prirodno teže užitku i izbjegavaju bol, a temelji se na opažanju ljudskog ponašanja koje pokazuje da smo motivirani postizanjem onoga što nam donosi zadovoljstvo, bilo da se radi o hrani, društvenim interakcijama ili profesionalnom uspjehu. I stvarno, možemo se složiti da većinom donosimo odluke na temelju najvećeg mogućeg užitka. Jednako tako, željeli bismo maksimalno produžiti njegovo trajanje, ali evolucijski gledano to nije moguće. Užitak mora biti kratak i sladak jer u protivnom bismo zaglavili u stanju doživotne ekstaze i vjerojatno ostali na nivou čimpanzi.

No, kako svaka radnja za sobom vuče i posljedice, tako je i s užitkom. Osim najčešće kratkog osjećaja sreće i zadovoljstva, postoje i negativne posljedice o čemu dr. Luka Maršić govori: „U današnjem društvu užitak doživljavamo kao nešto što je isključivo pozitivno, no on ne mora uvijek imati pozitivne posljedice. Moramo znati da potražnja za ponovnim užitkom može biti izvor ovisnosti. Ako smo toj žudnji uvijek podložni, može doći do ovisnosti, no ovisnost nije samo pitanje slabosti karaktera pod užitkom. Ljudi često to gledaju kao nekakav bijeg od stvarnosti i problema u kojima se možda nalaze. Često je to rezultat traume ili stresa.“ Iako se ovisnost obično opisuje kao kronično stanje koje uključuje potražnju za nekom aktivnošću ili supstancom (na primjer drogom, alkoholom, kockanjem, internetom, pa čak i prejedanjem), postoji i cijeli niz koristi koje donose uzročnici ovisnosti. Kada tih koristi ne bi bilo, mogli bismo jednostavno izbaciti ovisnost kao pojavu iz našega društva. Uzmimo jednostavan primjer, cigarete koje može nabaviti prosječni srednjoškolac nisu ilegalne premda izazivaju ovisnost zato što države zarađuju od prodaje cigareta PDV-om. Kada bismo to ukinuli, procvjetalo bi tzv. „crno tržište“, a država bi osjetila gubitak u blagajni.

- U tuđim cipelama

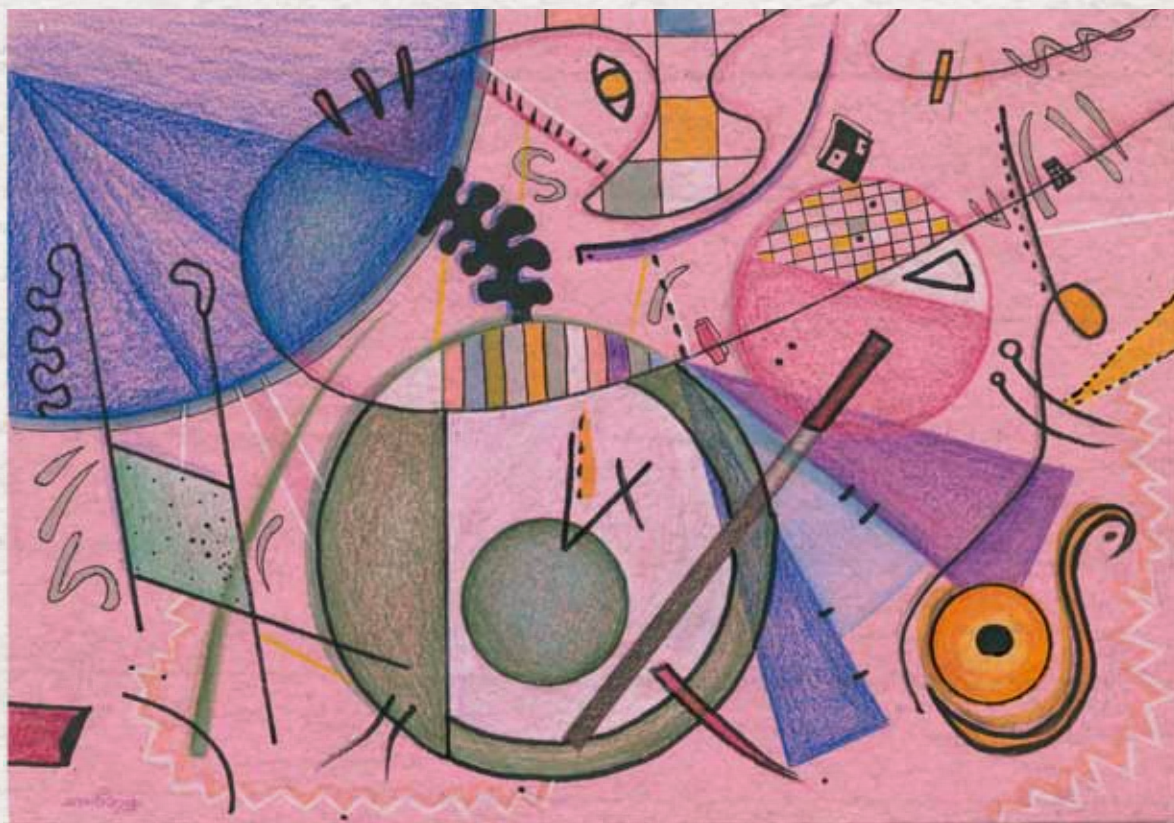
Jedno od važnijih pitanja kada govorimo o ovisnostima svakako je pitanje slobode. U opisu ovisnika često rabimo izraze poput „gubitka kontrole“ i „nedostatka slobode“. Ovisnost razumijemo kao stanje u kojemu pojedinac gubi sposobnost donošenja racionalnih odluka, kao da su njegovi izbori zarobljeni u nekakvom začaranom krugu. Pitamo se zašto bi to itko htio. Naš drugi sugovornik, liječeni alkoholičar koji je želio ostati anonimn, pokušao nam je dočarati gubitak kontrole i „postaviti nas u svoje cipele“. „Teško je uopće objasniti kako sam došao do toga. Sve što sam radio bilo mi je dosadno, kao da uvijek nešto nedostaje. Onda sam započeo s korištenjem supstanci. Društvo me uvuklo, ali, da budem iskren, nisam se ni pokušavao izvući. Mislio sam da sam to tražio cijeli život – taj mir, toplinu, slobodu. Sve što je dotada nedostajalo, našao sam u tome. Naravno, sebi uvijek govoriš da nisi ovisan i da možeš prestati kada god poželiš. Tada mi se to nije ni činilo kao nekakva ovisnost ili nešto krivo. Mislim, to je tada popunjavalo svaku rupu u mom životu, naravno da mi nije izgledalo kao nešto loše. Sve dok tvoji izbori nisu više tvoji, nego su vođeni tom potrebom za supstancom. To je prva stvar o kojoj sam razmišľjao kad sam se budio. Mislim, kasnije se nisam ni budio, nisam imao nikakvu rutinu. Dobio sam otkaz jer nisam dolazio na posao, o higijeni neću ni pričati. I tada počinješ shvaćati kako ustvari nisi slobodan

jer nemaš samokontrolu, više ništa nije u tvojim rukama. Zatim me i društvo koje me potaknulo na to krenulo izbjegavati, a osjećaj za koji sam živio svaki put postajao je sve kraći i kraći“, prepričava naš sugovornik. Zanimalo nas je i, ako nije imao gotovo nikakvu rutinu, kako je izgledao njegov dan. „Probudio bih se predvečer, taman prije nego što sam trebao otići dileru, a nakon doze išao bih nešto zaraditi, u prijevodu išao sam do kockarnice da zaradim nešto love za još. Kako to nije baš funkcioniralo, često bih i krao novce od svojih ukućana. Skoro sam ostao i bez krova nad glavom u jednom krugu,“ otkriva nam.

- Društvo koje promovira ovisnost

Važno je napomenuti kako ovisnost nije samo individualni problem, ona je društveni problem, na što ukazuje dr. Maršić: „U mnogim slučajevima društveni faktori poput stresa, siromaštva i društvene isključenosti igraju ključnu ulogu u razvoju ovisnosti.“ Zanimljivo je pritom sagledati kako nas tijekom školovanja, i života općenito, uče da kažemo „ne“ ovisnosti, na temelju čega bismo pomislili kako moderno demokratsko društvo ne podržava ovisnost jer ona načelno predstavlja gubitak kontrole (a znamo da demokracija sebe gradi na slobodi, ljudskim pravima i uključenosti građana). Međutim, brojke iznenađuju i ovaj put te ukazuju na pravu istinu. Primjerice, ako proučimo izvješća HZJZ-a o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj od 2000. sve do 2019., uočavamo konstantni porast broja svih liječenih osoba. Također, možemo se zapitati zašto isto društvo u medijima prikazuje reklame koje promiču konzumaciju alkohola, stvarajući svojevrsni socijalni pritisak prema ovisnosti, koja zamagljuje percepciju slobode, ostavljajući ljude da vjeruju kako su njihovi izbori autentični dok su zapravo podložni vanjskim pritiscima koji im se nameću. To nas podsjeća na određene totalitarne režime koji se često koriste sličnim mehanizmima kontrole, ali na otvoreniji način. Zato i postavljamo pitanje razlikuju li se ciljevi današnjih demokracija imalo od totalitarnih režima ili su različiti samo načini njihova ostvarivanja.

Marija Miloš, 2. razred
III. gimnazija
Voditeljica: Maja Ilić Makar

Nela Flegar, 3. g
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

KAKO NAS MIJENJA SVIJET EKRANA

Internetski opijumi i pandemija digitalne demencije

Društvene mreže usmjerene su na izvanjsko, površne su, neautentične i često grube pa mladim ljudima bez razvijene vještine kritičkog razmišljanja mogu učiniti puno štete

Poznata rečenica roditelja: *To ti je zato što stalno visiš na tom mobitelu*, kao primjedba na našu nesnalažljivost, u svima nama rađa određenu frustraciju, anksioznost, negativnu samokritiku i nedostatak samopouzdanja. Ali, već u sljedećem trenutku jagodicama nastavljamo gladiti digitalne ekrane i tipke kao hipnotizirani, pritom vjerojatno i pogrbljeni. U stvarnosti današnjeg svijeta uistinu smo zalijepljeni za mobitele i pazimo da se ne odvojimo od njih kao da se radi o vitalnom organu. Vjerujemo da trebamo boraviti *online* kako ne bismo nešto propustili, poput novog kratkotrajnog trenda, masovnih prikrivenih reklama zapakiranih u objavama „preporuka” ili „revolucionarnih” savjeta koji ne donose čvrste činjenice, nego se oslanjaju na našu radoznu naivnost i suosjećanje. U cijeloj danonoćnoj ponudi sadržaja beskrajne galerije ekrana, interneta i društvenih mreža polako se zatu- pljujemo, a roditelji bivaju, moramo priznati, iznova u pravu.

Statistika kao dijagnoza

„Na razini svijeta prosječno korištenje interneta iznosi 6 sati i 40 minuta na dan, što je za mene alarmantan podatak”, otkrila nam je u razgovoru Irena Rojnić Palavra, specijalistica psihijatrije, adiktologinja i zaposlenica Dnevne bolnice za ovisnost o internetu i videoigrama Klinike za psihijatriju *Sveti Ivan*. I stvarno, postalo je normalno ispuniti vrijeme paletom objava i kontinuiranim upijanjem nefiltriranog internetskog sadržaja. Navike automatskog „čekiranja” mobitela dovode do brojnih izravnih, ali i posrednih posljedica koje kataliziraju ovisnost našeg organizma o mobilnim uređajima i njihovim digitalnim rođacima. Ali, kada ovaj moderni ritual postaje opsesija i prerasta u legitimnu ovisnost? Rojnić Palavra ukazuje kako su kriteriji za postavljanje službene dijagnoze gubitak kontrole i težnja boravku *online* do razine da on postaje važniji od drugih interesa i obveza, zatim nastavljanje ili pogoršavanje ponašanja unatoč negativnim posljedicama u osobnom, socijalnom, radnom ili drugom vidu, kao i nužni vijek takva ponašanja od najmanje dvanaest mjeseci.

Koautor naše svakodnevice

Brojni su razlozi zašto su nam se internet i društvene mreže u takvoj mjeri neprimjetno integrirali u svakodnevnicu, no postoji tanka linija gdje korištenje ovih produktivnih alata može prijeći od korisnog do kompulzivnog. „Pretpostavljam da je ideja u pozadini razvoja društvenih mreža bila plemenita, povezivati ljude i omogućiti im dodatnu kvalitetu života. Nažalost, one su potpuno promašile svoj cilj. *Internet generacija* autorice Jean M. Twenge govori u prilog tome da su digitalni sadržaji rizični čimbenici za unutarnji osjećaj nezadovoljstva, depresivnosti i suicidalnosti, za razliku od sporta, knjiga, interakcije licem u lice ili vjerske službe”, govori naša sugovornica. A na pitanje zašto su neovisno o ovim nedostacima mnogi privrženi ekranima, odgovara: „Ljudi su skloni tražiti brza izvanjska rješenja, naročito kada su pod stresom, preopterećeni, preplavljeni, usamljeni, kada im je dosadno, kada im je teško. Brzi naleti dopamina koje pružaju ekrani lako nas zavedu, a osim toga društvene mreže diraju u jednu od najvećih potreba ljudi – potrebu za socijalnim odnosima, pripadanjem i privrženošću.”

Mračne strane

Prekomjernim boravkom u sferama društvenih mreža počinjemo davati prednost vanjštini preko intrinzičnih svojstava, čime zanemarujemo tuđe osobnosti, stavove i vrijednosti, što može rezultirati plitkim i nekvalitetnim odnosima. Također, procvatu materijalizma značajno je pridonio i konsumerizam usađen u društvene mreže i povezane medije. Komercijalni eufemizmi i hiperbole verbalni su ekvivalenti lukavstva jer nerijetko uklanjaju jasnoću marketinškim porukama i pretvaraju se u besmislice ili laži koje podsvjesno iskrivljuju našu percepciju, a eho komore i filter baloni još su jedan zatupljujući enzim koji narušava izgradnju čvrstih uvjerenja. „Algoritmi su, nažalost, napravljeni tako da nam nude ono što nam se sviđa, na što *klikamo*”, dodaje psihijatrica, „što za posljedicu ima to da se krećemo u zatvorenom informacijskom sustavu istomišljenika, bez širine i diverziteta. Mladim ljudima koji nemaju razvijenu vještinu kritičkog promišljanja mogu učiniti jako puno štete.” Ironično, društvene mreže mogu dovesti do smanjenja socijalnih vještina, tolerancije, mogućnosti koncentracije i do odgajanja brzog i površnog tijeka misli te hiperindividualizma i narcisoidnih karakteristika.

(Ne) da nam se propitkivati

„Digitalna demencija još je jedan od novih fenomena“, otkriva psihijatrica opisujući drastično smanjenje ljudskih sposobnosti zbog prevelikog oslanjanja na tehnologiju i nemogućnosti odjeljivanja stvarnog od nestvarnog svijeta. Priviknuti na komfor serviranih informacija, sve manje samostalno istražujemo, izbjegavamo izazove i gubimo osobine dobre (protu)argumentacije i organizacije pa u konačnici stagniramo. Da bismo provjerili kakva je situacija na terenu, prošetali smo hodnicima škole, a svi ispitanici otkrili su nam da se povremeno koriste UI-om i društvenim mrežama u rješavanju kompliciranijih zadataka. Maturant Marin Škorput priznao je: „Iskreno, koristio sam ih za banalne stvari, ali shvatio sam kako uz malo više truda i bolju raspodjelu vremena sve mogu bolje i temeljitije napraviti sam. Prekomjernim oslanjanjem na dane podatke bez ispitivanja njihove istinitosti i primjenjivosti počinjemo prihvaćati i površna obrazloženja, umjesto da težimo kvalitetnom shvaćanju i razumijevanju. Nije u cilju imati previše sposobne gomile jer je njima izrazito teško upravljati, a mislim da je vrlo očito kome to ide u korist, naročito u pogledu manipulacije digitalnim medijima. Nije lako razvijati sebe, no često se okidač za napredak krije upravo u teškim i dosadnim stvarima.“ Međutim, iako je mnogo mladih svjesno ovih činjenica, ne žele se zamarati i nastavljaju linijom manjeg otpora.

Oni i mi, a vi?

U zakonodavnom okviru Hrvatske i Europe zadane su dobne granice, kao i pravila o objavi i zaštiti informacija *online*. Iako nas u određenoj mjeri štite, u internetskom koktelu i dalje postoje brojni sastojci koji prikriveno utječu na našu psihi i razvoj, a društvene mreže poput alkohola pružaju trenutačni gušt, dok u pozadini razvijaju ovisnost i njezine nuspojave. Još jedna maturantica, Nina Žitnik, vrlo je otvoreno o tome progovorila: „Nisam ozbiljno shvaćala ovisnost o internetu jer sam to doživljavala kao sastavni element moderne svakodnevice. Ali, kad me *Instagram Wrapped* obasjao šokantnim brojem sati utrošenih na toj aplikaciji, to me nagnalo na razmišljanje o zanemarivanju pojedinih obaveza, a nažalost i interesa.“ Unatoč regulativama i ograničenjima, naša zaštita i razboritost na internetu velik je izazov koji zahtijeva kontinuiranu edukaciju i nadzor, ali i vlastitu odgovornost, konstruktivnost i želju za razmišljanjem, a vjerojatno i, kako je rekla Rojnić Palavra, karakternu preobrazbu.

Ema Fruk, 4. razred
III. gimnazija
Voditeljica: Maja Ilić Makar

Karla Repinec, 5. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

FILM SIGURNO MJESTO JURJA LEROTIĆA

Možemo li stati i disati, je li sigurno?

Premijerno prikazan 2022. godine, Sigurno mjesto visoko je nagrađivani film (nominiran za 63 nagrade širom svijeta, a od tih nominacija osvojio je 42 nagrade) u trajanju od 103 minute. Glavne uloge igraju Juraj Lerotić, Snježana Sinovčić-Šiškov te Goran Marković

Ljudi šeću kvartom, pas luta uokolo, djeca se igraju, penzioneri hodaju s rukama na leđima... Lagano pada večer, još je sve živo. U jednom trenutku, bez upozorenja, sve postane tiho. Bruno utrči u scenu, pokušava ući u zgradu, lupa po vratima, udara po njima još jače. Uleti unutra, potrča uz stepenice, opet silom pokušava otvoriti ulazna vrata stana. Uhvati svoga brata Damira rukama. Krvav je i neprisutan. Dolazi hitna pomoć, dolazi policija. U uvodnoj sekvenci filma *Sigurno mjesto*, redatelja Jurja Lerotića, vrtoglave emocije, slijepi adrenalin i brutalna nervoza predstavljaju nam se prvi, ali ne i posljednji put. Film je stvoren po istinitom slijedu događaja koji se odvio u više od 24 sata, a u kojem je autor filma izgubio svoga brata.

Međuprostor stvarnosti i fikcije

Sigurno mjesto autobiografski je film, to nije nikako skriveno. U prvih pola sata filma, nakon napetog slijeda horora birokracije (potpisivanje papira prije nego što se krv s ruku smije obrisati), suočeni smo s time da pravi čovjek gubi svog pravog brata te da je na kraju, neovisno o tome vidimo li mi to ili ne, gubitak stvaran. U toj nam je sceni otkriven i kraj, probijanjem četvrtog zida. Da je kraj ostao misterij, da nam je dana lažna nada, ton bi se filma promijenio kompletno – „To smo ti za pogreb obukli. Tako nam se činilo da bi ti tako

nešto odabrao.“ Lerotić gledatelju ništa ne objašnjava i pokazuje jer ne mora – mi jednostavno, kao gledatelji, imamo privilegiju osjetiti ono što nam je on dopustio osjetiti. Lerotić u scenariju, koji se nalazi u susjednom svijetu od našeg, daje likovima drukčija imena. Naprimjer, on se ustvari zove Juraj, a brat se zvao Jakov, dok su u filmu likovi Bruno i Damir – razlozi zbog čega mogu biti različiti, ali interpretaciji kojoj naginjem, kao jedna od mnogih pretpostavki, jest to da redatelj mora ponavljati imena koja on odabere, govoriti ljudima koji glume simbole svojih voljenih, što trebaju raditi. Ako išta, u uzaludnom se trudu pokušava malo zaštititi, prekriti ranjive dijelove sebe tankim plaštem fikcije.

Atmosfera skučenosti

Teško je govoriti o *Sigurnom mjestu* ili bilo kakvome umjetničkom radu autobiografske naravi, a da pritom čovjek ne ispadne neempatičan. No, jedna od mnogih vrlina ovoga filma jest to da svojom dubokom i teškom atmosferom briše potrebu za empatijom – sva emocija prezentirana u filmu usmjerena je na gledatelja. Film, iako ne sadržava nikakve značajke horor-filmova, svojevrsan je „hororac“. To je dijelom uspješno zbog izvrsne fotografije Marka Brdara koji postavlja kameru tako da je vidjeti nebo rijetkost; guši nas visokim zgradurinama, brdima koja prekrivaju sunce, morem koje guta sve oko sebe. Film odašilje atmosferu klaustrofobije, skučenosti. Tolika skučenost ostvarena atmosferom odaje dojam da se ne stigne razmišljati, nego samo djelovati refleksno. Tijekom gledanja filma pitamo se, možemo li stati i disati, je li sigurno? U rijetkim trenucima gdje i vidimo nebo, možemo i s protagonistima odmoriti. Isto tako, snimajući uske prostore u širokim kompozicijama, ne pridonosi se samo osjećaju klaustrofobije, već se i stvara potrebna distanca između gledatelja i likova. Postavljeni smo u uloge promatrača, opservacije. Dok se sve odvija i odmotava, kao WC-papir koji pada zrakom, dopušteno nam je samo gledati.

Ranjivo mjesto

Lagao bih kada bih rekao da je ovaj film za svakoga, ali u vremenu gdje mentalno zdravlje (ili već ne-zdravlje) postaje sve bitnija i prisutnija tema, mislim da je ovaj film odlično mjesto za otvaranje razgovora o samoubojstvu. Lerotić nas stavlja u obitelj pred tragediju i otkriva jednu ranjivu i unutarnju borbu. Gledam Lerotića na ekranu i vidim pod njegovim očima, poput godova na drvetu, neprospavane noći. Pratim ga u intervjuu i vidim da su godovi nad njegovim obrazima još uvijek prisutni. Razmišljam poslije o svome ocu i kako je izgledao i osjećao se dok me vozio do bolnice u Kukuljevićevoj – onda se sjetim da ni on ni ja nismo znali što se zapravo događa. Vidim njegov pogled sa svoje lijeve strane,

predano usredotočen na cestu. Vidim i svaki put kad trepne kako ga malo zapeče jer drži suze. Morao je biti hrabar, šutjeti i voziti i biti stijenjena na koju se mogu osloniti. Godovi pod njegovim očima... Znače kada, sjedeći u kinu, želite ispružiti ruku u platno, da samo date do znanja likovima da je ustvari sve okej, i da ih vi razumijete, vjerovali oni to ili ne. „... da se ništa od ovog nije dogodilo, mogao bih ti reći: „Pogledaj, evo tvoje zgrade, izbroji do dvadeset i utrčat ću u prizor.“

Alexandar Relić, 4. razred
Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
Voditeljica: Bojana Pralica

Karla Rajković, 2. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

INTERVJU: EDO POPOVIĆ

Nismo bačeni u svijet

Razgovarali smo s jednim od vodećih hrvatskih pisaca, koji je i kolumnist i planinar povodom izlaska njegovog najnovijeg romana Hrvatski pasijans!

Pročitali smo Ponoćni boogie. Kako ste počeli pisati tu knjigu i kako ste došli na ideju da sastavite ovu zbirku priča?

Prvu kratku priču koju objavio sam 1977. ili 78., kada sam bio student Komparativne književnosti i jugoslavistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bila je objavljena u časopisu K i zvala se Kataton blues. Njezine sam dijelove koristio u nekim drugim pričama. Od tada zapravo pišem kratke priče. Cijela je zbirka nastajala oko osam ili devet godina. Kako bih koju priču napisao, objavljivao bih ju u omladinskom tisku. Jedna od priča objavljena je u Republici, to je tada bio velik uspjeh, objavljivao sam i u nekim zbornicama... Sve sam te priče uzeo na hrpu pa sam još radio na njima, produljivao ih, kratio... i tako je nastao Ponoćni boogie.

Rečenica koja vibrira

U zbirci se ističe priča Čovjek koji je ubio svoju sjenu. Zanimljiva je njezina forma, nema fikсне kronologije, priča se doima „izrezanom“. Je li tako originalno zamišljena?

Ja nisam neki „story teller“, mene pisanje priče s početkom, sredinom i krajem zapravo nikada nije zanimalo. Fragmentarna proza me je uvijek više privlačila. Moja posljednja knjiga fikcija, Kako sam brojao ružičaste robote, je upravo tako zamišljena. Ne pišem simfoniju poput Bethoveena i Brahmsa. Mene više zanima sama rečenica. Ona mora biti ta koja vibrira, koja nosi nešto.

Bez okvira

Da, primijetili smo nedostatak ravne naracije. Baš u Ponoćnom boogieju, kada opisujete Novi Zagreb, Vaši opisi su vizualni i puni života.

To je posebna knjiga u cijelom mom opusu, mislim da nikada više neću napisati ništa slično. Tih godina je bilo ekstremno puno energije. I Novi Zagreb je tada bio, a i danas je lijep! Većina mojih proza i fikcija je smještena u Novi Zagreb. Charles Bukowski, je rekao da svaki pisac piše o svom zavičaju, o onom što najbolje poznaje. Moj zavičaj je Novi Zagreb, u njemu živim skoro pedeset godina. Nikada ne znam kako će moja novela, ili roman, započeti. Volim reći da se moja djela pišu sama i da sam ja samo pomoćni medij. Nikada nemam okvir u koji onda trpam riječi, ne, nego dopuštam da me iznenadi ono što će uslijediti. Nemam ništa protiv da Ponoćni boogie ostane najbolja knjiga koju sam napisao i da me ljudi po tome pamte. Ponoćni boogie je, ako ćemo pravo, knjiga koja izlaže sve moje poetske i literarne poglede, moj temperament, karakter.

Opet Bukowski

Koji su Vam literarni uzori?

U hrvatskoj literaturi imam dva, tri velika uzora. Jedan je Alojz Majetić i njegov roman Čangi je gotov. Drugi je Šoljan i njegova proza, treći je poezija Borisa Marune. Osobito su me oduševljavali i iz cipela izbacivali, ruski pisci, Boris Pasternak, i njegova djela Nova godina i Mečava, Babelj i njegova Crvena konjica. Pasternak također nije veliki narator, uopće nije bio narator. Uzore imam i u američkoj literaturi, a posebno u Bukovskom i njegovoj poeziji, opet najviše zbog tog iskakanja iz tračnica. Moj životni put odredio je i pisac Branko Ćopić, kojeg sam čitao kao dijete.

Povratak prirodi

Sa svojom ženom ste obnovili kuću na vrlo ekološki i održivi način. To je sigurno inspirativno, ali mislite li da je to moguće za prosječnog čovjeka?

Pa žena i ja smo prosječni ljudi! Moja supruga je arhitektica i bilo bi jednostavnije da je ona isprojektirala novu kuću. Ali ja sam htio kupiti kuću koja je propadala i dati joj novu šansu, novi život. Iako mi je smoteno prosječni svemu, ne možeš svatko napraviti taj korak, da napusti život u gradu i sve što nas uz njega veže, da ode živjeti u neko napušteno selo i ondje obnavljati staru kuću. To čovjek mora željeti i nije se to desilo odjedanput. Mi ondje doista uživamo. Da smo željeli komfor, ne bismo otišli tamo gdje sada provodimo većinu vremena. Ostali bismo u stanu gdje su komfor i radijatori. U kući imamo peć na drva. I mogu vam reći da

je lijepo ujutro se probuditi, malo drhtite, a u dugim ste gaćama, naložite vatru, za pet minuta je toplo, onda skuhati kavu i tučete se s mačkama za mjesto pored peći. Ima u tome nekog čara.

Nismo svi isti

Beševis Singer bi rekao da svako mjesto ima svoju energiju. Zanima nas kakva je tamo energija?

Trebate doći gore i pogledati suprugu i mene. Kad smo gore, onaj kretenski smiješak nam je na licima i ne prestajemo se smiješiti cijelo vrijeme. Tamo nema ničega što će mi pokvariti dan! Nisam imao pojma da postoji taj kraj, bila mi je to slijepa pjega, taj jedan dio između Kupe i Dobre. A kad sam došao gore, i kad smo vidjeli tu kuću, odmah smo shvatili da je to to! Ja sam se odmah zaljubio u to mjesto, znao sam da tamo želim biti. Želim umrijeti u svom dvorištu. Ali također mislim da, kad je čovjek u miru sa samim sobom, svugdje se može osjećati dobro.

Okretanje planini

Upravo smo Vam htjeli postaviti pitanje o knjizi Priručnik za hodače. Nietzsche je hodao 4-5 sati dnevno, i onda bi sve te ideje koje bi mu u šetnji pale na um, zapisivao. Što za Vas znači hodaње?

Obstruktivna bolest pluća me je iznenadila 2006. i o tome pišem u uvodu Priručnika. Bio sam strašan pušač, 40 cigareta dnevno, i to je došlo na naplatu. I onda sam se baš intuitivno okrenuo planini. Nikad prije toga nisam hodao, bilo mi je to strano i bez veze. Nazvao sam Antu Vukušića koji je bio domar ma Zavižanju i pitao ima li slobodnih mjesta u planinarskom domu, a on je rekao da ima. Od tada zapravo nisam sišao s planine.

Mrzim avione

A hodaње je nama najprirodniji način gibanja. Ja mrzim avione, letim samo kad moram. Najugodnije se osjećam kad hodam. Tada stignem misliti. Jer, kad sam u autu ili na biciklu, uvijek pazim i gledam promet, a kada hodam, tada sam najsličniji sebi i onda vidim, čujem i osjetim ono što ne bih u nekom prijevoznom sredstvu. Meni je hodaње meditacija. Bilo mi je bitno biti u prirodnom krajoliku koji nema veze sa svime onime što je stvarao čovjek i to je to.

Sam sebi kritičar

I za kraj, nešto o Vašoj novoj knjizi. Ona je prvo trebala biti knjiga o majci i kćeri, a sada je krimić?

Pa evo, objavljene su već tri, četiri recenzije, uglavnom pozitivne. Ne mogu se požaliti na recepciju mojih proza, doista. Ali mi smo mala sredina, svatko poznaje svakoga. Meni je najrelevantnije što o mojim djelima piše njemačka kritika, zato što se tamo objavilo velik broj knjiga, ne baš sve. Mislim da smo svi mi ovdje lagano licemjeri, nitko se neće nikome zamjerati. Naravno da mi je drago pročitati lijepe napise, ali mi nije relevantno. Više sam koristi imao od negativnih komentara mojih prijatelja kojima dajem rukopis.

Kriminalna farsa

Hoćete li nam reći još nešto o djelu Hrvatski pasijans?

To nije za Nobelovu nagradu sigurno, ali ova proza mi je način da progovorim o anomalijama i onome što ja smatram da je ovdje pogrešno s nama. O neozbiljnoj zbilji ja ne mogu pisati ozbiljno, pa je ovo sve kroz nekakvu, možda ne ironiju, već satiru. Ne može se u Hrvatskoj pisati klasičan krimić, jer ovdje prave zvjerke nikad ne uhvate.

Detektiv Folo, koji je profesor književnosti, igrom slučaja je došao na mjesto nekakvog načelnika i šefa odjela za kulturni terorizam. Doista se tu izrugujem na račun našeg društva.

Kaja Eršek, 4. razred
X. gimnazija Ivan Supek
Voditeljica: Ružica Filipović

ISTRAŽILI SMO

Praznovjerje ili kako djeluju stvari koje ne djeluju

Na putu do škole vozim se nedavno tramvajem stojeći pored dviju trudnica. Jedna se žali da je jako muči žgaravica, a druga je tješi: To znači da ćeš roditi dijete s puno kose. Ovaj razgovor potaknuo me na istraživanje o tome u što sve ljudi vjeruju i zašto vjeruju u neobičnu i često nepovezanu uzročnost događaja. Mnogi će prezrivo odmahnuti rukom kad ih se pita jesu li praznovjerni, ali će svejedno baciti novčić u fontanu za sreću ili puhati svjećice na rođendanskoj torti ili zaželjeti želju kada vide zvijezdu padalicu.

Poželjni i nepoželjni znakovi

Razbiješ li slučajno čašu, smiješi ti se sreća, vjerojatno i majčina kritika, ali za sreću se sve može otrpeti. Ako ti u sobu uleti pčela, shvati to kao sretan znak, kao i paukovu mrežu. Ali izbjegavaj vidjeti pauka ujutro. Poželjna je i žaba u kući i roda na krovu kuće, ali ne smije klepetati krilima jer to nagoviješta štetu. Nikako nije dobro zviždati i otvarati kišobran u kući, proći ispod ljestava, na put krenuti petkom. Želiš li izbjeći novčani gubitak, nipošto ne okreći kruh naopačke, ne nosi izvrnute i nepokrpane džepove, ne posuđuj sol drugima. Prosipanje soli nagoviješta financijski gubitak, ali možete ga izbjeći ako odmah prstohvat soli bacite preko lijevog ramena. Ako možete, namamite bubamaru u kuću jer donos dobitak. Što više točkica, to više novca. Za sreću je ipak najsigurnije naći potkovu, ali da su joj krajevi okrenuti prema vama. Obavezno je objesite na vrata, ali malo ukoso da se sreća u njoj ulovi. Ako još niste uspjeli u tome, pomažite životinjama jer i to donosi sreću.

Koje je ljude dobro (ne)sresti

Ako ujutro prvo sretneš dijete ili grbava čovjeka, imat ćeš sretan dan. Sreća će biti još veća dotakneš li grbu, a da to grbavac ne osjeti. Čarolija traje sve dok ne opereš ruke. Sretneš li muškarca i ženu u paru, neće biti sve po tvojoj volji. Ali još gore je sresti više starijih ljudi jer to znači da ćeš se zbog nečega ljutiti. Sretneš li časnu sestru bez torbe, pripremi se na probleme. Ako ima torbu, još ima nade da dan prođe kako treba. U nekim krajevima vjeruje se da će djevojke imati sretan dan ako časnoj sestri povuku redovnički veo s glave. Naravno da časnim sestrama ovo vjerovanje donosi neugodnosti. I u novogodišnjim danima nije nevažno koga ćete prvoga sresti. Poželjno je da prva osoba koja vam dođe u kuću bude muškarac, i to tamnokos. Dimnjačar je u svim danima dobrodošao. Još ako uspiješ ukrasti dlaku iz dimnjačareve četke, a da on to ne vidi, tvoja je sreća osigurana.

Praznovjerje i svadbe

Mnogo je vjerovanja vezanih za udaju i ženidbu. Ako se htjela udati, mlada djevojka trebala je stati na oko na paunovu peru jer bi se tako zaštitila od zlih jezika i pogleda. Nije donosilo sreću ako mladenka stane na crkveni prag, ako mladoženja vidi vjenčanicu prije vjenčanja, ako netko proba mladenkin veo. Poželjno je da mladenka ima na sebi nešto staro, nešto plavo i nešto novo kako bi osigurala sreću u braku. Na vjenčanju nije dobro nositi bisernu ogrlicu jer će mladić prirediti djevojci toliko razloga za plakanje koliko ima bisera na ogrlici. Nekada su na vjenčanjima gosti dobivali grančicu ružmarina pričvršćenu za odjeću na prsima. Neki tvrde da je to povezano s vjerovanjem da miris ružmarina tjera zle sile koje bi mogle ugroziti mladence i njihove potomke. A postoji i vjerovanje da miris ružmarina osvježava pamćenje pa ga mladenci nose kako ne bi jednom u životu zaboravili ljubav koja ih je povezivala na dan vjenčanja. Do danas se održao običaj bacanja riže na mladence nakon crkvenog obreda, što simbolizira dug brak i plodnost. I na kraju da ne zaboravim spomenuti prenošenje mladenke preko praga. Vjerovalo se da je loš znak ako se mladenka spotakne pri ulasku u mladićevu kuću. Da bi se to izbjeglo, mladić ju je prenosio na rukama.

Sportaši i rituali

Mnogi sportaši ne uzdaju se samo u svoje sposobnosti, nego pomoć traže i od viših sila. Jedni zivaju Božju pomoć, a drugi nade polažu u rituale pa u autobusu uvijek sjede na istom mjestu, nose donje rublje naopako, jedu istu hranu i sl. Treći si tetoviraju brojeve za koje vjeruju da im donose sreću ili imena dragih ljudi. Dok je Goran Ivanišević aktivno igrao tenis, jedan engleski tabloid proglasio ga je najpraznovjernijim igračem u povijesti sporta, zato što je za vrijeme meča uvijek pazio da ne nagazi

na bijelu linije i da ne ustane s klupe prije protivnika. Za vrijeme turnira svaki dan ustajao bi na istu nogu, nosio iste čarape, razgovarao s istim ljudima ... Ni drugi tenisači nisu imuni na praznovjerje pa je, recimo, veliki Roger Federer vjerovao da mu broj osam donosi sreću. Zato je nosio po osam ručnika i osam reketa.

Napolitanke i rakija za sreću

Ako postoji itko praznovjerniji od sportaša, onda su to ribari. Neki su uvjereni da će imati sretnu plovību i dobar ulov ako na brod zakorače desnom nogom, ako ne isplove petkom i ako ne pogledaju preko ramena prema luci dok isplovljavaju. Nije poželjno ribara pitati kamo ide prije isplovljavanja niti naručiti ribu unaprijed jer bi se time urekao ulov. U razgovoru na brodu nije poželjno spominjati ništa što ima perje, što puže ili ide na četiri noge.

Da su ribari praznovjerni, potvrdio nam je i prof. Orest Žunković: - Praznovjerje kod ribara zadržalo se do danas jer su ribari često bespomoćni pred prirodnim silama i zato što je ribolovna sreća varljiva. Čuo sam da neki ribari nose sretne majice ili kape, crvenu maramu oko vrata ili neki predmet koji im donosi sreću. Neki ne vole da je na brodu ženska osoba jer vjeruju da donosi nesreću. Ja baš i nemam nešto takvo, ali moj prijatelj s kojim često idem u ribu uvijek ponese napolitanke, i to Kraševe od limuma. Kaže da je to za sreću. Neki stariji ribari imaju ritual - obavezno popiju gutljaj rakije kada ulove veliku ribu.

O praznovjerju iz kuta psihologa

Za mišljenje o ovoj temi pitala sam našu psihologinju **Suzanu Bunožu** koja je o sklonosti ljudi prema praznovjernu rekla: - Razumljivo je da ljudi žele imati osjećaj kontrole nad neizvjesnim situacijama u životu i smanjiti uznemirenost koju takve situacije izazivaju. Tako će npr. učenik na dan ispita obući svoju *sretnu* majicu i osjećati se smirenije vjerujući da su mu veće šanse za uspjeh. Praznovjerje podržava činjenica da praznovjernu radnju ponekad prati željeni ishod pa se to shvati kao uzročno-posljedični slijed i zaključi da je ta radnja zaista pomogla u ostvarenju cilja. Tu je riječ o procesu učenja u kojemu povremena nagrada učvršćuje vjeru u praznovjernu radnju. Ako učenik u *sretnoj* majici prođe na ispitu, on će pozitivan rezultat koristiti kao dokaz da je majica zaista donijela sreću i utvrditi da postoji povezanost. To se u psihologiji naziva *iluzorna korelacija*, odnosno uočavanje povezanosti tamo gdje je zapravo nema. Doživimo li nešto neugodno u petak 13., to ćemo pripisati upravo tome danu iako se loše stvari događaju i u druge dane. Stoga, praznovjerje i jest upravo to – isprazno vjerovanje.

Marta Ostrički, 2. razred
Geodetska škola
Voditeljica: Ljiljana Varović

Julia Despotović, 5. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

EKSKLUZIVNO NAKON ODGLEDANE PREDSTAVE „JEZIK, KOPAČKE“

Ružna strana najljepšeg sporta na svijetu

Kad sam se javio Ivanu Ergiću, bivšem nogometašu čije je iskustvo bilo temelj za tekst predstave, s pitanjem da mi odgovori na par pitanja, na moje čuđenje odmah je pristao. „Upravo je to i smisao predstave: da se postavljaju pitanja i traže odgovori“, napisao mi je. Dopisivali smo se o drugoj strani nogometa.

Početkom listopada s učenicima kreativnog pisanja i profesoricom Svilar otišao sam u Zagrebačko kazalište mladih pogledati novu predstavu „Jezik, kopačke“. Redatelj Borut Šeparović sa sjajnom postavom glumaca postavio je priču o nogometu, što me odmah zainteresiralo budući da igram godinama. Radnja prati mladog nogometaša Davida Polovinu koji iz male sredine prelazi u veliki nogometni klub, što se može učiniti kao bajka. No, umjesto na nogometnom terenu, fokus predstave je na problemima s kojima se nogometaš bori izvan terena te temama koje se ne spominju gotovo nikad. Prikazano je kako nogometaši nemaju pravo biti intelektualna ni duhovna bića, već su usmjereni samo prema tijelu i fizičkim sposobnostima. Budući da nemaju pravo baviti se mentalnim zdravljem, utjehu traže u ženama i izlascima kako bi se barem nakratko odmaknuli od stresa s kojim se svakodnevno nose. Tako se razmatra problem glavnog lika: depresija.

Prikazano tipično, a ne stereotipno

„Velika odgovornost uvijek znači i veliki stres, a što je veći broj očiju uprtih u tebe, utoliko je teže“, kaže Ivan Ergić, bivši srpski nogometaš po čijoj je životnoj priči inicijalno nastala predstava. Tekst za „Jezik, kopačke“ napisao je skupa s dramatičarem Filipom Grujićem, na čiji je nagovor brzo pristao. Kaže da je tekst zapravo skup njegovih iskustava s kolegama iz raznih zemalja i okruženja. „Htjeli smo prikazati ono što je tipično, ali ne i stereotipno, odnosno cilj je bio da bude reprezentativno. Mislim da predstava može osvijestiti mnoge stvari upravo mladim ljudima, može unijeti više svjetla u taj svijet, i kako on funkcionira u pozadini. To je ono što nitko od nas nije imao, kada samo se mi počeli baviti nogometom“, napisao mi je Ergić. Njegova je generacija (rođen je 1981. godine) odrastala u nenormalnim okolnostima, što je u njima, ironično, poticalo želju za uspjehom. Kako svjedoči on, koji je pritom bio i zaista veliki talent, činilo se tada kao da su ljudi iz bivše Jugoslavije motiviraniji za uspjeh nego oni iz razvijenih zemalja.

Vidjeli svijeta, a ostali ograničeni

Lik Davida, kojeg u predstavi briljantno utjelovljuje Bernard Tomić, u svom završnom monologu spominje kako nakon pobjede ne osjeća sreću, već olakšanje. Uzrok tomu je pritisak kluba i navijača koji visokim očekivanjima stavljaju veliki teret na leđa nogometaša. Glavni lik predstave jednostavno „puca“ na terenu. Ivan Ergić nije imao samo trenutak krize. On je od nogometa u trenutku slave – odustao. Pitao sam ga da mi objasni tu odluku.

„To je bila je moja racionalna odluka: prestat ću u trenutku kada osjetim da više nije dobro za moje zdravlje. Ono što je bilo ključno jest da sam razvio interes za druge stvari, tako da mi taj prijelaz nije toliko teško pao. Nažalost, s nogometašima se ne radi na tome, već ih se još više uvjerava da je nogomet iznad svega i da sve drugo nije ni blizu toliko *seksi*. U tome vidim svu tragediju nogometaša koji usprkos činjenici da su *vidjeli svijeta*, ostaju krajnje ograničeni“. Ergiću nogomet nikada nije bio dovoljan, štoviše, ograničavao ga je u mnogim stvarima. Iako su privilegije i materijalne nagrade velike, smatra on, a poručuje i predstava, prikazuju jedan kulturno i duhovno jako površan svijet. Mora li biti tako? „Često se spominje inteligencija nogometaša, međutim ne radi se toliko o inteligenciji koliko o senzibilitetu. Uopće ne vidim prepreku da se igrači razvijaju i u ljudskom smislu, pritom imaju mnogo dostupnija sredstva za ljudsko usavršavanje nego mnogi, samo se treba raditi s njima odmalena“, kaže bivša zvijezda Juventusa, a sada pisac.

Obožavaju ih kao zvijezde, a ismijavaju njihov intelekt

U svom monologu u predstavi glavni lik spominje kako nogomet gubi čar koji je imao zbog pretjeranih taktika te talentirani igrači manje dolaze do izražaja. Kao mladom nogometašu i nekome kome nogomet znači puno, izjava mi je bila zanimljiva jer mi se čini da se ljepota nogometa pretjeranim zadatcima smanjuje, te tako sport gubi svoju osnovnu vrijednost. Ergić smatra da je problem širi od

toga i vraća mi fokus na čovjeka. Ključno je kako zamišljamo nogomet i sportaša, da, ali ako nogomet uzima u obzir cjelovitu osobu, Ergić naglašava da se timski psiholozi, motivacijski treneri i slični trebaju baviti ljudskim aspektom razvoja igrača, a ne samo njegovim igračkim potencijalom. „Na kraju krajeva, to bi obogatilo i oplemenilo čitavu industriju i ne bi se svodilo na obožavanje otuđene zvijezde s jedne strane, a s druge njegovo ismijavanje pri svakom intervjuu“, ističe.

Dok polako čitam što mi bivša nogometna zvijezda piše, razmišljam kako predstava „Jezik, kopačke“ zapravo poručuje sve o čemu mi Ergić govori, ali ja do svih tih zaključaka sigurno ne bih došao sam. Ovaj mi je razgovor zato važan. Premda već znam koliko nogomet može biti i psihički, a ne samo fizički iscrpljiv, uvijek sam mislio da sam dovoljno snažan da se sam pripremim na sve. No, Ergić me uvjerava da nitko nije dovoljno pripremljen, koliko god bio subjektivno otporan. Loše kritike, pohvale, hvalospjevi – sa svime se treba naučiti ispravno nositi i tu poruku shvaćam ozbiljno. Nogomet ima svoju (pre)tešku stranu, ali ona se ne događa na iscrpljujućim treninzima.

„Mislim da je pošteno, ali i jako važno vidjeti drugu stranu medalje, i mislim da je i dalje moguće voljeti taj sport usprkos pogledu na tu ružnu stranu. Dakle, nadam se da predstava neće nikog obeshrabriti zbog toga, već bih volio da ima efekt ohrabivanja individualnosti. Tako stasali mladi ljudi su više nego potrebni tom miljeu i industriji“, poentira Ergić i time me ohrabruje. Njegov je put bio neobičan i hrabar, rezultirao je važnim uvidima, sjajnom predstavom, ali ga je odveo daleko od najljepše igre na svijetu. Ja, s nogometom u srcu i nogama, zasad ostajem na terenu.

Ivan Dević, 3. razred
XII. gimnazija
Voditeljica: Korana Svilar

Iva Baić, 6. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

KOMENTAR Zašto svi mladi gledaju SRAM?

Seriya koju živimo

Ova serija dokaz je da su se vremena promijenila, da živimo drukčije od generacije naših roditelja, ali i da zbog tehnologije nismo nužno sretni. Štoviše, čini mi se da seriju SRAM zaista živimo.

Nova serija SRAM hit je među mladima. Pitate se zašto? E, pa razloga je mnogo. Često se žalimo da nam domaći televizijski programi nemaju što ponuditi jer se radi o zastarjelim i neprivlačnim formatima. No, otkako se na Hrvatskoj radioteleviziji svake nedjelje prikazuje serija SRAM srednjoškolci konačno imaju što gledati. Osim na televiziji, SRAM se može pratiti na YouTubeu i Instagramu pa ne čudi što je serija postala hit koji prati svakodnevicu tinejdžera s raznim problemima i složenim obiteljskim, prijateljskim i ljubavnim situacijama. U središtu prve sezone je Eva (Lucija Stanković), 16-godišnja djevojka koja dolazi u novu školu i ondje proživljava osjetljivo razdoblje adolescencije. Ubrzo upoznaje Noru (Gita Haydar), Vanessu (Severina Lajtman), Nix (Stela Korman) i Tinu (Laura Barbić) te s njima provodi svoje srednjoškolske dane koji su sve samo ne dosadni.

Iako je nastala po norveškom predlošku serije SKAM, hrvatska inačica serije prilagodila se društvenim i vremenskim okvirima Hrvatske, što joj je od prve epizode povećalo uvjerljivost i dalo doseg na svim platformama. Primjerice, prva epizoda na YouTubeu ima čak pola milijuna pregleda, što pokazuje da su mladi željni kvalitetnih ostvarenja s kojima se mogu poistovjetiti.

Autentičan govor, prijateljstva i ljubavi

U epizodama se prikazuju zagrebačke lokacije i kvartovi. Uostalom, glavni likovi školuju se u Prirodoslovnoj školi Vladimira Preloga, čekaju *dvojku* i *šesticu*, izlaze u poznate klubove, skejtaju kod Džamije i govore uvjerljivim mladenačkim jezikom. Mladenački govor često se mijenja, a kad ga se želi prenijeti u knjigu ili film često djeluje neprirodan. Ovdje to nije slučaj. Kad, na primjer, u osmoj epizodi čujemo: „Jakove, molim te, znam da me mrziš sad, ali pliz da ti objasnim, volim te užasno puno i znam, s****a sam“, imamo dojam da slušamo gimnazijalce kako razgovaraju dok čekaju ispred škole ili dok se uz stihove Hiljsona i Miach spremaju za izlazak. Pritom nerijetko osjećaju sram jer je adolescencija razdoblje intenzivnih promjena kada posebno tražimo pripadnost, ali i kada nam se bude hormoni pa doživljavamo prve izlaske, dejtove, poljupce, ali i razočarenja (posebno djevojke) jer onaj za kojeg tada mislimo da je broj jedan, ipak to nije. Važna okosnica serije stoga su upravo ljubavi i prevare, prvenstveno između „glavne“ Eve i Jakova, što dodatno naglašava emocionalnu krhkost tinejdžera. Drugim riječima, ova serija poručuje da mladenačke zaljubljenosti i prekidi ostavljaju snažan trag te da se djevojke tada okreću potpori prijateljica. Osvrnula bih se na prikaz zajedništva i prijateljstva grupe „Mrcine“ u seriji koju čine Eva, Nora, Nix, Vanessa i Tina. Iako su karakterno različite, dobro se slažu te otvoreno progovaraju o školi, odnosima u obitelji, mentalnom zdravlju, simpatijama i seksualnosti.

Odvojeni od roditelja, ovisni o mobitelima

Dok djevojke žive u svom „Mrcine“ balončiću, čini se da ih odrasli ne razumiju i da su potpuno odvojeni od života svojih srednjoškolaca. Odraslih likova u seriji gotovo da nema, pojavljuju se u pojedinim scenama, no tamo su zaposleni, s nedovoljno znanja i razumijevanja za svoju djecu. Iz serije se može iščitati da stariji ne znaju kako razgovarati o osjetljivim temama pa djevojke informacije o kontracepciji traže na internetu te se međusobno prate na prve ginekološke preglede. Jer, iako neka istraživanja sugeriraju da mladi danas kasnije stupaju u spolne odnose te da su otuđeni, ova serija dokazuje da bi se o temama „seksinga“ (slanje eksplicitnih fotografija), partnerskih odnosa i mentalnog zdravlja trebalo češće razgovarati u školama i kod kuće. Mislim da mladima treba pružiti provjerene informacije i podršku te da je nužan neki oblik edukacije.

Osim briga oko ocjena, izlazaka i (pokušaja) ljubavi, SRAM vjerno oslikava upletenost tehnologije i društvenih mreža u mladenačke živote. Instagram, TikTok i WhatsApp glavni su nam kanali komunikacije, a pritom se snalazljivo i brzo prebacujemo između dvaju svjetova: onog fizičkog i virtualnog. Kako se dalo naslutiti iz uvoda, a to moram ponoviti, serija čini iskorak u načinu komuniciranja s mladom publikom koja sadržaje voli pratiti na mobitelima, odnosno društvenim mrežama. Likovi iz serije imaju svoje Instagram račune na kojima su aktivni i tako dobivaju autentičnost. Zahvaljujući tome imamo osjećaj da su „Mrcine“ naše prijateljice, tipične srednjoškolke koje sada već toliko dobro poznajemo da bismo s njima popili kavu – ili im se barem javile u DM.

Jasno je, dakle, da serija iskače produkcijski, ali i distribucijski jer je otvorila prostor nizu platformi i tako se približila mladima. U vremenu kad je izgledno da se promijenio način komuniciranja i konzumiranja medija, potrebno je naći način kako mlade zainteresirati za domaće emisije i serije, a u tome SRAM može biti primjer.

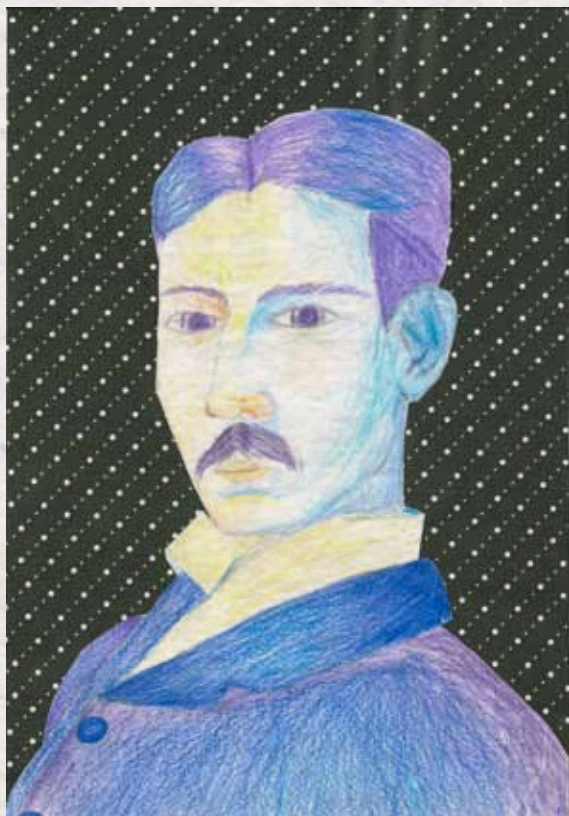
Apel koji treba ozbiljno shvatiti

Uvjerljivosti serije doprinosi i mladenački *soundtrack* te prikaz urbane *clubbing* kulture koju predvode popularni Hiljson Mandela i Miach. Njihov hit „Anđeo“ obara ljestvice i *streaming* platforme, a nastao je upravo za ovu seriju. To je još jedan od razloga zašto imamo osjećaj da su nam „Mrcine“ frendice: govore poput nas, slušaju što i mi, odijevaju se *baggy* i obožavaju društvene mreže.

A sad možda najvažnija komponenta. Serija otpočetka daje obrise socijalnog i psihičkog stanja mladih. „Dio smo Europske unije desetak godina i moja generacija praktički nema sjećanja na vremena prije toga. Rekli su nam da smo se vratili iz svoje Europske obitelji, ali kao da ne znamo što dalje, sad kad treba živjeti. Zato pratimo horoskop i tarot, ali ne znamo koja smo krvna grupa. Zato smo uvjereni da smo svi klinički depresivni, ali to rješavamo na partijima, u šoping centrima ili u crkvama. Zato na društvenim mrežama ljubomorno fuliramo bolji život, a budućnost nam se događa, ili ne događa dok nas neprestano vuku u prošlost...“ Ovo je citat, odnosno *intro* iz prve sezone, prve epizode, kojim Jakov opisuje živote današnjih srednjoškolaca i time nagoviješta radnju serije.

Prvu sezonu SRAMA zato ne preporučujem samo svojim vršnjacima, nego i starijima, njima koji nas često ne razumiju i banaliziraju mladenačke probleme. Ova serija dokaz je da su se vremena promijenila, da živimo drukčije od generacije vas, naših roditelja, ali i da zbog sveprisutnosti tehnologije nismo nužno sretni. Štoviše, čini mi se da zaista živimo SRAM, da su mnogi otuđeni i izgubljeni pa briga za mentalno zdravlje nikad nije bila važnija. I taj apel treba ozbiljno shvatiti.

Karla Uremović, 3. razred
XII. gimnazija
Voditeljica: Korana Svilar

Ela Kožar, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

RAZGOVOR S KRISTIANOM NOVAKOM O ROMANU SLUČAJ VLASTITE POGIBELJI

Smrtonosna doza moralnoga integriteta

Prvo izdanje najnovijega romana Kristiana Novaka, *Slučaj vlastite pogibelji*, rasprodan je na Interliberu – a sudeći po natpisima u medijima, prodaja mu ne jenjava. Što ovo djelo čini toliko intrigantnim: je li to sam autor ili je razlog tema? Možda oboje? Odgovore na ova i još poneka pitanja za vas smo saznali u razgovoru s njime povodom tribine održane u našoj školi 23. travnja 2024.

Tema je romana slučaj mladoga međimurskoga policajca koja ima ili nema veze s pričom u Međimurju. Recite nam – ima li?

Mladi policajac za Božić 2012. godine poslao je dokument od 14 stranica u kojemu detaljno opisuje kako su ga *mobingirali* jer se zauzimao za pravdu: zaustavio je mladića zbog prebrze vožnje. Nedugo nakon toga nazvao ga je njegov nadređeni i naredio mu da povuče kaznu. Morao je donijeti odluku: povući se, pasti u komfor i korupciju sustava, ili se aktivno boriti, tako postajući meta.

Mjesec dana kasnije nađen je mrtav i slučaj se odmah otpisao kao samoubojstvo, unatoč tome što nikada nije došlo do obdukcije. Kasnije se saznalo da je mjesto zločina bilo toliko kontaminirano da ništa nije imalo dokaznu vrijednost. Njegova mala, radnička obitelj traži pravdu: ne može nazvati nekoga u Vladi ili Saboru i reći *daj sredi to*, nego se bore sredstvima koja su im na raspolaganju.

Stariji mu je brat interventni policajac koji je, nakon tragična slučaja, dvaput bio odlikovan jer je prišao dvojici samoubojica i razgovorom ih uspio odgovoriti od njihova nauma.

To ne možeš izmisliti. To je jednostavno prečudno da bi ušlo u fikciju: zbog toga sam trebao tu poveznicu s pričom. I tako sam istraživao, iz svoje neke potrebe – želite da ta obitelj doživi pravdu, a to se ne događa. Formiran je čak i saborski odbor koji je sve trebao razriješiti, no slučaj nikada nisu završili, novi dokazi nikada nisu doneseni i tako priča nikada nije doživjela epilog.

Moram se kretati u smjeru rastućega straha

Je li Vam netko bio poseban poticaj da toj priči date epilog?

Svaki sam se dan sjetio tih imena, tih ljudi, i moja je podsvijest već počela generirati neke scene. Onda sam shvatio: ništa drugo nećeš uspjeti napisati ako ne napišeš tu priču. Kolega s faksa mi je dao važan poticaj. Ljudi ga danas pamte kao kandidata za predsjednika prije nekoliko godina, ali on je autor dvaju možda i najbitnijih dokumentaraca u hrvatskoj modernoj povijesti: jednoga o Todoriću, i drugoga o Kutli, ljudima kojima se ne želite zamjeriti. Pitao sam ga: „Što radiš, imaš ženu i dijete?“ Rekao je da pretpostavlja da se neće okomiti na njegovu obitelj, a ima spremne mjere za slučaj da se okome na njega. Onda mi je rekao nešto što mi se stvarno usjeklo u pamćenje – *ako mislim išta smisljeno napraviti u svome životu, moram se kretati u smjeru rastućega straha*. Kada bismo imali malo više hrabrosti, bili bismo bolje društvo.

Bilo je hrabro napisati ovu knjigu.

Dva primjera: pjesnikinja koja živi u Londonu i ne smije se vratiti u Bjelorusiju jer će joj se dogoditi nešto loše. Tukli su je u zatvoru zbog protesta dok je još bila maloljetna. Scenarist koji se ne smije vratiti u Iran jer će biti pogubljen. Kada vidite da živite u zemlji gdje takvo nešto ipak smijete napisati... Čime da se bavim, ako ne ovime?

Strah kao omča oko pravde

U temelju romana stoji priča o Antigoni koja se suprotstavlja vlasti. Jeste li se brinuli kojem ćete Kreontu Vi stati na žulj?

U srednjoj sam školi bio na Kreontovoj strani. Mislio sam: zašto ona ide protiv sustava u kojemu živi? Kada sam pročitao o slučaju u Međimurju, sjećam se točnoga slijeda misli – ovaj policajac? To je Antigona, to je to. Ona nije došla naknadno u ovaj roman: u ideji je od početka kada sam pročitao cijeli slučaj.

Antigonin čin Kreonta ipak potakne na pokajanje. Priznaju li vlastodršci svoje pogreške samo u grčkim tragedijama?

Čak ni tada. Iako me ne zanima što će misliti oni koji nama vladaju, već svi ostali, a nas je puno više. Ako svi pokažemo malo više integriteta i malo više solidarnosti jedni s drugima, mislim da nam može biti puno bolje.

Mnogi će se zgražati načinu na koji neka stranka skuplja svoje glasove, ali kada se nađemo u situaciji u kojoj su nama potrebni, skloni smo i nagovarati i podmićivati. Jesmo li licemjerno društvo?

Da, ali svako je društvo licemjerno, nismo mi Hrvati nešto posebni. Ali svakako treba početi od sebe, ne samo u odnosu prema onima koji imaju moć. Za primjer kako svi mi sudjelujemo u tome, evo priča iz moga života. Tijekom života steknete moralni kompas i vjerujete da bi našoj zemlji bilo bolje kad bismo se maknuli od korupcije. Ali što se dogodi kada moje dijete bude teško bolesno, a doktori nam kažu da se pripremimo za ono najgore? Što ja, otac, u tome trenutku radim? Apsolutno sve da dođem do najboljega doktora na svijetu. Ako trebam platiti, ako trebam ubiti nekoga. Svojim sam činom rekao: „Ne vjerujem u sustav, želim za svoje dijete najbolje, ne za ostalih sto djece koji su u istoj situaciji.“ Svi smo licemjerni u trenutku kada se radi o nama. Kada ne bi bilo te dvojbe, ne bi bilo ni knjige. Za mene svako pisanje počinje s kontradikcijom koju pokušavam sam sa sobom razriješiti – na način da pišem o ljudima koji su hrabriji od mene, koji su se usprotivili i bili voljni izgubiti sve do čega im je stalo u svrhu očuvanja kolektivnoga dobra.

Ali često smo skloniji opravdavati svoje loše postupke. Je li policajčevo autistično dijete u roman stavljeno s tim razlogom?

Mene zanima promjena u liku. Kukavica koji je postao hrabar čovjek ili obrnuto. Nepokolebljiv čovjek koji se prodaje. Ako je protagonist trodimenzionalan, od krvi i mesa, a zlikovac potpuno negativan, dvodimenzionalan – to ne funkcionira. Napravi zlikovca da ima toliko jasan i logičan svjetonazor da, kada ga staviš na scenu, u potpunosti zaljubljaš čitatelja, da se zapita: „Pa, čekaj malo, jesam li ja s protagonistom ili antagonistom? Ovaj isto govori nešto što ima smisla.“ Ako uspijete pokazati tu dvojbu, onda niste dobili žanrovsku priču, nego ste dobili dramu.

Svet (ni)je takši zahod

U svim romanima upotrebljavate međimurski dijalekt. Čitatelji su već navikli na to, ali jeste li se bojali da će ljude to odbiti od čitanja? Kada Marulić kaže da želi pisati na hrvatskome jeziku, profesor mu savjetuje: „Nemoj da ti riječi ostanu zarobljene u knjigama.“ Na to će Marulić: „Naprotiv, mislim da ću ih baš tako osloboditi.“ Vi ste, poput Marulića – oslobodili taj međimurski.

Odličan citat. Naravno, postojala je mogućnost da ni kajkavci neće htjeti čitati, no kako da napišem djelo koje se odvija u Međimurju, a da likovi govore prekrasnim standardnim jezikom? Sjednu za stol ručati i kažu: „U slast!“ Inače, možda vas ovo razveseli, ovo je moje zadnje djelo na međimurskome. No, da, nisam mogao bez dijalekta, shvaćam da je to problem, no moj je stav bio: meni je ova priča toliko bitna; ako je netko neće čitati zbog dijalekta, neka je ne čita uopće.

I za kraj pitanje iz romana: je li svet takši zahod?

Nije svijet takši zahod. Okupiš oko sebe dobar krug ljudi koji te poveže s još dobrih ljudi i tako stvoriš vlastitu strukturu u kojoj pokušavaš djelovati i učiti vlastitu djecu kako treba.

Korina Beg, 3. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Henrieta Barbarić

Trijumf Wi-fija i poraz zdravoga razuma

Od žice do klika

Dok se teoretičari ne mogu odlučiti tko je iz slavnog društva izumitelja, Antonija Meuccija, Alexandra Grahama Bella, Johana Philippha Reisa i ostalih za to doba čudaka, izumio telefon, jedno je sigurno: ovaj izum povezuje ljude sa svih strana svijeta još od 7. siječnja 1927. kada je uspostavljen prvi transatlantski poziv. Dodajući kameru, *bluetooth*, zaslon i niz modifikacija, dobili smo buku koja odvlači pažnju 60,42 % stanovnika svijeta, za razliku od 0,1 % plus telefonistica koje su, prespajajući telefonske žice, spajale ljude tih 1900-ih.

Dobro došli u 21. stoljeće, doba u kojem smo konačno uspjeli iskorijeniti neke smrtonosne bolesti iz prošlosti, ali smo usput umjetno uzgojili nove – digitalni umor, kronični FOMO (strah od propuštanja) i neizlječivu ovisnost o *lajkovima*. Ironično, tako smo napredovali da naši izumi prijete prirodi koja sada prijete nama.

Što smo mobitelu bliži – od sebe smo dalji

A tek naš odnos s tehnologijom! Nekada smo slali rukom pisana pisma, a danas svako malo provjeravamo obavijesti dok nas umjetna inteligencija podsjeti da popijemo vodu. Umjesto da tehnologija oslobodi vrijeme za obitelj, prijatelje, ljubimce i hobbije, često nas udaljava od onoga što je važno. Paradoksalno, dok smo nekada riječima izražavali misli i emocije, sada se oslanjamo na *emotikone* koji jedva prenose značenje gubeći lingvističke vještine. Napredak? Ili povratak u prošlost pod maskom modernosti?

Naša svakodnevica pretvorila se u groteskni ples između stvarnosti i virtualnog svijeta. Radimo od kuće, jedemo dostavljenu hranu, prijateljujemo preko ekrana i naručujemo ljubav aplikacijama, partneri su nam virtualni. U ovoj ludoj utrci za praktičnošću, zaboravili smo osnovnu ljudsku potrebu za stvarnim, opipljivim kontaktom. Ali nema veze, jer tko još ima vremena za stvarne odnose kad treba odgovarati na e-mail u tri ujutro? Zašto to radimo? Je li strah od propuštanja stvaran ili smo sami sebe uvjerali da moramo biti stalno dostupni poput proizvoda koje koristimo – *instant*, uvijek pri ruci i spremni za tuđe potrebe?

Odmori i popij malo vode... dok je još ima

I dok smo usvojili tehnologiju kao svoj sveti gral, priroda nas s vremena na vrijeme podsjeća tko je šef. Poplave, požare i pandemije smo uredno ignorirali sve dok nas nije pogodilo pravo u *Wi-Fi* signal. Ekološka svijest nam je na razini objave na *Instagramu* uz *hashtag* *#SaveThePlanet* koju vidimo usred našeg *doomscrollanja* dok čekamo taksi da nas odveze do kafića na uglu. Kada nestanemo, tko će objaviti *RIP* o nama? Nitko, jer priroda će se napokon osloboditi našeg tereta i posvetiti onome što je doista bitno.

S plastikom smo pretjerali – mikroplastiku možemo pronaći i u ekološki uzgojenim namirnicama. Zato je vrhunac borbe protiv ove epidemije čep koji se ne može odvojiti od boce iz koje za koje desetljeće nećemo moći popiti čistu vodu jer je neće biti. A s obzirom na to da ćemo začepiti sami sebe jer litra vode, što odgovara količini dviju standardnih boca, sadrži u prosjeku 240 000 čestica plastike uključujući nanoplastiku, možda je zdravije da taj čep odmah progutamo. Zabranili smo štapiće za uši koje čistimo da bismo bolje čuli, a gluhi smo na potrebe planeta i naših najbližih i slamke od plastike, ali nam se s polica smiješe oguljene naranče u plastičnoj ambalaži po cijeni koja izaziva smijeh. Ili plač?

I da ne zaboravimo: tu je naša nezasićena glad za produktivnošću. "Ako nisi dovoljno umoran, nisi dovoljno radio", glasi moderni moto. Meditacija? To je samo prilika da provjerimo mobitel između dva duboka udaha. Radimo kao strojevi da bismo kupili stvari koje ne trebamo, da bismo zadivili ljude koje ne poznajemo i zatrpali domove smećem koje ćemo baciti kad dođe novi model.

Digitalni teatar apsurdna kao nova slika svijeta

No nije sve tako crno. Imamo *Netflix*. Imamo dostavu hrane u roku od 15 minuta. Imamo aplikacije koje broje naše korake i podsjećaju nas da je hodanje zdravo. Dakle, iako možda ne znamo kamo idemo, barem ćemo tamo stići brzo, punoga trbuha i prazne baterije na mobitelu. Jedino što nemamo jest aplikacija koja bi izmjerila tugu naših ljubimaca koje emocionalno zanemarujemo ili djece koja samo žele podijeliti što su danas doživjela, poput smiješne ogrlice koju je nosila vrtićka teta.

Ali mi smo gluhi na vlastiti problem. Jer nije problem u svijetu. Nije problem ni u tehnologiji. Problem smo mi, ljudi – s našom potrebom da sve olakšamo, ubrzamo i zapakiramo u lažni osjećaj "progres". Istina je da smo stvorili svijet u kojem nas nitko više ne ganja, ali ipak svi trčimo. Za čim? Za novom *notifikacijom*? Za *lajkom*? Za trenutkom tišine kojeg se plašimo više nego buke?

Na kraju, život u 21. stoljeću nije tragedija – to je crni humor s nijansom apsurdna. Smijemo se dok trčimo na traci bez kraja, a najtužniji dio? Ni ne primjećujemo da se traka nikada nije ni kretala.

Vivia Pucarić, 2. razred
Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti
Voditeljica: Marina-Irina Barešić

Dora Suhić, 8. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

PITANJE IMIGRACIJE U EUROPI

Vaš sin Muhammed ili Ivan

U uvjetima globalizacije i sve intenzivnijih migracija pitanje identiteta i kulturnog utjecaja stranaca u Europi postalo je pitanje od prvorazredne važnosti. Kada gledamo povijesne tijekove, imigracija nije nov fenomen, ona je oblikovala europska društva stoljećima. U današnje vrijeme suočavamo se s brojnim izazovima – od ekonomske nesigurnosti do strahova od gubitka nacionalnog identiteta. I dok neki vide bogatstvo raznolikosti koju imigranti donose, drugi osjećaju prijetnju od nepoznatog. Bit će zanimljivo analizirati kako su prošlost i sadašnjost oblikovali percepciju imigracije te koje su vrijednosti i problemi usko povezani s ovom temom.

U svijetu koji se suočava s neprestanim promjenama, pitanje identiteta i pripadnosti postalo je nevjerovatno složeno. „Vaš sin Muhammed ili Ivan?“ više nije samo pitanje imena, to je refleksija o našim vrijednostima, strahovima i nadama. Imigracija, kao jedan od najizrazitijih fenomena 21. stoljeća, duboko je vezana za europsku povijest te oblikuje suvremenu realnost na način koji nikad nije viđen. S jedne strane, dolazak stranaca pridonosi obogaćivanju kultura i raznolikosti, dok s druge budi animozitete i strahove o gubitku nacionalnog identiteta.

Oduvijek „nečista“ Europa

Europa je tijekom povijesti bila *melting pot* različitih kultura, jezika i tradicija. Od Rimskoga Carstva pa do današnjih dana kontinentalna mobilnost nikada nije bila strana pojava. Migracije su se događale zbog ratova, ekonomskih prilika ili potrage za boljim životnim uvjetima. Tijekom kolonijalnog razdoblja Europljani su rasprostranili svoje kulture širom svijeta, a u isto vrijeme doveli druge narode u svoje zemlje. U mnogim su slučajevima stranci postali dijelom lokalnih zajednica, ali su često bili podvrgnuti diskriminaciji i predrasudama. S krajem Drugog svjetskog rata došlo je do velikih pomaka u načinu na koji Europa doživljava imigraciju. Razvoj socijalne države omogućio je prilagodbu izbjeglica i radnika iz raznih dijelova svijeta, međutim, s vremenom se povećala opasnost od čvrstih etničkih podjela koje su postale još izraženije tijekom migracijskih kriza posljednjih godina.

Posljednja bitka za Europu

S događanjima poput Arapskog proljeća, rata u Siriji te Europske migracijske krize 2015., Europa se suočila s valovima migranata za koje često nije bila spremna. Ta kriza otvorila je brojna pitanja o tome tko zapravo čini Europu danas. Je li to građanin koji nosi tradicionalno ime iz domovine ili onaj čiji korijeni potječu iz drugih dijelova svijeta? Sukobi između pristalica multikulturalizma i onih koji smatraju da bi nacionalne vlade trebale djelovati zaštitnički prema vlastitim stanovnicima pokazuju kako čak ni temeljni koncept dobrosusjedskih odnosa ne može opstati bez otvorenog dijaloga. No, nekad se i migranti pokušavaju „izboriti“ za svoju prava, tj. postaviti svoja pravila na prostorima gdje su došli, poput Velike Britanije koja će uskoro postati zapadnjačka sredina šerijata sa sveukupnih 85 šerijatskih sudova koji pokušavaju braniti što više islamskih „mizoginijskih“ svjetonazora. U **HRVATSKOJ** nemamo problema sa šerijatom jer smo bliski s muslimanskom manjinom zbog susjeda Bošnjaka koji su već otprije poznati strani radnici, ali novi val stranih radnika uznemirujuća je stvar u očima mnogih Hrvata. Prema podacima MUP-a RH najveći broj dozvola za boravak i rad do 31. svibnja 2024. godine izdan je državljanima sljedećih država: Bosna i Hercegovina (18 503), Nepal (15 922), Srbija (14 325), Indija (8504), Sjeverna Makedonija (7236), Filipini (6232), Bangladeš (5338), Kosovo (3678), Uzbekistan (2361) i Egipat (2270), a koliko ih je tek „prošlo ispod radara“. U tom kontekstu treba napomenuti kako društvene mreže igraju ključnu ulogu u oblikovanju percepcije migranata. Dok neki ističu pozitivne priče o uspješnim integracijama i doprinosima zajednici, drugi šire strahove o gubitku radnih mjesta ili kulturnog identiteta. Neke čak pokazuju kako se migranti udružuju i dijele obrambene taktike protiv „viših i jačih Hrvata“ putem Facebook grupa. Ali nemojte se zamarati propitkivanjem dubljih shema imigracije jer ćete se u većini slučajeva susreti s jednim „Šalom“ (hebr. שלום).

Radikalna borba ili mirna predaja

U ovom trenutku presudno pitanje ostaje – hoće li se Europa suočiti sa svojim izazovima mirno ili će skrenuti prema radikalizaciji? Strahovi od terorizma često su povezani s imigrantima iz određenih regija svijeta te doprinose stigmatizaciji cijelih zajednica koje su jednostavno tražile utočište. Nemojmo zaboraviti da je miješanje kultura dovelo do mnoštva krasnih stvari poput *flamenco*, žanra na koji su veliki utjecaj imali Romi, no velik udio ljudi u njima vidi samo neke „Cigane”. Dok neki pozivaju na radikalnu borbu protiv migracija putem strožih zakona i politika zatvaranja granica, drugi ističu važnost dijaloga kao sredstva rješavanja problema sukoba među kulturama. Mnogi zagovaraju ulaganje u obrazovanje i promociju interkulture komunikacije kao načina za stvaranje tolerantnijeg društva koje će razumjeti kompleksnost identiteta.

U konačnici, pitanje „Vaš sin Muhammed ili Ivan?” ostaje otvoreno; ono zahtijeva odgovor koji može oscilirati između onoga što jest – baština bogate europske povijesti – i onoga što ćemo tek postati – zajednica koja prepoznaje vrijednosti svih svojih članova bez obzira na njihovo ime ili porijeklo. Na tom putu prema razumijevanju leži povjerenje koje će moći prevladati stare podjele te stvoriti stabilniju budućnost za sve nas.

Luka Tišljarić, 3. razred
Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
Voditeljica: Bojana Pralica

Dora Sorić, 2. b
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

TALIBANSKA DISKRIMINACIJA ŽENA U AFGANISTANU

Afganistanke ili misija na Mars

Prošle su gotovo četiri godine od povlačenja međunarodnih vojnih snaga s afganistanskog teritorija i ponovne uspostave talibanskog režima. Afganistanke su danas izbrisane iz javnog života i onemogućeno im je pravo na obrazovanje, rad i zdravstvenu skrb. Iako, prema riječima američke glumice i aktivistice Meryl Streep, u Afganistanu danas veća prava od žena imaju čak i vjeverice u parku, ovo zastrašujuće stanje, osim deklarativne zgroženosti, ostaje daleko od fokusa međunarodne zajednice i njenih resursa.

„Danas u Kabulu i mačka ima više sloboda od žene. Mačka može sjesti na trijem ispred kuće i osjetiti sunce na svom licu, može trčati za vjevericom u parku. Danas i vjeverica u Afganistanu ima više prava od djevojčice jer su javni parkovi zatvoreni za žene i djevojčice. U Kabulu pjevati može ptica, ali u javnosti ne i djevojka ili žena“, snažne su riječi američke glumice i aktivistice Meryl Streep upućene svjetskim vođama na sjednici Opće skupštine UN-a u rujnu 2024. godine u nastojanju da pozorost međunarodne zajednice usmjeri na katastrofalan položaj žena i djevojčica u Afganistanu pod talibanskom vladavinom i potakne je na zajedničko djelovanje. U valu političkih previranja diljem svijeta, među kojima su ruska invazija na Ukrajinu i rat u Gazi te sve većih humanitarnih potreba i resursa za njihovo zbrinjavanje, svijet kao da polako zaboravlja na Afganistan i patnju Afganistanki.

Ovog ljeta bit će četiri godine od povlačenja međunarodnih vojnih snaga NATO-a, predvođenih SAD-om, s afganistanskog teritorija i ponovne uspostave dvadeset godina ranije svrgnutog talibanskog režima. U kolovozu 2021. godine oči cijelog svijeta bile su uprte u kablusku zračnu luku u koju je navirala masa ljudi bježeći pred talibanskim vojnim snagama i njihovom osvetom. Nakon dvadeset godina podrške u izgradnji i jačanju demokracije, SAD i međunarodna zajednica prepustili su Afganistan talibanskom režimu zasnovanom na strogoj primjeni šerijatskog zakona i poznatog po sustavnom gaženju ljudskih, a osobito ženskih prava i nasilju prema ženama. Tim je povlačenjem ostvaren mirovni sporazum između SAD-a i talibana, potpisan u Dohi 2020. godine i završen je dvadesetogodišnji rat.

Iako su talibani tijekom pregovora obećali zadržati prava koje su Afganistanke ostvarile nakon pada prvog talibanskog režima 2001. godine, od rujna 2021. do danas ponovo je nastupilo doba tzv. rodnog aparthejda. Uvjeti života žena u Afganistanu iz dana u dan sve su gori. Tijekom četiri godine talibanske vladavine, talibani su donijeli više od stotinu propisa usmjerenih na živote, tijela i izbore žena i djevojčica. Ograničava im se sloboda kretanja, javnog govora i pristupa javnim prostorima te pravo na obrazovanje, zapošljavanje i zdravstvenu skrb. Već u prvim danima uspostavljenog islamskog emirata ženama je zabranjen sport, a zaposlenice državnih institucija zamoljene su da ostanu kod kuće i ne dolaze na posao. Ukinuto je Ministarstvo za ženska pitanja, zaduženo za osnaživanje žena i podršku njihovoj emancipaciji i zamijenjeno Ministarstvom širenja vrline i prevencije poroka *suprotnog predznaka*. Dva mjeseca kasnije voditeljicama je zabranjeno pojavljivanje u TV programima bez potpuno pokrivenog lica, a ubrzo zatim ženama je zabranjeno putovati dalje od 77 km od kuće bez pratnje muže ili muškog srodnika, tzv. mahrama. Novi udar na ženska prava nastupio je u ožujku 2022. godine ograničenjem školovanja djevojčica na šest razreda osnovne škole. U svibnju iste godine ženama je naloženo pokrivanje lica i tijela nošenjem „ispravnoga hidžaba“, po mogućnosti burke. Ovom je pravilu dometnuto i da je „prvi i najbolji vid poštovanja hidžaba“ nenepuštanje doma bez razloga. U kolovozu je zaposlenicama Ministarstva financija naređeno da svoja radna mjesta prepuste muškim rođacima, a do kraja godine svim je ženama zabranjen ulaz u javna kupališta i parkove, teretane, sportske klubove i zabavne parkove. U zemlji u kojoj tekuću vodu ima samo mali postotak kućanstava, ovakva će odluka imati velike zdravstvene posljedice. U prosincu 2022. godine ženama je zabranjeno sveučilišno obrazovanje te rad za domaće i međunarodne udruge, a u travnju 2023. godine liječnicama su onemogućene specijalizacije. Iz ljekarni su povučena kontracepcijska sredstva, a ubrzo su zatvoreni svi kozmetički saloni čime je bez posla ostalo više od 60 000 žena. Krajem 2023. godine udrugama je zabranjen rad na projektima vezanima uz osvještavanje, rješavanje sukoba i izgradnju mira. U travnju 2024. najavljeno je ponovno uvođenje bičevanja i smrtne kazne kamenovanjem za preljubnice, a u kolovozu je ženama zabranjeno da putuju putovati samima i biti u blizini muškaraca s kojima nisu u braku ili krvnom srodstvu. Ne smije ih se čuti ni da recitiraju, pjevaju ili čitaju naglas u javnosti. Bizarna je i zabrana gradnje prozora koji gledaju prema prostorima u kojima se kreću žene jer, prema riječima

Z. Mujahida, glasnogovornika talibanske vlade „gledanje žena koje rade u kuhinjama, u dvorištima ili skupljaju vodu iz bunara može dovesti do opscenih radnji“. Najnovija ograničenja uključuju zabranu ženama obavljanja i školovanja za poslove medicinskih sestara i babica, što zapravo znači da se ženama i djevojčicama sustavno onemogućava elementarna zdravstvena skrb.

Posljedice su ovakvog postupanja stravične. Podaci UN-a pokazuju da je u 2022. godini samo 10 % afganistanskih žena moglo pokriti troškove osnovnih zdravstvenih potreba. Zaposlenost žena u godini dana pala je za 25 %, a samo 5 % Afganistanki imalo je svoj bankovni račun. Iz podataka za 2023. godinu vidi se da je 28.7 % afganistanskih žena u dobi od 20 do 24 godine u brak ušlo prije napunjenih 18 godina, a udio onih koje su u brak ušle prije napunjene 15. godine je 9.6 %. Procijenjeno je da se zabranom obrazovanja za djevojčice rizik od smrti pri porodu povećao za 50 %, vjerojatnost ulaska u maloljetnički brak za 25 %, a za maloljetničku trudnoću za 45 %. Siromaštvo te loš socijalni i ekonomski status loše utječe i na mentalno zdravlje žena. U UN-ovom istraživanju iz 2023. godine 68 % ispitanika odgovorilo je da poznaje barem jednu Afganistanku koja pati od anksioznosti ili depresije, a 8 % poznaje afganistansku ženu ili djevojčicu koja je pokušala samoubojstvo.

Unatoč strašnoj situaciji, Afganistanke ostaju odlučne u namjeri vraćanja svojih izgubljenih prava što pokazuju izlascima iz kuće, nastavljanjem poduzetničkih aktivnosti, organiziranjem ilegalnih škola za djevojčice te pružanjem medicinskih usluga ženama. Inspiraciju za borbu pružaju im i djela Nadie Anjuman (1980. – 2005.), hrabre intelektualke čije su pjesme o ženskim pravima postale nadaleko poznate i koju je ubio muž zbog njezinog djelovanja. Inspirira i hrabrost Malalai Kakar (1967. – 2008.), prve policijske inspektorice u Kandaharu, posvećene borbi protiv rodno određenog nasilja i stradale od talibanskog metka. Zbog njih, a i zbog milijuna afganistanskih žena, obaveza je međunarodne zajednice s riječi prijeći na djela. Novac utrošen na raskošne predsjedničke kampanje potrebniji je Afgankama i njihovu osnaživanju. U pitanju su životi. Misija na Mars može i pričekati.

Maja Šosterič, 1. razred
XV. gimnazija
Voditeljica: Tihana Gerić

Andrej Pavlič, 7. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Uključenost roditelja u dječji sport

Znaju li roditelji kada treba uzeti time-out?

„Sport me naučio više o životu nego bilo što drugo“ riječi su Rafaela Nadala, jednoga od najboljih tenisača svih vremena. Upravo zbog toga što je sport vrijedna životna lekcija, on je i velik dio života mnoge djece. Iako roditelji kao potpora jako puno znače, zna se dogoditi da se od silne želje da njihovo dijete bude najbolje, previše uvuku u zamke dječjega sporta

Teško je pronaći ravnotežu

Sport sa sobom nosi puno prednosti, poput zdravlja, radnih navika i sl., ali i puno izazova među koje ponekad spadaju i roditelji. Oni su, naime, glavni razlog zbog kojega se njihova djeca bave sportom od rane dobi jer znaju da je uputiti dijete u sport dobra odluka za zdravlje te rast i razvoj, ali ponekad se previše upliću u sve ostalo što sport nosi sa sobom. Roditeljski angažman oko sporta prisutan je svuda i teško je zanemariv, pogotovo u novije vrijeme, kada je veći dio financiranja dječjega sporta na njihovim leđima. Uključenost roditelja i djece trebala bi biti dobro uravnotežena s ciljem koji žele postići - nije isto želi li netko biti profesionalac ili igrati za zabavu. Također, bitno je prepoznati što dijete misli o svemu tomu, pokazati mu opcije, ali pustiti ga da samo izabere. U svemu tomu vrlo je teško pronaći ravnotežu, pogotovo kada se u obzir uzme i trener. Nijedan trener nije isti i svatko ima drukčiji pristup radu. Što roditelji brže to shvate i prepoznaju što bi moglo biti s djetetovim sportom u budućnosti - to bolje. Teniski trener Mate Novak to ovako objašnjava: *Vrlo je teško odvojiti roditelje od sporta. Roditelji su bitni jer te prvo moraju poticati i motivirati. Nije to toliko drukčije u kolektivnim sportovima, ali u tenisu je jako bitno imati trokut trener-dijete-roditelj. Ne može biti samo trener i dijete jer su roditelji ipak roditelji. Oni moraju financijski podupirati dijete i moraju biti uključeni. A sada, naći ravnotežu između toga da roditelj sudjeluje, a ne škodi, vrlo je teško.*

Williams i Kostelići

Zamislite se kao roditelj. Sjednete sa svojom djecom na kauč i pogledate film *Kralj Richard*, biografski film o uspjehu teniskih zvijezda, sestara Williams. Oduševljeni ste, jedan je tata uspio izgurati dvije kćeri iz siromaštva do profesionalnoga tenisa! Čovječe! Sutra u zoru i vi trčite sa svojom djecom na teren jer već vidite milijune dolara kako se samo prostiru pred vama. Stvar nije uvijek tako jednostavna. Naravno, nije bila ni sestrama Williams, ali su ipak došle do nevjerojatnih uspjeha. Naime, mnogo roditelja misli da će ulaganje i tjeranje djece u profesionalni sport od rane dobi sigurno uroditi plodom. Takvi su pothvati, zapravo, vrlo rijetko uspješni te treba biti oprezan s tim koliko se djecu sili da rade ono što možda ne žele ili ne mogu. Najbolje je pustiti djecu da malo narastu te kasnije istražiti njihove mogućnosti jer to koliko će djeca uspjeti u nekom sportu te hoće li kasnije napraviti neku karijeru od toga, ovisi samo o njima - žele li to oni, jesu li dovoljno snažni, mogu li dovoljno zagristi. Trener Mate Novak pojašnjava: *I Kostelići i Williams sami su vodili svoju djecu. Bilo je tu svega i svačega pa su na kraju svejedno ispali sportaši genijalci. Ali ljudi ne vide koliko je tu djece uništeno. Vrlo često, kada roditelj trenira svoje dijete, to ide u eskalaciju, totalni raspad. A vrlo se rijetko dogodi da se uspije izvući do kraja, kao Kostelići i sestre Williams.*

Kratko o nepravdi

U sportu je uvijek bilo nepravdi i uvijek će ih biti. Razlog često nije zlonamjeran, nego u pitanju može biti nesporazum ili *kriva* odluka sudca - bilo kako bilo, netko će uvijek osjećati da mu je ona nanesena. U takvim slučajevima, najbolje je pustiti djecu da to riješe sama sa sudcem ili među sobom, iako se baš tada znaju uključiti i roditelji koji ponekad znaju prijeći granicu grubim dovikivanjem, komentiranjem pa čak i uvredama tuđoj, ali i svojoj djeci. Na taj način zapravo štete svome djetetu - uče ga da će u svakoj nepogodnoj životnoj situaciji on biti tužan jer ga je isprave, umjesto da ostave dijete da sam nauči rješavati probleme. *Apsolutno ne podržavam uplitanje roditelja u nogometnu utakmicu, teniski meč... Pustite dijete da samo rješava probleme jer, ako bude išlo u profesionalni sport, jednoga se dana mora izboriti, navodi trener Mate Novak.*

Poraz je dio života

Najviše sam napredovala, ne pobjedama nego porazima, izjavila je Serena Williams. Poraz nije bespotreban, to je dio života s pomoću kojega učimo kako se poboljšati. Naravno, svatko želi pobijediti, ali ponekad i silan trud koji smo uložili nije dovoljan. No, poraz često teško pada ne samo igračima nego i roditeljima te, nakon što dijete izgubi, roditelj bi mu trebao dati vremena da samo procesuiraju gubitak prije nego što krene sa svojim komentarima. Često se događa da je roditelj iznerviran pa odmah nakon meča počne govoriti svome djetetu što je trebalo napraviti drukčije, a to je u tome trenutku poput dolijevanja ulja na vatru. Jako je bitno da se dijete nakon izgubljenoga meča može pogledati u ogledalo i samo sebi reći da je dalo sve od sebe. Ako to uspije, ostalo zapravo nije ni bitno, ali ponekad je ipak teško zanemariti ono što roditelj ima reći. Trener Mate Novak komentira sljedeće: Sjećam se jedne igračice koja je odigrala vrhunski meč s jednom djevojkom koju nikada nije mogla pobijediti. Na kraju je izgubila, ali je odigrala odlično, dala je tristo posto od sebe i trener je bio prezadovoljan. No, dolazi roditelj, u ljutnji psuje i slično. Shvaćam roditelja, pogotovo u tenisu, uložio je jako puno novca u kćer, a ona je sada izgubila, ali ne može tako. I na kraju, što se dogodilo - sa sedamnaest godina ostavila je tenis i danas možda jedanput-dvaput godišnje odigra.

Zdrava veza između roditelja, trenera i djeteta

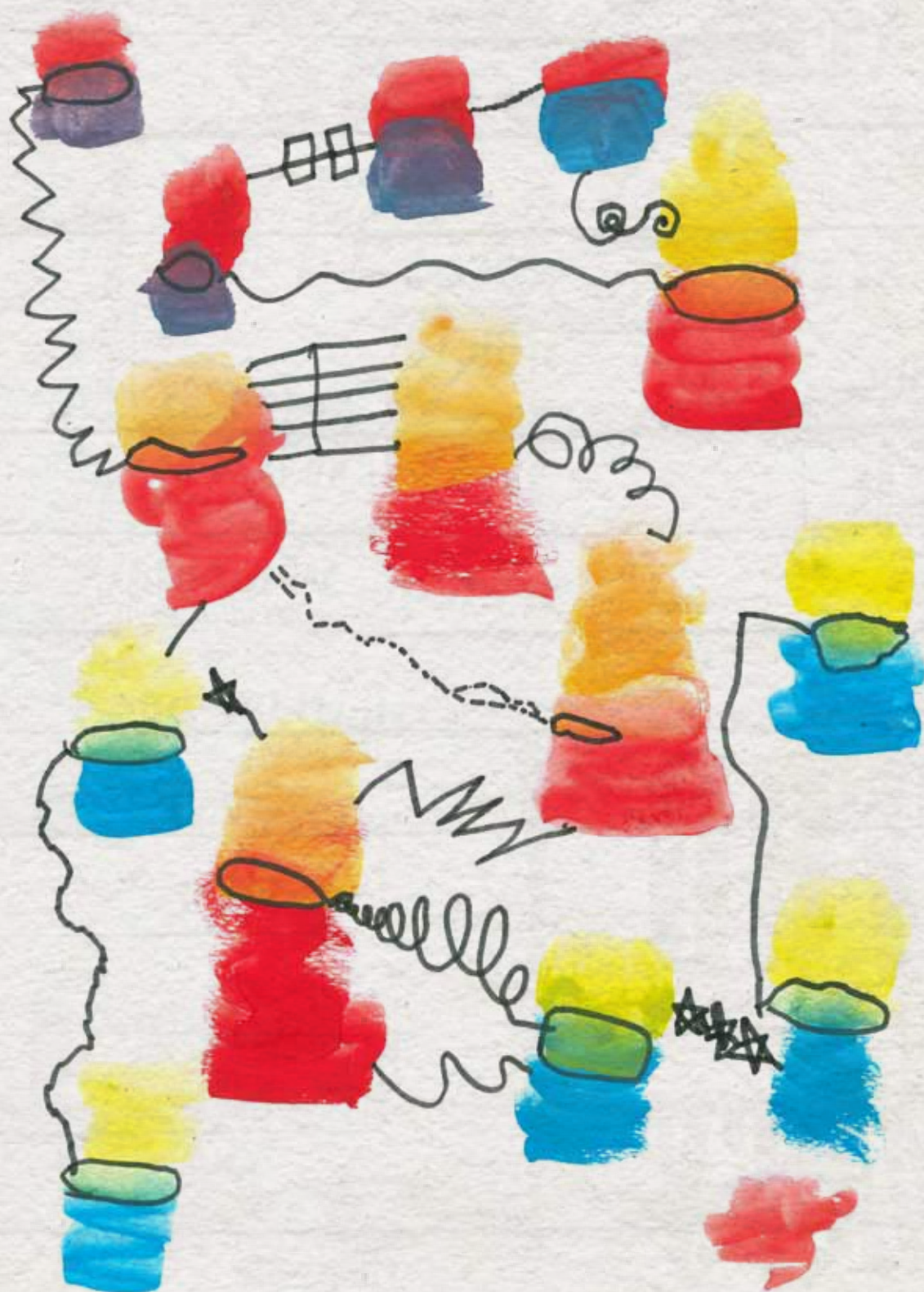
Treneri su izrazito bitne osobe u sportskome životu djece jer razina vještine do koje će ta djeca doći u velikoj mjeri ovisi o sposobnosti trenera. Uloga je trenera višestruka, mora naučiti dijete osnovama sporta, zadobiti povjerenje, učiniti sport zabavnim, a s druge strane, istovremeno mora komunicirati i s roditeljima te steći njihovo povjerenje. Bitno je pripaziti da se u cijelu tu priču roditelji previše ne miješaju da bi veza između trenera, roditelja i djeteta bila što zdravija. *Kada roditelj prepusti dijete treneru, mora imati povjerenje u toga trenera, pustiti ga da radi svoj posao. Roditelj radi ono sa strane: kada je djetetu teško, kada izgubi neki meč, treba ga poticati i ohrabriti, izjavljuje trener Mate Novak.*

U svakome slučaju, sport igra važnu ulogu u životu ljudi, a posebno djece. Mnogi se na neki način bave sportom još od malih nogu te bi bilo dobro da se nastave baviti sportom i u budućnosti. Najbolji način za opstanak u njemu jest umjerenost; bilo bi dobro da se roditelji pretjerano ne uključuju te ne stavljaju preveliki pritisak na djecu jer se na kraju svi *potroše*. Zbog toga je bitno pronaći ravnotežu u kojoj roditelji ne smetaju i imaju povjerenje u rad trenera, ali se ipak u dovoljnoj mjeri uključuju da bi djeca osjetila njihovu podršku. A roditelji se moraju uključivati jer, na kraju, roditelji su ipak - roditelji.

Tara Damjanović, 2. razred
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Voditeljica: Lana Rušnov Perić

Sara Divić, 7. a 2
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Robin Karakaš, 1. c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrani

za državnu smotru

SAMOSTALNI
novinarski
radovi

učenika srednjih škola

Alexander Reli

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

Možemo li stati i disati, je li sigurno?

Voditeljica: Bojana Pralica

Ema Fruk

III. gimnazija

Internetski opijumi i pandemija
digitalne demencije

Voditeljica: Maja Ilić Makar

Marija Miloš

III. gimnazija

Društvo koje stvara,
a ne sprječava ovisnosti
Voditeljica: Maja Ilić Makar

Karla Uremović

XII. gimnazija

Serija koju živimo

Voditeljica: Korana Svilar

Ivan Dević

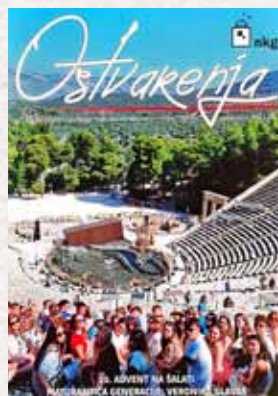
XII. gimnazija

Ružna strana
najljepšeg sporta na svijetu
Voditeljica: Korana Svilar

Korina Beg

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Smrtonosna doza
moralnoga integriteta
Voditeljica: Henrieta Barbarić

školski listovi

učenika srednjih škola

ŠKOLSKI LISTOVI

OSTVARENJA

Nadbiskupska klasična gimnazija

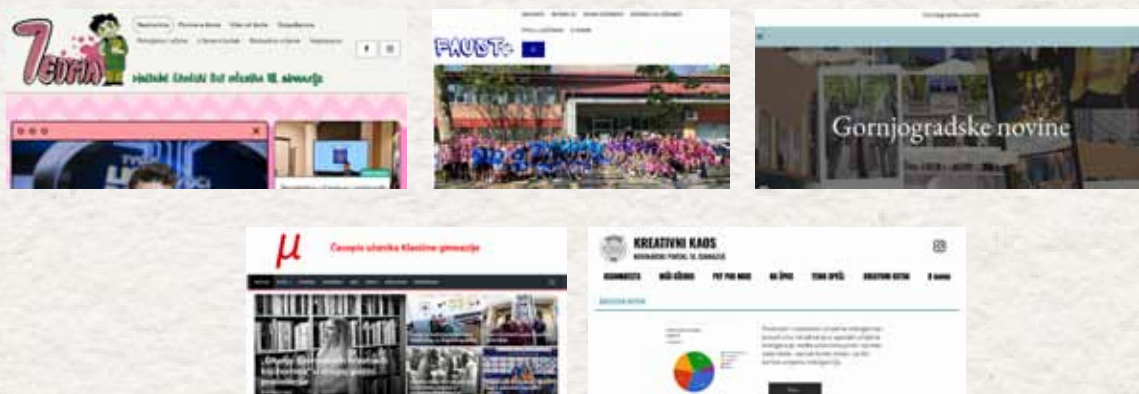
Urednica: Zara Gašparić

Voditeljica: Andja Jakovljević

TISKANI ŠKOLSKI LISTOVI

DIGITALNI ŠKOLSKI LISTOVI

Predloženi

za državnu smotru

školski listovi

učenika srednjih škola

ŠKOLSKI LISTOVI

CENER

X. gimnazija „Iva Supek“
Urednica: Tiziana Petrak
Voditeljica: Ružica Filipović

LABOS

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
Urednica: Tesa Novak
Voditeljica: Lana Rušnov-Perić

MIMLADI

III. gimnazija
Urednik: Dario Samardžija
Voditeljica: Maja Ilić Makar

MAJSTORI, MY STORY

Obrtnička i industrijska graditeljska škola
Voditeljica: Silvia Vladić Vrbanić

SVITANJA

Ženska opća gimnazija
Družbe sestara milosrdnica
Urednica: Iva Kozić
Voditeljica: Donata Mikić

GVAK

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju
Urednica: Irma Jurišić
Voditeljica: Ksenija Palameta Radković

RUĐERINFO

Tehnička škola Ruđera Boškovića
Urednica: Dorotea Piljek
Voditeljica: Snježana Čanadija

DVANAESTERAC

XII. gimnazija
Urednica: Karla Uremović
Voditeljica: Korana Svilar

VIZURE

Geodetska škola
Urednica: Nikolina Bošnjak
Voditeljica: Ljiljana Varović

DIGITALNI ŠKOLSKI LISTOVI

7EDMA

<https://sedma.pages.dev/>
VII. gimnazija
Urednica: Antea Šarić
Voditeljica: Marija Novokmet

MI

<https://casopis-mi.org/>
Klasična gimnazija
Urednik: Tomislav Matej Sokolović Čižmek
Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić

DIGITALNI ŠKOLSKI LIST FAUST

<https://listfaust.stsfv.eu/>
STŠ Fausta Vrančića
Urednica: Agatha Đurđević
Voditeljica: Anita Karlović

GORNJOGRADSKJE NOVINE

<https://sites.google.com/view/gornjogradska/naslovna?authuser=0>
Gornjogradska gimnazija
Urednica: Ema Viktorija Hercigonja
Voditeljica: Branka Tolić

KREATIVNI KAOS

<https://kreativnikaos3.wixsite.com/kreativni-kaos>
XVIII. gimnazija
Urednica: Emanuela Bučić
Voditeljica: Jelena Glavaš

Lucia Stela, 6.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrani

za državnu smotru

Školski listovi

učenika srednjih škola

ŠKOLSKI LISTOVI

GVAK

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

Urednica: Irma Jurišić

Voditeljica: Ksenija Palameta Radković

DVANAESTERAC

XII. gimnazija

Urednica: Karla Uremović

Voditeljica: Korana Svilar

LABOS

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Urednica: Tesa Novak

Voditeljica: Lana Rušnov-Perić

DIGITALNI ŠKOLSKI LISTOVI

MIMLADI

III. gimnazija

Urednik: Dario Samardžija

Voditeljica: Maja Ilić Makar

MI

<https://casopis-mi.org/>

Klasična gimnazija

Urednik: Tomislav Matej Sokolović Čizmek

Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić

Sara Divić, 7. a
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

RADIJSKE EMISIJE

ŽIVOT POD ROTIRKAMA

Polijska škola Josipa Jovića

Autori: Leon Kovač, Ivan Toma Žderić, Dora Mihaljac, Rea Belić Šebečić, Patricija Adamić

Voditelj: Zoran Bundyk

ŠKOLSKI KAOS

Agronomska škola

Autori: Marija Barač, Matija Koberac, Kristijan Rubčić

Voditeljica: Anita Hmura

OGLEDALO DUŠE

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

Autori: Selena Petrinjac, Vanesa Kohanić

Voditeljica: Mateja Vignjević

SUVREMENE HRVATSKE KNJIŽEVNICE: ROSIE KUGLI

Klasična gimnazija

Autori: Rino Zadelj, Vanja Vislav Dolibašić, Stribor Trbojević

Voditelj: Alen Orlić

INTERVJU S MATOM MATEŠIĆEM

Gimnazija Marul

Autori: Martin Capan, Jagor Narandžić Radović, Val Vuković

Voditeljica: Matea Baković Andrić

TRI PRAŠČIĆA

Gimnazija Marul

Autori: Noel Magić, Adam Jančetić, Hrvoje Topić, Mislav Bolanča, Tibor Škare

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Predložene

za državnu smotru

radijske emisije i radioigre

RADIJSKE EMISIJE

ZAGRLJAJ

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

Autori: Donat Kolačnikov, Tea Pisačić

Voditeljica: Ivana Paljug

OD KRPE DO ZAKRPE

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

Autori: Heidi Hufnus, Noa Petak, Lorena Gajić

Voditeljica: Svjetlana Štampar

PTIČICE

Škola primijenjene umjetnosti i dizajna

Autori: Hana Pelesk, Diana Bielen, Julija Kraljev, Dora Alkić,

Patricija Rasi, Simona Orlič, Karolina Vorlova

Voditeljica: Jelena Popović

Vid Milinković, 2.c
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša

Odabrane

za državnu smotru

radijske emisije i radioigre

ZAGRLJAJ

Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju

Autori: Donat Kolačnikov, Tea Pisačić

Voditeljica: Ivana Paljug

ŽUPANIJSKO POVJERENSTVO ZA PRIPREMU I PROVEDBU SMOTRE UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA GRADA ZAGREBA — LiDraNO 2025.

PREDSJEDNIK POVJERENSTVA

Zlatko Stić, ravnatelj
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

TAJNICA POVJERENSTVA

Goranka Lazić, prof. hrvatskog jezika
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga

ČLANOVI POVJERENSTVA

Ivica Prtenjača
Kristijan Potočki
Anita Končar
Marija Gerbec Njavro
Ilija Barišić
Tinka Barbutov Krsteva
Daniela Filipović
Svjetlana Štampar
Lana Rušnov-Perić
Višnja Beus

ŽUPANIJSKO PROSUDBENO POVJERENSTVO ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA — LiDraNO 2025.

LITERANO STVARALAŠTVO

Ivica Prtenjača - književnik
Monika Herceg - književnica
Martina Vidaić - književnica
Darija Šćukanec - profesorica

NOVINARSKO STVARALAŠTVO

Marijan Šimeg - novinar
Ana Dasović - novinarka
Anita Končar - novinarka
Vinka Mortigjija Anušić - profesorica

RADIJSKO STVARALAŠTVO

Jelena Ucović - novinarka
Marija Gerbec Njavro - novinarka
Melita Banovec - profesorica

DRAMSKO STVARALAŠTVO

POJEDINAČNI SCENSKI NASTUPI

Kristijan Potočki - glumac
Ana Maras - glumica
Marin Stević - glumac
Marija Trapić - profesorica

SKUPNI SCENSKI NASTUPI

Kristijan Potočki - glumac
Boris Svrtan - glumac
Iskra Jirsak - glumica
Andrea Kosović - profesorica

Zagreb, svibanj 2025.